Oana David între două fronturi

Copyright © Hyperliteratura, 2021, pentru prezenta ediţie.

Www.Hyperliteratura.ro
www.Facebook.com/Hyperliteratura
www.lnstagram.com/Hyperliteratura e-mail: officehyperliteratura.ro

DISCLAIMER: Pentru o viaţă sănătoasă, consumaţi minimum două cărţi pe lună.

Detalii online despre carte:
www.Hyperliteratura.ro/produs/intre-doua-fronturi

Publicarea romanului *între două fronturi* a fost realizată prin suportul publicului, o parte din fondurile necesare tipăririi fiind strânse printr-o campanie de crowdfunding iniţiată de Hyperliteratura pe platforma Sprijina.ro.

Redactare: Florin laru
Corectură: Teodor Hossu-Longin
Tehnoredactare: Dan Iancu
Copertă: Andrei Ruse
Tiraj 1 (aprilie 2021): 1.000 exemplare
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
David, Oana între două fronturi / Oana David. — Timişoara: Hyperliteratura, 2021
ISBN 978-606-9671-13-9 821.135.1

Oana David
ÎNTRE
DOUĂ
FRONTURI

Oana David s-a născut în 1985 la Ploieşti şi a locuit în Suceava, Cluj, Bucureşti şi Braşov, unde trăieşte şi astăzi. A studiat Limbile Străine şi Jurnalismul, iar acum, la 35 de ani, pentru că iubeşte literatura, a devenit din nou studentă, la Litere. Este un mic antreprenor, copywriter, scriitoare şi cititoare avidă. Este căsătorită, are o fetiţă, un căţel şi foarte multe cărţi.

Între două fronturi este romanul ei de debut, scris şi documentat în mai bine de trei ani.

Lui Paul, care, fără să ştie, a trezit şi povestea asta.

PARTEA I

DE LA BUCUREŞTI LA BERLIN r

1.

Noiembrie 1940, Bucureşti

— Coniţă, coniţă! Or sosit nemţii!

Aici începe povestea mea.

Şi când mă gândesc că nici măcar nu mi-am notat data în jurnal! Mi-am răsfoit toate caietele, de mai multe ori, înainte să mă apuc să aştern rândurile acestea pe hârtie, dar n-am găsit nici măcar un singur cuvânt. Atât de lipsit de însemnătate îmi păruse evenimentul.

A trecut mult de atunci – ani ce au şters încet-încet toate umbrele, iubirea, amintirea războiului, trădarea, chiar şi vinovăţia ce m-a hărţuit atâta amar de vreme, cumplit de vie, de care nu aveam nicio speranţă că mă voi elibera vreodată –, dar încă revăd momentul acela, ca surprins pentru totdeauna într-un instantaneu: Ol- guţa, fata noastră în casă, în pragul uşii de la camera mea de culcare, într-o cămaşă basarabeană cu altiţe şi cu codiţele subţiri atârnându-i pe spate, cu ochii măriţi şi umezi şi răsuflarea grea şi întretăiată, ca şi cum urcase scările în fugă, aducându-mi cea mai banală veste dintre toate în vremurile acelea.

— Haide, nu-ţi fie teamă! i-am răspuns eu atunci Olguţei, fără prea mult interes. N-ai de ce. S-au mai schimbat lucrurile de la primul război încoace. Nemţii ne sunt acum aliaţi şi prieteni, ne ajută să ne apărăm de bolşevici. Domnul a venit? am întrebat-o repede apoi, mai degrabă ca să schimb vorba, decât că aş fi vrut să aflu.

— O venit, da’ o plecat iară. O zis să vă zic că este la biurou la minister până diseară.

Deşi ştiam foarte bine că Barbu nu era la minister, ci la Athénée Palace, că doar în seara aceea avea loc recepţia de primire a delegaţiei oficiale a Misiunii militare germane, n-am spus nimic. Oricum, cel mai probabil Barbu venise direct de la Jeni, *sa dernière affaire’,* şi de aceea nu trecuse pe la mine, ca să nu-l simt iarăşi mirosind a parfum străin şi să-i fac vreo scenă. Dama în cauză era actriţă – soţul meu avea o pasiune recunoscută şi mereu arzândă pentru artiste de toate condiţiile, actriţe, cântăreţe de cabaret, balerine şi ce se mai găsea –, dar eu, o obişnuită a lojii de teatru, nu o văzusem niciodată pe scenă, aşadar

însemna că nu era decât vreo dublură şi pentru titulatura asta se culcase cu toată direcţiunea, lar Barbu era temut şi linguşit de toată lumea; exact de ce avea nevoie o actriţă închipuită ca să reuşească în viaţă. Nu că mi-ar fi păsat mie prea tare cu cine se întindea soţul meu, dar măcar acolo, din principiu, preferam să nu aibă toţi cunoscuţii mereu subiecte noi de bârfă prin saloane şi cafenele pe seama noastră.

— Pregăteşte-mi o rochie pentru diseară, te rog, am decis, într-un impuls de moment. Vreau să ies. Peria- ză-mi şi vizonul… Ah, şi află pe unde mi-am rătăcit mănuşile alea *crème.* Ştii tu care.

— Da, coniţă. Să îi zic şi lui Pavel să vă scoată un otomobil?

— Nu-i nevoie. O să telefonez după un taxi.

Olguţa a încuviinţat şi a ieşit, închizând fără zgomot în spatele ei uşa grea de mahon. Am oftat, am dat dru- 1 Ultima lui aventură mul la aparatul de radio, iar ultimele câteva note minunate din Andantele concertului de Bach de la Viena au umplut încăperea. Mi-am turnat în cafea o doză bunicică de Courvoisier, din sticla ascunsă printre blănurile şi cutiile lăcuite de pălării din *garderob,* şi mi-am înfipt o ţigară în portţigaret, ascultând muzica. În ultimii ani, eu cântasem la pian rar, numai pe la seratele muzicale de la care chiar nu aveam cum să mă eschivez şi întotdeauna repede şi plictisită, ca şi cum n-aş fi făcut altceva decât să duc la îndeplinire o corvoadă. Până şi Steinway-ul meu de concert, cu coadă lungă, făcut în Hamburg, la comandă, stătea mai tot timpul închis, strălucind în lumina ce se revărsa prin ferestrele salonului, ca un exponat de muzeu. Noroc că îl mai ştergea Olguţa

din când în când de praf, căci altfel ar fi rămas neatins cu săptămânile. Cine ar fi crezut că în urmă cu doar câţiva ani stăteam şi studiam ore întregi la pian, că într-adevăr cândva cântasem chiar şi la Palat, pentru Curtea Regală, şi îl acompaniasem la pian pe George Enescu, pe scenă la Ateneu, în faţa a sute de spectatori, printre râuri de aplauze. De fapt, parcă nici mie nu-mi mai venea să cred. Abia dacă-mi mai aminteam. De-atunci căpătasem complet alte ocupaţii: premiere la Naţional, recepţii la ambasade, dejunuri la Capşa, ceaiuri la Nestor, curse de cai la Băneasa, ruletă la Sinaia, sindrofii şi *garden party-uri* prin Cotroceni şi Filipescu, voiajuri la Londra şi Paris când se schimba sezonul şi se cereau toalete noi, vacanţe la Bälde, la Karisbad şi la Nisa.

După câteva minute, transmisiunea de la Filarmonica din Viena s-a încheiat, iar un crainic a început să citească comunicatul oficial german de presă. Nimic nou. Bombardamentele asupra Londrei continuau de câteva zile în acelaşi ritm teribil, în Africa de Nord era acalmie generală pe toată linia frontului, iar Goebbels declara încă o dată că războiul urma să se sfârşească cel mai târziu în primăvara următoare.

Imediat după, s-au auzit octavele metalice şi declamatoare ale lui Hitler, ce ţinea un nou discurs la Berliner Sportpalast[1]: „… poporul german trebuie să rămână mereu la fel de puternic în faţa confruntărilor şi deciziilor viitorului! Numai împreună le putem demonstra duşmanilor noştri că nu ne vor putea niciodată învinge! Nimeni nu va putea să ni se opună! Nicio forţă de pe

1 Fostă arenă interioară polivalentă, care a fost pentru o vreme cea mai mare sală de întruniri și manifestații din Berlin

pământ nu ne va putea distruge!”

Am mai ascultat câteva fraze, după care am închis brusc aparatul. Am tras ultimul fum din ţigară, am stins-o cu mişcări lente în scrumiera din cristal şi, în timp ce-mi prindeam în urechi solitarii cu safir, am aruncat o privire în oglindă. Deşi îmi ascunsesem cu destulă iscusinţă cearcănele sub un strat de pudră şi îmi colorasem buzele într-o nuanţă puternică de roşu, arătam palidă şi obosită, iar claviculele mi se desluşeau subţiri şi ascuţite pe sub piele. Numai de ieşiri în societate nu-mi ardea mie atunci, însă, dacă mă duceam după Barbu aşa de înfiptă, nu o făceam ca să îl prind în flagrant delict cu vreo muiere, ci ca să-l enervez. Iar asta merita orice efort.

Câteodată, rar, când mai devin nostalgică, mă întreb care ar fi fost oare viaţa mea dacă în ziua aceea fără dată mi-aş mai fi turnat încă un pahar şi aş fi rămas acasă.

*

— Aţi ascultat discursul de azi al lui Hitler, stimabililor?! … Ceva colosal! Turbaseră tribunele! Mai avea puţin şi îl ameninţa pe Roosevelt, nu care cumva să intervină în favoarea Londrei! Europenii cu europenii, americanii cu americanii, numai asta a răcnit! Ăsta nu-i prea zdravăn la cap, ascultaţi-mă pe mine!…

N-am apucat însă să aud şi continuarea, pentru că Elvira, punând picior peste picior şi etalându-şi astfel despicătura până la coapsă a rochiei de seară, s-a aplecat înspre mine şi, plictisită de conversaţiile atât de nesărate ale bărbaţilor, mi-a şoptit ceva infinit mai interesant decât politica externă a Germaniei:

— Ghiceşte cine e aici, *ma chère!…* Dar nu mi-a lăsat deloc timp să încerc să ghicesc, căci a continuat aproape

în aceeaşi clipă: Madam Gabroveanu cu ibovnicul!… Nici nu s-a răcit bine trupul lui *pauvre député*[2] la Bellu, că a şi început să se afişeze cu junele în lume! A făcut un semn din bărbie către un separeu mai depărtat, a chicotit şi a adăugat, coborându-şi conspirativ glasul: Vezi în spate, lângă uşă. Dumnealui, de se întreţine cu maiorul Hari- ton. *Il est bien, n'est-ce pas?!*[34]*…* Frumos ca ghiocelul, prost ca ciubota. Asta între noi. Şi viitor ofiţer de carieră, auzi tu, proaspăt ieşit de pe băncile şcolii militare…

— Ei, na! m-am minunat eu. Aşa tânăr?

— Numai cu vreo cincisprezece primăveri mai mititel ca dumneaei!… Mă rog, *un p'tit sot, une p'tite salope3,* dacă e să ne luăm după Baudelaire. Ah, şi à *propos* de maiorul Hariton, închipuieşte-ţi… Se aude că podoaba de fie-sa, Margot, o ştii, ar fi amanta unui individ important din SS. O porumbiţă şi dumneaei, poftim! Chipurile s-ar fi cunoscut într-un voiaj la Salzburg şi chestiunea e serioasă, nu aşa… A ridicat delicat o sprânceană perfect arcuită şi apoi a strâns din umeri: Nu ştiu cât e de adevărat, *ma chérie,* îţi dai seama, că informaţia o am de la madam Vulpescu şi doar cunoşti şi tu cum împrăştie dumneaei bârfa, ca pe influenţa spaniolă… Dar dacă vezi ce schimbare de vederi politice au suferit Haritonii în ultima perioadă, *oh là là,* parcă îţi vine să crezi imediat fiecare cuvinţel! Mai ţii minte ce-o tot dădea maiorul înainte cu englezii? Când deodată, alaltăieri, eram la dejun la Danielopoli şi ce să vezi?! începuse să ne povestească

---

2 Bietul deputat

3 E bine, nu-i așa?!

4 Un prostuț, o curviștină

punctual despre geniul diplomatic al lui Ribbentrop, de era să o iau razna de plictiseală!

Am surâs. „Geniul diplomatic al lui Ribbentrop”, asta da glumă bună. Dacă citeai orice altceva în afară de gazetele nemţeşti de proslăvire a regimului, puteai să-ţi dai seama într-o clipită, oricât de inocent ai fi fost într-ale politicii, că von Ribbentrop – un negustor de vinuri, care ajunsese şi dânsul peste noapte ministru de externe al lui Hitler – era înzestrat cu tot atâta spirit diplomatic cât un bolovan. *Tel maâtre, tel valeţi,* pe cuvânt.

Elvira a înălţat din nou din umeri, cu o lucire de ironie în ochi, şi şi-a văzut mai departe de cercetatul mondenilor de primprejur. Ca întotdeauna, sufletul saloanelor cum era, îşi pregătea cu migală de artist cancanurile de a doua zi. Doar pentru asta se prezentase şi ea acolo, nu pentru altceva. Dar adevărul era că venirea Misiunii oficiale germane în România era senzaţia sezonului şi la Capşa, şi la restaurantele de la Şosea, chiar şi pe la ceaiurile de cucoane. Iar la noi acasă, Barbu, dintr-odată mare germanofil, aştepta Misiunea militară ca pe a doua venire a lui Iisus.

Pe fundal, arcuşurile violoniştilor din cvartetul ascuns într-un colţ al sălii de recepţie s-au ridicat şi au coborât în acelaşi timp, *Die Fledermaus* s-a schimbat în *An der schönen blauen Donau,* iar eu am încercat să-mi regăsesc gândurile prin hărmălaia din jur. Ca întotdeauna, *hall-u*l, Barul Englezesc şi salonul cel mare, scăldate toate în lumina orbitoare a candelabrelor, erau ticsite de lume. Protipendada bucureşteană, oameni politici, industriaşi, finanţişti, avocaţi, gazetari, cucoane din societatea bună, dame scumpe de moravuri uşoare, destinşi, suferind de

blazare şi emanând bunăstare prin toţi porii, îşi luau obişnuitele trabucuri, coniacuri, cafele şi *meringues glacées,* adânciţi în discuţii înflăcărate, exclamau, râdeau şi se admirau din când în când în oglinzile uriaşe. Aceleaşi fracuri, smokinguri, plastroane scrobite, rochii din mătăsuri preţioase şi briliante scânteind; păr pieptănat pe spate, lucios de briantină, tâmple sure distinse, ochelari cu rame din 6 Aşa stăpân, aşa slugă aur, barbişoane aranjate la frizer, mustăţi largi şi nobile, obraji proaspăt bărbieriţi şi stropiţi discret cu apă de colonie franţuzească, cârlionţi strânşi, împodobiţi cu piepteni cu diamante, păr tăiat drept, în stil paj, ce atingea gingaş, la fiecare mişcare din cap, umerii albi şi parfumaţi ai posesoarelor. Aceiaşi ospătari, în sacouri albe, cu garoafe la butoniere şi mănuşi de aţă, purtau pe deasupra capetelor tuturor tăvi din argint încărcate de cupe înalte cu şampanie înspumată. Ca de fiecare dată, şampania era frapată, icrele erau negre, coniacul franţuzesc, scotch-ul din Scoţia, cafeaua din Brazilia şi havanele din Cuba. Până şi aerul mirosea ca de obicei, a *hors d'œuvres7,* a Guerlain şi a ţigări de foi scumpe.

Totuşi, în pofida faptului că la prima vedere toate păreau la fel cum le ştiam, în seara aceea de la sfârşitul lui noiembrie 1940, la Athénée Palace, kilometrul zero al vieţii politice şi sociale a Bucureştilor de atunci, ceva se schimbase din temelii. Printre obişnuiţii casei mişunau deodată şi o mulţime de uniforme nemţeşti şi cizme negre sclipitoare, cu tălpile bătute în blacheuri metalice, ce răsunau strident pe pardoseala de marmură. De pe anumite revere de mătase se observau sclipind discret insigne aurii cu svastică. Portretul în ulei al lui Carol al II-

lea, în uniforma de sărbătoare a Frontului Renaşterii Naţionale, fusese schimbat cu alte două portrete, ale Regelui Mihai I şi Generalului Ion Antonescu, iar prin zumzetul familiar de glasuri, se distingeau şi conversaţii în limba germană. Era oficial: România semnase Pactul Tripartit şi urma să susţină economic, politic şi militar efortul de război al Germaniei.

Însă, în seara aceea, ce avea să-mi schimbe destinul, eu, străină de politică şi război cum eram pe atunci, cu viaţa ce mi se desfăşura molcom între loja de la teatru, seratele muzicale, recepţiile şi drumurile la croitoreasă, nu mă gândeam deloc la chestiunile acelea. Eram mult mai presată de micile mele mizerii personale: soţul meu îşi prezenta apucăturile de crai 7 Aperitive în văzul lumii şi bârfele urmau să delecteze din nou societatea pe seama noastră.

M-am uitat pe furiş la Jeni. Cu un surâs neastâmpărat pe buzele rujate cu roşu aprins şi ochii scăpărându-i obraznici pe sub sprâncenele subţiri, desenate cu creion dermatograf, îşi ţinea gâtul graţios arcuit, capul puţin aplecat înspre spate şi se uita drept în ochii soţului meu, peste masă, fără să-mi acorde vreo atenţie. Scârbită, mi-am coborât privirea şi am dat să-mi iau paharul cu vin de pe masă. Însă, chiar în acelaşi moment, mâna lui Barbu a apărut lângă mine şi mi l-a îndepărtat din faţă, cu un gest discret şi firesc, abia observabil. Prins în conversaţie, şedea picior peste picior şi fuma o havană. Ca întotdeauna, era sobru, solemn şi adânc pătruns de înalta sa importanţă. Indiscutabil elegant şi chipeş, în fracul cu coadă lungă, croit la comandă la Neumann8, în Braşov, şi pantofii din lac cu vârfuri ascuţite, cumpăraţi chiar de pe

Rue Saint-Honoré, avea prestanţă, era uşor ireverenţios – dar numai atât cât să-l facă interesant în faţa interlocutorilor – şi cu pretenţii de mare fineţe intelectuală. Dar mie, soţia lui, după şase ani de mariaj, în care împărţisem patul şi viaţa de zi cu zi, îmi era la fel de indiferent ca oricare dintre necunoscuţii de acolo. Nu îl luasem din dragoste şi nici el pe mine – nu ne iubiserăm niciodată, nici măcar puţin, dar fiecare îl dorise pe celălalt, din motive de amor-propriu şi interese sociale şi băneşti –, iar în momentul acela, când mă vedeam nevoită de circumstanţe să îi vorbesc şi să îi zâmbesc drăgălaş, prăpastia dintre noi mi se părea mai adâncă decât oricând. De fapt, mai aveam puţin şi mă întrebam cine era străinul acela atât de neplăcut şi de ce stătea atât de aproape de mine. Dar, *voilà,* mi-am spus şi m-am uitat din nou la pahar, cu tot dispreţul pe care ni-l purtam unul altuia, mă cunoştea şi el la fel de bine pe cât îl cunoşteam eu.

L-am surâs cât de nevinovat am fost în stare. Apoi însă, privindu-l lung şi sfidător pe sub gene, am luat de 8 Casă de modă celebră în epoca interbelică pe tava unui ospătar o cupă de şampanie şi am dat-o toată peste cap, dintr-o singură înghiţitură, în cea mai marinărească manieră posibilă. Mmm, am recunos- cut-o imediat; era o *Veuve Clicquot* absolut minunată, de cea mai înaltă calitate, probabil pradă de război, adusă de nemţi direct din Parisul ocupat.

— În spatele tău, Lulli! s-a precipitat chiar atunci Elvira la urechea mea. *Vite, vitei…* Ştii cine-i cucoana aia slută care-a intrat? Tocmai *Frau* Fabriciusl… Coana ministru, *bien sûr,* cine altcineva?… Uită-te şi tu mai discret, dragă, m-a mustrat ea apoi, încă n-am fost prezentatei… Vocea i-a

coborât şi mai mult: Sper nici să n-am prea curând onoarea… Cică madam ar fi fascistă dintr-alea de nici amor nu pot să facă fără poza lui Hitler la căpătâi!

Era prima oară când o vedeam, deşi auzisem de ceva vreme că, împreună cu alte câteva neveste ale nemţilor din corpul diplomatic – numai zgripţuroaice şi matracuci încrezute, dacă era să mă iau după spusele Elvirei –, începuse să se ocupe de tot felul de opere filantropice şi misiuni sociale. Ba aducea medicamente din Germania, ba vizita spitale, ba îşi dădea cu părerea despre chestiuni de interes exclusiv naţional, care nu o priveau în niciun fel, ce mai, ca la dumneaei acasă. Ca şi când ar fi fost deja nevastă de Gauleiter[5] de România. Iar toată povestea îmi răscolea nişte amintiri tare neplăcute, pe care le-aş fi dorit uitate. Am măsurat-o de sus până jos. Solidă, cu umeri bărbăteşti şi maxilarul cam ieşit în afară, era foarte aprinsă în obraji, aşa cum devin femeile cu carnaţie foarte deschisă la cea mai mică schimbare de temperatură. Deşi purta o rochie frumoasă, *noire satinée,* o vulpe argintie pe umeri şi cercei lungi din diamante mari, foarte eleganţi, mi se părea că dădea dovadă de cam tot atâta rafinament şi gingăşie cât o lăptăreasă de prin Alpii Bavarezi şi un răcan din Wehrmacht la un loc. Surâdea îngăduitor în dreapta şi-n stânga şi se purta cu deferenţă zdrobitoare, aşa cum se poartă stăpânii amabili şi înţelegători cu supuşii cuminţi, iar privirea ei se plimba peste capetele tuturor, severă şi dispreţuitoare.

Elvira a oftat din adâncul inimii, risipindu-mi gândurile, şi s-a aplecat din nou înspre urechea mea, ca să reverse

---

5 Liderul partidului unei filiale regionale a Partidului nazist, oarecum echivalent unui guvernator

peste mine o altă avalanşă de vorbe:

— *Bah, ma chère, je déprime, je te le jure!'0* Numai nibelungi dintr-ăştia palizi pe-aici şi ştii doar cum mă-nnebunesc eu după creoli! Mmm, genul lui Rudolf Valentino!… Şi, ca să-şi ofere mai multă greutate cuvintelor, s-a uitat cu coada ochiului înspre grupul de ofiţeri nemţi dintr-unul din separeurile alăturate, a suspinat din nou, după care a adăugat: Ce poţi să faci cu dumnealor? *Euh,* parcă le-ar curge apă cu gheaţă prin vene!… Şi ce-i cu obiceiul ăsta îngrozitor să facă scrimă cu sabia ascuţită? Brrr! Mai toţi sunt tăiaţi pe faţă! A scuturat uşor din buclele ei blonde: N-ai pomenit aşa naţie agresivă!… Păi, înţepaţi! ăştia, la aşternut, în loc să-ţi şoptească vorbe dulci, îţi dau ordine!

Am aruncat şi eu o ocheadă discretă către grupul de nemţi; reci şi rigizi în uniformele lor strălucitoare, ferchezuiţi şi pomădaţi ca motanii de rasă, păreau într-adevăr atât de ceremonioşi şi de marţiali, încât nu m-aş fi mirat câtuşi de puţin dacă ar fi început dintr-odată să mărşăluiască pe Calea Victoriei, pe ritmurile de fanfară din *Preußens Gloria.*

Am înălţat din umeri, mi-am înmuiat lung buzele în paharul ei cu vin – doar aşa, ca să moară Barbu de ciudă – şi am dat să îi răspund, când însă el a ridicat deodată glasul:

— Păi tocmai de aceea, domnilor!… Nici acum nu vă e dar? Doar vă spun de atâta vreme! Noi suntem tocmai la răscruce, între Balcani şi Soviete, împresuraţi numai de duşmani, e normal să fim un pion de maximă importanţă pentru Hitler!… — S-a uitat pe rând în ochii tuturor celor de la masă, îngâmfat şi sfidător, ca 10 Ah, draga mea, este

deprimant, pe cuvânt!

Şi cum meritul poziţiei geografice a României îi aparţinea lui personal. — Şi Basarabia, domnilor, şi Ardealul! a continuat el, la fel de emfatic. Peste chestiuni dintr-astea de conştiinţă naţională nu se poate trece! Dispreţul cu care ne-a tratat tot timpul Rusia este de neacceptat pentru orice român căruia îi bate în piept o inimă mândră românească!... Sute de ani de umilinţe şi batjocură! Gata!... Nu avem altă soluţie decât alianţa cu nemţii. Acum doar Antonescu mai poate să-l facă pe Hitler să vadă că Ardealul ne aparţine de drept!

— Păi şi dacă ajungem la un război cu Sovietele? a întrebat Jorj Deaconu, avocatul lui Barbu şi soţul de-al doilea al Elvirei.

— Ce război cu Sovietele, domnule? Propagandă de la Londra şi nimic mai mult! N-aţi observat?... Cum se complică puţin situaţia în Balcani, cum răsar toate zvonurile astea. Doar ca să distragă atenţia! Le ţâţâie dosurile de frică englezilor, asta-i de fapt problema. Prea perfidul Albion nu se dezice!... Dar haide să îţi fac pe plac, domnule dragă, şi să zicem că, prin imposibil, Stalin s-ar aventura într-un război cu nemţii. Cum ar putea să-l facă, mă rog? Războiul ăsta este modern, mecanizat, bazat pe tehnică militară avansată, de care ruşii nu dispun. Nu se mai poate, domnul meu, în secolul douăzeci, să te apuci de război cu baioneta şi tunul tras de cai, ca pe vremea ţarilor! Acum, ca să te angajezi în conflict, trebuie să dispui de blindate şi aviaţie. Dacă nu, te fereşti cum poţi... Pentru Stalin nu-i fezabil un război, asta-i la mintea cocoşului!

— Perfect adevărat, m-am trezit eu vorbind. În cazul

ăsta, numai Napoleon ar mai putea găsi ceva de comentat.

Mda. Se părea că bietul pahar de Courvoisier băut acasă începuse deja să îşi facă efectul. Poate că avea totuşi şi Barbu dreptatea lui; n-ar mai fi trebuit să beau şi şampania aia.

Auzindu-mi cuvintele, Scarlat Neniţescu, de *vis-à-vis* de mine, chel şi fălcos, cu faţa mare şi rotundă, fruntea îngustă şi guşa revărsându-i-se într-o cută de grăsime peste gulerul prea strâmt al cămăşii, a exclamat, în timp ce-mi zâmbea larg şi curtenitor:

— Câtă dreptate aveţi, preafrumoasă doamnă! Rusia nu trebuie în niciun caz subestimată!

Şi a spus-o convins şi emfatic, ca şi cum participasem la discuţie până atunci şi-mi luase întotdeauna părerea drept politic competentă.

— Ei aş, domnule! a spus Barbu, pe un ton de îndrăgostit, aşezându-şi uşor mâna peste a mea. Lulli a mea e prea frumoasă şi gingaşă ca să priceapă ea trivialită- ţile astea! Politicul, *les affaires de la guerre",* astea sunt şi vor fi întotdeauna treburi pentru judecata superioară a bărbaţilor!... Să fericească bărbatul şi să crească copii mulţi, ăsta-i rolul femeii pe lume!

Aşa se purta războiul mariajului nostru, nu onorabil, la vedere, ci pe la spate, mişeleşte, prin lovituri sub centură, cuvinte cu două înţelesuri şi ironii usturătoare.

La cuvintele lui Barbu, ceilalţi au încuviinţat, iarjeni a început să chicotească delicat, cu mâna la decolteu, aşa cum fac toate damele de consumaţie în faţa glumelor bărbăteşti, probabil singurele pe care sunt în stare să le priceapă. Numai Elvira, tot cu luminiţa aceea ironică în ochi, s-a aplecat din nou înspre mine şi mi-a şoptit la

ureche:

— Ştii ceva, *ma chérie?* Tot spectacolul ăsta jalnic nu face decât să confirme o teorie mai veche de-ale mele… *Les hommes ont peur des femmes intelligentes.*"[6]

Lar eu, deşi pe dinăuntru clocoteam de furie şi îmi simţeam obrajii în flăcări, m-am surprins surâzându-i înapoi lui Barbu şi mi-am sprijinit mâna de coapsa lui.

Acum, când mă uit în urmă la mine însămi şi la toate lucrurile care mi s-au întâmplat şi pe care am ales să le neglijez, doar pentru că eram atât de preocupată de ce ar zice lumea şi de ce *il faut* şi *il ne faut pas'3,* o fac cu amuzament şi cu bunăvoinţă îngăduitoare, aşa cum chiar eu mă uitam de atâtea ori la Olguţa, cu câtă fudulie naivă purta nu ştiu ce gablonţ ieftin, cumpărat de pe undeva de pe Calea Văcăreşti, cu pietre mult prea mari ca să pară vreo clipă veritabile.

Apoi, din nou, s-a pornit acelaşi zgomot de fundal: „Ţărişoara noastră prea a fost toată vremea la discreţia jidanilor, domnule! Eu v-am zis. Ar trebui să fim mai rapizi cu românizarea. Gunoiul din ograda ta ţi-l arunci singur, nu aştepţi să vină străinii să ţi-l măture!"

Aveam nevoie de aer curat.

Afară se lăsase deja noaptea şi începuse să picure încet; o burniţă rece, aproape îngheţată, ce urma cel mai probabil să se transforme cât de curând în lapoviţă. Cerul era negru-smoală, nicio stea nu reuşea să spargă perdeaua groasă de nori. M-am retras într-un colţ, la adăpostul întunericului, dincolo de ovalurile de lumină palidă pe care le imprimau felinarele pe trotuarul umed. Piaţa era

---

6Treburile războiului

Bărbaților le e frică de femeile inteligente.

aproape pustie; doar din când în când, câte un automobil mai oprea sau demara cu zgomot, cupluri sau invitaţi singuratici intrau şi ieşeau din Athénée, ducându-se cine ştie unde, valetul în fireturi aurii le împingea eficient şi discret uşa rotativă, iar câteva ordonanţe îşi aşteptau plictisiţi ofiţerii în automobilele militare.

Am respirat adânc aerul rece, pişcător, mi-am scos portţigaretul şi tabachera şi mi-am aprins o ţigară. După câteva clipe fără niciun gând, mi-am ridicat ochii către fumul ce mi se ridica din ţigară deasupra capului şi privirea mi-a căzut pe cele două drapele imense roşii, cu svastica în cerc alb, aşezate în cinstea delegaţiei nemţeşti de-o parte şi de alta a intrării şi întinzându-se pe toată înălţimea hotelului. M-am uitat îndelung la ele şi, aşa cum se întâmplă întotdeauna atunci când îţi fixezi privirea într-un singur punct, el îşi măreşte în mod inexplicabil dimensiunile şi îţi ocupă tot spaţiul vizual şi 13 Ce se face / Ce nu se face toate gândurile, aşa şi svastica; nu se mai afla doar pe Athénée Palace, o vedeam deodată şi pe Brandenbur- ghische Tor, pe Tour Eiffel, pe Wiener Staatsoper, pe Colosseum şi prin toate locurile pe unde trecusem cândva, cunoscusem oameni, cumpărasem cărţi şi discuri de gramofon şi aveam amintiri. Cât de mult se schimbase lumea în doar câţiva ani! Şi cât de mult mă schimbasem şi eu odată cu ea.

*

Aveam pe atunci cam şaisprezece ani, eram în cursul superior la Liceul de fete Regina Maria, purtam rochii înflorate şi strânse pe talie, berete închise la culoare, aşezate cochet pe-o parte, aşa cum văzusem prin revistele franţuzeşti de *mode* că purtau mai toate pariziencele,

citeam numai Verlaine şi Baudelaire, făceam muzică cu un profesor mare, fost elev de-al lui Debussy, şi cântam la pian compoziţii grele, *préludes* de Chopin, suite de Bach şi Appassionata lui Beethoven.

— Lete la mamzel, ce se mai boiereşte! mi-a zis într-o zi *tonte* Alexandrina, o vară acră de-a lui *papa,* cu o grimasă abia ascunsă şi măsurându-mă critic pe sub sprâncene. Iar apoi, cu voce coborâtă: Leit mă- mă-sa mare!

M-am înroşit de necaz. *Granmama,* mare frumuseţe a Bucureştilor pe vremea bătăilor cu flori de la Şosea, fusese şi ea melomană, îi plăcuse pianul şi avusese talent muzical. Zicea lumea că puteai să o asculţi o viaţă întreagă cântând şi nu te săturai. Dar, zicea aceeaşi lume, parcă şi mai mult îi plăcuseră balurile şi sindrofiile, briliantele şi bărbaţii. Din cauza ei îşi topise bunicul, boiernaş de prin Ialomiţa, moşiile pe la Monte Carlo, prin *palace-uri* şi cazinouri, înainte să-şi facă seama, de ajunsese tata să ţină birt pe Calea Griviţei, în loc să fie rentier, aşa cum fuseseră toţii bărbaţii din familia lui. Când era tata foarte mic, *granmama* fugise în străinătate cu un tânăr pianist rus şi nu se mai auzise niciodată nimic despre dânsa. O aveam însă într-o poză dintr-un album: o doamnă picantă, înaltă şi subţire, cu trăsături fine, într-o rochie lungă cu coadă şi guler înalt din dantelă şi cu pălărie mare cu egretă, privind languros de după un evantai din pene albe.

— Ei, acuma şi tu, Alexandrine, da’ ce-oi vrea altceva? i-a răspuns însă tata. De ce n-ar trage-a lume mare? Frumoasă e, păpuşă, şi citeşte toată ziua versuri şi romane! Şi-n franţuzeşte! Şi-n nemţeşte! Pe deasupra, auzi-o cum cântă la pian! Zici că-i un înger coborât din ceruri! Măcar ea să aibă parte, dacă eu n-am avut!… N-o s-

o dau decât cel puţin dup-un doctor, dacă nu chiar dup-un ministru! S-o poarte de cucoană, să-i aşeze automobil la scară şi valet la uşă!

Apoi m-a învăluit într-o privire drăgăstoasă, mi-a zâmbit cu toţi dinţii lui îngălbeniţi de tutun şi mi-a făcut cu ochiul. Ce l-am mai iubit atunci pe *papa*! Avea o fire atât de inimoasă, un optimism şi o demnitate cum n-am mai întâlnit, ierta uşor şi nu purta ranchiună nimănui. Nici măcar mamei lui, persoana care îl lăsase cu atâta uşurinţă în urmă, când ar fi trebuit să îl iubească cel mai mult pe lume. Un gigant adevărat, aproape ca-n filmele de la cinematograf – avea peste o sută de kilograme –, cu guşă proeminentă sub bărbie, ceafă lată şi grasă, dispusă pe trei straturi, şi atât de pântecos, încât abia îl cuprindea cureaua nădragilor – aveam să aflu ceva mai târziu că de fapt era o ciroză, ce îl rodea pe dinăuntru de multă vreme –, era şi foarte vesel, cu ochii mereu sclipindu-i în cap şi inteligent peste măsură. Dar, defect profesional probabil, îi cam plăcea să bea. Era însă un beţiv blajin şi cuminte, care, atunci când dădea pe gât un păhăruţ mai mult decât se cădea, spunea anecdote cu trimitere politică deosebit de spirituale, preamărea de la tejghea cuvântările lui Iorga din Parlament, citea muşteriilor cu voce tare şi emoţionată poeziile lui Arghezi şi Coşbuc din paginile de *loisir'4* ale gazetelor şi iubea întreaga omenire. Iar 14 Timp liber eu îl iubeam pe el ca pe ochii din cap. Pe mama, fostă profesoară la Notre Dame de Sion, mi-o aminteam doar vag, ca pe o umbră aplecată serile deasupra patului meu, citindu-mi poveşti în franţuzeşte, pe o voce la fel de firavă ca şi ea. Murise de tuberculoză înainte ca eu să ajung de şcoală. Nu-i simţeam însă lipsa, tata constituia pe atunci

toată lumea mea.

În după-amiaza aceea, când el îmi rostise atât de inocent soarta în cuvinte, locuiam încă pe Calea Grivi- ţei, într-o casă pe două caturi, printre prăvălii, localuri, birturi şi hoteluri de mâna a doua. Sus erau cele trei odăi de locuit, jos era cârciuma. *La Mulţi Mititei – Vasile Plămădeală. Vinuri. Aperitive. Mititei şi momiţe. Tuslama. Ciorbiţe. Tochituri. Ţigani lăutari* scria cu vopsea albă pe firma mare din tablă cenuşie de pe faţada de la uliţă. Era o cârciumă faimoasă pe-atunci, cu grădină de vară în spate şi taraf de ţigani în mai toate serile, unde veneau în mare parte negustori înstăriţi, dar şi lume bună, avocaţi, politicieni şi industriaşi, când aveau poftă de fudulii şi de unii dintre cei mai buni patricieni cu muştar din Bucureşti şi – mai ales – ca să-şi ascundă de ochii societăţii înalte escapadele sentimentale şi afacerile mai dubioase printre valuri de fum de ţigară, acordeon şi ţambal şi miros de mici prăjiţi în aer liber. Acolo mi-l amintesc cel mai bine pe tata: jovial, se plimba dintr-o parte într-alta pe la mese, vorbea cu toată lumea, ciocnea ici-colo câte un pahar de vin sau un ţoi de ţuiculiţă şi îşi număra mândru a doua zi monedele din teşcherea, ce-mi plăteau mie cărţile, lecţiile de pian şi „buna creştere”. Eu, în schimb, strâmbam din nas. Nu-mi plăcea cârciuma tatei şi nici taraful în costume naţionale, eu tânjeam să merg la Athénée Palace, să-i ascult pe Silvestri şi Lipatti la Ateneu şi să ies cu limuzina sâmbetele la Chateaubriand[7], în toaletă scumpă de seară, aşa cum făceau părinţii prietenei mele de la liceu, ce locuia într-o vilă uriaşă în capătul Parcului Fili- pescu, înspre Calea

7 Restaurant de lux faimos în perioada interbelică, situat pe Șoseaua Kiseleff

Dorobanţi. Mă atrăgea lumea aceea de snobi, atât de minunat de diferită de tot ceea ce cunoşteam eu şi care-mi părea pe atunci depărtată şi strălucitoare ca un astru. Voiam la Ateneu, şi nu numai pe scenă, dar şi în lojile cele mai elegante.

Aşa că, în ziua aceea, când l-am auzit pe *papa,* puţin aghesmuit şi roşu în obraji, ca de obicei pe la orele respective, cum se fălea cu mine şi-mi hărăzea un viitor strălucitor, am râs grozav de ruşinată şi măgulită, a râs şi *tante* Alexandrina, şi au râs şi toţi ceilalţi din cârciumă, ca de o glumă teribil de nostimă, după care ne-am văzut fiecare de treburile lui. Eu însă n-am uitat. Astfel că, peste doar câţiva ani aveam să intru la Conservator, să obţin o bursă de la Regina noastră Maria, să studiez pianul la Paris, la Université de Beaux Arts, şi să ajung să cânt pe scenele Ateneului, Operei şi prin toate saloanele elegante bucureştene. Fată cu şcoli mari, prin străinătăţuri – pas cu pas, îl făceam pe tata mândru.

Sărmanul de el, nu m-a dat după un doctor, dar chiar m-a dat după un demnitar. Şi, în pofida vorbelor lui, ce-mi sunaseră atât de convinse la vremea lor, nu m-a dat deloc cu inima deschisă după Barbu, cât era el de bogat, influent şi cu situaţie socială. De fapt, s-a opus căsătoriei mele din toate puterile. Zicea despre viitorul meu soţ ba că era prea în vârstă – avea deja aproape patruzeci şi cinci de ani –, ba că-i fugeau tot timpul ochii în dreapta şi-n stânga, ba că era numai un parvenit, care iubea doar banii şi puterea şi de fapt mă cumpăra pe post de trofeu, ba că se schimbaseră vremurile şi puteam să-mi fac singură o situaţie, să am profesiunea şi banul meu, nu să stau toată viaţa la mâna bărbatului, fie el chiar şi ministru.

Dar eu, cu visurile mele de mărire mereu în faţa ochilor, atunci când Barbu Leonida-Lăzărescu, mare industriaş şi om politic promiţător, client vechi de-al nostru, mi-a cerut solemn mâna, într-un genunchi, după ce timp de câteva luni mă urmărise peste tot, trimiţându-mi în fiecare zi, acasă şi în culise, buchete imense de la florăria de la Athénée Palace, cea mai scumpă florărie din Bucureşti, şi bijuterii splendide de la Djabourov, de pe Calea Victoriei, ce aruncau scânteieri de vis din cutiuţe mici şi elegante din catifea, nici măcar n-am clipit când am zis *da,* cu toate protestele tatii. Ce să fac altceva?, gândeam eu pe atunci. Să predau pianul toată viaţa, suplinitoare pe la cine ştie ce liceu de fete de pe la marginea Bucureştilor, pentru o chenzină de mizerie, să îmbătrânesc prea devreme, să mă cocoşez şi să mă urâţesc sub povara grijilor şi a lipsurilor? Eram conştientă că succesul meu pe scenă nu avea să ţină o veşnicie. Pe atunci, o diplomă, fie ea şi de la Paris, nu însemna chiar aşa de mult când aparţinea unei femei. La o adică, arma unei femei inteligente n-a fost niciodată talentul sau cultura, ci doar frumuseţea.

Din nefericire, tata n-a mai trăit suficient încât să mai pot apoi să fug la el, să-l iau de după gât şi să-mi aşez capul pe umărul lui gros, cum făceam când eram mică şi aveam necazuri, ca să-i mărturisesc câtă dreptate avusese. Şi nici în cârciuma de pe Calea Griviţei, unde mi-am petrecut copilăria, n-am mai călcat vreodată. Întâi, pentru că am vrut să uit de unde veneam, iar după aceea, când nu voiam decât să-mi amintesc, pentru că n-am mai avut unde să mă mai întorc; birtul nostru a fost spulberat în primăvara lui 1944, la bombardamentele americane, împreună cu mare parte din zona Gării de Nord.

Dar cât de mult mă schimbasem în acei şase ani! Mi se deschiseseră toate uşile saloanelor lumii bune bucureştene, văzusem aproape toată Europa, citeam tot ce apărea prin gazete, reviste şi librării, îmi plăcea să am opinii interesante, aşa cum se cădea soţiei unui demnitar, şi mi se spunea mereu că eram răscolitor de frumoasă, compliment pe care îl acceptam cu drăgălăşenie studiată şi îl luam ca pe un adevăr universal. De fapt, le acceptasem pe toate ca pe un dat, ca şi cum mi se cuveneau de drept. Asta îmi dorisem cel mai mult, Athénée Palace şi Chateaubriand, poziţie socială, admiraţie, lucruri frumoase, cărţi şi muzică pe săturate şi nicio grijă pentru ziua de mâine. Le obţinusem pe toate – şi câte altele pe deasupra! — şi mă credeam fericită.

Numai câteodată, în astfel de momente, când nu mă mai aflam în mijlocul societăţii, pe la vreo premieră sau supeu, înconjurată de glasuri, ci singură undeva, în linişte, doar eu cu mine însămi, mă surprindeam întrebându-mă dacă asta avea să fie viaţa mea întotdeauna, dacă o să mă scald aşa mereu, doar în frivolităţi şi nimicuri mondene, înecată într-un mariaj mut şi sufocant, fără copii. Aveam doar douăzeci şi ceva de ani; totuşi, mi se părea că îmbătrâneam fără să trăiesc nimic, niciun sentiment mai înalt, nicio emoţie, nicio mare iubire. Din ce în ce mai des – şi mai ales atunci când mi se termina coniacul din garderob –, mă simţeam ca un negustor înşelat.

Dar, în clipa aceea, mi-am alungat repede gândurile. Se auzeau deja primii paşi cadenţaţi pe caldarâmul din spatele gardului de fier de la Palat; anunţând schimbarea gărzii, iar burniţa se îndesise. Înfrigurată, mi-am strâns mai bine mantoul de blană pe lângă trup, am stins ţigara

sub sanda şi am pornit către intrare, fără să îmi mai arunc privirea către svastică şi fără să am idee că acele câteva minute pe care le petrecusem singură afară, fumând o ţigară, minute ce atunci îmi păruseră goale, fără nicio semnificaţie, reprezentau totuşi punctul de cotitură din viaţa mea şi aveau să stea pentru totdeauna între *înainte* şi *după.*

2.

Înăuntru, candelabrele scăpărau deodată parcă mai puternic, iar zumzetul strident din jur, acelaşi melanj de voci, clinchete de cristaluri şi note de vioară, se înteţise. Într-un târziu, am reuşit să-l ochesc pe Barbu în mulţime; era la bar, într-un colţ mai ferit, dar nu în compania lui Jeni, cum mă temusem eu, ci alături de *Herr* Schäffer, ataşatul comercial al Reichului la Bucureşti, şi de un ofiţer neamţ.

Ştiam că Barbu îl tatona de ceva vreme pe Schäffer în legătură cu o întreprindere de textile pe care soţul meu o avea undeva prin judeţul Teleorman şi prin care spera să prindă un contract bănos cu Wehrmacht-ul, aşa că nu m-am mirat. „Capitalul nu se face stând pe fund şi aşteptând să-ţi cadă în poală”, obişnuia să spună Barbu, „trebuie tot timpul să fii cu ochii-n patru, să prinzi orice ocazie din zbor, că nu se ştie când vine următorul tren.” Aşadar, imediat ce l-am văzut alături de diplomatul neamţ, am ştiut ce fel de conversaţie purtau – una lungă şi întortocheată, presărată ici-colo cu măguliri naţionaliste, menită să dovedească ce vederi germanofile înalte avea dânsul şi cât de bine se descurca în germană.

Şi, pentru că nu-mi ardea deloc de repriza numărul doi, am dat să mă întorc şi să djspar rapid din raza lui vizuală,

înainte să mă observe. Însă a fost prea târziu, Barbu m-a zărit şi mi-a făcut un semn din mână să mă apropii.

Galant, diplomatul s-a întors şi el în direcţia mea, iar celălalt, încă cu spatele la mine, n-a făcut nicio mişcare; Schäffer, mic la stat, moale şi rotofei, cu ochelari rotunzi pe nas, purtând insigna din aur a partidului pe reverul smokingului şi o brasardă roşie cu svastică pe braţul stâng, iar ofiţerul, înalt şi blond, drept şi încordat, îmbrăcat în uniforma gri-albăstruie a Luftwaffe şi amintindu-mi în cel mai neplăcut mod cu putinţă de ilustraţiile colorate din revista Signal[8], cu soldaţi blonzi, înalţi şi arătoşi, în uniforme elegante, ce striveau harta desfăşurată a Europei sub bocanci.

Eu am schiţat o jumătate de surâs, Schäffer mi-a surâs înapoi, grav şi politicos, şi ofiţerul s-a întors şi el în sfârşit înspre mine.

Ochii ni s-au întâlnit de-a lungul distanţei dintre noi. Pentru o clipă, am crezut că inima mi se va opri în piept.

El m-a mai privit timp de câteva momente, rece şi îngândurat, apoi şi-a întors ochii către interlocutorii săi, fără vreun semn că m-ar fi recunoscut.

„Imaginează-ţi, draga mea, să fie Heinrich în România şi nici măcar să ne anunţe! Să ajungem să ne întâlnim în societate din întâmplare! Păi se poate, domnule, parcă n-am fi familie! Trebuie neapărat să vii la noi la supeu într-una din serile viitoare…”

Doar atât am auzit desluşit. Restul s-a desfăşurat ca într-un vis înceţoşat şi nelămurit, pe care a doua zi nu ţi-l poţi aminti decât vag, deşi câteva secvenţe sunt foarte. Clare şi evidenţiate, cu toată amorţeala trezirii. Întâi, vocea lui

8 Revistă publicată de către Wehrmacht, între 1940 și 1945.

adresându-mi-se – aceeaşi voce pe care mi-o aminteam, gravă şi liniştită –, mâna lui strân- gând-o pe a mea – aceeaşi strângere de mână, la fel de fermă ca întreaga lui persoană –, un sărut formal pe dosul palmei, aproape fără s-o atingă cu buzele, iar la sfârşit, ochii lui, aşa cum îi ţineam minte, de un albastru deschis, aproape cenuşiu, ce mă priveau distant şi politicos.

Abia după câteva clipe foarte lungi de tăcere, cât mi-am mai venit puţin în fire, l-am măsurat de sus în jos, cu atenţie, ostentativ aproape – ca să fiu sigură că-mi observă direcţia privirii –, de la părul blond-închis, tuns după moda militărească nemţească, mai scurt pe tâmple şi pe ceafă şi pieptănat cu briantină într-o parte, epoleţii galbeni şi tresele de pe umeri, vulturul de pe piept, cu ghearele încleştate pe svastică, pantalonii bufanţi şi până la cizmele ca oglinda şi am spus:

— Heinrich! Ce surpriză! Era cât pe ce să nu te recunosc.

— Tu însă eşti neschimbat de frumoasă.

— Mulţumesc. De fapt, nici tu nu te-ai schimbat prea mult.

— Şi atunci?

— Să zicem că sunt doar uimită.

— Uimită de…? m-a presat el.

Eu am ridicat din umeri, iar el m-a mai privit timp de câteva momente, la fel de rece şi rezervat ca şi până atunci, fără niciun cuvânt. Apoi şi-a întors privirea de la mine şi şi-a concentrat-o asupra ţigării de foi, căreia tocmai îi reteza capătul, l-am invidiat în acelaşi timp şi stăpânirea de sine, şi norocul; cine ştia de când se afla el acolo împreună cu Barbu, avusese timp să se pregătească

pentru întâlnirea noastră, nu ca mine, care fusesem cât pe ce să fac un atac de apoplexie. Am sorbit din şampanie, ca şi cum ar fi fost elixirul vieţii fără de moarte, l-am privit peste marginea cristalului, întrebându-mă dacă şi el îşi dorea oare să intre în pământ, aşa cum îmi doream eu – bineînţeles că n-am reuşit să-mi dau seama, era mereu la fel de greu de spus la ce se gândea –, după care m-am întors către Schäffer, am profitat că rămăsese de câteva secunde fără subiect de dialog şi l-am angajat repede într-o conversaţie:

— Aţi reuşit să ajungeţi la Sibiu, *mein Herr?*

— Da, da, cum să nu! mi-a răspuns el. Hermann- stadt. Tare frumos! Am ajuns tocmai până la Szeged. Admirabilă ţară aveţi! — *Szegedul e în Ungaria, friţ nerod şi ignorant!* m-am răţoit eu la el în gând, indignată. — Şi la Klausenburg am fost, a continuat însă dumnealui, nonşalant, neghicind ce-mi trecea mie prin minte. Îi spune Cluj în limba română, dacă nu mă înşel?!… Vedeţi, am reţinut! Mă onorează să învăţ limba aliaţilor noştri!

M-a cuprins o nevoie covârşitoare să îi amintesc – şi în termeni dintre cei mai puţin eleganţi – că oraşul nu mai era nici el al nostru, ci tot al ungurilor, aşadar ar fi trebuit mai degrabă să-l numească Kolozsvăr sau, şi mai bine, măcar să-şi ţină gura, dacă tot n-avea nici cel mai mic habar de politica externă a propriei lui ţări, cogeamitea diplomatul, dar am făcut încă o sforţare să mă abţin şi doar am mişcat vag din cap.

— Poate la anul ajungeţi şi la băi la Herculane…

— Scumpă doamnă, dar cine ştie ce va fi la anul! E gata şi războiul până atunci! Vom vedea în care parte a lumii o să aibă nevoie Reichul de serviciile mele…

— Poate avem totuşi noroc şi Führerul o să vă reţină mai mult printre noi, am răspuns eu, zâmbind mereu, fără să-mi dau seama dacă reuşeam sau nu să-mi ascund ironia.

— *Gnädige Frau'7,* sunteţi prea amabilă cu un om bătrân ca mine!

Vizibil stânjenit, şi-a aşezat cu o mişcare repezită ochelarii mai bine pe nas. Obrajii i se împurpuraseră de plăcere. Poftim poznă, cât era dumnealui de neamţ, tot era sensibil la atenţii feminine. Mâna lui Barbu mi-a coborât chiar atunci pe talie; se părea că nu eram singura care observase ce se întâmplase. Apoi, soţul meu s-a aplecat uşor înspre mine şi, în timp cese prefăcea că îmi sărută tâmpla, mi-a şoptit în păr: „Întreţine-l tu pe Heinrich, că am o chestiune cu neghiobul celălalt... Ai grijă ce vorbeşti."

Carevasăzică, de aia mă chemase atât de nerăbdător, ca să-l ajut să încheie afaceri.

Rămaşi singuri, m-am uitat la Heinrich. Mă ignora. Fuma liniştit, sorbea din când în când dintr-un pahar de coniac şi privea undeva peste umărul meu, la forfota din sala de recepţie. Privirea mi-a căzut pe Crucea de Fier de pe panglica roşie, bordurată cu negru şi alb, ce-i strângea gulerul scrobit al cămăşii, şi m-am întrebat ce anume făcuse ca s-o primească; dar am făcut-o mecanic, fără să-mi doresc cu adevărat să ştiu. Şi cum să-l întreţin, mă rog? Nu fusese niciodată mare amatoare de conversaţie lejeră de societate şi mă îndoiam să se fi schimbat chiar atât de mult între timp.

Însă, după câteva minute de tăcere grea şi ambarasantă, am făcut totuşi o încercare:

— Şi, spune-mi, când te-ai înrolat?

— Mai demult.
— Ca ofiţer de aviaţie?
17 Stimată doamnă
— Pilot de vânătoare.
— Nu văd diferenţa.
— Nici nu trebuie.
— Sună oricum remarcabil.
— Nu este.
— Hm.

Eu i-am zâmbit stingherită, el mie glacial, după care am tăcut din nou amândoi. Avea să fie complicat.

— Ei, nu-i remarcabil! a exclamat însă Barbu şi i-am simţit din nou palma pe spate. Heinrich este doar modest, draga mea. De parcă nu l-am cunoaşte!… Nişte bestii Messerschmitt-urile astea, nu-i aşa, nepoate? l-a întrebat apoi, bătându-l prieteneşte pe umăr.

— Nepoate? a întrebat şi Schäffer, uitându-se confuz de la unul la altul.

— Cum, dar nu v-am povestit?! a exclamat Barbu, cu o voce plină de inocenţă. Nu se poate, domnule, ce scăpare! *Hauptmann'8* von Reinhardt aici de faţă este nepotul meu, fiul cel mare al cumnatului meu de la Berlin, Excelenţa-sa amiralul baron Wilhelm von Reinhardt. — l-a pronunţat numele tare şi apăsat, cu tot cu grad militar, titlu şi particulă nobiliară, în stilul cel mai snob posibil. — Este căsătorit cu sora mea de ani buni. Ce om distins, cât caracter! într-o vreme era foarte apropiat şi de *Herr* von Ribbentrop… Ce curios lucru că dumneavoastră nu ştiaţi că suntem rude!

— Ştiu acum, a făcut diplomatul şi a clătinat uşor din cap, vizibil impresionat.

O fi fost alde Schäffer dat pe spate de măreţia caracterului şi cunoştinţelor sociale ale lui *Herr Admirai,* dar mie era cât pe ce să-mi scape o grimasă necuviincioasă. Din instinct, mi-am ridicat ochii şi m-am uitat la Heinrich. Îl privea pe Barbu la fel ca până atunci, grav şi liniştit, dar parcă mai întunecat.

— Vedeţi, *meine Herren'8,* a declamat din nou so- ţul meu, ridicându-şi braţele în lateral, ca şi cum ar fi

18 Căpitan

19 Domnii mei vrut să îmbrăţişeze audienţa, şi uitându-se pe rând şi la Schäffer, şi la Heinrich, românii şi germanii au fost dintotdeauna legaţi sufleteşte şi în spirit! Cât de norocoşi suntem, oameni cu două patrii! Ce poate fi mai înălţător?... Iar apoi, a arătat larg către Heinrich şi a continuat, pe acelaşi ton: Şi, după cum observaţi, ca şi tatăl său, şi dumnealui se trage tot din aceeaşi stofă sublimă, din care se confecţionează legendele!

Mi-am muşcat preventiv limba, nu cumva să fac imprudenţa să pufnesc în râs.

Schäffer însă nu arăta amuzat de fanfaronada lui Barbu – admirabilă de altfel, căci doar avea un talent la dintr-astea ca nimeni altul –, ci de-a dreptul mişcat şi măgulit. A clătinat din cap şi i-a şoptit ceva soţului meu. El mi-a făcut un semn din mână, după care s-au îndepărtat din nou împreună, discutând aprins, cu siguranţă în alţi termeni decât până atunci. Interesante vremuri, ce să zic. Se părea că nu mai exista carte de vizită mai impresionantă pe lume decât un cumnat mare ştab fascist şi vreo trei nepoţi, falnici ofiţeri germani.

— Tot la fel de fermecător a rămas soţul tău, a spus Heinrich la un moment dat; trecuseră câteva minute bune

de când nu mai rostise un cuvânt.

— Nu-i aşa?

— Îmi aduce aminte într-o oarecare măsură de tata.

— Te rog. Tatăl tău este un caz mult mai grav. Spre deosebire de Barbu, el chiar crede ce spune.

A înălţat din umeri, uitându-se în continuare peste mine şi învârtind uşor coniacul pe fundul bombat al paharului. Când l-a dus însă din nou la buze, nu l-a sorbit uşor, cu înghiţituri mici, ci l-a dat peste cap pe nerăsuflate, dintr-o singură mişcare fermă a încheieturii. Iar imediat după ce a aşezat paharul gol pe bar, barmanul i l-a schimbat cu altul. M-am uitat la pahar cu coada ochiului, întrebându-mă al câtelea era oare, şi din nou la el. Nu părea în vreun fel afectat, stătea foarte drept şi nici nu-l auzisem să articuleze vorbele cu vreo dificultate oarecare; totuşi, în ochi începuse parcă să i se distingă împăienjenirea aceea specifică stării de ebrietate. Semn rău.

— Se pare că m-am înşelat, a spus el chiar atunci, din senin. Observ că în unele privinţe chiar te-ai schimbat. Nu mai spui tot ce-ţi trece prin gând.

Zâmbetul forţat de până atunci mi-a murit pe buze.

— Te rog să mă ierţi dacă te-am indus în eroare. N-a fost cu intenţie. Data viitoare o să-ţi amintesc din prima clipă cât eşti de ipocrit.

El a primit înţepătura în faţă, fără nicio tresărire, doar şi-a întors capul şi s-a uitat în sfârşit la mine. Privirile ni s-au întâlnit timp de câteva secunde.

— Ţii cu tot dinadinsul să mă insulţi?

— N-am ce face.

— Dar măcar posezi în continuare acelaşi simţ al umorului absolut singular, mi-a replicat el, la fel de calm şi

rece ca până atunci, deşi ochii i se întunecaseră uşor. Ai să te miri, Lulli, dar te anunţ că ne aflăm în război. N-am făcut nimic mai mult decât ce aşteptau toţi de la mine. Oricum, tot s-ar fi întâmplat până la urmă, mai devreme sau mai târziu. Doar că, dacă nu mă grăbeam, îmi ştergea tata numele din biblia familiei.

Era cea mai lungă frază pe care o rostise până atunci.

Şi pentru că, într-adevăr, nu realizam că lumea din jurul meu se afla în război – la vremea aceea, războiul era pentru mine încă numai o abstracţiune oarecare, reprezentată exclusiv de titlurile de primă pagină ale gazetelor, şi nici nu puteam concepe cele ce urmau să se petreacă –, am spus complet altceva decât intenţionasem:

— Permite-mi totuşi să te citez: „Pur şi simplu nu văd de ce ar trebui să mă înjosesc şi să ascult de ordinele unor indivizi mult inferiori mie.”

După câteva momente de tăcere, cât m-a privit cu atenţie în faţă, el a înclinat uşor din cap şi mi-a spus:

— Mulţumesc. Mă onorează că mi-ai reţinut cuvintele ad litteram.

Spre oroarea mea, am simţit cum îmi iau foc obrajii. Mi-am întors imediat privirea de la el, sperând din toată inima că nu-şi va da seama şi că acelea nu erau singurele lui cuvinte pe care le reţinusem. Iar celelalte mi-au răsunat deodată atât de clar în amintire, atât de precise şi nuanţate, încât am avut tendinţa fizică să mă întorc, ca să îl surprind din nou în spatele meu, mai tânăr şi însufleţit, aşa cum fusese în seara aceea târzie de toamnă când mi le spusese, când îmi zâmbise mai frumos decât îmi zâmbise vreodată vreun alt bărbat şi ochii albaştri îi străluciseră ca de febră:

Eşti o femeie teribil de neobişnuită, Lu Iii.

— Mi s-a mai spus, da. Niciodată într-un sens pozitiv, din păcate.

— Niciodată, până acum.”

Mâna lui Barbu, apărut parcă de nicăieri, s-a lăsat din nou, străină şi grea, pe spatele meu gol. L-am simţit răceala adânc în fierbinţeala pielii şi am tresărit din amintire. Era din nou singur, Schäffer întârzia în cealaltă parte a barului, discutând cu cineva.

— Ce-i, dragă, iar eşti plină de opinii neconforme? m-a întrebat el.

— Dacă n-ar avea opinii neconforme, i-a răspuns însă Heinrich, atunci n-ar mai fi ea însăşi.

— Femeile astea sunt toate o pacoste! a râs Barbu, după care mi-a înconjurat mijlocul cu braţul. Numai necazuri aduc şi pe toate le complică! Eee, dar ştii prea bine la ce mă refer, că doar eşti şi dumneata om însurat!... S-a aplecat înspre el şi i-a şoptit, pe un ton confidenţial, ca şi cum nu m-aş fi aflat şi eu doar la un pas distanţă şi auzeam perfect: Şi, ca să-ţi zic adevărul adevărat, ca între bărbaţi, nişte coapse frumoase de femeie deschise seara, înainte de culcare... atâta avantaj are mariajul!

Neobrăzarea lui m-a plesnit peste faţă, ca o palmă, lăsându-mă timp de o clipă fără aer. Asta era parcă prea mult chiar şi pentru el. Dar, spre meritul lui, Heinrich nici măcar n-a clipit.

După câteva momente de tăcere, plictisit de evidenta lipsă de interes a interlocutorului, Barbu s-a uitat la ceasul de mână şi a spus:

— Bun, cred că e timpul să ne întoarcem la masă. Ne-am luat cu vorba şi uite cum a trecut vremea!... — S-a uitat

după Schäffer de-a lungul barului, concediindu-l astfel pe Heinrich. Se părea că rolul lui în toată povestea se încheiase. — însă, *Hauptmann,* a continuat el, cu galanterie prefăcută, te rugăm, mai onorează-ne puţin cu compania. Mai servim un Courvoisier, două, ne mai pui şi pe noi la curent cu capitularea Angliei…

— Mi-e teamă că sunt complet pe lângă problemă, a răspuns el. În plus de asta, sunt aşteptat. — A făcut un semn cu capul către un loc nedefinit din spatele lui. — Dar a fost o plăcere să vă revăd… *Frâu* Lăzărescu, permiteţi-mi să vă conduc până la masă măcar.

Mi-a oferit mâna şi n-am avut ce să fac altceva de- ât să accept. Mi-a strâns uşor vârful degetelor timp de câteva momente şi apoi mi-a trecut mâna pe sub braţul lui, apropiindu-mă de el. Mirosea tot aşa cum îmi aminteam.

Barbu a încuviinţat, a întârziat timp de câteva clipe cu privirea asupra mea, după care a luat-o înapoi către masă, împreună cu Schäffer. Când apăruse oare şi dumnealui? Nici măcar nu-l observasem. Şi mi-am dat seama, îngrozită, că în ultimele câteva minute nu mai văzusem nimic altceva în jurul meu, ca şi cum timpul se oprise în loc şi forfota din jur îngheţase; aveam din nou aceeaşi senzaţie – neplăcută, dar familiară, pentru că o mai trăisem în urmă cu câţiva ani şi o recunoşteam –, o slăbiciune în întreg corpul, ca şi cum m-aş fi sufocat. Încă o dată aveam impresia că, atunci când ne găseam amândoi în aceeaşi încăpere, Heinrich inhala tot oxigenul dinăuntru, iar eu începeam să respir cu dificultate.

— Puteai totuşi să-mi precizezi şi mie că soţul tău ştie, mi-a şoptit el şi a încetinit în acelaşi timp pasul, special ca să rămânem mai în spate, în urma lor.

— Ce să ştie?

El doar şi-a arcuit sprâncenele la mine, fără niciun cuvânt.

— Ohl… Nu ştie nimic, n-ai nicio grijă, am zis eu repede, după care am surâs cât am putut mai încântător, salutându-le în treacăt pe două cucoane pe care le cunoşteam.

— Ştie, Lulli. Mi-am dat seama încă din prima clipă. M-a privit ca şi cum, dacă ar fi putut, m-ar fi strivit sub pantof, ca pe un gândac.

— Aşa priveşte el pe toată lumea. Nu ştie nimic, crede-mă pe cuvânt. Eşti doar băut şi spui prostii.

— Uite cine vorbeşte! a exclamat el, izbucnind în râs. Să înţeleg atunci că numai din cauza revederii cu mine eşti atât de… — a făcut o pauză plină de înţeles – … spirituală?

Am simţit cum îmi urcă sângele în cap şi am vrut să îi dau o replică ce ar fi putut să aibă legătură cu orice altceva, numai cu spiritul nu. Dar câteva capete coafate se întorseseră deja în direcţia noastră, foarte curioase să vadă cine era ofiţerul german care se amuza aşa de bine împreună cu soţia lui Leonida-Lăzărescu de la Afaceri Străine, aşa că mi-am înghiţit replica tăioasă şi am spus altceva, pe o voce joasă:

— Spre ghinionul tău, se întâmplă să nu fiu deloc o natură sentimentală. Şi, te rog, am putea să schimbăm subiectul?

— Şi despre ce altceva ai dori să vorbim?

— Cât rămâi în România?

— Plec în câteva zile.

— Unde pleci?

— În Anglia. Escadrila mea se află aici doar ca să… ăă…

— a mişcat evaziv din cap – … în tranzit.

De fapt, escadrila din care făcea parte decolase dintr-o bază Luftwaffe din Franţa ocupată, se ciocnise violent cu Aviaţia Regală Britanică deasupra Canalului Mânecii, iar piloţii care supravieţuiseră se aflau în România în refacere, amănunt pe care aveam să îl aflu ceva mai târziu. RAF-ul le cam dăduse peste nas.

— Credeam că eşti pe lângă problemă, am şoptit.

El a înălţat din umeri, abia perceptibil:

— Şi să clatin şi eu înflăcărarea generală cu opiniile mele neconforme? Ar fi şi păcat.

Măcar asta nu se schimbase. Dar detaşarea din vocea lui tot m-a surprins. Am vrut să îl întreb cum făcea de părea atât de indiferent în faţa subiectului, dar n-am mai apucat, pentru că, exact în momentul acela, Schäffer, până atunci adâncit în conversaţie cu Barbu, s-a oprit deodată, s-a întors către noi şi şi-a ridicat paharul în aer:

— Mâine-poimâine cade Anglia, nu-i aşa? Jos cu RAF-ul, pilot!

— Poftim! mi-a şoptit Heinrich printre dinţi. Exact ce-ţi spuneam.

— Gott *strafe England! Deutschland über alles? O* a continuat Schäffer tot la fel de sonor ca până atunci, dar cu un glas ceva mai răguşit, după ce dăduse paharul peste cap. Apoi a pocnit ţanţoş din călcâie şi, cu o smucitură zdravănă a braţului şi o grimasă, a strigat: *Heil Hided*

M-am pomenit pufnind în râs.

Heinrich mi-a strâns atât de tare antebraţul între degetele lui, încât m-a durut.

Atunci n-am mai râs. De fapt, m-am îngrozit. Nu m-am întors însă către el şi n-am lăsat nicio clipă să se înţeleagă

că i-aş fi înţeles gestul, ci doar mi-am muşcat buzele şi m-am uitat într-altă parte, până când degetele lui şi-au relaxat strânsoarea. Apoi însă am privit urmele roşiatice de pe pielea mea până când au dispărut şi, din nou, fără să vreau, mi-am amintit cum, în urmă cu doar trei ani, într-un moment asemănător, la fel de comic prin ridicolul lui, tot el fusese cel care mă privise adânc în ochi, ca şi cum împărţeam un secret numai de noi ştiut, după care ne zâmbiserăm cu atâta uşurinţă unul altuia. Aşa de tare să schimbe oare lumea un omuleţ mărunt şi gălăgios cum era Hitler? Imposibil! Totuşi, o teamă necunoscută, dar îngheţată şi ameninţătoare, de care nu am reuşit să mă scutur apoi multă vreme, mi-a strâns stomacul ca într-un cleşte.

20 Dumnezeu să pedepsească Anglia! Germania mai presus de orice!

Dar atunci nu am mai avut timp să mă mai gândesc la ea, pentru că, din nou, m-am trezit faţă în faţă cu mizeriile mele personale.

Soţul meu se aşezase deja la masă, alături de ceilalţi, iar Jeni stătea deodată chiar lângă Barbu şi îi şoptea ceva la ureche, puţin aplecată înspre el, cu sânul ei plin şi pe jumătate dezvelit lipit de braţul lui. A revenit la poziţia iniţială, ca apoi să-şi întoarcă ochii din nou înspre soţul meu şi să se uite numai la el, parcă asigurându-l că nici un alt bărbat nu merita atenţia ei, în afara lui. Mi-am întors privirea, dezgustată. Proastă zi îmi mai alesesem să fac pe soţia geloasă.

— Spune-mi, *Frau* Lăzărescu, mi-a şoptit chiar atunci Heinrich la ureche – mi-a pronunţat numele de căsătorie ceva mai tare şi uşor ironic, cu accentul lui minunat, înalt

şi sofisticat, de aristocrat berlinez –, ai devenit şi mai ironică decât erai sau doar ai căpătat concepţii liberale?

Apoi, imediat, fără să-mi lase timp să ripostez, şi-a îndreptat umerii, mi-a şoptit un *auf Wiedersehen* grăbit, a înclinat uşor din cap, şi a trecut pe lângă mine, uitându-se numai înainte. Braţul lui, acoperit de gabardina aspră a uniformei, l-a atins din greşeală pe al meu, gol; o atingere uşoară, ca o părere. Dar eu nu m-am întors să-l privesc sau măcar să-i răspund la rămas bun; rămăsesem înţepenită în loc, cu obrajii arzând, dar cu tâmplele reci. Şi, în ciuda muzicii şi vocilor ce ne înconjurau, tot i-am auzit paşii cum se depărtau; fiecare pas pe rând, unul după altul, aproape că aş fi putut să-i număr, ca şi cum ar fi fost o linişte mormântală şi noi doi singurii oameni de acolo.

S-a mai oprit pentru o vreme tot la bar, alături de un alt ofiţer, timp în care nu m-am uitat niciodată în direcţia lui. Ştiam că e acolo, aveam chiar impresia că privirea lui îmi ardea spatele, îmi pătrundea prin mătasea rochiei şi apoi direct prin piele. Cuvintele lui, imediat ce-mi reveneau în minte, îmi făceau din nou obrajii să ardă de ruşine şi umilinţă. Îmi dădeam perfect seama – *oare îşi dădea şi el seama?* — cât de crispată eram, cât de nervos surâdeam, cu câtă grijă evitam ca privirea să-mi alunece înspre el. Eram însă conştientă de prezenţa lui tot timpul, ştiam ce făcea, cum se mişca, cu cine vorbea, chiar şi mai târziu, când a părăsit hotelul, tot l-am simţit cum a străbătut sala de la un capăt la altul, înainte să iasă pe uşa rotativă. Abia atunci am reuşit să respir cu adevărat.

Chiar în momentul când mă bucuram mai tare că plecase şi că puteam să fiu din nou eu însămi şi să gândesc în voie, atunci nu m-am mai concentrat, iar privirea mi-a

alunecat prin geam. Stătea în picioare lângă un Wolkswagen militar, drept şi nemişcat, sub lumina palidă a unui felinar, cu degetele pe mânerul portierei, ca şi cum dorise să o deschidă şi se răzgândise. Privirile ni s-au întâlnit prin sticla ferestrei. Atât doar. Dar a fost suficient ca să-mi stârnească o senzaţie puternică de *déjà-vu* şi, timp de o clipă, mi-a trecut prin faţa ochilor aceeaşi imagine, într-un alt decor. O zi posomorâtă, cu cerul gri şi aerul subţire şi străveziu, semnalul ascuţit şi strident al unei locomotive, un nor de abur albi- cios, scrâşnit metalic de roţi pe şine, zarvă pe peron, călători ce zoreau dintr-o parte într-alta împiegaţi de mişcare, ce verificau roţile cu ciocane uriaşe de fier, şi Heinrich, nu în uniformă, ci într-un *trench-coat* gri elegant, cu gulerul ridicat împotriva vântului, dar tot aşa, drept şi nemişcat, cu degetele pe mânerul unei portiere, iar apoi privirile noastre, întâlnindu-se pentru câteva momente prin geamul wagon-//t-ului.

Am clipit.

El şi-a ridicat chipiul, m-a salutat din cap, iar după aceea a urcat în maşină.

— Cine-i neamţul? m-a întrebat Elvira, urmărindu-mi curioasă privirea. *Il est très bien,* aşa, ca animal, chit că nu prea mă dau eu în vânt după blonzi… S-a aplecat către mine şi şi-a coborât vocea: Vreun *Kronprinz21,* ceva? Am cunoscut şi eu în seara asta câţiva Siegfriezi 21 Prinţ moştenitor şi Siegmunzi dintr-aştia înfumuraţi, născuţi din cur de domn, şi să-ţi spun drept, nu-s deloc prea răscolită. Au nişte aere de stăpânii lumii de-ţi vine să-ţi iei câmpii!

— Niciun *Kronprinz.* Doar un biet baron. E nepotul meu cel mare.

Dar, chiar atunci, dintr-un motiv pe care aveam să-l înţeleg abia ceva mai târziu, Elvira a izbucnit în râs. Şi a râs mult şi cu poftă, ca şi cum aceea ar fi fost cea mai nostimă chestiune imaginabilă.

Eu mi-am întors ochii şi mi-am aprins o ţigară. Iar singurul lucru pe care îl mai simţeam era că începuse iarăşi să mă doară capul. O durere surdă, amorţită, ca şi cum şi ea de-abia ce se deşteptase dintr-un somn îndelungat, odată cu mine.

3.

Septembrie 1937, Berlin

— …nimic nu se poate clădi fără o conştiinţă supremă, o conştiinţă aleasă de Providenţa însăşi, care să comande, să conducă şi să fie ascultată de toţi ceilalţi, de la cei mai de sus, până la cei mai de jos! în asta constă esenţa măreţiei revoluţiei naţional-socialiste. Nu vrem o democraţie slabă şi bâlbâită, ci un Imperiu puternic şi autoritar, ce îşi depăşeşte graniţele şi îşi impune valorile şi celorlalte popoare înfrăţite, demne şi mândre să i se supună! Ăsta este marele nostru proiect, misiunea noastră, a tuturor, pentru următoarea mie de ani. Un Reich German grandios, al cărui nume să fie imortalizat în panteonul istoriei![9]

Am clipit de mai multe ori, năucită.

Încheindu-şi peroraţia, *Herr Admirai* a tras un fum adânc în piept, a lăsat ţigara groasă pe marginea scrumierei din cristal, după care ne-a privit pe fiecare în parte, demn şi sever, cu aerul grav al unui profesor ce tocmai îşi terminase de predat lecţia şi aştepta întrebările. Săracă cu duhul cum mă aflam, aş fi putut găsi cel puţin o duzină – şi

9 Conţine fraze din discursurile lui Hitler de la marea adunare de la Nürnberg, din septembrie 1935.

asta aşa, la prima strigare, fără vreun efort deosebit de concentrare –, dar n-am zis nimic. Mai mult din indiferenţă. Am aruncat însă o ocheadă peste masă. La dreapta lui, Marie, tăcută şi blajină, cu ochi migdalaţi şi umezi, înconjuraţi de cearcăne viorii, şi semănând atât de puţin cu Barbu, încât nimeni niciodată n-ar fi putut măcar bănui că erau fraţi buni, îşi privea soţul peste marginea ceştii elegante din porţelan subţire de Meissen cu mâner aurit, din care sorbea din când în când, fără zgomot; senină, fără nicio expresie mai deosebită pe chip, ca şi cum cuvântările acelea afectate, demne de tribuna cea mai de sus a Reichstagului, ar fi făcut parte din rutina ei cotidiană. Lângă ea, Friedrich îşi privea tatăl cu atenţie şi satisfacţie, sorbindu-i fiecare cuvânt, ca un mândru pui al Tineretului Hitlerist ce era. Iar Barbu, mereu diplomat şi interesat de cultivarea oricărei relaţii care la un moment dat i-ar fi putut aduce un avantaj cât de mic, a încuviinţat; tot senin, ca şi cum nici nu fusese el acela care, tocmai în dimineaţa aceea, blagoslovise româneşte, de mamă şi biserică, statul poliţienesc şi paranoid al lui Hitler, când, după ce trenul de noapte Bucureşti-Berlin oprise în Anhalter Bahnhof23, la controlul paşapoartelor, săriseră nişte gestapovişti uriaşi cu moacă de călăi pe noi, ca şi când am fi fost duşmanii declaraţi ai poporului german, deşi aveam paşapoartele şi vizele diplomatice în deplină ordine.

Soţul meu a mai tăcut câteva secunde, după care l-a atras pe *Herr Admirai într-o* discuţie lungă şi detaliată despre chestiunea aceea atât de interesantă a remilitarizării malului stâng al Rinului.

De fapt, spre dezolarea mea, pe toată durata cinei nu se

discutase despre nimic altceva. Doar despre 23 Fostă mare staţie de cale ferată din Berlin ce-o să facă Hitler cu Austria, ce-o să facă Ribbentrop la Londra, ce-o să facă Hitler şi Mussolini cu republicanii din Spania, ce-o să facă Chamberlain şi Daladier în general, dar, mai ales, ce ar face Barbu şi amiralul dac-ar fi în locul lor. Eu n-am vorbit prea mult, doar am ascultat cât am putut eu mai inteligent, am zâmbit admirativ când a fost nevoie, am adăugat câte un *neinl* şi un *wirklich?*[10] pe ton uimit sau impresionat, în funcţie de necesităţile de moment ale conversaţiei, m-am bucurat moderat de vinul parfumat de Rin şi Oratoriile lui Bach de pe fundal şi m-am întrebat, în inocenţa mea de atunci, dacă oare mai exista vreo masă pe undeva prin Europa noastră mare, în jurul căreia să se mai discute şi altceva în afară de politică şi război.

Era mult mai rău decât îmi închipuisem. Nimic nu mai era la fel. Nici măcar Berlinul, aşa cum fusese el întotdeauna, un amestec de clădiri gri din piatră şi verdeaţă multă, modern, zgomotos, plin de energie, cu tramvaiele S-Bahn circulând pe pasarelele înalte, cu bulevardele lungi şi aglomerate, străjuite de copaci, straturi de trandafiri şi statui ale foştilor lideri prusaci, cu muzeele sale, universităţile şi academiile, palatele, galeriile de artă şi teatrele; deşi îl ştiam, nu-l mai recunoşteam. Îl mai văzusem o dată, prin 1932, când eram în trecere spre Paris, dar asta fusese înainte de venirea naţional-socialiştilor la putere, într-o altă epocă, care, deşi dominată de revolte, frământări politice şi nemulţumiri sociale şi economice ce rodeau Germania pe dinăuntru, putrezind-o ca pe un fruct prea copt, era totuşi o epocă a

10 Serios?!

culturii şi creaţiei, a gânditorilor şi a poeţilor, a cabaretelor, a *Berliner* Eu/t[11]-ului şi a unui Thomas Mann genial, cum nu urma să se mai nască altul. Deodată, portretele cu chipul Führerului împânzeau oraşul.

Dar atunci ne aflam la începutul toamnei lui 1937, Hitler era deja cancelar de câţiva ani, Germania se ridicase din cenuşa tratatului de la Versailles ca pasărea Phoenix şi, în mod bizar, deşi toate erau aşa cum le ştiam, aveau complet altă înfăţişare, atât de diferită de ceea ce ţineam eu minte, încât aveam impresia că mă aflam într-un loc nou, complet necunoscut, şi care, în ciuda aerului modern şi dinamic, îmi stârnea o senzaţie neplăcută în adâncul stomacului, ca o presimţire. Şi, din nenorocire, instinctul nu mă înşelase deloc. Următoarea dată când aveam să ajung în Berlin, nouă ani mai târziu, avea să fie încă o dată altfel, din nou schimbat, de data aceea însă, dintr-una din cele mai frumoase capitale ale Europei, într-un morman de ruine fumegânde, mirosind pestilenţial a praf de piatră mărunţită şi a cadavre putrezite.

Sora lui Barbu şi soţul ei locuiau pe atunci în vestul Berlinului, în suburbia Dahlem, cuibul celor mai bogaţi şi puternici dintre berlinezi – erau vecini chiar şi cu Ribbentropii –, o oază minunată de verdeaţă, pe malul lacului Wannsee şi în apropiere de pădurea Grünewald, într-o vilă confortabilă în stil bavarez, pe două etaje, din lemn şi cărămidă vopsită în alb, plasată în mijlocul unei peluze largi şi însorite, presărată cu pini semeţi şi alei elegante din prundiş.

Mi-amintesc şi acum casa aceea. Culorile s-au diluat

11 Aerul din Berlin, din opereta *Frâu Luna,* imnul neoficial al Berlinului și cea mai cunoscută compoziție a lui Paul Lincke, considerat părintele operetei berlineze

odată cu trecerea timpului, e drept, dar impresia lor mi-a rămas pentru totdeauna. Camerele spaţioase, cu ferestre înalte, ce dădeau spre lacul sclipind sub ultimele raze ale soarelui la asfinţit, mobila în stil Biedermeier, din lemn roşiatic de mahon, cu sofalele şi fotoliile tapiţate în mătase *crème,* vărgată cu vişiniu, pianul în *demi-queue26,* cu acoperitoarea pentru clape ridicată, ca şi cum cineva tocmai se ridicase de pe taburetul din faţa lui, Monet-ul micuţ şi studiul-portret în creion de Vermeer de pe peretele opus ferestre- lor, fotografiile înrămate de pe poliţa de la căminul din 26 Pian cu jumătate de coadă piatră: *Herr Admirai* şi Marie la cununie – amiralul, în uniformă de mare ţinută şi purtând Crucea de Fier la gât, mai tânăr, dar aparent la fel de sobru, şi Marie, cu tocă albă pe cap, surâzând, absolut neschimbată –, Friedrich, copil, cu bretonul tăiat drept, chiar deasupra sprâncenelor, şi *lederhosen*[12]scurţi din piele, cu bretele, ce îşi prezenta într-un zâmbet mare dintele lipsă din faţă, un blond înalt şi frumos, demn şi important, într-o uniformă elegantă, la braţ cu o blondă rumeioa- că şi rotunjoară, într-un *costume-tailleur* negru, un alt blond înalt şi frumos, dar într-un costum sportiv deschis la culoare şi pozând destins, sprijinit uşor de un biplanor şi cu mâinile în buzunarele pantalonilor.

Revederea dintre fraţi a fost cât se putea de rece. Marie, micuţă şi palidă, într-un dirndl bavarez verzui, cu mânecuţe bufante şi şorţuleţ din mătase roz, ce o făcea să arate mult mai tânără decât cei vreo cincizeci şi ceva de ani pe care îi avea, i-a întins mâna lui Barbu, cu politeţe

12 Pantaloni din piele, scurți sau până la genunchi, port tradițional în unele regiuni ale țărilor vorbitoare de limbă germană

distantă – de fapt, în niciuna dintre scrisorile ei de până atunci, căci ne scriam destul de des, nu se arătase interesată de fratele ei mai mult decât cerea minima etichetă –, însă, pe mine, deşi mă întâlnise o singură dată, la nuntă, m-a sărutat pe amândoi obrajii, ca şi când mă cunoştea de când lumea, cu o familiaritate drăgăstoasă despre care aveam să aflu că îi era specifică.

Soţul ei, serios şi autoritar, model clasic de înalt ofiţer prusac, cu sânge în nuanţa cea mai pură de albastru, coborât probabil direct din linia Casei domnitoare de Prusia, cu monoclu în arcada sprâncenei, inel cu blazon pe deget, dar şi cu broşa din aur a NSDAP[13]-ului sclipind la vedere pe rever, ne-a zâmbit amândurora, a dat mâna cu Barbu, cu care a schimbat şi câteva cuvinte despre călătoria cu trenul şi vremea splendidă de afară, iar mie mi-a sărutat vârful degetelor, aplecându-se tare din mijloc, cu politeţe impecabilă, ca un fost ofiţer de şcoală veche ce era. Un ofiţer prusac de origine nobilă, fost comandant de crucişător în timpul războiului – pentru o scurtă perioadă chiar şi ofiţer în sta- tul-major al Amiralului Alfred von Tirpitz, comandantul Marinei Imperiale Germane – şi voluntar în Freikorps[14] după terminarea lui, naţionalist înflăcărat şi fascist convins; asta era într-adevăr o combinaţie destul de rară în zilele acelea de glorie ale naţional-socialismului, când marea parte a aristocraţilor cu

13 *Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei,* partidul nazist

14 Miliții paramilitare de dreapta de după perioada Primului Război Mondial, formate din veterani ai războiului, ce luptau împotriva comuniștilor germani, susținuți de sovietici. Cu toate acestea, *Freikorps-u*l a disprețuit în mare măsură Republica Weimar și a fost implicat în asasinările susținătorilor săi.

von în faţă şi a fostei înalte ofiţerimi prusace spera la reîntoarcerea monarhiei, răsturnată de către proletariat. Mă uitam la ei, unul lângă altul, şi mă întrebam, cinică şi plictisită, ce oare văzuse Marie, aşa cum era dânsa, caldă şi iubitoare, la omul acela rece şi inflexibil, cu doi copii din căsătoria anterioară şi care se comporta ca şi cum ar fi avut tot timpul un ţurţure înfipt adânc în dos. Se cunoscuseră în 1917, când capitala noastră se afla sub ocupaţie germană, la un bal al nemţilor de la Cercul Militar. Atât ştiam. Deşi bârfe au circulat cu nemiluita, ce s-a întâmplat între ei doi în noaptea balului n-am aflat exact, însă, câţiva ani mai târziu, când România noastră era întregită, Barbu, pe atunci doar un alt negustor care se îmbogăţea văzând cu ochii şi dădea din coate ca să intre şi-n politică, s-a trezit la uşă cu un peţitor pentru sora sa, sosit special din Germania. Şi încă ce peţitor!

„Să trecem dincolo, masa e gata!” a zis Marie, după ce ne-am lăsat pardesiele în braţele subretei. M-a cuprins de mijloc şi, cu mâna cealaltă, l-a tras în faţa mea pe băiatul bălai pe care îl ţinuse până atunci de umeri; un băiat cu obraji rumeni, înalt şi deşirat, alcătuit parcă numai din membre lungi, ca toţi adolescenţii abia ieşiţi din copilărie, şi mi-a spus, pentru prima dată până atunci în limba română: „El e Friedrich, băiatul meu cel mai mic. A împlinit şaisprezece ani. Luna trecută l-au admis la Krampnitz[15], la cavalerie, dragul de el… O să fie ofiţer, ca şi tatăl lui.” – Oare de ce nu mă miram?! — „Din păcate, Gerhardt nu poate să ajungă. N-a primit învoire… E de la începutul anului la Bad Tölz şi ştii şi tu cum sunt ăia de

15 *Krampnitz Kaserne,* complex militar din Potsdam, creat de germani în perioada de reînarmare și folosit până la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial

acolo, cu regulamentul lor şi restul…” – Nu numai că nu ştiam cum erau *ăia de acolo,* dar nici măcar nu aveam habar despre ce vorbea; apoi am aflat că de fapt făcea referire la SS Junkerschule Bad Tölz, şcoala militară care pregătea viitorii ofiţeri superiori din Waffen-SS, ce aveau să îngrozească Europa câţiva ani mai târziu. — „în plus de asta, soţia lui se află de câteva săptămâni într-o stare delicată, de când… înţelegi tu… în fine, tocmai astăzi s-a întâmplat să nu se simtă bine, sărăcuţa. O să fiu şi bunică şi soacră cu trei nurori, cine ar mai fi crezut şi una ca asta! Poate şi mătuşă într-o zi, că doar timp e destul…” Dar s-a uitat la mine şi, probabil citind în ochii mei cât de delicat era subiectul acela, şi-a luat seama cuvintelor şi n-a mai continuat, reluându-şiânsă monologul iniţial: „O să vină şi Heinrich ceva mai încolo. E prins cu nişte treburi, dar a promis c-o s-ajungă pe la opt…”

Eram la cafea, *apfeltorte* şi dedesubturile revoluţiei naţional-socialiste când a apărut. Şi a făcut-o exact când buletinul de la radio anunţa ora opt. Atunci l-am văzut pentru prima oară; blond, înalt şi zvelt, foarte elegant în costumul lui *gris fer,* cu cămaşa albă apretată rigid, butoni din aur şi cravată *bleu foncé,* la fel de distant şi de înţepat ca tatăl său – temperament teutonic, am râs eu în sinea mea –, dar cu siguranţă atrăgător, cu frumuseţea aceea aparte a nordicilor, liniile nobile ale frunţii şi nasului, pometii înalţi, buzele subţiri şi ochii deschişi la culoare. L-am urmărit pe fereastră cum şi-a parcat cu mişcări scurte şi abile automobilul sport, de culoarea vişinei putrede şi cu nicheluri scânteietoare, şi a intrat, cu pardesiul subţire aruncat neglijent pe braţ, arătând liniştit şi îndepărtat şi comportându-se întocmai ca nobilul privilegiat ce era, cu

politeţe impecabilă şi eleganţă simplă şi firească. Aristocrat până în vârful firului de păr.

— Mulţumim că ai binevoit în sfârşit să ne onorezi cu prezenţa, a spus amiralul, privindu-l atent peste râma din aura monodului.

El doar a înălţat din umeri, abia perceptibil. Nici Marie n-a dat vreun semn că şi-ar fi auzit soţul, doar s-a ridicat să-l întâmpine, i-a luat mâinile într-ale ei şi, în mod surprinzător, i s-a adresat în limba română:

— Dragul meu, iar conduci decapotabilul cu capul gol?

L-a zâmbit şi i-a îndepărtat nişte scame inexistente de pe rever, cu un gest afectuos. Arăta mică şi pierdută pe lângă el, abia ajungându-i la umăr, mai mult ca o copilă într-o rochiţă înflorată, decât ca o mamă autoritară de băieţi. M-am mirat puţin de câtă dragoste şi altruism putea să dea dovadă. Bănuisem deja din scrisorile ei cât de mult îşi iubea fiii, din cum îi lăuda pe fiecare în parte, cu câtă mândrie neascunsă povestea despre dânşii, cum viaţa ei părea să se învârtă numai în jurul lor; doi dintre ei băieţii altei femei, amândoi deja mari şi crescuţi rău, în disciplina aceea specific nemţească, de către un militar sobru şi sever şi nişte guvernante rămase fete bătrâne, amândoi străini de ea şi de neamul ei românesc.

Heinrich mi-a sărutat vârful degetelor şi mi-a adresat câteva cuvinte. Nu am reuşit apoi niciodată să mi le amintesc. Probabil ceva amabil, de complezenţă. A dat mâna cu Barbu şi a schimbat şi cu el câteva cuvinte, după care s-a aşezat la masă, la dreapta Mariei şi *vis-à-vis* de mine. Şi-a scos o ţigară de foi din buzunarul de la piept, i-a tăiat atent capătul şi apoi a aprins-o, cu o brichetă subţire din aur. Marie l-a muştruluit, bătându-i uşor mâna cu a ei,

ca şi cum n-ar fi fost bărbat de douăzeci şi ceva de ani, înalt şi cu umeri lăţi, ci un copil obraznic, surprins cu mâna în borcanul cu bomboane. Am observat însă că, deşi până atunci conversaţia din jurul mesei fusese atât de animată, intrarea lui instalase liniştea.

— Aşadar, despre ce discutaţi când v-am întrerupt?

Of, Doamne, nu din nou! mi-am zis, aproape suspinând de plictiseală.

— Despre relaţiile actuale ale Europei cu frumoasa dumitale ţară, a răspuns Barbu, în maniera lui afabilă şi plăcută, de *causeur3'* prin excelenţă. După cum bănuiesc că ştii, zilele acestea Hitler şi Chamberlain se luptă din răsputeri pentru pacea de pe continent. Dumneata ce crezi, se mai poate oare o înţelegere bilaterală germano-engleză în circumstanţele astea?

— Spuneţi-mi Heinrich, vă rog. Iar, în legătură cu întrebarea dumneavoastră, nu am nicio părere. Nu mă interesează politica.

— Cum să nu te intereseze?!… Mai ales în vremurile astea, când toţi ochii omenirii sunt aţintiţi către Germania, când de politică depinde soarta fiecărui individ în parte!

— Nu mă pasionează lucrurile ce implică riscuri de orice fel.

Asta venind din partea unui pilot de încercare şi campion la acrobaţie aeriană. În sfârşit, se întâmpla ceva demn de luat în seamă – un neamţ cu simţul umorului.

Am zâmbit şi m-am întrebat dacă şi Barbu simţise oare ironia. Însă, chiar dacă da, soţul meu era prea diplomat şi trecut prin uzanţele societăţii înalte ca să lase vreo clipă să se observe că ar fi fost deranjat de o sărmană glumă.

Şi, bineînţeles, Barbu, în spiritul cel mai pur al

politicianului de carieră, care minte cum respiră, a surâs şi a zis exact ce mă aşteptam să zică, aproape *mot-à-mot.* 31 Comunicativ, locvace

— Bizar lucru, mai ales având în vedere cu ce te ocupi. Nu uita, Marie ne-a povestit deja ce pilot de excepţie eşti.

— Am auzit pe cineva zicând că politica este totuşi un sport mult mai periculos decât aviaţia, a comentat Heinrich serios.

— Ei, asta-i bună! Pe cine ai auzit zicând aşa ceva?

— Pe o doamnă deosebit de inteligentă. Şi chiar din ţara dumneavoastră. Doamnă care se întâmplă să se ocupe în acelaşi timp şi cu politica, şi cu aviaţia, deci cu siguranţă ştie ce spune. Am auzit-o cu urechile mele rostind vorbele astea şi mi s-au părut foarte relevante. Dacă nu mă înşel, cred că este vorba tocmai de soţia preşedintelui Federaţiei Aviatice Internaţionale.

— Ah, prinţesa Bibescu! O cunoşti personal?

— Din nefericire, nu. Ne-am întâlnit în cadrul mai multor dineuri ale federaţiei, dar nu am apucat să fim prezentaţi.

Nimeni n-a considerat oportun să continue discuţia şi, pentru că se instalase iarăşi tăcerea, lucru care îi displăcea groaznic, Barbu s-a întors din nou către Heinrich:

— Am înţeles că ai fost propus pentru preşedinţia aeroclubului german anul acesta.

El doar a încuviinţat, fără niciun cuvânt şi fără să pară că ar fi vrut în vreun fel să vorbească despre sine însuşi.

— Şi nu doar atât! a sărit şi Friedrich, din cealaltă parte a mesei, pe un ton grav şi serios, cu mândrie evidentă, ton ce se voia de adult, dar care suna uşor hilar pe vocea lui în schimbare. Heinz a câştigat toate campionatele de

acrobaţie aeriană din ultimii ani. Toa- te-toate! Plus o grămadă internaţionale! A străbătut şi Atlanticul în zbor. Normal că el trebuie să fie preşedinte! E cel mai bun de departe.

— Friedrich, nu-i frumos să intervii neîntrebat în conversaţia adulţilor! l-a dojenit uşor Marie. Dar apoi, întorcându-şi privirea către noi, a adăugat moale, pe alt glas: Dar are dreptate. Heinrich al nostru este cel mai bun.

— Cât talent, domnule!

Heinrich i-a mulţumit politicos din cap lui Barbu, dar tot n-a spus nimic. Doar i-a maiturnat nişte vin mamei sale, fără să-şi ridice privirea. În locul lui însă a răspuns *Herr Admirai:*

— Oricum, n-are nicio şansă. Göring nu va oferi niciodată preşedinţia federaţiei cuiva care nu are brevet militar. Păcat de tot talentul ăsta al lui, dacă nu face cu el şi ceva util. Doar figuri şi bani cheltuiţi pentru senzaţii tari.

— Chiar nu înţeleg de ce este nevoie să vorbeşti despre mine ca şi cum n-aş fi de faţă, a spus Heinrich, întorcându-se liniştit către tatăl lui. Să mă retrag, ca să mă poţi calomnia mai în tihnă?

— Haide, Heinrich, nu te supăra, glumeşte şi el, a intervenit Marie.

— Ba vorbesc extrem de serios!

— De ce nu vrei să te înscrii în aviaţia militară? a întrebat Barbu, brusc înveselit, ca de fiecare dată când se încingeau spiritele în jurul lui.

— Nu e limpede? a răspuns din nou *Herr Admirai* în locul fiului său, cu buzele strânse într-o linie subţire. De încăpăţânat ce este!… Tradiţia de sute de ani a familiei noastre spune că baronii de Reinhardt trebuie să poarte

uniforma militară şi să îmbrăţişeze cariera armelor şi tocmai din pricina aceasta el nu vrea. Îi place să sfideze autoritatea cu orice chip. Aşa a fost de mic.

— Nu sunt încăpăţânat. Pur şi simplu nu văd de ce ar trebui să mă înjosesc şi să ascult de ordinele unor indivizi mult inferiori mie. M-am născut liber şi plănuiesc să rămân liber în continuare. Cariera armelor nu mi s-ar potrivi deloc.

— Incredibil, câtă aroganţă!

— Oare de la cine oi fi moştenit-o?!

Ei s-au fulgerat din ochi peste masă timp de câteva clipe lungi, iar eu mi-am dat seama că ceea ce-mi scrisese Marie nu era nici pe departe o exagerare, aşa cum crezusem până atunci, ci că, de fapt, până şi cuvintele şi le alesese extrem de potrivit:

„Încă de vreo doi ani, casa noastră se află sub o continuă stare de asediu, culminând aproape în fiecare seară cu câte o bătălie în front deschis. Rezultatele sunt mereu aceleaşi: şi victorii strălucitoare, dar şi înfrângeri nemiloase de ambele părţi. Ca să nu mai amintesc şi de victimele colaterale, precum subsemnata. Am momente când starea asta de ostilitate continuă mă şi amuză, cu atât mai mult când observ că nu se văd deloc unul pe altul, tată şi fiu, şi cât de mult îşi seamănă, dar, în general, sunt obosită teribil să stau tot timpul ca pe ghimpi, terorizată că nu cumva să sară vreunul la gâtul celuilalt, şi nu-mi doresc altceva decât nişte clipe de linişte şi pace. Bărbaţii sunt îngrozitor de copii. Cum a ajuns oare politica să dezbine familii?’

Începusem să mă luminez asupra cuvintelor ei.

M-am uitat la Heinrich pe furiş, dar n-am făcut-o

suficient de abil, pentru că m-a surprins imediat, l-am întâlnit timp de câteva momente privirea – am remarcat involuntar ce ochi frumoşi avea, în nuanţa mării dimineaţa, mai mult cenuşii decât albaştri, limpezi şi cu ceva grav şi melancolic în adâncul lor –, dar apoi, cu un aer deranjat de curiozitatea mea, s-a întors să-şi ia paharul de şnaps de pe masă. Mi-am coborât şi eu imediat privirea, stânjenită, şi m-am surprins dorindu-mi să se reia discuţia aceea plictisitoare despre politică. Iar dorinţa mi s-a îndeplinit imediat, pentru că Heinrich a revenit politicos cu privirea la Barbu şi a rupt în sfârşit tăcerea:

— În plus de asta, nu sunt un mare admirator al regimului. E mult prea grosolan şi neevoluat. Găsesc că nu este deloc elegant să te apuci de răcnit toată ziua pe străzi, doar pentru că aşa ţi-a zis Führerul. El e omul războiului. Iar, după câteva clipe de tăcere, a adăugat: Nu, mulţumesc. Eu sunt de părere că adevărul, oricare ar fi el, nu are nicio nevoie să fie impus cu forţa. Şi nu mă pun la dispoziţia nimănui, dacă nu sunt complet convins că merită. Vreau să mă lase toată lumea în pace şi atât.

— E inteligent băiatul ăsta, mi-a şoptit Barbu după câteva momente, în română. Păcat că vorbeşte exact ca o puşlama.

Dar şoapta lui s-a auzit ceva mai tare decât ar fi fost elegant; o greşeală pe care Barbu, cu manierele lui perfecte de om de lume, n-ar fi făcut-o niciodată. Fusese un gest deliberat. Din păcate, bănuisem bine – îl deranjase gluma de mai înainte.

— În fiecare dinastie, a zis şi Heinrich, fără să-şi întoarcă privirea către noi, cam o dată la o sută de ani, se naşte câte o puşlama, care terfeleşte valorile superioare

ale familiei. E un adevăr matematic ce nu poate fi combătut.

Mda. Nu numai că auzise, dar mai şi înţelesese perfect.

Mi-am ridicat ochii să-l privesc şi am realizat că, deşi tonul îi fusese liniştit şi ironic, albastrul ochilor i se întunecase şi umerii îi deveniseră din nou rigizi sub stofa sacoului. Pentru câteva clipe, i-am admirat deschis şi chiar i-am invidiat stăpânirea de sine. Eu mă pierdeam imediat cu firea, eram emotivă, iute la mânie, imprevizibilă şi schimbătoare ca vremea; mă enervam, trânteam, plângeam şi mă gândeam nopţi în şir chiar şi la o amărâtă de vorbă, dacă mi se păruse vag nelalocul ei.

Chiar atunci, el s-a uitat drept în ochii mei, ca şi cum mi-ar fi auzit gândurile.

Nu s-a încruntat şi nici nu m-a privit cu reproş, privirea lui doar a trecut peste mine, la fel de neclintită şi indiferentă, poate şi puţin plictisită, dar mi-a fost de ajuns. Am simţit cum încep să-mi ardă obrajii şi mi-am coborât din nou ochii. Şi nu numai din pricina lui Barbu mi-era ruşine, ci şi din a întregii situaţii. Trăisem mereu cu impresia că toţi ăştia, înfumuraţi! de viţă nobilă, cu educaţie privilegiată, crescuţi cu guvernante, institutori şi profesori privaţi, prin pensioane din Alpi şi şcoli militare înalte, erau totuşi ceva mai civilizaţi. Se părea că mă înşelasem. Până şi muritorii de rând ca mine tot ştiau că scenele de genul acela n-ar trebui să aibă loc cu martori.

— De fapt, pe Heinrich îl interesează politica, dar are vederi *democrate,* i-a spus după o vreme *Herr Admirai* lui Barbu, apăsând pe ultimul cuvânt, ca şi cum el ar fi explicat turnura atât de neplăcută a conversaţiei.

Însă, chiar în momentul în care Barbu deschidea gura ca

să-i răspundă, Marie, de a cărei prezenţă aproape că uitasem, atât fusese de tăcută, s-a ridicat brusc, şi-a trântit şervetul de pe genunchi în farfuria în care bucata de *apfeltorte* rămăsese neatinsă, şi-a proptit mâinile pe masă, făcând tacâmurile şi cristalurile să se lovească între ele cu un clinchet, şi a spus, pe un ton ridicat, pe care nu i-l auzisem niciodată şi de care nici măcar n-aş fi crezut-o în stare:

— Doamne, dar nu se poate să purtăm şi noi o conversaţie despre altceva?! Artă! Voiajuri! Literatură! Orice altceva! Oricare alt subiect ar fi minunat, câtă vreme nu mai aud scandal în casa asta! Aşa m-am săturat, tot timpul numai război, politică şi Hitler! Cât să mai suport? … Voi doi o să mă băgaţi în mormânt!

Glasul îi tremura de încordare, iar mâna ei o strângea pe a amiralului atât de tare, încât i se vedeau tendoanele tensionate prin pielea palidă. A respirat adânc şi s-a uitat de la Heinrich la soţul ei şi înapoi, cu ochii sdipindu-i de enervare. După câteva clipe, amândoi au înclinat scurt din cap, fără niciun cuvânt. Barbu însă, sub masca lui perfectă de politeţe, îndelung exersată, bănuiam că se distra teribil.

Apoi s-a instalat din nou tăcerea.

Jenată, am preferat să nu-mi mai ridic ochii de pe albul feţei de masă.

Cineva a aprins o brichetă, altcineva a aşezat ceaşca pe farfurie prea brusc, provocând un clinchet uşor, o raţă a măcăit surd undeva în depărtare, pe întinderea lucioasă a lacului. Ca un făcut, programul de muzică de la radio s-a întrerupt şi el chiar atunci. După câteva secunde de linişte perfectă, s-a auzit vocea afectată a *Reichminister-M* Goebbels, ce începea o nouă cuvântare.

Când, într-un sfârşit, s-a auzit tradiţionalul *Heil Hitler!* de final de discurs şi a reînceput muzica, Marie şi-a întors privirea către noi şi ne-a întrebat, de data aceea pe topul ei obişnuit, blând şi coborât:

— În altă ordine de idei… Cum vi s-a părut expoziţia?

— Minunată! a răspuns Barbu imediat, după care s-a lansat într-o tiradă apreciativă la adresa măreţiei nemaivăzute a artei naţional-socialiste.

Deşi îmi era evident că nici el nu credea niciun cuvânt din ce spunea, m-am văzut nevoită încă o dată să apreciez faptul că soţul meu se dovedea un diplomat de real talent. N-o fi fost el înzestrat cu prea multe calităţi, dar tactul cu siguranţă nu-i lipsea. Spunea aproape mereu numai ce trebuia. Spre deosebire de mine, care doar am mormăit un *hm* deloc convingător şi mi-am văzut de vinul meu.

Partea de sculptură fusese atât de neoriginală, încât la un moment dat uitasem că mă aflam în faimoasa *Naţionalgalerie zu Berlin,* ci mai să cred că eram undeva prin fundul pieţei Văcăreşti, într-o zi de târg, în faţa unei tejghele ce vindea reproduceri neinspirate după clasicii greco-romani: statui olimpiene din bronz, reprezentând bărbaţi dezbrăcaţi, prea falnici şi frumoşi, cu mai mulţi muşchi decât ar fi permis orice compendiu de anatomie – zău că *Übermenschen32* – şi doar nuduri feminine albe şi despletite, toate la fel, prea frumoase, tinere şi senine, lipsite de orice individualitate sau suflet. Dar, dacă expoziţia de sculptură fusese monotonă, cea de pictură fusese de-a dreptul comică: Hitler, în uniformă căcănie, cu banderolă roşie cu svastică pe braţ şi luat de jos, ca să pară mai înalt, privind glorios spre dreapta, Hitler, privind glorios spre stânga, Hitler, privind în faţă şi eclipsând prin

strălucire personală soarele ce tocmai răsărea în spatele lui, Hitler, pe cal, în armură de cavaler şi cu steagul Reichului în mâna dreaptă et caetera.

— Să înţeleg că nu ţi-a plăcut? a insistat Marie, mirată de tăcerea mea şi disperată să facă antren, să nu care cumva să se revină la conversaţia anterioară. Te ştiam o mare amatoare de artă.

32 Supraoameni

— Soţia mea se consideră chiar o artistă neînţeleasă, a făcut Barbu.

— Şi soţul meu se consideră un domn, am zis şi eu, zâmbind. Evident, amândoi ne înşelăm groaznic.

Marie şi-a înălţat sprâncenele, cu o jumătate de surâs, abia stăpânit.

— Dar, ca să-ţi răspund la întrebare, am continuat după câteva momente, întorcându-mă către ea, în cazul ăsta, pur şi simplu se întâmplă să prefer arta modernă. Indiferent cât de degenerată zice *Herr* Hitler că e.

— Cum să nu îţi placă? a exclamat *Herr Admirai,* teribil de uimit, dar clătinând din cap cu indulgenţă faţă de orizontul meu artistic limitat. Imposibil să nu îţi placă! Ilustrează atâta eroism, putere, optimism! Avântul trupului şi al spiritului împreună, către triumf! Nu există ceva mai înălţător! Nu găseşti?!… — Nu găseam. — Pesemne că n-ai înţeles dumneata despre ce era vorba…

Mi-aş fi dorit să-i ignor insolenţa aceea gratuită, dar n-am putut; oi fi fost eu naivă din punct de vedere politic, dar simţul estetic chiar nu-mi lipsea. Mi-am ridicat ochii timp de o clipă spre Monet-ul din faţa mea, am admirat din nou culorile atât de vii şi vibrante de pe pânză şi m-am mirat, în mod de-a dreptul filosofic, de neţărmurita

ipocrizie a fiinţei omeneşti.

— Ei bine, am spus într-un sfârşit, eu cred că ilustrează mai degrabă nevoia unor persoane mediocre de a se lua în serios. Foarte… foarte… — şi pentru că nu am găsit nici un alt cuvânt potrivit în limba germană, l-am folosit pe cel românesc – … caragialesc.

După primul icnet nestăpânit de oroare al Mariei, nu am mai auzit altceva în afară de propria mea respiraţie. Toată lumea înlemnise, cu un pahar sau un tacâm în mână, ca într-unul din jocurile acelea caraghioase de societate când, la un semn, toţi participant trebuie să înţepenească în poziţia în care se găsesc la momentul respectiv. Părea o scenetă coborâtă fix dintr-o piesă de Molière. Dacă am fi fost pe scenă la *Comœdia,* acela ar fi fost momentul, regizat înainte în amănunt, când tot publicul s-ar fi prăpădit de râs.

Atunci am înţeles şi eu în sfârşit că, în Germania lui Hitler, singurul loc în care îţi puteai exprima deschis opinia era în gând.

După acele câteva clipe lungi, când toate privirile au fost aţintite asupra mea, cel care a întrerupt liniştea a fost, în mod surprinzător, Heinrich, care şi-a dres uşor glasul în pumn. Mi-am ridicat ochii şi am realizat cu mirare că făcea eforturi considerabile să nu izbucnească în râs. Măcar el mai poseda niscaiva simţ al umorului; un avantaj nesperat, având în vedere circumstanţele. Şi-a întors şi el privirea către mine, fixându-mă cu ochii lui albaştri într-un fel de-a dreptul ciudat, cu atenţie şi curiozitate, ca şi cum atunci ar fi fost de fapt prima oară când lua cunoştinţă de persoana mea, după care a făcut ceva atât de incredibil, încât i-a lăsat pe toţi ceilalţi şi mai înlemniţi decât îi lăsasem eu. Şi-

a ridicat paharul cu şnaps, l-a mişcat uşor în văzduh, ca şi cum ar fi cinstit cu cineva nevăzut, şi, chiar înainte să-l dea peste cap, a spus:

— Să ciocnim în cinstea doamnei Lăzărescu! De departe cea mai inteligentă persoană din jurul mesei acesteia. *ProstP3*

Toate privirile s-au întors de la mine către el.

— Heinrich, a şoptit Marie, cu glas stins.

— Soţia mea încă nu stăpâneşte în totalitate arta diplomaţiei de societate, a sărit repede Barbu să salveze situaţia, vorbind printre dinţi şi cu mâna strângând-o puternic pe a mea, mai să-mi strivească degetele cu verigheta. Trebuie să o iertaţi.

— Înţeleg, a zis amiralul glacial, măsurându-mă cu exact aceeaşi consideraţie pe care i-ar fi acordat-o şi unei entităţi unicelulare. Doamna n-a făcut decât o greşeală pardonabilă de etichetă.

Herr Admirai începea să mă scoată din pepeni.

— Îmi pare rău dacă v-am ofensat în vreun fel convingerile, am făcut eu, cât de inocent am putut, dar chiar nu văd cu ce am greşit. Credeam că arta este totuşi ceva subiectiv.

33 Noroc!

— N-ai greşit cu nimic, draga mea, a intervenit Marie, parcă şi mai palidă ca până atunci. Doar că Wilhelm are păreri foarte ferme în ce priveşte anumite subiecte.

Păreri ferme?! Mie îmi păreau atât de obtuze, încât ar fi putut să-l scoată din sărite şi pe Buddha. Dar n-am îndrăznit să o zic cu voce tare.

După o altă linişte lungă, s-a auzit vocea lui Heinrich:

— Ce înseamnă „caragialesc’?

Dintre toate lucrurile politicoase pe care am sperat că le va spune în momentul acela atât de delicat, ca să mai atenueze tensiunea, acela era cu siguranţă ultimul.

După câteva clipe, cât am stat şi m-am gândit cum ar putea oare cineva să-l explice pe Caragiale unui occidental, i-am răspuns:

— Caragiale este un scriitor român, autor de comedii.

— A fost tradus în vreo limbă de circulaţie internaţională? Româna mea este precară.

— Mi-e teamă că este oarecum intraductibil. S-ar pierde esenţa.

— Mare păcat!

Am realizat că schimbam un zâmbet.

Apoi, pentru că nimeni n-a mai zis nimic, mi-am coborât din nou ochii în paharul cu vin şi am surâs fără să vreau. La urma urmei, întâmplarea aceea de-a dreptul excepţională era de departe cea mai distractivă situaţie la care luasem parte de foarte multă vreme.

— Să încheiem discuţia, vă rog, a zis Marie, zâmbind împăciuitor. Se prelungeşte inutil. Şi-a întors lent privirea către *Herr Admirai,* l-a atenţionat din ochi, după care i-a zis, moale, dar răspicat: Şi, ca să o spunem pe aia dreaptă, *lieber34* Willy, expoziţia nu surprinde prin nimic. La un moment dat începuse să mă plictisească şi pe mine. Poate să zică Führerul nostru iubit ce-o vrea, dar arta este într-adevăr ceva personal.

34 Dragă

Iar el, trecându-şi ochii pe deasupra mea fără să mă vadă, şi-a oprit privirea la Barbu şi l-a întrebat ceva în legătură cu regimul politic de la noi din ţară, ca şi cum nimic deosebit nu se întâmplase.

În seara aceea şi în zilele următoare, cât am mai rămas în Berlin, *Herr Admirai* nu m-a mai privit niciodată şi nici nu mi-a mai adresat personal vreun cuvânt.

— Cine mai doreşte o felie de *apfeltorte?* Heinrich? s-a auzit din nou vocea Mariei. Nu tu, Friedrich, te rog frumos, ai luat prea mult desert deja. O să ţi se facă rău… Helga, unde eşti? încă un rând de cafele, te rog!

Ceva mai târziu, *Herr Admirai* l-a invitat pe Barbu la Hotel Adlon, unde avea loc o importantă întrunire de partid, ca să-i prezinte nu ştiu ce personaje remarcabile, Heinrich şi Friedrich au dispărut pe-afară, iar eu m-am retras cu Marie în salon, doar noi două, la un ceai, fursecuri şi conversaţie uşoară.

Nu aveam să-i mai revăd niciodată împreună, ca o familie, pe cei cu care mâncasem *apfeltorte* şi ascultasem Bach într-o seară de toamnă aurie şi blândă, în casa aceea atât de minunată de la marginea lacului.

Friedrich, *FeldwebeP5* în divizia 21 de panzere din *Afrikakorps,* de sub comanda lui Rommel, avea să moară în martie 1941, în Africa de Nord. Apoi, într-o noapte înstelată de la începutul lui 1944, în Berlin, a murit şi Marie, strivită sub dărâmături în timpul unui bombardament aliat. Iar undeva în vara lui 1948, amiralul, deşi supravieţuise unor bătălii navale încrâncenate în Marea Nordului, unui lagăr englezesc de prizonieri de război de pe lângă Oldham şi, per total, celui mai îngrozitor război pe care l-a văzut vreodată omenirea, urma să-şi tragă un glonţ în cap cu un Luger[16] ruginit, în bucătărioara mică, cu un singur ochi de geam, dintr-o fermă de cartofi din Bavaria.

---

16 Sergent

*

— Ai dori să luăm mâine masa împreună?

— De ce?

— De ce nu?

— Eşti cam îndrăzneţ.

— Deloc. De fapt, sunt complet lipsit de imaginaţie.

— Aici trebuie să îţi dau dreptate. Şi nu, mulţumesc.

De fapt, începusem cu cel mai banal şi mai puţin inspirat schimb de replici pe care îl pot avea doi oameni care nu se cunosc, dar care se găsesc la un moment dat singuri undeva şi trebuie neapărat să găsească un subiect de conversaţie:

— Germana dumitale este excelentă.

— Crezi? Hm.

— Ai studiat limbile germanice?

— Nu.

— Dar ce-ai studiat?

— Pianul.

— Pianul!

— Cânţi şi dumneata?

— Spune-mi Heinrich.

— Heinrich…

— Şi da, cânt şi eu, dar prost. Eşti pianistă de concert?

— Am fost. Acum sunt numai profesoară de pian.

— Ah, predai?

— Nu.

— Tu eşti pilot de profesie?

— Nu, sunt numai inginer.

— Glumeşti.

— Prea rar.

Abia atunci conversaţia noastră a devenit cu adevărat

interesantă.

L-am aruncat o ocheadă discretă. Aşa cum se prezenta în momentul acela, conducând cu o singură mână decapotabilul sport vişiniu cromat, cu mănuşi galbene fine de căprioară pe mâini, elegant până la ultimul detaliu de vestimentaţie, ca şi cum ar fi coborât direct din *Elegante Welt*[1718], secţiunea *Die neue Sport und Freizeit Mode für Herren33,* mi se părea că nu arăta chiar deloc a inginer, aşa cum îmi imaginam eu că ar fi trebuit să arate inginerii, ca nişte cunoscători ce erau într-ale matematicilor superioare şi a altor ştiinţe exacte de nepătruns, ci mai degrabă a personaj din societatea înaltă, meşter în mersul politicii de gazetă şi diletant artistic şi cultural, obişnuit al cafenelelor şi seratelor mondene, fără vreo ocupaţie reală, dar suficient de bogat încât să n-aibă nevoie, şi pasionat cam de orice modă vremelnică, inclusiv adrenalina, aşa cum se găseau o mulţime şi prin Bucureşti în perioada aceea atât de uşuratică şi plăcută de după primul război. Dar, pentru prima dată de multă vreme, am preferat să-mi păstrez părerea pentru mine însămi.

— Inginer în construcţii aeronautice, a adăugat el după câteva clipe, cu o umbră de surâs, ca şi cum mi-ar fi citit gândurile. În teorie, proiectez motoare de avioane.

— Şi chiar proiectezi motoare de avioane?

— Nu. Eu sunt doar cel care testează motoarele proiectate de alţii, mai deştepţi decât mine.

— Îţi place atât de tare să zbori?

— Da. Sunt chiar ferm convins că faptul că putem zbura este cea mai mare realizare a omenirii de la tipar încoace.

---

17 Revistă germană la modă în anii 1930

18 Noua modă masculină pentru sport și timpul liber

Ţi-ar plăcea şi ţie să zbori?

— Deloc. Am o frică teribilă de înălţimi.

— Atunci poate că ar trebui să-mi permiţi să te iau cu mine într-un zbor în zorii zilei, chiar înainte de răsăritul soarelui. S-ar putea să îţi schimbi părerea.

— Nu, mulţumesc frumos. Nu mă urc în niciun avion. Prefer să admir răsăritul de la nivelul pământului.

— Ce pierdere!

A surâs şi apoi şi-a scuturat capul blond, ca şi cum ar fi vrut să mai adauge şi altceva, dar se răzgândise între timp, aşa că decisese să-şi alunge gândul.

Eu am ridicat uşor din umeri, după care am tăcut din nou amândoi, îndelung, însă deloc apăsător. După doi ani petrecuţi în vâltoarea saloanelor atât de gălăgioase ale Bucureştilor, învăţasem şi eu să apreciez compania celor care nu se prea omorau cu conversaţia.

— Mulţumesc pentru… pentru… ştii tu, am spus la un moment dat. – N-am găsit cuvintele suficient de repede, aşa că am făcut un semn oarecare. — începusem să mă simt ca o insectă dintr-alea urâte, cu multe picioare, la care se holbează toată lumea.

El a zâmbit.

— Tatăl tău este capabil să bage pe cineva în pământ cu o singură privire. Repede, firesc, eficient.

— Iartă-l. Nu e nici pe departe aşa de rău precum pare.

Am preferat din nou să-mi păstrez părerea pentru mine însămi.

Horch[19]-ul a descris o curbă elegantă şi am intrat pe Siegesallee, chiar prin mijlocul Tiergarten-ului, pustiu şi

19 Producător auto german, unul din predecesorii companiei Audi de astăzi

nemişcat sub coroanele întunecate ale copacilor. Doar câteva umbre se vedeau strecurându-se grăbite pe trotuare; câţiva întârziaţi, la fel de cenuşii şi speriaţi ca nişte şoricei surprinşi de un bec aprins, străduindu-se să se facă nevăzuţi înainte să atragă atenţia asupra lor. Întunericul era spart doar de cele câteva felinare aprinse, cu lumină gălbuie, pătând cenuşiul aleilor.

Undeva mai departe, în beznă, nişte luminiţe roşiatice scăpărau sinistru, ca nişte ochi ai unor dihănii venite direct din măruntaiele iadului.

Nu erau decât capetele incandescente ale unor ţigări aprinse. Un grup de soldaţi din SS, aprigi şi bătă- ioşi în uniformele lor negre, cu brasarde roşii cu svas- tică, armele la vedere sub braţul stâng şi bocancii ca oglinda, fumau lângă o statuie ecvestră. Toţi blonzi, înalţi, puternici şi robuşti, cu umeri masivi. M-am uitat lung după ei şi, în ciuda faptului că afară era cald, m-am înfiorat.

— Chiar crezi ce ai spus mai devreme? m-am trezit deodată întrebând, în timp ce îmi strângeam mai bine pardesiul pe lângă corp.

— Cred tot ce spun în general. La ce anume te referi acum?

— Că Hitler este omul războiului.

El nu mi-a răspuns, dar şi-a desprins privirea de la întinderea pustie a bulevardului şi s-a uitat înapoi, să vadă de unde îmi venise întrebarea aceea. Pentru o clipă, mi s-a părut că pe faţă i-a apărut o umbră necunoscută. Însă fusese numai o impresie creată de lumina difuză a felinarelor, pentru că şi-a întors din nou ochii şi a zis, pe acelaşi ton egal:

— N-aş fi bănuit niciodată că doamnele au astfel de

interese.

Am mişcat din mână, uşor iritată de o încercare atât de evidentă de evitare a răspunsului. Mă aşteptasem la mai mult din partea lui.

— Sunt doar curioasă.

— Mai devreme nu păreai deloc aşa curioasă. De fapt, păreai plictisită de moarte.

Şi eu, care avusesem impresia că nici măcar nu mă observase.

Mi-am dat seama că ar fi vrut să mai adauge ceva, dar, dintr-un motiv oarecare, n-a făcut-o. Abia după alte momente de tăcere, mi-a răspuns în sfârşit la întrebare, ceva mai înflăcărat decât m-aş fi aşteptat:

— Cu siguranţă că va fi război. Istoria este ciclică şi repetitivă. Iar specia omenească n-a fost niciodată în stare să înveţe ceva din propriile greşeli.

— Şi totuşi Hitler numai despre pace vorbeşte.

— Chiar mă întrebam cum de acceptă lumea toate vorbele astea mari despre pace. Se vede prin ele ca prin sticlă. Ne pregătim cu toţii de război. Este iminent. Şi-a întors din nou privirea înspre mine şi, pentru că probabil arătam la fel de confuză pe cât mă simţeam, a continuat: Din păcate, ştiu ce vorbesc. Până anul trecut am lucrat la München, în uzinele BMW. Testam numai bombardiere şi avioane de vânătoare şi nimic altceva. Asta ca să îţi alunge orice urmă de îndoială. Cine mai crede acum în pace în lume ori e orb, ori e un naiv incurabil.

N-am îndrăznit să îl contrazic. Dar, în naivitatea mea de atunci, eram sceptică. Războiul era o barbarie mult prea mare ca să fi putut într-adevăr să îl percep ca pe ceva real, palpabil şi ameninţător. Niciunul dintre noi n-a mai spus

nimic multă vreme. De altfel, peste întreg Berlinul se aşternuse complet liniştea. Trotuarele se goliseră. Nicio damă nu îşi mai plimba căţelul, nici un alt automobil nu mai ambreia cu zgomot pe Siegesallee, niciun băiat pe bicicletă nu mai striga în gura mare titlurile de pe prima pagină ale ediţiei de seară a lui *Völkischer Beobachter,* oficiosul partidului naţional-socialist. Tot oraşul parcă amorţise.

Heinrich mi-a cerut permisiunea să-şi aprindă o ţigară. Mi-a oferit şi mie una, dar am refuzat. Flacăra i-a luminat timp de o clipă figura şi atunci i-am surprins privirea asupra mea. Eram obişnuită cu privirile febrile ale bărbaţilor, aşa că i-am susţinut-o, jucăuşă şi sfidătoare, exact atât cât permiteau regulile nescrise ale decenţei, după care mi-am întors ochii de la el şi mi i-am fixat pe geam. Am parcurs restul drumului tot în tăcere, el părând ceva mai încordat decât până atunci, cu ambele mâini pe volan şi ţigara în colţul buzelor, iar eu, cu mâinile ascunse în buzunarele pardesiului şi încercând să nu mă gândesc prea mult la ceea ce-mi spusese.

Când am oprit în faţa hotelului, în penumbra copacilor şi a felinarelor înalte din fier de pe Bellevuestrasse, după ce el m-a condus până aproape de intrare, oprindu-se la doar un pas distanţă de mine, a avut loc discuţia aceea atât de neaşteptată.

Nepotul lui Barbu mă invita să luăm masa împreună, tocmai când soţul meu urma să plece din Berlin pentru câteva zile, şi o făcuse în cel mai direct mod posibil. Într-o zi plină de situaţii extraordinare de tot felul, aceea era cu siguranţă cea mai extraordinară dintre toate.

Mi-a acceptat refuzul surâzând, fără să insiste, să

protesteze sau să ceară vreo explicaţie.

— Credeam că nu te pasionează lucrurile care implică riscuri de orice fel, am făcut eu, cochetă.

— Să zicem că anumite lucruri merită din plin orice risc. Păcat că sunt atât de puţine.

Atunci a fost de fapt prima oară, dintr-un şir foarte lung de asemenea situaţii, când mi-am dat seama că el, spre deosebire de bărbaţii de lume pe care îi cunoşteam eu, nu era deloc adept al conversaţiei lejere de societate, dantelată şi fără obiect, debordând de complimente subtile şi aluzii vagi, ci avea un fel foarte direct de a spune lucrurilor pe nume, scurt şi cuprinzător.

— Cât mai rămâi în Berlin? m-a mai întrebat apoi.

— Câteva zile, până se întoarce Barbu. Apoi revenim în România.

— O să ne mai întâlnim?

Luată din nou pe nepregătite, am tăcut. Abia după alte câteva momente lungi de linişte – nepermis de târziu – am răspuns:

— Mă îndoiesc.

— Îmi pare rău, *Frau* Lăzărescu. Am apreciat compania dumitale. Noapte bună.

Şi-a ridicat pălăria, m-a salutat înclinând din cap şi s-a întors către maşină, fără să se uite înapoi. Abia după ce s-a îndepărtat câţiva paşi, l-am strigat pe nume. S-a întors către mine şi m-a privit întrebător. Mi-am ridicat ochii către el şi am spus:

— Spune-mi Lulli, te rog.

El a încuviinţat, după care ne-am uitat din nou unul la altul, fără nici un alt cuvânt.

În seara aceea, ne privisem tot timpul unul pe altul. Prea

mult, de fiecare dată cu câteva clipe mai mult decât ar fi trebuit. Fără să-mi dau seama, fără să vreau, mă îndrăgostisem.

4.

Iunie 1941, Bucureşti

— Nu am spus eu încă de la bun început că un război cu Rusia este inevitabil?! Poftim, domnule, suntem în război! a exclamat Barbu, făcând un gest de triumf cu furculiţa de argint, cu o bucăţică de morun încă înfiptă în ea, către geamul camuflat cu oblon negru.

În război nu ne aflam încă, dar îl simţeam deja plutind în văzduh, printre noi. În Capitală era atmosferă de război încă de vreo săptămână, începuse mobilizarea peste tot în ţară, curgeau potop ordinele de concentrare, iar armatele a IV-a şi a V-a erau deja mobilizate dincoace de Prut. Curentul se întrerupea imediat după căderea serii, se săpau şanţuri antiaeriene în fiecare curte, cucoanele de la Consiliul de Patronaj al Mariei Antonescu se dădeau de ceasul morţii cu pregătirea spitalelor şi pe Bulevardul Kiseleff vedeam mereu trecând nesfârşite coloane motorizate şi blindate germane, îndreptându-se către Moldova; iar odată cu întunericul camuflajului, peste întreg oraşul se aşternuse şi o frământare nemaiîntâlnită, care se răspândea cu viteză pe străzi şi printre oameni, transmiţându-se pe nesimţite de la unul la altul, de la stăpâni la servitori şi invers, de la lumea necăjită din Piaţa Obor, despre care-mi povestea Olguţa după ce se întorcea de la târguieli, până la mondenii ce-şi făceau veacul prin cafenelele de pe Calea Victoriei. Toţi ştiam că avea să înceapă războiul, aproape că nu mai exista îndoială, dar nimeni nu ştia cu exactitate când anume, poate chiar în

seara aceea, poate mâine, poate săptămâna viitoare. Trăiam într-o stare continuă de nelinişte, cu spaima înăbuşită a unei primejdii inevitabile, care întârzia totuşi să se producă. Se vorbea numai despre război.

— Gata, domnule, nu mai este cale de întoarcere! Antonescu se află deja la Berlin, cu Hitler şi cu Ribbentrop, încă de alaltăieri! Discută ultimele amănunte…

Şi, pentru că nimeni nu a replicat nimic – eu, ca întotdeauna, îmi îndepărtasem vocea undeva prin minutul cinci al conversaţiei, Elvira doar a surâs vag, plimbându-şi în continuare cu vârful furculiţei mâncarea dintr-o parte într-alta a farfuriei, fără niciun chef de vorbă, lucru care nu-i stătea deloc în fire, iar Jorj, ca orice avocat isteţ de pe lumea asta, nu expunea prea multe opinii personale de faţă cu soţul meu, de la care căpăta un cec lunar consistent, ci doar îl aproba la intervale regulate, privind în paharul său devin –, tot Barbu a continuat:

— Rusia va fi spulberată. Nimicită! Şi atât de repede, încât nici n-o să aibă vreme să-şi dea seama ce i se întâmplă… Ne vom alipi din nou pământul sfânt al Basarabiei!

Ploua, cinam la noi acasă – toate localurile şi grădinile de vară erau închise de câteva zile, tot prin dispoziţie de la guvern –, la lumina lumânărilor şi cu toate geamurile acoperite de obloane mate negre, doar noi şi familia Deaconu, singurii dintre apropiaţii noştri care rămăseseră în Bucureşti. Toţi ceilalţi, mai ales doamnele de familie bună, ce aveau şi copii mici, plecaseră deodată în vilegiatură, pe la moşiile din Oltenia şi staţiunile de pe Valea Prahovei, chipurile la răcoare şi aer curat. Deşi nu ar fi recunoscut-o nimeni niciodată, de fapt doar se

refugiaseră departe de Capitală, de frica vreunor posibile bombardamente. Era drept că Barbu îmi sugerase şi mie că n-ar fi fost rău să mă duc pe timpul verii la via noastră de la Valea Călugărească, doar până aveau să se mai aşeze lucrurile. El însă nu putea să mă însoţească, era imposibil, obligaţii de stat îi impuneau să rămână pe loc et caetera. Rămăsesem şi eu. Nu sufeream să mă duc la ţară. Ultimele veri mi le petrecusem toate la Balcic, pe *chaise-longue-u*l din faţa viluţei cu pereţi albi şi acoperiş roşu din apropiere de plajă, colindând fără ţintă străduţele înguste pietruite, străjuite de oleandri, urcând şi coborând pe coastă şi privind cum răsărea luna de după Capul Caliacrei şi se profilau minaretele geamiilor pe deasupra mării, mai albastră acolo decât oriunde în altă parte; doar eu cu gândurile mele, uitând de tot şi de toate, legănată de melodia valurilor ce se spărgeau de plajă. Dar pierdusem şi Cadrilaterul, care devenise deodată al Bulgariei. Aşadar, nici Balcicul drag şi sfânt, micuţa bijuterie a Coroanei României, unde dorise Regina Maria să-şi doarmă somnul de veci, nu mai făcea parte din ţara noastră. Şi iată că ne pregăteam să intrăm din nou în război. Aşa de curând după primul!

— Am auzit ieri că s-ar discuta totuşi despre un tratat de neagresiune de ultim moment, a îndrăznit totuşi Jorj, după o vreme.

— Unde ai auzit, domnule, aşa ceva?

— La Capşa. Tocmai ce intrasem pentru un şvarţ... Eram cu Apostoleanu, poate să vă confirme şi dumnealui, veneam de la tribunal... în sfârşit... când colo, pe cine zărim noi la o masă mai ferită?!... Pe Filipescu, din corpul diplomatic de la Berlin! Era cu Aristide Xenopol şi, din

vorbă-n vorbă, ne-a zis că ar fi…

— Bolşevicul ăla? l-a întrerupt însă Barbu, încruntându-şi sprâncenele la el şi făcând din mână o schimă plictisită. Dumneata în ăla te încrezi? Mă dezamăgeşti, domnule!… Pungaşul ăla ar vinde-o şi pe maică-sa dacă ar primi ordin de la Moscova! Am auzit că a plâns de faţă cu toată lumea când i-au făcut felul lui Troţki. Avea pe obraz lacrimile cât pumnul. Cică ar fi jurat şi răzbunare! Şi hop, deodată e împătimit după Stalin! Păi ăla e om de încredere, domnule?

— România nu este pregătită nici măcar moral pentru un nou război, d-apoi militar! a exclamat Jorj.

— Cum nu! Moralul ostaşului român a fost întotdeauna ca oţelul!

— Dar nu avem apărare antiaeriană adecvată! Am un văr ofiţer, la arti le rişti la Băneasa, şi e foarte îngrijorat din pricina asta. Ce ne facem în caz de bombardamente sovietice? Câte vieţi omeneşti, câte orori…

— Ce bombardamente sovietice? Ce spui dumneata acolo?… Chiar ai impresia că ruşii vor ajunge vreodată până aici? Imposibil! Rusia va depune armele drept în inima ei. Bolşevismul va fi stârpit direct din rădăcină! Alături de Germania, România va trece prin cea mai glorioasă epocă de la Mihai Viteazul încoace!…

— Mi-e frică să nu…

— Să n-ai nicio frică, domnule! Hitler este cel mai mare geniu militar pe care l-a văzut lumea vreodată, mai mare chiar decât Napoleon!

— …războiul sfânt pentru dezrobirea Basarabiei…

— …va fi război, nu se poate altfel…

— …război…

Război şi numai război. Mă săturasem până peste cap.

Intrarea Ilenei în salon m-a făcut să tresar din gânduri. Se oprise în picioare, lângă uşă, şi se tânguia cu un glas moale şi sfârşit, arătându-i lui Barbu, cu mâini tremurânde, o hârtie verde mototolită.

Barbu şi-a pus pe nas ochelarii cu rame subţiri din aur şi ne-a citit-o cu voce tare. Era ordinul de încorporare, prin care Gheorghiţă Tudose, în vârstă de douăzeci şi cinci de ani, fiul Ilenei şi al lui Toader Tudose, decedat, era chemat să se prezinte în termen de trei zile la Regimentul 19 infanterie, care pleca înspre Prut.

— Nu mă lăsaţi, conaşule, vă rog, e singurul meu copil! se căina Ileana cu glasul slab, curmat din când în când de hohote de plâns şi frângându-şi necontenit mâinile. E băiat cuminte şi numa' ce iscusit! Tocmai ce s-o însurat anu'trecut… Nu mai am pe nimenea, conaşule, omu' mi l-or omorât bulgarii la Turtucaia, în '916, de-am rămas singură, cu pruncii de ţâţă. Numa'fata de se ridicase pe picioare… A murit de piept acum câţiva ani! Nu am alt sprijin pe lumea asta! Nu mă lăsaţi la necaz, conule Leonida, nu mă lăsaţi!…

— Bine, lleană, stai liniştită, o să văd la Ministerul de Război… Poate îl scutim, se face, că doar e singurul fecior al unei văduve de oştean căzut, a răspuns Barbu, cam sastisit, dar şi mulţumit că putea să îşi dovedească trecerea şi inima bună de faţă cu musafirii.

— Sărut-mâna, boierule! a suspinat Ileana, înălţându-şi în sfârşit ochii din pământ. — Şi i-a şters de lacrimi cu colţul şorţului de bucătărie şi l-a privit pe Barbu cu recunoştinţă. — Să vă deie Dumnezeu sănătate şi zile multe, că prea sunteţi bun la inimă!

L-a sărutat repede dosul mâinii şi, după o plecăciune, a dispărut în întunericul de pe holul din dos.

Barbu a strâmbat din nas şi şi-a şters discret palma de pantaloni. Şi-a scos un trabuc şi, în timp ce îl aprindea de la flacăra unei lumânări, a spus, flegmatic şi plictisit:

— Aşa a fost întotdeauna ţăranul român, domnule! în loc să-şi dorească să se descătuşeze, să se înalţe deasupra propriei condiţii şi să îmbrăţişeze un destin măreţ, care să-l aşeze în istorie alături de marile popoare, el o dă înainte cu traiul lui mărunt şi cu ce bagă-n burtă. Gena mediocrităţii. De aia nici n-ai cum să-l schimbi…

Apoi a înălţat definitiv din umeri şi a schimbat subiectul.

*

— Tocmai acum te-ai gândit să ne afumi? a întrebat Barbu tăios, din colţul opus al compartimentului, înălţându-şi privirea din gazetă.

Eu nu mi-am ridicat ochii din cartea mea, ca şi cum nu mie mi se adresase. Eram obosită şi prost dispusă şi nu-mi ardea de niciun fel de contre. Aşa că doar am întors liniştită pagina, am expirat, iar fumul s-a ridicat, străveziu, către tavanul lambrisat al vagonului. Chiar atunci, am auzit o poşetă deschizându-se şi zgomotul metalic al unei brichete aprinse. *Vis-à-vis* de mine, Elvira îşi aprinsese şi ea o ţigară. Am observat-o pe furiş cum a tras un fum adânc, l-a pufăit afară pe gură, într-un fuior perfect, cu ochii numai pe fereastră, şi am surâs involuntar.

După câteva secunde, l-am auzit şi pe Barbu, întâi cum oftează exasperat către Jorj, apoi îşi schimbă poziţia pe banchetă, punând picior peste picior şi, din nou, foşnetul *Universului* din mâinile lui. Capitulase şi îşi reluase lectura.

Eram doar noi patru în compartimentul de clasa I, deşi expresul „de plăcere” de la ora două înspre Sinaia era plin. Era o zi de sâmbătă, la sfârşit de iunie, vremea era splendidă şi, pentru că de ceva vreme automobilele nu mai aveau voie să circule decât cu dispensă specială, iar benzina începuse să fie raţionalizată, toată mondenitatea ce-şi petrecea de obicei sfârşitul de săptămână în Valea Prahovei luase trenul. Nu că Barbu n-ar fi putut obţine o dispensă de la minister dacă ar fi dorit, dar era atât de entuziasmat că în sfârşit România intrase în război, încât era dispus să şi ofere un exemplu de sacrificiu de sine.

După ce am tras ultimul fum, am lăsat cartea pe banchetă şi m-am ridicat, ca să ies din compartiment, ocolindu-i cu grijă lui Barbu picioarele încălţate în pantofi englezeşti, fără să-l privesc. Şi-a ferit uşor vârful pantofului, iar nici el nu şi-a ridicat ochii din gazetă.

Afară, pe culoar, erau alţi câţiva fumători, bărbaţi şi dame, toţi bine îmbrăcaţi, după ultimul jurnal, joviali şi fără griji, bucurându-se de viaţă, de ziua splendidă de vară şi propria bunăstare, râsetele ascuţite şi norişorii albăstrui de fum împletindu-li-se pe deasupra capetelor. Pe fereastră, liziera pădurii de conifere, verde şi proaspătă, coborând până aproape de calea ferată, părea că mişcă şi ea odată cu noi, în mersul lent al trenului. În zare se înălţa masivul Bucegi, iar cerul de deasupra lui era perfect senin, fără niciun nor, un cer înalt şi etern, dumnezeiesc de albastru.

Totuşi, în ciuda cerului acela curat, de vreme de pace, ne aflam în război. Haltele mici de munte erau deodată pline ochi de soldaţi, români şi nemţi, iar pe lângă noi treceau tot timpul trenuri lungi, încărcate cu tunuri,

obuziere şi garnituri de cisterne cu petrol, îndreptându-se către front. Convoaiele militare aveau prioritate, aşa că trenul nostru înainta ca melcul şi se oprea des între staţii, unde rămânea timp îndelungat, căci se schimbau tot timpul macazurile.

Mi-am văzut reflexia în sticla geamului, atârnând ca o umbră fantomatică deasupra verdelui viu al pădurii, şi am plescăit nemulţumită. Arătam palidă şi trasă la faţă, cu cearcăne adânci. Nu apucasem să dorm mai deloc cu o noapte în urmă. Abia închideam ochii, că mă şi trezeau alarmele antiaeriene, iar în clipele acelea înspăimântătoare, buimacă şi cu sirenele răsunându-mi strident în urechi, mi se părea că auzeam bombardamente, răpăit de artilerie, bubuituri de tun şi răsunet de şenile de tancuri pe caldarâm. Aşa îmi petrecusem aproape toată noaptea, singură cu Olguţa – Barbu fusese plecat cine ştie unde, sosind acasă abia spre zori începeau să urle alarmele, noi săream din somn, fugeam prin beznă, năuce şi speriate, ne adăposteam în pivniţă, sub firidele de cărămidă, ne întorceam când se sfârşeau, apoi o luam de la capăt. Fusese cumplit. În pofida nopţii senine şi înstelate, cu o lună rară, imensă şi albă, apărută parcă special ca să ghideze bombardierele sovietice, Bucureştiul, scufundat în întuneric din cauza camuflajului, cu toate felinarele publice stinse, ferestrele oblonite sau astupate cu pânză neagră, farurile automobilelor acoperite, sirenele sunând, clopotele bătând şi câinii urlând înfricoşător prin mahalale, se transformase într-un loc sinistru.

Deşi nu căzuse nicio bombă – tunurile de apărare antiaeriană şi avioanele de vânătoare alungaseră rapid avioanele sovietice, înainte să ajungă în spaţiul aerian al

Capitalei –, neliniştea zilelelor trecute, când căzuseră câteva bombe pe undeva pe la periferie, încă nu-mi trecuse, motiv pentru care mă bucuram de cele câteva zile pe care urma să le petrecem la Sinaia. Fuseserăm invitaţi la o serată de binefacere la Casino Palace – avea să fie chiar ultima recepţie desfăşurată la cazino, înainte să fie închis şi transformat în spital, din ordinul lui Antonescu –, iar banii strânşi urmau să fie donaţi Crucii Roşii, pentru întemeierea la nevoie a altor câteva spitale de campanie pentru soldaţi. Ce prevestire sumbră! „Ei, da' de unde atâta nevoie, mă rog?! Mâine-poimâine intrăm în Cernăuţi şi gata războiul! E doar o ocazie bună pentru cucoanele de la Patronaj să se mai facă văzute!" spusese Barbu când primisem invitaţia şi era una din rarele situaţii când chiar eram de acord cu el. În curând aveam să ne alipim din nou Basarabia, Hitler urna să ne dea înapoi Ardealul, iar războiul nostru urma să se sfârşească glorios, fără să lase prea multe urme. Şi atunci, în răstimpul acela, de ce nu încă o sindrofie? Vremea era superbă, frontul departe, iar Bucureştiul la fel de însufleţit ca întotdeauna.

— Nu mai fi şi tu aşa bosumflată, dragă! l-am auzit pe Barbu prin uşa întredeschisă. Ştii şi tu cât de tare mă irită când se fumează lângă mine. Mi se îmbibă mirosul în toate hainele. Şi nici măcar n-am vreme să mă schimb. De la gară mă duc direct la club.

— Nu sunt bosumflată, sunt obosită, i-am replicat eu calmă, în timp ce intram din nou în compartiment.

— Păi, dacă eşti aşa obosită, încearcă să dormi mai mult zilele astea, m-a sfătuit el, pe un glas binevoitor. De la Ploieşti încoace e linişte. Nu înţeleg de ce n-ai vrut să te duci la moşie. Doar până trecea greul, nu mai mult. Aşa au

făcut toate femeile cu capul pe umeri, numai tu… Dar nu şi-a dus gândul până la capăt, ci şi-a trecut privirea de la mine la Elvira şi, clătinând din cap, a adăugat, de data aceea pentru amândouă: Ce să vă fac eu dacă sunteţi aşa de încăpăţânate?

— Mişcarea sufragetelor ne-a luat minţile, a chicotit Elvira radioasă, făcând boticul ei dulce de pisicuţă. Ne emancipăm.

— Lulli, a continuat însă Barbu, ignorând-o, telefonez diseară, dacă te hotărăşti totuşi să te duci.

— O să mă mai gândesc, am răspuns eu, la fel de distrată ca şi până atunci, cu ochii pe geam. Oprisem din nou între staţii şi auzeam foarte clar frunzele foşnind şi păsărelele ciripind în copaci, scăldate toate de razele soarelui. O perioadă mai lungă de pace şi linişte, fără alarme şi artilerie antiaeriană, doar eu cu mine însămi – ideea începea să-mi sune din ce în ce mai bine.

— Să ne izolaţi la ţară, asta vă doriţi voi de fapt! a protestat însă Elvira, îmbufnându-se drăgălaş. Să nu ştim nimic din ce se petrece în lume, să nu putem să vă temperăm pornirile războinice! Cine să mai aibă grijă de voi? Mai ales în vremurile astea nestăpânite, ce-ar fi dacă ar rămâne doar bărbaţii în Bucureşti?… Je *n'ose même pas y penser! 40*

— În câteva zile, o să se termine cu toată hărmălaia asta, a zis Barbu, consultându-şi ceasul cu lanţ de aur, din buzunarul de la piept al hainei bej. Poftim belea, că iar avem întârziere! Şi mă aşteaptă Sturdza la Palas la cinci…

— Chiar crezi asta? am întrebat moale, privind în continuare ţintă pe fereastră.

— Bineînţeles. A ajuns încă de ieri seară. Cu toată clica

de netoţi din ambasade.

— Nu… Crezi că o să se termine repede cu bombardamentele?

Barbu nu mi-a răspuns, ci doar şi-a încruntat sprâncenele la mine, strângându-şi în acelaşi timp buzele într-o linie subţire, evident deznădăjduit în faţa ignoranţei mele femeieşti.

— N-ai nicio grijă, Lulli! mi-a zis însă Jorj, după câteva secunde, cu glas convins şi făcând un gest din mână care nu admitea contradicţie. Sunt doar nişte încercări 40 Nici măcar nu îndrăznesc să mă gândesc! de represalii sovietice, fără nicio forţă. Din răzbunare… Doar ştiu ei, bolşevicii, foarte bine ce-i aşteaptă. N-ai de ce să te temi. Doar ai văzut şi dumneata, în câteva zile de ameninţări, abia vreo două bombe! Şi alea aruncate mai mult la nimereală, peste nişte maghernițe de prin Rahova. Nu-ţi bate dumneata căpşorul dumitale frumos cu problema asta! Aviaţia germană îşi face treaba de minune.

Liniştea care s-a lăsat apoi a fost întreruptă într-un târziu de Barbu, care, după ce şi-a netezit uşor cravata verzui din mătase, şi-a pocnit degetele încântat, ca şi cum şi-ar fi adus aminte de ceva chiar în momentul acela, şi mi s-a adresat de data aceea mie:

— *À propos* de aviaţie, draga mea, ghiceşte cu cine m-am întâlnit!

Şi s-a uitat la mine într-un fel anume.

Dacă mă gândesc acum la privirea aceea, ştiu foarte bine că ar fi trebuit să facă să sune în mintea mea un clopoţel. Dar atunci, apatică şi departe de lume cum mă simţeam, nu mi-am dat seama de nimic.

— Hm? am întrebat, neatentă.

— Cu Heinrich. Ţi-a transmis complimente şi sărutări de mână.

N-am avut nicio tresărire. Îngheţasem.

Elvira însă şi-a ridicat iute privirea – i-am surprins-o timp de o clipă, pentru că s-a uitat drept în ochii mei –, apoi şi-a îndreptat-o către Barbu şi, surâzând şi umezindu-şi buzele, a zis:

— *Vroi?!...* l-auzi! Ce băiat nostim!

Lar mie nu mi-a scăpat faptul că deodată glasul, surâsul şi ochii ei răspândeau o strălucire misterioasă.

— Cine e Heinrich? a întrebat Jorj. Îl cunosc?

— Nepotul nostru de la Berlin, i-a răspuns Barbu. Ţi-am povestit despre dumnealui.

— A! *Der Flieger4'.*

— Da, da. E cam aşa, nu ştiu cum, băiatul, da-i obraz subţire. Se vede că-i german.

41 Aviatorul

— E aici? am întrebat şi eu după câteva clipe, sperând că glasul îmi suna neutru. Ciudat. Îl bănuiam deja prin Rusia.

— Nu încă, mi-a răspuns Barbu cu un surâs. L-am întâlnit alaltăieri, la Ploieşti. Lua masa la Berbec[20]. Eu ieşisem cu directorul de la rafinărie... Şi-a întors privirea către Jorj, adresându-i-se de data aceea lui: Şi ştii dumneata cu cine se afla nepotul meu la masă, printre alţii?... Cu Speidel[21] în persoană!

---

20 Restaurant de lux din Ploiești în perioada interbelică, existent și acum

21 Hans Speidel, general german în timpul celui de-al Doilea Război Mondial și al Războiului Rece, iar mai târziu comandant suprem al forțelor terestre NATO în Europa Centrală.

— L-auzi! a făcut Jorj, rotunjindu-şi ochii. Cunoştinţe suspuse, ce mai!

— Şi mai era şi ălalalt, i-am uitat acuma numele… Iar apoi, întorcându-şi din nou ochii înspre mine, a adăugat: Tot aşa mutălău cum îl cunoşti, draga mea. Doar cu cleştele scoţi vorba de la dânsul. Şi, din nou către Jorj, însă pe altă voce: Şi când dă Domnul şi vorbeşte, spune nişte enormităţi de-ţi pare şi rău că n-a mai tăcut, de parcă chiar ar fi neam cu nevastă-mea!… Dar, în sfârşit, la dintr-astea, motoare, avioane de vânătoare, cai putere, chiar se pricepe…

Conversaţia se îndepărtase. Mi-aş fi dorit să o întorc la ceea ce mă interesa pe mine, dar n-am îndrăznit; mi-era teamă că mi-ar fi citit cu toţii tulburarea pe chip. Mi-am privit mâinile aşezate în poală ca şi cum n-ar fi fost ale mele – fără mănuşi, îmi păreau grele şi străine, iar vinele mărunte albăstrui ale încheieturii prea evidente sub pielea prea palidă – şi am încercat să-mi potolesc bătăile cam rapide ale inimii.

Dar atunci, ca şi când Elvira mi-ar fi înţeles frământarea, vocea ei dulce şi răsfăţată a întrerupt conversaţia bărbaţilor:

— Eu nu mai înţeleg nimic, domnilor! — Deodată, ochii îi erau mari, umezi şi străluceau de naivitate feminină. — De ce să fie toţi aviatorii ăia nemţi însemnaţi adunaţi tocmai la Ploieşti?!… Credeţi că se va întinde frontul până la noi? a mieunat ea apoi la Barbu, ducându-şi o mână la baza gâtului şi părând atât de natural de îngrijorată, încât am rămas mută de uimire. *Oh, mon Dieu, mais c’est horrible!* *44* Aş muri de frică!

— Haide, doamnă dragă, cum nu înţelegi? Cum să se

întindă frontul? Niciodată! România are cea mai bună apărare antiaeriană!

— Aşa-i, draga mea, domnul Lăzărescu are dreptate! a spus şi Jorj, luând mâna Elvirei într-a sa şi mângâindu-i-o uşor, protector, adânc mişcat de sensibilitatea soţiei sale. Să n-ai nicio grijă, porumbiţa mea! Ţara noastră n-o să ştie niciodată ce sunt alea bombardamente sau război!

— Asta a zis şi nepotul dumitale? a continuat ea, cu mâna în mâna soţului ei, dar cu aceeaşi ochi de căprioară speriată aţintiţi înspre Barbu. *S'il vous plaît, rassu- rez-moi45,* ca să pot dormi liniştită la noapte!

— Of, ce idee! a făcut Barbu strâmbându-se, vădit ajuns la disperare de atâta nepricepere din partea femeilor. Concluzia am tras-o singur, că doar e evidentă pentru oricine gândeşte cu capul lui! Cu dumnealui n-am vorbit decât nimicuri. Simple amabilităţi, cum era şi firesc. M-a întrebat de sănătate, de Lulli, pe unde mai petrecem… Dintr-astea, de lume. L-am invitat să ne ţină companie la cazino, dar n-a vrut. Cică e ocupat. Zicea că mai rămâne câteva zile la Ploieşti, apoi pleacă pe front. Şi, întorcându-se către mine, m-a privit în ochi şi a adăugat: Dacă mai e aici, poate îl invităm la supeu, când ne întoarcem de la Sinaia. Nu strică să avem şi ditamai ofiţerul german în cercul nostru intim. Noi patru, el, Mihăileştii, cu băiatul şi fata, poate şi Comărnescu de la ambasadă cu soţia. Ce zici, draga mea?

L-am privit în continuare fix, fără niciun cuvânt. M-am şi văzut, pentru o clipă doar, cu ochii minţii, la

44 Oh, Doamne, dar este îngrozitor!

45 Vă rog, asiguraţi-mă!

Noi acasă, în salon, stând la aceeaşi masă cu Heinrich,

privindu-l, făcând conversaţie şi fâţâindu-mă pe lângă el, ca orice amfitrioană bună şi îndatoritoare. După ce se întâmplase în seara aceea de la Athénée, ideea mi se părea ca venită din altă lume.

— *Ce serait bien, n'est-ce pas, Jorj?* * a exclamat Elvira. Poate îl arvuneşte Mihăileasca pentru fie-sa. Că tot umblă s-o mărite de atâta vreme! Ah, e însurat?!... Păcat. Ar fi fost o partidă bună. „Închipuieşte-ţi, ofiţer superior în aviaţie. La vârsta lui! îţi dai seama ce avere şi renume o să aibă după război. Poate să ajungă chiar şi general în marele Reich! Şi, pe deasupra, mai e şi bărbat bine nepotul ăsta al vostru. Deşi Colette, săraca, ea e cam...

— Poftim, natura femeiască! a spus Barbu plictisit, aşezându-şi din nou ochelarii pe nas şi deschizându-şi gazeta. Tu le explici chestiuni importante, de interes global, iar lor le arde numai de ce-ar fi dacă Cutărescu ar lua-o pe Cutăreasca...

Mi-am luat portţigaretul de pe măsuţă şi am dat să-mi scot o ţigaretă din tabacheră. Barbu şi-a înălţat din nou ochii pe deasupra jurnalului şi m-a privit iritat. Mi-am muşcat obrazul pe dinăuntru şi m-am ridicat:

— Afară, dragă, mă duc afară, nu te impacienta!

— Vezi, aşa-mi placi! Când eşti cuminte şi ascultătoare!

Când am ieşit pe culoar, abia din a doua încercare am reuşit să-mi aprind ţigara; îmi tremurau degetele. Am inhalat adânc, iar fumul a reuşit în sfârşit să-mi mai liniştească bătăile inimii.

— Dă-mi şi mie repejor un fum, a şoptit Elvira, apărând de nicăieri şi aşezându-se la dreapta mea, la ceva distanţă de geamul compartimentului nostru. Ţine-mi de şase, să nu iasă Jorj!... Aşa mă ceartă când mă vede toată ziua cu

ţigara!

A tras un fum rapid şi mi-a înapoiat portţigaretul, îndepărtându-şi fumul din preajmă cu o fluturare scur- 46 Ar fi bine, nu-i aşa, Jorj?

Tă a încheieturii. Am tăcut amândouă ceva vreme, cu ochii pe fereastră şi trecând ţigara de la una la alta, la intervale regulate.

— Şi crezi că o să vină? a întrebat ea din senin.

— Cine să vină şi unde?

— Cum cine?! Nepoţelul tău neamţ, la voi acasă, la supeu… A tăcut o secundă, gânditoare, şi apoi a continuat: Sigur vinei… Ah, abia aştept! Asta chiar e de văzut!

— Nu ştiu, am zis eu. Să vină… De ce să nu vină? îl aşteptăm.

— Haide, Lull!! a exclamat ea, dându-şi ochii peste cap. Mi-a luat portţigaretul din mână, s-a uitat lung în jur, grijulie, să nu cumva s-o surprindă Jorj în exerciţiul păcatului, şi a mai tras în plămâni un fum prelung, fără să continue. Apoi şi-a ridicat ochii către vârful Caraiman, ce se profila înalt pe cerul ca oglinda, şi a adăugat, şoptit: *Tu me prends pour qui,* to/? 7 Toamna trecută, la recepţie la Athénée… oarbă să fi fost şi tot mi-aş fi dat seama că tu şi neamţul aţi fost amanţi!

M-am întors către ea; mult prea repede şi atât de uluită, încât probabil că mi s-a citit şi pe figură. După câteva momente, când am reuşit să-mi revin cât de cât din uimire, am întrebat-o:

— Ce spui tu?!

— Haide acuma, nu te face că nu m-ai auzit! Tu şi cu *soi-disant***5* nepoţelul tău…

A făcut o pauză cu înţeles, înnodându-şi în acelaşi timp

strâns degetele arătătoare, cu unghii lungi vopsite în roşu aprins.

— Nu este adevărat! De unde ţi-a venit ideea asta?

— Of, Lulli, te rog frumos! A zâmbit şi a continuat, de parcă noi două nu ne-am fi făcut confidenţe amoroase de când lumea: Nu v-aţi scăpat unul pe altul din ochi toată noaptea. Chipurile pe ascuns… ha-ha! Se vedea de la o poştă… Şi în ce fel vă priveaţi numai! Doam-

47 Drept cine mă iei?

48 Aşa-zisul ne fereşte să fi scăpat careva atunci vreun chibrit aprins pe jos! Sărea hotelul imediat în aer!… Trebuie să fie tare pătimaş neamţu-n amor, chit că nu se-arată, *hein?!* E drept că se şi afumase binişor… A băut toată noaptea ca un descreierat, cu ochii numai după tine! Iar tu, nici nu mai zic! încremenisei toată, de nu mai putea omul să scoată o vorbă de la tine! Trebuia să te fi văzut! Mi-am dat seama într-o clipită că-i ceva simpatic tare la mijloc!…

Imaginile îmi veneau în minte toate laolaltă, învolburate, iar în îngrămădeala aceea, nu reuşeam să mă văd pe mine însămi decât printr-un soi de ceaţă tremurătoare, fără contururi precise, ca printr-o apă tulburată de o adiere. Ce făcusem oare de mă trădasem atât de uşor? Vorbisem prea mult? Râsesem prea tare? Nu reuşeam deloc să-mi amintesc. Îmi aminteam însă perfect că, deşi mă străduisem tot timpul să-mi controlez trupul şi mintea, să nu-mi ridic privirile înspre el, să nu-l văd, să uit că după atâta vreme ne găseam din nou amândoi în aceeaşi încăpere, atât de dureros de aproape, fusesem totuşi conştientă de prezenţa lui în fiecare moment, ştiusem tot timpul unde era, cum se mişca, ce gesturi folosea,

reuşisem de câteva ori chiar să-i surprind şi surâsul, ca şi cum numai pe el l-aş fi avut în faţa ochilor. Mie atunci mi se păruse că depăşisem cu bine momentul, dar pulsul îmi gonise tot timpul atât de tare, încât nu puteam fi cu adevărat sigură de nimic.

— Letete la madam cum roşeşte! a râs Elvira. *Allez*[22], dacă-ţi zic!

Mi-am pus palmele – deodată reci – pe obraji şi, într-adevăr, i-am simţit arzând. Ea a făcut un semn mic din bărbie către uşa compartimentului, m-a luat de mână şi m-a tras ceva mai departe.

— La mai bine lasă tu aerele astea de mama cuvioaselor şi dă-mi nişte amănunte picante! Mor să aflu!… Ştii şi tu cum mă hrănesc eu cu bârfa din alcovul altora!

— Nu vreau să vorbesc despre asta.

— Să-ţi fie ruşine atunci! a exclamat ea, pe un ton ofensat şi înălţându-şi sprâncenele. — Ochii îi râdeau în cap. – Ai un amant şi mie nu-mi spui chiar nimic? Tocmai mie?!… Eu sunt de părere că nicio femeie n-ar trebui să treacă prin viaţa asta efemeră fără să se lăfăie măcar o dată în braţele unui baron adevărat!… Parol! Cu cât mai nobile braţele, cu atât mai dulce amorul! întreabă-le pe Zizi şi Lupeasca dacă nu-i aşa!…

— Nu suntem amanţi, Elvira. Şi chiar nu vreau să vorbesc despre asta acum. Serios. Poate altă dată, când o să…

Ea a tras încă un fum din ţigară şi, rotunjindu-şi buzele înroşite puternic, a pufăit un alt rotocol perfect.

— Aaa! Despre altceva e vorba de fapt aici!… A făcut o altă pauză lungă, plină de substrat, şi, după ce s-a uitat în

22 Haide

jur, s-a aplecat din nou către mine, de data aceea şoptindu-mi la ureche: Chestiunea dintre voi doi s-a terminat prea devreme, *c'est ça le problème! 50* Şi pare-se că nu v-a fost suficient!… Tensiune sexuală nefinalizată, aşa îi zice. Termen de manual de medicină de cap. L-am citit pe Freud, pe cuvânt. Individ tare înţelept, păcat că-i ovrei.

— E mult, mult mai complicat de atât, am şoptit după câteva momente de tăcere, uluită de perspicacitatea ei.

— De fapt, *ma chérie,* nimic nu e mai puţin complicat de atât. Totul e teribil de simplu. Primitiv chiar. Că doar nu…

S-a oprit însă înainte să-şi ducă gândul la capăt; i-am văzut apoi ochii cum i se măresc – pupilele i s-au dilatat, acoperindu-i aproape complet maronul frumos al irisului – şi trăsăturile i se luminează de înţelegere. Cele două feţe ale Elvirei nu-mi erau deloc necunoscute, aşa fusese ea întotdeauna, de când o cunoşteam – un amestec neobişnuit de copilăreală şi înţelepciune, frivolitate exuberantă şi înţelegere matură –, dar în clipa aceea am apreciat-o parcă mai mult ca niciodată. 50 Asta e problema!

— Asta fost demult, Elvirica mea dragă, s-a terminat. Trecutul este trecut. Timpul n-am cum să-l dau înapoi. Te rog, să nu mai vorbim despre asta.

— Cum vrei tu, *ma chère,* a răspuns ea şi doar a ridicat din umeri, părând iarăşi jucăuşă şi nepăsătoare. Dar oricum, mare, mare păcat că nu vrei să-mi povesteşti! O să mă perpelesc de-acuma în toate nopţile… Halal prietenă mai eşti şi tu!

Mi-a făcut cu ochiul, apoi a căutat o bomboană de mentă în poşetă şi i-a dat drumul de sus, de la înălţime, prinzând-o între dinţi, aşa cum fac copiii, în joacă.

— Mă duc înăuntru, că apoi mă ghiceşte Jorj… Haide,

vii?

— Mai stau puţin.

A dat să deschidă uşa compartimentului.

Dar n-a intrat. S-a oprit cu mâna pe mâner, fără s-o deschidă, şi şi-a muşcat buza de jos încântată, ca şi cum tocmai şi-ar fi amintit ceva de importanţă capitală. S-a întors către mine dintr-o singură mişcare bruscă, într-o fâlfâire de mătase albă înflorată, dezvelindu-şi mai sus de genunchi coapsele albe şi rotunjoare, în ciorapi de mătase *beige* şi atrăgând imediat privirile admirative a doi studenţi din apropiere, şi m-a strigat pe nume, cu voce tare şi entuziasmată:

— Lulli!

— Da?

— William Shakespeare!

— Poftim?!

— *Furtuna,* Lulli, chiar nu mai ţii minte?… *Mon Dieu!* Cu Tony Bulandra în Prospero, la Naţional! Prima scenă din actul doi!

—!?

— Trecutul e-un prolog.

Atunci am izbucnit în râs, înveselită de entuziasmul ei contagios.

Mult mai târziu, după război, când ne-am reîntâlnit şi am depănat împreună amintiri, i-am luat mâna, am plâns şi i-am dat dreptate.

5.

Septembrie 1937, Berlin

— Heinrich a fost întotdeauna o desfătare pentru ochii doamnelor…

Am tresărit şi mi-am coborât într-o clipită ochii în ceaşca

mea de ciocolată, stânjenită că fusesem surprinsă urmărindu-l.

Dar remarca Mariei nu-mi fusese adresată mie; fusese doar o afirmaţie oarecare, ieşită din context, ce nu avea nicio legătură cu mine.

L-am privit din nou, cu coada ochiului. Drept şi elegant, într-un costum *gris,* cu cămaşă albă şi fără cravată, ci cu o eşarfă *bordeaux* înnodată neglijent în jurul gâtului şi înghesuită în deschizătura cămăşii, discuta cu cineva, fără să-şi întoarcă privirea. De fapt, asta făcea de câteva ore, de când îl urmăream: se conversa îndelung cu oficialităţile, strângea mâinile civililor, saluta ţeapăn militarii, zâmbea des şi politicos – îl surprin- sesem de câteva ori chiar şi râzând; şi ce râs frumos avea! —, mereu la fel de rezervat, stăpân pe sine şi cu gesturi puţine şi sigure. Totuşi, deşi arăta destins şi degajat, eu aveam senzaţia că îi recunoşteam în ochi aceeaşi privire indiferentă pe care o observasem şi prima oară când îl întâlnisem, în casa părinţilor lui. Îmi părea detaşat, prezent fizic, dar absent la ceea ce se întâmpla în jurul său, ca şi cum s-ar fi izolat mental de toată lumea. Poate era numai impresia mea. Oricum, îmi imaginam că aşa trebuiau să fie toţi piloţii; obişnuiţi mai degrabă cu nemărginirea cerului, pe *terra firma* se distanţau reflex. Nu ştiam de ce, dar nu puteam să-mi iau ochii de la el.

Mai târziu, aveam să înţeleg de ce persoana lui îmi atrăsese atât de magnetic atenţia de la bun început; instinctual, ca şi cum mi se ascuţiseră deodată toate simţurile, percepusem imediat că nu mai eram doar eu intrusa, cea care nu-şi găsea locul nicăieri, niciodată, mereu singură şi pierdută în forfota celorlalţi, ci mai

apăruse şi altcineva, la fel de străin şi rătăcit ca şi mine.

Ne aflam la Reichssportflughafen Rangsdorf, aeroportul piloţilor civili, situat undeva cam la patruzeci de kilometri în afara Berlinului, unde învăţau să zboare civilii germani şi o mulţime de elevi de peste graniţe, se ţineau tot timpul mitinguri aviatice şi unde Heinrich şi ceilalţi pasionaţi ai zborului îşi păstrau avioanele personale în hangare.

„Şi acum, momentul pe care îl aşteptăm de fapt cu toţii", tunase comentatorul într-un *haut-parleur6',* iar ecoul cuvintelor lui se împrăştiase pe deasupra tribunelor arhipline. „Campionul naţional la Acrobaţie Aeriană şi dublul medaliat cu aur la Campionatele Europene", – făcuse o pauză şi-şi schimbase tonul serios de până atunci cu unul poznaş şi şăgalnic, în stilul unui prezentator de curse la hipodrom, chitit să distreze publicul – „... deşi sunt convins că doamnele de faţă îl cunosc mai degrabă de la cinematograf, frumuşelul cascador de la studiourile UFA. Nu-i aşa, scumpe doamne?..." – altă pauză, timp în care de peste tot de prin tribune se auziseră râsete şi chicoteli cochete – „... vă va prezenta noul prototip Messerschmitt Me-108C Beinhorn al uzinelor Bayerische Flugzeugwerke, pentru zbor sportiv şi turism. După care, ca să nu ne scadă tensiunea prea tare..." – alte râsete animate – „... vă va face şi o demonstraţie acrobatică pe biplanul Bücker Bü 133..." – urmaseră câteva specificaţii tehnice. „Aşa că luaţi-vă inima-n dinţi şi respiraţi adânc! în aplauzele dumneavoastră..."

Heinrich, în salopeta de piele pentru zbor, cu cască maron cu clapete şi ochelari de protecţie, apăruse în mijlocul peluzei, lângă micul avion gălbui, cu nelipsita svastică vopsjtă pe coadă şi pe aripi, şi salutase publicul cu

mâna. Îşi aruncase timp de câteva momente privirea înspre tribune, chiar în direcţia în care mă aflam 51 Megafon eu. Cel mai probabil nu mă observase, era prea mare aglomeraţia, dar pulsul tot îmi accelerase. Îmi coborâsem repede ochii, ascunzându-mă mai bine sub borul larg al pălăriei de vară, iar când îi ridicasem din nou, Heinrich dispăruse în carlingă.

Avionul alunecase pe peluză, cu motorul huruind, şi prinsese repede viteză. După câteva sute de metri, începuse să se înalţe uşor, trecând razant pe deasupra câmpiei, iar apoi din ce în ce mai sus pe cerul albastru. Toate privirile se ridicaseră înspre el. Se rotise în aer de câteva ori, lăsând în spatele lui o trâmbă perfectă de fum albicios, şi coborâse puternic în picaj, atât de repede şi de brusc, încât, pentru un moment absolut terifiant, crezusem cu adevărat că urma să se strivească de pământ – după tresărirea Mariei şi ţipetele de prin tribune, nu fusesem singura –, se ridicase totuşi imediat şi luase iarăşi înălţime. Se răsucise în aer şi se învârtise, la doar câţiva metri de pământ, stârnind din nou peste tot în jurul meu ţipete îngrozite şi încântate în acelaşi timp.

Era greu să nu remarci cât de talentat era. În aer devenea o forţă a naturii. Parcă schimba consistenţa văzduhului. Îmi era clar că găsea în zbor ceva inaccesibil pentru ceilalţi. M-am surprins întrebându-mă cum vedea oare lumea de acolo de sus, din spaţiul îngust al carlingii. Cu siguranţă nu la fel de sufocantă cum aveam eu impresia că o găsea jos. Mă uitam după avionul lui, simţeam ceva fierbinte pâlpâind în mine şi nu puteam să-mi dau seama dacă avea legătură cu reprezentaţia sau cu el. Prezenţa lui în apropiere mă lăsa cu răsuflarea tăiată, atâta lucru

ştiam.

Abia după ce aterizase reuşisem să respir cu adevărat.

După reprezentaţie, începuse dineul oficial de la Aeroclub Haus, o clădire cu două etaje, din bârne de lemn, ce privea spre lacul Rangsdorf şi aducea cu hanurile germane din cărţile poştale, la care participau tot felul de oficialităţi, delegaţi ai uzinelor, militari, investitori, zi arişti şi câţiva demnitari ai statului. Dar era mai degrabă un dejun relaxat de după-amiază târzie, într-un salon luminos, după tipicul bavarez, cu mese grele şi lungi şi banchete din lemn lăcuit, plin de flori colorate şi plante ornamentale, unde, în afara evenimentelor oficiale, elevii şcolii poposeau între două zboruri să mănânce *Weißwurst mit Sauerkraut? 2,* să bea bere nefiltrată din stacane uriaşe cu capac, din porţelan alb pictat, şi să discute aprins despre incursiunile aviaţiei germane de război în Spania, unul dintre subiectele cele mai discutate în perioada aceea în toată Europa.

— Gerhardt spune tot timpul că Heinz este un pilot înnăscut, mi-a zis chiar atunci Hedwig, ca şi cum ghicise la ce mă gândeam. Până şi Herr Göring îl apreciază, deşi…

Dar nu şi-a dus fraza până la capăt. Doar mi-a zâmbit frumos, cu guriţa ei mică şi rozalie – nu părea să folosească niciodată *rouge,* cum de altfel nici nu-şi colora unghiile şi nu se îmbrăca cu dichis –, după care s-a întors la gândurile ei. Blondă ca toate nemţoaicele, cu părul numai inele, ochii căprui, obrajii rotunzi şi trandafirii şi silueta nordică clasică, cu oase mari, piept rotund şi şolduri ample şi cărnoase, etalându-şi silueta rotunjoară şi sarcina avansată cu mândrie, nu ca noi, româncele, care, etern frământate de mirajul franţuzoaicelor din *L'Officiel* şi

Marie Claire şi a marilor case de modă pariziene, încercam să fim cât se poate de subţiri, suple şi alungite, şi ne visam cu toatele numai trestii, liane şi nuieluşe, care de care mai trasă prin inel şi cu mijlocelul mai de viespe.

Apoi, după alte câteva momente de tăcere, cât am reflectat din nou la cât de tare se schimbase spiritul Berlinului în doar câţiva ani, mi-am întors din nou ochii către Hedwig şi Marie şi ne-am reluat conversaţia de unde o lăsasem înainte:

— *Als ich das letzte Mal în Paris war, die kleine Krempen waren în Mode, aber jetzt sah ich…*[53]

52 Câmaţi albi cu varză murată

53 Când am fost în Paris ultima oară erau borurile înguste la modă, dar acum am văzut…

Când s-a terminat subiectul pălăriilor, mi s-a povestit despre *madame* Bertrand, cuturiera franţuzoaică care se măritase cu un oarecare văr al Anneliesei von Ribbentrop şi se mutase la Berlin, unde reuşise să dea peste cap tot cuconetul subţire al partidului, de avea sărmana agenda ocupată cu multe luni în avans, iar apoi, despre noua coafură foarte îndrăzneaţă, ridicată în sus, eliberând fruntea şi descoperind urechile, lansată chiar de Christina Soderbaum, cea mai iubită actriţă a Germaniei, parcă tocmai în ciuda lui Hitler, care, în nemărginita lui înţelepciune, nu vedea cu ochi buni toată găteala aceea fandosită şi nici cosmetizarea frumuseţii naturale a femeii germane de rasă pură.

Se înserase şi un soare roşu cobora lent peste pădurea care mărginea lacul. Nu mi-am mai ridicat privirea deloc să mă uit direct la Heinrich, deşi nu-l scăpăm nicio clipă din vederea mea periferică. Aşa că am observat imediat şi

când nu a mai fost singur; o frumuseţe foarte blondă şi subţire apăruse la dreapta lui. El i-a luat mâinile şi i-a zâmbit, iar ea, dezinvoltă şi veselă, s-a ridicat pe vârfuri şi l-a sărutat pe ambii obraji, părând să povestească încontinuu. Cu siguranţă părea alt tip de femeie decât Hedwig, modernă, dinamică şi puternică. *Das Deutsche Mädel*[23] în persoană. Văzându-i atunci împreună cât de mult semănau, amândoi eleganţi şi în acelaşi timp sportivi, ea, agăţată de braţul lui, el, cu mâna aşezată pe curbura mijlocului ei, am crezut în mod firesc că era iubita lui.

Nu m-am putut abţine şi, având în vedere că Marie se ridicase pentru câteva clipe de la masă, ca să salute pe cineva, a trebuit să o întreb pe Hedwig:

— Domnişoara aceea e iubita lui Heinrich?

Ea a ridicat ochii, distrată, şi s-a uitat către ei, expresia feţei i-a trecut de la plictiseală la uimire, iar apoi mi-a şoptit, vizibil consternată de neştiinţa mea:

— Nu! Cum să… nu, nu! Este Hanna Reitsch!

Şi, probabil pentru că n-am fost nici măcar în stare să mă prefac că aş şti despre cine era vorba, a adăugat:

— E cea mai faimoasă femeie-pilot din Germania! Cum să nu fi auzit de dânsa?! Răsfăţata Führerului… E absolut minunată! Toată lumea o adoră!…

Am mai aşteptat câteva clipe şi, tocmai când eram cât pe ce să cred că, oricât de straniu ar fi sunat, nemţoaicele chiar nu aveau obiceiul să-şi bârfească aproapele, Hedwig s-a aplecat puţin către mine şi mi-a şoptit:

— Iubita lui Heinrich locuieşte în München, *Liebchen*[24]. Gerhardt mi-a povestit că au fost cu toţii prieteni, încă de

23 Revistă de propagandă nazistă destinată fetelor, în special membrilor Ligii Fetelor Germane. în text, face referire la modelele feminine de pe copertă.

când erau copii şi-şi petreceau vacanţele de vară la reşedinţa lor de acolo. Îţi dai seama, ea acolo, el aici… — A ridicat critic din sprâncene, lăsându-mă pe mine să trag concluziile inerente. Aşa deci, la întâlnirile nemţoaicelor de la NS-Frauenschaft[25] se mai discuta şi altceva decât despre tiparele de cusut. — Un aranjament convenabil pentru dânsul, după cum îţi imaginezi, a continuat ea, mai ales că am auzit că de fapt ar avea mai multe… — a făcut o pauză, s-a aplecat şi mai tare spre'urechea mea şi mi-a şoptit moale, dar apăsat – … amante.

A mai tăcut puţin, permiţându-mi să bag bine la cap ceea ce tocmai auzisem, după care, cu o figură inocentă, a revenit la tonul vocii de dinainte:

— Crede-mă, *Liebchen,* nici n-ai idee cine este iubita lui Heinrich!… A făcut o mică pauză teatrală, pentru a creşte în importanţă valoarea informaţiei pe care urma să mi-o ofere, şi m-a privit cu atenţie pe sub genele ei blonde, cu ochii strălucitori de anticipaţie, să nu care cumva să rateze impresia extraordinară pe care aveau să mi-o imprime cuvintele ei pe figură: Nepoata lui Kirchmeyer.

Eu am privit-o pe ea placid – habar n-aveam despre cine vorbea –, iar ea pe mine teribil de uimită, întrebându-se probabil cu milă din ce groapă adâncă şi întunecată mă săltasem şi eu, aşa ignorantă cum eram, începeam deja să mă simt prost că o plictiseam atât de tare cu neştiinţa mea.

— Kirchmeyer aparţine de anturajul foarte restrâns al lui Heydrich, mi-a şoptit ea apoi, scurt, ca şi cum acea precizare ar fi fost de ajuns ca să mă dumirească pe

---

24 Dragă

25 Liga Femeilor Național-Socialiste, aripa femeilor a Partidului nazist

deplin.

Bineînţeles că pe atunci nici Heydrich nu ştiam cine era, dar n-am mai întrebat. Doar am clătinat din cap, ca şi cum chiar aş fi înţeles cât de însemnat era respectivul Kirchmeyer, şi am decis că societatea doamnelor berlineze era mai puţin interesantă chiar şi decât a celor bucureştene.

Însă, chiar atunci, Hedwig s-a aplecat încă o dată către mine şi, în sfârşit, mi-a şoptit ceva ce mi-a atras atenţia:

— Am înţeles de la Gerhardt că Marie nu ar fi totuşi prea încântată… — A făcut un semn teatral din mână. — Nu ştiu exact de ce, dar bănuiesc eu ceva. Doar ai văzut şi tu cu ochii tăi cum e ea… Cel mai probabil îşi doreşte pentru dânsul vreo *Erbprinzessin57* din casa de Hohenzollern.

Din păcate, nu am apucat să mai ascult şi continuarea, pentru că, exact în momentul acela, a apărut Marie. Hedwig şi-a coborât imediat privirea, roşie la faţă de ruşine că era cât pe ce să fie surprinsă pomenind pe cineva care nu era de faţă. Mi-am înăbuşit un zâmbet. Hedwig ar fi avut urgent nevoie de o tură de onoare prin saloanele de ceai ale capitalei României, unde ponegrirea mamei soacre era sport naţional, cu tradiţie strămoşească.

Mi-am ridicat din nou privirea şi am aruncat o ocheadă către Heinrich. Domnişoara pilot dispăruse de lângă el şi, pentru prima oară în după-amiaza ace- 57 Prinţesă moştenitoare ea, era singur. Iar de data aceea se uita înspre mine. Privirile ni s-au întâlnit printre frunzele lucioase ale ficusului în ghiveci de lângă masa noastră. Mi-a zâmbit. L-am surâs la rândul meu. Apoi, încă o dată, neam privit unul pe altul de-a lungul sălii, printre plante şi trupurile celorlalţi. În răstimpul acela, în minte mi-a apărut

iubita aceea necunoscută a lui; doar o siluetă ştearsă, fără contururi. Poate nu chiar vreo prinţesă moştenitoare, dar cu siguranţă trebuia să fie la fel de fină, complicată, inteligentă şi cultivată ca el. Altfel n-ar fi fost posibil.

— *Oh, mein Gott!* a exclamat deodată Hedwig, cu ochii măriţi de emoţie şi făcându-mă să tresar din gânduri. A sosit Göring!

Mi-am întors privirea de la Heinrich şi m-am uitat la ea, mai mult intrigată de atâta entuziasm neaşteptat, decât cu adevărat curioasă. Ochii mei s-au întâlnit însă chiar atunci cu ai Mariei. Se uita la mine cu atenţie; apoi privirea ei a trecut repede de la mine la Heinrich şi înapoi, fixându-mă din nou. Sau poate doar mi s-a părut, pentru că, în numai câteva momente, ochii îi erau aţintiţi către intrarea din faţă, direcţie în care se uita deodată toată lumea.

Marele Göring – la propriu şi la figurat –, flancat de doi aviatori în uniformă *bleu gris,* îşi făcea o intrare la fel de grandioasă ca el însuşi, păşind apăsat, ţanţoş ca un curcan. Toţi cei prezenţi s-au ridicat brusc de pe scaune în acelaşi timp şi l-au salutat cu braţul drept ridicat, ca hipnotizaţi. Imediat apoi, a fost înconjurat de ziarişti şi fotografi.

M-am întrebat amuzată de unde atâta adoraţie în ochii lui Hedwig. Göring nu se prezenta ca o desfătare pentru ochii doamnelor. Dimpotrivă. Era masiv, cu un pântec enorm, aproape revărsându-se cu totul pe deasupra centurii care îi ţinea pantalonii bufanţi de uniformă, cu obraji rozalii şi buhăiţi şi, chiar dacă avea ochi albaştri frumoşi şi aprinşi, îi erau îngropaţi în grăsime. Era îmbrăcat într-o uniformă albă de pro- tocol, la fel de mare ca o foaie de cort – cei doi aghio- tanţi ar fi încăput

amândoi lejer în ea, fără să o întindă prea tare pe la cusături – şi avea atâtea decoraţii şi galoane pe piept, încât ai fi putut crede că în trecutul dumnealui câştigase de unul singur toate războaiele contra lui Napoleon. Pe o mână îi strălucea un safir aşa de mare, încât se observa până la mine, tocmai în cealaltă parte a sălii. În plus, la un moment dat s-a întors către unul dintre aghiotanţi – un pilot de vreo douăzeci de ani şi cu aspectul general al unui zeu gotic –, i-a zâmbit, i-a îndreptat epoleţii, păstrându-şi câteva secunde mâinile pe umerii lui, şi i-a şoptit ceva la ureche. În pofida înfăţişării importante şi atitudinii pe măsură, Göring părea prea puţin milităros, ci mai degrabă jovial şi prietenos, vorbea cu toată lumea şi surâdea tot timpul.

După ce le-a cuvântat îndelung ziariştilor, gesticulând aprins, şi s-a lăsat fotografiat în diverse poziţii avantajoase, bombându-şi pieptul acoperit de fireturi, a strâns mâinile tuturor reprezentaţilor oficiali ai uzinelor. Apoi, l-a salutat pe Heinrich, parcă şi mai cordial decât până atunci şi întârziind ceva mai mult în faţa lui. Silueta lui zveltă a dispărut din raza mea vizuală, ascunsă cu totul în spatele trupului colosal al feldma- reşalului. L-am văzut discutând timp de câteva minute; după aceea Göring i-a zâmbit larg, Heinrich a înclinat uşor din cap, l-a salutat cu braţul sus şi i-a urmărit din priviri, fără nicio expresie pe chip, spatele de mamut, în timp ce ieşea din clădire, însoţit de cei doi aghiotanţi şi *Heil Hitlerl-ur'ùe* şi saluturile solemne ale tuturor.

După câteva momente, l-am văzut pe Heinrich venind înspre noi.

S-a aşezat pe vine în faţa scaunelor ocupate de mine şi Marie, cu pieptul la nivelul genunchilor mei. Şi-a apropiat

capul mai tare de noi, ca să nu-l audă Hedwig – care doar îl salutase rece, aruncându-i o privire scurtă peste marginea ceştii ei de ciocolată – şi a şoptit:

— Într-o încăpere plină de doamne care de care mai plăcute, nu ştiu cum se face, dar tot româncele sunt de departe cele mai frumoase!

Am surâs, înveselită, iar Marie l-a mustrat în glumă cu degetul, l-a pus mâna înmănuşată pe obraz şi i l-a mângâiat uşor. El şi-a frecat timp de o clipă obrazul de palma ei, cu ochii închişi pe jumătate, ca un pisoi fericit, după care i-a luat mâna şi i-a sărutat-o. Timp de o clipă de-a dreptul nebunească, m-am întrebat care ar fi oare senzaţia pielii lui pe pielea mea, dacă i-aş atinge şi eu cumva obrazul cu vârfurile degetelor. Gândul acela venit de nicăieri m-a surprins peste măsură şi, tot la fel de nebunesc înspăimântată că el ar fi putut să mi-l audă, mi-am întors privirea şi mi-am concentrat-o pe fereastră.

— Ce mare *charmeur* eşti tu, Heinz! i-a spus Marie, cu un surâs mic. A căzut pe gânduri timp de câteva momente, după care l-a întrebat direct, dar atât de încet, încât abia am auzit, deşi mă aflam chiar lângă ea: Ce-a vrut Göring de la tine?

— Aceeaşi poveste, a răspuns el, ridicând din umeri şi făcând un gest evaziv din mână. Un gest care din punctul meu de vedere ar fi putut să însemne orice, de la faptul că feldmareşalul remarcase doar cât de potrivit era cerul acela senin de toamnă pentru zborul de agrement şi până la cazul extrem în care îl invitase să conducă el însuşi Legiunea Condor[26] şi să mai arunce nişte bombe asupra

26 Divizie Luftwaffe, detașată de Hermann Göring pentru sarcini speciale alături de forțele naționaliste ale generalului Franco în timpul Războiului Civil Spaniol și aflată sub comandă germană pe toată

Guernicăi.

— Lulli.

Vocea lui mi-a risipit într-o clipă gândul acela atât de straniu.

Nu mi-a rostit decât numele, deşi eu am rămas multă vreme cu impresia că mai dorise să-mi spună şi altceva, dar se răzgândise. Cu el stând pe vine în faţa mea, ochii noştri erau pentru prima oară la acelaşi nivel.

— Heinrich.

Dar, spre deosebire de acele câteva minute de mai înainte, când mă privise atât de intens, încât uitasem că se mai afla şi altcineva acolo în afara noastră, în clipa aceea s-a uitat la mine scurt şi politicos, fără să insiste în vreun fel cu privirea asupra mea, aşa cum se cuvenea situaţiei în care ne găseam. M-a salutat cu o uşoară înclinare a capului şi mi-a surâs. După aceea, s-a ridicat, şi-a îndreptat ţinuta, i-a şoptit ceva Mariei la ureche, a salutat-o pe Hedwig – care de data aceea nici nu s-a mai obosit să-i răspundă la salut – şi s-a îndreptat din nou către estrada oficială.

Pentru câteva momente, i-am urmărit contururile trupului, mişcările şi paşii, fără însă să mă pot concentra cu adevărat asupra lor. Mă simţeam dezorientată, ca şi cum tocmai gustasem dintr-o băutură tare, ce îmi încălzise adâncul pântecelui şi îmi împrăştiase toate gândurile.

Apoi, pentru aproape tot restul serii, m-am prefăcut că am uitat complet de el.

*

— Pot să-ţi ţin companie?

Când a tras uşa după el, lumina dinăuntru, gălbuie şi

---

durata detașării

difuză, s-a restrâns din nou într-un fascicol îngust pe podeaua din scânduri a balconului. S-a postat la vreo doi paşi distanţă de mine, şi-a aşezat paharul de coniac pe balustrada din lemn, printre ghivecele cu muşcate tiroleze curgătoare sângerii, şi apoi s-a sprijinit cu antebraţele de ea, relaxându-şi postura. Şi-a rotit gâtul de câteva ori, ca şi cum ar fi încercat să-şi dezmorţească nişte muşchi încordaţi, şi a rămas cu ochii pe linia orizontului, fără niciun cuvânt. Soarele apusese de vreo jumătate de oră, ştergându-şi ultimele urme trandafirii de pe întinderea lacului, iar pe cerul de cerneală se aprindeau deja primele stele.

— Să ştii că nu este deloc elegant să te ascunzi de admiratori, am zis după un timp.

— Eu ca eu, dar tu de cine te ascunzi?

Nu i-am răspuns. Mi-a surâs moale. L-am privit cu coada ochiului, încercând să îi disting trăsăturile în penumbră. Arăta în continuare impecabil, cărarea din păr îi era perfect dreaptă şi costumul fără nicio cută, totuşi…

— Pari obosit.

— Puţin. Prea multă lume mă face întotdeauna să-mi pierd concentrarea.

— Te cred pe cuvânt. Atâta adulaţie într-o singură zi… Trebuie să fie epuizant.

— Nici n-ai idee.

— Nu îţi face nicio plăcere să te afli aici, nu-i aşa? l-am întrebat din senin, după câteva clipe de tăcere.

— Aici, cu tine? Dimpotrivă. Îl subliniez chiar pe *dimpotrivă.*

— Aici, în general.

Şi-a întors privirea către mine, s-a uitat timp de câteva

secunde drept în ochii mei, îndeaproape, prin penumbra insuficientă, lăsându-mi impresia că şovăia dacă să-mi recunoască sau nu. Însă apoi, hotărându-se, a mai luat o gură din coniac, şi-a îndreptat din nou ochii către întinderea apei şi a spus:

— Nu, nu-mi face nicio plăcere. Dar e foarte, foarte grav dacă este chiar atât de evident.

Am ezitat şi eu timp de câteva momente înainte să răspund:

— Sau poate numai pentru mine este. Nu-mi dau seama.

— Sunt surprins că ai venit. Nu credeam că o să apucăm să mai vorbim.

— Eram curioasă.

— Şi?… Ţi-a fost satisfăcută curiozitatea?

— Mi-a plăcut. Cred. În special partea aia cu… ăăăă…

— Am făcut câteva semne cu degetele prin aer, străduindu-mă să-mi amintesc cuvintele prezentatorului – … aşa… cu *looping-urile* şi *ranversârile.* Nu am fost la fel de impresionată ca Herr Göring de mai devreme, dar…

— Bineînţeles, m-a întrerupt el. Nici n-aş fi avut vreodată pretenţia.

— …dar a fost totuşi interesant. Friedrich nu te lăuda degeaba, chiar eşti talentat. Felicitări.

A surâs şi mi-a mulţumit din cap.

— Ce face soţul tău?

— E în Augsburg pentru vreo două-trei zile. Cu nişte întâlniri de afaceri. Adică face ce ştie el mai bine… Bani.

A surâs din nou.

— Şi tu ce-ai făcut frumos zilele astea?

— Păi, să vedem… în primul rând, am făcut ce ştiu eu mai bine: am cheltuit o mică avere pe discuri, pe

Kufursterdamm. Apoi, m-am plimbat prin oraş, m-am fotografiat sub Poarta Brandenburg şi lângă o fântână ciudată, cu nişte personaje cvasicomice din folclor, după care am avut incredibila şansă să mă găsesc prin Königsplatz tocmai când treceau *Herr* Hitler şi *Herr* Goebbels pe la Reichstag… E drept că mă aflam cam departe şi era plin bulevardul de oameni în extaz, dar tot am ce povesti cucoanelor pe la ceaiuri când mă întorc în ţară.

— Ai fost aşa de mişcată? m-a întrebat el, cu o voce plinăde înţelegere.

— Îţi imaginezi… Mi se pare chiar că Goebbels aduce puţin cu actorul principal din filmul acela mai vechi al lui Murnau, *Nosferatu.*

— Întotdeauna spui tot ce-ţi trece prin minte? m-a întrebat el serios, după câteva momente de tăcere.

— Uneori chiar mă străduiesc să mă abţin.

— Atunci poate că ar trebui să te străduieşti mai tare.

— Nu eşttprea glumeţ, aşa-i?

— Ba da. În sinea mea râd mai tot timpul în hohote.

Am mai stat aşa câteva momente, mutându-mi din nou privirea de la el către întinderea nemişcată a lacului – se întunecase însă de tot şi nu se mai vedea nimic în depărtare, în afara celor câteva stele –, apoi m-am întors şi m-am sprijinit cu spatele de balustradă, cu faţa la clădire. Auzeam foşnetul uşor al copacilor, mişcaţi de o adiere, iar umbrele oamenilor dinăuntru se mişcau negre şi tremurânde pe podea.

Mi-a oferit o ţigară din tabachera lui.

— Şi iubita ta ce face? am întrebat.

El şi-a ridicat privirea şi s-a uitat curios la mine.

— Cea din München, dacă te întrebi care anume, m-am grăbit să adaug, înăbuşindu-mi cu greu un zâmbet.

M-a mai privit câteva clipe în tăcere, după care, complet neaşteptat, a izbucnit în râs. Iar de data aceea, chiar a fost un râs adevărat; şi-a dat puţin capul pe spate şi şi-a schimbat şi poziţia, îndreptându-se din umeri.

— Ce este aşa de nostim? am făcut eu, inocentă. Încercam numai să fiu politicoasă.

— Ştiu, ştiu, îmi cer iertare, mi-a răspuns el, tuşind diplomatic în pumn, probabil ca să-şi stăvilească vreun alt hohot de râs. Numai că mă amuză teribil faptul că, atunci când mai multe doamne gingaşe se întâlnesc în societate, soarta Europei nu mai interesează pe nimeni şi dormitoarele bărbaţilor devin imediat subiectul principal de conversaţie. Voi, femeile, sunteţi o specie aparte.

Am râs şi eu, înveselită de râsul lui.

— Nu este cazul să te flatezi singur. Dormitorul tău nu interesează chiar pe toată lumea.

— Ai fi surprinsă.

— Mă îndoiesc. Am ajuns la concluzia că nemţii sunt oricum, numai surprinzători sau spontani nu.

— Ei bine, eu sunt un cetăţean al lumii.

— Tu şi Socrate, am râs eu.

— Exact.

După câteva clipe, şi-a ridicat paharul, a rotit uşor lichidul arămiu dinăuntru, după care l-a atins uşor de al meu, aşezat pe balustradă, şi a sorbit grav din el.

— Şi, ca să-ţi răspund la întrebare, Martha, *logodnica* mea – a accentuat uşor cuvântul – face ce ştie ea mai bine… Se pregăteşte să fie şi o soţie bună.

— Felicitări.

— Mulţumesc. În mod ciudat, eşti chiar prima care află vestea.

— Sunt onorată, serios, am spus zâmbind. Promit să nu spun mai departe. Cu atât mai mult cu cât biata Marie o să fie distrusă că n-a aflat ea prima. Mi se pare că pentru ea răsare soarele odată cu tine.

— Şi viceversa. Oricum, puţin probabil să se mire în vreun fel de veste. De fapt, nu cred că va fi o surpriză pentru absolut nimeni. E unul dintre lucrurile acelea pe care le ştie toată lumea dintotdeauna.

— Am auzit.

Şi-a dat teatral ochii peste cap şi a mormăit un *natürlich* abia auzit.

— Şi atunci de ce Marie nu…

M-am auzit însă vorbind şi am tăcut imediat, stingherită. Dar era prea târziu, păsărică îmi scăpase.

— Ştii că acum e prima oară în existenţa mea când aflu ce vorbesc de fapt femeile între ele când se întâlnesc? m-a întrebat el, zâmbind în faţa stânjenelii mele. Mai zj-mi, te rog. E pasionant.

— Îmi pare rău. Câteodată mi se întâmplă să nu filtrez suficient ceea ce urmează să spun.

— Am observat. Eşti o femeie teribil de neobişnuită, Lulli.

— Mi s-a mai spus, da. Niciodată într-un sens pozitiv, din păcate.

— Niciodată, până acum.

6.

— Chiar crezi că o să-şi joace până la urmă şi ceasul? am întrebat-o în şoaptă pe Elvira, ascunzându-mi jumătatea de surâs în cupa de cristal. Şampania mă ameţise şi gălăgia

din jur mă binedispunea.

— *Mais certainement! 59* mi-a şoptit ea înapoi, fără să-şi ridice ochii de pe masa de ruletă. Asta-i chestiune veche la dumnealor în neam. Se găseşte câte-un jucător dintr-ăsta pătimaş în fiecare generaţiei… *Voilà,* Patek Philippe60, cu capace din aur…

Apoi a chicotit, ceva mai tare decât s-ar fi cuvenit

— Şi ea se ameţise binişor –, atrăgându-şi o ocheadă mustrătoare de la crupierul grav, în uniformă elegantă, care mânuia grămăjoarele de jetoane colorate, valorând averi, aşa de degajat şi firesc, de parcă n-ar fi fost decât nişte monezi de-un pol. Elvira doar a surâs moale, a scuză, şi şi-a scuturat cochet buclele blonde. Rochia aurie de seară, cu mâneci lungi şi decolteu adânc, i-a scânteiatân lumina candelabrelor, învăluindu-i silueta de clepsidră ca într-o aură.

— *Les jeux sont faits, mesdames et messieurs, rien ne va plus! 6'* a zis chiar atunci crupierul, iar eu am dat să mă-ntorc la masa noastră.

— Unde pleci? m-a întrebat Elvira. Gata, nu mai jucăm?

— Eu iau o pauză. Am pierdut suficient pentru seara asta.

— Nicio grijă, *chère,* nu sărăceşte Barbu cu una, cu două! — A râs uşor şi m-a sărutat zgomotos pe obraz.

— Hai, mai stai, o să ratezi tocmai finalul!… Uită-te şi tu, a început deja să-şi caute prin buzunare… Sigur îl pune pe masă tura viitoare, dacă nu-i iese acum cu negrul!… Şi poftim că se prelungeşte distracţia! s-a entuziasmat ea la urechea mea, după ce bila s-a oprit – cu suficiente emoţii – pe roşu. Numai să vezi ce vâlvă mâine prin gazete!

— Cu atât mai bine, am spus. O să citesc finalul în

gazete.
59 Cu siguranţă
60 Producător elveţian de ceasuri de lux
61 Jocurile sunt făcute, doamnelor şi domnilor, nu mai merge nimic.

Însă, între timp, la masa noastră apăruseră Barbu şi Neniţescu, prinşi până atunci într-o *salle privée*[27] cu un poker şi evident, cu pusul ţării – şi al Bursei – la cale, precum le era obiceiul; soţul meu, ca întotdeauna, serios şi atent la tot ce se întâmpla în jurul său, fără să fi pus vreo picătură de alcool în gură, impecabil în smokingul său negru – şi probabil şi foarte atrăgător, pentru oricare altă femeie în afară de mine –, iar Neniţescu, asudat, foarte roşu la faţă şi vizibil turmentat, cu trupul lui mare şi pântecos adunat cu greu într-un frac prea strâmt, cu papion alb şi batistă de mătase în buzunarul de la piept.

— Ah, cea mai tulburătoare frumuseţe a Europei răsăritene! a exclamat el în gura mare de cum am ajuns, făcând înspre mine un gest larg şi afectat, ca de actor. A trebuit să fac un oareşce efort de voinţă ca să-mi păstrez expresia impasibilă şi doar să îi surâd elegant, nu să izbucnesc în râs. S-a aplecat repede să-mi sărute mâna. Şi-a apăsat însă prea tare buzele de dosul palmei mele – i-am simţit gura pe piele ca pe o moluscă mişcătoare, umedă şi cleioasă – şi mi-a aruncat un zâmbet mare, fără însă să mă privească în ochi, ci doar într-un punct undeva mai jos, la nivelul corsajului, aşa cum mă privea dumnealui de obicei, fără să-i pese dacă soţul meu se afla sau nu prin preajmă. Şi nici atunci, ca de obicei, Barbu n-a părut să aibă vreo reacţie; doar mi-a zâmbit rece, din colţul buzelor, m-a

27 încăpere privată

studiat timp de câteva clipe, să vadă dacă mă prezentam adecvat circumstanţelor, iar apoi şi-a reluat trabucul fumegând şi discuţia cu Neniţescu, fără să-mi mai acorde atenţie.

M-am aşezat în fotoliul opus lor. Mă dureau picioarele şi eram obosită. Concertul lui Enescu de binefacere se terminase demult şi de atunci numai pe lângă mesele de joc stătusem. Timp de câteva momente, am tras cu urechea la conversaţia lor: fabrici de arma- ment, termene de livrare, societăţi comerciale, fluctu aţiile preţului petrolului brut, *Reichsmarks,* active bancare, acţiuni et caetera. Nu, mulţumesc. Mi-am aruncat ochii pe fereastră, încercând să ghicesc cât era ceasul. Cerul era în continuare negru şi înstelat, iar dimineaţa părea încă departe.

Un ospătar, cu jachetă şi mănuşi albe, s-a materializat chiar atunci lângă mine.

— *Madame, s'il vous plaît! 63* mi-a spus şi a făcut o plecăciune în unghi perfect de nouăzeci de grade, cu o mână îndoită la spate şi cealaltă ţinând în echilibru pe palmă tava de argint, plină de cupe înspumate de şampanie.

Am luat zâmbind o cupă, de parcă n-aş fi fost deja suficient de ameţită, am refuzat pişcotul şi i-am mulţumit. Totuşi, ospătarul nu s-a mişcat de lângă mine. Atunci mi-am dat şi eu în sfârşit seama – din cale-afară de surprinsă – că pe tavă, chiar sub pişcotul destinat mie, se mai afla şi un bileţel. Abia când l-am luat, înlo- cuindu-l discret cu o bancnotă, ospătarul s-a îndreptat din şale, mi-a mulţumit cu o scurtă plecăciune şi a dispărut, sprinten şi agil ca un pui de pisică.

Un bileţel alb, împăturit de mai multe ori; de fapt, o foiţă albă pentru rulat ţigarete.

Am surâs în timp ce-l desfăceam. Elvira, ca întotdeauna, nu mai avusese răbdare şi-mi transmisese finalul direct de la locul faptei, probabil împreună cu alte câteva adăugiri picante delicioase.

Draußen. Bitte schön.[64]

H.

Şi dacă ar fi fost iscălit de însuşi Regele Mihai şi însemnat cu sigiliul Coroanei, tot n-aş fi putut fi mai uluită.

Cu un gest reflex, am ascuns repede foiţa de tutun în pumn şi mi-am ridicat privirea, ca să mă uit la Barbu;

63 Doamnă, vă rog!

64 Afară. Te rog frumos.

Era în continuare prins în conversaţie, mâzgălea cu un stilou nişte cifre direct pe un şervet apretat de masă şi îi explica pătimaş lui Neniţescu ceva. Am privit discret în jur, sperând că era totuşi o glumă proastă şi Elvira avea să ţâşnească de pe undeva, râzând în hohote. Dar Elvira nu se vedea pe nicăieri şi nimic nu se schimbase în jurul meu. Totul era la fel cum fusese în urmă cu câteva secunde. Doar mie un bileţel îmi ardea palma. Doar mie îmi acceleraseră bătăile inimii. Heinrich aici? Ce dorea oare de la mine? Nu îl mai întâlnisem de atâta vreme, din noaptea aceea îngrozitoare de la Athénée, şi, chiar dacă aflasem numai cu câteva ore înainte că el era la Ploieşti, tot nu înţelegeam. Avusesem impresia că, după ce se întâmplase atunci, ajunseserăm amândoi la concluzia că nu era deloc indicat să ne mai vedem vreodată faţă în faţă.

M-am uitat din nou pe fereastră, dar n-am reuşit să disting nimic în întunericul de afară, doar reflexiile în

sticla geamului ale celor ce încă dansau înăuntru şi cerul de culoarea indigoului, adânc, plin de stele pâl- pâind slab şi o lună plină, albă şi strălucitoare. Am stat în cumpănă câteva momente. Nu, nu puteam să ies afară şi să mă întâlnesc în văzul lumii cu un alt bărbat, ofiţer german şi, pe deasupra, fost amant.

Dar, în pofida deciziei aceleia de bun-simţ, m-am ridicat. Mi-am luat cu mine etola din nurcă şi cupa de şampanie, pentru a lăsa impresia că ieşeam doar ca să iau nişte aer, şi i-am surâs cât am putut eu mai firesc lui Barbu. Ca întotdeauna, el doar a clătinat din cap în direcţia mea, fără nimic altceva.

Afară era răcoare, iar aerul nopţii de munte îmi înfiora braţele goale. O mulţime de smokinguri şi fracuri negre, mătăsuri şi blănuri scumpe se plimbau înainte şi înapoi pe aleea din faţa cazinoului, mărginită de o peluză de gazon englezesc şi tufişuri de trandafiri japonezi.

— Lulli.

Glasul lui a răsunat în spatele meu, foarte aproape. Am tresărit, încordată, şi m-am întors dintr-o singură mişcare.

— Ce cauţi aici? am şoptit, privind în jur. Nu pot să fiu văzută în compania ta.

El a aruncat o privire scurtă către clădirea albă a cazinoului, cu ferestrele înalte strălucind de lumină, apoi şi-a coborât privirea, parcă măsurând din ochi distanţa dintre noi – vreo doi paşi, distanţă cât se putea de decentă – şi a spus încet:

— Te asigur că nu sunt un pericol pentru reputaţia ta.

— Te asigur că asta nu contează.

— Ai dori atunci să facem câţiva paşi împreună? Trebuie să-ţi vorbesc.

Eu doar am încuviinţat, fără niciun cuvânt, şi am pornit către adâncul parcului, unde lumina felinarelor din jurul cazinoului nu pătrundea.

L-am auzit urmându-mă pe aleea pietruită, la o distanţă politicoasă. Ne-am oprit în penumbră, la adăpostul unui pâlc de castani. Eram singuri. Şi deodată mi se părea că era atât de linişte în jurul nostru, încât, peste cântecul moale al greierilor şi ecoul celor câteva note abia auzite dintr-o melodie veselă de jazz, ce pătrundeau din sala de recepţie, îi puteam distinge lui răsuflarea şi mie bătăile inimii. Un minut, sau poate mai mult, niciunul n-a spus nimic.

— Ce cauţi aici? l-am întrebat eu din nou. N-ai nişte bolşevism de stârpit din rădăcină sau altceva la fel de glorios de făcut?

— Iar eşti amuzantă. Îmi pare rău dacă te-am deranjat, dar trebuia neapărat să-ţi vorbesc.

— Te ascult…

— Am nevoie să-mi acorzi câteva momente, te rog. M-ai luat pe nepregătite. Nu m-am aşteptat nicio clipă să ieşi.

— De ce să nu fi ieşit? Posed un simţ al ridicolului foarte bine dezvoltat.

— Ştiu. Doar că meritam să mă zbat ceva mai mult ca să te întâlnesc.

— Şi, dacă nu aş fi ieşit, ce s-ar fi întâmplat? Ai fi intrat după mine?

— Da. Aveam şi smokingul pregătit în maşină.

Am surâs fără să vreau şi, după câteva clipe de tăcere, am zis moale:

— Întotdeauna am fost de părere că ai un simţ al umorului mult prea englezesc pentru un german.

Expresia nu i s-a schimbat în vreun fel, iar eu am realizat, stupefiată, că de fapt vorbise serios.

— Aştept totuşi cu sufletul la gură să aud ce ai de spus, am zis tot eu, după încă o tăcere.

— Voiam să te văd.

— Iată-mă. Altceva?

— Şi să-ţi cer iertare.

După câteva clipe, când am reuşit şi eu în sfârşit să-mi revin din surpriză, am întrebat:

— Pentru asta ai venit până aici?!… Nu era mai simplu să-mi fi telefonat sau să-mi fi scris?

— Ceea ce ţi-am spus atunci a fost… hm… Din nefericire, am fost băut şi de o grosolănie incalificabilă. Sunt conştient că nu este o scuză pentru necuviinţa mea, dar te rog să mă ierţi. Nici nu-ţi închipui cât de tare regret. Dacă aş putea să…

Dar nu l-am lăsat să sfârşească:

— Nu este nevoie să-mi ceri iertare. Pe cuvânt. Nu mi-ai greşit cu nimic. Nu sunt supărată. De fapt, am şi uitat.

Apoi am tăcut din nou amândoi. La picioarele noastre, umbrele lungi ale copacilor se profilau pe peluza perfect tunsă. Ştiam că era timpul să-mi iau rămas bun şi să mă întorc înăuntru, înainte să mi se observe absenţa, dar tot ce-mi doream în momentul acela era numai să găsesc un motiv să mai întârzii.

Şi, chiar atunci, fără ca eu să fi spus o vorbă, el şi-a căutat în buzunarul de la piept al vestonului şi mi-a întins tabachera deschisă:

— Îmi permiţi să-ţi ofer o ţigară?

S-a aplecat înspre mine şi mi-a aprins-o. Flacăra i-a luminat uşor chipul. Arăta încercănat şi foarte tras la faţă,

cu ochii duşi în fundul capului, ca după multe nopţi nedormite sau ca şi cum abia se ridicase după o boală grea. Albastrul-cenuşiu al irişilor îi rămăsese însă la fel cum mi-l aminteam, adânc şi limpede. Îmi doream să zică ceva, dar nu zicea nimic.

— *Herr Hauptmann,* l-am întrebat eu după o vreme, privind cu interes *Chesterfield-u*l dintre degetele mele, cum se face că ţigaretele englezeşti nu îţi afectează nou-descoperitele năzuinţe naţional-socialiste?

El a surâs vag şi apoi m-a întrebat, cu ţigara aprinsă în colţul buzelor:

— Ăsta ce fel de umor este? Tot englezesc?

— Nu. Românesc. A face haz de necaz. Umorul german cum e?

— Teutonic.

— Sună anost.

— Este.

— Dacă tot vrei să schimbi vorba, mai bine povesteşte-mi ce face Marie. Şi Friedrich?

— Oh! a exclamat el, după câteva secunde, timp în care m-a ţintuit cu privirea. Nu ştii?

— Ce să ştiu?

— Friedrich a murit.

— Poftim? am şoptit după câteva momente lungi, abia auzit, şi mi-am dus inconştient mâna la buze, ca să nu-mi scape un geamăt de groază.

— Friedrich a murit, a repetat el simplu. Pe front. În primăvară, în Libia. Cum de n-ai aflat? Nu ţi-a scris Marie?

Poate că îmi scrisese, cine ştie. Dar, în cei aproape patru ani care trecuseră de la vizita mea la Berlin, corespondenţa mea cu ea se redusese doar la câteva

telegrame de complezenţă, de sărbători şi cu ocazia unor evenimente de familie – şi nici măcar atinse de linia neagră îngroşată a cenzurii regimului, atât erau de impersonale –, pe care însă, după o vreme, le lăsam nedesfăcute pe măsuţa din *hall-u*| mare de la intrare, le mai deschidea câteodată Barbu – când şi dacă îşi amintea – şi despre care se întâmpla să mai aducă vorba câteodată, pe la vreun dejun, când rămâneam fără subiect de conversaţie.

— Nu, nu mi-a scris, am răspuns însă. Cum să fi murit? am murmurat după alte câteva clipe lungi. Dar era numai un copil! Câţi ani avea?!… Douăzeci şi unu?

— Douăzeci.

— Douăzeci, am repetat eu. Îmi pare atât de rău, Heinrich. Nici nu ştiu ce să spun.

— Mulţumesc.

— Şi Marie?

— Supravieţuieşte. Nu îi este deloc uşor, după cum îţi imaginezi, dar rezistă. Iar, după alte câteva clipe de linişte, a adăugat: Scrie-i, Lulli. Lasă copilăriile şi scrie-i. O să se bucure. Ceea ce s-a întâmplat între noi a… n-a- re nicio legătură cu ea.

De fapt, el a vrut să zică altceva – mi-am dat seama după cum i s-au mişcat buzele –, dar a schimbat repede remarca. Eu am încuviinţat abia vizibil, fără să zic însă nimic. Nu-mi găseam cuvintele. Şi am tăcut iarăşi amândoi.

— Din păcate, trebuie să plec, a spus el după un timp, privindu-şi ceasul de la mână. La ora opt fix am decolat.

— Desigur, am spus şi eu, clătinând din cap. Te duci să… Dar nu am mai continuat, ci doar mi-am ridicat ochii, l-am măsurat de sus până jos, ca apoi să-mi fixez privirea pe

svastica de pe vestonul lui şi, într-un sfârşit, am zis ce voiam să zic de atâta vreme: Nu înţeleg. Cum de…

Nu mi-am dus însă nici gândul acela până la capăt, ci doar am mai tras un fum din ţigară şi mi-am întors în acelaşi timp privirea. Deşi n-a părut surprins de întrebarea mea, el nu mi-a răspuns numaidecât. Iar atunci când a făcut-o, a făcut-o cu voce scăzută, rezervată şi prudentă, ca şi cum îşi alegea cu multă grijă cuvintele înainte să le rostească:

— Nu pot să-ţi răspund, Lulli. Sincer. Nici măcar eu însumi nu ştiu cum s-a întâmplat. Contextul politic este foarte, foarte complicat. N-am pretenţia să înţelegi. E totul foarte…

— Te rog să nu foloseşti tonul ăsta superior cu mine! am izbucnit eu pe negândite. Şi nici nu-mi vorbi ca şi cum aş fi doar o prostuţă dintr-aia care nu-şi dă seama pe ce lume trăieşte! Eu am stat pe jumătate goală în faţa Gestapoului în dimineaţa aia din tren, nu tu… El a încremenit în loc, văzduhul a încremenit şi el în jurul nostru, iar eu am tras aer adânc în piept şi am repetat, de data aceea mai puţin tăios: Eu am stat în faţa Gestapoului în dimineaţa aia, Heinrich. Eu, nu tu. Dar pentru tine. Ce, credeai că nu mi-am dat seama?!… Mi-am dat seama. Din păcate, nu atunci, pe loc, dar mai târziu da. N-ai urcat în trenul ăla pentru mine. De fapt, ajutai pe nu ştiu cine să iasă din Germania. Asta făceai… Stai, cum i-a numit atunci individul ăla, Kirchmeyer?!… Aşa, citez: „nişte evadaţi foarte periculoşi, trădători de patrie”. Cine erau? Evrei? Sau doar nişte dintr-ăştia ca mine, care nu ştiu să-şi ţină gura?… Nu, te rog, nu-mi răspunde. Nu mă interesează. Ce mă interesează pe mine este că ţi-ai petrecut noaptea cu mine

ca să-l convingi pe Kirchmeyer că nu erai implicat. Te bănuia. Şi ar fi trebuit să-mi dau seama încă din seara de dinainte că pe tine te bănuia. Ce idioată am fost, nu-mi vine să cred!… Kirchmeyer, Heinrich! Gestapoul!… Atunci nu ştiam ce semnifică asta de fapt, dar acum ştiu foarte bine. Şi a doua zi, când…

— Lulli, a şoptit el, nu-i adevărat. Ascultă-mă, te rog. Nu-i adevărat. Şi trebuie să vorbeşti mai încet. Astea sunt lucruri care…

— Iar eu te rog să nu mă-ntrerupi, am spus aprinsă, coborând însă uşor vocea. Şi să nu mă mai minţi. Amândoi ştim că e adevărat. Imediat ce am deschis uşa în dimineaţa aia, Kirchmeyer a ştiut că ai dormit în compartimentul meu. Mi-am dat seama după cum m-a privit. Mă şi mir că ţi-a mai permis apoi să te însori cu sora lui!… Nu plecasei înainte de control pentru că erai un domn, cum am avut eu naivitatea să cred, ci pentru că aveai o treabă de dus la capăt! Alibiul tău era asigurat, aşa că ce mai contam eu?! N-am fost în viaţa mea aşa de umilită!…

— Lulli, te rog…

— Şi nu numai atât… Dar aţi băgat şi spaima în mine! Tu, tatăl tău, Kirchmeyer, Hitler al vostru… Aţi băgat cu toţii spaima în mine. Cum ai zis în dimineaţa aia?!… Că mai nou sunteţi o naţie formată doar din hărţuiţi şi hărţuitori?! Şi da, am reţinut şi asta ad litteram… După o pauză de câteva secunde şi fără să-mi desprind privirea de la el, am încheiat: Aşa că înţeleg perfect contextul politic, mulţumesc frumos. Chiar prea bine, din nefericire. L-am trăit în acelaşi timp cu tine.

Deşi era evident că eu sfârşisem deja ce aveam de spus, el a mai tăcut timp de încă câteva momente, continuând să

mă privească cu atenţie în ochi, prin penumbră.

— Gata, te-ai răcorit? Acum pot să zic şi eu ceva?

— Depinde ce ai de gând să zici.

— În primul rând, că îmi pare rău. Nu m-am gândit nicio clipă că ţi-ai putea da seama. Situaţia a fost una de forţă majoră, nu mi-a permis prea mult timp de gândire. A trebuit să acţionez din instinct. Îmi pare rău dacă…

— Nu vreau scuze. Te asigur că nu am niciun fel de resentimente în ceea ce te priveşte.

— Lulli, te rog, ascultă-mă. Nu am vrut să te înspăimânt. Şi n-ai fost nicio clipă în primejdie, crede-mă. Nu te-aş fi pus niciodată voit în pericol.

— Ştiu.

— Atunci?

— De ce m-ai minţit asta vreau să aflu.

— Nu te-am minţit. Îţi dau cuvântul meu de onoare, cum ţi l-am dat şi atunci. Nu te-am minţit. Pentru tine am urcat atunci în tren. Numai pentru tine. Ce s-a întâmplat după aceea a fost o sumă de coincidenţe nefericite şi atât. Iar, după o pauză scurtă, a adăugat: Dar tu ştii asta în sinea ta. Ştii foarte bine că nu te-am minţit.

— Heinrich…

— Şi, în al doilea rând, îţi mulţumesc. Dacă nu erai tu, chiar şi indirect, poate că acum zăceam în cine ştie ce lagăr. Sau eram dat direct dispărut.

— Hm, am mormăit eu, întorcându-mi privirea. Mai bine mori pe front. Înţeleaptă decizie, ce să zic. Exact ce m-aşteptam de la tine.

— N-a fost decizia mea. Iar tu, repet, nu poţi să spui astfel de lucruri. Ştii şi tu că nu poţi. Nu se poate. Indiferent ce gândeşti de fapt. Şi n-o să mor pe front,

mulţumesc pentru grijă.

— Chiar nu te gândeşti că s-ar putea să mori?

— Nu. Nu mă mai gândesc. M-am gândit suficient. Dacă am noroc, n-o să mor.

— Şi de obicei ai noroc?

— Nu, de obicei nu am, a răspuns el într-un târziu, ridicându-şi ochii şi uitându-se undeva peste umărul meu. Însă, ultima oară când a fost nevoie am avut. Acum rămâne de văzut dacă l-am terminat sau nu pe tot... A mai tăcut timp de câteva momente, după care, din senin, a căutat din nou în buzunarul de la piept al vestonului, şi-a scos portvizitul şi, întinzându-mi o fotografie, mi-a mai zis ceva: Am un copil acum, Lulli. Nu-mi permit să mor.

După primele câteva clipe, cât am asimilat lovitura, am întins mâna mecanic şi am luat fotografia.

Fetiţa din poză, în vârstă de aproximativ un an, surprinsă pe un căluţ de lemn şi îmbrăcată într-o rochiţă marinar cu volănaşe, cu şorţuleţ deasupra şi guleraş din dantelă brodată, după moda nemţească, avea ochi mari, deschişi la culoare, pometi înalţi şitrăsături delicate şi elegante. Semăna cu Heinrich. În momentul acela, n-am simţit mare lucru. Doar cerul înstelat de deasupra noastră mă apăsa parcă pe creştet. Pe toate celelalte, tristeţea, pierderea, dezamăgirea, aveam să le simt mai târziu şi să nu le mai uit niciodată.

— Numele ei e Klara. Locuieşte cu mama ei, în München.

— Felicitări, e minunată, am şoptit, pe un glas pe care-l speram neutru.

— Seamănă cu mine, nu-i aşa?

— Are ochii tăi, da.

— Toată lumea spune acelaşi lucru.

Am încercat un surâs şi apoi i-am înapoiat fotografia.

— Părinţii prea mândri sunt atât de plictisitori!

Şi, pentru că mi-era teamă că mi-ar fi putut vedea ochii umezi, în ciuda penumbrei, m-am uitat peste umăr şi am şoptit:

— E timpul să mă întorc. În curând o să mi se observe lipsa.

— Să te conduc înapoi sau…?

— Aş prefera să mă întorc singură.

— Bine, a aprobat el scurt, cu o plecăciune uşoară din cap. Atunci nu pot decât să-ţi urez petrecere frumoasă în continuare. La revedere, Lulli.

— La revedere, Heinrich.

Eu i-am întins mâna, el mi-a luat-o să o sărute, strângând-o într-a lui doar atât cât se cădea, nicio clipă mai mult, şi a dat să plece. A făcut o jumătate de pas în lateral, ca şi cum ar fi voit să treacă pe lângă mine, dar s-a oprit chiar în faţa mea. Şi, fără niciun avertisment, mi-a luat capul între palme, şi-a lipit fruntea de a mea şi, pentru prima oară după atâta vreme, i-am simţit din nou răsuflarea pe faţă. Nu m-a sărutat, a fost numai promisiunea unui sărut, dar eu, mai mult din instinct, fără să conştientizez cu adevărat ceea ce făceam, mi-am aşezat palmele peste ale lui şi am rămas aşa alte câteva secunde, atât de aproape încât îi simţeam inima bătând lângă a mea; exact ca în noaptea aceea albastră şi senină, puzderie de stele, din Orient Express-ul ce se întorcea la Bucureşti, când stătusem tot aşa, unul lângă altul, pe aceeaşi pernă, faţă în faţă, nemişcaţi, cu frunţile atingându-ni-se şi răsuflările amestecate, şi când eu ştiusem, fără nici cea

mai mică urmă de îndoială, că mă îndrăgostisem de el.

Şi tocmai gândul acela m-a făcut să mă dezmeticesc. M-am desprins rapid din îmbrăţişare şi am făcut un pas înapoi, fără niciun cuvânt.

— *Auf Wiedersehen,* Lulli, a repetat el încet, iar de data aceea chiar a trecut pe lângă mine, fără să mă mai atingă, şi a dispărut în întuneric.

Nu m-am uitat peste umăr până când am ajuns în capul scărilor, aproape de intrare. Dar apoi, tot fără să ştiu de ce, m-am întors privind de-a lungul bulevardului pietruit, mărginit de felinare negre înalte, până acolo unde se pierdea în vale, parcă drept în liziera întunecată a pădurii de brad, sperând inconştient că poate aveam să îl revăd; aşa cum îl revăzusem şi în noaptea aceea de la Athénée, când stătuse şi mă aşteptase, ca şi cum simţise că aveam să-l caut cu privirea. Dar de data aceea chiar plecase şi nu bănuiam dacă aveam să ne mai întâlnim vreodată.

Nu ştiu cât am mai stat aşa, singură printre cei ce se foiau pe scări, uitându-mă în zare şi aşteptând ca inima să-mi revină la bătaia ei regulată de dinaintea lui, dar, la un moment dat, un braţ îmbrăcat în auriu mi-a înconjurat mijlocul, iar cineva mi-a spus pe nume. Am tresărit uşor.

— Tot cu baronul după tine, *ma chérie?* m-a întrebat Elvira, în stilul ei cinic. — S-a ridicat în vârful picioarelor şi mi-a lipit uşor bărbia de umăr, învăluindu-mă într-o undă fină de Chanel n° 5. — *Dis donc*5,* a suspinat ea apoi, nu mai poţi să faci şi tu un pas pe undeva, că te şi împiedici de dumnealui!

— Nu-i nimic de genul ăsta. A venit doar ca să-mi zică ceva.

— Ce să-ţi zică, mă rog?

— Să fiu sinceră, n-am prea înţeles.

Înţelesesem însă perfect. Venise să îmi spună că începuse războiul.

Deşi nu se luminase încă de ziuă, răsăritul începuse să se coloreze în umbre pale de roz, iar ceaţa se ridica 65 la te uită!

Uşor de pe masivul Bucegi, mascându-i vârful într-un nor ca de vată. Deasupra brazilor, violetul cerului se dizolva încet-încet, înmuindu-se parcă într-o apă cenu- şiu-trandafirie, cu adâncimi aurii. În momentul acela nu puteam să cred că era într-adevăr război.

Peste numai câteva săptămâni însă, în iulie 1941 – o lună atât de arzătoare, încât aveam impresia că oricând mi se putea topi caldarâmul Bucureştilor sub tălpi –, când armatele române atinseseră linia Nistrului, Gheorghiţă Tudose, în vârstă de doar douăzeci şi cinci de ani, fiul Ilenei şi al lui Toader Tudose, avea să fie sfârtecat de un obuz, undeva prin apropiere de Cernăuţi, şi îngropat acolo, cu două palme de pământ deasupra. Am auzit mai târziu, prin Olguţa, ce aflase de la unul dintre puţinii soldaţi ce scăpaseră cu viaţă din plutonul lui, că Gheorghiţă s-ar fi aflat de fapt printre cei norocoşi, pentru că murise printre primii şi astfel, chit că nu se găsise niciun preot care să-i facă slujba creştinească, tot avusese cine să îi sape groapa.

Ceva mai târziu, când România devenise din nou stăpână pe hotarele ei strămoşeşti, chiar în timp ce Bucureştiul îşi sărbătorea victoria pe străzi, cu armatele române defilând în ritm de fanfară pe sub Arcul de Triumf, printre cascade de flori, steaguri tricolore, urale şi lacrimi de bucurie, Ileana, bucătăreasa noastră, s-a aruncat în Dâmboviţa, cu un bolovan de gât.

Abia atunci am înţeles şi eu că începuse războiul.

7.

Septembrie 1937

Ieşisem de mai puţin de o oră din München.

Roţile ţăcăneau sacadat şi monoton pe şine, locomotiva gâfâia liniştit, iar Alpii, cu crestele înalte albite de zăpadă, treceau în goană prin faţa ferestrelor trenului.

Afară, orizontul era cenuşiu-roşiatic, de amurg târziu, iar în compartiment plutea o lumină slabă crepusculară. De pe măsuţa de la fereastră, lampa elegantă, cu picior din bronz şi abajur trandafiriu, proiecta pe tavan un cerc de lumină rozalie şi câteva umbre calde pe pereţii îmbrăcaţi în lambriuri din lemn de mahon. Se încălzise şi era linişte. Nimic nu se mişca.

Mă aflam de câteva ore bune în drum spre Bucureşti. Prima parte a călătoriei, de la Berlin, o făcusem cu un D-Zug66 obişnuit, schimbându-l apoi în gara din München cu Simplon Orient Express-ul, în care îmi rezervasem un compartiment în vagonul de dormit. Dar călătoria decurgea foarte nefericit, înecată într-o cumplită durere de cap şi multe gânduri ce nu-şi aveau locul. Pesemne din cauză că nu domnisem mai deloc. Un alt motiv nu aş fi acceptat niciodată.

Mi-am strâns tâmplele în mâini. Încercam o stare sufletească bizară, un fel de nemulţumire tulbure şi chinuitoare, cum nu-mi aminteam să fi cunoscut vreodată până atunci, laolaltă cu o supraexcitare nervoasă, ce nu-mi permitea să mă concentrez la nimic mai mult de câteva clipe. Gândurile îmi erau acaparate de altceva, presant, imposibil de ţinut în frâu. Nu aveam stare. Mi se părea chiar că trenul nu înainta suficient de iute; mi-aş fi dorit să

gonească, să ajungă mai repede la destinaţie, ca eu să pot lăsa odată în urmă delirul acela inexplicabil şi să mă întorc la viaţa şi normalitatea mea, neatinse.

Nu ştiu cât timp a trecut aşa, dar, la un moment dat, într-un nor de abur alb şi scrâşnit metalic de roţi şi frâne, trenul s-a oprit. Ajunsesem într-o gară. O gară oarecare, nu foarte mare, din piatră şi lemn, undeva prin Alpii Bavarezi. Zăcea rece şi nemişcată, într-un semiîntuneric înşelător; doar câteva drapele roşii cu svastică fluturau uşor în vânt. Contururile a două turle, ce ţâşneau de undeva din spatele gării, se proiectau pieziş pe deasupra umbrelor munţilor din fundal. Pe faţada albă din cărămidă scria, în caligrafie gotică: Ro- 66 Tren express din Germania.

Senheim. Sub lumina gălbuie palidă a felinarelor de pe peron, siluetele închise la culoare ale celor câţiva oameni nu se desluşeau clar.

Şi, din nou, de-a lungul peronului, răsunau aceiaşi paşi din toate gările de la Berlin şi până acolo, călcând apăsat, în cizme de piele tare, cu tălpi bătute în ţinte metalice şi carâmbi strânşi pe gambe. După doar câteva clipe, chipiile negre erau din nou în vagoane, tropăiau sonor pe culoare, loveau în uşile compartimentelor, ordonau şi răcneau *Heil Hitler!* în drepta şi-n stânga, pe glasuri guturale şi răstite, şi în general făceau o grămadă de tărăboi.

Abia aşteptam să ieşim de pe teritoriul Reichului. Ceva mai dezolant nu trăisem de multă vreme. Stătusem în Germania doar o săptămână şi mi se urâ- se deja până peste cap de tot tapajul acela naţiona- listo-belicos, uniformele negre ostile patrulând peste tot şi paradele zgomotoase de pe Unter den Linden şi Wilhelmstrasse,

miile de oameni cu pancarte cu Hitler, torţe aprinse şi steaguri roşii cu svastică, ce cântau în gura mare *Deutschland Erwache*[28] şi *Horst Wessel Lied63* până trepidau ferestrele. Pe lângă ei, derbedeii noştri legionari şi paradele lor de la poalele dealului Patriarhie păreau mici copii.

Într-un sfârşit, hărmălaia din vagoane a încetat. Locomotiva s-a învăluit din nou în aburul alburiu subţire, a şuierat puternic, iar trenul, pufăind şi trăncănind răguşit pe şine, s-a urnit din gară. Dar eu nu mai puteam suporta încordarea. În pofida ferestrei deschise, mi se părea că aerul dinăuntru devenise înăbuşitor.

Pe coridor era penumbră; nu ardeau decât cele câteva mici lămpi de perete, cu abajururi alb-lăptoase, ce luminau palid pereţii îmbrăcaţi în acelaşi lemn mă- ron-roşiatic de acaju şi lungeau umbre de-a curmezişul pe mochetă. De undeva dintr-un compartiment se distingeau nişte note calme familiare; cineva asculta la un gramofon o lucrare pentru vioară de Bach.

Prima oară am avut impresia că eram singură; dar nu, în partea cealaltă a coridorului se mai afla cineva. Un bărbat. Rezemat cu spatele de perete, lângă uşa crăpată a unui alt compartiment, prin care pătrundea aceeaşi fâşie îngustă de lumină trandafirie a veiozei, cu chipul ascuns pe jumătate în umbră, fuma, liniştit şi depărtat, privind prin fumul străveziu al ţigării noaptea de dincolo de fereastră. Auzind scârţâitul uşii, şi-a întors privirea de la geam şi s-a uitat – mai mult din reflex, aparent fără nicio curiozitate –

---

28 Germania, trezește-tel, unul dintre cele mai cunoscute sloganuri ale Partidului Național-Socialist German, refren din *Sturmlied,* imnul de facto al SA, până când a fost înlocuit treptat de *Horst-Wessel-Lied.* (wikipedia)

de-a lungul culoarului îngust, înspre mine. Privirile noastre s-au încrucişat, iar eu am rămas timp de mai multe clipe fără aer.

Era Heinrich.

Relaxat, cu un aer degajat şi confortabil, într-un costum uşor de voiaj, din care însă nu purta decât pantalonii şi vesta, fără sacou şi cravată, cu cămaşa albă deschisă la gât şi mânecile suflecate, părea că tocmai ce ieşise şi el din intimitatea compartimentului său, ca şi mine, numai pentru câteva minute, cât să se dezmorţească şi să fumeze o ţigară.

Dând cu ochii de mine, după o scurtă clipă de surprindere, chipul i s-a luminat brusc într-un zâmbet şi şi-a înclinat uşor capul în direcţia mea. M-am uitat timp de câteva momente la el, uluită de o asemenea coincidenţă improbabilă. Fusese tot timpul în acelaşi vagon, la numai câteva compartimente distanţă de mine, atât de neverosimil de aproape, şi eu n-avusesem habar. Care erau şansele ca gândurile mele confuze de până atunci – toate învârtindu-se în jurul lui – să îi fi invocat pur şi simplu prezenţa?

Privind retrospectiv, poate că ar fi trebuit să accept chiar din momentul acela că întâlnirea noastră era o coincidenţă mult prea mare ca să fie într-adevăr o coincidenţă şi aşadar să acţionez în consecinţă, dar eram prea vlăguită din cauza frământării ultimelor ore ca să mă mai pot împotrivi plăcerii neaşteptate de a-l revedea.

— *Sei still, mein Herz! 69* a exclamat el, apropiindu-se şi ducându-şi teatral o mână la piept, ca un personaj dintr-un film de la Hollywood. Ce surpriză neaşteptată!

Nu aveam idee despre inima lui, dar îmi amintesc cât de

tare bătea a mea. O auzeam perfect şi mă întrebam dacă nu cumva o putea auzi şi el.

Mi-a strâns mâna într-a lui, scurt şi ferm, iar apoi a dus-o la buze.

— Încotro? l-am întrebat.

— La Viena.

— Voiaj de plăcere?

— De acum încolo cu siguranţă că da, mi-a răspuns el, cu galanteria lui obişnuită. Dar şi în interes profesional. Trebuie să mă prezint mâine la o masă a federaţiei de zbor.

— Şi te duci cu trenul la o masă a federaţiei de zbor? Nu e cam antagonic?… Asta ca să nu zic că e moartea pasiunii.

A râs încet, trecându-şi mâna prin păr, pentru a-şi da înapoi peste cap nişte şuviţe ce-i căzuseră pe frunte. Ochii albaştri şi inteligenţi îi sclipeau uşor, pe sub genele de culoarea nisipului ud, la fel de tulburători cum mi-i aminteam.

— Este, da. Dar, din nefericire, natura terestră a fiinţei umane mă obligă din când în când să folosesc şi mijloace de transport mai practice.

— Călătoreşti atât de mult?

A înălţat uşor din umeri.

— Dar tu? Te întorci în România? Deja? Nu-ţi place la noi?

— Am treabă acasă, am minţit eu, cu un surâs.

— *Herr* Lăzărescu este înăuntru? m-a întrebat el apoi, politicos, şi s-a uitat peste umărul meu, către uşa compartimentului. Mi-ar plăcea să-l salut.

69 Stai liniştită, inima mea!

— Îmi pare rău, am minţit eu din nou, senină, pentru că de fapt nu-mi părea deloc rău, dar nu e. Din păcate, a fost

nevoit să mai rămână în Augsburg. Cel puţin încă o săptămână.

Am tăcut amândoi timp de câteva momente. El şi-a coborât privirea şi s-a uitat la ceasul de la mână. Se făcuseră aproape orele opt.

— Ţi-e foame? m-a întrebat, cu un surâs.

— Depinde de ce mă întrebi.

— Mă gândeam că poate de data asta ai vrea să luăm masa împreună.

— Ah!… în cazul ăsta, mi-e foarte, foarte foame.

Apoi, după nici măcar jumătate de oră, într-o rochie neagră şi decoltată de cocktail, zâmbitoare şi încântată, nebănuind nimic mai mult, păşeam în urma lui, înspre vagonul-restaurant.

Înăuntru, ca şi pe coridoare, stăpânea acelaşi *chiaroscuro* intim şi discret, ce tăinuia chipurile pasagerilor din jurul meselor. Doar paharele din cristal şi tacâmurile din argint, cu sigiliul Orient Express-ului, mai sclipeau din când în când, fără pată, în lumina blândă a aplicelor din cristal veneţian. Din celălalt capăt al vagonului, de după glasvandul din sticlă Lalique, gravat cu frunze de laur, prin care se întrezărea o umbră aplecată deasupra unui pian, se revărsau notele melancolice ale unei romanţe franţuzeşti de *café-chantant,* foarte la modă, ce cânta despre o iubire pierdută şi masca astfel zgomotul metalic şi anost al roţilor pe şine. Deşi era ora cinei şi vagonul-restaurant se găsea aproape plin, tonul glasurilor era coborât. Toată lumea vorbea încet. Chiar şi mai încet decât ar fi fost cuviincios într-un local public, ca şi cum ar fi avut cu toţii de împărtăşit secrete.

— Să ştii că trei sferturi din pasagerii din trenul ăsta

sunt spioni, mi-a şoptit Heinrich, aplecându-se către urechea mea, în timp ce îmi trăgea un scaun, să mă aşez.

— Şi celălalt sfert? am întrebat eu, cu un zâmbet.

— Poliţiştii care-i caută.

— Şi atunci noi doi unde ne încadrăm?

— Eu sunt excepţia. Iar cu tine abia aştept să mă lămuresc.

L-am surâs din nou şi, după câteva momente în care, ne-am susţinut unul altuia privirile, mi-am întors ochii către fereastră. Afară, noaptea fugea pe lângă noi, sclipind de stele, umbrele vineţii ale Alpilor creşteau pe cer văzând cu ochiul liber, iar crestele li se înecau în nori străvezii. Recunoşteam peisajul. Ne apropiam de Salzburg.

Un ospătar s-a înfiinţat imediat la masa noastră şi ne-a adus nelipsita şampanie cu icre negre. Ne-a prezentat recomandările, a luat comanda şi a dispărut, la fel de discret cum se şi ivise. Şampania venea la gheaţă, în frapieră cu picior înalt, era răcoritoare şi efervescentă şi-mi înţepa proaspăt limba şi cerul gurii. Fără niciun cuvânt, Heinrich s-a aplecat uşor peste masă, ca să-mi ofere o ţigară din tabachera sa.

— Dar pe cine avem noi aici!

Mi-am ridicat privirea pe deasupra cupei.

Eu, să fi fost în locul lui Heinrich, dacă cineva s-ar fi materializat pe nesimţite în spatele meu, probabil că aş fi tresărit, ca să nu zic că aş fi făcut o criză complet nedelicată de spaimă. Nu şi el însă. El n-a avut nicio reacţie mai deosebită şi nici expresia feţei nu i s-a schimbat în vreun fel; poate doar o uşoară încordare a umerilor şi spatelui pe spătarul fotoliului, dar a fost atât de puţin perceptibilă, încât nu eram foarte convinsă că nu mi

se păruse.

Cel ce apăruse la masa noastră era un tânăr înalt şi spătos, cu părul în cea mai deschisă nuanţă de blond pe care o văzusem vreodată. De fapt, pentru că stătea chiar în lumină şi era tuns foarte scurt, periuţă, luat milităreşte cu maşina pe la tâmple şi pe ceafă, părul îi părea aproape alb. Avea o ţinută gravă şi importantă, pe braţul drept al uniformei negre, cu diagonală din piele, purta banderola lată roşie, iar pe piept insigna ovală argintie a *Geheime StaatspolizeP0,* cu acelaşi omniprezent vultur german ce cuprindea în ghearele lui coroana de laur din jurul svasticii.

Era prima mea întâlnire/ace *à face* cu preatemutul Gestapo – din nefericire, nu şi ultima –, însă, pe atunci, când ne aflam încă în 1937 şi nu petrecusem decât câteva zile pe pământul Reichului, eram prea crudă şi neştiutoare ca să realizez cu adevărat cu cine aveam de-a face.

— Nu te ridica, Heinz, te rog, i-a spus el, punându-i pe umăr mâna mare şi albă, cu câteva fire de păr auriu foarte deschis pe încheieturile falangelor, ca să-l împiedice să se scoale de la masă, şi în acelaşi timp şi-a întors privirea către mine, cu un zâmbet şi o înclinare scurtă a capului. Avea ochi albaştri opaci, ca de gânsac leşesc, neprietenoşi, mici şi depărtaţi de nas – un nas foarte frumos însă, acvilin, de om ambiţios –, pe o faţă colţuroasă, însă nu lipsită de o oarecare frumuseţe virilă, cu maxilarul zdravăn şi gâtul scurt şi musculos. Dar, spre deosebire de accentul aristocratic al lui Heinrich, lejer şi atrăgător, el vorbea *Plattdeutsch7'*-ul din nordul Germaniei, cu sonoritate aspră.

— Ah, Wolf, a zis Heinrich cu aceeaşi politeţe liniştită şi

distinsă cu care se adresa tuturor şi şi-a întors capul uşor în direcţia celuilalt. Iar apoi, afişând o umbră de zâmbet ironic în colţul buzelor, a adăugat: Te asigur că viza mea de ieşire din ţară este în perfectă ordine.

— N-am nicio îndoială, *mein Freund,* a râs respectivul Wolf, dezvelindu-şi dinţii albi şi frumoşi, şi l-a bătut pe umăr cu aceeaşi familiaritate cu care i se adresase, folosindu-i numele diminutiv. Te-am văzut de când ai intrat… cu ce ocazie pe ruta asta? a continuat el, coborându-şi confidenţial glasul. — Şi-a întors din nou ochii înspre mine şi m-a măsurat cu atenţie din priviri. — Şi însoţit de o asemenea frumuseţe răpitoare!…

70 Poliţia Secretă a Statului

71 *Germana de jos,* grup de dialecte germane.

În faţa complimentului prea cabotin ca să fie cu adevărat nevinovat – sau măcar bine intenţionat –, eu doar am clătinat drăgălaş din cap, fără nicio vorbă.

— Am treabă la Viena, i-a răspuns Heinrich. Wolf Kirchmeyer, mi l-a prezentat el, cu un gest din mână. Wolf, doamna este…

— Divă de cinematograf cu siguranţă, l-a întrerupt el. *Untersturmführer*[29] Wolf Kirchmeyer, în serviciul Führerului, a precizat apoi cu ostentaţie, în timp ce-mi ridica mâna, ca să o ducă la buze, şi i-am simţit privirea cum mi-a întârziat asupra decolteului cu o secundă mai mult decât ar fi fost oportun. Am plăcerea, *Gnädige Fräulein.*

— *Frau,* l-am corectat eu, pe un ton glumeţ, dar crispându-mă în sinea mea. *Frau* Lucreţia Eleonora Leoni-

29 Grad paramilitar al *Schutzstaffel* german (SS), oarecum echivalent gradului de sublocotenent în armata obișnuită.

da-Lăzărescu. Încântată.

— Doamna este soţia fratelui mamei mele, i-a zis Heinrich, răspunzându-i astfel şi la întrebarea nerostită. Oricât ar suna de ciudat, este mătuşa mea.

— Dar de unde sunteţi, frumoasă doamnă? Vorbiţi o germană splendidă.

— Din România.

— Ah, România, cât de frumos! a exclamat el şi a clătinat din nou din cap, fără să se străduiască însă prea tare. Şi cum vă place la noi?

Mi-am întors ochii către noaptea de dincolo de geam, unde ghiceam liniile Alpilor şi, cu mintea puţină şi tactul inexistent, atât de caracteristice mie pe atunci, am remarcat în treacăt:

— Cred că ne aflăm deja în Austria, *Herr Untersturmführer*.

— Adică în viitorul mare imperiu german milenar, mi-a replicat el, pe un ton solemn, grav şi afectat, cu ochii sclipindu-i în cap de satisfacţia pe care i-o stârneau propriile cuvinte.

— Ah! am exclamat după cele câteva momente de tăcere de care avusesem nevoie ca să trec cu bine peste impresia pe care mi-o lăsaseră cuvintele lui. Viitorul mare imperiu german milenar, am repetat, cu glasul meu cel mai afabil şi întorcându-mi din nou privirea înspre fereastră. Îmi place. Foarte mult chiar. Îmi adânceşte simţul istoriei… Până undeva dincolo de era noastră, prin perioada migraţiilor popoarelor.

Dar, spre deliciul meu – care, pe atunci, când încă eram atât de rizibil de ingenuă, înainte să fiu înecată de torentul evenimentelor de mai târziu, mi se părea întotdeauna aşa

de amuzant să îmi fac interlocutorii de ocazie să se întrebe dacă nu cumva eram oare mai inteligentă decât ar fi fost potrivit pentru o femeie sau pur şi simplu doar nesfârşit de proastă –, *Untersturmführer*- n-a reacţionat în vreun fel, se uita în continuare la mine mut, cu faţa încremenită într-o mască amabilă, având aerul că aştepta să mai zic ceva.

Au trecut câteva momente.

Heinrich, la fel de netulburat ca şi până atunci, şi-a ridicat capul către el şi i-a zis:

— Nu este nevoie să te prefaci că ai înţeles, Wolf. Serios că nu. Doamna posedă un simţ al umorului cel puţin neobişnuit. Te asigur că nu e nimic nou pentru dumneaei ca lumea să nu-i priceapă glumele. Din experienţă vorbesc, desigur.

— Nu face nimic, i-a răspuns el, ca şi cum îi luase vorbele ca pe o încercare de scuză, şi m-a sfredelit din nou cu ochii lui albaştri, îngustaţi şi atenţi, aproape fără să clipească.

Iar eu, citindu-i imediat expresia – mă categorisise deja, eram doar o păsărică frumoasă, cu minte puţină spre deloc – şi ca să-i întăresc ideea, aşa cum se cădea, i-am dăruit un surâs galeş şi sfios şi mi-am coborât în acelaşi timp genele peste ochi.

— Te las să-ţi continui cina, Heinz, a zis Wolf după câteva secunde de tăcere, apăsându-şi din nou palma pe umărul lui. Mi-a făcut plăcere să te revăd. Şi-a întors din nou ochii către mine şi m-a salutat cu încă o aplecare a capului: *Gnädige Frau…* Apoi, îmbătoşându-se sub epoleţii lui argintii, şi-a împins pieptul masiv în faţă, a luat o poziţie perfect reglementară de drepţi şi, izbindu-şi sonor călcâiele, a ridicat braţul şi a strigat: *Heil Hitler!*

S-a întors şi s-a îndreptat înspre masa lui, călcând apăsat, cu aceeaşi gravitate importantă de până atunci. S-a aşezat alături de ceilalţi doi gestapovişti, cu spatele la noi, fără să ne mai arunce nicio privire.

— Un individ remarcabil *dein Freund,* am curmat după o vreme tăcerea care se aşternuse şi am făcut un semn mic din bărbie peste umărul lui.

— Nu este prietenul meu, mi-a replicat el scurt, în timp ce ne turna din nou amândurora în pahare. De fapt, se întâmplă să am faţă de persoana dumnealui o mare silă. Iar, după alte câteva clipe de tăcere, a adăugat: Este unul din fraţii Marthei.

— Ohl… Deci ăsta e motivul pentru care stăruia atât să afle cine anume sunt eu. Chiar mă întrebam.

— Mă îndoiesc. Nu cred să fie dumnealui afectat de fineţuri dintr-astea. Mai degrabă a fost atras de frumuseţea ta. Dar presupun că nici asta nu este ceva neobişnuit pentru tine.

Am înclinat uşor din cap către el, cu un surâs mic, ca să îi dau de înţeles că îi apreciam complimentul, iar după ce mi-am înmuiat din nou buzele în şampanie, am zis:

— Nu numai spioni în trenul ăsta, dar şi legături de familie care de care mai încurcate.

Înainte să-mi dau seama că gândurile maliţioase ce-mi treceau atunci prin minte nu-mi veneau din răutate, ci din complet alt motiv, apariţia ospătarului la masa noastră m-a transportat înapoi la realitate. Acesta ne-a adus încă o sticlă de şampanie, ne-a servit mâncarea – *Wiener Schnitzel* pentru Heinrich şi friptură de fazan pentru mine – şi ne-a lăsat din nou singuri.

După ceva vreme, între două îmbucături, am şoptit:

— Sper că domnul de dinainte n-a intrat cumva la idei.

— Cine, ospătarul? s-a mirat Heinrich inocent.

— Wolf. Nu mi-aş dori să-şi închipuie ceea ce nu e cazul.

— Nu-şi închipuie.

— Spersă ai dreptate.

— Am dreptate, a spus el simplu fără să-mi explice şi fără să mai adauge nimic altceva. Însă, după o scurtă tăcere, şi-a fixat din nou privirea pe faţa mea şi m-a întrebat din senin: Chiar nu-ţi place la noi, nu-i aşa?

Întrebarea lui, ca de altfel mare parte din ceea ce spunea el în general, m-a lovit tocmai prin simplitatea şi francheţea ei. Şi, din păcate, am cam şovăit înainte să încerc să îl mint:

— Nu ştiu. Nu-mi dau seama. Iar apoi, coborându-mi din nou ochii în farfuria mea, am adăugat ceva mai încet: Şi, în fond, ce mă priveşte pe mine?

Dar, pentru că el se uita în continuare la mine, cu o sprânceană uşor arcuită, aşteptând adevărul, am pus jos furculiţa şi cuţitul, am mai luat o înghiţitură de şampanie şi de data aceea i-am spus clar:

— Ai dreptate, nu-mi place. Sau, cel puţin, nu-mi mai place. Îmi plăcea mai mult pe vremuri. Acum mi se pare că Germania a devenit o ţară foarte, foarte posomorâtă. Totul e foarte difuz. Şi atmosfera. Şi presiunea. Mă simt de parc-aş fi participat la un priveghi care-a durat o săptămână… Tu cum de reuşeşti să te menţii la suprafaţă?

— Ce vrei să spui?

— Nu ştiu cum să-ţi explic. Mi se pare că totul s-a transformat într-o luptă politică. Tu eşti cel mai bun exemplu.

— Eu?!… Eu sunt cel mai puţin politic personaj pe care

ţi-l poţi închipui.

— Nu eşti. Dar oricum nu despre asta e vorba… De trei ori cineva a încercat să-şi impună opinia politică în faţa ta. Întâi tatăl tău, apoi Göring în persoană şi acum individul ăsta, cum îi zice… Nu-ţi e greu?

— Nu-mi e uşor, a admis el după câteva momente de tăcere. Dar, faţă de multă altă lume, eu am marele avantaj că sunt un fel de vedetă naţională. După cum ai văzut, până şi Göring mă onorează cu atenţia lui neplăcut de des în ultimul timp. În fine, sistemul are nevoie de mine, de imaginea şi renumele meu. Cel puţin deocamdată. Mai târziu, când şi dacă n-o să mai aibă nevoie… şi cel mai probabil n-o să mai aibă, atunci nu ştiu ce va fi. Probabil nimic bun pentru mine. Ca să fiu complet sincer, mă aştept la ce-i mai rău. Aşa că prefer să nu mă gândesc până acolo.

— Şi de ce nu pleci atunci?

— Unde să plec?

— Nu ştiu. Undeva în străinătate, presupun. Sunt convinsă că ai putea avea aceeaşi carieră strălucită oriunde în lume.

— N-am unde să plec, mi-a răspuns el simplu. Asta e ţara mea. Aici sunt toţi pe care îi iubesc.

— Şi dacă o să se pornească războiul, ce-o să faci atunci? O să te duci să mori pentru o cauză în care nu crezi?

— Dacă nu o să am de ales… Dar de ce vrei neapărat să vorbim despre asta?

— Pentru că ultima oară când am făcut-o, păreai convins că va fi război. Iar tu nu îmi laşi deloc impresia unui om care vorbeşte ca să se afle în treabă. Aşa că nu-mi iese din minte.

— Sunt convins. Sunt cât se poate de convins. Ăsta fiind şi motivul pentru care încerc să evit subiectul. Te rog, să vorbim despre ceva mai vesel.

Însă n-am mai vorbit despre nimic. Eu mi-am coborât privirea, iar el şi-a întors ochii către fereastră şi a rămas tăcut multă vreme. Dar, ceva mai târziu, când eu sorbeam din şampanie, gândindu-mă la ce tocmai îmi spusese, s-a întors deodată înspre mine şi, cu o sclipire înveselită în ochi, mi-a surâs cu înţeles, ca şi cum aş fi spus ceva amuzant – deşi nu spusesem nimic –, dovedindu-mi astfel că, în pofida tăcerii şi a privirii fixate pe fereastră, fusese de fapt tot timpul atent la mine şi la expresiile mele faciale.

— Ce e? l-am întrebat după câteva momente, stingherită de privirea lui.

— Îţi trece chiar acum ceva prin minte. Mi-ar plăcea să ştiu ce anume.

Am surâs. Ce ciudat îmi era ca cineva să-mi ghicească aproape tot timpul gândurile! Am mai luat o gură de şampanie – începuse să mi se scurgă prin tot trupul, prin fiecare os şi muşchi, împrăştiindu-mi căldura ei delicioasă până în vârfurilor membrelor –, mi-am rezemat coatele de masă, mi-am împreunat mâinile sub bărbie şi, întâlnindu-i ochii, m-am auzit vorbind:

— Mă gândeam la tine.

— La mine?!…

— Da. La cât de intens eşti. Atâta tot.

— Intens? Ce înseamnă asta?

— Închis. Serios. Neobişnuit de serios, de fapt. Şi foarte, foarte complicat. Mă ameţeşti pur şi simplu.

Nici n-am apucat bine să-mi duc cuvintele la sfârşit, că

am şi simţit cum mi se aprind obrajii. Şi, după câteva momente de buimăceală, ca trezită dintr-un vis, am realizat că, absorbită de maniera în care mă privea, din instinct mă aplecasem uşor peste masă, înspre el, şi că eram atât de tulburată de efectul apropierii lui asupra simţurilor mele, încât trebuia să fac un efort de concentrare sporit ca să pot respira cât de cât normal.

— Îmi pare rău, am spus repede, umezindu-mi buzele şi revenind în acelaşi timp cu spatele lipit de speteaza scaunului. Nu trebuia să zic ce am zis. Era menită să fie doar o observaţie pentru mine însămi. Iar apoi, mi-am dus uşor degetele la tâmplă şi am remarcat: Cred că am băut cam multă şampanie.

— În cazul ăsta, a spus el, încercând să îşi ascundă un surâs, şi s-a întins către sticla de şampanie din frapieră, permite-mi, te rog, să-ţi mai torn un pahar. — Mi-a umplut cupa şi i-a făcut semn ospătarului să mai aducă încă o sticlă. — Nu-mi amintesc să fi primit vreodată un astfel de compliment de la o femeie, a continuat, după câteva momente. Dar, în clipa imediat următoare, şi-a întors brusc ochii înspre mine şi, ridicând o sprânceană, m-a întrebat cu seriozitate: Adică *este* un compliment, nu?… Sau doar m-ai jignit foarte subtil şi nu mi-am dat eu seama?

Am pufnit fără să vreau în râs.

— De ce râzi? Venind din partea ta, nu se ştie niciodată.

— După cum ai remarcat deja, cu sau fără şampanie, câteodată am tendinţa să zic cu voce tare tot ce-mi trece prin cap.

— Atunci învaţă-mă şi pe mine cum să par mai frivol.

— Crezi într-adevăr că eu sunt frivolă?

— Nu, mi-a răspuns el după câteva clipe de tăcere, cât

m-a privit adânc în ochi, şi am ştiut imediat că era sincer. De fapt, nu am cunoscut niciodată o femeie atât de puţin frivolă ca tine. Ceea ce cred însă e că tu ştii de minune să te prefaci. Poate că într-adevăr ar fi trebuit să fii actriţă, aşa cum a observat Wolf mai înainte… Aşadar, te rog. Să părem amândoi mai frivoli. Zi-mi o glumă.

— O glumă?

— De ce nu?… Ai un simţ al umorului deosebit, Lulli. Sunt convins că ştii şi nişte glume bune.

L-am ascultat rostindu-mi numele şi, cu un fior, am realizat că era pentru prima oară când o făcea în seara respectivă. Cât de neplăcut m-a lovit mai târziu precizia cu care îmi aminteam!

În momentul acela, neştiind încă ce avea să fie, m-am aplecat din nou înspre el – de data aceea s-a aplecat şi el către mine, astfel că deodată era atât de aproape încât îi simţeam răsuflarea pe faţă; mirosea proaspăt, uşor dulceag, a tutun şi şampanie scumpă, miros care se îmbina perfect cu parfumul discret de mosc, abia perceptibil, al coloniei lui bărbăteşti, de foarte bună calitate – şi am inventat pe loc o anecdotă:

— Un neamţ, la graniţa cu Austria. La *Passagierkontrolle* îl întâmpină vameşul: *Zuname?…* Hitler. *Vorname?…* Adolf. *Okkupation?…* Ah, nu încă, deocamdată am venit doar în vizită.

După câteva momente fără nicio reacţie de vreun fel din partea lui, am adăugat, cu un surâs:

— Îmi pare rău. N-am mai spus glume din şcoală.

— Nu, nu, chiar a fost bună, a zis şi el ceva într-un sfârşit, încet, în timp ce îşi tampona buzele cu şervetul. Pe cuvânt. Numai că ai ratat începutul.

— Nu înţeleg.

— Nu ştii cum încep în Germania toate glumele despre Hitler?

— …?!

— Uitându-te peste umăr.

— Mi-e şi teamă să râd, am spus cu un surâs moale, uitându-mă peste umărul lui, înspre masa de la capătul vagonului.

— Din păcate, să-ţi fie teamă să râzi începe deja să intre în ordinea firească a lucrurilor. Iar apoi, după câteva secunde cât m-a privit în ochi – de data aceea i-am susţinut cu uşurinţă privirea –, a conchis: Bun. Cu glumele m-am lămurit. Mai bine mai zi-mi cum era cu averea aia cheltuită pe discuri. Era mult mai pasionant.

Am râs şi i-am dat dreptate. Astfel că, la desert, conversaţia a alunecat uşor spre lucruri mai subţiri.

Cu fiecare minut care se scurgea, realizam că mi se întâmpla ceva neobişnuit. Îmi simţeam capul uşor şi respiram rar, cu răsuflări scurte, ca şi cum creierul meu ar fi avut nevoie deodată de o cantitate mai mică de oxigen decât de obicei. În schimb, inima îmi bătea într-un fel necunoscut, cu pulsaţii foarte dese, dezordonat, dar distinct. Bizar de distinct. Îi auzeam în urechi şi în tâmple fiecare bătaie.

Ne-am ridicat de la masă abia după orele 11, când vagonul-restaurant se golise aproape complet, noaptea de dincolo de ferestre se adâncise şi era de un violet închis, plină de stele şi cu o lună mare ce poleia priveliştea grandioasă de dedesubtul ei, ca într-o icoană. Trecuseră mai bine de trei ceasuri, dăduserăm gata împreună două sticle şi jumătate de şampanie – el chiar şi un pahar de

coniac după masă – şi eram amândoi ameţiţi şi bine-dispuşi. Totuşi, pe drumul înapoi spre vagonul nostru, n-am scos niciunul vreun cuvânt. Coridoarele erau pustii şi era linişte. În afara uruitului uniform al roţilor pe şine, nu pătrundea nici un alt sunet de pe nicăieri. Nici măcar paşii nu ni se auzeau pe podeaua mochetată. Trenul înainta prin noaptea albastră ca printr-un vis.

Aşa am stat şi când am ajuns în faţa compartimentului meu, în tăcere deplină, unul lângă altul, faţă în faţă, fără niciun cuvânt. Nu-mi doream altceva decât să găsesc ceva de zis, uşuratic sau cochet, fără prea multă substanţă – ceva, orice, numai să dizolve tăcerea aceea grea –, dar, cu el atât de aproape de mine, nu eram în stare să gândesc limpede.

Însă n-a mai fost nevoie să spun ceva, pentru că un val de aer rece, încărcat de miresme, a volatilizat într-o clipită tensiunea aceea neobişnuită dintre noi. La capătul celălalt al coridorului, cineva pe care nu-l auzisem – cum, de altfel, senzorial, în ultimele câteva zeci de secunde nu percepusem nimic altceva în afara prezenţei lui lângă mine –, deschisese o fereastră şi intrase din nou înăuntru, fără s-o mai închidă. Am simţit adierea vântului pe faţă şi am respirat adânc, dar fierbinţeala tot nu mi-a trecut. Heinrich s-a mişcat şi el uşor din loc, ca şi cum ar fi vrut să se ducă să închidă geamul, dar n-a făcut-o. Doar şi-a trecut degetele peste frunte, a aruncat o privire către munţii înecaţi în clar de lună şi apoi s-a uitat la ceas:

— În curând ajungem la Viena. E timpul să plec.

— Şi eu trebuie să mă retrag. Sunt foarte obosită. Îţi mulţumesc pentru cină.

— Cu plăcere. Drum bun în continuare.

— Şi ţie. Succes mâine la dineu.

Mi-a ridicat mâna, şi-a lipit buzele de ea şi i-a dat drumul uşor, fără nimic altceva.

Dar, în clipa imediat următoare, înainte ca mintea mea să perceapă cu adevărat ceea ce voiam să fac şi să mă împiedice, am făcut-o. Nu ştiu cum s-a întâmplat, cât de ameţită eram de fapt, care dintre simţuri se deşteptaseră în mine şi care îmi amorţiseră, cât a fost trupul meu la mijloc şi cât altceva, mai presus de voinţă, dar eu, înainte să îmi las mâna să-mi cadă moale pe lângă trup, mi-am aşezat timp de o clipă arătătorul pe buzele lui.

Când le-am coborât, el mi-a urmărit degetele cu privirea, iar apoi şi-a întors încet ochii, surprinzându-i pe-ai mei.

Totul n-a durat decât câteva momente, dar au fost suficiente ca să schimbe din rădăcină cursul evenimentelor. El n-a mai coborât la Viena, iar eu…

*

Les billets, s'il vous plaît!

M-a trezit o bătaie uşoară în uşă.

Dindărătul ei, cineva a mormăit câteva cuvinte nedesluşite, iar altcineva, din nou, mai tare ca prima oară, dar la fel de politicos: *Les billets, s'il vous plaît!*

Abia atunci am deschis cu adevărat ochii.

În compartiment era întuneric; numai o geană subţire de lumină alb-cenuşie reuşea să se strecoare pe lângă draperia groasă din *jacquard* roşu-burgund. Se părea că afară se înfiripaseră deja zorile, iar trenul era oprit.

Şi, slavă Domnului, Heinrich nu se mai afla lângă mine. Plecase. Am răsuflat de uşurare, cu inima mică în piept. Asta mi-ar mai fi lipsit, să fiu surprinsă împreună cu un bărbat care nu era soţul meu, închişi într-un compartiment

de tren.

Vocea de dincolo de uşă a repetat aceleaşi cuvinte pentru a treia oară.

Mi-am tras repede halatul pe mine, mi-am luat paşaportul şi biletele din poşetă şi am descuiat uşa. Însă, n-am deschis-o în lături, ci doar am crăpat-o uşor, cât să pot arunca o privire afară.

În faţa uşii, în lumina incertă de pe coridor, filtrată de perdelele încă trase pe deasupra ferestrelor, se găsea un steward, în uniforma lui albastru-regal, alături de un vameş în uniformă, dar ale cărei însemne nu le puteam distinge din cauza întunericului. Ne găseam într-o gară de frontieră.

— *Bon matin, madame,* a spus steward-ul, îndinându-se politicos, în timp ce vameşul, fără niciun cuvânt, îmi lua din mâini paşaportul.

De ce oare se verificau iarăşi hârtiile? m-am întrebat, complet dezorientată. Doar ieşisem de ceva vreme din Germania. De fapt, dacă era să mă iau după culoarea luminii intrând pe după colţurile perdelelor, era dimineaţă. Aşadar, trebuia să ne găsim deja prin Ungaria. Ce se întâmpla oare? Mi-am încordat auzul, dar de afară nu pătrundea decât ecou surd de paşi; paşi moi şi uşori, somnoroşi, diferiţi de paşii apăsaţi şi bătăioşi din gările din Germania şi Austria.

— Cât e ceasul? am întrebat, în timp ce vameşul îmi înapoia paşaportul.

— *Il est presque dix heures et demie, madame.*[73]

— *Déjà?!…* Unde suntem?

— Ne aflăm în gara Jimbolia. *Nous venons d’entrer en Roumanie.*[74]

Ora zece şi jumătate! mi-am spus, perplexă. Ce mult dormisem! Şi intrasem în România! Şi Heinrich? Unde era Heinrich? Coborâse undeva prin Ungaria? Poate la Budapesta? La Szeged? *Doamne, fă să fi coborât în Ungaria!* m-am rugat eu în gând, strângându-mi în acelaşi timp inconştient pleoapele deasupra ochilor, ca să alung imaginile dindărătul lor.

— Vă rugăm să permiteţi o verificare rapidă a compartimentului dumneavoastră.

— Poftim? am şoptit, după câteva momente, înmărmurită, şi am aruncat fără să vreau o privire peste umăr. — Imaginea aşternuturilor răvăşite m-a lovit în

73 Sunt aproape orele zece şi jumătate, doamnă.

74 Tocmai am intrat în România.

Plin drept în capul pieptului, ca o suliţă de gheaţă ce mi-a oprit pentru o clipă răsuflarea. — Dar de ce?!... S-a întâmplat ceva?

— *Rlen*[30]*, madame.* Este doar o verificare de rutină. Vă rugăm să ne acceptaţi toate scuzele pentru inconvenient. Nu ţine de noi.

Am mai şovăit timp de câteva secunde, neliniştită, dar apoi am deschis uşa larg.

Şi am dat ochi în ochi cu cea mai sigură metodă de a-mi strica complet dimineaţa.

— *Untersturmführer* Kirchmeyer!

Stătea la câţiva paşi distanţă de steward şi vameş, dar ascuns în penumbră, astfel că, până ce nu deschisesem uşa larg, permiţând luminii dinăuntru să pătrundă adânc pe coridor, nu avusesem cum să-l observ. Şi nici nu era singur, ci însoţit de un alt zdrahon în uniformă neagră, tot un

30 Nimic

blond tânăr, cu trăsături aspre şi colţuroase, cel mai probabil un subaltern, după însemnele de pe epoleţi. Cu picioarele uşor desfăcute şi mâinile la spate, încordaţi şi nemişcaţi, fără să se descopere de chipiuri, arătau cam ca nişte vipere gata să atace. Şi, pentru că, dacă te întâlneşti cu o viperă e indicat doar să o admiri – şi încă de la distanţă –, în niciun caz să o provoci, i-am salutat pe amândoi cât de demn am fost în stare în momentul acela, având în vedere conjunctura atât de jenantă în care mă găseam, zbârlită, în *robe de chambre*[31] şi cu picioarele goale, buzele muşcate, obrajii încă încinşi şi probabil mirosind de la distanţă a colonie bărbătească şi a sex.

— Ah, dumneavoastră eraţi, doamnă… doamnă… ăăă… a zis Kirchmeyer pe un ton deconcertat şi oprindu-se în mijlocul frazei. Şi-a înclinat capul către mine, şi-a scos în sfârşit chipiul şi mi-a aruncat o privire lungă pe sub genele lui albicioase. Şi-a ridicat ochii şi s-a uitat în interiorul compartimentului, peste umărul meu, iar după numai câteva clipe, din nou la mine.

— Leonida-Lăzărescu, am şoptit eu maşinal. S-a întâmplat ceva, *Herr Untersturmführer?*

— *Frau* Lăzărescu, îmi cer iertare pentru deranj, mi-a răspuns el, cu aceeaşi voce aspră şi gravă, parcă şi cu o undă de iritare în glas, şi m-a măsurat din nou de sus până jos, de-a dreptul nedelicat de atent, aşa cum făcuse şi cu o seară în urmă. — A trebuit să mă forţez să nu-mi strâng chiar şi gulerul halatului mai aproape de gât, ca să-mi ascund de privirea lui orice centimetru de piele dezgolită. — Se pare că avem o problemă de securitate, a continuat el, la fel de solemn ca şi până atunci, în acest tren este

31 *Eu nu, mulțumesc. Mi-e deja suficient de greață.*

posibil să se afle nişte evadaţi foarte periculoşi, trădători de patrie, acuzaţi de activitate politică subversivă, ce au urcat între staţii în Austria şi încearcă să-şi găsească scăparea fugind în Turcia. — A schiţat un gest de dispreţ. — Autorităţile maghiare ne-au oferit dreptul să acţionăm şi pe teritoriul ţării lor.

— Ohl… *Herr Untersturmführer,* permiteţi-mi, vă rog, să vă asigur că nu ascund niciun fel de fugar sub pat.

— Sunt convins, *meine schöne Dame*[32]*,* dar, în situaţia asta, protocolul îmi cere să…

— Atunci, dacă e vorba de protocol, l-am întrerupt eu repede, cu un surâs molatic – şi nu foarte ironic, speram eu – în colţul buzelor, dându-mă uşor în lături şi făcându-le un semn din mână către interiorul compartimentului meu. Vă rog.

Aghiotantul lui n-a stat înăuntru decât câteva momente; spaţiul era mic, nu existau prea multe locuri unde ar fi putut să se ascundă cineva. Nu m-am întors să mă uit ce făcea, dar l-am auzit cum a deschis uşa de la lavaboul micuţ din colţ, uşa *armoire-u|u|* şi, după aceea, a mai întârziat puţin, poate chiar ca să se uite şi sub pat. Apoi s-a strecurat din nou pe lângă mine, fără niciun cuvânt.

— Mulţumesc, *gnädige Frau,* a zis Kirchmeyer. Sper să am plăcerea să vă mai revăd.

Spre norocul meu, n-am zis-o însă cu voce tare. Doar i-am surâs şi am încuviinţat din cap. Dar, înăuntrul meu, neliniştea îmi strângea măruntaiele într-un ghem dureros. Începeam să realizez şi eu, aproape mai presus de orice îndoială, că se întâmplau lucruri foarte grave; şi nu numai în Germania, ci încet-încet şi în restul Europei, întinzându-

32 Frumoasa mea doamnă

se ca o pecingine. Pas cu pas, se apropia ceva groaznic.

Ei s-au îndreptat spre compartimentul următor, iar eu, înainte să intru într-al meu, am aruncat o privire cu coada ochiului înspre capătul celălalt al coridorului. Deşi Kirchmeyer venise din direcţia aceea, aşadar trecuse şi pe la Heinrich, înăuntrul compartimentului său părea să fie complet linişte. Poate chiar coborâse în decursul nopţii undeva prin Ungaria, de unde ar fi putut să ia repede o legătură înapoi spre Germania. Timp de câteva clipe, mi-a fulgerat pe dinaintea ochilor imaginea lui. *Doamne, fă, te rog, să fi coborât în Ungaria!* am repetat în gând rugăciunea disperată de mai înainte, în timp ce închideam uşa în spatele meu. Am stat timp de câteva momente rezemată de ea, cu urechea lipită de lemn, şi am ascultat vocea egală şi obsechioasă a steward-ului, mult estompată, vorbind probabil cu pasagerul din compartimentul alăturat, dar apoi a trebuit să mă aşez. Aveam impresia că deodată nu mai eram foarte sigură pe picioare. În pofida spaimei prin care tocmai trecusem şi angoasei crescânde umplându-mi sufletul, îmi simţeam în continuare carnea trupului moale şi fierbinte, iar ochii îmi ardeau în orbite, ca şi cum aş fi fost cuprinsă de febră.

Mi-am acoperit ochii cu palmele, apăsându-mi peste pleoape cu putere, aproape dureros, dar imaginea din spatele lor nu a dispărut; mai mult, a lăsat loc alteia, una atât de vie şi limpede, încât a făcut din nou să-mi zvâcnească inima în piept.

Trupul lui lângă al meu, fruntea albă şi înaltă lipită de a mea, răsuflarea împletindu-mi-se caldă cu a lui, inimile noastre, una lângă alta, bătând din nou normal, în acelaşi ritm, cu bătăi regulate şi moi, antebraţul lui pe mijlocul

meu, aproape de curbura şoldului, degetele mele ce îi trasau lent, aproape inconştient, doar cu vârfurile, dunga proeminentă a şirei spinării printre muşchii spatelui, şoaptele noastre, întâi stinse, dar apoi suind încet-încet, pătrunzând ca de departe, parcă direct din *Liebesträume*[33]*-u*| lui Liszt:

Ce vrei, de fapt?

— Vreau să nu se termine. Vreau să nu fii nevoită să te întorci.

— Asta nu se poate. Ştii foarte bine.

— Ştiu. Dar tu m-ai întrebat ce vreau.”

Locomotiva a fluierat chiar atunci, prelung şi ascuţit, risipindu-mi amintirea, iar trenul s-a urnit din gară şi a început din nou să înainteze. Dar convingerea liniştită dindărătul cuvintelor lui Heinrich mi-a mai plutit un timp în subconştient, apăsându-mi peste nişte gânduri pe care nici nu le gândisem încă.

Nu-mi venea să cred. În urmă cu o săptămână nici măcar nu-l cunoşteam, iar deodată nu mai puteam să mi-l scot din minte. Şi trebuia neîntârziat să-mi iau gândul de la el. Nu aveam voie. Era mult, mult prea primejdios. Interzis.

M-am ridicat şi m-am dus la fereastră, ca să trag draperia. Afară, cerul era de plumb – şi vai, cât de repede, având în vedere că numai cu o zi în urmă fusese albastru ca de cleştar –, căzut deasupra unor coline domoale gălbui, pătate cu nuanţe de maroniu şi roşcat, ce alunecau înaintea trenului, ca să se piardă apoi în zarea cenuşie şi ceţoasă. Pe deasupra văilor dintre ele, foarte jos, se târau fuioare de aburi fumurii şi umezi, izvorâte parcă direct din pământ.

---

33 *Vis de Dragoste,* compoziție pentru pian de Franz Liszt din 1850.

Iar pe deasupra cenuşiului, de partea cealaltă a ferestrei, umezit de ploaie, se suprapunea reflexia mea străvezie şi imprecisă, ca de spectru. Chiar şi prin cristalul gros al geamului mi se puteau ghici obrazul uşor febril, ochii împăienjeniţi, cu umbre dedesubt, genele umezite, buzele tremurătoare, nefiresc de înroşite, linia albă şi prelungă a gâtului tresăltând în convulsii slabe la fiecare respiraţie.

Mi-am întors privirea şi am observat imediat colţul hârtiei albe ieşind dintre paginile volumului de pe măsuţa de la fereastră. Din nu ştiu ce motiv, când de-a lungul timpului am uitat atâtea alte lucruri infinit mai importante, amănuntul acela neînsemnat a rămas pentru totdeauna întipărit în memoria mea: volumul pe care îl citeam atunci era tocmai *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* al lui Camil Petrescu, una dintre primele ediţii, cu coperţi maronii broşate şi pe care era desenat în creion un peisaj întunecat, de noapte cu lună, din munţii Piatra Craiului.

Îmi pare rău că am plecat pe neaşteptate, dar am auzit forfotă în tren şi am bănuit că vor avea loc alte controale. N-am vrut să te trezesc şi nici să te inoportunez prin prezenţa mea în compartimentul tău.

H.

PS: Te aştept la aceeaşi masă. Oricând vrei tu.

Maşinal, am aşezat din nou biletul între filele cărţii.

Aşadar, nu coborâse. Mă aştepta. M-am uitat din nou pe fereastră. Eram foarte confuză. În momentul acela, sub presiunea luminii zilei, în loc să-mi doresc să mă ferec în compartiment şi să nu mai ies de acolo până la Bucureşti, să nu mai dau niciodată ochii cu el, descopeream cât de

mult îmi doream să-l revăd.

Fără să vreau propriu-zis, dar şi fără să mă pot stăpâni, mi-am luat inima în dinţi, m-am îmbrăcat, am încercat pe cât posibil să acopăr cu pudră semnele nopţii nedormite şi m-am dus să-l întâlnesc.

La ora aceea, vagonul-restaurant era aproape gol, fără nicio lumină electrică aprinsă; doar lumina alb-ce- nuşie şi palidă a dimineţii înnorate de afară intra pe ferestre. Un singur domn întârziat îşi lua cafeaua într-un colţ mai depărtat, aproape de glasvand, un ospătar îşi căuta ocupaţie pe lângă masa lui, iar Heinrich se afla la aceeaşi masă, exact aşa cum îmi scrisese.

Cu umerii foarte drepţi, ca întotdeauna, şi părul pieptănat din nou cu grijă cu cărare pe-o parte, fuma şi sorbea dintr-o cafea în tăcere, cu privirea într-un jurnal; şi el cu umbre albăstrui de nesomn sub ochi, fără să pară însă obosit, ci la fel de liniştit şi imperturbabil ca de obicei, foarte pătruns de ceea ce citea. În afara faptului că se juca mecanic cu bricheta, învârtind-o dintr-o parte într-alta pe masă, gest de nerăbdare oarecum nefiresc pentru el, expresia lui nu trăda nimic.

Iar eu stăteam încă în uşă, cu un gol în stomac, vlăguită şi agitată în acelaşi timp, într-o aşteptare crispată, nehotărâtă dacă să mă duc sau nu la el. După câteva clipe, am văzut cum ospătarul s-a înfiinţat la masa lui, Heinrich şi-a ridicat privirea din gazetă, a schimbat cu el câteva cuvinte neauzite şi a înclinat din cap, iar imediat ce ospătarul a dispărut, şi-a reluat lectura. Abia după alte câteva momente lungi, şi-a întors capul din jurnal şi şi-a consultat ceasul de la mână. Şi-a înălţat apoi ochii, aruncându-şi fugar privirea de-a lungul vagonului, iar mie

inima mi-a zvâcnit puternic între coaste.

Chiar atunci, în clipa în care i-am întâlnit privirea, în pofida faptului că mă străduisem din răsputeri toată dimineaţa să nu-mi amintesc, am revăzut foarte limpede în minte cum, doar cu o seară în urmă, în dreptul uşii compartimentului meu, se aplecase înspre mine, îşi trecuse uşor degetele ambelor mâini pe sub părul meu, eliberându-mi-l din agrafe şi acoperindu-mi gâtul cu palmele, într-un gest în acelaşi timp masculin, posesiv şi mângâietor, şi mă sărutase, tăindu-mi răsuflarea. Mi-am amintit perfect şi că, cu toată ceaţa din mintea mea, sărutul lui şi căldura pe care mi-o împrăştia prin vene mi se păreau mai fireşti decât orice altceva de pe lumea asta. După aceea, îşi coborâse mâinile în jurul mijlocului meu, lipindu-mă dintr-o singură mişcare de el, şi mă sărutase din nou. Şi încă o dată, şi încă o dată, şi mai adânc, şi parcă mai aprins, şi deodată ne sărutam încontinuu, fără oprire, braţele mele erau încolăcite în jurul gâtului lui, îi auzeam ca prin vis degetele bâjbâind prin spatele meu după încuietoarea uşii, iar deodată eram ferecaţi în întunericul dinăuntru, subţiat doar de lumina lunii intrând pe fereastră, nu-i mai puteam distinge trăsăturile, dar îi simţeam răsuflarea, fierbinte şi umedă, peste buze, prin păr, de-a lungul gâtului şi pe deasupra umerilor, prin toate locurile cele mai tăinuite, după aceea mai jos, peste sâni, pătrunzându-mi parcă prin satinul rochiei şi dizolvându-l, iar apoi greutatea trupului său peste al meu şi…

El s-a ridicat să mă întâmpine, iar eu am hotărât pe loc să fac cale întoarsă şi să nu-l mai văd niciodată. Însă tocmai în momentul când luam decizia aceea înţeleaptă, ospătarul şi-a făcut apariţia lângă mine, ca să mă conducă

la masă, şi n-am mai avut de ales.

— Bună dimineaţa, mi-a zis Heinrich, în timp ce ospătarul îmi trăgea scaunul să mă aşez. Cum ai dormit?

— Foarte bine, mulţumesc. Tu?

— La fel, mulţumesc.

Nu i-am întins mâna şi nici el n-a părut că se aştepta s-o fac. Ospătarul ne-a turnat cafea, apoi ne-a lăsat din nou singuri.

A urmat o tăcere lungă.

Deşi în liniştea aceea mare dintre noi, aveam impresia că îi puteam auzi distinct fiecare respiraţie, nu mi-am ridicat ochii înspre el. Priveam doar în jos, către mâinile mele înmănuşate şi încrucişate cuminte pe faţa albă de masă, astfel că nu-l puteam zări decât cu coada ochiului, dintr-o parte; antebraţul sprijinit de marginea mesei, cu manşeta albă scrobită ieşind câţiva centimetri de sub mâneca sacoului şi cureaua maron de crocodil a ceasului de la mână, trabucul subţire fumegând uitat pe buza scrumierei din cristal, colţul jurnalului împachetat alături şi, mai ales, degetele lui lungi şi elegante ce învârteau încontinuu pe masă bricheta subţire din aur, gravată cu monograma von Reinharzilor.

— Vorbeşti şi maghiara? l-am întrebat după o vreme, tot fără să-mi ridic ochii.

— Poftim?… Nu. De ce?

Am făcut un semn din bărbie către jurnalul împăturit. Era unguresc, o ediţie de dimineaţă, cumpărat pesemne de printr-o gară din Ungaria, de la vreunul dintre băieţii cu gazete ce băteau peroanele de fiecare dată când erau trenuri oprite. El mi-a urmărit privirea, după care, pricepând în sfârşit la ce anume mă refeream, a înălţat din

umeri şi mi-a zis:

— Ahl… Dar nu citeam. Doar mă prefăceam că citesc.

Şi asta cu cel mai liniştit şi firesc ton din lume.

Eu am ridicat ceaşca aburindă la buze şi am sorbit îndelung din ea, ca să nu fiu nevoită să zic ceva. Nu că la o asemenea remarcă ar fi existat ceva de zis.

A urmat încă o tăcere, accentuată de clinchetul porţelanului atunci când am aşezat din nou ceşcu- ţa pe farfurie. Bricheta lui se lovea în continuare de masă, ritmat, aproape melodios. Sub noi, osiile grele măcinau pe metalul şinelor. Deodată le auzeam bătându-mi de-a dreptul în creieri; surd, monoton, exasperant. Dar parcă şi mai tare mă iritau degetele lui frumoase, albe şi suple, ce nu se mai opreau din învârtit bricheta aceea nenorocită. Capul îmi vuia înăbuşit. Îmi simţeam toţi nervii întinşi, gata să se sfâşie.

— Te rog să încetezi odată cu bricheta aia! am izbucnit eu din senin, dezintegrând liniştea aceea asurzitoare. Dar apoi, am realizat cât de disproporţionată fusese reacţia mea în raport cu situaţia şi am adăugat, ceva mai potolit, întorcându-mi în acelaşi timp privirea către fereastră şi apăsându-mi tâmpla cu vârful degetelor: Mă doare foarte tare capul.

El a lăsat bricheta din mână, a împins-o pe faţa de masă cu o mişcare scurtă şi apăsată a degetului arătător, şi mi-a zis:

— Te-au trezit din somn, presupun.

Deşi eu nu mă uitam la el, ci mereu pe fereastră, la peisajul înceţoşat de afară, simţeam cât de atent mă privea.

— Da, am răspuns. Despre ce-a fost vorba?… N-am

înţeles. Ce s-a întâmplat?

— Nimic mai mult decât ce se întâmplă de obicei. Mai nou, noi suntem o naţie formată doar din hărţuiţi şi hărţuitori.

După o altă tăcere, am mai murmurat ceva:

— Mulţumesc că ai plecat înainte să… să… Mi-am pierdut însă gândul înainte să apuc să îl duc până la sfârşit.

El a înclinat uşor din cap:

— Aş vrea să spun *cu plăcere,* dar nu obişnuiesc să mint.

Abia după alte câteva secunde lungi de tăcere, timp în care, deşi el n-a zis niciun cuvânt şi nici n-a făcut vreo mişcare, îl simţeam în continuare fixându-mă cu privirea, am spus în sfârşit acel ceva care, în mod obişnuit, nu s-ar fi spus niciodată cu voce tare:

— N-aveai treabă la Viena, nu-i aşa?

— Îmi pare rău. Voiam numai să te mai întâlnesc o dată înainte să pleci.

— Ah! a fost tot ce-am reuşit să zic, dezarmată complet de francheţea cu care recunoscuse.

— Te rog, nu-mi spune că nu ţi-ai dat seama.

— Bineînţeles că mi-am dat seama. Din prima clipă.

— Şi eu am ştiut imediat că n-ai crezut niciun moment povestea aia cu Viena. Cum, de altfel, ştiu şi ce urmează să-mi spui acum.

— Te rog, am şoptit eu abia auzit, nu mai încerca să ghiceşti ce gândesc.

— Fii serioasă, Lulli, mi-a spus el cu un surâs rece. După câteva secunde, şi-a ridicat privirea şi, înălţând uşor dintr-un umăr, a conchis: Şi dacă ţi-ai fi scris pe frunte cu cărbune *verboten*[7] tot nu mi-ar fi fost mai evident ce

anume gândeşti. În plus, eşti aici de cincisprezece minute şi încă nu m-ai privit în ochi.

79 Interzis

Cuvintele lui m-au obligat să-mi ridic ochii şi să-i înfrunt în sfârşit privirea, prin plasa rară a voaletei. Câteva momente n-am făcut decât să ne uităm unul la altul. Apoi, el şi-a înclinat uşor fruntea, semn că luase act de semnificaţia gestului meu, şi mi-a spus:.

— N-am avut în minte să te seduc. Îţi dau cuvântul meu de onoare. Nu m-am gândit niciun moment la un asemenea deznodământ. Ceea ce s-a întâmplat a fost…

— Te rog frumos, l-am întrerupt eu repede, într-un acces de ipocrizie vinovată, auzindu-mi însă perfect crisparea din glas. Nu vreau să vorbim despre asta. Lucrurile au degenerat şi… Nu trebuie să-mi explici. Nu a fost vina ta. A fost vina mea. Eu am fost cea care… care… în fine. Am fost ameţită şi iresponsabilă. Iar ceea ce s-a întâmplat a fost o greşeală. O greşeală îngrozitoare, pe care… hm… îmi pare rău. Nici n-ai idee cât de rău îmi pare. — Mi-am dus din nou degetele la tâmplă, unde, dedesubt, aveam impresia că ceva urma să se sfărâme în multe bucăţele mici. — Te rog, să nu mai vorbim despre asta, am repetat după alte câteva secunde, ceva mai încet. Mă doare înfiorător de tare capul.

— Ei bine, mi-a replicat el, eu am fost perfect conştient. Am ştiut de la bun început că, mai devreme sau mai târziu, asta avea să se întâmple. Încă din momentul când te-am privit pentru prima oară în faţă. Cum, de altfel, ai ştiut-o şi tu.

Am avut nevoie de câteva secunde ca să înregistrez înţelesul cuvintelor lui.

— Te rog, nu spune asta, am şoptit însă, simţind imediat

cât de firavă îmi era vocea. Nu trebuie să spui asta. Te rog. Nu este adevărat. Ceea ce s-a întâmplat a fost o greşeală. Lucrurile astea se mai întâmplă. Sunt regretabile, într-adevăr, dar asta nu înseamnă că nu se întâmplă.

— Poate ţie ţi se întâmplă. Mie nu. Dar asta nu înseamnă că regret că s-au întâmplat. Cum, de altfel, nici tu nu regreţi… Şi-a muşcat pentru o clipă buzele – buzele care mă sărutaseră de nenumărate ori şi al căror gust încă îl mai simţeam –, uitându-se şi el undeva departe pe fereastră, şi a adăugat: O să te rog să-mi ierţi faptul că-ţi vorbesc atât de deschis, detest să fiu nedelicat, dar, judecând după felul cum reacţionezi, sunt convins nu numai că nu ţi se întâmplă, dar şi că ceea ce simt eu este cât se poate de reciproc.

— Te rog, taci. Nu poţi să spui aşa ceva. Nu putem purta conversaţia asta. Niciodată. Eu sunt măritată. *Măritată,* Heinrich. Cu fratele mamei tale, l-am jurat fidelitate în faţa lui Dumnezeu. Şi nici nu vreau să mă gândesc ce scandal ar stârni o asemenea poveste… L-am văzut că a vrut să riposteze şi am ştiut imediat ce voia să spună, aşa că l-am oprit: Şi da, *pe mine* mă interesează. Foarte tare chiar. Iar tu abia ce te-ai logodit, îţi aminteşti?… Ai cerut-o pe Martha în căsătorie. Zilele trecute chiar. Tu mi-ai zis. Tu, cu gura ta.

El s-a albit la faţă sub ochii mei, dar vocea i-a sunat la fel de liniştită ca şi până atunci:

— Nu am cerut-o în căsătorie, Lulli. Te înşeli. Suntem logodiţi, este adevărat. Dar ăsta este doar un lucru care trebuia să se întâmple. Şi atât. După o scurtă pauză însă, a adăugat, parcă ceva mai apăsat: Şi abia *asta* a fost o greşeală. Tocmai mi-am dat seama. Dar o greşeală pe care

am de gând s-o repar bărbăteşte.

Am împins chiar atunci scaunul şi m-am ridicat de la masă. Şi am făcut-o atât de repede, încât era cât pe ce să-mi vărs ceaşca de cafea în poală. Clinchetul porţelanului s-a auzit ascuţit în liniştea vagonului.

— Nu, am zis, în timp ce aşezam din nou ceaşca pe farfuriuţă, cu mai multă grijă decât ar fi fost necesar. Te înşeli. Greşeala a fost că am venit aici.

— Te rog, Lulli, rămâi.

— Am rămas mai mult decât suficient. La revedere.

Am părăsit vagonul-restaurant fără să mă uit înapoi, deşi ştiam foarte bine că el, cu determinarea lui calmă, pe care aveam să i-o cunosc cu adevărat abia câţiva ani mai târziu, era în spatele meu; politicos, la câţiva paşi distanţă, ca să nu lase impresia că ar fi voit să mă ajungă din urmă.

Am dat să intru în compartiment, dar, chiar în clipa când am pus mâna pe clanţă şi am deschis uşa, i-am văzut braţul apărând de undeva de peste umărul meu şi trăgând-o la loc. Degetele mi-au căzut de pe clanţă şi m-am întors. Şi, încă o dată, la fel ca în urmă cu o seară, am stat aşa multă vreme, nemişcaţi şi fără niciun cuvânt, pe culoarul îngust, chiar în acelaşi loc, şi tot la fel, cu trupurile apropiate, aproape înghesuite, cu răsuflările întrepătrunse, conştienţi amândoi de prezenţa celuilalt la doar jumătate de pas distanţă, atât de aproape unul de altul încât eram convinsă că, dacă durerea de cap m-ar fi lăsat măcar o singură clipă şi aş fi reuşit să mă concentrez, i-aş fi putut număra bătăile inimii. Nu mi-am ridicat însă privirea, mi-am ţinut-o tot timpul fixată asupra nodului cravatei lui albastre, în spatele căruia, numai cu câteva ore în urmă, îi descoperisem cu buzele zvâcnirea pulsului sub piele; mi-

era prea teamă că, dacă aş fi făcut-o, ochii mei ar fi fost la distanţă de doar câţiva centimetri de ai lui.

— Heinrich, am izbutit să şoptesc, nu pot să respir.

El a făcut jumătate de pas în spate. De atins, nu mă atinsese, dar mă simţeam ca şi cum o făcuse. Palmele îmi erau umede, respiraţia rapidă şi neregulată şi inima îmi bătea puternic în piept.

— Te rog frumos să nu-mi mai întorci spatele. N-am făcut nimic ca să merit un astfel de tratament. Iar după câteva clipe, a adăugat: Şi da, chiar a fost vina ta. Eu aş fi coborât la Viena şi nimic din ce s-a întâmplat nu s-ar mai fi întâmplat. Nu am fi ajuns să purtăm conversaţia asta. Dar, din nefericire, se pare că nu sunt din fier. Aşa că acum, că tot e prea târziu, spune-mi, te rog, ce vrei. Lămureşte-mă. Cum anume să procedez?

— În primul rând, vorbeşte mai încet, te rog, am şoptit uitându-mă înjur; dar culoarul era în continuare pustiu şi de nicăieri dindărătul uşilorânchise nu se auzea vreun sunet. La Bucureşti mă aşteaptă şoferul în gară. Nu se poate să mă vadă în compania ta. Nu se poate pur şi simplu. Ştii şi tu în ce hal fără de hal bârfesc servitorii.

Nici nu vreau să mă gândesc ce vorbe s-ar auzi. M-ar omorî Barbu. Ne-ar omorî pe amândoi. Înţelegi tu?!… Mi-ar rupe pur şi simplu gâtul. Cu mâinile goale. Ca unui pui de găină.

— Soţului tău nu îi pasă suficient de tine încât să fie gelos. Lucru pe care îl ştii şi tu foarte bine. Şi el este chiar ultimul lucru de pe lumea asta de care mi-ar putea fi mie frică.

— Trebuie să cobori, am repetat, fără să-i iau în seamă cuvintele. Vreau să cobori înainte să ajungem la Bucureşti.

Eu să nu trebuiască să te mai văd. Şi tu să uiţi că s-a întâmplat vreodată ceva între noi. Înţelegi?!… Asta vreau.

— Eşti sigură?

— Foarte sigură.

— Fie, a consimţit el rece, cu o uşoară înclinare a capului. Şi data viitoare când vei veni în vizită la părinţii mei, o să am grijă să iau cina în oraş.

El s-a întors pe călcâie, eu am intrat în compartimentul meu, el într-al său, fără să ne mai privim şi fără să ne mai adresăm vreun cuvânt. Asta a fost tot. Dar senzaţia răsuflării lui mi-a rămas multă vreme pe obraji. Şi mi-a mai rămas încă ceva din el şi în suflet, în toată fiinţa mea interioară, ceva latent şi izolat, aproape imaterial, bine tăinuit, dar nu îngropat, în toţi anii ce au venit după.

O oră mai târziu, aproape de prânz, când ploaia încetase, lăsând în urma ei doar cerul gri şi aerul subţire şi străveziu, atunci când, cu acelaşi semnal ascuţit al locomotivei, într-un nor de abur albicios, scrâşnit metalic de roţi pe şine, prin zarva de pe peron, călătorii zorind dintr-o parte într-alta, impiegaţii de mişcare ce verificau roţile cu ciocane uriaşe de fier, Orient Express-ul se pregătea să se urnească din încă o gară, să lase în spate şi să uite şi Parisul, şi Berlinul lui Hitler, şi Viena, şi Budapesta, ca, într-un târziu, aproape de miezul nopţii, să ajungă şi în Bucureşti, a mai fost silueta lui, dreaptă şi nemişcată ca o statuie, cu liniile impozante ale gării din Timişoara desenându-se pe cerul din spatele său, gulerul trenc/7-coat-ului ridicat împotriva vântului şi degetele pe mânerul portierei unui taximetru, părând indecis dacă s-o deschidă sau nu, şi au mai fost şi privirile noastre întâlnindu-se din nou, doar pentru câteva clipe, prin

geamul wagon-//t-ului.

27 *ianuarie 1942, Poddorie*

Dragă Lulli,

Primul lucru care mi-a trecut prin minte când am primit scrisoarea ta a fost că, de fapt, bărbaţii au inventat războiul ca să se bucure de impresionabilitatea naturală a doamnelor. Ce preţ să mai aibă viaţa noastră în faţa unui surâs fugar! Că şi tu erai de fapt susceptibilă, ei bine, pe asta n-aş fi bănuit-o niciodată. Păcat. Dacă mi-ar fi trecut prin minte, poate că aş fi găsit o manieră să-mi pun mai devreme viaţa în primejdie şi n-ar mai fi fost nevoie să treacă atâţia ani înainte să-mi vorbeşti din nou. Dar, din nefericire, n-am fost niciodată o fire prea inspirată şi, precum ştim amândoi, subiectul este vechi şi delicat, şi nici nu-şi mai are în vreun fel rostul, nici acum, nici altădată.

Îţi scriu acum dintr-un cătun din apropiere de Leningrad, undeva pe lângă mijlocul nicăieriului, unde de dimineaţă termometrul meu de bord a arătat uluitoarea temperatură de -38 degrade. Altceva nu ştiu ce ţi-aş putea povesti. Cu siguranţă nu există nimic pe care ţi-ai putea dori să îl ştii. Sunt blocat la sol de câteva zile, din cauza viscolului. Nu se vede nici măcar la un metru în faţă. Oricum, când nu este viscol, este atât de ger, încât îngheaţă uleiul de motor, iar când chiar reuşesc să zbor, zbor numai la razantul ierbii. Ieri am văzut un transportor cum a luat foc direct la decolare. Nici măcar nu a reuşit să se ridice vreun centimetru în aer; cauciucurile îngheţaseră atât de tare pe parcursul nopţii, încât din cauza frecării cu solul s-au sfâşiat şi au explodat pe loc. Pilotul avea douăzeci de ani şi abia ce ajunsese pe front. A ars de viu în

cabină şi nimeni nu a avut ce face, l-am privit trupul în flăcări, s-a zvârcolit îngrozitor, apoi a înţepenit şi a început să se micşoreze, ca o hârtie care arde. Ce dureri teribile trebuie să fi îndurat! Cât de singur a trebuit să se simtă în faţa morţii! Dar eu n-am stat să mă gândesc prea mult la lucrurile astea, am preferat să mă duc să mă îmbăt, soluţie dovedită anterior a fi foarte eficientă. Ocazie cu care am descoperit şi motivul pentru care sovieticii sunt aşa de căliţi şi nepăsători. Doctoria asta minune se numeşte în limba voastră „basamac" şi este cel mai îngrozitor lichid pe care ţi-l poţi imagina, un distilat grosolan din cartofi putreziţi şi sfeclă furajeră, cu vreo şaizeci de grade de alcool… Puteam la fel de bine să arunc în aer o divizie de tancuri cu ea. Cred că am arsuri de gradul patru pe esofag şi probabil n-o să mai pot înghiţi nimic altceva vreodată, dar măcar a funcţionat; după al doilea pahar, n-am mai simţit nici frigul, nici tristeţea. După al cincilea pahar – sau al şaselea, nici asta nu-mi pot aminti cu exactitate –, mi se părea deja că venise primăvara. Mai exact, m-am îmbătat ca un porc. Da, Lulli, zilele când mă consideram un individ civilizat şi rezonabil, cu preocupări intelectuale, sunt demult apuse.

Totuşi, se aude că cel târziu până la sfârşitul iernii, Stalin se va preda şi ne vom putea întoarce acasă. Nu ştiu ce să cred. Din păcate, toată povestea asta nu face altceva decât să îmi adâncească şi mie simţul istoriei. Didi îmi scrie că cel mai probabil mi-a degerat şi simţul umorului, dar după cum ştii, umorul meu a fost dintotdeauna nefericit de selectiv. Ar trebui totuşi să ştie şi el asta, că doar mă cunoaşte dinaintea ta. Oricum, războiul ăsta este o ruşine pentru omenirea întreagă. Dar suficient despre

asta. N-are rost să mă ostenesc să mâzgălesc aici lucruri care oricum vor fi cenzurate şi tu nu le vei citi niciodată. Dar uite, Lulli, cum se dovedeşte cât de mult m-am înşelat şi, aşadar, cât de puţin am înţeles eu până la vârsta asta viaţa. Adevărul chiar poate să fie impus cu forţa. Cine-ar fi crezut?

Mi-ar fi plăcut să sfârşesc într-o notă ceva mai veselă, să mi te imaginez zâmbind când citeşti, dar este atât de frig, încât nici măcar nu mă pot gândi la ceva drăguţ să îţi spun. Doar îţi mulţumesc că mi-ai scris. Oricum, când simt nevoia să mă gândesc la ceva frumos, la tine mă gândesc.

H.

22 decembrie 1942, Pitomnik

Dragă Lulli,

Pierdusem o aripă, mă prăbuşeam cu botul înainte, motorul era în flăcări, avionul nu mai răspundea la comenzi, iar un umăr mă ustura înfiorător, o durere aproape de nesuportat. Aveam foc şi înăuntru, în cabină. În momentul acela am ştiut că urma să mor. Nu am crezut, ci am ştiut că voi muri. Şi nu oricum, ci într-unul din cele mai îngrozitoare moduri în care poate muri un om – arzând de viu şi, în acelaşi timp, perfect conştient de ce I se întâmplă.

Am ştiut că o să mor şi mi-a fost frică, totuşi, nu mi-a trecut viaţa toată prin faţa ochilor, nu m-am gândit că n-am să-mi văd copilul crescând şi nici nu am regretat viitorul pe care nu am apucat să-l trăiesc. Nici măcar nu m-am rugat să mor mai repede, să nu mă chinui prea mult. M-am gândit doar la Marie. Muttimarie80 a mea dragă. M-am întrebat dacă va putea ea oare să supravieţuiască după moartea mea. Întâi Friedrich, apoi eu. Câte a făcut ea

pentru noi, iar noi nici măcar să supravieţuim de dragul ei n-am fost în stare. În acele câteva secunde pe care credeam că le mai aveam de trăit, mi-am amintit cum ne-a adunat ea pe mine şi pe Gerhardt – când s-a recăsătorit tata, eu aveam deja zece ani, gândeam cu mintea mea şi acţionam pentru mine însumi –, ne-a strâns sub aripa ei ca pe nişte pui părăsiţi – de fapt, dacă mă gândesc mai bine, asta şi eram, nişte căţeluşi fără stăpân, ce nu cunoscuseră vreodată vreo mângâiere, crescuţi de nişte guvernante care se schimbau atât de des, încât abia 80 Mama Marie *reuşeam să reţinem cum se numeau, şi de un tată care şi acasă tot căpitan de navă era – şi ni s-a dăruit cu totul nouă şi ne-a iubit cum poate nici mama noastră adevărată n-ar fi făcut-o. Ăsta a fost gândul meu de dinainte de moarte. Cum o să poată oare Marie să treacă şi peste moartea mea?*

Ştii cum mulţi spun că au văzut moartea cu ochii? E numai o metaforă. Şi eu am fost convins că voi muri în momentul acela, totuşi, moartea n-am văzut-o în faţa ochilor. Eu l-am văzut pe Dumnezeu. Există, Lulli, şi e mare şi bun. Există un Dumnezeu, care, în înţelepciunea Lui, s-a gândit la Marie şi ce-ar mai rămâne din sufletul ei după moartea mea şi de aceea nu m-a lăsat să mor, aşa plin de păcate cum sunt. Altă explicaţie pentru faptul că sunt acum în viaţă nu găsesc. M-am prăbuşit în flăcări, îmi este imposibil să-mi explic cum de am reuşit să aterizez avionul pe burtă, când nu mai funcţiona nicio comandă, de ce combustibilul nu a explodat Imediat ce m-am izbit de pământ şi cum de am reuşit să ies afară înainte ca avionul să explodeze, cu jacheta de pe mine în flăcări, când aproape că îmi pierdusem şi cunoştinţa, şi prin ce minune

am fost evacuat în spatele frontului, într-un spital de campanie. De trei zile, doar la asta mă gândesc, încerc din toate puterile să-mi amintesc cum s-a întâmplat şi mai ales să găsesc o explicaţie plauzibilă pentru faptul că încă trăiesc. Dar, ca om de ştiinţă, sunt absolut convins că, din punct de vedere matematic, fizic şi tehnic, este Imposibil ca un om să supravieţuiască unui astfel de accident. Şi nu numai că eu am supravieţuit, dar am doar o mână ruptă, vreo câteva coaste rupte şi jumătate din spate ars, răni care nici măcar nu sunt grave în adevăratul sens al cuvântului, cel mult chinuitoare. Ultima oară când mi-am rupt o mână s-a întâmplat când eram adolescent şi patinam pe Wannsee. Să fie oare vorba despre acelaşi grad de risc?... Aşadar, singura concluzie pe care o pot trage de aici este că, în pustietatea asta, unde pentru marea parte a germanilor nu mai există demult Dumnezeu, pentru mine a existat.

Tocmai am recitit ce am scris şi mă mir. De trei zile, de când nu mai sunt apt de zbor şi am prea mult timp de gândire, mă tot întreb dacă să îţi povestesc sau nu ce mi s-a întâmplat. Până la urmă am decis să o fac; dacă nu ţi-aş putea povesti ţie, atunci n-aş putea să-i spun nimănui, niciodată. Aşa că n-am să şterg şi nici n-am să înlocuiesc vreun cuvânt, am să ţi le trimit aşa cum le-am scris prima oară; apoi, pesemne că voi sta multe zile la rând şi mă voi întreba dacă o să crezi ce ţi-am scris, sau pur şi simplu vei considera că războiul ăsta care nu se mai termină m-a transformat într-un nebun sentimental, sau poate, cine ştie, chiar îţi va fi şi puţin milă de un biet soldat care şi-a pierdut şi el minţile pe front, ca atâţia alţii înaintea lui. Mi-ar plăcea să aflu ce gândeşti, aşa că te rog să nu te ascunzi

nici de data aceasta de mine. Te asigur însă de un lucru – ceea ce ţi-am scris în rândurile de mai sus, Lulli, ţi-am spus numai ţie şi nu voi mai spune nimănui altcuiva. Acesta va fi secretul nostru pentru totdeauna.

Ce să-ţi povestesc în rest? Acelaşi lucru. Stalingradul va cădea curând şi într-un fel îngrozitor, însă eu nu voi mai fi aici să asist. Pentru mine, campania din Rusia s-a încheiat. Mâine seară voi fi în sfârşit în Berlin, lângă Klara şi lângă Marie, după mai bine de doi ani, şi apoi, probabil până când voi fi declarat din nou apt de zbor, mă voi afla în spatele vreunui birou, printr-o ţară ocupată. Se aude că ar fi vorba despre Norvegia. Vom vedea, în teorie, ar trebui să mă bucur, dar acum sunt atât de epuizat şi zguduit, încât nu pot să mă gândesc prea mult la lucrurile astea. Doar mă uit la ce se întâmplă în Jurul meu şi nu-mi vine să cred.

Nu ştiu când, nu ştiu nici cum, dar am încredere că ne vom revedea. Lucrurile nu s-au încheiat între noi.

H.

PARTEA A ll-A

ADEVĂRUL DOARE CEL MAI TARE

1.

Noiembrie 1943, Bucureşti

— Uită-te şi tu la dânsa, *ma chère!* mi-a şoptit Elvira, făcând un semn mic din bărbie către partea cealaltă a foaierului, unde o oarecare cucoană se conversa aprins cu o alta şi-şi făcea vânt cu programul. Stă rochia pe ea de parc-ar fi de căpătat!… Nu ştiu pe cine are modistă, da' e toantă ceva de speriat! Război-răz- boi, dar nu poţi să te laşi nici aşa, la mâna oricărei apucate! *Surtout6'* când eşti cine eşti…

Eu am încuviinţat din cap, distrată, fără să am idee cine anume era cucoana în cauză şi ce nu era în regulă cu rochia dumneaei, iar Elvira şi-a scuturat uşor ondu- leurile blonde perfect aranjate la *coiffeur* şi a luat o pauză de la bârfeală – prima oară în ultimele cincisprezece minute –, trăgând însă în continuare cu ochiul prin vânzoleala de oameni, în căutare de alte posibile victime.

Ne găseam în plin eveniment monden.

În ciuda atmosferei mohorâte de toamnă, în război, într-un Bucureşti umed şi friguros, adâncit în întuneric,

81 Cu atât mai mult peste care umbra morţii de la Cotul Donului atârna ca un linţoliu, în interior, în spatele draperiilor de camuflaj, din catifea groasă, clădirea albă a Ateneului, cu toate luminile aprinse, strălucea de sărbătoare şi răsuna de zumzet, saluturi, conversaţii, râsete, ecouri prelungi de tocuri înalte şi cizme nemţeşti pe marmură şi instrumente care se acordau sonor, revărsându-se din sala mare de spectacol prin toate foaierele de la parter – câteva note de pian, nişte corzi blânde de vioară, apoi sunetul adânc şi melancolic al violoncelului. Minunata orchestră a Filarmonicii de la Viena, aflată în turneu prin toate ţările de sub influenţa celui de-al Treilea Reich, poposise şi la noi.

Nu văzusem încă programul, dar aş fi putut să jur că era plin de Beethoven şi Wagner, poate şi puţin Strauss, compozitorii cei mai iubiţi de naţional-socialişti. De altfel, în rotonda Ateneului se găsea nu numai toată crema Bucureştiului, dar şi toţi mai-marii corpurilor militare şi diplomatice germane din România.

Cineva ne-a făcut cu mâna de la intrare. Era Ne- niţescu, alături de o femeie splendidă, de care părea foarte prins.

Mai să răsuflu de uşurare.

— Miţi Rădulescu, mi-a oferit Elvira repede la ureche. *Actriţă* – a apăsat lung pe cuvânt, surâzând delicat – din provincie, măritată *bien sûr,* dar de profesiune amantă, e instalată pe Calea Victoriei, chiar *vis-à-vis* de Lafayette, închipuieşte-ţi numai în ce lux… Fată în casă, bucătăreasă, automobil nou la scară şi tot ce-i mai trebuie. De aia ai scăpat de Neniţescu, *ma chérie, dis merci.* S-a réorientât. E bine cocota, ce-i drept. Foarte… *femme fatale.* Distrasă însă de altceva, şi-a întors privirea către uşa de la intrare şi mi-a şoptit precipitat: Lulli, repede, la ora trei! A venit şi sclifosită de madam Stratulat… Colonelul e pe front la ruşi de mai bine de un an şi nu se ştie mare lucru despre soarta dumnealui, iar ea se ţine în văzul lumii cu un danez de la legaţie… A clătinat dezaprobator din cap.

Dacă nu mi-aş fi petrecut mai toate zilele şi nopţile din ultimii doi ani cu gândurile după un ofiţer german, 152

atunci poate că i-aş fi amintit că şi ea se afla cam în aceeaşi situaţie cu madam în cauză – Jorj, ofiţer pe frontul de Răsărit, fusese trimis într-o acţiune de recunoaştere undeva pe lângă Odessa, dispăruse şi nu se mai ştia nimic despre el, dacă era mort sau prizonier, iar ea se ţinea în văzul lumii cu un neamţ de prin SS –, având în vedere istoria mea delicată, n-am zis nimic. Decât ipocrită, mai bine necredincioasă.

— Ce ţi-e, domnule, şi cu nemţii ăştia! l-am auzit pe Barbu zicându-i lui Neniţescu, care ajunse lângă noi, la braţ cu respectiva Miţi. Aşa melomani pasionaţi… Mai rău decât cucoanele!

— La să mă mai slăbească! Am ajuns să n-am loc de ei nici la mine-n ţară! Mai nou trebuie să ne ducem doamnele

la Ateneu la staluri, ca toţi prăpădiţi!, că lojile sunt toate rezervate pentru dânşii!

Asta venind tocmai din partea lui Neniţescu, aşa mare admirator al fasciştilor cum fusese numai cu vreo doi ani înainte, care însă, imediat după Stalingrad şi Kursk, odată cu imaginea deloc îmbucurătoare a unui război prelungit şi creşterea valorii dolarului american pe piaţa bancară internaţională, se lepădase repejor de ei, se făcuse foc şi pară şi pe Hitler, şi pe Mareşal, şi pe tot războiul în ansamblu, deşi, în cea mai frumoasă tradiţie românească, încă se înfrupta şi el cu polonicul din afacerile cu nemţii.

Şi-a scos din buzunar o batistă şi şi-a şters faţa mare, rotundă ca un balon şi lucind de sudoare. Spre deosebire de Barbu, care purta un smoking ce-i venea impecabil, croit chiar de cuturierul Majestăţii Sale Regele Mihai, dânsul era îmbrăcat ca un fante, într-un frac parizian, cu aripi lungi şi garoafă roz la butonieră, iar haina abia reuşea să-i cuprindă pântecul gros. Pe lângă el, respectiva Miţi, subţire şi înaltă, cu ochi de un verde închis, mari şi codaţi, ca de pisică, şi păr negru bogat, părea un înger trist căzut printre muritori şi atrăgea toate privirile. Pentru că dânsa purta tocuri înalte, Neniţescu era cu un cap mai scund decât ea. Dar, fireşte, ce-i lip- sea în înălţime, Neniţescu compensa în lăţime – era de trei ori mai lat. M-am uitat lung la ei, cât de caraghios şi stânjenitor arătau unul lângă altul, şi, timp de o clipă, m-am consolat cu gândul că măcar nu eram eu singura naivă de pe lume care avusese la un moment dat impresia că banii puteau aduce fericirea.

— Ei, lasă, domnule, a zis şi Barbu, cu o voce joasă, că nici cu Mareşalul nu-mi e ruşine! Toată ziua îl auzi răcnind

pe la guvern, ba că nu-i voie cu muzică, ba că nu cu dans, că moare soldatul român pe front la ruşi şi nouă de paranghelii ne arde?!… Gata, regim de austeritate! Dar, când vine vorba de dom' baron şi toţi ai lui de la legaţie, hop, nu mai e nicio problemă! Că doar trebuie să-i distrăm pe friţi. Facem serată muzicală la Ateneu, ne cântă vienezii, ne dăm în stambă, ce ne mai doare pe noi de front…

A aruncat o privire către baza scării de onoare, acoperită de covorul roşu, unde Manfred von Killin- ger, ambasadorul Reichuluiân România, în civil, însă cu toate insignele şi decoraţiile la vedere pe piept, puţin cam slăninos, dar vânjos şi vârtos ca un taur, cu un cap mare şi roşcovan şi gât scurt şi rotofei, se întreţinea cu generalul Alfred Gerstenberg, comandantul Misiunii aeriene germane în România, în uniforma lui elegantă de Luftwaffe, cu eghileţi aurii – de parcă n-ar fi ştiut tot Bucureştiul că de fapt dumnealui se ocupa mai mult cu spionajul şi contraspionajul german, decât cu aviaţia propriu-zisă –, nu prea înalt, dar tot voinic şi lat în spate, mai să crape umerii uniformei. Pe lângă ei doi mai erau şi alţi câţiva ofiţeri superiori necunoscuţi, toţi impunători în uniformele lor de mare ţinută, cu Crucile de Fier sclipindu-le discret pe piepturi, ce se conversau numai între ei, fără să catadicsească să arunce vreo privire în jur, şi arătau şi se comportau mai degrabă ca o armată de ocupaţie, decât ca nişte aliaţi.

— Rudolf n-a venit? am întrebat-o pe Elvira, trăgând şi eu cu coada ochiului printre grupul de ofiţeri germani. Încercam să-mi amintesc figura lui şi nu reuşeam decât vag. Îl zărisem şi eu cu ceva vreme în urmă, într-o ocazie

oarecare de societate, dar nu-mi făcuse nicio impresie mai deosebită. Un individ parcă nu foarte tânăr, auster, blond ca toţi nemţii, atrăgător şi nu prea.

— E la legaţie la Sofia de vreo două zile, mi-a şoptit ea înapoi. Îl plimbă baronul zi-lumină, dintr-o parte-n- tr-altal… Eee, dar nu mă plâng, că oricum nu ne-am fi putut prezenta împreună şi nici singură n-aş fi putut să vin încoace. M-a disperat Rudi cu geloziile! Mai deunăzi mi-a spart buza cu pumnul şi… — Dar, observându-mi figura, s-a oprit din povestit şi a început să râdă. — Ei na, şi tu acum! a exclamat. Lui îi şade tare bine puţin brutal aşa, *ça fait son charme? 2… Et puis83,* ca să mă împace, vezi Doamne, mi-a adus o blană de samur tocmai de la Minsk! E aşa splendidă de zici că-s cel puţin ţarină într-însa! Trebuie neapărat s-o vezi… o să te înverzeşti de invidie, *ma foi!* Rudi e chiar fermecător când ajungi să-l cunoşti. Şi mai face şi amor dintr-ăla de-mi place mie, ştii tu, blitzkrieg… Scurt, intens şi violent. Şi, dacă vrei să ştii, *il aime bien se faire insulter au lit, le cochon! 84*

Am clipit. Zău că n-aş fi vrut să ştiu.

— Adevărul e că şi nemţălăii ăştia prea se cred buricul pământului! l-am auzit chiar atunci pe Neniţescu, care se uita în aceeaşi direcţie. Mai bine şi-ar vedea dumnealor de război, să mai lase distracţiile, că mâine-poimâine le fac iarăşi americanii vreo surpriză şi nu-i văd bine deloc! Aţi văzut doar ce s-a întâmplat la Ploieşti!

— Ei, aş! i-a replicat Barbu, cu un semn plictisit din mână. Dar ce credeau americanii ăştia, domnule, că România e sat fără câini?! Vin şi bombardează şi gata? Oricum, e clar că nu-s prea zdraveni la cap. Să se deplaseze ei până aici tocmai din Africa! Şi apoi stau şi se

miră că de ce nu le-a ieşit. Cât zgomot pentru nimic!

Lângă mine, Elvira continua să se salute prin sem- ne din mână cu diverse cucoane, fără să fie atentă la

82 Ăsta-i farmecul lui

83 Iar apoi

84 îi place ca în pat să fie insultat, porcul! discuţie. Însă nu uita să se întindă din când în când către mine şi să-mi mai şoptească tot felul de bârfe suculente:

— La te uită, *chérie,* ca să vezi, generalul Andronache are metresă nouă! Şi zidită bine, *en chair*[*5]*,* tocmai cum îi place dumnealui! Crezi că doamna general bănuieşte ceva?!… Anvizajez un scandal nou!

Şi, apoi:

— Văleu, Lulli, tu vezi în ce hal a pus pe ea *madame* Fieldermann?!… Şi a mai fost şi ditamai prim-balerina la Operă în tinereţe! Acuma zici că-i o Holstein cu tot cu viţel. Încă puţin şi crapă corsajul pe dumneaei. Cum de nu i-o fi şi ruşine!… Orişicât, splendid colierul! Crezi că alea-s perle veritabile de Mallorca? C-aşa-mi par de- aici! Curios lucru, că umblă un zvon cum că pe bărbat-su l-ar fi ruinat nemţii!

Şi, mai ales:

— Am auzit că alde von Killinger guiţă printre aşternuturi mai ceva ca un purcel scăpat la noroi. Mi-a spus madam Vulpescu. Şi ştie direct de la sursă, nu aşa… chiar de la o demoazelă de la Cruce[3435]! Cică se umflă de râs cocotele când apare dânsul în incintă. Se bat care să-l lucreze!… Numai groh-groh prin toate stabilimentele. Na,

---

34 Cu carne

35 Crucea de Piatră, bordel celebru în București în perioada interbelică și belică

ce să-i faci, e şi dumnealui baron, e de-nţeles. Distincţie aristocratică.

De fapt, de peste tot din jur se auzeau astfel de conversaţii amestecate. Se discuta cu acelaşi aplomb şi familiaritate despre sonatele lui Beethoven, cucoana Cutare, măritată cu Cutărescu, războiul din Răsărit, stabilitatea activelor bancare elveţiene şi cum mai poartă pariziencele dantela *de guipure.*

— Hopa, nici n-ai idee cine tocmai a intrat! a exclamat ea deodată. Antrenorul ăla de tenis de la club, cu care erai încurcată tu anul trecut! Cum îi spune, c-am şi uitat de emoţie…

— Puiu Zamfirescu?!… Aaa, nu, *merci,* n-am fost deloc *încurcaţi.* A fost numai aşa, o idee. A lui, cu siguranţă nu a mea.

— Puiu Zamfirescu, aşa… L-a cântărit apreciativ din priviri: Hm, frumuşel-păpuşel, lat în spate… Ce-ai avut cu el, mă rog? De ce nu ţi-a plăcut?

— Mi-a trimis o scrisoare de amor plină de greşeli de ortografie.

Elvira nu şi-a dat însă seama că era de fapt doar o glumă, ci şi-a aruncat capul pe spate şi a izbucnit într-un râs zgomotos.

— Vai, Lulli, dar cui îi pasă de aşa ceva? Doar n-oţi vorbi despre dativ şi genitiv printre aşternuturi! N-ai văzut, ce ochi are? Şi ce braţ! Să te bage-n boală şi-alta nu!…

— Şi după ce m-ar băga-n boală alea douăzeci de minute, ce-am face?

— Fiecare la casa lui, te rog frumos! *La petite mort? 7* şi valea!… Trăim totuşi în vremea civilizaţiei occidentale, a amorului liber şi de plăcere.

În timp ce încercam din răsputeri să mă văd băga- tă-n boală de Puiu Zamfirescu şi mă întrebam la modul serios care ar fi fost şansele matematice ca în cazul respectiv să mi se şteargă din amintire o altă boală, de data aceea una cronică, Miţi, probabil ca să nu se zică că nu ne întreţineam, m-a întrebat:

— Aţi reuşit să plecaţi undeva vara asta?

— Am fost plecată puţin la Valea Călugărească. Avem acolo o vie. Din păcate, singură, că Barbu a trebuit să fie tot timpul la minister, cu tot corpul de miniştri. Situaţia a fost de aşa natură să… înţelegeţi dumneavoastră. M-am întors oricum şi eu destul de repede, înainte să se sfârşească vara, că au bombardat americanii rafinăriile şi cam asta a fost.

Ea a clătinat din cap, compătimitoare:

— Da, da, ce îngrozitori… Am fi vrut şi noi să evadăm câteva zile la Techirghiol, dar mai poţi să te mişti pe un- 87 Mica moarte (termen romantic folosit de francezi pentru a denumi orgasmul feminin)

deva cu războiul ăsta?!.. Cât de cumplit de plicticos! — A aruncat de-a lungul foaierului o privire goală şi apoi a înălţat din umerii ei albi şi fragili. Cu o mişcare graţioasă a mâinii, şi-a ridicat un onduleu care-i căzuse peste decolteu. Smaraldele din urechi i-au scânteiatân lumina candelabrelor, genele i s-au coborât moale peste ochii verzi, iar toate privirile bărbaţilor din jur, cu sau fără uniformă, s-au întors vrăjite către ea. — Să luăm un cocktail la Athénée după spectacol, doamnă Lăzărescu? Spunea şi Elvira adineauri că ar vrea să mergem. Am auzit că au adus un jazz-band nou, care ar fi performat şi prin cabaretele de la Berlin înainte de război!

Sigur că da, uite acuma! Asta-mi mai trebuia mie, cucoana asta şi aerele ei. Abia puteam s-o văd şi să vorbesc cu ea, d-apoi să mai ieşim împreună.

— Aaa, nu, nu am cum în seara asta, nu sunt liberă, am răspuns, afişând cu greu un surâs. Poate într-o altă seară.

Dar Miţi n-a observat răceala mea. A mai comentat puţin despre cât de plictisitor devenise Bucureştiul de când cu Antonescu şi cu nemţii, după care a uitat de persoana mea – pesemne şi eu la fel de plictisitoare ca şi restul – şi a început o conversaţie cu Elvira. Da, îşi imagina cât este de neplăcut să nu ştie nimic despre Jorj, şi scrisorile soţului ei ajungeau atât de greu la dânsa, şi era teribil de îngrijorată, şi cu tot războiul ăsta care pur şi simplu nu se mai termina, şi atât de tare o durea despărţirea, că nu putea să doarmă nopţile et caetera. Toate acelea firesc, fără să se fandosească sau să afecteze în vreun fel, ca şi cum nici nu s-ar fi aflat în foaierul Ateneului cu unul dintre actualii sau viitorii ei amanţi, de faţă cu toată lumea. Dar era o actriţă excelentă, cu mult talent, virtuozitate scenică şi măiestrie profesională, trebuia s-o recunosc; era clar că era de văzut şi pe scenă.

— Mda, l-am auzit iarăşi mormăind pe Neniţescu, şi nici nu mai zic de program! Fanfară de atac pentru barbari şi nimic altceva. N-ai văzut aşa lipsă de gust!…

Păi, dacă ăştia o să fie stăpânitorii lumii în următoarea mie de ani, nu ştiu zău unde o să ajungem cu toţii!

Mi-am coborât ochii către programul galben din mâna cu unghii lungi şi roşii a lui Miţi. Ea mi-a înţeles rugămintea, mi-a surâs senin şi inexpresiv şi mi l-a întins, fără vreun cuvânt şi fără să-şi arunce nici măcar vreo clipă ochii peste el, de impresie artistică.

Nicio surpriză, numai Wagner şi Beethoven, dar nimic mai prejos de la ce mă aşteptam de la Filarmonica din Viena: părţi din cele mai elevate opere ale lui Wagner, *Die Meistersinger von Nürnberg, Die Walküre, Tannhäuser,* şi una dintre cele mai frumoase opere create vreodată, *Pastorala* lui Beethoven. Dar fireşte că mereu se găsea şi câte un fudul dintr-ăştia, fără vreo cultură muzicală şi cu mintea rarefiată, să-şi dea cu părerea.

— Nu vă place muzica germană? l-am întrebat pe Neniţescu, iritată.

— Cum să nu!... Dar numai Wagner şi Beethoven, scumpă doamnă? Chiar aşa? Prea o ţin nemţii ăştia pe-a lor!... Ar fi mers de minune acum măcar un Mendelsohn, care e oricum ceva mai complex, nu ca toate şarjele astea de cavalerie!

Păcat. Încă o ocazie irosită, când ar fi putut să aleagă să tacă şi să pară filosof.

— Mendelsohn a fost evreu, am făcut eu, abia reuşind să-mi maschez un surâs.

— O! a exclamat el, cu ochii mari, şi s-a uitat repede în jur, să vadă dacă nu cumva auzise şi vreunul dintre nemţi conversaţia. N-am ştiut.

— Evident că nu.

— Ei, nevastă-mea e cunoscătoarea în domeniul ăsta, a intervenit şi Barbu, pe tonul lui superior, fără să-mi adreseze nici măcar o privire, ca şi cum aş fi fost numai o vietate fără nicio însemnătate, pripăşită pe acolo din greşeală. Ea a studiat muzica la Paris, în buricul Europei, nu ca alde noi, încă cerşind la porţile Orientului... Că doar aşa s-a ajuns şi dânsa în viaţă. Nu-i aşa, draga mea?

N-am răspuns provocării şi nici nu m-am supărat –

trecuseră demult timpurile în care părerile lui mă afectau în vreun fel –, doar am oftat interior, plictisită. Dar Elvira se întorsese deja către noi şi-şi muşca bătăioasă buzele, gata să sară să-mi ia apărarea în caz că Barbu ar mai fi comentat ceva la adresa mea. Numai Miţi n-a reacţionat în vreun fel; prin ochii ei frumoşi şi umezi n-a trecut nimic, nicio umbră, nicio scânteiere. Era evident că habar nu avea şi nici n-o interesa să afle ce sau cine era acel mendelzân, de intervenise atât de abrupt în conversaţie.

— Se pare că dama asta fatală nu-i chiar cea mai deşteaptă găinuşă din cuib, mi-a şoptit Elvira la ureche după o vreme, în timp ce se uita cu coada ochiului la ea. Dar n-a mai avut timp să-şi continue bârfeala, pentru că de sus, din sala mare, au început deja să se audă primele acorduri, de chemare a publicului, şi lumea se pornise să se înghesuie pe scări. Începea concertul.

M-am întors către Elvira şi am dat s-o iau de braţ, ca să urcăm şi noi, dar n-am mai apucat, pentru că ceva m-a frapat în privirea ei. Ochii ei mari se măriseră parcă şi mai tare, faţa îi căpătase o paloare neobişnuită şi se uita fix la mine, parcă pândindu-mi toate mişcările. Apoi însă, aproape în aceeaşi clipă – mult prea repede –, mi-a zâmbit şi m-a luat ea pe mine de braţ, să mă tragă după ea.

— S-a întâmplat ceva? am întrebat-o eu, cât de discret am putut, şi am dat să mă uit în jur.

— Uită-te doar la mine, Lulli, mi-a şoptit, abia auzit.

Fireşte că n-am ascultat-o.

Deşi se uita chiar în direcţia unde mă aflam eu, Heinrich nu m-a observat, pentru că, exact în clipa când eu mi-am întors privirea, el şi-a coborât-o pe ceasul de la mână, ca şi cum ar fi vrut să vadă dacă nu cumva întârziase.

Apariţia lui atât de neaşteptată m-a lovit cu putere în piept. După mai bine de doi ani, Heinrich se afla iarăşi la câţiva paşi de mine, atât de drept şi de frumos, încât aproape că mi s-a tăiat răsuflarea. Era acelaşi Heinrich după care trupul meu tânjea dureros şi a cărui voce o auzeam noaptea, în toate visele, dar însoţit de o altă femeie.

Şi, în fracţiunea aceea de secundă, cât privirea mi-a căzut asupra lui, am realizat că o luase înainte prin foaier, către scările din mijlocul rotondei, şi, în numai câteva momente, urma să treacă chiar prin spatele meu, în chipul cel mai firesc cu putinţă, fără să ştie că mă aflam acolo, fără să mă observe, ca pe lângă o străină. Heinrich, cu o altă femeie la braţul lui. Mi-am întors imediat privirea. „Respiră, Lulli!” mi-a şoptit Elvira. „Eşti albă ca varul la faţă şi te vede lumea.” Dar n-am putut s-o mai fac, pentru că exact atunci el a trecut pe lângă mine, nici la jumătate de metru distanţă, făcând să răsune marmura de sub cizmele lui, fără să ştie că eu îl simţisem cu tot trupul; s-a înfiorat carnea pe mine de prezenţa lui, i-am recunoscut mirosul pielii şi i-am auzit în mintea mea fiecare pas. Aveam impresia că până şi inima încetase să-mi mai bată.

Mi-am întors privirea după el, hipnotizată. Nu-l mai văzusem de atâta vreme! Se oprise în grupul lui von Killinger şi se conversa cu generalul Gerstenberg, dar chiar în spatele coloanei de la marginea scărilor, astfel că n-am mai reuşit să-l observ aşa cum mi-aş fi dorit, însă, pe femeia aceea care-l însoţea o vedeam cu totul, din spate. Înaltă şi puternică, voinică şi zdravănă, ca o valkirie de-ale lui Wagner, cu umeri largi şi constituţie sănătoasă, de femeie sportivă, ce călărea în timpul liber, era îmbrăcată

într-o rochie neagră de seară, sobră, închisă din fermoar până sus, şi avea părul blond strâns într-un coc sever, la baza cefei. Aş fi vrut să-i pot vedea şi chipul, să ştiu dacă era frumoasă – din masochism, nu din alt motiv –, dar nu s-a întors. A rămas mereu cu spatele la mine, la braţul lui Heinrich, cu trupul atât de aproape de al lui, la fel de nemişcată şi de rece ca şi el.

M-am mai uitat timp de câteva clipe în direcţia lor, ameţită, apoi am făcut o sforţare să mă concentrez la ce se întâmpla în jurul meu. Barbu începuse o discuţie aprinsă cu Neniţescu despre ofensiva germană în Atlanticul de Nord, fără să-mi acorde nicio atenţie, iar Miţi privea pierdută peste capetele tuturor, fără ca fruntea ei albă şi frumoasă să fie tulburată din nemişcarea ei statuară de vreun gând. Numai Elvira privea în jos, serioasă şi tăcută.

— Habar n-am cine e, mi-a spus ea după câteva clipe, arătând înciudată nevoie mare, ca şi cum faptul că nu o cunoştea era cel mai de necrezut lucru care i se întâmplase vreodată. Vreo funcţionară pe la Statul Major sau telefonistă la Otopeni, cine ştie… *Mais, şi tu veux88,* pot să fac nişte cercetări. — Am refuzat din cap, fără niciun cuvânt. — Oricum, a continuat ea grăbită, e foarte urât pentru o femeie să fie aşa de… ăăă… otova! Uită-te şi tu la ea, *comme elle est grande! 88* Şi aproape cât dânsul de înaltă…

— De când s-o fi întors? am murmurat eu. Ştiam că e în Norvegia!

— E în Bucureşti de cel puţin o săptămână.

Am fost atât de siderată de cuvintele ei, încât n-am fost în stare să-i precizez că fusese o întrebare retorică şi chiar n-aş fi dorit să aflu răspunsul, aşa că, interpretându-mi

greşit tăcerea, s-a apropiat mai tare de mine, ca nu o audă Miţi, şi mi-a şoptit:

— L-am văzut săptămâna trecută la Chateaubriand. Era undeva pe la miezul nopţii… — N-am întrebat-o ce căuta în miezul nopţii tocmai la Chateaubriand, viespar de mahări nemţi, iar ea nu s-a oferit să-mi spună. — Era cu alţi doi ofiţeri de-ai lor la o masă… Şi nici nu vrei să ştii în ce stare se găseau toţi trei, *ma chérie,* că dacă-ţi zic, uite-aşa îţi trece tot amorul!… A aruncat o ocheadă către grupul de nemţi, după care mi-a mai şoptit ceva: Şi dumnealui are cameră tot la Grand. S-a umplut hotelul ăla de ofiţerime nemţească spălată zilele astea. Sigur se pregăteşte ceva însemnat.

88 Dar, dacă vrei…

89 Ce mare e!

— De unde ştii unde are el cameră?

— M-am ţinut după ei cu o maşină când au ieşit de la restaurant… Ceilalţi doi au coborât la Splendid, numai dumnealui la Grand. Cherchelit zdravăn, da’tot ţeapăn şi cu aere… A intrat în hotel şi n-a mai ieşit. În plus, băiatul de la uşă părea că-l cunoaşte bine, că l-a salutat cu şapca până la genunchi! Deci sigur acolo locuieşte. Şi lasă şi bacşişuri frumoase.

— Ai urmărit cu maşina trei ofiţeri nemţi beţi?! am întrebat, şi mai stupefiată decât înainte.

— Eram curioasă unde se ducea ăsta al tău, a făcut ea, înălţând din umeri, cu aerul cel mai nevinovat din lume. Cum era să aflu altfel?

— Şi de ce nu mi-ai spus şi mie?!…

Dar Elvira n-a mai apucat să-mi răspundă, pentru că Barbu mi-a făcut semn că trebuia să mergem să ne ocupăm

locurile în sală. L-am luat de braţ şi, printre toate celelalte trupuri care se foiau pe scări, am încercat să-mi ascund cât mai bine figura când am ajuns lângă grupul de ofiţeri germani, înainte să urcăm scările. Un efort inutil, pentru că Heinrich nu şi-a întors privirea nicio clipă. Spre norocul meu, nici Barbu n-a părut să-l observe sau să-l recunoască, pentru că nu s-a oprit să-l salute. Însă, când am trecut pe lângă ei, câteva cuvinte distincte au pătruns până la mine – discutau despre muzică. Într-o vreme când nu se mai vorbea despre altceva decât despre război şi viitorul nostru, al tuturor, pe voci îngrijorate şi sceptice, cei care îl porniseră, cei care dăduseră foc Europei şi se luptau deodată împotriva întregii lumi, toţi marţiali şi belicoşi, încinşi în uniforme, cu grade mari şi decoraţi, se conversau nonşalanţi despre armonii, suite şi sonate, de parcă ne-am fi aflat în vreme de pace şi aceea nu era decât o seară mondenă obişnuită.

Şi astfel, în timp ce urcam scările spiralate deasupra grupului lor şi mai prindeam câte un cuvânt sau când îmi mai apărea în faţa ochilor capul blond al lui Heinrich, am realizat că dragostea mea pentru el nu era numai nefericită, ci de-a dreptul absurdă. El aparţinea altei lumi.

Totuşi, în pofida gândurilor acelea, simţeam cum parcă fierbeam de dorul lui şi îl doream cu tot sufletul, zbuciumată şi cuprinsă de înfrigurare, geloasă pe femeia de lângă el, pe mama copilului lui, pe toate femeile din trecutul şi viitorul lui, pe toate cele cu care se culcase şi cu care avea să se culce. Şi am hotărât că nu mă voi mai îndrăgosti niciodată, indiferent.

Ce moment profetic s-a dovedit de fapt a fi! Cine să fi crezut vreodată ca tocmai eu să fiu femeia unei singure

iubiri?!

Chiar şi sus, în sala de spectacol, dreaptă şi nemişcată în scaunul meu, aproape de scenă, drapată de ambele părţi de steaguri purpurii cu svastică, prin bâ- zâitul vesel de glasuri, şoapte şi râsete, printre sclipirile Crucilor de Fier, mătăsurilor fine şi briliantelor, tot nu mă puteam stăpâni să nu mă uit încordată după el. Îl căutam din priviri peste capetele tuturor. Luminile din tavan se stinseseră, rămăseseră aprinse doar luminile de sub scenă şi aplicele de pe pereţii laterali, ce împrăştiau o lumină palidă peste lojile pline, iar instrumentiştii începuseră deja să îşi ocupe locurile pe scaune. Dar el tot nu apăruse.

N-am mai avut răbdare şi mi-am întors capul să mă uit peste umăr, i-am văzut intrând pe amândoi şi n-am mai reuşit să-mi iau ochii de la ei. Ea, puţin mai în faţă – atunci i-am văzut şi figura pentru prima oară şi am realizat că da, era frumoasă, cu trăsături germanice, ten curat, fără pic de pudră sau *rouge,* şi cu ochi foarte deschişi la culoare –, el, la jumătate de pas în urma ei, aşa cum îl ştiam, înalt, distins şi sobru, cu mişcări măsurate. Au făcut câţiva paşi şi s-au oprit pe culoarul din dreapta mea, în semiobscuritate, dar atât de aproape, la doar câţiva paşi mai jos de stalul unde mă aflam eu, tot fără ca el să-şi ridice vreo clipă privirea înspre mine, fără să mă vadă. Au urcat amândoi în lojă, i-au salutat pe cei doi ocupanţi ai lojii alăturate, o doamnă într-o rochie închisă la culoare şi un alt ofiţer, tot în uniforma aviaţiei germane, după care Heinrich a făcut un pas într-o parte şi i-a făcut loc ei, oferindu-i scaunul cu poziţie mai bună, mai aproape de scenă, şi a rămas în picioare până când ea s-a aşezat. Arăta palid şi cearcăne vinete îi subliniau ochii, dar tot atât

de frumos în uniforma aceea albastră-cenuşie, cu câteva nuanţe mai închisă decât culoarea ochilor lui, cu manşetele cămăşii albe atât de apretate încât păreau din hârtie zărindu-se doar atât cât trebuia din mânecile tunicii, cu mai multe galoane şi broderii aurii pe umeri decât îmi aminteam – ceva mai târziu mi-am dat seama că nu mai era căpitan, ci maior –, de data aceea cu trei însemne de rănit pe mâneca stângă şi cu Crucea de Fier la gât, la fel de grav şi reţinut ca întotdeauna, aproape impenetrabil în rigiditatea lui.

L-aş fi privit aşa tot timpul, fără să mă mişc, să respir şi să mă mai intereseze altceva, ca şi cum el ar fi fost de fapt singura persoană din sală, dar chiar atunci, partenera lui s-a aplecat către el să-i şoptească ceva la ureche şi mi-am amintit că se afla şi ea acolo, lângă dânsul. Heinrich şi-a întors privirea, ea i-a mai zis ceva – i-am zărit buzele palide mişcându-se foarte aproape de urechea lui, ca şi cum i-ar fi murmurat cuvinte de dragoste –, el i-a răspuns şi ea a râs uşor, aruncându-şi puţin capul pe spate, cu un gest cochet, după care a început să-i povestească ceva, însufleţită, cu chipul ei frumos la doar câţiva centimetri de faţa lui, iar el o asculta atent, parcă sorbindu-i fiecare cuvânt, aşa cum numai el era în stare să asculte şi cum mă ascultase şi pe mine cândva, ca şi cum ceea ce-i spusesem era cel mai interesant lucru pe care-l auzise vreodată. M-am întrebat îngrozită dacă acela era oare momentul când el urma să îi ia mâna şi aveam să îl trăiesc şi eu, dar nu am mai apucat să văd, pentru că lampa de deasupra lojii lor a pâlpâit timp de câteva secunde, apoi s-a stins, lent, ca flacăra unei lumânări în care a suflat cineva, şi i-a ascuns pe amândoi în întuneric. Celelalte lumini s-au stins şi ele, freamătul din

jur a încetat dintr-odată, ca la un semn, şi toată lumea a început să aplaude. Intrase dirijorul.

Apoi, la prima mişcare bruscă a baghetei lui, a început concertul, cu minunata *Pastorală* a lui Beethoven, din care eu însă n-am auzit nimic. Mi se părea că bolta înaltă absorbea absolut toate notele, aveam mintea goală şi privirea fixată pe scena din faţa mea, dar fără să văd nimic; doar din când în când, la intervale mult prea rare, în incidenţa încrucişării fascicolelor de lumină ale reflectoarelor de sub scenă, mai zăream cu coada ochiului chipul lui ivindu-se din întuneric, palid şi concentrat, transportat de muzică ca dintr-un vis frumos.

Mai târziu, în antract, când luminile s-au aprins din nou, am aşteptat să se golească sala înainte să ies să fumez, să nu fiu cumva nevoită să mă intersectez cu ei doi. Nu ştiu cât am stat în fumoar, despre ce anume s-a discutat, ce-am spus, pe ce ton, nici măcar pe Elvira n-am mai auzit-o cu adevărat, deşi mi-a vorbit aproape încontinuu. Doar am stat şi-am fumat în tăcere, tot timpul cu ochii în jos. Îmi era teamă că dacă i-aş ridica chiar şi pentru o singură clipă, tot pe el l-aş vedea în faţa ochilor. Apoi, după ce mi-am terminat ţigareta şi am coborât pe scări către camerele de *toilette* de la demisol, am făcut-o tot aproape fără să-mi ridic privirea din pământ.

Heinrich tocmai ce ieşea din lavoar.

A închis uşa în urma lui, în timp ce-şi încheia ultimii nasturi de la veston. Avea părul umed, ca şi cum s-ar fi spălat pe faţă şi apoi şi l-ar fi dat peste cap cu degetele încă ude, iar ochii îi erau încercănaţi şi obosiţi, fără nicio strălucire. M-am oprit în mijlocul holului, înlemnită. Abia atunci m-a observat; ochii ni s-au întâlnit de-a lungul

culoarului, printre trupurile ce se mişcau printre noi. A încremenit şi el în loc, cu degetele încă pe nasturele de la gât al tunicii, a clipit de mai multe ori, de surpriză, iar muşchii fălcilor i s-au încleştat. Însă, într-o singură clipă, şi-a îndreptat ţinuta din umeri şi a făcut cel mai neaşteptat gest cu putinţă – mi-a zâmbit. Cu zâmbetul lui minunat, blând şi tandru, pe care-l iubeam atât de mult şi pe care nu-l mai văzusem de atâta vreme.

În clipa aceea, nu mi-am mai dorit decât să stau acolo la nesfârşit şi să-l privesc aşa. Toate gândurile rezonabile de mai înainte mi s-au risipit ca şi cum n-ar fi fost şi, în modul cel mai mic şi egoist cu putinţă, am realizat că, dacă el era atât de aproape şi îmi zâmbea în felul acela, se putea întâmpla orice, să se prăbuşească pereţii în jurul nostru, să mi se surpe chiar atunci pământul de sub picioare şi să mă înghită, să dispară Europa de pe hartă şi tot nu mi-ar fi păsat.

Dar, chiar atunci, l-am văzut pornindu-se din loc şi mi-am dat seama, înspăimântată, că în doar câteva secunde s-ar fi oprit lângă mine, mi s-ar fi adresat şi eu aş fi fost nevoită să-i răspund, să purtăm cine ştie ce conversaţie de complezenţă, despre cum găseam concertul, sau ce vreme ploioasă era afară, sau cât avea oare să mai dureze războiul ăsta, ca două cunoştinţe oarecare ce se întâlneau în mijlocul societăţii mondene şi nu împărţiseră niciodată nimic mai mult.

Am ştiut imediat că nu eram în stare.

Şi, pentru că nu am ştiut ce să fac altceva, m-am întors, fără să-i mai arunc nicio privire, şi am pornit în direcţia opusă. Pentru o clipă m-am simţit vinovată, dar, la o adică, el fusese cel nedelicat şi se prezentase în public cu noua

lui cucerire; iar asta într-un loc unde ştia foarte bine că erau şanse mari să mă aflu şi eu. Am trecut colţul calmă şi impasibilă, cu toată demnitatea de care eram în stare în momentul acela, dar, imediat ce am ştiut că nu mai putea să mă vadă, am luat-o la goană pe scări, lovindu-mă de trupuri străine şi murmurând mecanic scuze. Nu m-am oprit decât în mijlocul mulţimii ce umplea foaierul de la parter, cu respiraţia întretăiată şi inima ce-mi bătea să-mi spargă pieptul. Bănuiam că arătam ca cineva care tocmai văzuse o stafie. M-am ascuns în spatele unei coloane, în mijlocul agomeraţiei, şi am aşteptat să urce, să dispară şi să nu-l mai văd niciodată.

Dar tot l-am văzut când a urcat scările; a făcut-o liniştit, cu pas măsurat şi încordat ca un motan înfuriat. Zâmbetul lui frumos îi dispăruse de pe faţă. De fapt, era livid. Ochii îi sclipeau de mânie, umerii îi erau rigizi sub epoleţi, iar postura îi era tensionată şi agresivă. Se părea că îi cam clătinasem proverbiala lui stăpânire de sine.

Ştiam că nu avea cum să nu mă zărească şi m-am întrebat terifiată, cu pulsul zbătându-mi-se neliniştit în urechi, cum anume urma să mă scuz şi să îi explic de ce fugisem aşa de el, ca o copiliţă fără minte. Ce-ar fi crezut oare despre mine? Mi-ar fi citit sufletul în ochi şi n-aş fi suportat. Chiar atunci, în faţa lui a apărut nemţoaica cea frumoasă şi ochii i s-au fixat asupra ei. Ea i-a surâs, şi-a întins trupul înspre el, i-a şoptit ceva la ureche, iar el i-a răspuns cu un gest din cap. Au mai discutat aşa timp de câteva secunde, până când au început să se audă primele acordări de instrumente, ce chemau din nou publicul în sală, şi s-au pornit amândoi pe scări; ea, tot în faţa lui, el, imediat în urma ei, ferindu-i în aglomeraţie mijlocul cu

palma, fără s-o atingă.

După câteva momente, l-am mai zărit printre celelalte siluete de la etaj. Se aplecase peste balustradă şi se uita prin mulţime. Apoi, când nu l-am mai văzut, mi-am recuperat pardesiul de la garderobieră şi am dispărut pe uşă, sub ploaia mocănească de afară. Nici măcar Beethoven n-ar mai fi putut să mă reţină încă o oră acolo, în aceeaşi încăpere cu el. Să se descurce Elvira cum o şti cu o explicaţie.

Nu ştiu cât am mers aşa prin întuneric, pe sub felinarele camuflate de pe Calea Victoriei, cu toate vitrinele cu obloanele de fier trase – mi se părea deodată îngrozitor de lungă şi de pustie –, tremurând de frig, cu ploaia ce-mi strica coafura atât de migălos aranjată, apa ce mi se scurgea rece din păr pe sub guler, braţele şi spatele goale sub mantoul mult prea subţire, sandalele deschise de ocazie prin toate bălţile şi trena rochiei roşii Lanvin, adusă de la Paris, măturând trotuarele ude şi murdare ale Bucureştiului, ca şi cum n-ar fi fost decât o cârpă, până când am găsit un taxi care să mă ducă acasă, dar ştiu cu siguranţă că nu m-am uitat nicio clipă înapoi.

2.

— *Encore un capuţiner, madame?* m-a întrebat ospătarul.

Am clipit de câteva ori, ca să-mi risipesc gândurile, şi mi-am coborât ochii. Capuţinerul, din cafea adevărată, adusă tocmai din America de Sud şi râşnită proaspăt, ca să nu-şi piardă aroma, albit de spumă groasă de lapte şi cu două degete de frişcă deasupra, zăcea uitat în ceaşcă. Vinovată, am dus-o repede la buze şi i-am sorbit jumătate din conţinut dintr-odată, fără să răsuflu, după care am

răspuns repede:

— Sigur, *merci, un autre. Et, Léon, sil te plaît,* mai aşteaptă puţin cu aperitivele. Se pare că doamna întârzie.

El a făcut o reverenţă ceremonioasă şi a dispărut printre mesele acoperite de damasc alb.

Oare cât stătusem aşa, pierdută în gânduri? Orologiul din partea cealaltă a restaurantului arăta ora cinci şi un sfert după-amiaza. Pierdusem noţiunea timpului. Iar Elvira nu se vedea pe nicăieri. Întârziase deja mai bine de un sfert de oră, dar eram obişnuită să o aştept.

Am aruncat o privire pe fereastră. Afară aproape că se întunecase. Ploaia de până atunci încetase, dar cerul era gri-petrol, foarte jos, şi dinspre miazănoapte bătea un vânt aspru, ce zbura frunzele căzute. Peste drum, la Café de la Paix, mesele şi scaunele ce împânziseră încă din primăvară trotuarul dispăruseră, iar nimeni nu mai pierdea vremea sprijinindu-se de balustrade. De fapt, pe toată Calea Victoriei, de obicei atât de aglomerată şi vânzolită, nu se mai vedeau decât câţiva oameni zgribuliţi, ce-şi ascundeau obrajii de vântul rece în gulerele de blană ale paltoanelor, îşi ţineau cu mâinile înmănu- şate pălăriile din fetru şi săltau la fiecare doi paşi, ca să nu-şi murdărească prea tare galoşii prin noroaie.

Însă, ca întotdeauna, fie vară, fie iarnă, fie pace, fie război, la Capşa era hărmălaie mare.

Paharele de pe mese, porţelanurile şi tacâmurile de argint, cu sigiliul casei, sclipeau de lustru, şervetele albe de masă, din pânză fină de olandă, erau impecabile, iar glastrele pline de flori proaspete. Mirosea a bucătărie rafinată şi a cafea tare, iar fumul aromat de tutun fin plutea în văzduh, indiciu sigur că şuetele aprinse despre

politică erau în toi. În ciuda vremurilor de război şi austeritate, la Capşa se mâncau în continuare numai icre negre, trufe de Périgord şi antreuri cu somon fumé şi se beau doar şvarţ, coniacuri şi vinuri franţuzeşti. Având în vedere că în băcănia Dragomir Niculescu de pe Calea Victoriei nu se mai găseau cam demultişor astfel de delicatese, intuiam că bunătăţurile ce umpleau toate mesele reprezentau de fapt marfă de contrabandă, achiziţionată pe sub mână şi pe bani grei, chiar de la intendenţa Wehrmacht-ului, practică răspândită printre toţi patronii restaurantelor cu ştaif din Bucureşti.

M-am întrebat, înciudată şi plictisită, de ce oare, dintre toate locurile din Bucureşti, Elvira ţinea să se desfăşoare tocmai acolo, nici pe departe un spaţiu al înaltelor bârfeli mondene care îi plăceau ei atât de mult, ci mai degrabă un fel de front domestic, unde se împleteau şi se desfăceau iţele războiului mai ceva ca în clădirea Consiliului de Miniştri. Parcă în vremea aceea se discuta politică şi numai politică absolut oriunde. Măcar cu ea să mă fi văzut mai în intimitate, la o cofetărie, sau la mine în salon, la un ceai prelungit. Şi cât mai avea oare de gând să întârzie?! Nu făcea punctualitatea parte dintre virtuţile ei superioare, ştiam foarte bine, dar nici răbdarea dintr-ale mele.

Când, într-un sfârşit, s-a deschis uşa de la intrare şi o femeie a păşit înăuntru, maiestuoasă ca o regină, iniţial, am crezut că era ea.

Însă nu era Elvira, ci Miţi, într-o superbă vulpe polară şi purtând în urechi nişte briliante mari cât alunele, urmată, fireşte, de Neniţescu, într-un palton maron din păr de

cămilă, cu fular *citron*[36] din mătase şi nelipsita lui garoafă la butoniera costumului englezesc vărgat de dedesubt.

O, Doamne, nu iarăşi perechea asta de nătângi! mi-am spus, acră şi mai hotărâtă ca niciodată să mă mut undeva în mijloc de codru des, cât mai departe de umanitate.

În timp ce *le maâtre d'hôteP'* îi lua vulpea de pe umeri, îi făcea reverenţe şi o copleşea cu atenţii, Miţi şi-a rotit uşor privirea prin sală, surâzând strălucitor în dreapta şi-n stânga, lăsându-se admirată şi observând la rândul ei pe toată lumea. Un ofiţer neamţ, singur la o masă, s-a ridicat, grăbit să-şi facă simţită prezenţa, şi-a îndreptat ţinuta şi a salutat-o aşa de drept şi de ceremonios, aplecându-se atât de adânc din mijloc, de parcă intrase pe uşa de la Capşa Führerulân persoană. Ea i-a zâmbit fără prea mult interes, iar apoi, spre stupoarea mea, s-a întors către mine. Mi-a făcut cu mâna şi mi-a trimis o bezea din vârful buzelor înroşite, părând atât de fericită că mă vede, încât mai aveam puţin şi mă uitam peste umăr, curioasă să văd pe cine saluta ea de fapt cu atâta entuziasm. Că doar nu pe mine, care o cunoscusem numai în urmă cu câteva zile, când abia dacă schimbaserăm două-trei politeţuri convenţionale. Neniţescu a început să îşi strângă mâinile cu câţiva domni de pe la mese, iar ea s-a îndreptat către masa mea.

— Lulli, ce bine-mi pare că te văd! a exclamat. Mi-a luat ambele mâini în mâinile ei şi s-a întins să mă sărute pe obraz. Se părea că peste noapte începuserăm să ne şi tutuim.

M-am întrebat iritată ce anume voia de la mine de mă îmbulzea aşa cu prietenia. Se culca şi ea oare cu Barbu?

---

36 Lămâie

Asta trebuia să fie, că n-avea ce altceva. Minunat. Oare cum procedau toate cucoanele astea ca să evite ambuteiajul la intrarea în patul soţului meu? Cereau bonuri de ordine?

— Vai, dar arăţi splendid! a ciripit ea în continuare, toată numai un surâs şi fără să intuiască reflecţiile mele interioare, cam maliţioase chiar şi pentru mine. Ce *tailleur* fermecător! Dar cine-i modista ta? Trebuie neapărat s-o chem şi pe la mine!

— *Madame* Aliman, de pe Calea Plevnei, i-am răspuns eu la întrebare, ca să mă arăt politicoasă, dar ignorând celelalte efuziuni.

— Omagiile mele, preaiubită doamnă! a exclamat Neniţescu, ce apăruse în spatele ei şi rânjea lacom la mine. Sunteţi resplendisantă ca întotdeauna!

S-a aplecat să-mi sărute mâna. Dar, ca de obicei, în loc să-mi sărute uşor vârful degetelor, ca un bărbat cu maniere de lume ce se considera, dumnealui aproape că mi-a lins mâna, de la unghii până la încheietură. M-am abţinut cu greu să nu-mi şterg dosul palmei de faţa de masă. Mai rar aşa individ respingător. Miţi ar fi meritat, sărmana, nişte lauri.

După ce şi-a trecut lent privirea peste pieptul şi şoldurile mele, a apucat-o pe Miţi de cot, pregătindu-se să o conducă la masă, iar eu a trebuit să-mi muşc limba, ca să nu-i scap vreo două vorbe de duh. Într-una din zile tot aveam eu să-i spun lui alde Neniţescu nişte chestiuni direct de la obraz. În momentul acela însă, de ruşinea ei, am ales să-l ignor.

— Vino să stai puţin cu noi! m-a invitat ea. Scarlat tocmai ce s-a întâlnit cu Papadopolii. S-au întors din

Argentina… Să auzi numai ce chestiuni pasionante povesteşte despre dumnealor!

Dacă n-aş mai fi vorbit cu ea până atunci, aş fi putut să cred că era numai ironică. Dacă şi Neniţescu povestea chestiuni pasionante, atunci eu eram Benito Mussolini. Însă eu eram eu şi Miţi era Miţi, aşa că doar mi-am dres glasul în pumn, ca să nu cumva să izbucnesc în râs sau, şi mai grav, să spun cu voce tare ce-mi trecea prin gând.

— Îmi pare rău, i-am răspuns, aştept pe cineva.

— Te rog mult! a insistat ea, pe un ton dulce şi răsfăţat, şi a făcut în acelaşi timp şi un botic expert. Doar până-ţi apare compania… De data asta nu mai scapi, draga mea. Aşa de rar te vede omul în societate!

Am suspinat interior, dar, prinsă la înghesuială, am acceptat. Ea m-a luat de braţ şi mi-am dat seama că ne îndreptam chiar către masa ofiţerului neamţ, care tot în picioare se găsea, aşteptând să-i dea onorul.

Miţi ne-a făcut prezentările de rigoare – din nefericire, numele lui mi-a scăpat, *Leutnant* Reiner şi încă ceva – şi, spre surprinderea mea neascunsă, mi-am dat seama că neamţul, în tunica lui neagră de tanchist, scurtă până la mijloc, şi cu Crucea de Fier la vedere pe piept, vorbea limba română la fel de bine cum o vorbeam şi eu. Neamţul era de fapt român de-al nostru. Era născut în România, într-un burg săsesc de prin Năsăud – se mutase în Germania în adolescenţă, împreună cu părinţii –, şi era văr mai de departe cu Miţi, printr-o alianţă complicată din partea unei mătuşi de după tată. Era şi foarte tânăr; în primă instanţă, m-am speriat pur şi simplu de cât de tânăr părea. Mai mult de 21-22 de ani nu avea cum să aibă. Foarte înalt şi ciolănos, cu tenul rozaliu şi uleios, mai mult

de adolescent decât de bărbat, părea mai degrabă un elev de liceu militar, îmbrăcat într-o uniformă prea mare pentru el. Când ajunseseră oare toţi băieţandrii aştia ofiţeri în armata germană? Deşi atât de tânăr, trecuse prin *cei trei de ce,* cum numeau amar pe atunci soldaţii români frontul de Răsărit – Crimeea, Cotul Donului, Caucaz. În momentul aceja, revenea dintr-o permisie şi se îndrepta înspre Nipru. Însă, în pofida vârstei fragede şi a aspectului de copil, vorbea elegant, prelungind vocalele, avea o voce foarte bărbătească, joasă şi gravă, şi o atitudine demnă şi discretă.

Neniţescu a deschis repede o conversaţie despre ultimele ştiri de pe frontul rusesc, bombardându-l pe locotenent cu întrebări şi reflecţii personale. El îi răspundea grav şi punctual, fără să comenteze sau să intre în amănunte, ca un militar serios ce era. Iar eu, afectuoasă cum îmi era felul pe atunci, văzându-l cum o urmărea pe Miţi cu ochi de câine credincios, n-am putut să nu mă întreb dacă nu cumva se culca şi cu dumnealui. Partea aia cu „suntem veri, aşa, mai de departe” putea s-o creadă Neniţescu dacă avea poftă, eu în niciun caz.

O vreme, tot trăgând discret cu ochiul către uşa de la intrare, poate-poate apărea Elvira, i-am ascultat fără vreo atenţie deosebită. Conversaţia divagase mult. Locotenentul spunea că, în cazul în care Hitler ar fi pierdut războiul – avusese însă deosebită grijă să precizeze, pentru audienţa nevăzută, că era doar un caz ipotetic, având în vedere armele secrete pe care le pregătea Führerul –, soarta României nu ar fi ajuns pe masa verde a aliaţilor occidentali, cum observase că susţineau anglofilii de prin Bucureşti, ci la discreţia tavarişcilor lui Stalin. *„Die*

*Bolschewiken sind die echte Tiere'*2* a zis ofiţerul la un moment dat, de data aceea pe germană, scurt şi milităros, ca şi cum ar fi dat raportul unui superior în grad, dar în acelaşi timp clătinând trist din cap, ca un român, dar şi cunoscător îndeaproape al ruşilor ce era. *„But Monty is a real gentleman"*3* i-a replicat Neniţescu, admirându-şi probabil de unul singur magnifica englezească de Dâmboviţa şi pufăind din trabuc.

Conversaţia a continuat în acelaşi ritm, cu Neniţescu perorând despre anglo-americani şi ofiţerul as- cultându-l politicos, dar cu un aer uşor indulgent, de soldat trecut prin toate focurile şi nenorocirile războiului. Ochii lui o urmăreau numai pe Miţi. Ea însă, ca de fiecare dată când conversaţia îi depăşea nivelul de competenţă intelectuală – se părea că mai tot timpul –, tăcea cuminte, trăgea din când în când câte un fum

92 Bolşevicii sunt adevăratele brute.

93 Dar Monty este un adevărat gentleman, (porecla lui Bernard Montgomery, feldmareşal britanic) prelung din ţigareta ei subţire şi admira pe rând ba pereţii, ba propriile unghii.

La un moment dat, în toată pălăvrăgeala aceea, locotenentul a spus ceva în germană şi mai mult pentru el însuşi, care m-a trezit din letargie: *„Dieser Krieg ist cine große Schande für die ganze Mensch le!" 3**

Cuvintele acelea mi le spusese şi Heinrich, într-una din scrisorile lui.

Şi, chiar dacă le citisem de pe o foaie scrisă de mâna lui şi nu îl auzisem propriu-zis rostindu-le, atunci, cu vocea gravă a locotenentului acela atât de tânăr, ce nu păruse până atunci a avea nimic în comun cu Heinrich, l-am auzit

pe el vorbind. Iar amintirea lui m-a învăluit din nou, ca un suflu de aer cald. Ştiam că senzaţia aceea de lipsă trecea în doar câteva clipe, mă obişnuisem cu ea, dar când avea oare să dispară cu adevărat, când orice cuvânt, oricât de neînsemnat, răscolea în mine dorul de el? Aveam momente când aproape că îl vedeam intrând pe uşă, nopţi când mă trezeam din somn cu impresia răsuflării lui pe faţa mea, zile când mi se părea că îl vedeam în mulţime, apărând după vreun colţ, şi momente ca acelea, când, din senin, îl simţeam din nou aproape de mine.

Mi-am întors privirea către locotenent. Se uita foarte atent pe fereastră. Din privirile lui rătăcite, am realizat că nu vedea Calea Victoriei, ci se uita undeva mult mai departe, probabil de sus, din turela tancului, cine ştia unde, poate pe deasupra dunelor fierbinţi din Egipt sau Libia, nivelate de şenilele grele ale panzerelor, sau pe deasupra gropilor lăsate de obuze în noroaiele nesfârşite din stepele ruseşti.

Şi, pentru că locotenentul s-a ridicat chiar atunci, şi-a cerut scuze şi a dispărut în spatele glasvandului, înspre sala de lavoar, Neniţescu s-a văzut nevoit să tacă, concentrându-se asupra trabucului şi a propriei importanţe, eu şi Miţi nu aveam ce ne spune, iar să vorbim despre vreme sau modă părea destul de 94 Războiul acesta este o ruşine pentru omenirea întreagă. Inoportun în momentul acela, în jurul mesei s-a instalat liniştea, întreruptă doar de clinchetul tacâmurilor şi al porţelanurilor şi de glasurile venind de la mesele din jur. Am beştelit-o în gând pe Elvira. Era numai vina ei că mă aflam în compania aceea atât de neplăcută, apăsată de tristeţe, în preajma ofiţerului acela care parcă vorbea cu

vocea lui Heinrich şi-mi aducea din nou aminte de el. Am cercetat din nou discret orologiul de pe perete, iar apoi uşa de la intrare. Însă ea se încăpăţâna să rămână închisă.

Nu ştiu cât timp a mai trecut aşa, dar, la un moment dat, pentru că locotenentul nu mai apărea odată, Neniţescu, plictisit, a aruncat şi el un ochi către orologiu şi m-a întrebat:

— Dar cât să mai întârzie domnul Lăzărescu, doamnă dragă? Ce-o fi cu dumnealui? Că doar discutasem ceva ieri seară, să mă îndatoreze cu o chestiune…

— Ah, îmi pare rău, dar cred că aţi înţeles greşit. Nu pe Barbu îl aştept, e prins la minister până târziu, astăzi nu cinează în oraş. De fapt, cu doamna Deaco- nu am *rendez-vous.* Dar aşa are ea obiceiul, să se lase aşteptată…

Chiar înainte să termin de vorbit însă, am văzut cum ochii bulbucaţi ai lui Neniţescu se bulbucă şi mai tare, iar Miţi şi-a ridicat şi ea în sfârşit privirea. S-au uitat amândoi câteva clipe la mine, iar apoi unul la altul. După aceea, Neniţescu s-a aplecat mult peste masă, ca să nu-l audă careva nedorit, şi, cu răsuflarea lui grea răsfrângându-mi-se peste faţă, mi-a şoptit:

— Dar cum se poate, scumpă doamnă, tocmai dumneata n-ai auzit?…

— Ce să aud?

— Să nu cumva să se ducă mai departe, Doamne fereşte, a făcut el şi a privit din nou grijuliu în jur, că-i capul meu la mijloc… Iar după câteva secunde, şi-a coborât vocea şi mai tare: Umblă un zvon că pe doamna Deaconu ar fi arestat-o Gestapoul şi Siguranţa alaltăieri noapte…

*

— Nu, n-am auzit. De unde era să aud aşa ceva?

Barbu a înălţat din umeri, plictisit. După câteva momente, a mai tras un fum din trabuc şi a mormăit ca pentru sine, dar suficient de tare cât să fie sigur că îl auzeam şi eu:

— Eu mereu am zis că femeile ar trebui să-şi vadă numai de ocupaţiunile lor. De ce să-şi bage nasul în problemele astea? E de la sine înţeles că le depăşesc. Valabil şi pentru tine, draga mea, m-a avertizat el cu trabucul, dar fără să mă onoreze cu vreo privire, uitându-se numai în hârtiile împrăştiate pe birou. Las-o tu pe Elvira cu nemţii ei, că astea-s chestiuni delicate, cu care nu se glumeşte… Mai ales acum, când stăm cu toţii pe-un butoi de pulbere… Apoi, într-un sfârşit, şi-a ridicat ochii către mine, m-a măsurat lent, de sus în jos, după care a decis chestiunea tranşată şi m-a concediat cu un gest din mână: Haide, dragă, că eu am treabă şi tu mă reţii cu toate scornelile astea de cafenea. Dacă te plictiseşti aşa tare, ia şi zdrăngăneşte la pian sau du-te pe la modista aia a ta şi află ce mai flecăresc celelalte cucoane.

În momentul acela, mi-a venit pur şi simplu să mă reped la el şi să-i scot ochii cu unghiile. Dar am făcut o sforţare şi m-am abţinut. Am numărat în gând până la zece. Cu Barbu, numai vorba bună şi măgulirea inteligentă puteau avea succes. Astfel că, după ce am reuşit să-mi compun o expresie mai binevoitoare, am spus moale şi inocent:

— Credeam că tu, cu relaţiile şi trecerea ta, ai aflat totuşi ceva mai mult decât bârfa de cafenea. Altfel n-aş fi venit să te deranjez.

Şi, fireşte, măgulirea mea a avut rezultatul scontat. Barbu şi-a ridicat din nou privirea, atent. Vanitatea era totuşi punctul lui vulnerabil.

— De ce nu pot să dau de ea? am continuat eu. Cum este posibil aşa ceva? Doar nu s-o fi evaporat! încearcă să vorbeşti tu la minister, Barbule, te rog. Să aflu măcar ce-i cu dânsa, unde o ţin închisă.

— Fii serioasă! Nu mă bag eu peste ei, dă-i în mă-sa pe toţi! La ei nu merge treaba ca la noi, cu intervenţia, cu şperţul, cu peşcheşul. P-ăştia nu-i ungi ca p-ai noştri.

— Te rog, Barbule, fă ceva! am făcut eu o ultimă încercare, văzând că se îndepărtează de subiect. Ştii că nu ţi-aş fi cerut asta, dacă nu aş fi fost absolut disperată.

Şi nu exageram deloc. Situaţia aceea îmi părea atât de cumplită, încât nici nu puteam să mă gândesc prea mult la ea fără să mi se ridice părul pe ceafă de groază. Am sperat numai să nu izbucnesc în plâns. Însă soţul meu, precum mă obişnuise de-a lungul vremii, nu numai că nu s-a arătat impresionat, ba chiar s-a mai şi enervat.

— Cum ar fi, dom'le, a strigat dânsul, dac-ar afla Mareşalul că în loc să-mi văd de treabă cu războiul nostru… că deja e cât se poate de împuţită chestiunea, eu stau şi mă căciulesc pe la nemţi pentru o cucoană neghioabă, care s-a gândit cu mintea ei puţină să spioneze tocmai pe unul din Gestapo?!… Şi pe deasupra una apropiată de nevastă-mea! Aia mi-ar mai trebui mie acum, nişte suspiciuni dintr-astea!

M-a fulgerat cu privirea, iar apoi şi-a coborât-o din nou pe hârtiile din faţa lui, concediindu-mă cu un gest scurt din mână. Deşi îmi tremurau buzele şi începuseră să mă înţepe ochii, am reuşit să nu izbucnesc în plâns. Am închis foarte uşor uşa în urma mea, cu mult mai multă atenţie.

Şi cum stăteam acolo, de partea cealaltă a uşii închise, încercând să-mi calmez bătăile inimii şi să-mi pun ordine în

gânduri, am avut un moment de lumânare şi mi-am dat seama că, din nou, în stilul lui unic şi aproape genial, Barbu vorbise foarte mult, dar fără să spună de fapt nimic. Habar n-avea ce se întâmplase cu Elvira. Oricum, şi să fi ştiut, tot nu mi-ar fi zis mie.

Doar îi plăcea să se împăuneze şi să se distreze pe seama mea.

În clipa aceea, pentru că pur şi simplu nu mai vedeam altă opţiune, m-am gândit la acea persoană la care, cu numai o zi în urmă, nici măcar n-aş fi conceput că o să mă gândesc vreodată.

M-am gândit la Miţi. M-am gândit cum fugise după mine când plecasem val-vârtej de la Capşa, cum stătuse lângă mine pe trotuarul de pe Calea Victoriei, când aşteptam taximetrul, tremurând în rochia ei subţire din mătase, pentru că nu mai avusese timp să-şi ia şi blana de la garderob, cu coafura ei atât de modernă, *à la* Marlene Dietrich, stricată ireparabil de burniţa rece de noiembrie, şi cum se aplecase să mă îmbrăţişeze, timp în care îmi desfăcuse palma şi-mi strecurase hâr- tiuţa aceea împăturită, ce mă lăsase atât de năucă.

3.

Ne aflam chiar în dreptul vilei doctorului Minovici, când taximetristul a virat din scurt şi a pus o frână atât de bruscă, încât era cât pe ce să mă izbesc cu capul de spătarul banchetei din faţă. Automobilul s-a oprit, iar o altă maşină ne-a depăşit în viteză, claxonând violent.

— Dumnezeule, omule, ce-i cu tine? am ţipat eu şi mi-am dus mâna la piept.

— Da’ bine, doamnă, păcatele mele, ce te răsteşti aşa la mine, nu vezi cum mână neamţu’ maşina? s-a indignat

şoferul, zbârlindu-şi mustaţa şi arătând înspre Mercedesul negru strălucitor, cu însemne nemţeşti de corp diplomatic şi steguleţul roşu înfipt în aripa dreaptă, ce accelera înainte pe şosea.

N-am zis nimic. Mi-am scos oglinjoara din poşetă, mi-am controlat cu atenţie rouge-ul – cât de palidă şi crispată arătam! —, iar apoi mi-am fixat privirea pe geam, hotărâtă să nu mi-o mai desprind de acolo până la destinaţie.

Afară, cerul era mohorât şi inert, duşmănos, lumina dimineţii difuză şi, chiar dacă nu dăduse până atunci niciun fulg, doar câte o burniţă răzleaţă, de câteva zile începuse să geruiască, iar caldarâmul, acoperit cu o pojghiţă subţire de gheaţă, scrâşnea sub roţile automobilului. Altceva nu se mişca. Poate că era numai din cauza liniştii neobişnuite sau poate a norilor murdari ce atârnau deasupra oraşului, dar deodată aveam impresia, pentru prima oară de la începutul războiului, că Bucureştiul era şi el cenuşiu şi sumbru, făurit parcă după chipul şi asemănarea Berlinului din amintirea mea, iar oamenii posomorâţi, ferecaţi cu toţii într-o tăcere ostilă şi ferindu-se, ca nişte şoricei înfricoşaţi. Deşi la noi încă nu pătrunsese războiul în adevăratul sens al cuvântului, începuse deja să pândească pe la toate colţurile de stradă.

Depăşisem hipodromul şi treceam pe lângă Waldiager95. Mai departe în zare, în pofida stratului gros de nori joşi, se vedeau o mulţime de avioane ce zburau solitare sau în formaţii de luptă, aflate probabil la antrenamente. Ne apropiam de aerodromul de la Oto- peni. Mi-am dat seama că, deodată, bătăile inimii mi se înteţiseră.

Mi-am amintit de biletul Elvirei, bine ascuns într-o carte din *secrétaire*- din camera mea – îmi scrisese doar câteva

cuvinte, să mă anunţe că era bine şi fusese scoasă din Bucureşti fără vreo problemă – şi am simţit chiar şi un fior de teamă. Ce căutam eu de fapt acolo, m-am întrebat încă o dată, la fel de năucă cum fusesem tot timpul în ultimele zile. Cum aş fi putut eu oare să duc la capăt misiunea care mi se încredinţase?

*

Adresa unde mă chemase Miţi se afla în Cotroceni, pe strada Doctor Carol Davila; un apartament dintr-un bloculeţ cărămiziu elegant, pe jumătate ascuns printre 95 Comandamentul militargerman, situat în zona Băneasa 180

copaci şi înconjurat de un grilaj pitic din fier împletit. Doar un imobil frumos, într-un cartier frumos, nimic ieşit din comun. Dar, înainte să mă prezint la adresă, conform noii împrejurări, ocolisem de câteva ori strada în cauză, plimbându-mă cu taxiul pe Şoseaua Co- troceni, pe Bulevardul Kalinderu şi pe dealul Romni- ceanu, prin faţa Şcolii Superioare de Război, ca apoi să cobor la capătul străzii străjuite de castani desfrunziţi şi să parcurg restul distanţei pe jos, fără să mă grăbesc, în pas de plimbare, ca şi cum aş fi ieşit la o promenadă, însă tot timpul cu ochii şi urechile ciulite la ce se întâmpla în jurul meu. Exact ca-n filmele americane de *espionage* de dinainte de război.

După al doilea ţârâit, Miţi, în ţinută de casă, un halat cu mâneci clopot din mătase roz pal aruncat neglijent peste un *dezabié96* scurt până la genunchi, a deschis uşa şi m-a invitat înăuntru, zâmbindu-mi cu toţi dinţii ei albi şi strălucitori, afabilă şi prietenoasă. Ne-am şi pupat pe obraji, chiar în holul imobilului, afectate şi însufleţite, ca şi cum venisem la ea într-o vizită amicală, la un ceai sau un

diner-bridge mai intim.

Salonul era o cameră spaţioasă şi înaltă, cu mobilă puţină, modernă, din lemn lucios, cu picioare elegant arcuite, o vitrină cu ferestre din cristal, o măsuţă, o canapea micuţă şi două fotolii, iar un candelabru negru, cu braţe subţiri şi ondulate din fier, atârna în mijloc, susţinut de plafon cu lanţuri. Nimic altceva. Nicio bibliotecă, niciun tablou pe pereţi. Doar pe una dintre etajere tronau o glastră şi o bombonieră de Bohemia, goale amândouă. Pe fereastra înaltă, prin perdelele subţiri şi printre ramurile teiului bogat ce creştea direct în faţă, umbrind încăperea, se vedeau profilându-se în zare, pe cerul trandafiriu de amurg, acoperişurile Cotrocenilor şi turlele argintii strălucitoare ale Bisericii Sfântul Elefterie Vechi.

— Îmi pare rău, mi s-a terminat cafeaua, a spus ea, când m-am aşezat. A trebuit să dau afară servitoarea 96 îmbrăcăminte uşoară (elegantă), purtată de femei în casă (franţuzism)

acum vreo două săptămâni. Era una din *alea...* A făcut un gest de lehamite din mână: Nu se mai putea cu ea. Dar am nişte Cinzano, dacă vrei, a continuat după câteva clipe, cu un surâs mic şi fără să aştepte să-i confirm dacă voiam sau nu, ci turnându-ne direct amândurora în pahare, dintr-o sticlă neîncepută.

M-am uitat la paharele mici din cristal, fără picior. Pentru cineva care nu mai avea servitoare de două săptămâni, erau cu siguranţă foarte bine lustruite. Ca şi cum tocmai fuseseră scoase din cutie.

Apoi Miţi a pus tacticos picior peste picior şi mi-a întins tabachera ei:

— Te rog, Lulli, ia şi o ţigară. Sunt minunate. Apoi,

făcându-mi cochet cu ochiul, a adăugat cu glas intim: Mi le-a adus Scarlat alaltăieri, de la cineva care a venit din Cuba, dacă-ţi poţi imagina.

— Chiar locuieşti aici? am întrebat eu după un minut sau două, după ce am reuşit să mă mai adun, şi trăgând adânc din ţigară, recunoscătoare, ca să-mi mai calmez nervii. Avea o aromă delicioasă de vanilie.

— Adică?

— Nu ai nicio carte, am spus, ridicându-mi ochii şi uitându-mă din nou în jur. Nici măcar gramofon n-ai. Ce faci toată ziua?

Mi s-a părut că Miţi a avut o ezitare, iute reprimată. Preţ de câteva clipe am văzut ceva ciudat în expresia ei. Curiozitate. Şi încă ceva, o sclipire ce aducea a surpriză plăcută. A dispărut însă imediat. Probabil doar mi se păruse.

— Nu citesc, mi-a răspuns ea apoi.

— Niciodată?

— N-am timp pentru toate fleacurile.

Îmi venea să îi zic că poate ar fi trebuit totuşi să-şi găsească, să se mai deştepte, dar m-am abţinut. N-o fi fost Miţi vreo lumină, dar măcar era drăguţă şi înţelegătoare. Exact de ce aveam eu nevoie în momentele acelea. Să nu fiu singură.

— E-ngrozitor, am şoptit după o vreme, sorbind din băutură şi cu ochii din nou numai în podea, încercând să-mi stăpânesc lacrimile. Mi-am dat seama că vocea îmi tremura, aşa că am mai luat o înghiţitură de Cinzano, ca să mă liniştesc, şi am continuat: Absolut îngrozitor. E ca-ntr-un vis urât. Nu ştiu pur şi simplu ce să fac. Barbu nu ştie nici el nimic şi, probabil dacă ar şti, tot nu m-ar ajuta. Iar

Elvira, Elvira este probabil în vreun beci şi… Am clătinat din cap, scuturată de un fior.

— Gata, draga mea, linişteşte-te, a spus Miţi, întinzându-se înspre mine şi luându-mi mâna într-a ei cu blândeţe. Găsim noi o soluţie. N-o să i se întâmple nimic, ai să vezi.

Însă tonul vocii ei, moale ca torsul unei pisici, atât de diferit de cel al lui Barbu de cu o zi în urmă, a avut efectul opus. Nu numai că nu m-a liniştit, ci a stârnit în mine un alt vârtej de emoţii. Iar de data aceea, nu m-am mai putut stăpâni şi am izbucnit în plâns.

— Să înţeleg că Elvira chiar făcea spionaj? am întrebat apoi, după ce mi-am şters ochii. Mi-a spus şi Barbu câte ceva, dar… Cum se poate aşa ceva? Elvira, care…

Ea a ridicat teatral din umeri.

— Ei, dar de ce n-ar fi putut să fie spion, mă rog? Ştii doar cât de nărăvaşă ei O fi făcut-o ca să se amuze. Şi tu puteai să fii spion, şi eu puteam. Câte lucruri nu se pot face pe lumea asta!

— Eşti o filosoafă, draga mea, parol, am mormăit eu printre dinţi, abia auzit. Iar apoi, încercând să-mi compun un ton mai amabil: Şi chiar cunoşti pe cineva care ar putea interveni pentru Elvira la nemţi? Asta mi-a lăsat impresia bileţelul tău. Deşi Barbu zicea că…

— Da, mi-a răspuns ea, fixându-mă calm cu ochii ei verzi, cunosc pe cineva. Nu este uşor, după cum îţi imaginezi, dar dacă ştii la cine să apelezi, se poate.

— Slavă Domnului! Nu îmi dau seama dacă ştii, dar Elvira nu are pe nimeni altcineva pe lume şi…

— Lulli, m-a întrerupt ea de-a dreptul nepoliticos şi pe un complet alt ton decât cel de până atunci, cunoşti termenul de *quid pro quo?*

Abia după câteva momente, când am reuşit şi eu să filtrez ce însemna termenul, am întrebat neîncrezătoare:

— Adică vrei să îţi fac un serviciu la schimb?

— Nu mie propriu-zis, Lulli, dar da, asta vreau. Iar după o scurtă pauză, a adăugat: Eu o să îi cer persoanei respective să îţi facă un serviciu, şi unul deloc uşor de făcut… Cu nemţii nu se lucrează una-două, nu ştiu dacă îţi dai seama. Ei reprezintă un angrenaj foarte complex, cu mecanisme, încrengături şi relaţii care de care mai difuze, ce nu funcţionează după legile noastre româneşti. Eu îţi promit că o să încerc tot posibilul să te ajut, dar, pentru asta, trebuie să oferi şi tu ceva la schimb. Înţelegi?

— Asta înţeleg. Ceea ce nu pricep este ce aş putea să ofer eu cuiva.

— Atunci calmează-te şi ascultă-mă.

— Te ascult cu tot interesul. Numai că nu suport tensiunea. Am nervii cam slabi.

— Grav. Dar, oricât ţi-ar suna de improbabil, chiar stă în puterea ta să faci cuiva un mare favor. Să zicem că ai un potenţial foarte mare de acces la nişte informaţii de care e mare, mare nevoie.

— Dar, Miţi, crede-mă, nu…

— Mă cheamă Margareta, m-a întrerupt ea sec.

Am tăcut timp de câteva momente, intimidată de tonul ei rece. Iar apoi, într-o singură clipă, am realizat ce anume se schimbase atât de brusc în ultimele câteva minute. Nu doar numele îi era altul. Aerul de femeiuşcă nostimă, dar cam înceată la minte, îi dispăruse şi el complet. Privirea îi devenise serioasă şi cercetătoare, iar ochii verzi îi căpătaseră sclipiri de vulpiţă şireată în alertă. Deodată, persoana ei nu mai degaja cochetărie şi frivolitate, ci

siguranţă şi stăpânire de sine. Duduia aceea mondenă, prostuţă şi fără prea multe opinii, se reinventase complet. Fusese doar teatru de înaltă clasă.

— Margareta, am spus eu, sperând că vocea îmi suna la fel de stăpânită şi calmă cum îmi imaginam eu că ar trebui să sune într-o astfel de situaţie absolut incredibilă, te înşeli, nu am niciun potenţial de… de nimic. Barbu nu-mi povesteşte niciodată nimic în legătură cu ce se întâmplă la Palat sau la guvern. Nu tăi- făsuieşte despre maşinaţiuni politice şi afaceri de stat cu mine la dejun sau înainte de culcare. De fapt, Barbu nu tăifăsuieşte chestiuni de ordin politic cu nimeni în adevăratul sens al cuvântului. Spune numai ceea ce-l avantajează pe el în momentul respectiv sau ceea ce bănuieşte că ar vrea interlocutorii să audă. Acum a fost o situaţie rarisimă, pentru că era vorba despre Elvira. L-am şi tras puţin de limbă, recunosc. Dar tot nu mi-a spus nimic concret.

— Am înţeles. Dar nu mă interesează statutul tău de soţie a lui Lăzărescu. Ci cel de amantă a lui von Reinhardt.

Probabil că, la auzul numelui lui, în ciuda efortului pe care l-am făcut să nu mă dau de gol, tot am tresărit involuntar sau am avut vreo reacţie oarecare a feţei, căci Miţi mi-a zâmbit şi a clătinat uşor din cap:

— Mă bucur că am reuşit în sfârşit să-ţi captez atenţia. Indignată, am dat să mă ridic şi să protestez.

— Stai jos şi ascultă-mă, mi-a spus însă ea, atât de rece încât m-am reaşezat aproape imediat. Plănuiam să vorbesc cu tine de mai multă vreme, înainte de evenimentul ăsta nefericit. Din păcate, n-am reuşit să te întâlnesc. Tu nu prea te laşi întâlnită. Iar dacă apăream într-o zi la tine

acasă *à /'improviste*[3738]*,* ca să bârfim puţin cucoanele bridgiste, nu cred că ai fi stat să mă asculţi… Măcar acum nu mă mai consideri atât de proastă, îţi mulţumesc. Începeam să mă cam ofensez. S-a uitat din nou la mine, studiindu-mă de sus până jos: Eşti în permanenţă la fel de simpatică ca un arici arţăgos. *Bref3,* tu colaborezi cu mine, îmi spui ceea ce vreau să aflu, iar eu voi avea grijă ca până diseară Elvira să fie eliberată şi în deplină siguranţă. Ăştia sunt termenii. Şi nu sunt negociabiii.

— Dar nu sunt amanta lui Hei… ăăă… von… Mi-am dat seama că mă bâlbâiam, aşa că mi-am dres vocea în pumn: Adică am fost, cu ani în urmă, dar nu mai sunt. Legătura noastră s-a terminat de multă vreme.

— Sunt la curent, da. Dar sunt convinsă că încă îmi mai poţi spune nişte lucruri despre dumnealui. Se întâmplă să facă parte dintre cei care trebuie să fie ţinuţi sub observaţie. Ăsta este serviciul pe care trebuie să-l oferi la schimb… Doar să vorbeşti puţin cu mine despre el.

— Cum adică „face parte dintre cei care trebuie să fie ţinuţi sub observaţie'?!… Să fie ţinut sub observaţie în vederea a ce?

— Să zicem că, în cazul, absolut ipotetic, al unei schimbări de orientare politică a ţării noastre, e indicat să se ştie încă de la bun început de unde ar putea interveni pericolul, sau de ce nu, suportul, în cazul ofiţerilor germani staţionaţi în România. Cu siguranţă că sunt o grămadă care doresc, ca şi noi, să se încheie odată războiul.

— Schimbare de orientare politică?

---

37 Pe neașteptate

38 Pe scurt

— De ce nu? Doar s-au mai văzut cazuri.

Am bănuit că făcea referire la armistiţiul dintre Italia şi forţele Aliate, semnat în septembrie, deşi eu mă îndoiam serios că în cazul nostru ar fi fost vreodată posibilă o astfel de rezolvare. România nu ar fi putut ieşi niciodată din război aşa, pur şi simplu, depunând armele, făcând plecăciuni şi zicând *perdonami, scusami, mi displace* în dreapta şi-n stânga, aşa cum făcuse Italia regelui Victor Emanuel al III-lea, ce dăduse o lovitură de stat, îl arestase pe Mussolini şi preluase el frâiele ţării, renunţând la alianţa cu Reichul. Mareşalul nostru însă, cel mai de încredere aliat al lui Hitler, declama unul şi acelaşi lucru: „Noi mergem sută la sută, până la moarte, alături de Axă. Ori triumfăm cu Axa, ori cădem cu Axa.”

Mai era o problemă.

— Regele nostru nu-i din Casa de Savoia, am spus.

— Irelevant. Nu despre asta e vorba acum. Acum este vorba numai despre faptul că, pentru binele ţărişoarei ăsteia năpăstuite, trebuie să slăbim neapărat presiunea Reichului asupra ei, înainte să o sufoce. Şi cât mai repede posibil. Nu se ştie cât timp mai avem la dispoziţie. Aşa că mă interesează să-mi imaginez cam cum ar reacţiona şi ce decizie ar lua nemţii dacă şi-ar închipui şi dânşii un astfel de scenariu, înainte să se întâmple. *Par exemple,* că tot suntem la chestiune, von Reinhardt, ofiţer superior al Misiunii militare germane din România, şi-ar putea imagina vreodată un asemenea caz? Având în vedere că-l cunoşti atât de bine, ce mi-ai putea spune despre el care să mă ajute să-mi dau seama ce ar face? Orice informaţie mi-ar putea fi de folos.

— Nu ştiu. Nici nu-mi dau seama ce anume vrei să-ţi

spun. Pui întrebările la fel de vag cum oferi informaţiile.

— E prima oară când aud aşa ceva. De obicei mi se spune că expun informaţiile foarte… hm… să zicem ilustrativ.

— Ce anume nu ştii despre el şi ţi-aş putea spune eu? Nu înţeleg.

— Ştiu că e inteligent, disciplinat, tactician excelent, personalitate austeră şi temperament flegmatic. Şi mai ştiu şi că e bănuit prin anumite cercuri nemţeşti că ar fi un… element refractar, ca să mă exprim aşa. Este adevărat?

Element refractar, am repetat eu în gând. Doar să fi bănuit măcar cercurile respective ce gândea Heinrich de fapt şi ar fi fost urcat în primul tren spre Mauthausen, cu tot cu uniformă şi cu decoraţii.

— N-aş putea să-ţi zic, am răspuns însă. N-am de unde să ştiu eu aşa ceva. Dar este nobil. De fapt, aş spune mai degrabă că nobleţea este a doua lui natură.

— Dacă zici tu, a făcut ea, la fel de vag ca şi până atunci.

— Iar, ca să-ţi răspund la întrebarea de mai înainte, eu cred că ar face ceea ce consideră el că este corect. Oricum, nu văd de ce-ar conta. Heinrich este doar un pilot. Nimănui nu-i pasă ce crede el.

— Von Reinhardt nu este *doar* un pilot. Este un înalt ofiţer Luftwaffe, as de vânătoare, comandant de escadrilă şi de flanc, instructor pentru escadrilele româneşti ce activează sub Luftwaffe, de curând ofiţer în statul-major al generalului Gerstenberg, mai exact şef al secţiei de vânătoare, maior-inspector al forţelor aeriene de vânătoare din grupul de armate german A, de pe frontul de Răsărit, şi titular al unui dosar de distincţii militare, decoraţii şi citări pe ordinea de zi gros cât un ceaslov bisericesc.

— O… am şoptit eu, abia auzit.

— O, într-adevăr. Şi, peste toate astea, se întâmplă să fie şi un von, care, prin natura lor de aristocraţi, cam toţi îl dispreţuiesc pe Hitler.

Se părea că, într-adevăr, Miţi expunea informaţiile foarte ilustrativ.

Dar eu, în loc să mă gândesc la ceea ce auzisem, în momentul acela mi-am adus aminte de tatăl lui Heinrich. Nu toţi von-ii îl dispreţuiau pe Hitler. Sau…? M-am întrebat oare ce mai credea *Herr Admirai* după Friedrich, Stalingrad şi restul. Nu că aş fi ţinut neapărat să aflu.

— Şi mai are şi nişte cunoştinţe foarte, foarte interesante, a adăugat.

— Cine? Ce vrei să spui?… Te-aş ruga să îmi zici ce ai de zis clar şi punctual. Mă derutezi.

— Ţi-a pomenit vreodată von Reinhardt de un anume Dieter von Walden?

Didi.

— Nu, am minţit eu. Ar fi trebuit să-mi pomenească?

Ea nu a lăsat să se vadă dacă mă credea sau nu, ci doar a continuat netulburată, expirând în sus, către plafon, un fuior de fum alb:

— În timpul universităţii, von Walden şi von Reinhardt au fost prieteni foarte buni. Au băut împreună, au colindat cabaretele, au făcut scrimă pe la cluburi şi tot tacâmul. La un moment dat, undeva imediat după ’33, se pare că au fost chiar şi membri ai unei organizaţii studenţeşti social-democrate, rezistente naţional-so- cialiştilor. Fireşte, actualmente şi von Walden e în armata lui Hitler, ca toată lumea. În mare parte, profilul lui este asemănător cu cel al lui von Reinhardt. Aristocrat de viţă veche, conte sau

baron de Walden sau ceva asemănător, că ăştia sunt prieteni numai între ei de când lumea, şi dumnealui mai degrabă intelectual decât om de formaţiune militară, mare umanist, în civilie a absolvit filosofia, dacă poţi să crezi aşa ceva. Relaţiile dintre ei au fost apropiate şi după terminarea universităţii, mai exact până undeva pe la începutul lui ’38, când von Walden a intrat într-o şcoală de ofiţeri dintr-aia pretenţioasă, plină de odrasle de ştabi prusaci, iar von Reinhardt, aviator pasionat, s-a înrolat în Luftwaffe şi a plecat în Spania, cu Legiunea Condor…

N-am avut nicio reacţie mai deosebită, nu mi-am schimbat în niciun fel poziţia trupului, nu mi s-a părut că inima mi-ar fi bătut altfel decât până atunci şi nici degetele nu mi-au tremurat pe paharul cu Cinzano, pe care tocmai îl duceam la buze, dar tot a trebuit să îl las jos imediat, de teamă ca nu cumva să văd şi în reflexia cristalului ceea ce ştiam deja – că mi se scursese tot sângele din obraji. Mi-i simţeam reci ca gheaţa.

Miţi s-a oprit din povestit şi s-a uitat cu atenţie la mine. Sub privirea ei verde, am încercat pe cât posibil să-mi păstrez expresia feţei sub control.

— Judecând după felul cum ai pălit deodată, a continuat ea după câteva clipe, fără să-şi modifice în vreun fel tonul vocii, intuiesc că habar n-aveai. Aşadar, clar şi punctual, după cum m-ai rugat, la începutul lui ’38, von Reinhardt s-a înrolat în Luftwaffe şi a participat la războiul civil spaniol, de partea falangiştilor lui Franco, susţinuţi de Hitler şi de Mussolini, de unde s-a întors cu o Cruce de Fier pe piept şi nişte epoleţi frumoşi pe umeri. A fost, timp de aproape şapte luni, pilot pe bombardiere de asalt şi avioane de luptă, tocmai în Legiunea Condor, divizia de

aviaţie care a inventat bombardamentul de teroare şi a băgat spaima în toată Europa. Nici măcar n-a trebuit să treacă prin vreo şcoală de ofiţeri, ca toată plebea, ci a ajuns ofiţer prin dispensă extraordinară. Noua stea strălucitoare de pe blazonul lui Göring. Şi s-a remarcat imediat, bineînţeles. Chiar din prima lui misiune, ca orice talent înnăscut. Sigur ai citit şi despre Puebla de la Valverde în jurnalele alea străine pe care le citeşti tu pe ascuns pe la Athénée Palace. Provincia Aragon, nord-estul Spaniei, vreo douăzeci de kilometri de Teruel, când trupele franchiste au recuperat oraşul de la naţionalişti cu ajutorul aviaţiei germane şi când escadrila aia faimoasă de Stuka a ras de pe faţa pământului o biserică unde se ascunseseră câţiva luptători naţionalişti, dar şi mai toţi civilii satului. Imposibil să nu-ţi aminteşti. Stai, cum i-a numit atunci *The Times?!…* Aşa, *The Butchers of Valverde”.*

S-a oprit şi a aşteptat să spun ceva. N-am zis nimic, pentru că niciun cuvânt nu mi-a mai ajuns pe buze – sau poate că, pur şi simplu, în momentul acela am ştiut şi eu că nu mai era nimic de zis –, nici să mai aud ceva nu mai voiam; doar am încercat, pe cât posibil, să-mi ţin firea şi să afişez o indiferenţă pe care n-o simţeam. Însă îmi simţeam pulsul zvâcnindu-mi puternic sub piele şi inima strângându-mi-se dureros în piept.

— Acum, Lulli, că ne-am lămurit că von Reinhardt nu este *doar* un pilot şi nici aşa nobil cum credeai tu, putem să continuăm cu ceea ce e cu adevărat important?

— Mă cheamă Lucreţia, am spus. Iar apoi, încercând să mă scutur prin brutalitate de tristeţea care mă copleşise, am ridicat uşor tonul: De unde ştii tu astfel de lucruri?

— Adică?

— Aş fi preferat să nu fiu nevoită să fiu atât de nedelicată, dar având în vedere că şi tu ai fost cumplit de nedelicată cu mine... Mă întreb ce fel de spion eşti tu de fapt. Spui nişte chestiuni mult peste ceea ce cred eu că ar trebui să ştie o actriţă oarecare din provincie. Fie ea şi una care face spionaj întinzându-se cu tot aparatul de guvernământ şi cu toată legaţia nemţeas- că, când e bărbat-su la moşie.

99 Măcelarii de la Valverde

Ea m-a privit lung, cu o sprânceană ridicată interogativ. Apoi, cu mişcări la fel de lente şi de măsurate, a stins chiştocul în scrumiera de cristal şi şi-a aprins imediat altă ţigară. Abia după ce a mai tras un fum a vorbit:

— Aşadar, clar şi punctual, cum îţi place ţie, dar şi ilustrativ, cum îmi place mie, soţul meu nu este plecat la nicio moşie, ci este plecat pe front, în Răsărit, încă din 1941, este un colonel român decorat, comandant de batalion, iar eu nu sunt o actriţă *oarecare* din provincie, ci o actriţă *foarte bună* din provincie, nu mă întind cu aparatul de guvernământ şi nici cu legaţia nemţească şi, chiar dacă aş face-o, nu are de ce să te intereseze pe tine cu cine mă întind eu. Sunt un ofiţer de informaţii al armatei române, în grad de locotenent, nu vreo Mata Hari de Calea Victoriei.

După câteva clipe de stupoare, fără niciun cuvânt, m-am uitat din nou în jur. Mă găseam într-un apartament ca oricare alt apartament din Bucureşti, stăteam într-un fotoliu ca oricare alt fotoliu, pe masă îmi lăsasem ţigările mele favorite şi acelaşi portţigaret din fildeş pe care îl foloseam întotdeauna, Miţi îmi vorbise pe aceeaşi voce pe care o cunoşteam, de contraaltă, cu rezonanţă înaltă şi

plăcută, de partea cealaltă a ferestrelor soarele aluneca lin către asfinţit, ca în oricare altă seară pe la ora respectivă, totuşi, eu nu mă puteam scutura de impresia că mă trezisem de dimineaţă în lumea lui Kafka. Sau, cine ştie, poate că mă împiedicasem şi mă dădusem de-a dura printr-o gaură de iepure tocmai până-n Ţara Minunilor. Nici nu ştiam dacă să râd sau să plâng, atât de dramatică mi se părea toată situaţia.

Iar Miţi, nepărând să-mi ia în seamă năuceala, a continuat de unde rămăsese şi pe acelaşi ton de până atunci:

— Von Walden este acum şeful cel mare al unei unităţi de informaţii şi contrainformaţii a Abwehr-ului de pe frontul din Răsărit, care ţine sub observaţie, printre alţii, şi unităţile militare româneşti ce luptă alături de Wehrmacht. Adică ne spionează nouă armatele de pe linia frontului şi ţine legătura cu Misiunea militară germană din ţara noastră. Sper că până aici ai înţeles… — Nu numai că nu înţelesesem, dar nu pricepeam nici măcar cum de înţelegea ea însăşi ce zicea acolo. Am făcut totuşi un efort de voinţă să mă concentrez. — Deşi, a continuat ea, în teorie, von Walden şi von Reinhardt nu se mai găsesc în niciun fel de relaţii încă de dinainte de război, am fost informaţi că, acum de curând, când von Reinhardt a fost într-o inspecţie pe frontul din Ucraina, s-ar fi văzut amândoi în privat, neoficial, undeva pe lângă Kiev. S-au conversat până în zori. Ceea ce este şi mai interesant e că şi-au luat toate precauţi- unile necesare ca să nu afle că s-au întâlnit. Că tot am aflat până la urmă a fost noroc pur.

— Nu înţeleg unde vrei să ajungi.

— Ce anume nu înţelegi?… Este foarte posibil ca von

Reinhardt să se afle în posesia unor informaţii deosebit de folositoare pentru viitorul ţării noastre.

— Nu-i cam mult spus? Viitorul ţării noastre?!… Puteau să vorbească despre absolut orice. Chiar tu ai zis, cu gura ta, că au fost prieteni foarte buni ani de zile.

— Ai dreptate. Puteau la fel de bine să depene amintiri din studenţie şi să se converseze despre o eventuală ocupare a României de către trupele germane.

— Ce?! am întrebat, cu doar un firicel de voce, după câteva clipe de stupefacţie îngrozită.

Nu, ăsta era un coşmar.

— E şi ăsta numai un scenariu ipotetic, nu trebuie să te sperii, a spus ea imediat apoi, cu un surâs dulce şi foarte sincer, *à la* luda. Dar să-ţi explic cum a apărut şi de ce orice detaliu despre orice pe care l-am putea afla este important… Mă asculţi?… Lulli?! Respiră. Eşti foarte palidă.

Am tras aer adânc în piept, o dată, de două ori, de mai multe ori, până mi s-au mai potolit bătăile inimii, tot fără niciun cuvânt.

— Din păcate, se pare că într-adevăr ai nervii cam slabi, a comentat ea.

Serios?!

— Pot să continui? m-a întrebat apoi, după alte câteva clipe. Să-ţi explic de unde a apărut scenariul ăsta. Pe fronturi lucrurile merg din rău în mai rău pentru germani. Moralul neamţului din prima linie nu mai e ce-a fost. Retorica eroismului nu mai are atâta succes ca pe vremuri. Italienii le-au spus *ciao.* Soldatul român este foarte nemulţumit şi el. Pe bună dreptate, căci războiul ăsta nu mai e de mult al nostru. De la Nistru, mai precis. Ideea e

că o ocupare de tip blitzkrieg a României ar putea să mai schimbe raportul de forţe. Cam cum s-a întâmplat şi în Danemarca… — Nu aveam idee ce anume se întâmplase în Danemarca, dar mi-am promis că o să mă interesez mai târziu, când mă trezeam. — Astea sunt numai supoziţii, dar dacă într-adevăr s-ar decide la un moment dat o ocupare a ţării noastre, cine ar transforma Bucureştiul în teatru de război?… Aviaţia. Adică Gerstenberg şi aghiotanţi! dumnealui de la Băneasa. Într-un astfel de caz, în mâinile lor stă soarta Bucureştiului. Şi, în contextul ăsta, unul dintre ofiţerii însemnaţi ai lui Gerstenberg, von Reinhardt al tău, se duce în Ucraina, ca să se întâlnească pe ascuns cu un şef de la spionaj şi contraspionaj, chiar pe linia frontului ţinut de armatele româneşti… Serviciile de informaţii dezvoltă sute şi sute de scenarii şi supoziţii de genul ăsta. Cu asta ne ocupăm. Încercăm să prevenim cele mai urâte dintre situaţii, adunând şi punând cap la cap tot felul de informaţii dispersate, care poate ţie îţi par neimportante, dar fără de care este foarte posibil să ajungem să nu mai existăm ca ţară. E mereu nevoie de informaţii cu care să lucrăm, motiv pentru care eu caut persoane care le-ar putea obţine. Înţelegi tu, Lulli? Nu ţi-aş fi povestit ţie niciodată astfel de lucruri, dacă nu ar fi fost de o importanţă vitală.

Înţelegeam. Ceva mai târziu, urma să înţeleg şi că nu fusese niciodată ceva pur ipotetic; mai mulţi lideri politici importanţi şi câţiva dintre membrii guvernului Antonescu se gândeau demult cum să tatoneze terenul şi să stabilească contacte cu ambasadele britanice şi americane din mai multe ţări neutre, în vederea negocierii unei ieşiri a ţării noastre din alianţa cu Reichul. Lucru pe care,

existând precedentul italian, ar fi putut oricând foarte bine să îl bănuiască şi nemţii şi să treacă la represalii asupra României.

— Parcă noi şi nemţii eram aliaţi, am spus eu, după multă vreme.

— Te rog. Integritatea şi loialitatea nu au avut niciodată nici în clin, nici în mânecă cu politica şi războiul.

Am mai stat aşa câteva clipe, cu ochii pe geam, privind lumina stacojie de amurg ce se răsfrângea peste acoperişurile din ţiglă ale Cotrocenilor şi scânteia în ferestre, după care m-am hotărât şi am zis:

— Scenariul ăsta nu cred să fie valabil. Cel puţin nu deocamdată. Dacă s7ar pune problema de bombardamente asupra Bucureştiului, Heinrich mi-ar spune. Sau măcar mi-ar sugera să părăsesc oraşul. Îmi place să cred chiar că ar insista. Îl cunosc de multă vreme şi am încredere că, dacă s-ar pregăti aşa ceva, nu mi-ar risca mie viaţa sub nicio formă. Şi da, mi-a povestit şi despre Dieter von Walden. *Graf00* von Walden. Dar numai lucruri banale, amintiri şi situaţii din vreme de pace, nu despre spionaj şi contraspionaj şi ce ai mai zis tu mai înainte.

Miţi m-a privit îndelung pe sub genele ei negre şi dese şi mi s-a părut chiar că ochii verzi i-au scânteiat din nou timp de o clipă, ca unei pisici satisfăcute, după care a spus, clătinând uşor din cap:

— În ciuda atitudinii tale dezagreabile, mereu mi-ai lăsat impresia unei femei inteligente, cu o minte deschisă. Observ cu plăcere că nu m-am înşelat. Şi da, asta cred şi eu… că ţi-ar spune. Cum, de altfel, mai cred că ţi-ar spune şi o grămadă de alte lucruri interesante. Trebuie doar să te învăţ cum să-l întrebi.

— Şi cum se presupune, mă rog, că ar trebui să-l întreb ceea mă înveţi tu? am întrebat, după altă tă- cere lungă.

100 Conte

— Nu e greu, draga mea, mi-a răspuns ea, afişând un surâs frumos, în domeniul ăsta de activitate informarea în alcov este o metodă folosită literalmente de la Adam şi Eva. E o abordare care rareori dă greş.

— Informarea în alcov?

— Spionajul la orizontală.

— Spionajul la orizontală, am repetat şi eu, pentru că altceva n-am ştiut ce să zic.

— Cum spuneam, una dintre abordările care rareori dă greş. Mi-a zâmbit şi a continuat: Şi nu te mai strădui să pari indignată. Ştiu foarte bine că te-ai culcat şi te-ai culca oricând cu von Reinhardt. Doar să pocnească din degete şi imediat îţi rupi ciorapii în genunchi în faţa lui. Destul de trist pentru tine, să ştii. Dar măcar acum ai ocazia s-o faci în interes patriotic.

Am simţit cum îmi năvăleşte un val de sânge în tâmple, dar am ales să îi ignor ultimele cuvinte şi să îmi păstrez calmul.

— Deci să înţeleg că o valenţă a activităţii ăsteia de adunare a informaţiilor o reprezintă să faci pe madama de bordel şi să plasezi în patul nemţilor nişte femei care chiar îşi iubesc ţara, poate-poate îi fac să scape vreo confidenţă militară? Aşa ai convins-o şi pe Elvira?... SS-istul ăla e un beţiv nenorocit, care-a pocnit-o şi-a violentat-o de câte ori a avut ocazia! Uite ce s-a întâmplat din cauza lui!

— Nostimă comparaţia asta cu madama de bordel, a zis ea, deşi în vocea ei am simţit mai degrabă amărăciune decât amuzament. A aruncat din nou o privire către ceas şi

a continuat, la fel de serioasă ca şi până atunci: într-adevăr, nu este ceea ce se cheamă o metodă ortodoxă, dar crede-mă că şi-a dovedit eficienţa de foarte multe ori. Din experienţa mea îndelungată îţi spun că bărbaţii fac câteodată nişte lucruri de neînchipuit de dragul femeilor. Nici n-ai idee ce chestiuni incredibile am aflat în felul ăsta… Să o numim o măsură excepţională, luată în vremuri excepţionale.

Mi-am mijit involuntar ochii la ea, impresionată neplăcut de cinismul ei. Versiunea aceea nouă a lui Miţi, sfidătoare, insolentă şi sclipind de inteligenţă „care se părea că avea replică la orice, mă călca pe nervi la fel de tare ca şi cea de gâsculiţă decorativă de dinainte.

— Însă, a adăugat ea chiar atunci, măsura în cauză ar fi şi mai excepţională dacă lucrurile ar funcţiona întotdeauna ca unse. Dar, din păcate, câteodată se mai şi împotmolesc. Situaţia de faţă se întâmplă să fie chiar un exemplu excelent.

— Adică?

— Adică, în mod neaşteptat, von Reinhardt, printre alte defecte, se dovedeşte a fi şi un individ foarte, foarte plictisitor. Deşi este şi dânsul venit direct de pe front, nu se preumblă din bordel în casă de toleranţă, aşa cum fac toţi ceilalţi când se văd scăpaţi din focuri, nu se duce prin cabarete şi localuri de noapte, nu petrece prin separeuri cu damele de la Cruce, iese în oraş la masă doar cu camarazii lui sau cu nemţoaicele din corpurile auxiliare, nu se îmbată decât de unul singur sau tot împreună cu nemţii lui, niciodată cu altcineva, se duce la Operă şi la Ateneu pentru muzică, nu pentru flirturi subţiri, şi tot aşa. Nici măcar nu are vreo prietenă oarecare pe undeva, pe care să

o viziteze timp de o oră, două, în zile fixe, ca toată lumea. Nu am pur şi simplu cu ce lucra.

Iar eu, pentru că de felul meu n-aş fi văzut adevăratele priorităţi nici dacă m-ar fi muşcat de fund, în loc să mă gândesc la cuvintele ei, mă gândeam doar la nemţoaica cea frumoasă, cu care se prezentase Heinrich la concertul de la Ateneu. Nu mi-o puteam scoate din minte. Dar am profitat că Miţi tocmai îşi aprindea o altă ţigară – deja nu mai ştiam a câta era, pierdusem demult şirul, fuma ca un turc – şi doar am făcut un gest vag, zicând:

— Ei bine, Margareta, dacă tot voiai să-ţi ofer eu informaţii despre el, află că este şi foarte reţinut, retras şi mai deloc abordabil. Asta e firea lui. Şi nu e doar inteligent, ci foarte inteligent. E nevoie de mai mult decât nişte cochetării ieftine şi zâmbete fermecătoare ca să poată pătrunde cineva până la el. Nu e deloc aşa de uşor de spionat cum crezi tu.

Ea a mai tras un fum din ţigară, după care a întrebat:

— Vrei să-ţi povestesc ceva nostim?

— Nu, mulţumesc.

— După ce am aflat şi eu de la Elvira despre legătura ta cu von Reinhardt, amor vechi şi scandalos, dar şi despre vederile tale în legătură cu regimul, la fel de scandaloase, am decis să te abordez, să văd în ce ape te scalzi şi dacă ai fi dispusă să laşi aerele şi să faci şi tu ceva util pentru neamul tău. Şi vrei să ştii ce mi-am zis atunci?

— Nu vreau.

— Mi-am zis că ia te uită, ce minune, mama natură chiar a fost în stare să găsească doi inşi la fel de ne- suferiţi, încrezuţi şi reci ca sloiurile de gheaţă, ca să-i împerechezel… M-aş mira dacă n-au prins şi pojghiţă

aşternuturile de sub fundurile voastre. Sau…? — Pentru o clipă, paralizată de vulgaritatea ei, am uitat să respir. — *Enfin,* pe onoarea mea dacă la momentul ăla nu mi s-a părut aproape romantic.

— N-a fost tocmai o legătură şi nici amor vechi şi scandalos, ci…

— Te rog, slăbeşte-mă, m-a întrerupt ea, pe o voce glacială. Natura amorului vostru nu mă priveşte. Ce mă priveşte pe mine este că, în momentul ăsta, nu am decât trei opţiuni: ori să apelez la o cocotă care să se ducă cum a făcut-o mă-sa peste el tocmai când e sub duş, ori la fosta amantă, ori să mă las păgubaşă. Chestiunea cu dama nudă cade repede, pentru că nu prea văd eu cum ar fi posibil ca von Reinhardt, care este numai neamţ, nu şi idiot, să romantizeze la ureche o străină cu nişte secrete de logistică militară, iar să mă las păgubaşă cade şi mai repede, pentru că, dacă ne-am lăsa păgubaşi de fiecare dată când simţim nevoia, acum am fi protectorat nemţesc sau gubernie sovietică. Acum înţelegi unde bat?…

De înţeles, înţelegeam perfect, că nu eram chiar aşa de idioată cum avea ea impresia, dar pur şi simplu nu-mi venea să-mi cred urechilor.

— Adică ţara mea are nevoie ca eu să mă duc să mă fâţâi la el ca să-l seduc?!… După care să încep să-l *spionez la orizontală,* poate-poate o să-mi spună şi mie, în focurile pasiunii, aşa aiurea, ce mai plănuieşte Gerstenberg pe la comandament?!

Şi, eventual, dacă se putea, să-l înjunghii şi pe la spate.

— Nu să-l spionezi, draga mea, mi-a subliniat ea, ignorându-mi sarcasmul, cum de altfel ignorase cam tot ce spusesem eu până atunci. Să-l asculţi. Să-l observi. Unde

pleacă. De unde vine. Cu cine se întâlneşte. Nu spionaj. Atenţie. Monitorizare. Culegere sistematică de informaţii importante. Informaţii care, deşi pentru tine nu înseamnă nimic, pot să schimbe direcţii de acţiune şi chiar să pornească sau să stopeze operaţiuni de interes naţional.

— Adică n-aş fi spion? am întrebat.

— Nu. Ai fi agent de culegere de informaţii.

— Ai impresia că ai un răspuns pentru orice întrebare?

— Nu am impresia, chiar am un răspuns pentru orice întrebare. Asta este meseria mea. Racolez agenţi de culegere de informaţii. E ca şi cum aş fi căutător de aur.

— Atunci, draga mea, am spus, după multă, multă tăcere, am şi eu o mică chestiune la care aştept răspuns.

— Desigur, a încuviinţat ea sec.

— Aştept să aud, aşa clar şi punctual cum îmi place mie şi ilustrativ cum îţi place ţie, cum anume crezi tu că o să reuşească respectiva fostă amantă a lui von Reinhardt, cucoană înfumurată şi rece ca gheaţa, să recucerească un bărbat la fel de încrezut şi rece ca ea şi care în mod evident n-o mai vrea, pentru că are pe alta şi, mai ales, când ultima lor întrevedere n-a fost nici pe departe trandafirie.

— Având în vedere natura meseriei mele, Lulli, am bănuit că vei aduce în discuţie şi chestiunea în cauză. Şi da, am răspuns şi pentru asta. Te-aş ruga numai să fii atentă, pentru că te interesează în mod deosebit ceea ce urmează să îţi spun şi, spre deosebire de alţii, eu n-am nici prea mult timp de pierdut. Încă o dată clar şi punctual, ştiu foarte bine că ultima voastră întrevedere n-a fost dintre cele mai fericite, pentru că s-a întâmplat să mă aflu şi eu pe acolo chiar atunci şi, crede-mă, a fost teribil de

supărător să văd cu ochii mei cum doi oameni în toată firea, dintre care unul tâ- râie-sabie foarte important, în mâinile căruia e posibil să stea soarta ţării mele, se poartă ca nişte mâţe opărite din cauza daraverelor lor amoroase de doi bani, tocmai în mijloc de măcel mondial… — Mi-a aruncat o privire rece şi îngustată pe sub genele ei lungi. — Dar să trecem peste… Având în vedere că ştiam deja de la Elvira de când o tot duceţi voi doi aşa şi, mai ales, după scena aia jenantă de căprioară rănită pe care ai făcut-o tu şi de care ar trebui să-ţi fie ruşine până pe lumea ailaltă, când l-am văzut şi pe von Reinhardt, alt nătărău amorezat, cum pleacă de la Ateneu şi se ţine după tine, de la distanţă, prin beznă şi ploaie, nu care cumva să ţi se întâmple ceva, aşa singurică şi plânsă noaptea pe străzi, şi se mai şi întoarce cu o figură atât de lungă de parcă ar fi pierdut deja războiul, cu flerul meu de vulpe bătrână, am ştiut imediat că nu este vorba numai de un amantlâc oarecare, ci de aur curat, şi că von Reinhardt chiar este unul dintre bărbaţii aceia inteli- genţi, dar foarte proşti, care ar face lucruri de neînchipuit pentru o femeie. Şi anume pentru tine… Romantici incurabili şi nemţii ăştia, a mai comentat ea acid, după câteva clipe de tăcere. Toţi mândri urmaşi de-ai lui Goethe. Cum zicea alde Goebbels că se numeşte filosofia asta de vidanjă? Romantismul de oţel?!…

Eu nu am zis niciun cuvânt.

— În concluzie, a continuat ea imediat, culcă-te cu von Reinhardt, elogiază-i calităţile, oftează pierdută în faţa lui, şantajează-l emoţional, cântă-i la pian, fă-i de mâncare, fă ca raţa, fă orice, numai reia-ţi locul ăla călduţ din patul lui… că oricum e evident că ce-i al tău e pus deoparte…

află ce mai ştie dumnealui despre diverse chestiuni care au legătură cu ţara noastră şi, mai ales, spune-mi şi mie. Convinge-l că, atunci când el discută cu Gerstenberg la telefon despre ce mai deliregază dementul de la Rastenburg101, nu e nevoie să te roage să ieşi din cameră. Doar stai acolo şi ascultă, între timp, voi puteţi să vă iubiţi până la sfârşitul lumii. Sau al Reichului, care-o veni primul... S-a mai uitat o clipă la lichidul din pahar şi, înainte să-l ducă în sfârşit la buze, a spus: Să bem pentru asta!

— Miţi, am întrerupt-o eu.

— Hm?

— De ce aş accepta să fac aşa ceva? Cu atât mai mult cu cât, din nefericire, romantismul ăla de vidanjă de care-mi vorbeai tu adineauri se întâmplă să fie şi reciproc.

— O să-ţi treacă, mi-a răspuns ea, glacială. O să-ţi dai şi tu seama curând că există lucruri mai importante pe lume decât o pereche de ochi albaştri frumoşi.

Ca şi cum iubirea mea pentru Heinrich, care mă însoţise ca o umbră atâţia ani de zile, mi s-ar fi putut topi în memorie aşa, pur şi simplu, doar pentru că trebuia.

— Şi nici n-ai de ales. E sora ta la mijloc.

Eu n-am avut nicio reacţie, dar ea, deşi fără să se uite la mine, tot a surâs, apoi a ridicat paharul cu vermut şi l-a dus la buze. N-a băut, ci doar a privit atentă lichidul auriu-transparent, l-a rotit puţin pe sub năsucul ei obraznic, i-a inhalat aroma dulceagă, a plescăit puţin din buze şi apoi l-a lăsat din nou pe măsuţă, neatins. Abia după câteva alte clipe de tăcere, am auzit-o vorbind din nou:

— Pentru ea, da. Pentru că ştiu foarte bine că Elvi- ra este de fapt surioara ta cea pierdută şi regăsită şi 101

Oraş din nord-estul Poloniei, în trecut în Prusia Orientală, unde s-a aflat buncărul lui Hitler în timpul celui de-al Doilea Război Mondial singura ta legătură de sânge de pe lumea asta. Ştiu că tatăl tău, proaspăt văduv, a avut o legătură pasională cu solista unui taraf ce cânta serile în cârciuma voastră, o ţigancă focoasă de pe lângă Craiova, care mai apoi însă s-a întors acasă însărcinată cu un copil ce s-a dovedit a fi mult mai alb la piele decât ţiganul ei lăutar. Istorie lungă. Cu siguranţă nu ştii, dar acum mulţi ani, înainte să îţi povestească tatăl tău despre Elvira, să vă cunoaşteţi şi s-o aduci la Bucureşti, s-o *aranjezi* în societate, noi două am fost colege. Unde crezi?!… La internatul de fete din Năsăud, unde-a trimis-o tatăl tău în secret. Acolo ne-am împrietenit. *—Acolo te-ai împrietenit şi cu Reiner şi încă ceva, sas din judeţul Năsăud, locotenent-tanchist în Wehrmacht,* am auzit eu deodată un gând, venit parcă de nicăieri. Dar de gândul acela aveam să-mi amintesc mai târziu şi să înţeleg. — N-am mai uitat-o de-atunci, a continuat ea, după câteva secunde. Nici n-aveam cum, ştii şi tu foarte bine. O mare originală surioara ta, face senzaţie pe oriunde-ar trece, n-ai cum s-o uiţi pur şi simplu. Sângele ei ţigănesc înfocat o fi de vină, cine ştie. Oricum, nu ca tine, rece şi pretenţioasă, de mă plictiseşti de mor. Chiar m-am şi întrebat cum de sunteţi voi atât de apropiate, atât de diferite cum sunteţi. Toată ziua una pentru alta. Ce aveţi oare voi două în comun?!… Dacă mă gândesc acum, cred că nu e numai glasul sângelui, ci probabil că te-a rugat şi tatăl tău, cu limbă de moarte, să ai grijă de surioara ta mai mică şi fără minte. Nu te-ai da înapoi de la absolut nimic ca s-o protejezi. Aşadar o să o faci şi pe asta. Ca şi orice altceva. Aşa este?

N-am zis în continuare nimic, doar am cercetat-o atent din priviri. Părea exact aceeaşi Miţi de până atunci, pe care o cunoşteam eu şi toată lumea, pe cât de decorativă, pe atât de inutilă. Numai că îmi dăduse şah mat în mai puţin de treizeci de minute.

Poate că totuşi din cauza asta încă mai existam ca ţară.

— Aşa este, am răspuns printre dinţi, după o tăcere scurtă şi tensionată. O să o fac şi pe asta pentru ea. Ca şi orice altceva. Dar ştii deja, nu, dacă tot le ştii tu pe toate? … Iar apoi, fixându-mi ochii pe fereastră – între timp, cerul începuse să-şi piardă şi ultimele urme de roşeaţă ale apusului, înnegrindu-se –, am şoptit: Nu înţeleg de ce era nevoie de toată conversaţia asta. De ce trebuia neapărat să mă chinui. Ai ştiut din prima clipă că mă aveai la mână şi că o să o fac. Şi probabil pentru ea aş face şi lucruri mai neplăcute decât să trebuiască să mă culc cu un bărbat cu care ţin minte şi acum cât de mult mi-a plăcut să mă culc.

— *Langsam langsam'02,* a zis Miţi, cu un surâs mic şi misterios pe buze. Aşa se făureşte istoria.

Mai târziu, aveam să aflu şi ce voise de fapt să spună. Nu aştepta de la mine numai să-l descos pe Heinrich şi să transmit mai departe ceea ce-mi spunea el. Aştepta de la mine să-l conving să-mi deschidă toate uşile cuiburilor de nemţi din Bucureşti, să mă poarte la braţul lui peste tot pe unde se ducea şi el, la recepţii, la mese oficiale, în reşedinţe private, în nişte cercuri nemţeşti închise şi cam pe oriunde pe unde aş fi putut auzi lucruri pe care nu le auzea nimeni altcineva. Nu voia să fiu doar o Mata Hari de Calea Victoriei, voia să ajung să mă strecor printre nemţi surâzându-le. La propriu şi la figurat. Bineînţeles, cu acelaşi fler al ei de vulpe bătrână, Miţi evitase atunci să-mi

precizeze şi amănuntele respective. Probabil că în momentul acela aş fi crezut că nu eram în stare.

— Ştiam că o vei face, da, a adăugat ea apoi, dar voiam să văd şi cum reacţionezi într-o situaţie neprevăzută şi dificilă. Şi dacă într-adevăr eşti aşa de inteligentă cum se spune. Nu eşti. Iar după câteva secunde de tăcere, ceva mai tare: în schimb, eşti curajoasă. Iar curajul nu este un lucru de lepădat în vremurile astea. — Şi-a coborât privirea şi şi-a cercetat ceasul de la mână. — Elvira îţi va trimite cât de curând ştiri.

Am prins insinuarea şi, automat, m-am ridicat. S-a ridicat şi ea să mă conducă şi, în timp ce ieşeam din salon, mi-a şoptit:

— Von Reinhardt nu mai stă la Grand. Locuieşte pe lângă pădure la Băneasa. Chiar în vila rechiziţionată de la doctorul Stein, ăla de-a fugit în America. O găseşti tu. Dacă nu-i acasă, atunci e la aerodrom la Otopeni. Instruieşte piloţii mai mititei. În fiecare zi, de la prima oră dimineaţa, rar vreo excepţie. E înfiorător de previzibil.

Am vrut să îi adresez o ironie, că nu se mai putea altfel, dar nu am mai avut când, pentru că a continuat aproape imediat, de data aceea însă pe un ton foarte serios:

— Nu trebuie să mă cauţi. O să te caut eu, atunci când m-o apuca dorul de tine. Dacă ne întâlnim în societate din întâmplare, te vei purta ca şi până acum. La un moment dat, o să găsim o metodă să raportezi cifrat, dar mai încolo. Acum trebuie doar să stai cât mai mult în preajma lui von Reinhardt. Discret. Gestapoul este foarte bănuitor faţă de corpul ofiţeresc. Trebuie să ai grijă, ochii deschişi, mintea limpede şi sentimentele la distanţă, să stai doar în

lumină şi să-ţi vezi de viaţă ca şi până acum. Dar, până discutăm mai pe îndelete, în funcţie de cum merge chestiunea cu dumnealui, trebuie neapărat să reţii un lucru: dacă von Reinhardt nu-i undeva anume, într-un moment în care eşti absolut sigură că ar trebui să fie, atunci este la Waldiager-ul lui Gerstenberg, iar asta înseamnă cel mai adesea că se întâmplă ceva important şi absolut niciodată ceva bun, deci eu trebuie să aflu urgent. Prioritate zero. Şi-a schimbat din nou tonul vocii şi a înălţat uşor din umeri: Faptul că un bărbat este atât de previzibil are câteodată şi avantaje. Mai trist e dacă este la fel şi printre aşternuturi, că atunci…

N-a mai continuat însă, cum de altfel n-am apucat nici eu să-i dau replica, pentru că a deschis uşa şi, chiar acolo, în prag, mi-a dăruit două bezele din vârful buzelor pe undeva pe lângă obraji şi mi-a spus:

— Săptămâna viitoare trec şi eu pe la madam Allman, că nu se mai poate! Rochia asta de pe tine e o nebunie…

În timp ce coboram scările, n-am putut să mă abţin să mă uit peste umăr, încercând din răsputeri să mă gândesc la un calificativ potrivit pentru o asemenea creatură excentrică. Cu siguranţă că era ţicnită. Şi nu aşa, oricum, ci de pus în cămaşă de forţă, de luat pe sus şi internat într-un sanatoriu în vârf de munte, de unde să nu i se mai dea voie să plece niciodată. Însă, imediat apoi, mi-am adus aminte că tocmai încuviinţasem să-mi seduc fostul amant, ilustru ofiţer german, şi să-l conving să-mi spună şi mie, în mijloc de război, când şi cum anume avea de gând Hitler să ocupe România. De preferat fără să ajung să înfund beciurile Gestapoului sau să plutesc lin pe Dâmboviţa, cu faţa-n jos. Aşa că am încheiat repede momentul de

cugetare şi m-am consolat cu ideea că de-a lungul timpului cu siguranţă că se puseseră câteva dintre cărămizile istoriei pe spatele unor bezmetici dintr-ăştia ca noi două.

Când am ajuns din nou în stradă, în timp ce mergeam agale, aşa cum se cădea noii mele ipostaze de *agent de culegere de informaţii,* încercând să mă lămuresc dacă toate lucrurile acelea chiar se întâmplaseră şi nu doar le visasem – soarele apusese deja şi primele stele, mici ca nişte scântei, se aprinseseră pe boltă, circumstanţă normală la prima vedere, dar deja nu mai aveam încredere în nimic –, mi-am recapitulat în cap misiunea ce mi se încredinţase şi m-am întrebat cum aveam eu oare să o duc la capăt. Conştientizam cu adevărat anvergura a ceea ce tocmai auzisem şi ceea ce se aştepta de fapt de la mine. Mă asaltaseră nesiguranţa, teama, îndoiala şi o mulţime de alte sentimente neplăcute. Aveam chiar şi impresia că detaliile se şterseseră complet din mintea mea şi nu mai înţelegeam nimic.

Înţelegeam însă că, aşa cum mi se tot întâmpla de câţiva ani, aproape ciclic, trebuia încă o dată să-mi reiau legătura cu Heinrich. Numai că – probabil printr-o ironie divină, că pur şi simplu altă explicaţie nu vedeam –, deodată, chestiunea iubirii noastre complicate devenise şi problemă de interes şi securitate naţională.

— *Halt!*

*Gefreiter'03-u*l, ieşit din foişorul de pază, cu gulerul mantalei ridicat împotriva vântului rece şi automatul la vedere, mi-a făcut semn cu mâna înmănuşată să las jos geamul. Pe sub casca verzuie de oţel, avea un aer de pechinez imperial, cu un nas foarte turtit, roşu din cauza frigului, şi nările largi şi ovale, aproape lipite de obraji.

— Papieren, bitte, Fräulein!’04

La norocul meu, bineînţeles că din toată grămada de autovehicule militare, automobile civile şi camioane de aprovizionare ce se foiau pe şosea înainte şi înapoi până la aerodrom fără niciun impediment, oprindu-se cel mult câteva secunde la punctul de control de la barieră, tocmai pe mine se găsise să mă legitimeze cu atâta rigoare nemţească. Un început nu foarte fericit pentru noua mea profesiune de spion. Mai ales că aş fi preferat să nu fiu nevoită să-mi las numele şi să-l iau astfel pe Heinrich prin surprindere. Aşa că m-am bizuit pe faptul de netăgăduit că de la *Gefreiter* la *Major* se găseau multe împletituri pe epoleţi şi o grămadă de disciplină militară germană şi am hotărât să merg la intimidare. M-am prefăcut că n-am auzit ce-mi spusese, mi-am ridicat uşor ochii pe sub borul îngust al pălărioarei elegante, de culoarea cobaltului, din care mi se revărsau peste umeri buclele drăgălaş coafate, l-am privit pe sub gene, lung şi – speram eu – fermecător, am afectat o expresie seducătoare, toată numai ochi duioşi de căprioară, şi i-am spus, cu glasul meu cel mai dulce:

— Ich bin hier für Herr Major von Reinhardt. Er hat mich gerufen.’05

103 Cel de-al doilea rang sau grad militar în care putea fi promovat un soldat.

104 Actele, vă rog, domnişoară!

105 Am venit la domnul maior von Reinhardt. A trimis după mine.

M-a privit neîncrezător prin geamul întredeschis.

— Wartet er auf Sie?’06

— Warum kommst du nicht mit um ihn zu fragen, Soldat?’07

A ezitat. *Touché.*

Eu am fluturat încă o dată artistic din gene, iar el m-a privit deconcertat, fără niciun cuvânt, răsuflând puternic pe nări aburi albicioşi. După câteva secunde de gândire – şi probabil câţiva ani de antrenament forţat în a reacţiona pozitiv la orice menţiune a unui mai-mare în grad, indiferent de situaţie –, s-a dat doi paşi în lături şi i-a făcut semn şoferului să treacă mai departe. Chestiunea aceea atât de improbabilă chiar funcţionase.

Aerodromul de la Otopeni, aflat sub controlul Luftwaffe, era de fapt doar un maidan; mii de metri pătraţi de islaz, acoperit de iarbă uscată, înnegrită de îngheţul care dăduse prea devreme în anul acela, întinzându-se până departe în zare şi despărţit prin garduri de sârmă ghimpată de liniile întunecate ale mai multor pâlcuri de pădure. Era împânzit de avioane, unele în repaus, altele cu motoarele pornite, gata de decolare, Messerschmitt-uri, bombardiere uşoare şi Fieseler Storch-uri micuţe de recunoaştere. Ceva mai departe, chiar înainte de deschiderea pistelor de zbor, se găseau cele câteva anexe, nişte clădiri pitice cenuşii, baracamentele din lemn, hangarele-atelier, depozitele, magaziile, rezervoarele de combustibil săpate în pământ şi, peste tot, radare şi antene de radio-comunicaţie. O luminiţă albăstruie pâlpâia intermitent undeva la înălţime, într-un turn de control. Văzduhul mirosea puternic a praf, catran şi fum de benzină şi duruia de zgomot amestecat de motoare, avioane decolând, aterizând, vuind în zbor pe deasupra acoperişurilor, roţi ce scrâşneau pe pământul bocnă, paşi cadenţaţi, cu răsunet metalic şi ascuţit.

106 Vă aşteaptă?

107 Dar de ce nu vii cu mine să-l întrebi, soldat?

L-am făcut semn taximetristului să oprească şi i-am achitat repede cursa. Un taximetru staţionat prea multă vreme în mijlocul unui aerodrom militar ar fi stârnit o mulţime de întrebări. El şi-a îndesat cu lehamite banii în buzunarul de la haină şi a demarat în trombă.

În pofida automobilelor nemţeşti care se foiau pe şoselele înspre şi dinspre aerodrom şi avioanelor ce împânzeau câmpurile, în jurul clădirilor comandamentului era destul de linişte. Doar o patrulă de câţiva soldaţi, în mantale lungi de iarnă, cu căşti de oţel şi pistoale automate pe umăr, patrulau înainte şi înapoi, câteva santinele stăteau în posturile înalte de observaţie scrutând depărtările, într-un hangar cu uşile larg deschise, un mecanic foarte tânăr, într-o salopetă albastră unsuroasă, meşterea ceva la un avion, secondat de un aviator în combinezon de zbor, care îi tot explica ceva pe germană, iar două nemţoaice, în uniformele albăstrui ale personalului auxiliar Luftwaffe, trăgeau din ţigări lângă un perete, comentând aprins ceva între ele. Undeva în depărtare, în zona pistelor, un detaşament de muncă nivela şi terasa pământul îngheţat. Soldaţi! s-au uitat la mine lung şi scrutător, dar probabil pentru că n-am părut periculoasă – sau poate că, cine ştie, damele se plimbau prin bazele militare nemţeşti ca la ele acasă, încă de la prima oră dimineaţa –, şi-au văzut de treabă.

Am ocolit barăcile, către pistele de aterizare, aşa cum îmi spusese Miţi, ascunzându-mi figura în gulerul mantoului şi sub borul pălăriei de cei care-şi întorceau privirile după mine.

Pe platoul din spatele barăcilor, l-am zărit în sfârşit. Inima mi-a tresărit în piept. Era într-un grup de vreo câţiva

piloţi, aplecat în faţa unei mese improvizate din câteva lăzi de lemn, în scurta lui de aviator din piele maron, cu guler îmblănit, cu o ţigară aprinsă în colţul buzelor şi măsura concentrat cu rigla şi compasul pe o hartă. Explica ceva în acelaşi timp, iar cuvintele îi erau însoţite de aburi albi, ce se pierdeau repede în văzduh.

M-am uitat cu atenţie la el, încercând să-mi dau seama dacă, după conversaţia cu Miţi, îmi părea în vreun fel diferit. Pentru că deodată nu mai era Heinrich, ci altcineva, complet necunoscut. Cineva care aruncase bombe peste oamenii dintr-o biserică. Aveam impresia că diferenţa ar fi trebuit să ise vadă de-a dreptul pe figură, ca o pată de murdărie. Însă părea neschimbat. Chipul, expresia gravă şi gânditoare a obrazului, ochii inteligenţi, osatura nobilă a maxilarului, linia umerilor, gestica, îi erau toate la fel cum le cunoşteam.

S-a îndreptat din mijloc, şi-a aşezat creionul după ureche şi i-a spus ceva pilotului de lângă el. Acesta a început să râdă. Heinrich a izbucnit şi el în râs. Din cauza zgomotului din jur, râsul lui n-a ajuns până la mine, îl aveam oricum demult întipărit în memorie. După câteva clipe, şi-a reluat figura serioasă şi s-a aplecat din nou deasupra hărţii. Ca şi atunci, la Ateneu, am remarcat încă o dată, cu neplăcere, cât de potrivit arăta acolo, printre ceilalţi, cât de sobru şi sever părea, cât de bine înţepenit în pământ şi cât de semeţ în uniforma lui de pilot al lui Hitler. Ca şi cum n-ar fi avut niciodată o altă viaţă înainte de război, ca şi cum n-ar fi fost niciodată altul, ci doar el din momentul acela.

În ciuda amărăciunii difuze, care de câteva zile mă apăsa încontinuu, undeva sub sânul stâng, chiar deasupra

inimii, îi urmăream flămândă fiecare respiraţie, fiecare tresărire, fiecare mişcare a capului şi a mâinilor. Şi, în acelaşi timp, cât de greu îmi era să-l revăd! Trecuse mai bine de o săptămână de la concert; o săptămână lungă, timp în care, deşi fusesem prinsă în vârtejul plăcerilor mondene de zi cu zi, ieşisem în societate – aproape că nu fusese seară fără vreo sindrofie, concert sau cină în oraş –, primisem vizite, mă plimbasem printre oameni mereu cu un zâmbet întipărit pe buze, citisem şi ascultasem muzică, mă gândisem la el tot timpul, aproape în fiecare clipă. Prezenţa lui nu se pierduse, ci dăinuise latent şi adânc în fiinţa mea, mi se strecurase în vise şi îmi furase somnul. Şi deodată, iată, se revărsa din nou peste mine, ca o cascadă, mai vie decât oricând.

În momentul acela, nu-mi doream altceva decât să îşi ridice ochii şi să mă vadă.

N-a făcut-o.

Şi, pentru că în fond nu eram decât o laşă, nu l-am strigat pe nume şi nici nu m-am dus direct la el, aşa că m-am întors la hangar, la mecanicul cel tânăr, care şi el, ca toţi ceilalţi, se uitase curios după mine în urmă cu câteva minute. Era român, cu trăsături de copil şi accent moldovenesc. A aprobat din cap, a luat hârtiile pe care i le-am strecurat în pumn, le-a înghesuit în buzunarul salopetei, s-a şters îndelung pe mâini de bluză şi s-a dus să-l cheme. M-am luat după el, dar m-am oprit tot după colţ, unde stătusem şi până atunci’. Atenţionat de mecanic, Heinrich şi-a ridicat în sfârşit ochii de pe hârtiile de pe masă.

Imediat apoi, a părut că se încruntă şi şi-a întors repede privirea de la mine. Pentru o clipă mi-a fost teamă că avea

să se prefacă că nu mă văzuse. Însă după câteva clipe, şi-a îndreptat umerii, şi-a strivit ţigara neterminată sub vârful cizmei – a făcut-o lent şi meticulos, fără nicio grabă, sau poate asta a fost doar impresia mea – şi a venit înspre mine.

M-a prins cu putere de braţ şi m-a tras după el, în spatele barăcii, departe de privirile celorlalţi.

— Lulli, mi-a spus, iar glasul i-a sunat rece şi uşor ironic, ce surpriză!

— Îmi pare rău, am murmurat eu, dar trebuia să-ţi vorbesc.

— De ce? S-a întâmplat ceva?

N-am ştiut de unde să încep şi, chiar dacă aveam un plan bine pregătit de acasă, de care până atunci fusesem foarte sigură, faţă în faţă cu el mi-am dat seama că nu aveam nici cea mai vagă idee cum să abordez aşa, tam-nesam, o tentativă de seducţie. Era mult prea neverosimil. Aşa că am repetat:

— Îmi pare rău că te deranjez. Nu te-aş fi căutat… ăăă… — era cât pe ce să adaug *tocmai pe tine,* dar am reuşit să mă stăpânesc chiar în ultima clipă – … dacă nu ar fi fost cu adevărat important.

— Ce s-a întâmplat, Lulli? Uită-te la mine, te rog.

Abia când mi-a atins obrazul cu mâna înmănuşată – prin mănuşa din piele atingerea îi era rece şi străină –, atunci mi-am ridicat ochii din pământ. Nu ştiu de ce anume evitasem cu atâta grijă până atunci să îi întâlnesc privirea. Arăta palid şi tras la faţă, doar cu obrajii uşor aprinşi de frig, iar ochii îi erau obosiţi şi încercănaţi, încărcaţi parcă de tot plumburiul cerului de deasupra capetelor noastre, şi cu riduri fine în colţurile lor, pe care eram aproape

convinsă că în urmă cu doi ani nu le avusese. Stătea atât de aproape de mine, încât aburii albicioşi ai răsuflărilor noastre se împleteau, confundându-se.

— Ce s-a întâmplat? m-a întrebat el încă o dată.

M-am uitat în jur, să mă asigur că nu ne auzea nimeni, dar tot fără să ştiu ce să îi spun. El mi-a surprins însă privirea şi, după câteva clipe de gândire, mi-a spus:

— Haide să vorbim.

Am încuviinţat moale şi l-am urmat. Câteva trepte de piatră, un hol îngust şi întunecos, câteva becuri chioare învelite în globuri de sârmă împletită, duşumele din blană de scândură dată prin rindea, dar negeluită, mirosind a gaz. El a deschis o uşă şi s-a dat într-o parte, ca să-mi facă loc.

Imediat ce am păşit înăuntru, am dat ochi în ochi cu Führerul. Veghea plin de sine într-o fotografie mare în ramă aurită, alături de un drapel roşu cu svastică. L-am luat ca pe un semn de rău augur. Încăperea era înghesuită şi friguroasă, cu un singur ochi de geam zăbrelit, un birou acoperit de hârţogărie, creioane, instrumente de măsurat şi scrumiere nevărsate, ce răspândeau un miros greu de tutun iute stătut, un fichet gri din metal, cu multe sertare şi, într-un colţ, o sobă micuţă de teracotă, în care nu era făcut focul. Iar, alături, pe un cuier, stătea agăţat vestonul de uniformă ai lui Heinrich, proaspăt curăţat şi scrobit.

Îmi amintesc şi acum cât de lung m-am uitat, cu câtă atenţie, la vestonul acela albăstrui, la epoleţii aurii, insigna de pilot al celui de-al Treilea Reich şi celelalte însemne pe care nu le luasem niciodată cu adevărat în seamă până atunci, de rănit, trăgător de elită, Crucea de Fier şi restul decoraţiilor. Am făcut-o cu mirare, aproape neînţelegând,

ca şi când atunci i-aş fi văzut uniforma pentru prima oară şi nu ar fi purtat-o de fapt de atâţia ani, uniforma aceea care, chiar şi in extremis, îl făcea complice la tragedia Europei tocmai pe el, despre care avusesem mereu impresia că făcea atât de uşor diferenţa între bine şi rău, corect şi incorect. Simţeam cum mă apasă din nou acea tristeţe înfiorătoare, să mă strivească, şi a trebuit să-mi întorc ochii. Mi i-am fixat pe peretele de lângă uşă, unde, ocupându-l aproape în totalitate, se afla harta lumii. Pe ea, în diverse puncte, erau răspândite svastica lui Hitler şi steagurile Americii, Rusiei, Angliei şi Japoniei. Pe tot globul, din Asia de sud-est până în Africa de Nord, din Balcani şi până la arhipelagurile din Pacificul Occidental, numai săgeţi roşii şi albastre, ce semnificau probabil mişcările de trupe. O învălmăşeală de fronturi, direcţii de atac şi linii de apărare.

Mi-am concentrat atenţia pe bucăţica din Rusia unde erau adunate cele mai multe dintre steguleţe- le roşii, nemţeşti şi sovietice – dar ceva nu era bine, pentru că erau aşezate imposibil de aproape de contururile României –, am urmărit din ochi linia îngroşată cu creionul chimic, ce lega nişte localităţi mici de pe malul Niprului – Dnepropetrovsk, Kremenciuc, Kras- nograd, Zaporojie – de Kiev şi Smolenks, şi deodată m-am auzit întrebând:

— Acolo e linia frontului?

Heinrich s-a întors – până atunci nu se uitase deloc înspre mine, privise tot timpul prin geam, fără să-mi fi adresat vreun cuvânt, înţepenit într-o poziţie regulamentară severă, cu mâinile la spate şi picioarele uşor depărtate. Într-un sfârşit, ne-am încrucişat privirile. Mi-a răspuns, accentuând uşor doar două cuvinte:

— Acolo *a fost* linia frontului, în urmă cu câteva zile. Acum e mai în spate… Dar ia loc, te rog, a adăugat repede, ca şi cum abia atunci realizase că stăteam în picioare, privind stingheră ba mustăcioara lui Hitler, ba harta lumii în război.

— Nu, mulţumesc, nu rămân mult.

— Deci ce s-a întâmplat?

— Nimic. Am venit să te întreb cum a fost în Norvegia.

Câteva momente de tăcere.

— Ceaţă, a răspuns el în cele din urmă.

— Ce?

— În Norvegia a fost ceaţă, Lulli. Multă, multă ceaţă. Altceva?

— De ce nu mi-ai spus că te-ai întors în România?

— N-am avut când. Am fost ocupat. Aveam de gând să te caut, dar… S-a oprit în mijlocul frazei şi a continuat cu altceva: Dar cum îndrăzneşti să-mi ceri tu mie explicaţii? De fapt, cum se face că vrei să vorbeşti cu mine? Ultima oară când ne-am întâlnit ai luat-o literalmente la goană.

— Ah, dar nu… arnbâiguit eu după câteva momente de tăcere încordată. Îmi pare rău. N-am ştiut ce să fac altceva ca să… să… îţi cer iertare, a fost o copilărie.

— M-ai insultat. Nu ne-am mai văzut de doi ani! Cum ai putut să faci aşa ceva?

— Îmi pare rău. Sincer. Nici acum nu-mi pot explica ce s-a întâmplat. Cred că mi-a fost teamă să nu… sau… nu ştiu.

— De ce ţi-a fost teamă, mai exact? Că o să mă reped la tine şi o să te regulez acolo, pe podea, de faţă cu toată lumea, ca un barbar de Rin ce sunt?

Am fost atât de uimită de cuvintele lui, încât timp de câteva momente lungi, n-am putut să spun nimic.

— N-am vrut să te incomodez, atâta tot, am spus într-un târziu. Erai împreună cu domnişoara aceea şi păreaţi aşa de… şi n-am vrut să creadă că…

— Să îndrăznesc să sper că ai fost geloasă?

— Cred că pur şi simplu m-am pierdut cu firea.

— O să te mai pierzi cu firea? O să fugi de mine de fiecare dată când o să ne întâlnim faţă în faţă într-o situaţie oarecare? Ca să ştiu să mă pregătesc din timp.

— Nu, am răspuns moale şi fără să cred ce spuneam. Mi-a trecut.

— Mă bucur. În lumea mea, elementul surpriză este extrem de nesănătos. Iar apoi, pe nepregătite: Era Martha.

Iată. După atâta vreme în care Heinrich avusese delicateţea să nu-mi vorbească despre soţia lui, mama fetiţei lui – o dată nu îi pomenise numele în scrisorile sale! —, deodată nu numai că realizam şi eu în sfârşit că *Frau* von Reinhardt exista cu adevărat, dar fizionomia ei căpătase şi contururi clare. Şi dintr-odată simţeam din nou cum mi se încovoaie inima de durere în piept.

Am observat că voia să-mi mai spună ceva, aşa că l-am împiedicat imediat:

— Nu-mi datorezi nicio explicaţie.

Auzindu-mi cuvintele, el s-a întunecat vizibil, dar n-a mai zis ceea ce avea de gând. S-a mulţumit numai să încuviinţeze scurt şi a strâns din umeri, gest care ar fi putut foarte bine să însemne orice. Am mai stat ceva vreme în tăcere. Deşi eram conştientă că de afară pătrundea o gălăgie infernală, tot aveam ciudata impresie că mare parte din zgomot fusese amortizat de ceva necunoscut şi că nu mai ajungea până la noi.

— Bun, Lulli, a rupt el într-un sfârşit tăcerea, privindu-şi

discret ceasul de la mână, ai aflat cum decurg luptele din Răsărit, ce mai e prin Norvegia şi ce face Martha, vremea nu este foarte agreabilă, conform anotimpului, probabil că în curând o să şi ningă, şi tot aşa. E timpul să trecem la adevăratul motiv al vizitei tale. Cu ce îţi pot fi de folos?… După numai câteva clipe însă, a mai adăugat ceva, complet neaşteptat: Pentru că, din nefericire, îmi este evident că n-ai venit aici pentru că îţi era dor de mine.

Iar mie îmi era evident că faptul că îi era atât de uşor să mă citească nu avea să se schimbe nicicând. Totuşi, în ciuda tensiunii dintre noi şi a cuvintelor puţine şi reci, mi s-a părut că recunosc în spatele vorbelor acelora vechiul său ton blând, care însă, în loc să mă mângâie, m-a făcut să-i evit privirea.

— De ce mi-ar fi dor de tine? l-am întrebat. M-ai făcut să cred că… hm… nu contează ce-am crezut… Iar apoi m-ai abandonat în cel mai nedelicat mod cu putinţă. Zi mersi că încă mai binevoiesc să te salut când te întâlnesc.

Timp de câteva clipe, el nu a spus nimic şi nici n-a făcut vreo mişcare; doar s-a uitat lung la mine, cu o privire tăioasă. Apoi l-am văzut apropiindu-se. Şi, încă o dată, am avut impresia că în încăperea aceea strâmtă şi întunecată – deodată parcă şi mai strâmtă şi mai întunecată – nu mai rămăsese niciun pic de aer. S-a oprit la vreo doi paşi de mine şi mi-a zis mai încet decât până atunci:

— N-am auzit ceva mai fundamental greşit în viaţa mea, Lulli. Unu, tu m-ai făcut pe mine „să cred că” şi apoi m-ai abandonat, la fel cum ai mai făcut-o. Doi, nu numai că nu binevoieşti să mă saluţi când mă întâlneşti, dar o iei de-a dreptul la fugă prin beznă, numai ca să nu fii nevoită să o faci. Trei, pentru că îmi lipseşti în fiecare clipă a vieţii

mele, sunt în continuare suficient de naiv încât să-mi doresc să fie reciproc.

— Te rog, n-am venit să vorbim despre asta, am şoptit eu, deşi exact despre asta venisem să vorbim.

— Aşadar, Lulli, ai în minte ceva anume?

— Crede-mă pe cuvânt, chiar nu-ţi doreşti să afli ce am eu acum în minte. S-ar putea să fii foarte surprins.

— După scena aia de la Ateneu, mă îndoiesc că m-ar mai putea surprinde ceva în ceea ce te priveşte.

Şi, imediat apoi, în ciuda faptului că el, în doar câteva cuvinte şi la fel de direct cum mă obişnuise de-a lungul timpului, mă ajutase într-un mod de-a dreptul nesperat cu ceea ce aveam de făcut, că nu mai era nevoie de niciun efort din partea mea, mi-am dat seama că nu-mi era deloc aşa de uşor. Probabil pentru că, aşa cum se întâmplă în general cam cu orice gând interzis de pe lumea asta, cuvintele lui Miţi mi se implântaseră adânc în carne, ca un glonţ rătăcit, şi nu-mi mai dădeau pace, m-am auzit îngrozită întrebându-l altceva:

— De ce te-ai dus în Spania?

— Poftim?

— Ai auzit foarte bine. Te-am întrebat de ce te-ai dus în Spania.

Nu m-a întrebat de unde ştiam, cel mai probabil că era o informaţie de cunoştinţă publică, doar eu nu avusesem atâta bun-simţ încât să-mi bat capul s-o aflu. După câteva momente de tăcere, în care m-a fulgerat cu privirea, m-a întrebat, pe un ton de-a dreptul tăios:

— Ai venit până aici să mă întrebi de ce m-am dus acum aproape şase ani în Spania?!… Lulli, tu vezi unde ne aflăm?

S-a uitat în jur lung şi demonstrativ, trecându-şi privirea

peste toţi pereţii, peste portretul lui Hitler, peste harta lumii, peste geamul mic şi zăbrelit ce dădea înspre pistele de aterizare şi înapoi la mine.

— Ce-are a face?!… De ce mă întrebi? Sunt microfoane?

Pentru o clipă, el doar s-a uitat la mine, fără să clipească, vizibil dezorientat, după care însă mi-a răspuns simplu:

— Nu sunt. Verific în fiecare zi.

Apoi a părut şi mai derutat decât până atunci, ca şi cum faptul că îmi răspunsese cu atâta seriozitate la o astfel de întrebare era şi mai uluitor decât întrebarea în sine. Ne-am mai uitat câteva secunde unul la altul, înmărmuriţi amândoi de uimire – în decursul anilor, mai purtasem noi într-adevăr câteva conversaţii de necrezut, fie faţă în faţă, fie prin scrisori, dar cu siguranţă că aceea era cea mai de necrezut dintre toate –, dar apoi el şi-a întors privirea şi a zis, mai încet decât până atunci:

— Nu sunt microfoane, dar, fiind o bază militară germană, toţi pereţii au urechi.

— Te rog. E o gălăgie infernală aici. De-abia aud eu ce spui, d-apoi pereţii.

Am aşteptat să zică ceva şi, peste câteva secunde, când tot n-a zis nimic, mi-am întors privirea de la el şi m-am uitat şi eu pe geam, în zare.

— Lulli, uită-te la mine, te rog. Te uiţi mereu în altă parte. Ce-i cu tine?

— Cu mine nu este absolut nimic. Ţi-am pus o întrebare. Una foarte simplă, de altfel. Iar tu continui să te prefaci că n-ai auzit-o.

— Nu ştiu de ce m-am dus, Lulli.

— Ăsta nu-i un răspuns.

— Poate că nu e un răspuns, dar este purul adevăr. Nu ştiu de ce m-am dus. Pur şi simplu nu-mi pot explica. Poate din inerţie, sau poate entuziasm naiv, sau paralizie de moment a raţiunii. Sau poate că de fapt am un caracter slab şi influenţabil. Sau poate, cine ştie, în sinea mea chiar sunt un barbar dornic de vărsare de sânge. Nu ştiu.

Deşi nu zărisem nicio tresărire pe chipul lui, deodată parcă pălise şi mai tare decât până atunci, avea maxilarul strâns şi o expresie tăioasă în ochi. Iar pentru că eu n-am spus nimic, după câteva momente lungi, a adăugat:

— Poţi să-mi zici ce crezi despre mine. Chit că mie liberul arbitru mi s-a furat demult, eu continui să susţin libertatea opiniilor.

— Nu înţeleg de ce eşti furios.

— Nu sunt furios.

— Ba eşti furios.

— De fapt, ai dreptate, sunt furios, mi-a spus el după câteva clipe, perfect calm şi arătând aşa cum arăta el întotdeauna, liniştit şi rece ca un lac îngheţat. Nici n-ai idee cât de furios pot să fiu. N-am lovit în viaţa mea o femeie, dar pe tine te-aş strânge de gât cu mâinile mele.

— Şi de ce n-o faci?

S-a uitat urât la mine, dar nu mi-a răspuns. Abia după alte câteva momente de tăcere, şi-a întors din nou privirea către geam şi a zis:

— Te hotărăşti să-mi vorbeşti după atâta vreme şi asta este ce-mi spui?!… Ai impresia că mie îmi este uşor? Sunt atâţia ani de când o ţin în felul ăsta şi nimic nu se schimbă! Absolut fiecare lucru pe care îl fac sau îl spun se întoarce la un moment dat la mine, ca un bumerang. Cum a fost, de altfel, şi faptul că, într-o zi oarecare, în loc să-mi văd de

viaţa mea frumoasă şi liniştită, mi-am ridicat ochii şi te-am privit pe tine în faţă.

— Nu înţelegi. Eu vreau doar să-mi spui…

— Şi nu-mi mai cere explicaţii, m-a întrerupt el. M-am săturat să-ţi tot dau explicaţii. Doar asta fac de când te-am cunoscut. Că eşti sau nu lângă mine, orice fac, orice gândesc, orice decizie iau, cât de mică, trebuie să o trec mai întâi prin filtrul judecăţii tale. Oare ce ar crede Lulli despre asta? Dar despre cealaltă? Dar, dacă ar fi Lulli aici, oare ar… — A vrut să mai spună ceva, dar s-a răzgândit şi s-a oprit în mijlocul propoziţiei. Deşi sensul cuvintelor lui îmi părea la fel de îndepărtat şi tăinuit ca el însuşi, glasul îi sunase atât de neaşteptat de blând, atât de apropiat şi tandru, încât am simţit cum mi se înmoaie picioarele. — Nici nu bănuieşti cât de tare mă oboseşte, a adăugat după câteva momente. Te rog să încetezi.

— Heinrich, am şoptit, privindu-mi numai mâinile, îmi pare rău, dar mie îmi este foarte greu să mă cert cu tine. Nici măcar nu pot să discut în contradictoriu. Nu pot să explic cu adevărat ce simt într-o limbă care nu este a mea, oricât de bine aş vorbi-o. N-ai înţelege.

— Am înţeles perfect, mi-a spus însă el. Nu mă crezi.

— Nu, n-ai înţeles. Sunt foarte multe nuanţe care îţi scapă. Mi-ar fi incomparabil mai uşor dacă pur şi simplu nu te-aş crede şi gata.

Sau dacă am putea alege pe cine să iubim.

Ultimele cuvinte le-am rostit doar în gând, dar au răsunat atât de puternic în mintea mea, încât pentru câteva clipe mi-a fost teamă că le spusesem cu voce tare.

Dar el n-a părut să-mi ia în seamă vorbele, ci doar s-a dus la uşă, a deschis-o, şi-a întors ochii către mine şi mi-a

spus sec:

— Te conduc.

Timp de câteva clipe n-am fost în stare să zic niciun cuvânt.

— Mă dai afară? am întrebat apoi. *Raus!'03* şi gata, am terminat discuţia?

— Te rog să mă ierţi, mi-a răspuns el, la fel de calm şi rece ca şi până atunci – calm sub care ghiceam că de fapt clocotea de mânie, pentru că trupul îi părea la fel de încordat ca o coardă de pian şi ochii îi scăpărau în cap –, dar se întâmplă să ne aflăm în război şi eu să fiu ocupat.

— Şi dacă nu plec de bunăvoie, ce-o să faci? Pui să măaresteze?

Însă el nici măcar n-a clipit.

— Ce spirituală eşti. Ca de obicei… Dar da, dacă va fi nevoie, probabil că o să pun să te aresteze. Aşa că ţi-aş fi recunoscător dacă ai pleca de bunăvoie.

În clipa aceea, pentru că îmi era evident că situaţia degenerase – ca să nu zic că devenise de-a dreptul ridicolă –, am hotărât că cel mai bine ar fi fost totuşi să plec. Dar nici n-am apucat să mă mişc, pentru că Heinrich, cu o mişcare scurtă şi violentă a mâinii, a trântit uşa la loc. Am tresărit din tot corpul şi mi-am dus o mână la buze, ca să-mi opresc ţipătul. Iar apoi, pentru că uşa tot nu voise să se închidă, a mai izbit-o şi cu pumnul.

Uşa s-a închis într-un sfârşit. Eu am rămas acolo unde mă găseam, cu mâna la gură şi uitându-mă la ea, încremenită, iar el şi-a îndreptat umerii, şi-a muşcat buza de jos şi şi-a compus din nou expresia. Într-o clipă fusese perfect liniştit şi calm, în următoarea avuse- 108 Afară!

Se nervii întinşi la maxim. Şi asta venind din partea

cuiva cu o fire rece şi temperată, care fusese întotdeauna tăcut şi serios, mereu potolit în gesturi, indiferent de situaţie, nu era lucru puţin. A mai stat aşa timp de câteva clipe, nemişcat, uitându-se tot la uşă.

În momentul acela m-am gândit la faptul că Miţi poate chiar avusese dreptate, poate că eram într-adevăr doi oameni în toată firea care se purtau ca două mâţe opărite din cauza daraverelor lor amoroase, tocmai în mijloc de război.

— Îmi pare rău, a spus el după o tăcere lungă, pe acelaşi ton de dinainte, rece şi egal, ca şi cum nimic ieşit din comun nu se întâmplase.

Eu am încuviinţat moale, dar, uitându-mă la el – deşi arăta din nou calm, începuse să îşi flexeze degetele de-a lungul pantalonului –, am şoptit:

— Eu, dacă aş fi pilot, aş avea mai multă grijă de mâinile mele.

— Tu eşti pianistă.

— Exact.

A zâmbit – un zâmbet care i-a înfrumuseţat chipul palid –, dar n-a mai zis niciun cuvânt. Doar s-a mai uitat câteva clipe la mine; apoi, neaşteptat, s-a întors şi a înaintat câţiva paşi, oprindu-se chiar în faţa mea. Deşi inconştient am simţit că poate ar fi trebuit să fac un pas în spate, nu m-am mişcat. M-am uitat în ochii lui şi am realizat că de data aceea chiar nu îl minţisem; mi-ar fi fost într-adevăr incomparabil mai uşor să nu-l cred şi gata. Poate că, în momentul acela, când eram din nou numai noi doi şi el îşi deschisese sufletul în faţa mea ca niciodată până atunci, când tot ce avea el mai tainic fusese deodată aruncat între noi, la vedere, nu mai era acelaşi pe care îl cunoscusem eu

cu mulţi ani în urmă, dar tot ştiam cine este. Şi chiar atunci, în timp ce-mi treceau prin cap gândurile acelea confuze, în liniştea ce se lăsase între noi, aprinsă doar de zgomotele motoarelor de afară, i-am simţit braţul cum mi s-a strecurat uşor în jurul taliei şi trupul lui s-a lipit de al meu, ca un zid ocrotitor. Mi-am trecut şi eu braţele pe după mijlocul lui şi doar am stat aşa, timp de mai multe secunde, fără niciun cuvânt, cu ochii la nivelul gâtului său, unde, prin gulerul deschis al cămăşii, pulsul îi ticăia moale sub piele, în mica scobitură dintre clavicule, l-am simţit răsuflarea fierbinte pe tâmplă şi buzele mişcându-mi-se uşor prin păr. Îmi şoptea ceva, dar o făcea atât de încet, încât nu înţelegeam niciun cuvânt. Nu m-a ţinut aproape de el decât câteva momente, dar, pentru că după atâta vreme mă aflam din nou în braţele lui, cu parfumul trupului său înfiorându-mi pielea pe sub haine, cu lacrimile ce-mi apăruseră din senin şi îi lăsau urme umede pe jacheta de piele, i-am spus tot ce simţeam, cât de mult îl iubeam, mai mult decât şi-ar fi putut el închipui vreodată, şi cât de uşor îmi era să-l iubesc, cât de bine îl înţelegeam şi cât de bine îl înţelesesem mereu, chiar din prima clipă, pentru că, dincolo de toate, eu ştiam că era bun şi nobil, ştiam şi ştiusem întotdeauna că alesese să facă numai ceea ce era corect, şi tocmai de aceea îl iubeam atât de mult, că nu fusese niciodată altcineva în gândurile şi în sufletul meu, el şi numai el, şi că, cel mai probabil, orice s-ar întâmpla cu noi doi, îl voi iubi numai pe el cât voi trăi.

Însă pentru că eu spuneam, aproape fără excepţie, cu voce tare doar ceea ce nu trebuia, toate acelea I le-am spus fără cuvinte. Speram numai că-mi intuise gândurile.

După acele câteva secunde minunate, el s-a desfăcut din

îmbrăţişare, s-a dat un pas mai în spate, m-a privit în faţă şi probabil pentru că-mi văzuse ochii umezi, mi-a spus:

— Îmi pare rău dacă te-am supărat.

— Nu sunt supărată. Sunt numai o proastă sentimentală.

— Eşti.

Am vrut să mai spun ceva, nu-mi amintesc ce, dar n-am apucat să continui, pentru că, în mod neaşteptat, el m-a întrerupt, cu glas moale şi blând, atât de diferit de glasul pe care îl folosea de obicei, încât dacă I l-aş fi auzit la telefon, fără să îl văd vorbind, probabil că nu i l-aş fi recunoscut:

— Şi nu numai atât, dar mai eşti şi genul ăla enervant de prostuţă sentimentală care nu vrea să vadă singură cum stau lucrurile, ci trebuie să pună întrebări.

— Atunci răspunde-mi, am şoptit, ştergându-mi ochii cu dosul palmei.

— Aşadar, ca să-ţi răspund, din nefericire pentru mine, n-am exagerat când am spus că îmi lipseşti în fiecare clipă. Ani de zile tu ai fost singura lumină în bezna zilelor mele. Ăsta e adevărul în faţa lui Dumnezeu. Aşa că singurul lucru pe care mi l-aş dori acum ar fi să nu te dezamăgesc. Şi am impresia că tocmai pe tine te-am dezamăgit cel mai tare.

În ciuda locului în care ne aflam, luminii reci şi ceţoase ce se strecura prin geam şi a larmei de afară – zgomotele înfiorătoare ale armamentului de război, atât de aproape de noi –, cuvintele lui m-au înfiorat tot la fel de tare cum ar fi făcut-o şi nişte şoapte de dragoste, rostite prin întuneric. Aproape că nu-mi mai simţeam propria respiraţie.

După câteva clipe, s-a întors imediat către geam, privind ceva necunoscut la orizont, prin stratul de nori cenuşii, şi a zis:

— Trăim vremuri excepţionale.

În momentul acela, mi-am adus aminte că, numai cu câteva zile în urmă, Miţi îmi spusese şi ea acelaşi lucru, aproape *mot-à-mot.* Cum era posibil ca Heinrich şi Miţi, două persoane atât de diferite, din toate punctele de vedere, să spună lucruri atât de asemănătoare? Poate că într-adevăr trăiam vremuri excepţionale.

Mi-am aruncat şi eu privirea pe fereastră. Afară, chit că era abia dimineaţă, lumina zilei scăzuse mult şi începuse să cearnă lapoviţă. Dăinuia o penumbră tristă şi cenuşie. Undeva în spatele plăpumii groase de nori, pe care nu reuşea s-o străpungă nicio rază de soare, se pregătea deja să vină iarna.

— Acum o să plec, m-am silit să spun într-un târziu, când tăcerea devenise deja prea apăsătoare şi n-o mai puteam suporta. Te-am reţinut mai mult decât plănuisem.

— Bine. Îţi mulţumesc pentru vizită. O să te lase aghiotantul meu la hipodrom. De acolo poţi găsi o maşină.

Revenise la glasul lui de totdeauna, rece şi rezervat, aproape impersonal.

Când m-am văzut din nou afară, sub lapoviţa măruntă şi rece, am tras aer în piept cât de adânc am putut. Pe lângă lapoviţă, vântul aspru dinspre miazănoapte se înteţise şi şuiera surd în jurul nostru, învolburând fulgii de nea şi plesnindu-mă îngheţat peste obraji. Mi-am ascuns faţa în gulerul de blană al man- toului, ţinându-l ridicat cu mâna înmănuşată până aproape de nivelul ochilor, mai puţin din cauza vântului, ci ca să nu mai fiu nevoită să-l privesc. Dar şi el îmi evita privirea.

Aghiotantul, un soldat tânăr şi înăltuţ, cu ochi gri spălăciţi, palizi şi trişti şi o faţă rotundă şi copilăroasă,

albă, dar ciupită de vărsat şi trandafirie de frig, a tras maşina în faţa mea, fără să-mi arunce nicio privire, cu mâinile înţepenite pe volan.

— Heinrich, i-am spus într-un sfârşit, întorcându-mă către el, şi i-am întins mâna.

El s-a uitat timp de câteva clipe la ea, părând că se gândeşte dacă să mi-o strângă sau nu. Mi-a strâns-o până la urmă, dar foarte uşor, doar cu vârful degetelor, fără să o atingă de buze, şi a lăsat-o imediat să-mi cadă moale pe lângă corp.

— Şi tu îmi lipseşti în fiecare clipă a vieţii mele, am şoptit.

— Oare? m-a întrebat el încet, dar apăsat, şi tot fără să se uite la mine.

A închis uşor portiera în urma mea, s-a aplecat să îi spună ceva soldatului de la volan, după care s-a îndreptat din nou din umeri şi a înţepenit în loc, aşteptând să plec, la fel, fără să-mi arunce nicio privire.

Automobilul s-a urnit greoi din loc, cu roţile scrâşnind pe pământul care începuse să se dezgheţe, transformându-se în mocirlă, iar Heinrich a plecat şi el imediat fără să se uite vreo clipă înapoi. A dispărut după prima baracă, lăsând în urma paşilor lui doar durerea sfâşietoare care se aşternuse din nou peste sufletul meu.

Peste ea, s-a mai aşternut şi altceva, necunoscut până atunci, dar la fel de dureros: înţelegerea deplină a ceea ce-mi spusese Miţi.

Mintea limpede şi sentimentele la distanţă.

4.

Mi s-a părut că am auzit ceva în depărtare.

Am ciulit urechile. Deşi ascultam cu încordare, în afara

ecoului domol al picăturilor de ploaie ce se loveau de geamurile automobilului, nu distingeam nimic altceva. Niciun pas rătăcit, niciun claxon de maşină, niciun lătrat de câine.

Cât să fi fost oare ceasul? Am aprins bricheta şi, la lumina tremurătoare a flăcării, mi-am aruncat privirea pe ceasul de la mână. În ciuda întunericului dens, ca de miez de noapte, nu erau nici măcar orele zece. Mi-am încrucişat din nou mâinile în poală şi am continuat să aştept, ascultându-mi bătăile neliniştite ale inimii şi căderea ploii pe capotă.

Ploua de câteva zile aproape fără oprire. O ploaie rece şi măruntă, ce dezgheţase bulgării de pământ şi-i transformase în noroi. Şoseaua către Ploieşti se desfăcea, udă şi pustie, până hăt-departe, cât puteam vedea cu ochii, iar pădurea zăcea scufundată în tăcere. Peste tot domnea acelaşi întuneric artificial de război, adâncind parcă şi mai tare liniştea nefirească. Doar pe străduţa din faţa mea, îngustă şi nepietruită, două felinare împrăştiau o lumină albăstruie, difuză şi tremurătoare, peste mocirla murdară. Cele câteva case erau afundate în beznă şi nemişcare.

Dar casa pe care o pândeam eu avea un bec albăstrui de veghe aprins deasupra uşii de la intrare, astfel că era ascunsă numai pe jumătate în umbră. O viluţă boierească cochetă, cu colonade şi domeniu generos în spate, şi o imagine aproape dispărută, dar mereu la fel de vie pentru mine, a Bucureştiului strălucitor din zilele de dinainte de război: cele două porţi metalice înalte, curtea largă, pavată cu piatră cubică, faţada de culoarea untului topit, cu intrare în arc de cerc, ferestrele înguste şi boltite, acoperite de grilaje de fier împletit, în stil maur, uşa grea

şi maiestuoasă, sculptată în stejar, becul albastru de camuflaj, un *Luftschutz Lampe* nemţesc ieftin, dar ascuns într-o cupă elegantă din sticlă groasă mată în formă de lalea curgătoare, ce îi făcea lumina albăstruie să pară şi mai pală, şi mai nesemnificativă.

Nu ştiu cât timp a trecut aşa, tot aşteptând, dar cu siguranţă că se făcuse târziu. Posibil să se fi apropiat de miezul nopţii, dar n-am mai vrut să mă uit la ceas. N-avea nicio importanţă.

Tocmai când mă pregăteam să mă las încă o dată păgubaşă şi să mă întorc acasă, am auzit în depărtare, dinspre Ploieşti, motorul unei maşini. Întâi, i-am zărit fascicolele slabe de lumină ale farurilor camuflate mijind în beznă, precum ochii doar pe jumătate deschişi ai unui aligator ce se ridica dintr-o mlaştină, şi spărgând întunericul cu numai vreo trei metri în faţă. Apoi, când a cotit pe străduţă, i-am desluşit şi silueta – o maşină grea de teren, cu linii aspre şi pătrăţoase şi gardă înaltă, un automobil militar. S-a oprit chiar în faţa porţii, la nici douăzeci de metri distanţă de maşina mea.

Heinrich a coborât dintr-o săritură, l-a salutat cu degetele la chipiu pe şofer, iar maşina a demarat în trombă, a cotit din nou către şoseaua principală şi a dispărut în beznă, lăsându-l singur în ploaie.

A dat să descuie poarta şi să intre, dar chiar atunci eu am aprins farurile.

După o tresărire, când şi-a dus repede mâna la centură, ca să-şi scoată revolverul, m-a recunoscut.

Şi nu a părut foarte mirat că mă vedea acolo, femeie mică şi fricoasă, în pădure în puterea nopţii, în mijloc de război. A renunţat să mai descuie poarta şi, fără nicio

şovăire, a venit înspre mine. A deschis portiera de pe partea pasagerului şi s-a aşezat, fără să-mi arunce nicio privire. Odată cu el, înăuntru a intrat şi frigul umed al nopţii târzii, înfiorându-mă.

— Putem să vorbim? l-am întrebat eu, cu o şoaptă.

— Despre ce să vorbim?

— Despre ce vrei tu.

El a încuviinţat. Se uita numai undeva înainte, în întunericul de dincolo de parbrizul ud de ploaie. L-am văzut cu coada ochiului cum şi-a aruncat chipiul pe bancheta din spate şi şi-a trecut degetele prin părul umed, ciufulindu-l.

Arăta obosit şi tras la faţă, iar din păr, pe sub gulerul îmblănit al jachetei şi apoi pe sub cămaşă, i se scurgeau picături grele de ploaie.

Lumina slabă a farurilor îi imprima pe chip irizaţii albăstrui, iar pleoapele, îngreunate de oboseală, îi păreau aproape viorii.

— Mă bucur că ai venit, Lulli.

— Nu pari să te bucuri.

— Mă bucur. M-ai scutit de o întâlnire neplăcută cu soţul tău. Aveam în plan să te caut să-ţi vorbesc, imediat ce aş fi revenit în Bucureşti… Probabil că eu am făcut ochii mari, pentru că, imediat, el mi-a zâmbit şi a adăugat: Neplăcută pentru dumnealui, vreau să spun, pentru că ţi-aş fi bătut direct la uşă.

Am tăcut din nou amândoi. Eu deja nu-mi mai doream să vorbim; nu voiam altceva decât să-mi apropii obrazul de pieptul lui şi să ascult cum îi bătea inima.

— Unde ai fost plecat? am întrebat într-un târziu; şi asta numai pentru că liniştea dintre noi devenise prea

apăsătoare şi trebuia să o curm într-un fel.

— Într-un loc foarte dezagreabil din Ucraina. De ce? Apoi, poate pentru că nu i-am răspuns, poate pentru că a surprins pe chipul meu vreo umbră sau vreun tremur al buzelor, mi-a aruncat o privire lungă pe sub gene şi m-a întrebat:

— De când aştepţi aici?

— De săptămâna trecută, am şoptit.

— De săptămâna trecută, a repetat el simplu, fără nicio intonaţie în glas. Dar apoi, după câteva secunde: Te rog, spune-mi că glumeşti.

Eu am încuviinţat uşor, cu un surâs. El m-a privit adânc în ochi, arătând confuz şi indecis, ca şi cum nu ştia ce să facă, dacă să râdă sau nu, dacă era sau nu una dintre glumele acelea atât de extravagante, pe care le tot făceam eu în cele mai nepotrivite momente, după, mi-a spus serios:

— Umorul tău este deconcertant. Creierul meu îl percepe ca fiind amuzant, dar, în mod ilogic, corpul meu refuză să reacţioneze şi să râdă.

Eu am înălţat din umeri, glumeaţă cum mă găseam.

Numai că de data aceea chiar nu glumeam. Îl aşteptasem timp de o săptămână, în fiecare seară, de la apusul soarelui până după miezul nopţii, mereu în acelaşi loc, în maşina ascunsă printre tufişurile desfrunzite de la intrarea în pădure, fără să mă mişc de acolo, deşi poarta grea din fier rămăsese mereu închisă, iar ferestrele cufundate în întuneric. Plouase aproape în tot răstimpul acela, mocăneşte, iar o ceaţă deasă şi cenuşie, sinistră, îmbrăcase zarea.

Inconştientă cum eram pe atunci, nu-mi trecuse nicio

clipă prin minte ce mi s-ar fi putut întâmpla dacă m-ar fi observat cumva vreo santinelă germană, dintr-acelea înarmate până în dinţi, care lăsau impresia că mai întâi trăgeau şi abia apoi te întrebau cum te cheamă şi ce-ţi trebuie, cum pândeam cu atâta interes vila în care erau încartiruiţi doi înalţi ofiţeri nemţi, şi nu oriunde, ci tocmai în raza Waldiager-ului de la Băneasa, obiectivul militar german cel mai important din toată zona Bucureşti-Valea Prahovei. Dar na, dă-i Doamne, dacă ai cum, lui Lulli cea fără de minte, mintea cea de pe urmă.

— Totuşi, de ce aştepţi aici? m-a întrebat el, după alte câteva clipe.

— Ca să-ţi mai spun încă o dată că ai înţeles greşit şi că te cred. Mi-ai lăsat impresia că nu ţi-a fost foarte clar ultima oară.

— *Wie bitte?! 103* – S-a aplecat către mine, făcându-şi mâna pâlnie la ureche. Însă, în ciuda reacţiei neaşteptate şi a tonului ironic şi amuzat, nu arăta deloc înveselit sau cu chef de făcut spirite, ci tot la fel de rece, obosit şi impasibil ca şi până atunci. — Lulli, dar nu se poate să fi venit să-mi ceri iertare!… De când ne cunoaştem, se întâmplă întotdeauna numai invers.

— Atunci înseamnă că în curând o să se inverseze polii pământului, pentru că exact de asta am venit.

Eu sperasem la un zâmbet, dar nici măcar un muşchi nu i s-a clintit pe faţă. Revenise la poziţia rigidă de dinainte, cu spatele lipit de banchetă şi privirea aţintită la picăturile scurgându-se pe parbriz.

— Lulli, cred că şi tu ai înţeles greşit. Dacă m-ai cunoaşte atât de bine pe cât ar trebui, ai şti că nu sunt genul acela de bărbat. Sentimentele mele nu se schimbă

peste noapte.

Şi-a întors din nou ochii către mine şi, în sfârşit, i-am întâlnit privirea.

— Dar? am şoptit.

— *Dar* – a accentuat uşor cuvântul –, dacă vreau să supravieţuiesc nenorocitului ăsta de război şi să mă întorc acasă, la fetiţa mea, nu pot să mă las distras de… de… Să zicem că nu-mi permit să fiu la cheremul unei femei capricioase, care se joacă cu mine cum vrea ea, doar pentru că poate.

— A fost o simplă întrebare, Heinrich. Înţelege odată. O întrebare idioată, pe care nu ai idee cât de tare o regret. Îmi pare rău. Am spus nişte lucruri pe care nu trebuia să le spun, iartă-mă.

— N-ai de ce să-ţi ceri iertare pentru asta, a zis, după câteva momente de tăcere. Şi când m-am îndrăgostit de tine, tot aşa, spuneai lucruri pe care nu trebuia să le spui. 109 Pardon?

În momentul acela mi-am dorit numai să îi iau mâna şi să îi sărut podul palmei, să-mi lipesc buzele de pielea lui, pe care mi-o imaginam rece de la ploaie, şi eventual să nu mi le mai desprind niciodată. Nu ştiu de ce n-am făcut-o. Din nou, s-a instalat tăcerea. Mi-am concentrat toată atenţia pe sunetul indistinct al ploii.

— Lulli, ai un har extraordinar de a devia de la subiect. Nu că n-ar fi captivant, dar este foarte târziu şi n-am mai dormit de nu mai ştiu când. De ce ai venit de fapt?… Pentru că şi acum mi-am dat seama la fel de repede că nu ca să-mi ceri iertare ai venit.

— Motivul adevărat este că te aştept aici de săptămâna trecută şi tot nu am avut suficient timp să inventez un

motiv.

Buzele lui s-au mişcat şi am crezut că o să zică ceva. N-a spus nimic. Ceva mai târziu, mi s-a părut că mi-ar fi şoptit numele. Dacă ar fi încetat ploaia măcar pentru o singură clipă şi s-ar fi făcut complet linişte, mi-aş fi dat poate seama dacă mi se păruse sau nu. Au mai trecut câteva momente, apoi, din senin, el a întins braţul şi a stins farurile. Lumina lor palidă a murit, iar noi ne-am scufundat în întuneric.

În clipa imediat următoare, fără să ştiu cum s-a întâmplat, urcasem deja în braţele lui, coapsele mele dezgolite îi înconjurau trupul şi ne sărutam neîntrerupt, fără să ne desprindem unul de celălalt. Jacheta îi dispăruse, cămaşa îi era pe jumătate descheiată şi coborâtă peste umeri, bluza mea era şi ea deschisă şi scoasă din fustă, degetele lui erau în părul şi pe ceafa mea.

Tot ceea ce fusese până atunci real şi palpabil în jurul meu s-a evaporat pe loc şi nu au mai rămas decât senzaţiile. Pielea mea încinsă lipită de hainele lui umede, răcorindu-mi-o, pieptul lui, prin cămaşa desfăcută, despărţit de sânii mei doar de mătasea subţire a furoului, răsuflarea lui fierbinte pe deasupra buzelor mele întredeschise, sărutările umede şi adânci, ce parcă mi se scurgeau de pe buze drept în piept şi pântece, aprinzându-mi tot trupul, respiraţia lui grea şi înfierbântată în urechea mea. L-am simţit mâinile – nu erau reci, aşa cum îmi imaginasem, ci aproape că îmi frigeau pielea – cum mi se strecurau pe sub furou, vârful degetelor atingându-mi coastele şi partea din lateral a sânilor, coborând şi urcând din nou, pe mijlocul spatelui, înfiorându-mi carnea şi trezindu-mi la viaţă fiecare nerv adormit, pe talie şi către

şolduri şi apoi pe sub fustă, ca să se oprească pe exteriorul pulpelor, sus de tot, chiar deasupra jartierei.

Îl sărutam fără să mă pot opri şi mă luptam, îngrădită de spaţiul prea îngust, grăbită şi stângace, cu restul de nasturi care încă îi mai ascundeau trupul de atingerea mea, întrebându-mă ca prin vis dacă aveam oare să-l mai văd vreodată îmbrăcat în altceva în afară de uniforma aceea blestemată. Mi-am strecurat mâinile pe sub cămaşa lui, peste abdomenul tare de dedesubt, şi m-am desprins din sărutare; buzele mi-au coborât de-a lungul gâtului său, peste venele pulsându-i uşor sub pielea fierbinte, printre clavicule şi pe piept, tot mai jos, urmărind în acelaşi timp cu vârfurile degetelor, prin deschizătura cămăşii, linia muşchilor, l-am simţit sub degete bătăile inimii, rapide, dar distincte, apoi mâinile, urcându-mi deodată pe interiorul pulpelor, şi m-am înfiorat.

Ne-am sărutat din nou şi cred că i-am muşcat şi buzele, în timp ce, cu degetele bâjbâind nerăbdătoare prin beznă, i-am găsit catarama grea de metal a centurii de la pantaloni. L-am auzit gemând peste buzele mele, uşor, aproape imperceptibil. Iar când l-am simţit scufundându-se în mine, abia atunci mi-am dat seama şi eu de febra ce-mi ardea în obraji şi piept, mi-am auzit propria respiraţie, rapidă şi agitată, şi, fără să vreau, mi-am încleştat unghiile în muşchii tari ai braţelor lui, prin materialul moale şi uzat al cămăşii. N-a mai tresărit, ci mi-a încercuit mijlocul cu braţele şi, cu respiraţia grea şi întretăiată, şi-a lipit buzele pe mica adâncitură dintre gât şi umăr, sărutându-mi pielea până sus, sub lobul urechii, şi din nou mi-a sărutat buzele, şi încă o dată, şi încă o dată, până am avut impresia că-mi pierdusem de tot suflul; i-am trecut degetele ambelor

mâini prin păr, ca să-l trag şi mai aproape de mine, şi din instinct, mi-am arcuit gâtul sub amprenta umedă a buzelor lui. Am rămas aşa până aproape de sfârşit, cu capul puţin pe spate, cu degetele în părul lui, fără să-i văd ochii, dar simţindu-i tot timpul răsuflarea pe piele. Şi, poate chiar în ultima clipă când am mai fost în stare să gândesc, înainte ca trupul lui să îmi frângă latura conştientă şi să nu mai simt altceva decât faptul că nu mai puteam respira şi că mă prăbuşeam în gol, atunci abia mi-am auzit şi inima. Pornea din nou, ca întoarsă cu cheia.

Mai târziu, încă în braţele lui, sărutându-ne uşor printre zâmbete, i-am luat în sfârşit mâna şi i-am sărutat podul palmei, aşa cum îmi dorisem mai înainte, şi mi-am păstrat acolo buzele îndelung, respirându-i parfumul pielii. Am stat aşa multă vreme, nemişcaţi, până ni s-au liniştit respiraţiile şi ne-au încetinit bătăile inimilor. Eu, cu capul pe umărul lui, răsuflându-i foarte aproape de gât şi atingându-l din când în când cu buzele, iar el, cu o mână sprijinită sub cap şi cu cealaltă mângâindu-mi în neştire umărul dezgolit, în sus şi-n jos de-a lungul braţului, abia atingându-l, doar cu buricele degetelor; amândoi cu hainele răvăşite şi pielea mirosind a celălalt, cu obrajii încinşi şi buzele muşcate şi aprinse, fără să rostim niciun cuvânt. În liniştea aceea minunată, deşi înlănţuită de braţul lui şi ascultându-i ritmul respiraţiei, ca un ecou al ploii mărunte şi domoale de dincolo de geamurile aburite, mi-am dat seama că eram mai neliniştită ca niciodată.

*

— Ce-o să se întâmple cu noi dacă Germania o să piardă războiul?

El nu mi-a răspuns; încă dormea. Nu doream să-l

trezesc, aşa că mi-am lipit din nou obrazul de pielea lui şi am închis ochii, însă fără să mai pot aţipi.

Bănuiam că afară se crăpase deja de ziuă, pentru că pendula din cealaltă cameră tocmai bătuse uşor de şase ori, dar obloanele negre opace erau trase peste toate ferestrele şi nicio geană de lumină nu pătrundea înăuntru. Doar lampadarul înalt, cu abajur gălbui şi franjuri aurii din mătase, descria un cerc de lumină palidă pe covorul cu flori, menţinând restul încăperii în penumbră, iar ultimele sclipiri gălbui-roşiatice ale focului pâlpâiau în soba maronie de teracotă, îndărătul uşiţei din fier împletit. Ploaia bătea în continuare în ferestre şi pe pervazuri, monoton şi tihnit.

— Când, a zis deodată, după câteva clipe. Era treaz.

— Hm? am murmurat, deschizând din nou ochii.

Apoi, fără să aştept să mai spună ceva, m-am ridicat uşor pe palme, dezlipindu-mi partea de sus a trupului de al său – aşa adormisem, lipită toată de el, cu membrele amestecate, capul sprijinindu-i pe omoplat şi sânii striviţi de spatele lui, ca să-i simt fiecare răsuflare, fiecare ridicare şi coborâre a pieptului, fiecare încordare a muşchilor sub piele – şi am început să-i sărut ceafa, pornind de sus, de sub linia părului, şi coborând încet, pe dunga mai accentuată a coloanei vertebrale, mi-am trecut buzele peste cicatricea întunecată de lângă încheietura umărului – urma cine ştie cărei răni, provocate de vreun glonţ sau fragment de şrapnel –, peste bicepsul drept, de unde i se răsfira peste umăr, către mijlocul spatelui, pielea aceea nouă, mai albă decât pe restul trupului, pentru că pe dedesubt nu mai circula sângele, aspră şi părând strânsă şi împuţinată, ca şi cum ar fi intrat la apă – o arsură adâncă

vindecată – şi, din nou, pe gât şi umeri.

— Ce ziceai? l-am întrebat după o vreme, surâzând, printre sărutări.

— Ce-o să se întâmple cu noi *când* Germania o să piardă războiul.

Cuvintele lui au avut asupra mea efectul unui duş rece. Surâsul mi-a îngheţat pe buze.

— Poftim?

— Am pierdut deja războiul, Lulli. E numai o chestiune de timp până devine oficial. M-aş mira însă să nu-ţi fi trecut asta prin minte tocmai ţie, cu cinismul şi opiniile tale…

— Mi-a trecut deja prin minte, am mărturisit eu, şoptit.

Am mai stat aşa timp de câteva secunde, încremenită, după care m-am ridicat şi m-am aşezat alături. Mi-am lăsat capul pe pernă, foarte aproape de al său, iar el m-a înfăşurat cu braţul. N-am spus niciunul nimic multă vreme.

Era adevărat că în ultima jumătate de an comunicatele germane de presă vorbiseră numai în termeni destul de confuzi – *succese defensive, retrageri strategice, sustrageri inteligente, iniţiative de apărare* –, ce lăsau impresia că nemţii nu mai făceau altceva pe fronturi decât să prevină alte tragedii de genul Stalingradului, dar să piardă războiul? Să fi fost oare lucrurile chiar atât de grave? Să ajungă ruşii în România?

Auzisem, într-adevăr, şoptindu-se că frontul ro- mâno-german de pe Nipru se clătina, îmi confirmase şi Miţi, dar tot nu voiam să cred. Dacă nemţii pierdeau războiul, atunci noi îl pierdeam alături de ei. Iar, dacă pierdeam războiul, veneau bolşevici peste noi. Nu, nu se putea. Era ceva de neimaginat. Însă, oricât m-am străduit să nu-mi închipui

asemenea lucruri cumplite tocmai în clipele acelea minunate alături de el, multă vreme am auzit în minte numai acele câteva cuvinte, ca un disc blocat sub acul patefonului: *războiul este pierdut, vin ruşii, războiul este pierdut, vin ruşii, războiul este pierdut, vin ruşii.*

— Pari foarte sigur de ceea ce spui, am şoptit, după un timp.

— Sunt foarte sigur de ceea ce spun.

— Atunci, ce-o să se întâmple cu noi *când* Germania o să piardă războiul?

— Depinde la care *noi* faci referire. La mine şi la tine, sau la tine şi la ţara ta, sau la toată lumea în general.

— Există vreo diferenţă majoră între astea trei cazuri?

— Nu ştiu. Probabil că nu apoi, după o scurtă pauză de gândire, a închis din nou ochii şi mi-a şoptit în păr: N-am idee ce-o să se întâmple, Lulli. Vom vedea când va veni vremea. Nu vreau să mă gândesc la asta chiar acum.

— Dar la ce vrei să te gândeşti acum?

— La nimic. Îmi doresc numai să mai stau aşa cum stau în momentul ăsta. Atât. — Mi-a strâns uşor mijlocul cu degetele. — Să stau aici, împreună cu tine, să aşteptăm amândoi în pace dezastrul şi să nu mai vorbim despre el. Mi-a sărutat tâmpla, buzele lui abia atingându-mi părul, după care a continuat, pe un alt ton, ceva mai aspru: Chiar nu vreau să mai vorbesc despre asta, te rog. Îmi ajunge. M-am săturat. M-am săturat de toate.

— Şi funcţionează tactica asta, a struţului?

— Nu prea, a recunoscut el după câteva momente de tăcere. Dar aşa am obosit, Lulli. Nici n-ai idee. Nu mai dorm, stau tot timpul treaz şi mă gândesc doar la ce-o să se întâmple cu noi, cu Marie, cu Klara, ce-o să se întâmple

cu tine, ce-o să se întâmple cu toată lumea. E extenuant. Mă seacă de energie. Nu mai pot să mă gândesc numai şi numai la asta. O s-o iau razna în felul ăsta. Aşa că, Lulli, te rog, nu mai zice nimic şi sărută-mă.

L-am sărutat, dar în momentul acela, nu mă gândeam decât la faptul că Barbu – care, aşa cum era dânsul, era totuşi un om foarte inteligent şi cu capul pe umeri – îmi spusese şi el acelaşi lucru. Cum era posibil oare ca Heinrich să fie duşmanul, când zicea acelaşi lucru ca toată lumea?

— Dar, dacă războiul este pierdut, de ce mai lupţi atunci? am şoptit. De ce mai luptaţi cu toţii?

— Pentru că, dacă trebuie neapărat să mor, aş prefera să mor mai onorabil decât atârnat în ştreang sau cu faţa la zid şi cu un glonţ în ceafă. Am un copil care rămâne după mine şi trebuie să trăiască cu capul sus mai târziu, indiferent ce se întâmplă acum. Dar exact despre asta vorbeam când spuneam că războiul este pierdut.

— Nu înţeleg. Nu înţeleg mai nimic din ce-mi spui.

— Să zicem că, atunci când îţi este mai teamă că vei muri de mâna alor tăi decât de mâna duşmanului, înseamnă că nu prea mai sunt speranţe. Şi, având în vedere că acum se poate ajunge în faţa Curţii Marţiale pentru orice fleac, sau, mult, mult mai grav, pe mâna Gestapoului, cred că asta spune tot. Înţelegi?… Oricum, nu mai contează acum, a adăugat însă, după alte câteva secunde. Războiul o să se încheie curând. Nu prea mai are cum să continue. S-a terminat. Să vedem ce-o să se întâmple după.

Războiul avea să mai dureze încă un an şi jumătate.

Acum, când îmi amintesc câteodată cuvintele lui din

dimineaţa aceea şi tonul atât de categoric cu care le rostise, aproape fără niciun dubiu în glas, mă gândesc cu inima strânsă că, deşi Heinrich posedase întotdeauna un simţ al realităţii care friza cinismul, nici măcar el nu şi-ar fi putut imagina vreodată că războiul urma să mai dureze din momentul acela, o zi oarecare de la sfârşitul lui noiembrie 1943, încă fix 537 de zile. Încă 537 de zile de lupte, când războiul era deja pierdut!

— Cum se face că noi doi ajungem mereu să vorbim despre război şi despre moarte? l-am întrebat după multă vreme, când, în liniştea aceea, înfăşurată în braţele lui, cu răsuflarea sa caldă pe tâmplă şi bătăile inimii atât de aproape de inima mea, începeam să-mi simt din nou pleoapele grele.

— Tu ai început discuţia, Lulli. Tu începi întotdeauna discuţia. Mie îmi plăcea mai mult ce făceai înainte.

Am surâs.

— Nebunia asta o să se sfârşească, eu o să supravieţuiesc şi-o să rămân aici cu tine, sau o să plecăm amândoi la Berlin, sau în Montevideo, sau oriunde vrei tu în altă parte şi o să fim împreună pentru totdeauna. O s-o iau şi pe Klara cu noi, ca să crească lângă tine şi să devină şi ea o femeie cel puţin la fel de minunată cum eşti tu, şi o să mor alături de voi două foarte fericit, de bătrâneţe sau de râs.

— Eşti ciudat de optimist câteodată… După câteva secunde, mi-am trecut uşor degetele prin părul lui şi am adăugat moale: Nu-mi face nicio plăcere să-ţi stric momentul, dar trebuie să-ţi reamintesc că suntem căsătoriţi. Fiecare cu altcineva.

— Eu nu mai sunt. De multă vreme. Iar cu soţul tău e

simplu: ori îl părăseşti tu de bunăvoie, ori îl împuşc eu.

— Oh!

— Îmi pare rău. Sânge latin şi fierbinte cum eşti, nu mi-ai oferit ocazia să-ţi spun. Ultima oară ai luat-o la goană înainte să apuc măcar să te salut, d-apoi să mai ajung să-ţi explic în ce calitate se afla Martha cu mine acolo.

— Te rog, nu-mi mai aminti, am şoptit, închizând repede ochii şi apăsându-mi palmele pe obrajii înfierbântaţi. O să mor de ruşine. Ai avut dreptate, am fost geloasă.

— Am sperat, da. Dar Martha n-a fost niciodată o rivală pentru tine. Nici înainte, nici după ce ne-am căsătorit. Tu ai fost singura femeie pe care am dorit-o vreodată. Eu şi Martha am fost căsătoriţi doar un an, din care şapte luni eu le-am petrecut în Spania. Timp în care ea s-a îndrăgostit de altcineva. Eu eram deja îndrăgostit de altcineva şi suntem prieteni din copilărie, deci n-a fost complicat de rezolvat. Tu nu ai vrut să mă crezi, dar căsătoria noastră a fost doar un lucru care, la momentul respectiv, trebuia să se întâmple şi atât. Şi care, din nefericire pentru toţi trei, s-a şi întâmplat…

— Să-ţi zic şi eu ceva?

— Zi-mi.

— Mai ştii ce mi-ai spus în seara aia, când ne-am reîntâlnit? Că Barbu ştia de noi doi?… Cred că ai avut dreptate. Cred că într-adevăr ştia şi ştiuse tot timpul. Dar nu-i pasă.

Am vrut să mai zic ceva, dar n-am apucat, pentru că el m-a sărutat, împiedicându-mă:

— Şşş… Haide să nu mai Vorbim nici despre asta. Le vom rezolva pe fiecare în parte, când le va veni vremea. În ceea ce ne priveşte pe noi doi, lucrurile au fost mereu

simple. Noi le-am complicat. O să fim pentru totdeauna împreună şi atât.

Apoi s-a ridicat în capul oaselor şi s-a întins după ceasul de mână, aşezat pe noptiera de la capătul patului.

— E târziu, *Schatzi.* Trebuie să plec.

— Mai stai puţin cu mine. Te rog…

— Nu am cum. Îmi pare rău. Am întârziat deja. Şi eu nu întârzii.

Însă n-a plecat chiar atunci. Am mai stat aşa câtă- va vreme, împreună, fără niciun cuvânt, iar când s-a ridicat de lângă mine, eu mi-am păstrat ochii închişi şi răsuflarea uşoară şi regulată. Deşi îmi simţeam pleoapele grele, nu dormeam. L-am văzut, printre genele coborâte, cum a mai pus două lemne peste jarul roşiatic din sobă. Flăcările au început să pocnească uşor, împresurându-le. Simţeam cum în încăpere se făcea din nou cald, iar căldura îmi cobora încet-încet înspre membre, ca o toropeală apăsătoare. Capul începuse să mă doară – reminescenţă pulsatilă a nopţii nedormite, dar şi a atâtor alte nopţi albe, pline de gânduri, din ultima perioadă –, iar aşternuturile erau calde şi îi păstrau parfumul trupului. L-am urmărit ca prin ceaţă cum se mişca în penumbra încăperii în picioarele goale; şi-a pus tăbliţa de identificare la gât şi ceasul la încheietură, şi-a încheiat nasturii cămăşii, ca apoi să treacă în baie, unde, prin sunetul fluid al apei curgând în chiuvetă, bănuiam că se bărbierea. Iar eu, chiar şi în starea aceea de amorţire în care mă găseam, când parcă nu mai aveam niciun gând logic, dar, în mod paradoxal, perfect conştientă de ceea ce aveam de făcut după ce ar fi plecat el, tot îmi dădeam seama că, dincolo de mine însămi şi de toate spaimele şi contradicţiile ce-mi apăsau mie sufletul,

el rămânea acelaşi. Şi că nu aveam idee cum să mă vindec de dânsul.

Ascultam, tot ca printr-un vis înceţoşat, cum pendula din camera alăturată bătea ora şapte. Am închis pleoapele pentru câteva momente, învinsă.

Tot bătăile moi ale pendule! m-au deşteptat. Letargică, fără să deschid ochii, le-am numărat din nou în gând – zece, unsprezece, douăsprezece. Mi-am dat seama, cu o tresărire, că era deja miezul zilei. Adormisem. Şi, pentru prima oară de multe zile, dormisem adânc şi fără vise.

În cameră era tot semiîntuneric, lampadarul aprins, obloanele trase peste toate ferestrele, iar ploaia cădea în acelaşi ritm molcom pe sticla geamurilor. Doar focul din sobă părea că se stinsese de multă vreme, pentru că se răcorise. Iar Heinrich plecase.

Mi-am îmbrăcat furoul şi m-am dus la fereastră. Am ridicat oblonul şi, de după draperie, am aruncat o privire afară. Ziua era ceţoasă, cu lumină tristă, mai mult cenuşie decât albă. Printre picăturile de ploaie se strecurau şi fulgi apoşi de zăpadă, topindu-se însă imediat ce atingeau sticla încălzită a geamului. Automobilul meu, pe care-l lăsasem cu o seară în urmă tocmai în partea cealaltă, la marginea pădurii, era parcat în curte. Nu se vedea nicio mişcare.

Peste câteva minute, când îmi încheiam nasturii bluzei, am simţit din nou apăsarea aceea dureroasă deasupra inimii. Nu dispăruse. Trăiam cu ea de mai bine de o săptămână, tot timpul, în fiecare clipă, zi şi noapte, trează sau dormind, dar, pentru că îl avusesem pe Heinrich lângă mine, o uitasem; prezenţa lui era atât de copleşitoare, încât altceva nu mai puteam să simt. Însă el plecase, în timp ce nesiguranţa şi spaima erau tot acolo, aievea, la fel

de reale şi intense ca dragostea mea pentru el.

Apoi, repede, înainte să am timp să mă răzgândesc, am întins mâna şi am tras de mânerul auriu al noptierei de la capătul patului.

Surprinzător, sertarul s-a deschis foarte uşor. Nu era încuiat.

Înăuntru nu era nimic demn de luat în seamă – nici nu ştiam ce anume mă aşteptam să găsesc, că doar nu îmi trebuia prea multă minte ca să-mi dau seama că un ofiţer de anvergura lui Heinrich nu şi-ar fi ţinut vreodată corespondenţa oficială sau planurile de operaţiuni militare acasă, într-un sertar descuiat –, doar câteva volume nemţeşti de inginerie mecanică, aviatică şi termodinamică, nişte exemplare îndoite din *Universul* nostru şi din *Völkischer Beobachter,* care arătau ca şi cum nu fuseseră nici măcar desfăcute, d-apoi răsfoite şi, chiar deasupra lor, la vedere, o ediţie veche de buzunar, din 1878, cât palma, îmbrăcată în piele moale maronie de viţel, inscripţionată pe cotor cu litere aurite şi cu colţurile îndoite de prea multă folosinţă, a unui volum de poezii de Heine. O bucăţică de literatură degenerată, arsă simbolic în Opernplatz de către Goebbels, într-o ditamai sărbătoarea publică, dar pe care Heinrich se părea că n-avea nicio reţinere să o expună chiar acolo, la vedere, sub ochii oricui ar fi deschis sertarul.

În mod obişnuit aş fi surâs în faţa unei astfel de dovezi de frondă, la fel de elegantă ca întreaga lui persoană, însă atunci n-am reuşit. Gestul acela, pus alături de mărturisirea faptului că îşi verifica în fiecare zi biroul de microfoane ascunse, nu mi-a părut deloc subtil, ci de-a dreptul provocator, ca şi cum ar fi râs de oricine ar fi

îndrăznit să-i cotrobăiască printre lucruri. Gândul mi-a înfierbântat obrajii. Am închis într-o clipită sertarul.

Cu mişcări greoaie şi străine, ce parcă nu mai atârnau de voinţa mea, ci de o forţă mai presus de mine, am început să întorc rând pe rând tablourile, să văd dacă nu cumva se afla pe undeva vreun seif, al cărui cifru aş fi putut eventual să-l aflu mai târziu, să mă uit în spatele draperiilor, pe sub covor, printre paginile cărţilor din bibliotecă, să deschid uşi şi sertare şi să-i scotocesc lui Heinrich printre haine şi lucruri personale. Dar nu era absolut nimic suspect pe nicăieri. De la tunicile şi cămăşile lui de uniformă, înşiruite pe umeraşe identice în garderobul de nuc, toate călcate la dungă, cu gulerele şi manşetele atât de scrobite, încât se simţeau la atingere ca şi cum ar fi fost din carton, la obiectele de toaletă din dulăpiorul de la baie, ordonate milităreşte, şi până la zecile de cărţi din bibliotecă, perfect aranjate, fără nici cea mai mică urmă de praf, peste tot domneau numai severitatea şi rigoarea caracteristice lui.

Apoi, în *secrétaire*- din colţul încăperii, alături de o cutie de lemn plină cu ţigări din foi, cu sigiliul unei case cubaneze de tutun, şi de corespondenţa lui personală, am găsit în sfârşit şi ceva posibil folositor: teancuri de hârtii bătute la maşină, cu antetul *Großdeutsches Reich* şi semnătura lui oblică în josul paginilor, peste ştampila cu svastică şi vulturul german. Zeci şi zeci de hârtii, toate ordonate cu cea mai imposibilă precizie nemţească, aproape de necitit de cât de plictisitoare erau, dări de seamă, fişe de recepţie, rapoarte peste rapoarte şi lecţii de instrucţie. Totuşi, nimic nu părea cu adevărat important. Iar având în vedere că sertarul secréta/re-ului nu fusese

încuiat şi cheiţa era doar de formă, mi-am dat seama, exasperată, că ceea ce făceam era doar un fel de căutare a proverbialului ac românesc în carul cu fân, numai cu o etică mai dubioasă. Dacă Heinrich ştia într-adevăr ceva vital pentru soarta României, trebuia s-o aflu chiar din gura lui. Trebuia pur şi simplu să îl conving să îmi spună. Cum aveam să fac asta, Dumnezeu cu mila.

Am luat o ţigară din cutie, am aprins-o şi, în timp ce trăgeam în piept fumul aromat şi mă gândeam din nou la Heinrich şi ce avea să fie mai departe, m-am surprins citind numele de pe plicurile corespondenţei lui personale. O mulţime de scrisori, de la Marie, Friedrich, Gerhardt şi alte nume necunoscute. Apoi, cu o uşoară emoţie, printre ele le-am recunoscut şi pe cele trimise de mine de-a lungul vremii, în plicuri şic de culoarea lavandei şi somonului. Am surâs amintirii şi le-am lăsat pe toate acolo unde se găseau. Să-i citesc şi corespondenţa privată ar fi fost deja prea mult. Dar, în fundul sertarului, dintr-un plic alb, se zăreau ieşind colţurile rotunjite ale unor fotografii. Bănuiam cam ce fotografii erau şi nu mă puteam abţine.

Marie şi Heinrich, lângă un biplanor; Marie, cu o tocă cu voaletă de culoare deschisă, zâmbind mândră la braţul lui, iar Heinrich, cu o medalie la gât, foarte tânăr, abia ieşit din adolescenţă, cu obrajii rotunzi şi trandafirii şi părul blond ciufulit venindu-i în ochi.

Friedrich, la vreo nouăsprezece-douăzeci de ani, într-o poză oficială a Wehrmacht-ului, îmbrăcat în uniforma cenuşie de *Gefreiter,* pomădat şi spilcuit, fără să arate cu mult diferit de Friedrich cel de şaisprezece ani pe care îl cunoscusem eu şi, în acelaşi timp, paradoxal, arătând a bărbat în toată firea. Friedrich, pe jumătate român şi care

de mai bine de doi ani nu mai păşea printre noi.

Heinrich şi Klara; Heinrich în costum civil, iar Klara, mai mare decât în poza în care o văzusem pentru prima oară, la vreo trei anişori, în hăinuţă de călărie bine strânsă pe corp, cu faţa albă concentrată la aparatul de fotografiat şi părul de culoarea spicelor de grâu, prins în două codiţe împletite, legate cu fundiţe, susţinută de mâna tatălui ei pe un ponei cu coamă albă regală. La fotografia aceea m-am uitat mai mult decât la celelalte, încercând să-mi desluşesc mie însămi ce simţeam în legătură cu copilul lui Heinrich împreună cu o altă femeie. Mi-era greu să conştientizez că era într-adevăr copilul lui. Era doar o fetiţă palidă şi slăbuţă, care parcă semăna cu Heinrich, dar care putea la fel de bine să semene şi cu Martha.

Apoi, cu o tresărire şi o zvâcnire a inimii în piept, m-am recunoscut pe mine.

Eu – eu! —, pe faleza de la Constanţa, pe aleea pietruită din faţa Cazinoului, printre băncuţele albe şi felinarele din fier, într-o zi vântoasă, cu valurile înspumate ridicându-se din spatele meu, înainte să se zdrobească de stânci, îmbujorată şi ciufulită, încercând în acelaşi timp să-mi ţin în loc şi pălăria albă din pai şi poalele rochiei, ca să nu mi le zboare vântul, şi râzând în hohote.

Nu numai că nu ştiam cum ajunsese fotografia aceea la Heinrich – poate prin Marie?! —, dar nici nu-mi amin- team cine mi-o făcuse şi cu ce ocazie. Barbu? Vreo cunoştinţă? M-am studiat atentă. Nu arătam cu nimic diferit faţă de cum arătam de obicei. Era greu de spus când anume fusese făcută, pentru că verile mele din ultimii ani fuseseră toate la fel, luni întregi cu băi de soare ziua, pe plajele fierbinţi de la Eforie şi Balcic, şi nopţi lungi şi vesele,

udate de şampanie fină, în jurul meselor de ruletă de la Cazino. De-a lungul timpului, adunasem zeci de astfel de instantanee copilăreşti şi ridicole. Numai că una dintre ele se afla în posesia lui Heinrich şi eu nu aveam idee de când şi de ce.

Şi, din nou eu, tot într-un instantaneu mărit, în rochie neagră de seară, cu trenă lungă, cu părul adunat într-un coc greu, coborât pe ceafă, arătând îngândurată şi uitându-mă undeva în zare, cu mâna sprijinită de o balustradă albă din marmură. De data aceea, ştiam perfect când anume purtasem rochia respectivă, pentru că pur şi simplu îmi era imposibil să uit. Într-o noapte parfumată de sfârşit de iunie, în urmă cu mai bine de doi ani, în faţa cazinoului de la Sinaia.

Când am realizat că fotografiile fuseseră făcute de aceeaşi mână, am fost prea uluită ca să pot reacţiona.

Iar apoi m-am înfuriat la culme.

Am aruncat fotografiile pş masă şi, într-un impuls de moment, am pus mâna pe telefon. Centralista mi-a făcut legătura cu baza de la Otopeni, unde telefonista Luftwaffe, după ce mi-a cerut numele, m-a lăsat să aştept.

— Lulli! i-am auzit în sfârşit vocea la capătul celălalt al firului, egală şi liniştită, doar puţin înăbuşită, ca şi când ar fi ţinut receptorul în echilibru între bărbie şi umăr, ocupat în acelaşi timp şi cu altceva. Ce surpriză plăcută! Dar ce…

— Nu te-ai întors în Germania, nu-i aşa?

— Poftim?!… — Câteva momente de tăcere nedumerită. — Nu. Cum să mă-ntorc? Sunt la Otopeni, Lulli. Nu aici ai intenţionat să telefonezi?

— Te rog frumos, Heinrich. Ştii foarte bine la ce mă refer. Atunci când ai coborât din tren la Timişoara. Nu te-ai

întors în Germania. Abia acum mi-am dat seama.

Au trecut câteva secunde de linişte deplină. El n-a spus nimic şi nici nu mi s-a părut că ar fi avut vreo reacţie de vreun fel. Nu mi-a cerut nicio explicaţie. Nu m-a întrebat de unde aflasem, l-am auzit în continuare numai respiraţia în receptor, la fel ca până atunci, fără nicio tresărire. M-am întrebat dacă măcar era surprins că ştiam. Cu siguranţă nu părea. Aproape ca şi cum s-ar fi aşteptat.

— Au trecut şase ani de atunci, am continuat eu. Şase anii… De ce nu mi-ai spus nimic?

— Lulli, acum aştept pe cineva, a zis el, după încă o linişte foarte lungă. Trebuie să apară. Şi nici nu putem să vorbim despre asta la telefon. Este ridicol.

— De ce să nu vorbim, mă rog?!… Gata, s-a terminat războiul? Nu mai are nimeni altă treabă decât să asculte idilele tale sentimentale?

— Nu fi sarcastică.

— Nu sunt sarcastică. Sunt furioasă.

— Nu, nu m-am întors chiar atunci, a mărturisit el deodată, pe neaşteptate, după alte câteva momente de tăcere încordată de ambele părţi. Ştiam că soţul tău rămăsese în Augsburg şi am considerat că trebuia să-ţi vorbesc. Am rămas o noapte în Timişoara şi apoi am fost să te caut la Bucureşti, la tine acasă. Dar nu erai acolo. Mi-a spus servitoarea că, imediat după ce ai revenit de la Berlin, ai plecat la Constanţa cu o prietenă, la o sindrofie sau aşa ceva, aşa că m-am dus să te caut.

— Şi? l-am presat eu, când mi-am dat seama că el n-avea de gând să continue.

— Şi atât. Te-am întâlnit. Pe faleză. Râdeai. Te întorsese! la viaţa ta şi… Păreai atât de fericită. Am crezut automat

că ceea ce s-a întâmplat între noi n-a fost chiar ceea ce am avut eu impresia că ar fi. În sfârşit, îmi e dificil acum să-mi amintesc ce anume am gândit în momentele acelea. Cred că…

Însă nu l-am lăsat să sfârşească:

— Nu eram fericită! Nu eram deloc fericită. De aia sunt aşa de furioasă. Pentru că niciodată de atunci n-am mai fost fericită! Nici măcar o singură clipă. Incredibil cât de naivă am putut să fiu să cred că viaţa mea ar mai putea fi vreodată la fel cum a fost înaintea ta! Şi apoi, când…

— Lulli, te rog, a şoptit el.

— De ce n-ai făcut ceva? De ce nu mi-ai spus toate astea? Ştiai că simţeam la fel ca tine. Pentru motivul ăsta ai rămas. Pentru că tu ţi-ai dat seama înaintea mea. Iar atunci, după ce m-am întors… Nici nu-ţi poţi imagina cum au fost zilele alea pentru mine. Atunci m-aş fi dus după tine legată la ochi. Mi-aş fi lăsat viaţa, bărbatul, ţara. Aş fi lăsat totul baltă pentru dragostea ta. Nu mi-ar mai fi păsat de nimeni şi de nimic. Dacă…

— Lulli, a spus el, încercând din nou să-mi întrerupă şuvoiul de vorbe.

— Dacă tot ţi-ai dat tu seama înaintea mea cât de oarbă eram şi că urma să ne zădărnicesc vieţile amândurora, atunci de ce n-ai făcut ceva ca să mă împiedici? Dintre noi doi, tu ai fost întotdeauna cel cu capul pe umeri. De ce n-ai făcut tu ceva?!… De fapt, ce zic eu aici? am continuat după câteva momente de linişte apăsătoare, iar glasul mi-a sunat mai tăios decât intenţionasem. Ai făcut ceva. Ai dat fuga înapoi, te-ai căsătorit şi i-ai făcut un copil altei femei! Asta ai făcut. Cum vrei să trăiesc eu acum cu asta? S-o iau pur şi simplu de la capăt, ca şi cum nimic nu s-ar fi

întâmplat?…

— Te rog, nu ridica tonul la mine, mi-a replicat el, cu aceeaşi voce calmă şi controlată de până atunci, doar uşor ameninţătoare. Şi nici n-o băga pe Klara în toată povestea asta. Nu-ţi dau voie. Ea este singurul lucru clar din viaţa mea. Dar da, din nefericire, asta am făcut. Exact ce ai zis tu. Am dat fuga înapoi, m-am căsătorit şi i-am făcut un copil altei femei. Nu am cum să mă justific. Cum, de altfel, datorită Klarei, nici nu am cum să regret.

— De ce? am întrebat, coborându-mi glasul.

— De ce nu mă pot justifica?

— De ce te-ai întors fără să vorbeşti cu mine.

Din nou, o scurtă tăcere.

— Heinrich? l-am presat eu.

— Pentru că, de fiecare dată când ai fost tu la mijloc, mi-a lipsit curajul. Sunt foarte laş în ceea ce te priveşte.

— Atunci aş fi vrut atât de mult să…

— Te rog, Lulli, a spus el din nou, cu altă voce decât până atunci, blândă şi scăzută. Să nu purtăm conversaţia asta acum. Te rog. Nu mai are niciun rost. Au trecut atâţia ani. Am greşit amândoi. Eram prea tineri, nu eram pregătiţi pentru… pentru ce a fost. Cel puţin eu unul nu m-am aşteptat nicio clipă. Întâlnirea cu tine m-a lovit într-un fel pe care nici măcar nu ţi-l poţi închipui. Tot ce s-a întâmplat după aceea în viaţa mea a pornit de la tine. Datorită sau din cauza ta. Absolut tot. Tu ai fost catalizatorul. Şi am fost deja mult prea multă vreme bântuit de amintirea ta. Chiar nu mai vreau să vorbesc şi acum despre asta. Nu mai contează.

— Nu mai contează, într-adevăr. Nu mai sunt aceeaşi persoană care eram atunci.

— Ba da, eşti. Eşti exact aceeaşi persoană. Numai că acum nu te mai ascunzi.

— Trebuia să îmi fi zis, am murmurat apoi, după câteva secunde, cu glasul stins şi ochii umezi – între timp, furia mi se dizolvase, iar inima mi se umpluse de o tristeţe covârşitoare –, dar am făcut-o numai pentru mine însămi, apăsându-mi receptorul de umăr, ca el să nu mă audă. Dacă aş fi ştiut, aş fi…

Nu mi-am dus însă gândul până la capăt. Şi dacă aş fi ştiut, ce?

Peste câteva momente, când am reuşit să mă adun şi am dus din nou receptorul la ureche, nu i-am mai auzit glasul. Pesemne că acoperise receptorul cu palma, căci timp de câteva secunde n-am reuşit să prind decât nişte scârţâituri şi murmurul nedesluşit al unor voci.

— Trebuie să închid, mi-a spus el, din nou rece şi grav. Îmi pare rău. Îmi permiţi să te invit diseară la cină, ca să vorbim mai pe îndelete?

— Tocmai ai zis că nu vrei să vorbim despre asta. Şi nu pot. Am lipsit toată noaptea trecută de acasă şi trebuie să… E foarte complicat, Heinrich. Trebuie să mă gândesc. Apoi, după câteva momente, am adăugat: Ştii şi tu că nu pot. Îmi pare rău.

— Da, ştiu. Atunci vorbim altădată. La revedere, Lulli.

Am aşezat receptorul în furcă uşor, ca şi cum mi-ar fi fost frică să nu-l sparg. Nu ştiu cât am stat apoi în picioare lângă telefon, fără să mă pot mişca din loc, cu ochii umezi şi degetele apăsându-mi puternic pe buze, ca să nu izbucnesc în plâns.

Însă, chiar şi prin amorţeala aceea, tot am auzit scârţâitul metalic al porţilor deschizându-se. Cineva

intrase în curte.

Am încremenit.

În liniştea domoală a ploii, deşi estompaţi de pereţii groşi de cărămidă, am ascultat nişte paşi cum străbă- teau piatra din curte; paşi apăsaţi, bărbăteşti, în cizme bătute cu ţinte metalice. În numai câteva secunde, acel cineva avea să intre şi să mă surprindă în mijlocul dormitorului răscolit al unui ofiţer german, cu garderobul cu uşile date larg de perete, toate sertarele trase şi hârtiile oficiâle ale Reichului la vedere. Privirea mi-a căzut pe uşa ce dădea în antreu – cheia se afla în broască, dar uşa nu era încuiată. M-am uitat în jur îngrozită, căutând o scăpare. Nu aveam pe unde să fug, ferestrele erau toate ferecate. Aşa că, din doar câţiva paşi, m-am pitit în spatele uşii de la dormitor, abia reuşind să mă strecor în despărţitura îngustă dintre perete şi garderob. Era o ascunzătoare stupidă, ceva mai târziu aveam să-mi dau seama, nu numai că m-ar fi descoperit imediat, la prima cercetare mai atentă, dar nici nu aş fi avut cum să fug să mă salvez, eram prinsă acolo ca într-o capcană, dar atunci am reacţionat din instinct şi altceva nu mi-a venit în minte.

Aşadar, cu inima zvâcnindu-mi dureros de repede, parcă lovindu-mi-se de coaste, m-am lipit toată de perete şi am încercat să nu fac nicio mişcare.

Am ascultat uşa cum se deschide. S-a închis la loc, iar cizmele s-au oprit în antreu. Timp de câteva momente, nu s-a mai auzit niciun sunet, ca şi cum cel care intrase rămăsese acolo la pândă. Apoi însă, o fâşâială, ca de haine dezbrăcate, cizmele au trecut prin dreptul uşii lângă care mă aflam eu, mai mult moartă decât vie de spaimă, au urcat scara interioară şi au dispărut în spatele unei alte

uşi. Am ridicat ochii să mă uit în tavan. S-au mai auzit câţiva paşi în încăperea de deasupra, dintr-o parte într-alta, nişte ţevi au gâlgâit înfundat, iar după aceea, arcurile unui pat au scârţâit uşor. Şi, din nou, s-a aşternut liniştea.

După ceva vreme, când mi-a mai coborât pulsul şi au început să mi se dezmorţească sinapsele creierului, am realizat că de fapt nu fusese nimic. Celălalt ofiţer încartiruit acolo, ce locuia la etaj, se întorsese şi el după o perioadă de absenţă. Atâta tot. Fără îndoială că observase maşina necunoscută din curte, probabil simţise şi fumul ţigaretei în antreu, dar Heinrich îl avertizase că era posibil să mă aflu încă acolo, aşa că se mişcase repede şi eficient, ca să nu mă importuneze. Or fi fost nemţii ăştia agresorii lumii întregi, dar cu siguranţă nu se putea spune despre dumnealor că le-ar lipsj manierele.

Încă tremurând şi cu inima cât un purice, mi-am desprins obrazul de perete şi am dat să mă strecor afară, opintindu-mă în spaţiul îngust. Dar, chiar în momentul acela, am auzit cum una dintre bucăţile de parchet a sunat a gol sub piciorul meu.

Tocmai pentru că era la mintea cocoşului că Heinrich n-ar fi ţinut niciodată nimic important chiar la el acasă, am găsit fără să vreau acel ceva pe care n-ar fi trebuit să-l găsesc niciodată.

Şi a fost nevoie să mă aşez jos chiar atunci, ca să nu cad din picioare de spaimă.

5.

Doamne, ce se întâmpla? De ce anume îi era aşa teamă?

Dar glasul soţului meu nu mă lăsa deloc să gândesc. Plin de vervă politică, se întreţinea, entuziast şi vocal ca întotdeauna şi ajutându-se de gesturi largi, cu Neniţescu şi

prefectul Poliţiei. Comentau chestiunea arzătoare a frontului german de pe Nipru.

Prefectul Poliţiei, un bărbat voinic, ca de cincizeci şi ceva de ani, cu mâini tremurătoare şi un barbişon de ţap, gălbui şi rar, era de părere că niciodată Jukov n-o să poată străpunge liniile nemţeşti şi războiul acela static, de uzură, avea să mai dureze cel puţin câteva luni, cel mai probabil undeva până pe la sfârşitul primăverii, când mareşalul von Manstein urma cu siguranţă să iniţieze un contraatac catastrofal pentru ruşi, obosiţi de campania de iarnă. După opinia dumnealui, foarte priceput într-ale mişcărilor de trupe pe feţele de masă ale localurilor de lux, von Manstein trebuia să se oprească la Jâtomâr, căzut în mâinile ruşilor şi apoi recucerit de nemţi, şi să aştepte acolo venirea primăverii.

Barbu a zâmbit condescendent către prefect. Avea o scânteiere ironică în ochi, pe care eu i-o cunoşteam foarte bine de atâţia ani, şi care însemna că ceea ce gândea era de fapt complet altceva decât lăsa să se audă, de genul „vai de capul vostru, habar n-aveţi cât de nătărăi puteţi să fiţi”, dar cuvintele lui au fost, ca întotdeauna, doar cele care trebuiau să fie, perfect alese pentru context şi conjunctură:

— Mai degrabă ar fi trebuit să citiţi *Universul* de azi, decât să ascultaţi toate bazaconiile! Comunicatul german a anunţat oficial că frontul s-a stabilizat. S-a încheiat cu ofensiva rusească… *Finita la commedia,* domnule! Nemţii sunt iarăşi stăpâni în răsărit. Cum era de aşteptat, de altfel. Era numai o chestiune de timp. Nu asta v-am spus eu mereu?…

— *Moi, j’ai jamais eu peur! ™ a* adăugat imediat şi soţia

prefectului, o doamnă distinsă şi rece, toată numai oase, cu buze subţiri de femeie rea şi pielea lăsată pe faţă şi braţe. În timp ce vorbea, şi-a coborât privirea şi a sorbit din şampanie, dovedind astfel inconştient că de fapt minţea.

Eu însă, preocupată să contemplez cu ochi somno- lenţi tabloul din imediata mea apropiere – o oroare în nuanţe violente de verde şi albastru, care, în intenţia artistului, se voia probabil Sicilia –, pentru prima dată de foarte multă vreme, n-am simţit nicio nevoie să-mi dau cu părerea. Doar am surâs; un surâs vag şi absent, de care Miţi ar fi fost cu siguranţă mândră. Din nou, gândul mi-a zburat la Heinrich şi la ceea ce mă făcuse să înţeleg, cum că ruşii aveau să ajungă cât de curând în România, şi am ştiut imediat că aşa era, fără nicio umbră de îndoială. Şi nu doar pentru că Heinrich era Heinrich şi era înfiorător de lucid chiar şi în cele mai tulburi dintre momente, ci pentru că se întâmplaseră Cotul Donului, Stalingradul şi Kurskul şi că era din ce în ce mai evident că începeam să trăim vremuri de neimaginat până atunci, când, dacă un ofiţer al marii armate germane de neînvins – şi încă unul care nu numai că reuşise să supravieţuiască doi ani în Rusia, ci se mai şi întorsese de acolo cu Crucea de Fier pe piept şi minţile la locul lor – îţi spunea cu atâta convingere că războiul era pierdut şi nu se mai putea face nimic, trebuia să îl crezi şi atât.

— Dar dumneata ce părere ai, sărut mânuşiţele dumitale de principesă? a întrebat Neniţescu.

Mi-am dat seama, iritată, că vorbea cu mine. Uitasem şi că era acolo.

— De data asta, se întâmplă să am aceeaşi părere cu

toată lumea, am răspuns eu, surâzând, fără să am idee despre ce se discuta şi fără să-mi pese.

El a înclinat din cap în direcţia mea, după care şi-a plimbat privirea de sus în jos peste trupul meu, cu 110 Mie nu mi-a fost niciodată frică!

Stăruinţa lui obişnuită, care nu numai că nu mă flata, ci mă umplea de-a dreptul de silă. Şi parcă în ziua aceea mai tare ca niciodată. Mi-a zâmbit larg, dar cu ochii uşor plecaţi; nu îmi zâmbea mie propriu-zis, ci şoldurilor mele.

Simţeam deja cum începea să mi se sfârşească răbdarea, aşa că, înainte să mă trezesc că-mi scapă vreo două vorbe neplăcute – în momentul acela, mi-aş fi dorit chiar să fi fost bărbat, să-mi permit să-l iau de guler şi să-i cârpesc o pereche de palme –, mi-am întors privirea şi mi-am fixat-o din nou pe tabloul de lângă noi, încercând totuşi să prind şi firul discuţiei.

— Am doborât-o de la distanţă, monşer! a continuat Neniţescu ceva ce începuse anterior, întinzându-şi braţul ca pe o puşcă de vânătoare şi plasându-şi un ochi la nivelul lui, ca şi cum ar fi ochit un punct din depărtare, după care a apăsat lung şi teatral pe un trăgaci nevăzut. Drept în piept am nimerit-o! Nici n-a ştiut ce-a Ipvit-o, atât de repede am tras. E vorba numai de tehnică. Eu am învăţat-o de mic, aveam un unchi ofiţer, cu şcoală la Saint-Cyr… Şi am şi-o Mauser splendidă!… A căzut întâi în genunchi, a mai mişcat puţintel din urechi şi atâta tot. O frumuseţe de ciută, domnule consilier, tânără şi delicată, o splendoare! Numai dintr-astea avem pe domeniu. Trebuie să veniţi neapărat într-o zi la o partidă. Am organizat chiar şi o vânătoare regală de cerbi într-un an! Majestatea Sa a fost încântată!… Am mereu grijă să îi atrag atenţia pădurarului

să hrănească bine animalele iarna, că vine repede sezonul de vânătoare şi cum altfel să mă mai destind şi eu?!… Până şi doctorul mi-a recomandat să nu mai surmenez! Am nervii întinşi ceva înfiorător de când cu războiul ăsta…

Am făcut un efort aproape supraomenesc ca să numi dau ochii peste cap şi mi-am fixat privirea pe fereastră. Toate geamurile erau bine camuflate pe dinafară cu obloane negre mate, aşa că nu puteam să văd nimic din ceea ce se întâmpla pe bulevard; mi-am surprins doar propria reflexie. Bănuiam însă că se înserase, iar ploaia aceea măruntă, mocănească, încetase în sfârşit, după atâtea zile, pentru că nu se mai auzea bătând în ferestre. M-am întrebat dacă să-i telefonez sau nu mai târziu lui Heinrich, măcar să îi aud glasul, să mă mai liniştesc – aveam în continuare inima mică, pitulată şi tremurându-mi în piept –, dar am hotărât să-l las să se odihnească. Cu o seară în urmă arătase ca şi cum nu dormise de zile întregi.

În momentul acela, câteva cuvinte de-ale lui Neniţescu au pătruns până la mine:

— …să organizăm totuşi ceva săptămâna viitoare, domnule consilier? Că zicea şi Albeanu de la Justiţie că ar vrea să vină. Îl invităm şi pe Ică, dacă vrea… Mai aflăm şi noi cum stă treaba prin cercul cel mai de încredere al lui Antonescu. Să fim pregătiţi, că nu se ştie niciodată…

Şi-a luat însă seama cuvintelor şi a tăcut subit. Barbu n-a răspuns, doar a strâmbat din nas, probabil lovit în amorul propriu că nu era considerat ca făcând parte din cercul de încredere al Mareşalului.

— Poate i-ar plăcea şi doamnei câteva zile la aer curat… Aţi dori să mă cinstiţi cu prezenţa, scumpă doamnă? Modesta mea moşie ar fi onorată să vă primească. Cum vă

place vânătoarea?

Neniţescu iar vorbea cu mine. Incredibil, l-aş fi spus eu imediat ce părere aveam despre vânătoarea lui şi unde anume să-şi înfigă carabina, dacă voia neapărat să mă impresioneze, dar n-am făcut-o. Doar m-am uitat la el, la obrazul lui gras, congestionat şi transpirat, plin de vinişoare roşii şi albăstrui, palma, degetele ca nişte caltaboşi roz înnodaţi, mângâind aproape impudic sticla cupei de şampanie, ochii lui porcini, ficşi, privindu-mă ca şi până atunci, de aproape şi de sus până jos, cântărindu-mă toată, de la pielea gâtului şi până la curbura şoldurilor, ca pe o ciozvârtă de carne expusă într-o vitrină de măcelărie din Piaţa Obor. Măcar dac-ar fi strălucit printr-o inteligenţă superioară, ca Barbu, chit că era orientată exclusiv în interes propriu. Dar individul ăsta mai avea şi anvergura intelectuală a unei găini moţate.

Chiar atunci, tot în reflexia acoperită de oblonul negru al geamului, l-am zărit pe Barbu zâmbind mândru şi superior, ca un proprietar ce era, pe deplin îndreptăţit să-şi expună invidiei şi dorinţei publice nevasta-trofeu, şi ea cumpărată tot pe bani grei – un preţ care deodată începuse să mi se pară derizoriu –, la fel ca pe automobilul nou şi strălucitor, minune a tehnicii moderne, cu care avea obiceiul să iasă la Şosea la sfârşit de săptămână, ca să-l vadă toată lumea şi să-l pizmuiască. În ciuda gustului proaspăt şi înţepător al şampaniei, am simţit cum mi se usucă cerul gurii. Mi-am întors ochii către el şi l-am privit peste marginea cupei.

În momentul acela, pentru prima oară de foarte mulţi ani, privindu-mi soţul ca prin ceaţă, cum punea lumea la cale cu prefectul şi beizadeaua nu ştiu cărui fost ministru, apoi pe toţi cei din jur, câţi oare dintre ei belferi şi

oportunişti de tot felul, politicieni şi industriaşi cu morală elastică, burduşindu-şi preventiv seifurile din Zürich cu dolari americani şi tablouri – în timp ce floarea naţiunii cădea pe capete în stepele ruseşti –, cucoane acoperite de briliante şi vulpi argintii, care nu dădeau nici doi bani pe faptul că eram în război şi nu se ştia care va fi soarta noastră, a tuturor, de vreme ce pe niciuna nu o privea în mod direct, aşa cum fusesem şi eu atâta amar de timp, am simţit cum fata cârciu- marului de pe Calea Griviţei, beţiv, dar cumsecade şi onest – mai cumsecade şi onest decât ar fi putut să fie vreodată mulţi dintre cei aflaţi acolo –, se deşteaptă în sfârşit din amorţire, deschide ochii mari, se uită cu atenţie în jur şi îşi face din nou loc în sufletul meu, aca- parându-mă. Iar primul lucru pe care mi l-a şoptit fata cârciumarului, fata aceea hotărâtă şi încăpăţânată, a fost că n-aveam nevoie de niciun bărbat să mă apere, o puteam face foarte bine şi singură.

— Mulţumesc de invitaţie, i-am spus lui Neniţescu, încercând să-mi pun gândurile la adăpost în spatele unui zâmbet binevoitor. Vă place atât de tare vânătoarea?

— Se întâmplă să fie pasiunea mea de căpătâi.

— Păreţi şi foarte înzestrat.

— Fără falsă modestie, frumoasă doamnă, dar chiar sunt. Vânătoarea scoate la iveală tot ce-i mai neîmblânzit într-un bărbat, a declamat el apoi teatral, cu mâna pe piept.

— În plus, domnul meu, precum ştim amândoi, vânătoarea mai stabileşte şi măsura valorii unui bărbat.

— În ce fel?

— Depinde de caz. De pildă, chiar în cazul ăsta, dumneavoastră mai vânaţi şi mistreţi şi urşi sau numai

căprioare fără apărare?

— Nu înţeleg întrebarea, a zis el după câteva momente, moale şi fâstâcit, încercând să pară nedumerit de cuvintele mele, deşi îmi era clar că le pricepuse perfect, pentru că gâtul lui gros începuse să se acopere de pete alb-roz.

Am preferat să nu intru în amănunte, ca să nu-i surmenez neuronul, aşa că am scurtat-o:

— Ce vârstă aveţi? Bănuiesc că în jur de treizeci, treizeci şi ceva de ani… M-am uitat cu atenţie la el timp de câteva secunde, de sus până jos, cântărindu-l din priviri, în acelaşi fel în care se uitase şi el la mine în urmă cu doar câteva minute, ca şi cum ar fi dorit să-mi fixeze preţul din ochi, şi am spus, pe un ton apăsat: Totuşi, în afara posteriorului mult prea gros pentru anii ăştia, nu văd nici un alt motiv onorabil pentru care să vă aflaţi aici şi nu pe front.

Degetele lui Barbu s-au înfipt în braţul meu şi am tresărit de durere. Dar eu l-am privit în continuare în ochi pe Neniţescu, căruia începuseră deja să i se înroşească vârfurile urechilor, şi am continuat, cu o grimasă pe care nici nu m-am ostenit să o ascund suficient:

— Mai pe scurt, stimate domnule, hărţuirea femeilor care v-au refuzat deja de nenumărate ori este cam acelaşi lucru cu vânătoarea unor animale care nu se pot apăra şi cu intervenţia tăticului pe la porţi înalte ca să te salveze pe dumneata de front, om în toată firea. Şi toate trei chestiuni invers proporţionale cu dimensiunea podoabelor din nădragi.

Am aşteptat o replică, dar n-a venit. Neniţescu era roşu ca un rac fiert, arătând ca şi cum mai avea puţin şi vărsa peste mine un val de şampanie regurgitată. Barbu însă, aproape negru la faţă de furie, m-a apucat de un cot şi m-a

tras deoparte.

— Ai înnebunit? mi-a şoptit printre dinţi. Ştii cine-i tatăl ăstuia?

— Vreau să divorţez, am spus eu simplu.

S-a uitat la mine dispreţuitor, iar degetele i s-au încleştat şi mai tare pe braţul meu gol.

— Ce-i cu scena asta? Ţi s-a urât cu binele?

— Vorbesc foarte serios. Şi ia mâna de pe mine. Înainte să îţi fac o scenă adevărată, de să te ţină minte toată Capitala.

— Ce-i cu tine, Lulli? m-a întrebat, după câteva momente, pe acelaşi ton de ameninţare voalată. Şi-a compus un zâmbet, după care mi-a şoptit: Te rog să te potoleşti şi să nu te mai dai în spectacol. Se uită lumea la noi ca la urs. Mă faci de râs! Eşti o târfă şi nimic mai mult, a adăugat el apoi, foarte încet. Şi asta ai fost întotdeauna.

Da, asta fusesem. Dar nu mai eram obligată să fiu. În momentul acela, aş fi vrut să îi spun ce dispreţ nutream de fapt pentru el, dar m-am auzit spunând altceva, pe un ton liniştit:

— Dragul meu, eu, să fiu în pielea ta, aş lăsa-o mai moale cu agresivitatea şi m-aş ocupa de chestiunile mai presante. Ca de exemplu, de ceea ce mi-a împărtăşit într-o zi la bridge madam Theodorescu, nevasta medicului-şef de la Boale Contagioase… Că bărbat-su are de ceva vreme o pacientă, cică o *actriţă,* Jeni numaiştiucum, posibil s-o ştii, care provine dintr-un stabiliment dintr-ăla unde miroase ca în hala mare de peşte şi care cică acum ar fi umplut jumătate din lumea bună din Bucureşti de blenoragie…

Timp de câteva momente a domnit o stupefacţie totală. Zumzetul din jurul nostru încetase complet. Barbu, alb ca

varul la faţă, n-a schiţat niciun gest. Doar degetele I s-au desprins uşor de pe braţul meu, aproape mecanic. Nici prefectul n-a clipit, deşi ochii i se bulbucaseră atât de tare că mai aveau puţin şi îi săreau din orbite. Soţia lui a dus o mână osoasă şi gălbejită la gură, cu un gest mecanic şi prefăcut, ca şi cum ar fi dorit să-şi oprească un ţipăt de oroare, dar fără să se arate în vreun fel indignată sau ruşinată, ci cu o sclipire de plăcere în ochi, intrigată de un asemenea spectacol neaşteptat şi decisă să nu scape niciun moment. Chestiune care, în momentul respectiv, aşa pornită cum eram, a reuşit să mă scoată şi mai tare din sărite. Aşa că am continuat în forţă, fără să las nimănui timp de replică:

— Iar dumitale, dragă doamnă, că tot se pare că îţi plac scandalurile astea cu iz de bordel, permite-mi să-ţi împărtăşesc o bârfuliţă încântătoare. Se pare că consortul dumitale aici de faţă dovedeşte o oarecare înclinare către băieţii bruneţi. Ştie toată lumea din Bucureşti, mai puţin dumneata. Probabil dacă te-ai gândi mai puţin la amantul dumitale şi mai mult la patul conjugal, ţi-ai da seama. Iar dacă nu crezi, poţi să tragi o fugă până la Athénée Palace. Locuieşte acolo un balerin subţirel şi pătimaş, numai cu vreo douăzeci şi ceva de anişori mai tinerel şi pe care domnul prefect îl vizitează din când în când în camera de hotel, foarte discret. Sigur cunoaşte mai multe amănunte despre subiect.

M-am delectat timp de câteva clipe privind cum îi urca roşul în obrajii pudraţi. Biata cucoană. În proastă zi mă mai nimerise.

Simţindu-mă privită, m-am întors dintr-o singură mişcare scurtă. Cuplul din spatele nostru a reacţionat

precipitat. Doamna şi-a întors imediat privirea către tablouri, iar domnul şi-a coborât-o spre lacul pantofilor.

— Iar voi doi, am zis, ridicând tonul, mai lăsaţi ipocrizia asta socială de doi bani. Aveţi Grigorescu, Petraşcu şi Iser pe pereţii vilei şi prin seifuri şi voi căscaţi gura ca la dentist la pânzele astea submediocre, doar pentru că *artistul...* — am ridicat braţele şi am arătat înspre pereţii laterali – ... şi cred că e evident pentru toată lumea că folosesc termenul la peiorativ, se întâmplă să fie nu ştiu ce pe lângă prim-ministru. Mâine-poimâine năvălesc bolşevicii peste noi, ţara va fi în genunchi şi voi tot faceţi coadă la pupat în cur.

Iar apoi, pentru că deja nu-mi mai ardea să-mi pierd timpul cu lucruri fără relevanţă, sub privirile fixe şi siderate ale tuturor celor din preajma noastră, m-am aplecat din nou înspre Barbu şi am zis, cât de suav am fost în stare:

— Telefonează-mi după ce se perfectează hârtiile. Poate, dacă mă rogi frumos, o să-ţi spun şi cu ce buruieni ziceau slujnicele de la bucătăria din cârciuma tatei că le trece atunci când se-ntâmplă, ca să nu afle chiar toată Capitala de situaţia asta stânjenitoare. Am dat să mă întorc pe călcâie, dar m-am răzgândit şi am revenit din nou către el: Ah, şi încă ceva important, dragul meu, înainte să te scutesc pentru totdeauna de prezenţa târfei… Un domn adevărat nu ejaculează niciodată primul.

L-am surâs, l-am privit drept în faţă, după care i-am salutat din ochi pe ceilalţi, pe fiecare în parte, roată şi ceremonios, amuzată de figurile lor, care perplexe, care de-a dreptul şocate, am dat restul de şampanie peste cap şi le-am întors tuturor spatele, pornind-o către uşă şi lăsând

în urma mea doar foşnetul rochiei mele. Zâmbeam fără să vreau.

Abia acum nu mă mai ascundeam.

6.

31 Decembrie 1943, Bucureşti

— Fräulein, Herr Major, herzlich willkommen!”

Lacheul în livrea de la intrare ne-a salutat cu o înclinare respectuoasă a capului, însă nu s-a dat din calea noastră. În orice caz, eram convinsă că dumnealui numai lacheu nu era, având în vedere că arăta întocmai ca un dulap şi abia reuşea să-şi mascheze rigiditatea mişcărilor. După câteva momente, conform protocolului recepţiilor de la legaţie, a întins către Heinrich per- nuţa de culoare albastră, iar el şi-a depus revolverul pe ea, în tocul maroniu din piele. Pentru o clipă, la cum se prezenta situaţia, mi-a fost teamă că gestapovistul – sau ce-o fi fost zdrahonul respectiv – o să înceapă să mă controleze şi pe mine, însă doar s-a dat un pas într-o parte, eliberându-ne drumul şi spunându-şi în acelaşi timp şi poezia:

*— Danke schön, Herr Major! Viel Spaß und prosit Neujahr!”*2

Ne-a împins uşa înaltă şi grea, cu geamuri din vitralii colorate, iar Bucureştiul, acoperit de un strat gros de zăpadă albă şi moale, sticlind de-a dreptul feeric în întuneric, parcă tocmai în ciuda camuflajului de noapte, a rămas în urma noastră neştiutor şi indiferent.

În vestibul, în timp ce Heinrich îmi lua blana de pe umeri, am aruncat o ocheadă înspre încăperile vaste de la parter, luminate de sărbătoare, cu toate uşile înalte deschise larg şi răsunând de acorduri de pian şi voci însufleţite. Fireşte, primul lucru pe care l-am văzut a fost

portretul uriaş al lui Hitler, în culori strălucitoare şi ramă groasă aurită, împodobit cu crengi de brad şi flancat de două drapele roşii cu svastică, ce domina
111 Domnişoară, domnule maior, bine aţi venit!
112 Vă mulţumesc, domnule maior! Petrecere frumoasă şi un an nou fericit!

Peretele din mijlocul salonului oficial, chiar deasupra şemineului de marmură, în care ardea un foc liniştit. De pe peretele opus, mi-a furat ochii un Brueghel autentic – un magnific vas cu flori de câmp –, care mai degrabă ar fi trebuit să se găsească într-un muzeu de artă de prin Olanda sau Belgia, nu în legaţia nemţească de la Bucureşti. Mi-am plimbat privirea roată peste ceilalţi pereţi şi mi-am dat seama, perplexă, că erau acoperiţi de tablouri de mare valoare, întocmai ca nişte pinacoteci. Am recunoscut un Renoir, un Cézanne, un Dürer, un van Eyck şi chiar şi-o ţigancă de-a noastră, de Aman. Şi asta dintr-o singură ocheadă discretă. Numai artă degenerată. Şi, mai ales, dacă aş mai fi avut nevoie, încă o lecţie despre sfânta ipocrizie.

M-am uitat o clipă peste umăr. Heinrich oferise deja blana mea garderobierei şi tocmai îşi scotea şi el mantaua. Mi-am întors privirea către oglinda veneţiană de pe peretele de la intrare şi mi-am studiat reflexia, din cap până în picioare. În rochia simplă de seară din lamé negru, fără umeri şi despicată discret puţin deasupra genunchiului, cu mănuşi lungi până la cot şi fără prea multe bijuterii, arătam aşa cum văzusem că arătau mai toate nemţoaicele în ocazii sociale, simple şi sobre, deloc ostentative. Dunga de la spatele ciorapilor era perfectă, chiar pe mijlocul gambei, îmi machiasem foarte discret

ochii şi pometii, doar roşul de buze era într-o nuanţă puternică şi elegantă. Mi-am muşcat buzele, ca să-mi întind mai bine rujul, şi mi-am aranjat o buclă în jurul obrazului; mai îmbujorat decât mi-aş fi dorit, era adevărat, dar abia ce intrasem din frigul de afară.

Am respirat adânc, încercând să-mi potolesc pulsul, şi m-am uitat din nou înspre salon. Acele ceasornicului de Meissen, îmbrăcat în foiţă de aur şi încărcat cu flori şi figurine colorate din porţelan, aşezat pe cămin, chiar sub portretul lui Hitler, arătau ora zece şi jumătate.

Heinrich mi-a sărutat chiar atunci umărul gol. Încă o dată, m-am surprins tresărind în faţa tandreţii lui nereţinute.

Se întorsese de pe front în urmă cu câteva ore. Plecase numai pentru câteva zile, dar şederea Iw în Ucraina se prelungise la aproape două săptămâni. Îmi telefonase doar o singură dată în tot răstimpul acela. Se afla pe undeva prin nord, în apropiere de o oarecare localitate Korosten, de care eu n-auzisem niciodată; îmi povestise în numai câteva cuvinte că totul era bine şi luptele păreau să lâncezească, deşi, în ciuda legăturii foarte proaste – era cel mai probabil un fir de campanie –, mie mi se părea că disting undeva pe fundal, în depărtare, frontul huruind, în vuiet de avioane, bubuituri de obuze şi ropot surd de artilerie. Dar înţelesesem de ce nu îmi telefona mai des. Ceea ce auzisem la telefon nu erau zgomote pe care cineva dintr-o ţară ca România, oază de linişte, pe care încă n-o pârjolise războiul, ar fi dorit să le audă. Chiar şi eu, în ciuda felului în care mi se schimbase deodată viaţa şi chiar şi a faptului că deschisesem într-un sfârşit ochii şi conştientizasem dezastrul care ne pândea pe toţi de după

colţ, tot mă simţisem pătrunsă de nelinişte. Primul lucru pe care îl făcusem după ce pusesem receptorul în furcă fusese să scormonesc prin sertare după atlas şi să caut pe hartă localitatea aceea necunoscută. Am descoperit-o la doar 400 de kilometri distanţă de Chi- şinău. Atât de aproape de noi se afla de fapt frontul.

Îmi amintesc şi acum cât de repede ieşisem apoi pe balconaşul noului meu apartament de pe bulevardul Elisabeta, *vis-à-vis* de librăria Cartea Românească, cât de înspăimântată mă uitasem la forfota de pe bulevarde, la vitrinele şi cinematografele cu firme luminoase, tramvaiele coborând dinspre Calea Victoriei şi urcând către Cotroceni, zăngănind tot timpul pe şine şi scuturându-şi clopoţeii, puhoiul de oameni revârsându-se pe trotuare, cât de adânc trăsesem în piept aerul rece de iarnă şi mireasma minunată a Bucureştilor de vreme de pace – ţurţuri pe olane şi castane coapte – şi de câte ori îmi repetasem în minte, reprimându-mi fiori, că de fapt doar mi se păruse, că nu auzisem cu adevărat căzând obuze undeva în spatele lui Heinrich. Deşi cu frontul atât de cumplit de aproape de noi, în Bucureşti toate erau în continuare la fe cum le cunoşteam, războiul nu ajunsese încă la ele. Începuse să-mi fie teamă că nu era decât o chestiune de timp.

După aceea, când venise în sfârşit şi ultima zi din an, mă deşteptasem devreme – după o noapte lungă, în care visasem mult şi urât, tresărind din somn de nenumărate ori – şi îmi petrecusem toată dimineaţa în nelinişte, învârtindu-mă fără nicio treabă prin casă şi numărându-mi paşii pe parchet, prăpăstioasă şi îngrijorată, cum eram mai tot timpul după noaptea aceea de la Băneasa, făcând drumul fereastră şi retur la fiecare zece minute. Afară,

cerul se înmuiase, coborâse mult şi se acoperise de nori albicioşi de zăpadă, târându-se pe deasupra acoperişurilor Bucureştiului. Lumina era şi ea nehotărâtă şi tulbure. Se vestea ninsoare. Îmi era teamă că, din cauza condiţiilor atmosferice, Heinrich nu ar mai fi putut să decoleze. Dar, pe la orele două după-amiază, chiar înainte să înceapă să ningă, aterizase pe aerodrom la Otopeni şi, fără să mai treacă pe la comandament la Băneasa, se înfiinţase direct la uşa mea.

— Ce-i pe front?

Iar el, încă o dată, cu seninătatea lui cinică, îmi spusese adevărul:

— Prăpăd.

— Atât de rău?

— Mai rău.

Apoi, în timp ce el adormise în dormitorul meu, eu stătusem multe ore înţepenită pe un fotoliu din salon, uitându-mă pe fereastră la cum scădea lumina, doar cu o singură lampă arzând într-un colţ. Stătusem aşa, fără niciun gând, în minte doar cu imaginea lui dormind. Şi trecuse numai o lună. O lună şi şase ani.

Mai târziu, când pendula din salon arăta deja aproape ora nouă seara, lumina scurtă a zilei se dizolvase de mult în întuneric, pe geam cerul se vedea adânc-violet, fără nicio stea, apăsând peste neaua proaspăt aşi nută şi scânteind albăstruie în lumina palidă a felinarelor camuflate, şi primele zgomote plăcute ale nopţii dintre ani începuseră să spargă liniştea – automobile prin intersecţii, paşi repezindu-se pe holurile şi scările imobilului, uşile ascensorului închizându-se şi deschizându-se tot timpul, şansonete şi programe de radio pătrunzând de prin

apartamentele vecine –, mă strecurasem sub cuvertură, lângă el. Îmi lipisem uşor buzele de pieptul lui, chiar în dreptul inimii – îi bătea domol şi regulat, adormită –, iar el deschisese ochii abia după mai multe secunde, liniştit, fără să tresară, ca şi cum mă aşteptase. Apoi, după ce mă topisem încă o dată goală în braţele sale, mâinile lui îmi despărţiseră coapsele, buzele lui îmi sorbiseră şi ultimele suspine şi când îmi odihneam capul pe umărul său, simţindu-i adierea uşoară a răsuflării în păr, ceva fierbinte şi neaşteptat se dezlănţuise în mine şi mi se păruse că uitasem de toate temerile de mai înainte, iar toată iubirea pe care i-o purtasem ani de zile se revărsase din nou peste mine. Încă o dată, fusesem încredinţată că totul încremenise în jurul nostru, numai noi doi eram pe lume şi vieţile noastre erau împletite pentru totdeauna.

După numai o jumătate de oră, Heinrich îşi îmbrăcase vestonul de uniformă; el era din nou ofiţer al armatei germane şi noi eram cu toţii în mijloc de război mondial. Numai eu nu mai ştiam cine sunt.

— Lulli?!… La ce visezi aşa frumos?

Am clipit şi am lăsat amintirea să se risipească. M-am mustrat în sinea mea; căzusem nepermis de mult pe gânduri. Mi-am întors privirea înspre el, i-am surâs, apoi m-am ridicat pe vârfuri şi i-am şoptit la ureche:

— Mă gândeam că mi-ar fi plăcut să pot admira şi nişte Ziegler în seara aceasta specială. Nu numai degeneraţi dintr-ăştia.

— Să vezi ce colecţie de artă are Göring la Karinhall, *Schatzl.* Tot, fără excepţie, de la Botticelli la Van Gogh. Am avut mai tot timpul impresia că luam masa la Luvru.

— Nu-mi mai aminti, te rog. Nici acum nu m-am obişnuit

cu ideea că ai luat într-adevăr masa cu Göring.

El doar a înălţat uşor din umeri, a luat două cupe de şampanie de pe tava unui ospătar, mi-a oferit mie una şi ne-am croit drum prin salon.

Am intrat în legaţia nemţească la braţul iubitului meu, ofiţer german, purtând *haute-couture* de la o casă de modă franţuzească, având un nume conspirativ, *Nora,* câteva ore de instrucţie în materie de cod şi transmitere de informaţii codificate şi arătând calmă şi liniştită, dar cu inima zvâcnindu-mi în piept de teamă, ca o păsărică speriată, strivită într-un pumn.

În jurul meu – tot ce avea nemţimea mai de soi prin Bucureşti. Ministrul von Killinger, ce primea oaspeţii în mijlocul salonului, însoţit la o distanţă decentă de secretara lui personală, *Fräulein* Ingride, cu care se auzea că ar fi întreţinut şi un amor; toată oligarhia diplomatică nemţească din România, von-i influenţi, înalţi funcţionari, ataşaţi militari, consuli, consilieri, comisari, importanţi industriaşi nemţi, valorând milioane de *Reichsmarks,* toţi în fracuri de ocazie, cu plastroane albe scrobite şi papioane negre; crema corpului ofiţeresc german, mai-marii ariergărzilor generalilor Misiunii militare germane, Hansen şi Gerstenberg, ofiţeri ţepeni şi solemni în uniformele de gală; gestapovişti în uniforme negre, ce scârţâiau înfiorător din cizme pe parchet, şi nevestele tuturor, nemţoaice sobre, înalte şi vânjoase, în toalete de seară scumpe şi discrete, cu perle pe decoltee, bucle aurii coafate, tenuri lăptoase şi buze înroşite, cele mai multe dintre ele sosite special din Germania pentru a-şi petrece noaptea dintre ani alături de soţii lor. Epoleţi aurii, trese şi galoane, decoraţii, panglici cu Cruci de Fier, lampasuri,

svastici pe tunici, svastici pe brasarde, svastici pe revere, svastici pe butoni, fulgere wagneriene şi capete de mort brodate pe petliţe negre, voci grave şi militărești, braţe ridicate orizontal, toasturi în sănătatea Führerului, coruri de *Sieg Heil!* şi *Heil Hitler!,* paşi grei şi apăsaţi, cizme ca oglinda, conversaţii despre război între militari de carieră, care habar n-au să converseze despre nimic altceva.

Şi eu, Mata Hari de Calea Victoriei.

Cu cât minutele se scurgeau, oricât de neplăcut îmi era să mă aflu acolo şi oricât de înspăimântată şi nesigură eram de ceea ce aveam de făcut, am observat, cu mirare şi poate chiar şi cu o jumătate de surâs, că, pentru prima oară de mai bine de o lună, de când oficinele de bârfeală ale damelor de societate vuiau ceva de speriat – cel mai probabil, saloanele de ceai ale Bucureştilor nu mai avuseseră parte de un asemenea *succès de scandale* de rang înalt de când fugise regele Carol cu madam Lambrino –, că pe consilierul de stat Leonida-Lăzărescu îl lăsase nevasta – „Şi nu aşa oricum, dragă, ci cu o scenă înfiorătoare! Mi-a povestit coloneleasa Lazarov, că era de faţă, era şi nevasta prefectului Poliţiei, te cruceşti când auzi cum s-a întâmplat!” –, că plecase pur şi simplu de acasă, luându-şi cu ea doar lucrurile personale şi fata în casă, şi-şi lăsase bărbatul şi situaţia – „Şi ce situaţie excelentă avea, *chère,* îţi închipui ce lux, ce toalete, ce bijuuri!” –, că se mutase singură într-un apartament de pe Elisabeta – „îţi dai seama că mai mult de trei-patru odăi n-are cum să aibă şi numai o singură servitoare!” –, că începuse din nou să dea lecţii de pian pe la toate casele mari – „Chiar săptămâna trecută s-a dus la doctorul Niculescu pentru fii-sa aia mai mică, de vrea mă-sa să o

bage în pension în Franţa după ce se termină războiul. Şi, auziţi aici obrăznicie, madam Niculescu ne-a povestit la bridge că seara a venit un ofiţer neamţ s-o ia cu maşina!… Şi chiar de la dumnealor din poartă, familie respectabilă!” – şi de atunci se afişa peste tot împreună cu respectivul ofiţer neamţ, ba la matinee la Ateneu, ba la câte un pahar la Clubul Diplomaţilor, ba la restaurant la Cina, şi nu se sfiau deloc să dovedească cât de prinşi erau unul de celălalt – „A zărit-o într-o zi modista care-mi lucrează mie… Cică se plimba cu dumnealui la braţetă, în grădină la Cişmigiu, în văzul lumii! Iar duminica trecută erau în sejur prin Valea Prahovei, i-am văzut eu cu ochii mei. Luau dejunul la Palace, la Sinaia. Se ţineau de mână pe sub masă, *parole d’honneur!” 3* Spectacol, ce mai!” –, erau mai tot timpul împreună – „Chiar ieri am văzut o maşină militară nemţească parcată în faţă la dumneaei la imobil!” –, probabil că de fapt erau mai demult amanţi – „E destul de chipeş, ce-i drept, dar să se prăpădească ea chiar aşa după dumnealui?… Ehei, eu am ghicit de la început că nu e lucru curat în ce-o priveşte…” –, el, un maior neamţ însemnat de la Băneasa, despre care însă nicio cucoană nu ştia nimic concret sau dintr-o sursă cât de cât sigură; umbla doar un zvon extraordinar, cum că dânsul ar fi fost niscaiva rudă cu Lăzărescu – „Dacă poţi să-ţi imaginezi aşa ceva, dragă, dintre toată lumea să se coţăie tocmai cu nepotul lui bărbat-su!… Nu mai are nimeni niciun pic de bun-simţ sau ruşine în oraşul ăsta! *C’est la guerre, c’est pourquoi! „4* Nu ştiu, zău, unde o să se ajungă în felul ăsta!” – sau poate era vorba chiar de vreun incest, Doamne fereşte! — „Ei nu, parcă nu s-au mai văzut cazuri!” – şi, în plus, ca să fie de-a dreptul pur şi simplu – „Jean al meu s-a

întâmplat să se afle aseară la bar la Athénée tocmai când s-au întâlnit neamţul şi Lăzărescu din greşeală. Erau cât pe ce să se încalece, n-aţi auzit ce scandal a fost?!... Incident diplomatic în toată regula. Nu se cunoaşte de la ce s-au luat, dar chipurile i-ar fi zis Lăzărescu ceva, ştiu eu ce, l-o fi provocat! *Enfin,* am auzit că s-a repezit neamţul la el ceva de speriat, să-l omoare şi alta nu. Noroc că au sărit ai lui să-i despartă, că cine ştie ce nenorocire s-ar mai fi întâmplat!" -; pentru prima dată de la toate acelea, în noaptea Anului Nou şi tocmai în legaţia nemţească de la Bucureşti, deşi ne aflam împreună în mijlocul societăţii, braţ la braţ, nimeni nu ne sfredelea cu priviri curioase, nu se auzeau şoapte din spatele unor mâini mici înmănuşate, nu ni se aruncau
113 Pe cuvânt de onoare
114 Războiul, ăsta e motivul.

Comentarii indignate peste umăr şi, în general, nimeni nu-şi bătea capul cu desfrânatele noastre persoane.

Miţi avusese dreptate.

„N-ai de ce să îţi fie teamă, Lulli", îmi spusese ea. „Ai încredere în mine. Faptul că amorul vostru a început cu ceva vreme înainte de război, înainte să fie *Stabsoffizier" 5* al lui Gerstenberg, o să dea minunat printre ges- tapovişti. Ei sunt suspicioşi din principiu faţă de corpul ofiţeresc. Îţi trebuie doar suficient curaj să intri printre ei. Şi exact din pricina asta te-am ales pe tine şi nu pe alta. Dacă ai reuşit să intri acolo... şi tu o să intri fără probleme, crede-mă pe cuvânt... înseamnă că ştiu deja că n-ai apărut de nicăieri, ştiu şi de tot amorul ăsta al vostru pe care îl luaţi mereu de la capăt, pentru că nu puteţi să staţi unul departe de altul şi restul sentimentalismelor. Ştiu deja ce reputaţie

excelentă ai, fără escapade amoroase, fără indiscreţii, fără istorii delicate, că nu ai sânge dubios sau afilieri comuniste. Vorbeşti germana impecabil şi până şi soţul tău, adică viitorul tău fost soţ, este înrudit cu un om important din partid şi este cunoscut ca având vederi filogermane puternice. Eşti doar o femeie frumoasă şi deşteaptă, nefericită în căsnicie, pentru că pur şi simplu a iubit toată viaţa pe unul de-ai lor. Ăsta e unicul motiv pentru care eşti acolo. Crede-mă, draga mea, dacă ai reuşit să intri pe uşa aia, înseamnă probabil că Gestapoul ştie deja şi în ce poziţie v-aţi regulat prima oară, aşa că nu le mai pasă de tine. Norocul nostru că încă mai au dreptul să reguleze pe cine vor ei. Cică ar ajuta la moral.”

Apoi, Heinrich a început nelipsita procesiune de prezentări, fraze de complezenţă, omagii, strângeri de mâini şi saluturi milităreşti. Cât despre mine, m-am surprins surâzându-le graţios tuturor celor cu care îmi intersectam privirea. Am schimbat politeţuri cu nemţoaicele, ne-am lăudat reciproc toaletele şi coafurile, am împărţit replici convenţionale în dreapta şi în stânga, am schimbat fraze cordiale cu SS-işti, am ascultat 115 Ofiţer de stat-major zâmbitoare şi încuviinţând inteligent păreri de-a dreptul şarmante despre vremea neprielnică din România şi starea ruşinoasă a infrastructurii şi, mai ales, infinite cuvântări şi monologuri plicticoase despre măreţia Reichului şi a Führerului său, care se părea că rivaliza în materie de geniu războinic cu Alexandru cel Mare şi Napoleon.

Ciuleam urechile. Dar toată lumea se conversa doar în formule patriotarde şi sforăitoare, cu damf de comunicat militar, trecut mai întâi prin filtrul cenzurii. Ba despre

mersul general al operaţiunilor militare – discuţii ce nu lăsau nicio clipă să se întrevadă ceea ce ştia de fapt toată lumea, că nu mergeau deloc strălucit –, ba despre ofensive şi contraofensive, niciodată despre retrageri, ba despre Rommel, numit comandantul corpurilor de armată de pe coasta de nord a Franţei, în vederea unei posibile debarcări aliate – şi care se părea că ar fi putut să câştige de unul singur tot războiul –, despre *Diese Russen* şi *Mein Führer* şi cum armele secrete pe care le pregătea Hitler aveau să stabilească rapid câştigătorul războiului. Nu cumva să facă vreunul vreo aluzie cât de mică la posibilitatea vreunui final nefericit. M-am întrebat ce gândeau oare în spatele optimismului acela afectat. Sau chiar credeau ce spuneau? Lucru mult, mult mai grav.

— Veniţi de pe front, *Herr Major?* l-a întrebat la un moment dat pe Heinrich un domn, vreun industriaş sau diplomat, cu nasul nepermis de vânăt, având în vedere că nici măcar ora unsprezece nu era, şi pe un ton vesel şi răguşit de alcool, de parcă s-ar fi interesat doar despre nişte chiolhanuri mai aprinse de prin popote. Ce imbold preţios pentru noi toţi! a declamat apoi, umflându-şi pieptul sub cămaşa impecabilă de frac. Războiul va fi câştigat cu siguranţă în luptele aeriene!… Aţi luptat cumva sub Rommel?

— Nu. Eu am fost în Răsărit în majoritatea timpului. Sub von Kluge şi von Manstein.

Am remarcat imediat că nu l-a precizat şi pe Paulus, autorul Stalingradului.

— Care este moralul pe front? l-a întrebat apoi o doamnă blondă, de tip nordic, cu o capă minunată de hermină, prinsă pe deasupra decolteului cu o broşă mare în formă

de svastică, bătută în aur şi rubine.

— Moralul soldatului este mereu ridicat, *gnädige Frau.* Toată lumea luptă cu tot curajul pentru victoria finală.

Glasul îi era măsurat şi liniştit, cum i-l cunoşteam, şi înfăţişarea convingătoare, dar atitudinea lui se schimbase cu desăvârşire. Nu mai era Heinrich pe care-l cunoşteam eu de atâta vreme, redevenise deodată maiorul de aviaţie von Reinhardt, ofiţerul tipic german, băţos, dârz şi curajos, fără opinii personale. Tot ce spunea era bine gândit şi ponderat; nu mai zicea lucrurile pe care mi le spusese mie – despre superioritatea aeriană şi nu numai a Aliaţilor, forţele umane şi mijloacele tehnice net superioare, şirul ameţitor de retrageri, disproporţia de forţe. Declama lozinci, ceilalţi comentau cu alte lozinci, doamnele surâdeau, eu surâdeam împreună cu ele şi eram cu toţii nişte aliaţi foarte fericiţi. Dacă n-ar fi fost de-a dreptul tragic, poate că m-ar fi pufnit râsul.

— Mi-aş dori să pot privi şi eu situaţia cu aceeaşi detaşare cu care o faci tu, mi-a şoptit el la un moment dat. Dintre multele lucruri care mă uimesc peste măsură la tine, ăsta este de departe cel mai uimitor.

Totuşi, eu ştiam deja că el era cel mai uimitor dintre noi doi.

— De data asta, dragul meu, n-ai nimerit-o. Acum îmi vine mai degrabă să îi apuc pe ăştia pe rând de ceafă şi să îi dau cu capul de-un tablou, până se trezesc. Poate să fie el şi Rembrandt.

El a tuşit în pumn, ca să nu pufnească în râs, mi-a strâns mâna şi mi-a zis:

— Mulţi s-au trezit, crede-mă pe cuvânt. Dar ceea ce vezi tu acum este exact chintesenţa mizeriei politice. Toţi

gândim liber, însă doar conform instrucţiunilor…

Acum haide să ne aşezăm şi să bem ceva mai tare decât şampania asta. Simt o nevoie acută să mă-mbăt.

Am găsit o masă liberă şi discretă lângă perete; o mescioară rotundă din lemn de acaju, cu un singur picior şi suprafaţă de marmură, pe care trona o vază pictată de Meissen, plină de trandafiri.

— Ce doreşti să bei?

Şi, pentru că, spre surprinderea mea neţărmurită, în spatele barului se afla tocmai unul dintre barmanii de noapte de la English Bar-ul din Athénée Palace – oare era şi el spion infiltrat, ca mine?! —, m-am pomenit cerând de băut la legaţia germană exact ca la Athénée:

— *Cointreau.* Dublu.

Apoi, cât timp barmanul pregătea băuturile, Heinrich a ales două ţigarete din foi, dintr-o cutie de argint deschisă pe bar, şi s-a întors. A lovit uşor capătul uneia de lemnul lucios al mesei, a aprins-o şi mi-a oferit-o.

— Pentru ce ciocnim? m-a întrebat după câteva momente, trăgând adânc din ţigară şi învăluindu-se pentru o clipă în fumul albăstrui.

— Pentru ce se ciocneşte aici?

— Pentru Führer. Orice altceva vine pe locul doi.

— Serios?

— Serios.

Am ciocnit uşor, abia atingând paharele unul de altul. Lichidul de culoarea chihlimbarului a scânteiat timp de o clipă în lumină, lovindu-se de pereţii de cristal.

— Şi pentru ce altceva mai ciocnim? am întrebat după câteva clipe, după ce am gustat amândoi băutura din vârful buzelor.

— Pentru frumuseţea copleşitoare a după-amiezei de astăzi, petrecută împreună?

— Intenţionezi să mă faci să roşesc?

— A doua oară pe ziua de azi, vrei să spui.

Am râs uşor şi am ciocnit din nou. Peste umărul lui, ceasul de pe şemineu arăta ora unsprezece fără zece minute.

La un moment dat, ariile clasice pe care le cântase până atunci în surdină pianistul au încetat, iar pe podiumul orchestrei a urcat o dizeuză rotofeie şi lăptoasă, într-o rochie roşie din satin strălucitor şi cu o orhidee mare prinsă în buclele blonde. Cu o voce tristă şi răguşită, de fumătoare, *à la* Édith Piaf, şi legănându-se languros în faţa microfonului gros suspendat de tavan, a atacat un *schmaltz „6* smiorcăit de-ale lui Zarah Leander. *Liebe kann nicht Sünde sein! /Auch wenn sie es wäf /So war's mir egal" 7* cânta glasul ei.

Am stat aşa amândoi, îndelung, doar ascultând-o şi sorbind încet din lichior. Eu însă încercam să trag cu urechea la conversaţiile din jurul nostru. Dar instrumentele se auzeau puternic, vocea cântăreţei răsuna, peste tot lumea vorbea tare, se ridica câte un toast la fiecare câteva minute, iar paharele se loveau de suprafeţele tari cu zgomot. Singurele fraze ce pătrundeau peste zgomotul de fundal erau cele rostite pe voci ridicate, special ca s-audă toată lumea: „am deschis o nouă eră în mersul lumii", „armele secrete vor schimba cursul evenimentelor", „suntem din nou stăpâni în Răsărit' şi alte asemenea, pe care le uitam imediat ce le auzeam.

Când aproape că îmi pierdusem speranţa, două voci diferite, foarte joase, parcă au spart cu berbecul bâzâitul

surd din jurul meu şi, pentru prima oară până atunci, am auzit câteva cuvinte la fel de limpede şi ameninţător ca apropierea unui şarpe cu clopoţei: *„... la Galaţi... explozibil pe un submarin aflat în reparaţii... românii nu trebuie să se răzvrătească... să fim nevoiţi să trecem la represalii... aprovizionarea cu muniţii şi-a reluat cursul normal... suntem pregătiţi oricum pentru orice... în port a ajuns distrugătorul...”*

Veneau de undeva din dreapta mea, aproape; două capete grizonante aplecate în discuţie privată,

116 Sentimentalitate excesivă, mai ales în filme şi muzică

117 Dragostea nu poate fi un păcat / Dar chiar dacă ar fi / N-ar conta pentru mine.

Cu glasuri doar puţin mai ridicate decât şoaptele. Cu faţa la mine, un domn la a doua tinereţe, în frac cu coadă lungă şi papion alb, lângă el, un spate lat, îmbrăcat în uniforma *dunkelblau”6* a Marinei germane de război, cu câte trei trese aurii pe fiecare mânecă. Cea mai mare parte a conversaţiei, din care nu reuşeam să prind decât nişte cuvinte răzleţe, era întreţinută de cel în uniformă. Celălalt încuviinţa şi îi şoptea din când în când câte un cuvânt, aplecându-se uşor înspre el. După câteva zeci de secunde, militarul l-a salutat cu braţul sus şi s-a făcut nevăzut, iar celălalt a rămas singur. L-am privit cu coada ochiului. Deşi multe dintre figurile de acolo îmi erau oarecum cunoscute, chit că nu le puteam mereu asocia un nume precis, de pe la mesele şi recepţiile oficiale antonesciene la care fusesem nevoită să particip în ultimii ani, eram sigură că pe dânsul nu-l văzusem niciodată până atunci. Înalt şi distins, avea un chip prelung, cu pometi germanici bine pronunţaţi, obraji scofâlciţi şi o privire inteligentă. Părul

rar îi era pieptănat pe spate cu briantină, iar tâmplele cărunte. S-a întors cu spatele şi a început să examineze cu atenţie – de cunoscător? — tabloul de deasupra lui, o scenă de balet de Degas, de mărime medie. Mâinile lui, elegante şi îngrijite, răsuceau în neştire o havană groasă neaprinsă, cu o deprindere uluitoare.

Mi-am întors privirea către Heinrich. Fuma liniştit, sprijinit comod de spătarul scaunului şi uitându-se peste capetele tuturor, absorbit de gânduri. N-aveam timp de pierdut. M-am ridicat de la masă.

— Mă duc până la garderob, *Schatz!,* să-mi iau ţigările mele. Astea sunt prea tari.

Însă, precum şi sperasem, el s-a ridicat imediat şi, aşezându-mi mâna uşor pe braţ, m-a oprit.

— Nu-i nevoie. Mă duc eu. Aminteşte-mi doar ce poşetă ai.

— Plicul *bordeaux* de şarpe. Mulţumesc.

118 Albastru închis

De fapt, era plicul negru, dar o micuţă neatenţie de exprimare, împreună cu cei câţiva oameni ce se tot foiau prin vestibul, lăsând şi ridicând paltoane de la garderobieră, aveau să-l întârzie puţin.

El mi-a surâs, s-a întors pe călcâie şi s-a pierdut în mulţime, lăsându-mă singură la masă.

M-am ridicat, am dat restul paharului peste cap şi am tras aer adânc în piept: *Acum ori niciodată.*

După câţiva paşi, *en passant”9,* m-am oprit chiar în faţa Degas-ului, la nici jumătate de metru de neamţul în frac. Nu i-am aruncat însă nicio privire, ca şi cum nici măcar nu-mi dădusem seama că se afla şi dumnealui pe-acolo, şi m-am prefăcut că studiam cu luare-aminte azuriul blând al

fustelor vaporoase de pe pânză. L-am observat însă cu coada ochiului. Mă cerceta discret.

— Aveţi o slăbiciune pentru balerine?

Vizibil surprins de nonşalanţa cu care pusesem o astfel de întrebare impertinentă, a ezitat. Apoi, când şi-a revenit din uimire, mi-a dăruit un surâs de complezenţă, rece ca gheaţa, şi a răspuns scurt:

— Doar pentru Degas.

— Doar?

— Pentru tablouri în general. Sunt colecţionar de artă.

— Ce interesant! am făcut eu şi mi-am întors privirea de la tablou la el. L-am cercetat timp de câteva momente lung, dându-mi puţin capul pe spate, ca şi cum aş fi vrut să-i surprind ochii – deşi nu era cu mult mai înalt decât mine –, şi am adăugat, surâzând cât de fermecător am fost în stare: Aşadar aveţi o slăbiciune pentru plăcerile vieţii.

— Se poate spune şi aşa.

— Deci şi pentru balerine.

— Nu înţeleg ce vreţi să insinuaţi. Există şi bărbaţi cărora nu le plac balerinele?

— Probabil Rubens.

Deşi expresia nu i s-a schimbat, ochii i-au scânteiat timp de un moment.

— Vă pricepeţi la artă?

Touché!

— Nu prea, am răspuns, cu falsă modestie. Şi în cazul meu este tot doar slăbiciune pentru plăcerile vieţii.

— Să înţeleg atunci că aveţi ochiul format pentru viciu?

Deşi eram curioasă ce faţă ar fi făcut dacă i-aş fi spus că îndemânarea cu care degetele lui învârteau havana

neaprinsă îl trădau imediat ca pe un cartofor pătimaş şi de mare fineţe – că doar nu pierdusem atâtea nopţi prin cazinouri degeaba –, m-am stăpânit, am zâmbit şi am zis altceva:

— Tot ce se poate. Probabil din cauză că am şi eu o mulţime.

— Intuiesc totuşi că nu la balerine faceţi referire.

— Nu. Prefer viciul integral, în toată complexitatea lui. Ca-n tablourile lui Hieronymus Bosch, de pildă.

Ochii i-au sclipit din nou. Eram pe drumul cel bun.

— Ah! *Grădina desfătărilor* sau *Cele şapte păcate capitale?* m-a întrebat, vizibil interesat.

— Prefer termenul de *desfătare* decât cel de *păcat.* Chestiune de gust.

Nu am mai avut timp să continuăm conversaţia, pentru că o mână mică şi palidă, cu capilarele albăstrui foarte pronunţate sub pielea albă, s-a aşezat chiar atunci pe mâneca neagră a interlocutorului meu. Aparţinea unei cucoane în vârstă, cu ochii foarte deschişi la culoare, păr puţin, dar proaspăt platinat şi prins într-o coafură modernă, gât fragil şi siluetă prelungă, cu oase lungi şi subţiri, de ogar de vânătoare, pusă în evidenţă de un *ensemble de soirée'20* deosebit de elegant, de culoarea cerului de vară.

— Alfred, nu ştiam că ai companie, a spus ea, cu un surâs incert pe buzele elegant înroşite.

Dar nu s-a uitat nicio clipă la dânsul, ci numai la mine, cercetându-mă cu discreţie de sus până jos.

Incredibil! Doar nu îşi închipuia că flirtam cu soţul ei. Avea cel puţin şaizeci de ani!

După ce mă conversasem timp de câteva minute cu soţul ei, fără să facem prezentările de rigoare, dumneaei mi-a întins mâna. Avea o strângere fermă şi energică, în deplin dezacord cu mâna ei mică şi statura pipernicită.

Herr und Frau Alfred von Langenscheidt.

Numele nu-mi era chiar necunoscut, aveam impresia că îl mai auzisem, dar pe moment nu reuşeam să-mi amintesc cu ce ocazie.

Lar eu am fost tot Lulli.

— Mă bucur de cunoştinţă, am spus moale, neştiind ce să zic altceva.

— Domnişoara este şi dumneaei pasionată de pictură, a zis *Herr* von Langenscheidt după o vreme, politicos, văzând că se aşternuse o tăcere penibilă. Discutam despre reprezentarea viciului în tablourile lui Bosch.

— Înţeleg, a spus ea, dar glasul nu i-a trădat nici cea mai mică urmă de înţelegere. Eu am preferat întotdeauna impresioniştii.

Cam prinsă la înghesuială, mi-am întors ochii de la ea, pironindu-i admirativ pe Degas-ul de deasupra noastră, şi am lansat o ultimă nadă, de-a dreptul la întâmplare:

— Ah! Sunteţi colecţionari de şcoală impresionistă franceză! Minunat! Aveţi şi ceva din Degas?

— Nu, a răspuns von Langenscheidt. Renascentiştii sunt adevărata mea slăbiciune. Şi suprarealismul. Şi, a adăugat el, zâmbindu-mi complice, se întâmplă să am în colecţie şi un Bosch splendid. Chiar aici, la Bucureşti.

L-auzi!

— O! Renascentiştii sunt şi slăbiciunea mea! Şi chiar aveţi un Bosch?

— Printre altele. Le-am adus special din Germania, ca să

le am tot timpul în faţa ochilor. Îmi face bine să privesc lucruri frumoase. E un fel de terapie ocupaţională.

Paşol na turbinca, ipocritule! De fapt, ţi le-ai pus la adăpost Ţi-e teamă de bombardamente. Cum ţi-e teamă şi că Germania o să piardă războiul.

— Tocmai am detectat un accent, a spus chiar atunci soţia lui, cercetându-mă din nou cu atenţie.

— Şi eu l-am observat mai devreme, dar n-am îndrăznit, a făcut şi soţul ei, clătinând uşor din cap.

— Sunteţi cumva din München? m-a întrebat ea, arătând parcă mai binevoitoare. Alfred are nişte rude acolo. Cunoaşteţi familia contelui von Haßlach?

Eu nu eram din München, dar dumnealor cu siguranţă erau din Berlin. Numai berlinezii puteau discuta cu atâta interes despre fascinanta temă a accentului germanic. Şi uite că ajunsesem tocmai unde îmi fusese cel mai teamă că voi ajunge.

— Nu cunosc persoana. Nu sunt din München, sunt din Bucureşti.

— Sunteţi româncă? a întrebat von Langenscheidt, lărgindu-şi cu uimire ochii albaştri decoloraţi şi privindu-mă cu atâta neîncredere, de parcă i-aş fi spus că eram din partea cealaltă a Căii Laptelui. Imposibil! N-aş fi ghicit niciodată. Vorbiţi o germană excelentă.

— Şi cum se face atunci că vă aflaţi printre noi? a întrebat *Frau* von Langenscheidt, măsurându-mă din nou de sus până jos, de la coafură şi până la pantofi, de data aceea însă fără niciun fel de reţinere. Deja nu mai meritam nici măcar un minimum de discreţie, de vreme ce relaţiile dintre noi erau deja stabilite. Relaţii de vasalitate, se părea.

— Îmi însoţesc logodnicul, am spus eu repede, forţând un zâmbet, chiar înainte să mă scap şi să îi zic altceva, mult mai puţin amabil.

— O! au exclamat amândoi în acelaşi timp, uitându-se deodată de-a dreptul fascinaţi la mine, fără să îndrăznească însă să ceară amănunte, deşi se vedea de la o poştă că mureau de curiozitate.

Se părea că bârfeala amoroasă era oriunde cea mai picantă conversaţie de societate. Iar eu mă simţeam deja mai înviorată.

— Din când în când, cineva trebuie să mai şi întărească relaţiile diplomatice între ţările noastre, nu numai invers, am făcut eu, ridicând cochet din umeri. *Liebe statt: Krieg!'2'...* Ah, dar uite-l!

Heinrich, ce tocmai reintrase în salon, observând că nu mai eram la masa noastră, mă căuta cu ochii peste capetele tuturor. M-am ridicat pe vârfuri şi i-am făcut un semn din mână.

Pentru o clipă, am avut impresia că o umbră i-a trecut peste chip. Apoi însă, a devenit din nou el însuşi şi nu I s-a mai citit nimic în privire. A zâmbit politicos şi şi-a croit drum înspre noi.

Am făcut prezentările, după care s-au schimbat câteva cuvinte de complezenţă despre mersul războiului şi acel atât de interesant conte von Haßlach din München, pe care, evident, pentru că toţi ăştia erau de când lumea prieteni între ei, după cum atât de bine observase Miţi, îl cunoştea şi Heinrich. Politeţurile banale au încetat la un moment dat, însă eu, pentru că fusesem atâţia ani soţia lui Barbu şi învăţasem fără să vreau de la el nişte mişmaşuri, mi-am dat seama imediat că mingea se afla pe terenul meu

şi adversarul era în inferioritate.

— Vorbeam despre balerine, i-am şoptit lui Heinrich, cât de firesc am fost în stare, dar suficient de tare încât să mă asigur că auziseră şi ei.

— Ah! a exclamat el, fără nici o altă adăugire şi fără nicio expresie pe figură.

— Şi despre vicii, a adăugat Herr von Langenscheidt, mângâindu-şi bărbia.

— Şi despre amorurile între aliaţi, a spus repede şi doamna, cu un surâs suav.

— Ah! a exclamat Heinrich încă o dată, tot fără să arate dacă extravaganţa chestiunilor pe care le discutam cu nişte necunoscuţi îi făcuse sau nu vreo impresie. Dar, la cum îl cunoşteam eu, probabil că el nu s-ar fi arătat mirat nici dacă ar fi aflat că de fapt dezbăteam în amănunt vreo boală ruşinoasă.

După câteva momente, tot el a vorbit, grav şi serios:

— Balerinele, viciile şi amorurile sunt subiectele preferate de conversaţie ale oricărui bărbat care se respectă.

Heinrich, probabil singurul neamţ cu simţul umorului de pe lumea asta.

Von Langenscheidt a izbucnit în râs. Un dinte de aur i-a sclipit într-un colţ al gurii.

— Chiar asta îi spuneam adineauri domnişoarei. Nu există bărbat căruia să nu-i placă balerinele.

— Nimic mai adevărat, a confirmat Heinrich. Şi cu viciul cum stăm?

— Logodnica dumneavoastră consideră că viciul este un lucru bun, i-a răspuns *Frau,* pe acelaşi ton amuzat de până

atunci, şi i-a aruncat lui Heinrich o privire semnificativă, întrebându-se pesemne de unde mezalianţa aceea atât de neaşteptată între dânsul, exemplar perfect de rasă superioară cum se prezenta şi vlăstar de viţă veche prusacă, şi o oarecare Lulli din România, cu origini evident pur răsăritene şi fără nume de familie. Care mai era şi vicioasă pe deasupra.

Heinrich, bineînţeles, pentru că era un domn şi te puteai baza pe el indiferent cât de delicată era chestiunea tratată, nici măcar n-a clipit, d-apoi să mai şi comenteze.

— *Logodnica* mea, a zis însă, privindu-mă în ochi şi accentuând foarte uşor cuvântul, ca să-i surprind numai eu ironia, are în mare parte păreri foarte pertinente. Chit că la prima vedere par cam neobişnuite.

— Nu consider că viciile sunt lucruri bune, am remarcat eu. Doar că am fi foarte plicticoşi fără ele.

— Insinuaţi cumva că şi eu aş fi vicioasă? a întrebat *Frau* von Langenscheidt, ridicând o sprânceană. Sau numai plictisitoare?

— Nu sunteţi vicioasă?

— Nu. Câtuşi de puţin. Sunt doar o bătrânică neinteresantă, fără vreo slăbiciune.

— N-aş prea crede.

— De unde ştiţi? Mă cunoaşteţi de zece minute.

— De la Christian Dior, am făcut eu. Mi-am coborât admirativ privirea peste splendida ei ţinută şi am adăugat: Colecţia 1938. Modern, dar totuşi clasic şi cald.

Chemarea flateriei a avut efectul scontat, căci am văzut două pete rozalii de plăcere apărându-i chiar atunci pe obraji. Apoi mi-a dăruit un surâs de-a dreptul încântător. Am zâmbit şi eu în sinea mea. Să mai zică vreodată vreun

bărbat că femeile pentru dânşii îşi bat capul cu cochetăriile! Femeile sunt cochete pentru ele însele şi pentru alte femei.

— Ah, a exclamat soţul ei, deci chiar aveţi ochiul format pentru viciu!

— Şi păreri foarte pertinente, cum spuneam, a completat Heinrich.

— Doar pentru *superbia" 22, a*m mărturisit eu confidenţial, întorcându-mi din nou privirea către creaţia Dior şi aplecându-mă uşor către proprietara ei, ca şi cum aş fi dorit să-i împărtăşesc un secret. Apoi am adăugat: Este unul dintre cele mai plăcute vicii pe care le poate avea o femeie, motiv excelent reprezentat şi de Bosch. Dânsul exemplifică perfect cum, pentru o croială franţuzească, merită să ajungi şi-n iad.

— Cât de adevărat! a râs ea, sonor ca un clopoţel.

— Sunteţi foarte norocoasă.

— Se pare că sunt, a admis ea. Iar după câteva momente de gândire, în sfârşit a spus ceea ce mă rugam la toţi dumnezeii de vreo zece minute să spună: Trebuie să îmi faceţi neapărat plăcerea unei vizite într-o zi. Să-mi laud şi eu colecţiile.

— O! Colecţiile de Bosch sau Dior?

— Care preferaţi! a răspuns ea, râzând în continuare.

O invitaţie de-a dreptul în mijlocul cuibului de viespi. Cu siguranţă că nu exista loc mai potrivit unde să aud lucruri, aşa cum aştepta Miţi de la mine. Doamnele de societate erau mai informate şi decât agenţii de propagandă.

121Mândria, ce-l de-al şaptelea păcat capital

— Ar fi drăguţ să avem şi un reprezentant al aliaţilor în cercul nostru de cunoştinţe din Bucureşti, a mai spus ea.

Pentru savoarea conversaţiilor.

— *Herr Major,* a zis von Langenscheidt, evident impulsionat de entuziasmul soţiei, organizăm un mic ceai la noi acasă zilele viitoare. Ceva foarte discret, *im intimen Kreis'23.* Ar fi minunat dacă ne-aţi putea onora cu prezenţa.

— Nu ştiu dacă… a răspuns el, după câteva momente de tăcere nesigură.

Mi-am ridicat imediat ochii către el, cu prefăcută nevinovăţie, l-am privit rugător – mai aveam puţin şi-mi fluturam şi genele – şi i-am spus:

— O, *Schatzi,* dar trebuie să-ţi găseşti timp pentru artă!

S-a uitat lung şi derutat la mine. Simţeam că ar fi dorit să mă refuze, dar nu-l lăsa inima. Şi, fireşte, a cedat.

— Dacă nu se întâmplă nimic până atunci, o să facem tot posibilul să ajungem. Mulţumim pentru invitaţie.

— N-o să se discute despre război, s-a grăbit să-l asigure *Frau* von Langenscheidt. Doar despre balerine, Christian Dior şi amoruri.

— Minunat. Aş putea discuta ore întregi despre balerine şi taioare, fără să mă plictisesc. Orice, câtă vreme nu mă mai întreabă nimeni cum se vede războiul de pe front.

Von Langenscheidt a râs, a învârtit de câteva ori havana între degete şi l-a întrebat:

— Cum se vede războiul de pe front, *Herr Major?*

Heinrich şi-a ridicat privirea către tabloul din faţa sa şi a spus sec:

— Aşa cum se vede şi frumuseţea balerinelor. Etern.

După aceea, conversaţia nu s-a mai oprit nicio clipă. *Herr* von Langenscheidt l-a angajat pe Heinrich într-un dialog lung şi pasional despre avioanele cele 123 în cerc

intim noi şi revoluţionare despre care vorbea toată lumea şi care urmau să îngenuncheze aviaţia inamică în doar câteva săptămâni, doamna mi-a istorisit nişte poveşti despre o cunoştinţă de-a dumneaei care ar fi dorit să se mute în România după război, atât de tare îi plăcea atmosfera fremătândă a Bucureştiului, eu am plasat o anecdotă oarecare şi am râs cu toţii în hohote, şi am tot continuat aşa ceva vreme, râzând şi conversându-ne, ca apropiaţii care se presupunea că devenisem.

— Vă cer îngăduinţa să ne retragem, *Herr Major,* s-a adresat peste vreo jumătate de oră von Langenscheidt lui Heinrich, în cea mai oficială şi înţepată manieră posibilă, aplecându-se din mijloc. Din păcate, mă aşteaptă nişte îndatoriri politice foarte plicticoase. Dar ne revedem săptămâna viitoare, nu-i aşa?

— Cu voia Excelenţei voastre, a spus şi Heinrich, la fel de ceremonios.

Von Langenscheidt l-a salutat milităreşte, cu degetele la tâmplă şi tocurile plate ale pantofilor de ocazie din lac bine lipite.

— Abia aştept! a făcut şi madam von Langenscheidt, în timp ce îmi strângea mâna.

Apoi, în timp ce ei doi se îndepărtau, i-am luat din nou braţul lui Heinrich şi am dat să ne întoarcem către masa noastră. După câţiva paşi însă, Heinrich s-a aplecat către urechea mea şi mi-a şoptit:

— Dacă partea aia de dinainte cu *logodnica* a fost o aluzie cum că vrei să te cer de nevastă ca să mă pot bucura în continuare de favorurile tale, să ştii că a fost foarte străvezie.

— Fii serios. Începuseră să afereze la mine aere de rasă

superioară, atâta tot.

— Ahl… Şi cu indivizii ăştia vrei să petrecem noi?

— Nu vreau să *petrec* cu indivizii ăştia, vreau să-l admir pe Bosch. E o diferenţă. Pe mine nu mă invită Hermann Göring în Luvrul lui personal, am adăugat apoi, pe o voce scăzută, care a sunat mai acidă decât intenţionasem.

Dar el a râs, clătinând din cap şi mângâindu-mi mâna împăciuitor:

— Spiritul tău incisiva fost întotdeauna foarte atrăgător… Dar măcar ai idee cine este dumnealui? m-a întrebat după câteva momente, făcând un semn uşor din cap înspre spate, unde, întorcându-mi foarte încet privirea, am observat că von Langenscheidt discuta la o masă cu un alt ofiţer, de data aceea în uniforma SS-ului. Soţia lui nu mai era cu dânsul.

— Are vreo importanţă?

— Nu ştiu, Lulli, tu să-mi spui. Von Langenscheidt este trimisul special în România al lui Albert Speer. Şi, fiind cine este, îmi închipui că are un cerc intim pe măsură. Pur şi simplu nu ştiu cât de plăcută este compania unor astfel de oameni. Par inofensivi la prima vedere, dar nu sunt, crede-mă pe cuvânt. Sau nu ştii despre cine vorbesc?

Fireşte că ştiam. Iar asta nu mai era *chestiune de touché!, ci de-a dreptul de blackjack!* Mi-am păstrat însă privirea liniştită, ca să nu las impresia că-mi păsa în vreun fel:

— Poate să fie şi fratele geamăn al lui Hitler, *Schatz!.* Vreau să-l văd pe Bosch.

— Cum doreşti, a răspuns el, învins. N-ai să trăieşti clipa când o să-ţi refuz eu ceva care te-ar face fericită.

— Minunat! am spus repede şi, ca să schimb subiectul, i-

am întins mâna. Dansezi, *Herr Major?*

Orchestra şi dizeuza atacaseră între timp un alt tango, lent şi senzual.

El a râs şi a întrebat:

— Am de ales?

— Nu.

— Atunci, cu plăcere.

Peste câteva zeci de secunde, Heinrich mi-a aplecat pentru ultima oară trupul pe spate, iar tangoul s-a încheiat. M-a ridicat din nou cu braţul şi, înainte să-mi elibereze mâna, m-a îmbrăţişat.

— Permiteţi-mi să vă felicit, *Herr Major*: Vă aflaţi într-o companie absolut splendidă.

Surâsul mi-a îngheţat pe buze.

M-am desprins uşor din îmbrăţişare. Heinrich şi-a coborât şi el mâna de pe mijlocul meu, luând imediat o impecabilă poziţie de drepţi, după care a răspuns, înclinând uşor din cap:

— Mulţumesc, *Herr Sturmbannführer'24.* Sunt conştient ce bărbat norocos sunt.

Am tras aer în piept şi m-am întors înspre el.

În uniforma neagră de gală a SD-ului, elegantă şi scrobită, cu insigna capului de mort pe petliţa dreaptă, Rudolf Schulte arăta glacial şi impunător – surprinzător de impunător, având în vedere că era de statură medie spre mică, cu doar vreo câţiva centimetri mai înalt decât mine şi abia-abia trecându-i lui Heinrich de umăr un bărbat prezentabil, chiar arătos, cu un chip osos şi linii severe, aproape agresive, un nas elegant, lung şi subţire, maxilar puternic şi o privire vulturească în ochii foarte albaştri, sticloşi. Sub ochi avea însă pungi grele purpurii, de băutor

înrăit, iar vocea îi suna pe măsură, răguşită şi hodorogită.

Mi-a zâmbit, rece şi politicos. Eu însă i-am dăruit cel mai strălucitor surâs al meu şi, în timp ce el îmi lua mâna în mâna lui mică şi fermă, să-mi ducă degetele la buze, i-am spus cochet:

— Herr Schulte, mă flataţi!

— Deloc, *Fräulein* Lucreţia. Spun întotdeauna numai adevărul.

— Mă surprinde că vă amintiţi de mine, am minţit eu cu graţie, ca şi când habar n-aş fi avut că aveam de-a face cu unul dintre oamenii forte ai Gestapoului de la Bucureşti, care ştia tot ce trebuia ştiut despre toată lumea. Probabil ştia şi ce măsură purtam la pantofi.

— De ce să vă surprindă?… V-am ascultat odată cântând la pian. Anul trecut, la o serată muzicală. *Serenada* lui Schubert, mai precis. A făcut o pauză de câteva momente, înainte să continue: Se întâmplă să fiu me- 124 Rang paramilitar din SS, oarecum echivalent gradului de maior loman, *Fräulein* Lucreţia. Aşa că, trebuie să mă iertaţi, dar imediat ce v-am văzut aici, a trebuit să vin să vă prezint omagiile mele. Faptul că vă aflaţi alături de noi în seara aceasta mă onorează personal.

— Mă măguliţi, Herr Schulte, am repetat eu mecanic.

El însă nu a mai zis nimic şi nici n-a făcut vreun gest, aproape lăsându-mi impresia că nu mă auzise; mi-a mai aruncat o privire scurtă, la fel de impenetrabilă ca întreaga lui persoană, apoi şi-a întors ochii către Heinrich, care până atunci doar ascultase politicos schimbul de replici, şi l-a întrebat din senin:

— Vă plac femeile, *Herr Major?*

Un scurt moment de tăcere penibilă.

Heinrich a clipit, vizibil luat pe nepregătite, dar s-a repliat aproape imediat:

— Moderat, aş spune. Nici mai mult, nici mai puţin decât altora.

— Mahatma Gandhi este de părere că nu ele sunt de fapt sexul slab.

Nu a aşteptat ca Heinrich să-şi dea cu părerea şi asupra cugetării aceleia paradoxale, apărută de nu se ştia unde şi demnă de psihanaliza lui Freud, căci, cu o înclinare scurtă şi milităroasă a capului, şi-a luat rămas bun de la amândoi, spunând, pe acelaşi glas egal de până atunci:

— Atunci nu vă mai reţin. A fost o plăcere să vă revăd. *Fräulein… Herr Major…* Petrecere frumoasă! *Heil Hitler!*

L-am urmărit cu privirea cum s-a întors şi s-a pierdut în mulţimea de uniforme, fără să se uite înapoi. Mi-a trecut prin minte una din replicile atât de comice ale Elvirei, pe care o folosise într-o zi când îmi povestea despre el – *il aime bien se faire insulter ou lit, le cochon!* —, dar, în momentul acela, în loc să mă amuze, aminti- reaaceea stupidă a trezit în mine o teamă nelămurită. Începusem din nou să-mi aud bătăile inimii. Aveam impresia că toată discuţia aceea bizară, ca şi interesul lui atât de subit faţă de persoana mea, nu erau deloc sincere şi, mai ales, nu făgăduiau nimic bun.

Mi-am trecut braţul pe sub braţul lui Heinrich, căutând inconştient apărare. El mi-a acoperit imediat mâna cu a lui. Mi-amântors privirea către el. Darse uita undeva în mulţime, ca şi cum i-ar fi urmărit în continuare paşii, deşi *Sturmbannführer*- dispăruse demult dinjaza vederii noastre.

În momentul acela, cu mâna lui peste a mea, încercând

fără prea mult succes să-mi dau seama ce se ascundea de fapt în spatele a ceea ce tocmai se întâmplase, am trăit un moment scurt – dar atât de cumplit! — de claritate, când am înţeles cu adevărat, pentru prima dată până atunci, că la cea mai mică răsuflare într-o direcţie nepotrivită, nu numai eu aş fi înfundat beciurile Gestapoului, dar şi Heinrich. Un simplu pas greşit din partea mea l-ar fi putut costa şi pe el nu numai libertatea, cel mai probabil şi viaţa.

Brusc, simţeam o nevoie acută să vomit.

Ceva mai târziu, în zori, după ce ne aflam din nou în locuinţa mea de pe Elisabeta, când primele raze începuseră să apară pe deasupra acoperişurilor îmbrăcate în omăt gros şi strălucitor ale Bucureştiului, vestind răsăritul soarelui şi noul an, şi când Heinrich dormea din nou în patul meu, neliniştit şi agitat, cu tresăriri, aşa cum dormea el de obicei, ca şi cum ar fi fost pregătit să sară oricând din somn, urma să vărs îngrozitor în chiuveta de la baie, îndelung, fără să mă pot opri până n-am mai avut ce să vărs.

În clipa aceea, la fel de repede cum se şi ivise, am alungat gândul acela înspăimântător şi senzaţia de greaţă, zbătându-mă din toate puterile să-mi redobândesc sângele rece.

— Ce individ fioros! am zis, doar ca să rup tăcerea şi să nu las să se vadă în ce fel mă afectase momentul, căci la o replică din partea lui nu m-am aşteptat nicio clipă.

— Nici nu-ţi poţi închipui, mi-a răspuns însă el. A fost comandantul unei *Einsatzgruppe'25* din Ucraina, foar- 125 Grupări paramilitare formate de Heinrich Himmler şi operate de SS, însărcinate cu executarea în masă a evreilor, comuniştilor şi romilor în Polonia şi URSS.

Te… ăăă… să zicem *eficace,* iar apoi ofiţer în statul-major lui Heydrich, în Cehoslovacia. Au lichidat localităţi întregi.

— Oh… am murmurat, abia auzit, ducându-mi uşor mâna la buze, şocată de mărturisirea aceea neaşteptată şi năpraznică. Ce om îngrozitor trebuie să fie!

— Este. Unul dintre multele gunoaie de sub preşul lui Hitler.

Şi atunci, cu o străfulgerare de groază, am înţeles. Toată întâmplarea aceea bizară nu avusese de fapt nicio legătură cu mine, ci cu el.

Din starea aceea m-a deşteptat numele meu.

A răsunat deodată în toată sala, pe deasupra capetelor tuturor, tare şi desluşit. Murmurul general a încetat şi am văzut cum câţiva dintre ochii din jur se roteau prin încăpere, în căutarea persoanei care era invitată să urce pe estradă. Cu un gest reflex, l-am strâns din nou pe Heinrich de braţ, îngrozită. Pianistul s-a ridicat în picioare şi a făcut o plecăciune discretă către taburetul tapiţat din faţa pianului deschis. Iar de data aceea, absolut toţi ochii din încăpere, rând pe rând, ai ministrului von Killinger, diplomaţilor, corpului ofiţeresc, întregului Gestapo şi mai-marilor SS din Bucureşti, s-au fixat asupra mea. Probabil că nu existase cineva mai evident în toată istoria spionajului.

— Lulli, mi-a şoptit Heinrich, aşezându-şi mâna peste a mea şi strângându-mi-o încetişor. Fă ceva, te rog. Se uită toată lumea la noi.

— Ce anume sugerezi să fac?!

— Să te duci să cânţi?!

N-am avut când să-mi exprim indignarea în faţa unei

asemenea idei, căci, printre toţi ochii care mă priveau în momentul acela, de undeva din apropierea scenei, dintr-un grup de uniforme negre şi cenuşii, l-am văzut pe Schulte, aplecându-şi ţeapăn capul şi ridicând un pahar cu coniac în direcţia mea, cu un surâs îngheţat întipărit pe buzele subţiri. Aha, deci dumnealui era de vină. A lăsat paharul pe o masă din apropiere şi a început să aplaude; uşor, mai mult de formă, abia lovind cu vârful palmei în podul celeilalte, şi cu privirea pironită asupra mea. Răceala ochilor lui parcă mă stră- bătea pe şira spinării. Însă, odată cu el, a început să aplaude toată lumea şi n-am mai avut ce să fac.

— Ce să cânt? l-am mai întrebat pe Heinrich, înainte să mă desprind de lângă el.

— Nu ştiu, mi-a murmurat el înapoi, abia mişcându-şi buzele şi privind numai înainte, prin mulţime. Dar chiar nu-ţi sugerez Rachmaninov.

Replica lui mi-a alungat pe loc încordarea. De fapt, m-am văzut nevoită să-mi muşc buza de jos, ca să nu-mi scape cumva vreun hohot de râs, complet nepotrivit situaţiei. De ce nu-şi expunea oare el umorul acela straniu al său şi în momente ceva mai puţin critice, nu aveam să pricep niciodată.

Ce să le cânt, m-am tot întrebat, în timp ce mă îndreptam spre estradă, cu toţi ochii legaţiei germane pironiţi pe spatele meu şi forţându-mă să surâd, ca să las impresia că apreciam marea cinste ce mi se făcea. Nu-i vorbă, ştiam eu cam ce le-ar fi plăcut lor, ceva epic, vitejesc, care să se înalţe, să se izbească de ziduri, să sfărâme zăgazuri, un *fortissimo puissant,* clocotitor, să le retrezească dorinţa să pună mâna pe sabie şi să se

repeadă în luptă. Dar ce anume? *Cavalleria rusticana? Imperialul* lui Beethoven? *Fuga* lui Bach? Sau poate nişte muzică funerară, aşa cum cerea situaţia de pe fronturi, *à la Requiem-u*l lui Mozart sau *Marşul Funebru* al lui Chopin? Sau poate chiar bucata de final din *Amurgul Zeilor,* că tot se potrivea perfect ambianţei? Mă cam îndoiam că nemţii, cu simţul lor recunoscut al umorului, ar fi gustat o astfel de glumă.

Am urcat estrada şi m-am aşezat în faţa pianului, aranjându-mi cu prea multă atenţie în jurul meu faldurile rochiei. Aplauzele se sfârşiseră şi se aşternuse liniştea. Mi-am aruncat o privire peste partituri, mi-am plimbat evaziv degetele pe clape timp de câteva momente, nehotărâtă, după care am început *Eroica.* Dacă nu Beethoven, atunci cine?

Însă, după primele măsuri, m-am oprit; nepremeditat, aproape mecanic. Şi, pentru că în clipa aceea totul devenise dintr-odată foarte clar, am început cu altceva, măsurile dulci şi tragice care se cereau de fapt cântate în momentul acela. *Rapsodia Română.*

Mai târziu, când am terminat şi am coborât de pe estradă, din nou în aplauzele tuturor, Heinrich m-a întâmpinat cu un zâmbet. Şi-a trecut uşor braţul în jurul mijlocului meu, apropiindu-mă de el. Peste umărul lui, l-am zărit pe Schulte. Şi-a ridicat din nou paharul de coniacân direcţia mea, cu acelaşi surâs rece şi îndinându-se grav şi corect. *Mai porunceşti ceva, întunecimea Ta?* Dar nu am zis nimic, doar am înclinat şi eu uşor din cap înspre el, surâzând. El uitase deja de persoana mea; se întorsese cu spatele la noi şi se conversa cu cineva, fără să-şi mai întoarcă nicio clipă privirea. De fapt, nimeni nu se mai uita

în direcţia mea. Se părea că mă aclimatizasem chiar mai repede decât îndrăznisem să sper. Vrând-nevrând, Schulte îmi dăduse o mână de ajutor.

M-am desprins din braţele lui Heinrich abia atunci când ceasul arăta deja ora douăsprezece fără cinci minute, muzica se oprise, iar lumea de primprejur începuse să se agite. Invitaţii se strângeau uşor-uşor pe lângă pereţi, făcându-le mai mult loc de manevră ospătarilor ce mişunau deodată dintr-o parte într-alta, golind sticle aburite cu şampanie franţuzească, învelite în şervete albe apretate şi purtând pe deasupra capetelor tuturor, pe podul palmelor, tăvile de argint încărcate de cupe goale. În partea cealaltă a încăperii, von Killinger, cu o cupă goală într-o mână şi cu cealaltă pe spatele lui *Fräulein* Ingride, luase poziţie de drepţi, bombându-şi şi mai tare pieptul taurin, iar dizeuza în satin roşu se oprise din cântat şi doar stătea cuminte, zâmbind tâmp. Lumina electrică s-a stins şi, în întuneric, printre şoaptele şi râsetele uşoare din jurul meu, jăraticul strălucea roşu şi înfiorător în şemineu, ca o jivină teribilă dintr-o viziune a iadului din aceleaşi tablouri ale lui Bosch.

Candelabrele s-au reaprins şi ploaia de lumină a invadat din nou salonul. Dopurile au zburat cu detunături puternice, iar şampania s-a revărsat în valuri peste gâturile sticlelor. Cristalurile au început să se ciocnească între ele, cupele să se golească, urările şi corurile de *Sieg Heil!* să curgă din toate direcţiile, iar cuvintele lui Hitler au explodat dinăuntrul unui aparat de radio.

Intrasem în 1944, cel de-al cincilea an de război.

PARTEA A III-A

MOARTEA VINE DIN CER

1.

Martie 1944, Bucureşti

— Era Kaltenbrunner.

Până atunci doar fumase în linişte, puţin indiferentă, mai mult privind pe fereastră decât la mine. Dar cele două cuvinte ale mele au făcut-o în sfârşit să-şi întoarcă ochii:

— Kaltenbrunner… Adică Ernst Kaltenbrunner, *Obergruppenführer'26*- SD?!

— În persoană.

— De unde ştii?

— De la Heinrich.

— Şi el de unde ştie?

— Are vreo importanţă?

— Bineînţeles. Poate că nici nu-i adevărat.

— Te asigur că e adevărat, Miţi. Kaltenbrunner a aterizat alaltăieri noapte la Waldiager. A sosit de la Berchtesgaden, cu un avion privat al Führerului şi escortat de o escadrilă de vânătoare, larân apropiere de spaţiul

126 Cel mai înalt grad din SS, cu excepţia *Reichsführer-SS,* deţinut de Henrich Himmler aerian al României a fost întâmpinat de încă una. Condusă tocmai de Heinrich. Mai exact, el a fost sculat din pat în miezul nopţii, cu ordin direct de la Berlin, a fost nevoit să iasă pe uşă în două minute. Ăsta este motivul pentru care ştie.

— Aşadar, a spus ea după câteva clipe de tăcere, cu un surâs mic în colţul buzelor înroşite, bravul şi cutezătorul Kaltenbrunner, jupân peste Gestapo, a cerut ca escadrila lui de escortă să fie condusă personal de un *Experten'27* multiplu decorat, ditamai maiorul din statul-major al generalului Gerstenberg?!… Nu mai au ăştia pic de respect pentru corpul ofiţeresc, pe cuvânt. Dar cât de sigură eşti

de ce zici? Dacă von Reinhardt te-a minţit? Că prea e de tot râsul.

— Nu m-a minţit. Şi având în vedere că acum două nopţi, când a ţârâit telefonul, ditamai maiorul în cauză dormea în acelaşi pat în care dormeam şi eu, sunt foarte, foarte sigură de ce zic.

Ea a tăcut timp de câteva secunde, după care a clătinat uşor din cap:

— Ce-i drept, mi-e şi un pic silă să privesc cum vitejilor ăstora, ce-şi tot trimit copiii în prima linie, de fapt le ţâţâie cururile sub izmene când vine vorba despre vieţile lor proprii, dar tot e amuzant. Nu care cumva s-o mierlească vreunul şi să nu mai poată să-şi aducă aportul la viitorul luminos al civilizaţiei…

Heinrich îmi spusese şi el acelaşi lucru. Dar lui nu i se păruse deloc amuzant. De fapt, aproape că făcuse o criză de nervi.

— Nemţii se simt încolţiţi, a zis ea apoi. Mă gândesc că începe să fie din ce în ce mai aprigă vânzoleala pe-acolo. Apoi, cu un alt surâs mic, mai mult pentru ea însăşi, a continuat: Ce să zic acum, trebuie într-adevăr să recunoaştem şi ironia vremurilor pe care le trăim. Cum era vorba aia cu fereşte-mă, Doamne, de prieteni?

127 *Luftwaffe Experten,* termen echivalent cu *as de vânătoare* în limba română sau *fighting ace* în limba engleză

— Nu este nimic de râs. Este foarte trist.

— Ţi se pare ţie că aş râde? m-a întrebat ea, pe acelaşi ton rece de până atunci. A mai tăcut câteva clipe, s-a întins după o ţigară şi a aprins-o, după care a continuat: în fine… Şi ce altceva ţi-a mai povestit von Reinhardt despre vizita

lui Kaltenbrunner?

— Doar că individul ăsta este una dintre cele mai josnice jigodii pe care le-a scuipat prin scobitura din dos imperiul prusac în ultimele trei secole. Că este un psihopat cu mai mult sânge pe mâini decât Nero. Şi că probabil o să aibă parte de o formă a iadului croită special pe măsura dumnealui.

— Chiar asta a zis von Reinhardt?

— *Mot-à-mot.*

— Era beat?

— Deloc.

— L-auzi, ce frumos! Von Reinhardt fluieră şi el cu spor în biserica lui Hitler! — Mi-am stăpânit un zâmbet; cu toată iritarea, începuse să mă amuze cu bagajul ei atât de creativ de metafore. — Altceva mai interesant?

— Nimic. Doar ce spune el de obicei când e nervos. Că în OKW128 există un singur om mai prost decât Keitel şi ăla e Hitler, că Göring se pricepe la aviaţie tactică cum se pricepe el la brodat, dintr-astea, ţi-am mai povestit. Nu-l pot întreba mai mult. Decât de foarte departe. Pe lângă faptul că nu dă pe-afară de vorbăreţ, mai este şi mult, mult mai ager decât crezi tu. Şi-ar da imediat seama că este tras de limbă. Dacă vrea să-mi spună ceva, îmi spune, dacă nu, nu. Pot cel mult să intuiesc eu ce anume gândeşte.

A clătinat uşor din cap şi, privind cu o uşoară grimasă la fumul albăstrui ce i se ridica lent din ţigară către plafon, a repetat:

— Deci Kaltenbrunner s-a deplasat personal în România…

Aparent, se gândea la ceva, pentru că o cută de concentrare îi apăruse între sprâncene. Ochii ei verzi 128

Oberkommando der Wehrmacht, înaltul comandament german în timpul celui de-al Doilea Război Mondial şi lucioşi reflectau lumina blândă ce se oglindea în sticla ferestrelor.

— Să înţeleg că, până să îţi spun eu, voi chiar nu aflaseră̆ţi că individul ăsta se află în România?!… Ce fel de servicii secrete are ţara asta?

Şi-a mijit ochii la mine, dar nu şi-a schimbat tonul vocii când mi-a răspuns:

— Aflaserăm deja că un mahăr neamţ a aterizat alaltăieri noapte pe Băneasa, în cel mai mare secret. Am aflat şi că de la Băneasa a fost escortat în jos pe Kiseleff de ditamai coloana de automobile blindate cu geamuri acoperite, să nu se vadă exact în care se află. Şi astea fără să dorm în acelaşi pat cu unul dintre ei… —A zâmbit. Eu mi-am dat ochii peste cap. – Dar, pentru că nemţii sunt nemţi, iar la nemţi cuvintele de ordine încep cu *D,* ştii tu, *Disziplin'29, Denunziation'30, Deutschlandüberalles* şi restul, n-a transpirat-de nicăieri cine anume e grangurul respectiv. Numai că acum, vezi tu, o fată deşteaptă de la informaţii – a arătat cu degetul spre ea însăşi – a primit un pont de la o altă fată deşteaptă – a arătat cu degetul spre mine –, infiltrată tocmai ca să afle lucrurile astea splendide, care de obicei nu se află… *Voilà* că acum se dă drumul la cişmeaua cu întrebări, dragă Lulli… Cu ce treabă se află Kaltenbrun- ner pe la noi? întrevederi de curtoazie cu von Killinger şi restul şerpăriei de la legaţie? Sau poate cu Mareşalul, Doamne fereşte, cu vreun mesaj ultrasecret din partea Führerului? Vreo misiune oficială, pe care noi, ăştia care am mai rămas de bună-credinţă̆, nu trebuie să o aflăm încă şi o vom afla pe parcurs, când va fi oricum prea târziu,

pentru că deja am luat foc şi ne-am făcut scrum?...

— Ce vrei să spui?

— Ah, să înţeleg atunci că habar n-ai.

— Despre ce?

129 Disciplină

130 Denunţ

A ridicat din nou din umeri, cu acelaşi gest dispreţuitor, specific ei:

— În sfârşit, nu că m-ar mira că n-ai aflat... Oficinele de propagandă povestesc mai degrabă despre minunatele succese de apărare ale nemţilor, decât despre chestiunile astea neinteresante de politică externă. Apoi a făcut o pauză şi a adăugat, sarcastică: Şi se pare că nici von Reinhardt, cu toată inimioara lui vitează care bate pentru tine şi nobleţea aia cavalerească, cu care îi tot dai tu înainte, tot nu-ţi povesteşte decât ce vrea dumnealui.

— Despre ce vorbeşti? Pentru Dumnezeu, Miţi, fii mai precisă! Mă scoţi din sărite.

— Nu ştiu cum se face, draga şi naiva mea Lulli, dar tocmai alaltăieri, când mi-ai spus tu cu atâta siguranţă că a sosit Kaltenbrunner la Bucureşti, nemţii au ocupat Ungaria.

Am tresărit uşor, ca şi cum m-ar fi pătruns un fior, iar ea şi-a continuat relatarea, la fel ca şi până atunci, senină şi aparent nestingherită de grozăvia a ceea ce spunea:

— Ca să-şi poată retrage trupele din faţa ruşilor, nemţii au dezarmat armatele ungureşti, au ocupat Budapesta şi practic au schimbat regulile în mijlocul jocului. O procedură tactică ad-hoc, în circumstanţe excepţionale, şi gata. Sau */outage de gueule'3',* cum ar spune franţujii. Cam până aici au mers balivernele alea încântătoare

despre alianţe şi aliaţi care-şi păstrează autonomia. Nu că mi-ar fi mie prea milă de Horthy, dar imaginează-ţi un Bucureşti ocupat de nemţi, în care intră ruşii şi se poartă un război a cărui miză este dominaţia militară în Balcani… Ne-arface praf şi pulbere din două direcţii.

După câteva momente grele de linişte, când nu s-a auzit altceva decât un automobil trecând cu un zgomot înfundat pe o stradă din apropiere, tot ea a fost cea care a vorbit:

131 Expresie familiară, ce provine din locuţiunea verbală *foutre de la gueule* (a înşela, a minţi, a-şi bate joc de cinev. —i

— Ne-am făcut frate cu dracu’ ca să trecem puntea, iar acum începe să se prăbuşească puntea sub noi.

— Ce înseamnă asta?

Încă o dată – a nu ştiu câta oară în ziua aceea – a ocolit un răspuns ferm:

— Să zicem că, în ultimele luni, pentru nemţi, România a început să semene cu o întindere mare şi periculoasă de nisipuri mişcătoare.

— Din cauza înaintării frontului în Moldova, vrei să spui.

— Astea-s detalii militare în care nu are rost să intrăm. Dar lucrurile nu arată deloc bine, crede-mă pe cuvânt. Fiecare cu pielea lui, Lulli.

Era drept că folclorul de cafenea şoptea de mai multă vreme despre o presupusă plecare a prinţului Barbu Ştirbey la Cairo, ca să negocieze ceva pentru România, dar atunci a fost prima oară când am realizat cu adevărat cât era de grav.

Fără niciun cuvânt, mi-am întors ochii şi am privit pe fereastră. Cerul era azuriu şi nemişcat. Lumina roz-primăvăratică scânteia în sticla geamului.

Peste tot era linişte şi tihnă; doar câte o boare uşoară mai mişca din când în când tulpinile golaşe de glicină încolăcite pe gardul metalic al imobilului.

Ţigara mea ardea, uitată în scrumieră, cu un fir de fum cenuşiu înălţându-se lunguieţ deasupra ei, când Miţi m-a întrebat din senin:

— Ce mai ştii de von Walden, Lulli?

Am clipit de mai multe ori, surprinsă de schimbarea atât de neaşteptatată a subiectului.

— Nimic, am răspuns după câteva clipe, liniştită şi fără să-mi feresc privirea, încercând să nu fac niciun gest inconştient care să-mi trădeze nervozitatea. Heinrich nu mi-a mai pomenit de foarte multă vreme despre dânsul. Cum, de altfel, îţi repet, nu-mi mai pomeneşte nimic despre ce se întâmplă pe fronturi şi nu mai face prea multe teorii politice în preajma mea.

— Se fereşte de tine?

— Nu ştiu. Poate. Mi se pare că nu mai vorbeşte cu mine aşa cum vorbea pe vremuri. Nu-mi dau seama de ce. Cred însă cu tărie că dac-ar exista ceva de zis, mi-ar zice. Numai că l-am văzut numai de vreo două-trei ori cu totul în ultimele săptămâni, de când s-a întors de la Berlin. Se încuie în cameră cu zilele şi nici măcar la telefon nu răspunde. Astăzi de dimineaţă aproape că m-a repezit. Nu este deloc în apele lui.

Imaginea lui mi-a alunecat din nou prin faţa ochilor, odios de limpede: lungit pe spate în patul meu, încălţat, cu nasturii de sus ai cămăşii desfăcuţi şi cravata lărgită, cu braţul drept prins într-o eşarfă neagră sub tunica deschisă şi cu cel stâng acoperindu-şi ochii, ca şi cum l-ar fi deranjat lumina, şoptind cu glas obosit şi străin, mai mult

pentru el însuşi, decât pentru mine: *îmi vreau viaţa înapoi, Lulli.*

— Îmi pare rău, a spus Miţi după o tăcere lungă. Condoleanţe.

Însă eu n-am simţit nicio nuanţă de părere de rău în vocea ei. Mă privea la fel ca până atunci, fără emoţie.

— Nu-ţi pare rău, mai slăbeşte-mă.

Ea n-a dat niciun semn că mi-ar fi simţit ostilitatea din glas. Doar s-a mărginit să ridice uşor din umeri, la fel de indiferent, şi apoi mi-a spus:

— Haide, Lulli, te rog frumos. Nu meritau să moară. Atâta tot. După nemţi nu mă dau în vânt şi nici n-am încercat vreodată să o ascund. Dar trebuie să recunosc că am remarcat ironia că şi-a pierdut mama şi copilul tocmai într-un bombardament.

Am remarcat încă o dată intuiţia ei formidabilă – şi periculoasă – de a pune degetul drept pe rana cea mai dureroasă.

Îmi simţeam ochii umezi şi, ca nu cumva să-mi dea lacrimile de faţă cu ea, mi-am aprins repede o ţigară. Miţi s-a întins peste masă şi, fără să-mi ceară permisiunea, mi-a luat tabachera din faţă şi şi-a ales o ţigară, înainte să o aprindă, a privit-o timp de câteva clipe şi a trecut-o pe sub nările ei trandafirii, aspirându-i aroma şi mijindu-şi uşor ochii de plăcere. După multă vreme, cât am tăcut amândouă, fumând într-o linişte tensionată, cu vorbele ei de mai înainte încă proaspete în minte, i-am zis:

— Tu ai cumva impresia că, dacă pierd nemţii războiul…

— Nemţii au pierdut deja războiul, draga mea.

— Ştiu. Heinrich zice şi el acelaşi lucru.

— Fireşte că zice acelaşi lucru. Pălăvrăgeala aia de la

Reichstag despre victoria finală şi nu ştiu ce arme secrete este pentru stafiile alea amărâte din prima linie, nu pentru ăilalţi. Na, măcar von Reinhardt nu-şi foloseşte capul doar pe post de paravânt, ceea ce nu se poate spune despre multă lume… Şi-a întors din nou ochii către mine şi, surâzându-mi, a continuat: Dar, te rog, nu mă lăsa să te întrerup.

— Te întrebam dacă tu ai cumva impresia că, dacă… sau *când…* pierd nemţii războiul, cu bolşevicii o să ne fie mai bine?

— Nu, Lulli, nu cred că o să ne fie mai bine când or veni ruşii. Dimpotrivă. Pentru că, la cum se prezintă lucrurile, nu o să *vină* propriu-zis, ci mai degrabă o să se *năpustească* peste noi. De fapt, cred că, dacă o să se întâmple, *când* o să se întâmple, n-o să mai rămână piatră pe piatră din ţărişoara asta a noastră. Şi mai cred că singurul caz în care nemţii şi ruşii sunt în vreun fel buni pentru omenirea civilizată e ăla în care se află la doi metri sub pământ. Înţelegi tu, draga mea?… Eu nu vreau s-aleg. Avem un rege, şi-un popor, şi-un Dumnezeu deasupra.

— Ce năzuinţe înaltei… Iar, după câteva momente, fără să mă pot înfrâna, am adăugat: Să ştii că am citit într-o carte a unui doctor austriac că este mult mai uşor să te lupţi pentru nişte principii, decât să trăieşti după ele.

— Atunci, Lulli, a spus ea, cu ochii sclipindu-i a râs, poate că destinul meu este să mă lupt pentru principii, chit că nu-mi place să trăiesc după ele. Să mă zbat atâta cât se poate pentru nişte amărâte de principii, pentru triumful libertăţii şi pentru tot ce înseamnă ea.

Vă întrebaţi probabil, pe drumul monstruos şi fără întoarcere pe care intrase România fără să ştie în

vremurile acelea, cât a mai avut oare Miţi şansa unui destin în care să se zbată pentru principii şi pentru libertate. Vă răspund eu – multă, multă vreme. Pe la sfârşitul toamnei lui 1947, Margareta Constantiniu, ofiţer de informaţii în timpul regimului antonescian, soţul său, colonel în Armata Română Regală şi expert în spionaj militar, luat la ochi pentru crime de război pe „sfântul pământ rusesc" şi conexiuni cu mişcarea de rezistenţă armată anticomunistă, împreună cu un locotenent-aviator din Basarabia ocupată, evadat dintr-un lagăr sovietic din Bălţi, au reuşit să fugă din România comunistă, cu graniţele bine ferecate. Şi Miţi nu şi-a căutat libertatea aşa, oricum, ci într-un mod de-a dreptul spectaculos – chiar aşa cum îi era şi firea –, pe calea aerului, furând – la propriu – un avion uşor de pe aerodromul din Târgşor şi trecând – tot la propriu – printre focurile de mitralieră ale aviaţiei sovietice de vânătoare, peste bucata românească a Mării Negre şi strâmtoarea Dardanele, până în Turcia, ca să ajungă, câţiva ani mai târziu, în Germania Federală. Dacă s-a mai întors vreodată în ţara pentru care s-a luptat cu atâta îndârjire, nu am de unde să ştiu, pentru că drumurile noastre s-au despărţit pentru totdeauna în vara lui 1944.

Pe lângă istoria fugii ei din România, parcă desprinsă dintr-un foileton de aventuri, am mai auzit şi un zvon cum că, pe la sfârşitul anilor'50, deşi cu Securitatea pe urmele ei, se găsea şi ea tot la Paris, unde conducea un grup anticomunist al emigraţiei româneşti, iar pe la mijlocul anilor'60, era unul dintre liderii importanţi de opinie de la *Europa Liberă.*

Am ascultat-o şi eu într-o seară vorbind pe unde scurte,

l-am recunoscut vocea plăcută de contraaltă, parcă făcută să fie voce de radio, şi felul curgător şi limpede în care se exprima, asezonând pe ici, pe colo efecte stilistice, şi mi-am zis, cu amintirile vii în faţa ochilor, că poate într-adevăr, îndărătul tuturor vorbelor mari, destinul unor oameni anume, cei puţini şi neînfricaţi, chiar este să se zbată la infinit pentru nişte amărâte de principii şi pentru triumful libertăţii. Iar eu, într-o singură viaţă, am avut incredibila şansă să cunosc nu numai un astfel de om, ci mai mulţi.

Dar atunci, în ziua aceea de primăvară din 1944, Miţi nu mă chemase să vorbim despre dânsa şi principiile ei. A scos din poşetă câteva fotografii şi mi le-a întins. Erau câteva instantanee foarte întunecate; doi bărbaţi la o masă, într-un birt ordinar, cu lambriuri din lemn şi lumină chioară de lampă cu gaz.

— Cine sunt? am întrebat după câteva clipe, înapoindu-i fotografiile.

— Mă dezamăgeşti, Lulli. Mă aşteptam ca până acum să ai deja ochiul format pentru blonzii cu cefele tunse, la mai uită-te o dată.

După alte câteva momente lungi, cât m-am uitat din nou la ele cu mai multă atenţie, mi-am ridicat ochii, am privit-o în faţă, străduindu-mă din toate puterile să nu-mi las chipul să trădeze în vreun fel ceea ce simţeam. Unul dintre ei era Heinrich.

În civil, în planul depărtat de obiectiv şi surprins cu figura în penumbră, stătea uşor aplecat peste masă şi părea să-i povestească ceva celuilalt. Deşi nici respectivul nu fusese surprins dar – desluşeam doar că purta ochelari eleganţi cu ramă subţire, avea obrazul bărbierit şi părul

pieptănat pe spate –, eram convinsă că nu-l văzusem niciodată până atunci.

— Von Walden? am ghicit, sperând din toată inima că nu-şi va da seama cât eram de încordată. Eân România?

— A fost. Acum a dispărut. Ce ştii despre asta?

— Nimic. Ţi-am zis deja, Heinrich nu a mai pronunţat de multă vreme numele lui de faţă cu mine.

— În afară să te tăvăleşti cu von Reinhardt, ce mai ştii altceva?

Am avut impresia că tot sângele din trup mi s-a ridicat deodată direct în cap.

— De unde ai fotografiile astea? am întrebat, după câteva clipe de tăcere ostilă, abţinându-mă cu greu să nu i le arunc în faţă.

— Acum sper că n-ai impresia că tu eşti singura lui codiţă. Doar nu te-aş lăsa numai pe tine să te ocupi de o chestiune atât de însemnată... Cu atât mai mult cu cât se dovedeşte pe zi ce trece că intuiţia mea încă funcţionează brici şi că pentru el ţi-ai trăda şi mamă, şi tată, şi patrie, şi rege, şi orice altceva.

Timp de o secundă, am vrut să mă ridic, să-i întorc spatele, să deschid uşa – eventual s-o şi trântesc după mine, aşa cum îi stătea bine stării de iritare în care reuşea ea să mă aducă mai tot timpul – şi s-o las în plata Domnului. A trebuit chiar să strâng cu putere mânerele fotoliului ca să n-o fac.

— Eu zic să te opreşti, am şoptit. Înainte să încep să mă simt cu adevărat jignită.

Imediat, mi-am dat seama – şi aproape că m-am speriat în sinea mea – de cât de uşor acceptasem pentru el insulta.

— Indiferent dacă mă crezi sau nu, ăsta e adevărul.

Repet, pe Heinrich nu îl văd atât de des pe cât mi-aş dori. Trece printr-o perioadă neagră… Dar, după câteva momente, pentru că privirea ei sceptică a reuşit să mă scoată cu adevărat din pepeni, am zis complet altceva decât plănuiam: Permite-mi, Miţi, te rog, să-ţi mai povestesc o dată cum stau lucrurile, dar aşa ilustrativ cum îţi place ţie, că văd că altfel nu înţelegi. În afară de realitatea mai mult decât agreabilă de a mă tăvăli cu el, am mai ieşit într-o seară la Grand, împreună cu un inginer austriac şi aşa-zisa lui prietenă, o oarecare Mimi, dansatoare în trupa de balet de la Alhambra, astfel că n-am putut să fiu atentă la ce îi povestea austriacul lui Heinrich, pentru că a trebuit să stau să o ascult pe dânsa cum bătea câmpii despre viitorul ei strălucit în nu ştiu ce cabaret de peste ocean. În plus, ei doi s-au conversat toată seara numai în termeni nostimi, precum *aerodinamică subsonică, fuzelaj sub presiune* şi *sistem motopro- pulsor,* care în limba germană sună şi mai teribil decât în română şi care au reuşit să-mi provoace o migrenă tare urâtă. Apoi, am mai fost şi la nişte chefuri foarte restrânse, la Bufet şi la Brotăcei, chefuri care au durat până înspre zori şi care mi-au provocat alte migrene foarte neplăcute, pentru că, la un moment dat, toţi cei prezenţi s-au îmbătat înfiorător, inclusiv Heinrich… Şi, te rog să mă crezi, de obicei el este un individ grav şi serios, care nu se îmbată. După aceea, când am fost la ceaiul trimisului lui Albert Speer în România, nu numai că nu s-a discutat despre Bosch şi Dior, cum am fost prevenită, chestiune care, la o adică, nu m-ar fi deranjat aşa tare, dar a trebuit să stau şi să ascult surâzând pe nişte nemţoaice fără pic de gust cum comentau serioase despre Paris că nu prea are farmec şi

despre Coco Chanel că nu e frumoasă. Iar că ţi-am oferit pontul despre Kaltenbrunner se datorează tocmai faptului că în noaptea când a ţârâit telefonul ăla de la Berlin chiar mă tăvăleam cu ante-numitul von Reinhardt, după cum atât de delicat te-ai exprimat tu, aşadar dânsul nu dormea, cum de altfel nu dormeam nici eu…

— Ce păcat că umorul nu are şi puterea să salveze ţara asta! m-a întrerupt ea chiar atunci. De fapt, începe să-mi fie teamă că tocmai faptul că suntem un popor care nu face altceva decât să râdă de toate ne va duce la pieire… Apoi, imediat, fără să-mi lase timp să zic şi eu ceva, a făcut un semn din deget către fotografiile din mâna mea şi m-a întrebat: Ce păţise von Reinhardt? De ce avea braţul prins în eşarfă?

— Îşi dislocase umărul.

— Au! Sună dureros.

— N-a fost foarte grav, mulţumesc pentru grijă. S-a refăcut complet între timp.

— Şi cum s-a întâmplat, mă rog? l-ai pus piedică?

— Ceva cu o aterizare forţată de noapte pe teren accidentat. N-am înţeles exact.

— Ce aterizare forţată? Unde asta? în faţă la Ambasador?

— Pe front, Miţi. În Ucraina.

— Von Reinhardt a fost de curând pe front? Când anume? Şi cum de mi-a scăpat mie asta?

— Mai nou, este trimis tot timpul pe front, ce vorbeşti. O dată la una sau două săptămâni. Apoi mi-am coborât privirea către fotografii şi am schimbat repede vorba: Când şi unde au fost făcute astea?

— Cu nişte vreme în urmă, mi-a răspuns ea evaziv.

Undeva într-o bodegă puturoasă de prin Bucureştii Noi, într-o fundătură în care te împotmoleşti în glod pân' la genunchi chiar şi-n pragul casei, ca-n Evul Mediu timpuriu… Mai exact, într-un loc unde n-ar avea niciodată ce să caute un baron şi-un conte germani, ofiţeri de rang înalt de-ai lui Hitler. Ce înţelegi tu din asta, draga mea?

Mi-am aruncat din nou privirea peste fotografii. Dacă încercaseră să se ascundă ca să nu fie văzuţi împreună, nu prea le reuşise. Ţinutele amândurora, bricheta din aur a lui Heinrich, mănuşile fine din căprioară ale celuilalt, aruncate neglijent pe faţa de masă răpănoasă, precum şi trendurile lor elegante, aşezate pe spătarele scaunelor vechi şi roase, se potriveau în peisaj exact ca nuca în perete.

— Nu înţeleg, am admis după câteva clipe. Şi în civil se vede de la distanţă că sunt militari nemţi. Poate că nu se ascund de fapt de nimeni.

— Ce să zic, nu prea se pricep să se prefacă.

— Încerci să-mi spui ceva anume? Pentru că, deocamdată, din toată retorica ta n-am înţeles absolut nimic.

— Lulli, te rog, acordă-mi puţin timp să te luminez, aşa ilustrativ cum îmi place mie. Apoi, jiupă o tăcere scurtă şi încă un fum de ţigară, a spus: într-o dimineaţă, von Reinhardt a plecat undeva. În civil şi din apartamentul tău, după ce v-aţi petrecut noaptea împreună. A plecat într-un taximetru… reţine, Lulli, într-un taximetru, şi nu în automobilul lui de la comandament. Şi nici n-a plecat într-o dimineaţă oarecare, ci tocmai în dimineaţa imediat următoare revenirii lui în România. Să zicem că revenise din Ucraina, unde spui tu c-ar fi fost. Ah, şi încă ceva…

Având în vedere că în ziua în cauză tu ai părăsit apartamentul cu vreo treizeci de minute înaintea lui, pentru o oră de pian stabilită dinainte, la o familie de pe lângă Biserica Armenească, chiar te cred că habar n-ai ce-i cu fotografiile astea. Aşa că nu era nevoie de atâta teatru de comedie, dar în sfârşit… — Mi-am muşcat obrazul pe dinăuntru, dar n-am zis nimic. — Ideea este că acea codiţă a lui von Reinhardt, de care-ţi pomeneam mai devreme, l-a urmărit tot drumul până acolo, şi n-a fost chiar un drum scurt sau fără peripeţii, din Calea Victoriei şi până în Bucureştii Noi, mai ales că von Reinhardt a ocolit o grămadă, prin spate pe la Cişmigiu, pe la Gara de Nord şi pe toate uliţele de pe Calea Griviţei. Comportament tipic de om care crede că ar putea fi urmărit. La fel cum au făcut şi la Kiev, şi-au luat toate măsurile de precauţie înainte să se întâlnească. Dar, după atâta străduinţă, când au ajuns în sfârşit în locul stabilit, deodată nu le-a mai păsat că şi-ar putea da seama careva că de fapt sunt ofiţeri nemţi. *Par exemple,* cârciumarul sau ţiganul lăutar, care, cine ştie, poate colaborează cu serviciile noastre. E clar că primejdia să fie văzuţi a existat doar până au ajuns acolo. Apoi nu le-a mai fost teamă. Şi de cine le-ar fi teamă, mă rog? Cine ar putea să-i vadă într-un birt jegos de la marginea Capitalei? Nişte cătane de-ale noastre, care să-şi pună întrebări existenţiale cum şi de ce marea armată germană aliată nu-şi permite un pahar într-un local mai select? Nişte sticleţi sub acoperire de la Siguranţă, puşi pe arestat comunişti? Şi de ce i-ar păsa, mă rog, lui von Reinhardt, ditamai maiorul neamţ, de nişte pârliţi de poliţai români vai de mama lor? Nu mai zic de ălalalt, alt maharadjah de seamă prin Abwehr… Nimeni altcineva nu

umblă prin locurile alea, nimeni de care să le pese lor.

— Deci cu siguranţă nici gestapoviştii lor.

— Cu siguranţă nici gestapoviştii lor. Ăia stau şi pândesc corpul ofiţeresc pe la Athénée Palace şi-n barurile de noapte, unde petrec ei de obicei. Iar, dacă pe codiţa noastră von Reinhardt nu a reuşit s-o piardă tot ocolind prin toate fundăturile Bucureştiului la întâmplare şi nici n-a observat-o în bodega aia aglomerată, e pentru că ea se încadra perfect în peisaj. O coadă de poliţai nemţălău nu s-ar fi putut ţine niciodată după el. Imediat ar fi observat-o şi ar fi lăsat baltă toată treaba.

— Dacă înţeleg eu bine, ce vrei tu să-mi spui e că ei se ascund, dar se ascund de ai lor, nu de ai noştri.

— Exact.

— Şi atunci ce ne priveşte asta pe noi?!… Pentru atâta lucru ai făcut pe Hercule Poirot jumătate de oră?!

M-a privit mult timp gravă şi atentă. A mai tras un ultim fum din ţigară, după care a stins-o în scrumieră cu o mişcare apăsată, păstrându-şi timp de alte câteva momente ochii asupra chiştocului strivit. Apoi a vorbit, iar eu am ştiut imediat că urma să îmi spună ceva neplăcut:

— Pentru că, Lulli, tocmai am aflat că alde Kaltenbrunner, demn urmaş de-ai lui Heydrich, a venit în România. Se întâmplă ceva important şi eu nu ştiu ce. Lucru care, ca mai toate celelalte lucruri pe care nu le înţeleg… şi să n-ai impresia că ar fi puţine… mă îngrijorează la culme. Apoi, pe alt ton: Iar conversaţia asta veselă şi plină de umor pe care am purtat-o noi două m-a făcut să fiu şi mai îngrijorată decât eram.

— Poftim?!… De ce?

— Pentru că m-a lămurit pe deplin că-mi ascunzi ceva. Ai

aflat ceva despre subiectul ăsta şi mie nu vrei să îmi spui.

— Miţi, fii…

— Nu te obosi să negi, m-a întrerupt însă ea, cu o mişcare grăbită a mâinii. O să-ţi dai şi tu seama cum de ştiu… — şi-a întors privirea către fereastră – … estimez că la cel mult o sută de paşi după ce vei fi închis poart. I în urma ta. Ceea ce nu reuşesc să-mi dau seama pe moment este *de ce* anume o faci. Şi nu o faci doar prin omisiune, care să zicem că ar fi oarecum pardonabilă, ci prin ceea ce mirosul meu fin de vulpe bătrână învăţată de meserie a adulmecat deja că este de fapt o minciună, chestiune care, cunoscându-ţi slăbiciunea pentru von Reinhardt, mă face să cred că sunt şanse mari să însemne ceva infinit mai important decât cred eu acum că înseamnă.

— Hai, te rog, i-am replicat eu, cu un surâs. Nu mai încerca jocuri dintr-astea de cuvinte. Pe cuvânt că nu merge. Am citit şi eu Agatha Christie.

— Repet, Lulli. Pe moment nu îmi dau seama de ce o faci. Sper doar că n-ai uitat ce ţi-am zis eu cândva.

— Despre ce?

M-a mai privit câteva clipe în faţă, după care mi-a răspuns simplu:

— Despre ochii frumoşi, Lulli. Despre ochii frumoşi şi trădarea de ţară.

Ne-am despărţit scurt, fără nicio efuziune.

Iar apoi, pentru că eu eram eu şi Miţi era Miţi, după cel mult o sută de paşi pe trotuar, mi-am dat seama despre ce anume fusese vorba în acele ultime minute împreună şi ce greşeală uriaşă făcusem când îi scotocisem lui Heinrich prin buzunare.

Gauloises, les cigarettes de la France.

Şi astfel, deodată, pe lângă toate temerile mele de până atunci, îmi era teamă şi ca nu cumva Miţi să bănuiască şi ea ceea ce bănuiam şi eu. Că Heinrich nu-şi dislocase umărul aterizând forţat într-o noapte în Ucraina, aşa cum îmi spusese mie, iar eu îi spusesem la rândul meu ei. Ci pentru că aterizase forţat într-o noapte în Franţa.

Eram la a doua ceaşcă de cafea cu lapte, când mi-a dat prin gând că Heinrich întârziase.

Mi-am ridicat ochii de pe ceasul de la mână şi, intrigată de o asemenea idee, am aruncat prin uşa întredeschisă o privire în dormitor, unde Olguţa, fredonând *în falsetto* o şansonetă la modă, aşternea patul. Mica pendulă de pe noptiera de lângă pat arăta şi ea tot orele zece fără cinci minute. Heinrich chiar întârziase.

Timp de câteva clipe, am reflectat amuzată la acea chestiune nemaiîntâlnită, după care mi-am fixat din nou privirea pe fereastra larg deschisă. Cerul se desfăşura albastru şi vast pe deasupra Bucureştilor. După câteva zile în care ninsese peste primii muguri, în dimineaţa aceea ieşise soarele şi scânteia puternic în sticla geamurilor. O adiere înmiresmată înfiora perdeluţa subţire din dantelă. Jos, pe bulevard, pe sub reclamele luminoase şi panourile uriaşe cu actriţe nemţoaice blonde de la marile săli de cinematograf, şi până pe Calea Victoriei, dintr-o parte într-alta, se revărsa un şuvoi de oameni veseli şi însufleţiţi de vremea frumoasă. Din *hali,* de la aparatul de radio, se strecurau printre uşile larg deschise notele unui cvartet de Mozart.

Am sorbit din cafea şi mi-am consultat din nou ceasul de la mână. Se făcuse zece şi cinci. Heinrich întârziase mai bine de jumătate de oră.

Probabil că telefonase să anunţe că întârzie în timp ce îmi făceam eu toaleta şi, din partea cealaltă a apartamentului, nu auzisem telefonul. În ziua aceea, la orele prânzului, aveam ultima repetiţie pentru matineul de duminică de la Ateneu; tocmai *Rapsodia Română a* lui George Enescu.

Era prima oară când cântam pe scenă după mai bine de cinci ani de pauză. Eram prea emoţionată ca să mai iau în considerare şi lucrurile de zi cu zi care se întâmplau în jurul meu.

— Olguţa, am strigat, aplecându-mă ca să-i surprind chipul prin uşa întredeschisă, a sunat cumva telefonul cât am fost eu în baie? A lăsat cineva vreun mesaj?

— Nu, a răspuns ea, uitându-se la mine cu aceeaşi expresie a ei crispată, ce-mi zicea fără cuvinte că ştia exact despre cine anume era vorba şi că subiectul nu-i făcea nicio plăcere. Să aştern micul dejun numai pentru dumneatale?

— Nu-i nevoie, Olguţo. Nu-i nicio grabă.

Ea a ridicat din umeri şi a continuat cu scuturatul aşternuturilor. Fără niciun motiv, fumul ţigării mi-a trezit o greaţă adâncă şi neaşteptată, aşa că am stins-o cu mişcări apăsate în scrumieră.

După câteva clipe, cât am aşteptat să-mi treacă tulburarea aceea inexplicabilă – n-a trecut –, m-am ridicat de la masă şi am trecut în salon, unde se afla telefonul. Până când centralistele mi-au făcut legătura, am stat în picioare, bătând inconştient darabana cu unghiile pe lemnul lustruit al mesei şi cu ochii pierduţi pe fereastra poleită de razele soarelui. Telefonul din biroul lui suna în gol. Plecase de la Otopeni şi era pe drum. Am dat să închid

telefonul, când:

— *Apparat von Major von Reinhardt.’32*

Am recunoscut imediat vocea de la capătul firului.

— *Guten Morgen’33,* Helmuth.

— *Ah! Gufn Morg’n, Fräulein!* a spus el, ceva mai puţin aferat, lăsând să-i scape accentul lui greoi, de băiat neinstruit dintr-un sătuc minier sărac din bazinul Ruhr.

— Dă-mi-l pe domnul maior, te rog.

— Îmi pare rău, *Fräulein,* nu e aici. Apoi însă, pesemne dorind să se facă util, Helmuth a continuat neîntrebat: A plecat acum vreo două ore cu o maşină oficială, împreună cu *Herr Oberstleutnant’34* Bruesewitz. Imediat după aceea, pesemne înţelegând greşit tăcerea mea, s-a scuzat repezit: N-a lăsat nicio vorbă. Se grăbea.

— Ai idee unde s-au dus?

132 Telefonul maiorului von Reinhardt

133 Bună dimineaţa

134 Locotenent-colonel

— *Nein, Fräulein. Herr Major* nu mi-a zis nimic. Au plecat foarte repede. Păreau agitaţi.

Pentru câteva clipe, m-am străduit să mi-l imaginez pe Heinrich agitat. N-am reuşit.

— Să-i transmit un mesaj, *Fräulein?*

— Nu-i nevoie, Helmuth, mulţumesc. *Auf wiederhören’35.*

Am pus receptorul în furcă şi m-am uitat din nou la ceas. Era zece şi un sfert. Nu aveam idee dacă ne aflam într-una dintre situaţiile de prioritate zero, de care-mi pomenise Miţi, dar protocolul era protocol şi trebuia urmat à *la lettre’36.* Aşa că am închis uşor uşile duble de la salon, ca să nu mă audă Olguţa, am ridicat din nou receptorul şi am

format un alt număr. De data aceea însă, persoana de la capătul firului a răspuns imediat.

— Bună dimineaţa, am zis. Grădina Gioconda?… Doresc să reţin două bilete la revista *Gioconda la Savoy*. La matineu, da… Nora Procopianu… Când pot să le ridic?… în treizeci de minute o să fiu acolo… Mulţumesc.

M-am uitat din nou la ceas. Heinrich întârziase patruzeci de minute.

Mai apoi, în vestibul, chiar înainte să ies pe uşă, în timp ce-mi încheiam pardesiul şi-mi potriveam nişte bucle în oglindă, mi-am azvârlit în treacăt privirea peste calendarul Olguţei din bucătărie, încadrat de un ştergar cu motive româneşti şi aşezat alături de fotografia Regelui Mihai, în uniforma de amiral al Marinei Române, şi a Reginei-mamă Elena, decupate de printr-o gazetă. Iar tulburarea necunoscută de până atunci parcă mi s-a mai risipit. Era 4 aprilie. Venea în sfârşit primăvara.

*

Pentru că teatrul de revistă Gioconda se afla doar la câteva sute de metri mai jos pe Calea Victoriei, la cofetărie la Capşa am ajuns mai repede ca Miţi.

135 La rea uzi re

136 întocmai

Era prima dată când ne întâlneam într-un loc public, dar, având în vedere că era şi prima oară când cerusem eu să ne vedem – şi încă urgent –, bănuiam că nu găsise altă soluţie. Oricum, la ora aceea nu era multă lume. Cofetăria abia se deschisese şi marea parte a măsuţelor rotunde din marmură roz erau goale. Doar trei domni construiţi parcă după acelaşi calapod – scunzi la stat şi pântecoşi, cu chelie în creştetul capului, dar cu restul părului lucios de la

briantină –, probabil mici funcţionari pe la cine ştie ce minister de prin apropiere, citeau gazetele în faţa ceştilor cu şvarţ şi dezbăteau pătimaşi comunicatul oficial al înaltului Comandament al Armatei – laşiul fusese evacuat şi declarat zonă militară –, iar în faţa galantarului cu cofeturi, o cucoană amplă, toaletată într-un vizon negru strălucitor,» dădea unei vânzătoare indicaţii despre cum să împacheteze nişte prăjituri, în timp ce gusta de zor din fondantele colorate, stivuite pe o tavă de argint.

M-am aşezat la masa cea mai retrasă pe care am găsit-o, în partea cealaltă a salonului, şi am comandat un capuţiner şi-o Joffre.

Miţi a ajuns cu vreo zece minute mai târziu şi s-a aşezat chiar la masa de lângă fereastra ce dădea în Calea Victoriei. Parcă special ca să se facă văzută. Şi, spre infinita mea surprindere, nu era nici singură, ci însoţită de un domn de vârsta a doua, cu o coamă de păr grizonat, bine pomădată, o mustăcioară îngrijită, tăiată englezeşte, şi o alură generală de *bon vivant* vizibilă de pe lună. Deşi era atât de devreme, Miţi arăta parcă mai *affriolante* ca niciodată. Era fardată şi coafată impecabil, îmbrăcată în rochie de seară; şi nu în orice rochie de seară, ci într-una de-a dreptul indecentă, din lamé roşu, foarte mulată şi decoltată generos atât în spate, cât şi în faţă, şi purta o magnifică etolă de nurcă albă pe umeri, închisă la gât cu o broşă mare cu briliante. Solitarii cu diamante i se legănau la fiecare mişcare a capului şi scânteiau în soarele intrând pe ferestre. Însoţitorul ei era şi dânsul echipat în frac de ceremonie, cu revere de mătase, plastron alb apretat şi papion de gală. Arătau ca şi cum veniseră direct dintr-un local de noapte dintre cele mai cu ştaif sau de lângă vreo

masă de ruletă. Bănuiam că fuseseră o prezenţă de-a dreptul savuroasă la ora aceea matinală pe Calea Victoriei, într-o marţi oarecare.

Augustă cum îi era felul, Miţi nu părea defel stingherită. Zâmbetul ei rece şi superior spunea răspicat că nu ei doi greşiseră abordarea, ci toţi ceilalţi. N-am putut să nu mă întreb din ce situaţie delicată o deranjasem oare, de nu avusese posibilitatea să se schimbe în ceva mai puţin ostentativ.

Îi observam cu coada ochiului; discutau aprins, iar Miţi surâdea suav din două în două cuvinte, arătându-şi dinţii perlaţi sub buzele rujate, şi-şi tot aşeza câte o buclă după ureche. S-au conversat aşa timp de câteva minute, fără ca ea să-şi întoarcă vreo clipă privirea. Eram însă convinsă că mă văzuse.

Peste alte câteva minute, Miţi s-a ridicat în sfârşit de la masă, şi-a luat plicul mic de piton de pe masă, i-a aşezat însoţitorului ei mâna delicat pe braţ, i-a şoptit câteva cuvinte la ureche şi apoi, demnă şi impunătoare ca o zeiţă printre muritori, s-a îndreptat, mlădiindu-se, către glasvandul din capătul salonului, către la- voar. Ochii însoţitorului ei au acompaniat-o apreciativ. Ca la un semn, cei trei funcţionari şi-au întors capetele după dânsa, sorbind-o din priviri. Vânzătoarea a privit-o cu minunare, rotunjindu-şi ochii. Cucoana cea planturoasă a măsurat-o şi ea toată, din creştet şi pâ- nă-n tălpi, dar nu pe faţă, ca ceilalţi, ci numai din colţul ochiului, cu indiferenţă căutată, dar, în acelaşi timp, cu nările ei cărnoase şi rozalii aproape tremurând de indignare. Iar apoi, ca să-şi înece pizma, a mai înfulecat o fondantă.

Miţi a trecut pe lângă mine, şi-a coborât uşor ochii ca să

mă salute, distant şi politicos, aşa cum saluţi nişte cunoştinţe oarecare pe care le întâlneşti în public, dar de care nu eşti suficient de apropiat încât să te opreşti pentru mai mult, şi a dispărut în spatele uşilor de sticlă.

Când am fost sigură că nimeni nu se mai uita în direcţia lor, mi-am luat şi eu poşeta şi am ieşit către sala de toaletă.

Miţi îşi pudra cu atenţie desăvârşită născiorul. Nu şi-a întors capul când am intrat. M-a urmărit însă cu privirea în cristalul oglinzii. Am închis cu grijă uşa după mine, mi-am scos şi eu acareturile şi, în timp ce-mi rujam buzele, am privit-o cu coada ochiului. Răspândea în jur efluvii de Yves Saint Laurent. Ochii verzi îi scânteiau în cap – părea că se dedase cu plăcere câtorva pahare de şampanie. Deşi la prima vedere arăta proaspătă ca o floare, mi-am dat seama că ochii îi erau injectaţi de oboseală. Mi s-a părut chiar că nici degetele ei manichiurate nu erau foarte sigure pe puful de pudră.

A dat drumul la robinet, lăsând apa să curgă cu jet puternic în chiuvetă, şi, fără să-şi desprindă vreo clipă privirea de pe imaginea ei din oglindă, mi-a spus în şoaptă:

— Ce s-a întâmplat? Nu mi-a fost uşor să ajung aici aşa de repede.

— Heinrich nu se află unde ar trebui să se afle şi nici nu reuşesc să dau de el, am şoptit. Nu ştiu ce înseamnă asta. Sper că nu te-am deranjat de pomană.

— Crede-mă, îmi doresc din tot sufletul să mă fi deranjat de pomană, a ripostat ea şi şi-a întors în acelaşi timp privirea către uşă, ca şi cum s-ar fi temut că cineva nevăzut ne-ar fi putut asculta conversaţia de undeva din spatele ei. În ce context von Reinhardt nu se află unde ar trebui să se afle? Povesteşte-mi de la început.

— Am vorbit ultima oară aseară. Mi-a telefonat în jurul orei zece, să-mi spună că nu mai trece pe la mine… Era la bază la Otopeni şi spunea că rămâne să doarmă acolo, că are de lucru cu nişte rapoarte până târziu în noapte şi nu are niciun rost să mă trezească din somn…

Ce fel de rapoarte?

— Nu ştiu, nu mi-a dat detalii. Nu-mi dă niciodată detalii. — Mi-a făcut un semn grăbit să continui. — Astăzi trebuia să se ducă la aerodrom la Popeşti-Leordeni… nu ştiu cu ce treabă, nu mă întreba… Am stabilit însă că înainte de asta, la ora nouă şi jumătate, se opreşte pe la mine. Iar când Heinrich spune nouă şi jumătate, înseamnă fix nouă şi jumătate. Ideea este că la mine nu a ajuns, nu mi-a telefonat şi nici nu mi-a lăsat vorbă. Am sunat la Otopeni şi plecase deja de acolo, iar dacă a ajuns sau nu la Popeşti-Leordeni nu am cum să aflu. Nici măcar ordonanţa lui nu ştia unde s-a dus. Doar că a venit un oarecare *Oberstleutnant'37* Bruesewitz să-l caute şi au plecat împreună. Grăbiţi şi agitaţi. Iar el nu…

— Agitaţi? m-a întrerupt ea chiar atunci. Cum adică agitaţi?

— Agitaţi. Exact asta a spus ordonanţa lui.

A încuviinţat distrată din cap, iar eu i-am surprins privirea în oglindă. Expresia ochilor i se schimbase. Îşi muşca apăsat buza de jos, lăsând urme de dinţi în rujul roşu. Mi s-a părut chiar că, sub stratul fin de pudră, pălise uşor.

— Miţi, am şoptit peste câteva clipe, aplecându-mă uşor către ea, ca să-mi prindă cuvintele peste sunetul apei de la robinet, Heinrich nu întârzie, nu uită de întâlniri, nu dispare fără urmă şi, mai ales, subliniez, nu se agită. E cât

se poate de organizat, metodic, eficient şi cu sânge rece şi nu se exteriorizează mai deloc. Nu stă în firea lui să se hazardeze în vreun fel. Mi-e greu să mi-l şi imaginez agitat.

Mi-am auzit glasul. Suna puţin tremurat. Aproape temător.

— Ştiu, mi-a răspuns ea. S-a prefăcut că îşi căuta ceva în interiorul plicului, după care a repetat ceva mai apăsat decât până atunci: Şi tocmai pentru că ştiu, îţi mărturisesc că mi-a crescut pulsul. Iar respectivul colonel Bruesewitz, de care ai pomenit mai deveme, se întâmplă să fie tocmai şeful de stat-major al lui Ger- 137 Locotenent-colonel

Stenberg, chestiune care mă îngrijorează şi mai tare. Află de la mine, Lulli, când se agită ăştia suspuşi, care nu se agită de obicei, înseamnă întotdeauna ceva.

— Şi cel mai adesea înseamnă că se întâmplă ceva important şi absolut niciodată ceva bun, am şoptit eu.

— Este de încredere ordonanţa lui? m-a mai întrebat ea.

— Are nouăsprezece ani, Miţi. Abia i-a mijit mustaţa.

— Posibil vândut Gestapoului?

— Nicio şansă. Heinrich l-a scăpat de front.

A clătinat uşor din cap şi apoi a spus, rece şi indiferentă:

— Of, draga mea, câteodată eşti de-a dreptul înduioşător de naivă.

Chiar în clipa aceea, clanţa strălucitoare de alamă s-a coborât şi cucoana rubicondă a intrat, însoţită de o mireasmă grea de parfum. A afectat un surâs din vârful buzelor şi a început să-şi contempleze fardul argintiu de pleoape în faţa unei oglinzi. Eu mi-am întors privirea către oglindă, să-mi refac rujul de buze, iar Miţi s-a spălat îndelung pe mâini şi a ieşit, fără să-mi mai arunce nicio privire. Ochii mei au rămas plecaţi atunci când a trecut pe

lângă mine. Înainte să iasă pe uşă, am avut impresia că s-a oprit timp de câteva momente, vrând parcă să-mi mai zică ceva. S-a răzgândit însă şi a închis uşa în urma ei. Oricum, eu m-am simţit brusc cuprinsă de nelinişte. Mi-am ridicat privirea şi mi-am surprins reflexia în cristalul oglinzii. Mi se părea că arătam foarte palidă. Mi-am simţit palmele reci şi umede, aşa că mi le-am mai şters o dată.

După câteva clipe, am intrat într-un stal de toaletă şi n-am ieşit de acolo până n-am auzit din nou uşa, iar apoi tocurile cucoanei pierzându-se dincolo de ea.

Când am revenit în cofetărie, Miţi şi însoţitorul ei dispăruseră. Pe masă rămăseseră doar cele două cafele începute, uitate în ceşti. Cuprinsă de aceeaşi aprehensiune fără nume pe care o simţeam încă de dimineaţă, de când dispăruse Heinrich, şi parcă şi amplificată de conversaţia cu Miţi, am rămas multă vreme în faţa caputinerului, cu ochii pe fereastră şi copleşită de gânduri negre. Ce se întâmplase? Spărseseră oare ruşii frontul de la porţile laşiului? Mi-am alungat imediat gândul acela cumplit, cu o mişcare a capului, exact aşa cum alungi o insectă sâcâitoare. Nu, nu trebuia sub nicio formă să mă las pradă panicii.

Abia când au început să bată clopotele bisericii Kretzulescu, ecoul lor străpungând murmurul înfundat de dincolo de ferestre, atunci am tresărit şi eu din gânduri. Mi-am aruncat privirea pe ceasul de la mână. Timpul zburase. Cele mai multe dintre măsuţele roz din jurul meu se ocupaseră, iar în restaurant începuseră să-şi facă apariţia capşiştii de amiază. Ceva mai devreme de orele prânzului, aşa cum îi şade bine omului cu înalte demnităţi şi ocupaţiuni şi fără nicio grijă. Mesele, acoperite de

damasc alb scrobit, se ocupau una după alta, iar muşteriii se salutau entuziaşti şi se conversau între dânşii cu aceeaşi patimă dintotdeauna.

Când am ieşit de la Capşa, m-a întâmpinat zumzetul minunat al oraşului.

După o iarnă grea şi lungă, Calea Victoriei era din nou exuberantă, plină de viaţă, încântare şi freamăt. În pofida faptului că ne găseam în 1944, după atâţia ani de război, Bucureştiul, la fel de uşuratic şi nepăsător cum fusese întotdeauna, ferit de toate ororile, un fel de Tărâmul Făgăduinţei într-o Europă însângerată, îşi regăsise imediat splendoarea odată cu primele semne ale primăverii. Oamenii se revărsau pe bulevard. Domni dichisiţi, cu gazetele de dimineaţă îndoite la subraţ, răsucindu-şi bastoanele pe mâinile înmănu- şate, cucoanele, cu poşete elegante, vulpi argintii sau eşarfe colorate din mătase ce le fluturau pe umeri în ritmul paşilor, gălăgioşi şi sprinteni, plini de voie bună, îşi schimbaseră paltoanele groase cu gulere îmblănite, căciulile din blană şi galoşii şi şoşonii, atât de puţin distinşi, cu redingote şi pardesie primăvăratice, în culori deschise, meloane şi berete uşoare şi moderne şi pantofi bine lustruiţi, cu bombeuri întărite sau tocuri joase, îmbrăcate în flecuri noi, ce răsunau pe caldarâm. Acelaşi miros ameţitor de cafea bună, proaspăt râşnită, pătrundea de prin toate cafenelele şi restaurantele de-a lungul trotuarului, iar în văzduhul căldicel simţeam deja mireasma primelor flori de castan.

Primul lucru pe care l-am făcut a fost să intru *vis- à-vis,* la Palatul Telefoanelor, ca să-i telefonez Olguţei. Dar telefonul ţârâia în gol. Pesemne că Olguţa plecase deja după târguieli, aşa că, şi dacă Heinrich mi-ar fi telefonat

între timp, nu ar fi avut cine să-i răspundă. Apoi, din nou afară, cu inima tot strânsă, am pornit-o uşor pe Calea Victoriei, înspre Ateneu.

La repetiţia aceea n-am mai ajuns niciodată.

Nici *Rapsodia Română* nu s-a mai cântat în duminica respectivă la Ateneu.

Atunci când sirena a început să urle, eu mă găseam undeva pe trotuarul opus bisericii Kretzulescu. Iarăşi exerciţiu? m-am întrebat. Nu se mai terminau odată? M-am oprit, uşor iritată, ascultând glasul strident al sirenei, şi am încercat să localizez de unde venea. În zadar. Mi se părea că venea de peste tot. Mi-am ridicat privirea, străjuindu-mi ochii cu palma de lumina strălucitoare. Cerul era tot albastru şi senin, limpede precum cristalul. Nimeni altcineva nu se mai oprise, ca şi cum nimeni altcineva nu mai auzea urletul sirenei. Parcă aş fi fost singura deranjată de zgomot.

— Nu vă fie teamă, cuconiţă, ie numa' aşa, de pamplezir! mi-a spus, foarte serios, un băiat care vindea ziare şi se oprise tocmai lângă mine; un ţigănuş mic şi negricios, cu faţa lungă, murdar de tuş pe obraji şi cu unul dintre dinţii din faţă spart pe jumătate. O pălărie rotundă cu fundul rupt, slinoasă şi prea mare pentru capul lui, rămasă de la vreun frate, îi cădea pe ceafă, descoperindu-i părul foarte închis la culoare, mătuit şi plin de praf. Scrie şi la gazetă că ie egzerciţiu! a continuat el, important, ridicându-şi până la nivelul ochilor mei antebraţul subţire, pe care atârna teancul gros de ziare.

Într-adevăr, pe prima pagină a *Timpului,* în colţul din dreapta jos, cu litere mari şi negre, se anunţau exerciţiile pregătitoare în cazul atacurilor aeriene. Iar dedesubt, se

preciza tot cu litere destul de mari: „cu ocazia acestui exerciţiu, activitatea nu-şi va întrerupe cursul ei normal”. El a scos cu degete dibace una dintre foi, fluturând-o îmbietor în faţa mea.

Iar sirenele sunau alarma încontinuu.

Cine ar fi putut măcar să bănuiască că tocmai în ziua când în Bucureşti se desfăşura un exerciţiu de alarmă aeriană anunţat public, o formaţie de câteva sute de bombardiere americane decolase de la baza militară aliată de la Foggia, din sudul Italiei, trecuse peste Marea Adriatică şi survolase graniţele Iugoslaviei şi Bulgariei, îndreptându-se către România.

Eu.

Eu am bănuit.

Înţelegerea a năvălit peste mine când scotoceam prin poşetă după acei câţiva lei cu care să plătesc gazeta. Poate a fost şi un gând blestemat sau poate numai prevestirea sumbră a unei tragedii cumplite, dar, într-o singură clipă, am avut impresia că sângele mi s-a răcit în vine. Am rămas împietrită, fără să respir. Degetele mi-au scăpat poşeta, iar toartele metalice s-au lovit de caldarâm cu un zăngănit. Vizibila nelinişte de pe chipul lui Miţi, *Ilse Zwei,* sistemul de urmărire german de la Băneasa, dispariţia inexplicabilă a lui Heinrich, căpătaseră toate într-un singur moment un alt sens pentru mine.

— Mamzel, vă simţiţi bine? am auzit – ca prin vis – o voce moale şi nesigură, ce m-a trezit din amorţeală.

Între timp, alarma încetase. Am tras aer adânc şi mi-am apăsat amândouă palmele pe piept, ca să-mi potolesc atât galopul inimii, cât şi degetele ce-mi tremurau încontinuu, fără să se supună. Puştiul s-a aplecat şi mi-a ridicat poşeta.

N-am mai stat să număr acei câţiva firfirici, ci i-am îndesat în pumn prima bancnotă pe care am găsit-o.

— Fugi şi adăposteşte-te! am reuşit să zic într-un sfârşit, dar pe un alt glas, înalt şi spart, parcă nu al meu.

Cu ochii lui negri şi mari rotunjiţi de uluială şi aţintiţi numai pe bancnotă, n-a spus nimic. Apoi a încuviinţat grăbit şi, după câteva clipe, cât m-a privit ca pe o smintită scăpată de la ospiciu, şi-a îndesat hârtia în buzunarul nădragilor şi, pesemne înspăimântat că aveam să mă răzgândesc şi să i-o cer înapoi, a ţâşnit de lângă mine şi a luat-o la sănătoasa „făcându-şi loc cu coatele printre lumea de pe trotuar. Îşi ţinea cu o mână pălăria, cu cealaltă strângea la piept teancul de gazete şi se uita mereu în urmă, îngrijorat să nu-i fi scăpat cumva vreo foaie.

Eu am rămas acolo, cu inima bătându-mi ca un ciocan. Pieptul mă durea din cauză că îmi ţinusem inconştient prea mult respiraţia. *Ce să fac?* mă întrebam. Unde era primul adăpost antiaerian? Parcă la Palatul Consiliului de Miniştri? Nu reuşeam să-mi aduc aminte. Nu puteam să gândesc coerent. Apoi mi-am scuturat capul. Nu, lucrurile acelea nu se întâmplau. Nu era posibil să se întâmple. Erau numai în mintea mea. Cel mai probabil ceea ce se întâmplase nu avea nicio legătură cu România. *Ilse Zwei* ar fi putut foarte bine intercepta mişcare în oricare altă parte în spaţiul aerian al Balcanilor. Poate din nou în Ungaria sau chiar în Iugoslavia. Nu se putea să fie tocmai la noi. Eram eu nebună, atâta tot.

Dar alarma a început iarăşi să sune. Şi, de data aceea, se mai auzea şi altceva, un zumzet surd, ce venea de departe şi creştea necontenit. În jurul meu, văzduhul parcă tremura. Simţeam trepidaţiile cu tot trupul, ca şi cum m-aş

fi desfăcut în bucăţi, membru cu membru, celulă cu celulă. Iar odată cu ele, tot din depărtare, începuseră să se audă nişte bubuieli infernale, de neconceput, cum n-auzisem niciodată până atunci. Geamurile prăvăliilor şi cafenelelor de la stradă începuseră să vibreze, cu un zgomot înăbuşit, parcă gata să se spargă, iar tencuiala se desprindea de pe pereţi, în căderi de praf. În minte, avea să-mi rămână pentru totdeauna imaginea şobolanilor fugind în şir indian pe lângă ziduri, printre picioarele noastre. O turmă de şobolani mari şi negri, de talia unor pui de pisică, care, cu instinctul lor neştirbit, de la începutul lumii, simţeau că se apropia moartea şi părăseau corabia. După aceea, am auzit zgomotul motoarelor – un huruit îndepărtat, la înălţime, urmat de salvele masive de artilerie. Le auzeam răpăielile grele şi ascuţite până în fundul timpanelor. Începuseră să tragă bateriile antiaeriene de pe Palatul Telefoanelor.

Iar apoi au apărut avioanele. Stoluri şi stoluri de avioane. Înaintau în valuri dinspre nord şi întunecau cerul; puzderie de bombardiere cu patru motoare, probabil aceleaşi Liberatoare americane care bombardaseră rafinăriile cu o vară în urmă. Grupate în formaţiuni compacte, zburau la mare înălţime şi înaintau în unghi ascuţit, aşa cum zboară primăvara stolurile de berze venind din ţările calde. Siluetele lor argintii scânteiau puternic în lumina soarelui, iar, în urma lor, zarea se pierdea într-o perdea densă de flăcări şi fum. Alarmele sunau tot timpul bezmetic.

Atunci s-a instalat panica pe Calea Victoriei. O teroare nebună îi încolţise pe toţi trecătorii. Parcă treziţi brusc dintr-un somn greu, se învârteau în cerc, asemenea unor găini fără cap, ţipând şi întrebându-se cu voce tare dacă să

intre în adăposturi sau să fugă cu maşinile prin pădurile de la marginea oraşului. Câţiva sergenţi de la circulaţie fluierau şi făceau semne din mâini, oprind automobilele şi tramvaiele în mijlocul bulevardului, iar nişte gardieni de la Apărarea Pasivă, cu căşti de metal şi banderole albe pe mânecile hainelor, împreună cu un *Feldgendarm* neamţ, îndemnau la calm şi încercau să ghideze organizat oamenii către adăposturi. O femeie se trântise deja la pământ, pe burtă, şi, cu mâinile în jurul capului, ţipa în neştire, cu un glas subţire şi înalt, de sălbăticiune încolţită. Cineva a apucat-o de subsuori şi, târând-o pe pavaj, cu trupul moale şi încă urlând, a dispărut cu ea în scara unui imobil.

Abia după alte câteva momente, am reuşit să mă adun suficient cât să realizez că trebuia urgent să mă adăpostesc. Îmi amintisem; cel mai apropiat adăpost antiaerian era cel de sub teatrul Comcedia, la vreo sută de metri mai jos pe trotuar. Mi-am făcut cu greu loc în învălmăşeală şi am luat-o şi eu la fugă într-acolo, laolaltă cu toată lumea.

S-a auzit un şuierat pătrunzător şi prelung şi mi-am simţit urechile ţiuind. Sunetul care prevestea căderea unei bombe. Iar bomba propriu-zisă a căzut la câteva secunde distanţă, într-o bubuitură grea, cu răsunet asurzitor, ca şi cum ar fi spintecat pământul pe din două. Apoi a căzut încă o bombă, şi apoi încă una, şi încă una, şi tot aşa. De undeva de departe se auzeau explozii asurzitoare. Formaţiile de bombardiere, virând larg pe cer, lansau bombe în covor. Geamurile, smulse de suflu din cercevelele lor, săreau într-o ploaie de ţăndări de sticlă şi din ziduri se desprindeau cărămizi, se spărgeau de caldarâm, loveau oamenii ce fugeau îngroziţi să se adăpostească şi ridicau în

jur nouri grei de praf. Mirosea puternic a ars, iar văzduhul se încinsese şi se umpluse de o pulbere fină, de piatră spartă, ce îmi îngreuna respiraţia. Nu-mi amintesc dacă mi-a fost vreo clipă frică – sau poate tocmai, îmi fusese atât de frică, încât mă paralizase complet şi nu mai puteam s-o simt –, dar, într-un moment teribil de inconştienţă, am întors capul.

La celălalt capăt al Căii Victoriei, aproape de intersecţia cu Episcopiei, Hotelul Splendid, de douăzeci de etaje, în vremurile acelea unul dintre cele mai mari şi luxoase hoteluri din Bucureşti, se prăbuşea arzând sub ochii mei, încet, aproape cinematografic, de sus în jos, etaj cu etaj, ca şi cum ar fi fost doar un biet castel de cărţi de joc. Fusese lovită puternic şi o aripă a Athénée Palace-ului, iar vâlvătăi roşiatice ieşeau prin ferestre. Coloane de fum negru se ridicau în vălătuci şi din clădirile din jur. Oamenii fugeau care încotro, parcă fără ţintă, ca nişte potârnichi înspăimântate, printre flăcări şi ziduri prăbuşite. Un automobil a zburat prin aer, împins de suflul exploziei, şi s-a oprit într-un castan, smuls din pământ şi aruncat pe trotuar, cu rădăcinile pământii şi contorsionate în sus. Castanul s-a aprins imediat de la automobil şi a ars cu o flacără ciudată, roşie-albăstruie. Orizontul întreg se preschimbase într-o mare de flăcări. Dacă aş fi putut să şi văd cu ochii minţii, nu numai să aud scena de final din aria *Götterdämmerung'38,* despre sfârşitul lumii şi al zeilor, atât de grandios de înspăimântătoare, de parcă ar fi fost compusă de Dumnezeu însuşi şi nu de un simplu muritor, Bucureştiul arzând ar fi fost poate cea mai bună reprezentare.

Totuşi, nu aceea a fost priveliştea cea mai cumplită

dintre toate, cea care urma să mă însoţească toată viaţa, ci o alta. Pe trotuarul celălalt, în apropierea bisericii, pe un morman de dărâmături, zăcea laba unui picior, smulsă de suflul bombelor din restul membrului. Un picioruş mititel de damă, fin şi delicat, încălţat cu un papuc argintiu din satin, împodobit cu pene albe, murdărite de sânge, şi cu o brăţară din aur atârnând încă în jurul bucăţii de os alb ca laptele, curăţat de carne, chiar acolo unde ar fi trebuit să se continue cu glezna. Laba fusese desprinsă fără cusur din osul piciorului, aproape geometric, ca şi cum ar fi fost tăiată cu bomfaierul. În lumina puternică a soarelui, aurul sclipea oribil şi sfidător.

Mi-am acoperit gura cu ambele mâini, înainte să încep să urlu de groază, şi un val de fiere mi-a urcat până în gâtlej. Aveam impresia că aerul nu-mi mai pătrundea până în plămâni şi că aveam să-mi pierd cunoştinţa. În momentul acela, mi-a fost teamă că o să mor chiar acolo unde mă aflam, sub bombele americane, dar sufocată de propria mea vomă, la numai câţiva paşi de adăpost, ca ţiganul înecat la mal. Printr-o minune însă, am reuşit să nu vărs şi nici să leşin, ci am început să plâng.

138 *Amurgul Zeilor,* operă de Richard Wagner, care încheie tetralogia *Inelul Nibelungilor*

Aşa am intrat în adăpost, plângând necontrolat, cu lacrimile întunecându-mi privirea şi curgându-mi şiroaie pe obraji. Umerii îmi tremurau, ca scuturaţi de frig. După ce am coborât scările înguste, împrejmuite de conducte ruginite, uşa metalică zdravănă s-a închis în spatele meu cu un zgomot strident. Sunetul ascuţit al zăvorului, ferecându-ne pe toţi înăuntru ca într-un cavou, s-a auzit prelung între cei patru pereţi, cu ecou.

Am rămas în picioare la baza scării, cu spatele rezemat de perete. Picioarele abia mă mai susţineau. Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul, urechile îmi ţiuiau, ochii îmi erau împăienjeniţi, iar obrajii fierbinţi şi uzi de lacrimi. Mi-am înfăşurat braţele în jurul umerilor, încercând – fără prea mult succes – să-mi potolesc tre- murul trupului şi am tras de mai multe ori aer adânc în piept. Dar aerul dinăuntru era greoi şi stătut, aproape irespirabil. Duhnea a sudoare, a mucegai de pivniţă şi a murdărie de şoareci, iar fumul ce pătrundea prin gaura de ventilaţie, acoperită cu un grilaj ruginit, se amesteca cu o miasmă iute şi înţepătoare, ca de amoniac. Cineva mai slab de înger, pierzându-se cu firea, se scăpase pe el. Însă nimeni nu lua în seamă duhoarea. Cu sufletul la gură, ascultam cu toţii numai trosnetele de deasupra noastră, încercând să ne dăm seama, după răsunet, unde cădeau bombele şi, mai ales, la ce distanţă de noi. Mie însă îmi păreau toate la fel de îngrozitor de aproape, chiar peste clădirea teatrului. Tresăream la fiecare bubuitură şi-mi strângeam pleoapele cu putere peste ochi, fără să mă pot stăpâni.

Am stat aşa multă vreme, împietrită, ascultându-mi bătăile inimii, dar, ceva mai târziu, când mi-am mai revenit, mi-am plimbat repede privirea peste mulţimea îndesată în adăpost. Era arhiplin, câteva zeci de oameni într-un buncăr clădit pentru poate jumătate din numărul nostru. Becul albastru, fără abajur, aninat de tavanul jos, arunca peste capetele tuturor o lumină chioară, pâlpâind la fiecare explozie de afară, gata să se stingă şi să ne îngroape în beznă. Trunchiuri gârbovite, capete încovoiate între umeri, mâini tremurânde, chipuri pământii, ochi stinşi sau pâdoşi de lacrimi, priviri cuprinse de

deznădejde. Nimeni nu vorbea. O încremenire rece ne cuprinsese pe toţi. În afară de trosnetele îngrozitoare de afară, nu se auzeau decât suspinele unei tinere domnişoare, la numai câţiva paşi de mine, ce plângea în braţele alteia, cu umerii tresărindu-i necontrolat. Amândouă aveau sprâncenele puternic conturate cu dermatograf, rochiţe scurte roşii paietate şi pantofiori negri de dans, cu toc mic. Păreau a fi actriţe de revistă, coborâte în adăpost direct de pe scenă, de la vreo repetiţie. Dintr-un colţ, un glas răguşit murmura *Tatăl nostru.* În lumina aceea albăstruie, aşa cum stăteam acolo, aşteptând, îngrămădiţi unul într-altul, ca nişte hârciogi în bârlog, îngropaţi între ziduri grele, sub o clădire care s-ar fi putut prăbuşi în orice clipă peste noi, înmormântându-ne printre dărâmături, mi se părea că nu mai arătam a oameni, ci aduceam cu nişte sălbăticiuni înfricoşate. Iar ţigănuşul cu gazete nu se afla acolo. Speram că reuşise totuşi să se pună la adăpost într-altă parte.

Deşi reuşisem să-mi potolesc nervozitatea şi să respir mai uşor, pe dinaintea ochilor îmi treceau crâmpeie vagi şi fugare de amintiri şi imagini răzleţe. Chipul blajin şi surâzător al Mariei, surprins în mai multe ipostaze, apoi figura fără contururi precise a unei fetiţe blonde, fetiţa lui Heinrich, pe care n-o întâlnisem niciodată, ce-şi găsise sfârşitul în acelaşi fel cumplit şi al cărei trup nici măcar nu fusese înmormântat. Iar după aceea, din nou, picioruşul acela încălţat în papuc de satin, murdărit de sânge. Şi Heinrich oare unde era? Ce i se întâmplase? Decolase oare în întâmpinarea bombardierelor americane sau nu mai apucase? Dacă americanii bombardaseră prima dată aerodromurile din afara Bucureştiului? Nu ţineam minte să

fi văzut pe cer vreun avion de vânătoare, nici german, nici românesc, dar nu puteam să pun prea multă bază pe memoria mea din momentele acelea năpraznice. Totul se desfăşurase prea repede, nu avusesem nicio clipă sentimentul trecerii timpului.

O bubuitură foarte puternică, lungă şi ţiuitoare, s-a auzit chiar atunci de undeva de foarte aproape, parcă despicând încă o dată pământul. Toată lumea a tresărit la unison.

— Peste Colţea a căzut! a urlat o femeie, ca un animal rănit. Au lovit spitalul! Doamne, Iisuse Cristoase!… Şi copila mea ie tocmai dânsa acuma la gardă! Măicuţa Domnului, ai milă, apără-mi-o!

— Ho, ţaţo, nu mai urla ca nebuna, că n-a fost la spital! i-a tăiat-o imediat un tânăr, pe o voce tăioasă. Nu-i voie să se bombardeze spitalele. Convenţia de la Geneva nu permite. Sigura fost într-altă parte.

Era un bărbat tânăr şi chipeş, de douăzeci şi ceva de ani, bine hrănit şi îmbrăcat, după ultimele canoane ale modei europene, în pantaloni albi, vestă din şantung bleumarin, din buzunarul căreia se vedea ieşind lanţul gros din aur al unui ceas, inscripţionat cu pecetea casei de modă Cartier, şi cu un fetru foarte modern, *gris acier'39,* coborându-i elegant pe-un ochi, în ciuda bombardamentului, pantofii albi ca laptele, cu bombeul şi şireturile negre, îi arătau impecabil. Pesemne şi-i curăţase mai înainte cu batista. Deşi avea vârsta frontului, arăta ca şi cum văzuse Cotul Donului doar în montajele de la cinematograf.

— Deie Domnul să fie aşa! a răspuns femeia, ridicându-şi capul şi bătând câteva cruci. Bubuiturile parcă se mai îndepărtaseră, transformându-se într-un vuiet surd, iar ea îşi mai venise oleacă în fire. A mai suspinat de câteva ori, i-

a aruncat tânărului domn o privire încărcată de gratitudine, după care, întorcându-şi în jur ochii încă înotând în lacrimi, a adăugat moale, puţin smerită, parcă cerându-şi scuze audienţei pentru reacţia ei necontrolată: Da’ nu ne lasă ea Măicuţa Domnului de izbelişte!

139 Gri-oţel

— Aşa-i, cumătră, aşa-i, a încurajat-o femeia de alături, o femeie scundă şi împlinită, cu mânuţe mici şi grăsulii şi cu alură de jupâneasă sau doică de casă mare. Ai încredere în bunul Dumnezeu! Răzbim noi şi dintr-asta!

La auzul vocilor celor două femei, dovadă neîndoielnică că ne aflam cu toţii încă în viaţă, în pofida infernului ce se stârnise asupra Bucureştiului, alţi câţiva oameni, mai cu suflu şi curaj, au început să glăsuiască între ei, întâi mai încet, iar apoi din ce în ce mai tare. Deşi câteodată vuietul de afară devenea asurzitor, le prindeam aproape toate şoaptele.

— Dinspre gară au venit? a întrebat cineva.

— Cre’ că mai degrabă dinspre Filantropiei, a răspuns altcineva.

— Nu, nu, dinspre Basarab! Uite-aşa nişte vălătuci se înălţau dintr-acolo, până hăt, înspre Chitila!

O altă bubuitură puternică, tot de undeva foarte aproape, ne-a făcut din nou să tresărim.

— Doamne apără şi păzeşte, că doară nu loviră biserica! a exclamat înspăimântată o babă, pe un glas piţigăiat, arătându-şi gingiile pământii şi ştirbe şi crucindu-se repezit. Mare păcat îi aista! Ne paşte năpasta cea grea! Vai şi-amar o să fie de sufletile noastre!

— Nu, fă, boamba aia nu trosni p-acilea! a contrazis-o o ţigancă florărească, făcându-şi şi ea repede o cruce largă.

Trosni mai dinspre dincolo, taman pă dupa Brătianul…

În ciuda bombardamentului neaşteptat şi a panicii generale, reuşise să-şi salveze coşul de răchită plin cu flori şi-l ţinea strâns în poală. Parfumul dulceag şi tulburător al zambilelor se amesteca neplăcut cu putoarea greţoasă dinăuntrul adăpostului.

— Păi nu încolo, că…

Dar baba n-a mai apucat să-şi ducă cugetarea până la capăt, pentru că, tocmai în clipa aceea, de undeva foarte aproape, s-a auzit un bubuit atât de adânc şi răsunător, încât m-a asurzit complet. O ploaie de tencuială a început să se scuture din tavan peste capetele noastre, iar becul să pâlpâie intermitent. Imediat apoi, suflul fioros al unei explozii a cutremurat adăpostul din toate încheieturile. Clădirea s-a zguduit din temelii, ca şi cum un curent nevăzut ar fi trecut prin adâncul betonului, iar zidurile au început să se clatine, ca făcute din foaie de cort. Becul s-a stins, iar prin gura de aerisire a pătruns un miros amestecat de fum, cărămidă pisată şi o duhoare pe care n-o mai simţisem niciodată până atunci – mirosul cărnii de om arsă.

Femeile au început să urle. Izul de urină s-a acutizat pe nesimţite.

Şi încă o detunătură infernală s-a auzit deasupra capetelor noastre.

De data aceea însă, un suflu ca de uragan a smuls zăvorul din încuietoare şi a trântit uşa metalică de perete cu un zgomot pătrunzător, iar un val de praf dens şi greu m-a orbit. Mi-am acoperit pleoapele şi am dat să mă feresc, dar, chiar atunci, s-a mai auzit un trosnet cumplit şi, din nou, adăpostul s-a clătinat parcă din toate zidurile. De data

aceea, suflul exploziei m-a ţintuit de zid, zdrobindu-mi carnea de betonul greu şi oprindu-mi răsuflarea în piept.

O durere ascuţită mi-a străpuns moalele capului, explodând apoi în craniul meu în mii de scântei şi împrăştiindu-mi gândurile. Privirea mi s-a întunecat şi picioarele mi s-au înmuiat într-o clipită. Am avut impresia că cineva mi-a tras pur şi simplu pământul de sub mine. Am întins panicată braţele, să mă agăţ de ceva, dar n-am găsit nimic în jurul meu, doar văzduhul gol. În învălmăşeala aceea sonoră de mugete de bombe şi urlete neomeneşti, ultimul lucru pe care l-am mai simţit, ca prin vis, a fost trupul meu, uşor, parcă fără oase şi fără nicio greutate, scurgându-se pe lângă zid, ca o cârpă moale.

Apoi n-am mai văzut şi n-am mai auzit nimic.

3.

„lac-aşa purta dumneaiei o caţaveică cu guler din vulpe când or adus-o… şi pantofi dintr-ăia şui, de zici că-s din solzi de şarpe… da’ tot în zadar ie dânsa aşa frumuşică, dacă nu ie şi niţel mai trupeşă, că atuncea altfel cade haina pe om…”

„De lezar le spune, fă, am văzut şi la cucoana la care calc io rufărie… nu te mai râdea, Marghioalo, că io ştiu cum se trăieşte în lumea mare…”

Acelea au fost primele cuvinte pe care le-am auzit. Dar n-am fost în stare să le prind cu adevărat înţelesul. Aşa că nu mi-au făcut nicio impresie.

Mă trezisem de ceva vreme, dar nu adunasem încă suficientă voinţă ca să deschid ochii. Aveam o migrenă înfiorătoare. Îmi auzeam capul vâjâind, ca şi cum aş fi ascultat vuietul mării într-o scoică goală. Gândurile îmi erau nefiresc de dezordonate, iar în gură aveam un gust

aspru de cenuşă. Prea multă şampanie cu o seară în urmă? Am mai stat aşa timp de câteva clipe, letargică şi dezorientată, ascultând foşnetul surd al ventilatorului. Vocile de mai devreme nu se mai auzeau. Dar deodată prindeam parcă şi alte zgomote, paşi agitaţi, foşnete, frânturi vagi de conversaţie, uşi închizându-se şi deschizându-se, răsuflări greoaie, gemete, un sughiţ de plâns, iar de undeva foarte departe, sunetul ascuţit al unei sirene de pompieri. Pândeam zgomotele acelea cu urechile ciulite, încercând să le ofer o semnificaţie, dar îşi pierdeau puterea înainte să pătrundă până la mine, stingându-se încet-încet, ca strecurate printr-o sită.

Deşi cu pleoapele tot coborâte, am întins mâna spre noptiera de la capul patului, ca să aprind veio- za. Am pipăit cu degetele prin văzduh, dar, spre surprinderea mea, n-am întâlnit nimic. Veioza nu se mai afla acolo. De fapt, se părea că şi noptiera dispăruse. Iar, după alte câteva momente de nedumerire, mi-am amintit că eu n-aveam ventilator. Am tresărit şi am deschis ochii.

La primul contact cu lumina, i-am închis la loc. Pentru o clipă, avusesem impresia că pereţii şi toate obiectele din jur luaseră proporţii uriaşe şi se repeziseră dintr-odată înspre mine. Durerea mi-a strâns tâmplele ca un cerc de fier înroşit, tăindu-mi răsuflarea. De fapt, nu doar capul mă durea, ci tot trupul. Oase, carne, piele; toate, la cea mai mică mişcare. Şi când trăgeam aer în piept. Din cauza unei împunsături fioroase în coşul pieptului, ce n-o puteam localiza cu exactitate, dar pe care o resimţeam răsfrângându-mi-se în toată cutia toracică, aveam impresia că plămânii nu mi se dilatau suficient şi nu puteam respira aşa cum ar fi trebuit. M-am simţit crispându-mă de durere.

Ce mai, mă simţeam ca şi cum mă luptasem corp la corp cu un urs carpatin. Şi ursul câştigase la scor.

Însă cel mai îngrozitor era mirosul acela, greu şi putred, cumplit de familiar, pogorât parcă direct din coşmarurile mele – un iz amestecat de medicamente, cloroform, fenol, sânge şi trupuri omeneşti murdare –, ce-mi provoca o greaţă înfiorătoare. Ca să nu vărs, am tras aer cât am putut de adânc, încercând să-mi ignor durerea din piept. Dar tot mi s-au împăienjenit ochii.

Într-o singură clipă, amintirea scenelor de coşmar pe care le trăisem s-a revărsat peste mine. Mi-am amintit ceea ce se petrecuse atât de brusc şi de neaşteptat, încât am avut impresia că totul se întâmpla din nou, chiar în momentul acela, dinaintea ochilor mei. Am revăzut zidurile Splendid-ului prăbuşindu-se, în straturi de beton ciopârţit, şi picioruşul alb de femeie, retezat atât de perfect din osul gleznei. Mi se părea că auzeam din nou desluşit răsunetul ascuţit al alarmelor, duruitul motoarelor de avioane şi urletul exploziilor. Iar Heinrich… Unde era Heinrich?

Fără să mă gândesc la ceea ce făceam, am încercat chiar atunci să mă ridic în coate. N-am reuşit decât să-mi ridic ceafa de pe pernă, căci o durere ascuţită mi-a săgetat braţul drept pe de-a-ntregul, de la umăr până în vârful degetelor. M-am prăbuşit din nou moale, ameţită îngrozitor. Trăsesem după mine bara ruginită de fier, pe care-mi atârna perfuzia, iar la încheietura cotului, unde era înfipt acul perfuziei, o vânătaie închisă la culoare mi se întinsese sub piele. Celălalt antebraţ îmi era înfăşurat într-un bandaj.

Imediat ce starea de vertij mi s-a mai potolit, am redeschis ochii şi, ca prin ceaţă, am încercat să-mi dau

seama ce se întâmpla. Şi unde mă aflam mai exact. Un pavilion foarte lung şi înalt. Pe o latură, nişte ferestre înalte, fără perdele, iar pe cealaltă latură, două uşi duble albe închise. Pereţii erau proaspăt spoiţi cu var şi acoperiţi pe jumătate de plăci micuţe de faianţă ciobită, iar în jurul meu, alte paturi metalice înguste, ca pătuţurile de copii, vopsite în alb. Era foarte cald şi gălăgie. Deşi ferestrele erau larg deschise şi ventilatorul mergea încontinuu, aerul îmi părea fierbinte şi sufocant şi răsuna de voci, plânsete şi văicăreli, într-un şuvoi terifiant ce se revărsa peste mine din toate direcţiile. Mi-am rotit privirea în jur, atât cât am putut. Nu vedeam mare lucru. În patul de lângă mine zăcea un bărbat cu ochii închişi, obrajii supţi şi cu un bandaj pătat cu roşu închis în jurul frunţii, probabil un soldat venit de pe front, iar în patul de *vis-à-vis,* o jupâneasă groasă şi cu faţa roşie, cu un şal aruncat pe umeri, la căpătâi cu o alta, la fel de plină şi roşie. Şuşoteau şi aruncau din când în când ocheade în jur. Pe ele le auzisem flecărind mai înainte.

Abia după câteva clipe mi-am dat seama, cu un icnet de groază, că de fapt toate paturile din salon erau ocupate, iar pardoseala era acoperită aproape în întregime de saltele. Erau atât de multe, încât cele câteva infirmiere şi surori de caritate abia reuşeau să se strecoare printre ele, săltând la fiecare pas, dintr-o parte într-alta. Peste tot bandaje albe, sânge negru, feţe livide şi înspăimântate, gemete, plânsete şi tân- guiri. Am simţit cum mi se scurge tot sângele din creier. Războiul năvălise peste noi fără milă. Nu mai avusesem în faţa ochilor o imagine atât de cumplită din toamna lui 1941, din zilele şi nopţile de tristă amintire de după bătălia noastră de la Odessa, când

locomotivele trenurilor sosite de pe front, încărcate cu răniţi, fluieraseră prelung şi înspăimântător în gările Bucureştilor în fiecare zi, fără oprire. Dar răniţii din jurul meu nu aveau aceleaşi figuri de atunci, chipuri şterse şi livide de soldaţi, bărboşi şi murdari, cu pielea întinsă pe oase, galbenă ca ceara, ca şi cum ar fi suferit cu toţii de hepatită, şi ochii stinşi, scufundaţi atât de adânc în găvane, încât feţele le păreau numai nişte cranii curăţate de carne; oamenii întinşi pe paturi şi saltele nu erau ostaşi, nu purtau uniforme şi nici nu aveau trese pe umeri, ci purtau cămăşi cu cusături româneşti, uniforme de liceu, rochii şi costume de primăvară, pantofi albi din pânză, năframe colorate, cozi împletite şi on- duleuri. Erau numai civili, oameni de toate condiţiile şi fără nicio vină, ce-şi vedeau liniştiţi de vieţile şi poveştile lor neştiute şi care fuseseră surprinşi fără nicio apărare în mijloc de front de luptă. N-am cuvinte să pot aşterne pe hârtie aşa cum ar trebui sentimentul tragediei fără margini care m-a cuprins atunci.

Ca să nu mai văd oroarea din jur, mi-am întors ochii către geam. Dincolo de ferestre, se boltea o bucată de cer albastru deschis, palid, învăluit parcă într-o pâdă cenuşie. Nu puteam să văd decât nişte acoperişuri şi, ceva mai departe în zare, pe deasupra clădirilor, două turle albe de biserică. Lumina care se strecura înăuntru era slabă, cumva filtrată – era oare dimineaţă sau să fi fost după-amiază târzie? —, iar toate culorile îmi păreau şterse, fără nicio intensitate. Totuşi, din amestecul de zgomote înfundate venind de afară am reuşit să desprind un sunet anume: strigătul înalt şi subţire, cu ecou prelung, al unui vânzător de gazete. Ca prin vis, mi-am dorit să fie tocmai ţigănuşul cu ochi şireţi pe care-l întâlnisem pe Calea

Victoriei. Când se întâmplase oare asta? în ziua aceea? Cu o zi în urmă? Cu o săptămână în urmă? m-am întrebat apoi, de-a dreptul stupid, ca şi cum, dacă aş fi ştiut, ar fi contat în vreun fel; o definire a graniţelor temporale n-ar fi schimbat nimic din ceea ce se întâmplase. În starea aceea de amorţire şi detaşare în care mă găseam atunci, ca şi cum aş fi plutit peste toate, chiar şi peste mine însămi, îmi era perfect egal ce se întâmpla mai departe. Nu voiam să ştiu altceva decât unde era Heinrich.

— Te-ai trezit? am auzit chiar atunci o voce.

Mi-am întors ochii. Prima oară, persoana ce se înfiinţase lângă mine mi-a apărut ca o pată neagră înceţoşată, cu o faţă fără trăsături, doar cu nişte găuri negre acolo unde ar fi trebuit să se afle ochii şi gura. Dar, încet-încet, chipul a început să i se limpezească. Era o femeie mărunţică şi rotunjoară, cu tenul alb şi întins, aparent fără vârstă – putea la fel de bine să aibă şi douăzeci, şi cincizeci de ani –, cu trupul ascuns complet sub un veşmânt negru de călugăriţă şi cu tulpanul acoperindu-i fruntea şi mare parte din obrazul trandafiriu şi rotund. La gât, pe o sforicică subţire, îi atârna o cruciuliţă din aur. Mi-a prins încheietura mâinii stângi în mâna ei grăsulie, ca să-mi măsoare pulsul.

— Nu mai fă mişcări bruşte, m-a sfătuit ea apoi, cu cel mai blând glas pe care-l auzisem vreodată, şi mi-a lăsat mâna. Cum te simţi?

Nu aveam idee cum i-aş fi putut explica că mă simţeam – zguduită cu totul, dar în acelaşi timp şi inertă, ca şi cum aş fi fost suspendată în văzduh –, aşa că am ales să nu zic nimic.

— Ai dureri de cap?

N-am răspuns, dar mi-am dus din nou vârful degetelor la ceafă. A fost ca şi cum un obuz mi-ar fi explodat chiar atunci înăuntru, împrăştiindu-mi pete negre pe dinaintea ochilor. Am tresărit de durere. Chiar în moalele Capului, aveam un cucui mare şi dureros, pansat cu o bucată groasă de tifon, iar pe degete îmi rămăseseră urme de iod şi sânge închegat.

Măicuţa a clătinat uşor din cap, înţelegătoare, şi, în timp ce-mi verifica acul perfuziei, mi-a spus:

— O să-ţi treacă curând durerea. Te-ai izbit de un zid şi te-ai lovit la cap… din cauza asta ţi-ai pierdut cunoştinţa. Dar domnul doctor te-a văzut şi a zis că nu-i nimic grav. Doar o contuzie şi-atâta…

— Domnul doctor? am întrebat. Glasul îmi suna răguşit, ca şi cum trecuse ceva vreme de când îl folosisem ultima oară.

— Medic căpitan Apostolescu.

Mi s-a părut că recunoşteam numele. Am clipit de câteva ori, încercând să-mi amintesc. Într-un sfârşit, s-a făcut lumină şi am înţeles de ce totul în jur îmi părea atât de familiar.

— Am lucrat şi eu câteva luni aici, am şoptit. În iarna lui ’41.

— Ah, deci avea dreptate maica Iosefina!… Mi-a spus încă de când te-au adus că te ştie, că ai fost şi dumneata cucoană de caritate la Crucea Roşie.

— Maica Iosefina, am murmurat, fără să am idee despre cine vorbea.

— Maica Iosefina, de la mănăstire de la Cernica! Eu sunt maica Nectaria, de la Pasărea. Eu eram în vizită la un frate în Bucureşti când s-a întâmplat, şi-am zis să dau o mână de

ajutor, dar maica Iosefina lucrează aicea încă de la primul război, de la ocupaţia nemţească! Zicea că tot aşa veneau răniţii, ca acuma, cu duiumul, când zburau ţepelinurile pe deasupra Bucureştiului, nu americanele!… Şi a zis c-ai ajutat şi tu pe-aici, cu toate cucoanele, când au venit trenurile cu băieţii de la Odessa!… Bieţii, bieţii băieţi! s-a căinat ea apoi, pe aceeaşi voce blândă, şi şi-a făcut în acelaşi timp şi o cruce mare. Dumnezeu să-i odihnească la dreapta Lui, printre eroi, şi Maica Domnului să le ocrotească familiile, că mare necaz a căzut peste ţara asta! … Dar de ce n-ai mai trecut de-atuncea pe la spital? Ar fi fost nevoie de toate mâinile!

N-am mai avut timp de spital, că m-am luat cu spionajul şi…

Deodată, greaţa îngrozitoare de mai devreme s-a întors. Am simţit cum îmi urca din vintre în piept şi apoi către gâtlej şi am ştiut că de data aceea chiar urma să vomit. Măicuţa însă nu şi-a pierdut cumpătul, ci s-a aplecat repede din şale, surprinzător de agilă pentru silueta ei nu tocmai de balerină, a scos de sub pat un lighenaş albăstrui cu smalţul sărit, şi mi-a ţinut părul cât am vărsat. Apoi mi-a zâmbit, m-a mângâiat pe umăr şi, luând un pahar de apă de pe undeva, mi l-a întins să-mi clătesc gura.

Capul îmi plesnea de durere, ochii îmi ardeau, iar pulsul mi-o luase din nou la goană. Oare ce anume era cu mine?

— Ei lasă, fetiţo, că-i semn bun! Dumnezeu te-a binecuvântat!… Iar neputinţele astea ale femeilor tot de la Domnul sunt toate, nu trebuie să te ruşinezi cu ele!

— O să mor? am întrebat, serioasă.

— Doamne fereşte, dar ce gânduri îţi mai faci şi tu! Nimicuţa n-ai păţit! Şira spinării nu ţi-a fost afectată, nu tu

hemoragie internă, nu tu oase rupte, numai o coastă ce ţi-e puţin fisurată… De aia te doare când te mişti! Na, ce să faci, tăieturi şi zgârieturi au fost cu duiumul, nişte cioburi de sticlă şi câteva aşchii prin piele, dar le-a scos repejor domnul doctor!…

— Nu-mi amintesc…

— Şi nici copilaşul n-a păţit nimic, slavă cerului! V-a ţinut Dumnezeu pe amândoi în paza Lui!

Surâzătoare şi calmă, mi-a bătut mâna cu mâna ei. Eu închisesem din nou pleoapele. Mi le simţeam aspre, ca şi cum aş fi avut nisip pe dedesubt. Nu-mi doream altceva decât să adorm, ca să nu mă mai doară nimic. Unde era Heinrich? De ce nu venea la mine? Măicuţa se întorsese cu spatele, netezind cu mâna ei albă cuvertura bărbatului ce dormea nemişcat alături, l-am văzut faţa galbenă şi trasă pe perna albă şi parcă am uitat tot ce-aveam în minte. Fără să vreau, m-am întrebat dacă şi pe el îl păzise Dumnezeu sau avea să nu se mai trezească niciodată.

Chiar atunci, un gând mi-a străpuns ceaţa din creieri ca o baionetă.

— Ce copil?!

Speriată de reacţia mea, măicuţa s-a întors dintr-o singură mişcare către mine şi privindu-mă cu ochii mari, m-a întrebat:

— Cum ce copil?!… Vai, fetiţo, dar nu-mi spune că nu ştiai că porţi un copil! a făcut ea, după câteva momente de tăcere, privindu-mă stăruitor, cu uimire în glas. Şi domnu’ doctor zice că să tot fie vreo două-trei săptămâni… Nu ţi-ai dat seama?

Am stat aşa multă vreme, privind-o fix.

— Da, da, a continuat ea. Domnu’ doctor zice că o să ai

un copil! Văzuse o sângerare şi crezuse că-i de la altceva şi te-a controlat. Undeva, în iarnă, o să fie, numai de ne-ar ţine Dumnezeu pe toţi sănătoşi până atunci! A fost un miracol adevărat de la El că nu s-a întâmplat nimic, drăguţă mică, Lui să te rogi şi Lui să-l mulţumeşti!… Dacă nici necazul ăsta grozav nu l-a zguduit, înseamnă că o să fie un zdrahon adevărat! Frumos şi curajos ca tăticul lui!… Şi roagă-te cu credinţă şi la Măicuţa Domnului, ca să te întărească să îl porţi tot aşa uşor în continuare, că doar şi Ea e mamă!

A mai zis ceva, dar eu n-am mai auzit. După lovitura primelor clipe, mă cuprinsese un fel de împietrire. Nu puteam să pricep ce se întâmpla. Era absurd, era imposibil, era extraordinar. Fusesem măritată atâţia ani de zile şi nu rămăsesem niciodată gravidă. Iar tocmai atunci, când aveam deja treizeci de ani, când eram divorţată şi trăiam fără cununie cu un ofiţer neamţ, ia- tă-mă aşteptând un copil. Tocmai în mijloc de război.

— La ascultă, fetiţo, neamţul ăla… — A făcut un semn uşor din cap către uşile duble de la capătul salonului. — Dumnealui e tatăl copilului?

Inima, trădătoare cum îi era felul, mi-a tresărit în piept.

— E afară? am întrebat, îndreptându-mi şi eu privirea către intrare.

— A venit, a vorbit cu dom’ doctor, a plecat, apoi a venit iarăşi, şi iarăşi s-a dus… Nu-ţi aminteşti?… Stai liniştită, a zis că se întoarce repede.

După câteva momente, pentru că începuse să-mi fie evident că, indiferent de gradul de ridicol dintr-o situaţie, întotdeauna se găsea loc de mai mult, măicuţa s-a aplecat puţintel către mine şi m-a întrebat, şoptit, pe un ton

aproape conspirativ:

— Da’ nu-i bărbatul dumitale, aşa-i?!… Că maica losefina zice că e sigură că dumneata eşti nevasta unui domn însemnat de la guvernanţă!

Am clipit. Dacă credeaţi că nu se poate ca un slujitor al Domnului să cadă în păcatul clevetirii, poftim că se poate.

Dar gândul acela mi-a fost alungat într-o clipită, începuse să sune alarma. Am tresărit şi mi-am simţit trupul încovoindu-se de durere sub propria lui greutate. Din jurul meu s-au auzit alte gemete şi ţipete de spaimă. Se întorseseră avioanele.

— Nu-i nimica, fetiţo, nu te speria! mi-a zis repede măicuţa Nectaria, fără să se uite la mine, ci în jur, să vadă dacă avea cineva nevoie de ea. Şi, întorcându-se din nou către mine: Au mai sunat alarma de câteva ori de atunci! N-ai auzit-o tu, că erai în inconştienţă… Uite, gata, a încetat! a exclamat ea apoi ceva mai tare, ca s-o audă toată lumea din jur şi să se liniştească.

— Dar uite-l şi pe dumnealui, fetiţo!… Vine acuşica la tine!

Mi-am întors repede capul. Nu era însă Heinrich, ci doctorul, l-am oferit o mână moale, mi-a luat şi dânsul pulsul, măsurându-mă în acelaşi timp cu o privire grăbită, fără să pară că mă recunoştea.

— Fără prea mult sedativ, să nu afecteze fătul, i-a spus el măicuţei, scurt şi laconic. Mâine dimineaţă pleacă. Indiferent ce se întâmplă peste noapte. E nevoie de paturi. Improbabil să se întâmple totuşi ceva, a adăugat apoi, amintindu-şi că mă aflam şi eu pe acolo şi mă interesa în mod direct să ştiu ce avea de spus.

Ştiam că trebuia să privesc lucrul acela ca pe o stare de

fapt, dar în momentul respectiv îmi era absolut imposibil. Gândurile îmi erau încâlcite, iar aerul atârna greu asupra mea. Apoi, doctorul mi-a făcut o injecţie în antebraţ şi s-a îndreptat către un alt pat, cu măicuţa pe urmele lui.

Am rămas uimită de sentimentul de tihnă care a urmat injecţiei. Întâi, m-a cuprins un val de căldură moleşitoare, durerea a început să cedeze, transformându-se într-o zvâcnire caldă, ce-mi palpita uşor în carne, membrele mi-au devenit grele, iar apoi, încet-încet, n-am mai simţit nimic. Doar o senzaţie de alunecare amorţită. Ca şi cum, nefiind în stare să-mi controlez trupul, m-aş fi scurs dintre aşternuturi pe pardoseală. Cât de plăcut şi odihnitor mi se părea că devenise deodată totul! Pleoapele îmi apăsau din nou greu peste ochi.

— Auz', puica taichiil… Dormi?

Un bătrânel, cu faţa pungită de riduri şi o claie de păr alb murdar şi nepieptănat, se aplecase peste mine, privindu-mă cu ochi de culoarea cerului limpede, înconjuraţi de nenumărate creţuri. Mic la stat, cu un trup slab şi uscăţiv, era în cămaşă albă ţărănească ţesută şi răsţesută, îngălbenită de sudoare pe la subsuori şi iţari, încins la mijloc cu un brâu cu pielea decojită. S-a uitat în jur, după care s-a aplecat din nou înspre mine şi m-a întrebat ceva mai tare:

— N-ai cumva vreo ţigare, oacheşo? Că mi se năcri ceru' gurii de cân' nu mai gustai tutun!

Avea buzele uscate şi pământii, iar în gură doar doi colţi de dinte, înnegriţi şi ei de carii. Nu ştiam dacă aveam ţigări – numai gândul ţigării aprinse îmi dădea fiori de greaţă –, cum nu aveam idee nici măcar dacă mai exista poşeta mea, dar i-am făcut un semn oarecare din bărbie. Şi

se părea că ştia mai bine ca mine. S-a aplecat din mijloc cu greu, ţinându-se cu o mână de şale. Genunchii îi tremurau de slăbiciune. Şi culmea, poşeta mea se afla chiar acolo unde o căutase.

Când a întins mâna să umble sub pat – mâna-i era la fel de pământie ca şi faţa, şi acoperită de pete negre de pistrui –, am observat că nu mai avea decât două degete, arătătorul şi mijlociul. Restul degetelor îi erau doar nişte cioturi, tăiate sus, până aproape de articulaţia pumnului. Şi-a pus o ţigară între buze şi a dat să le ascundă pe restul sub brăcinar, dar s-a răzgândit, a aşezat două înapoi în tabacheră, apoi încă una, şi abia după aceea şi-a căutat din nou sub brâu, de unde a scos o cutie de chibrituri. Şi-a aprins-o şi s-a aşezat pe marginea patului meu, cu spatele la mine şi restul răniţilor, chircindu-se într-un colţ.

— Stau şi io iceaşa lângă tine, puiandro, dacă nu ţi-o fi cu supărare, că-i mai dosit, mi-a spus. Să nu mă vază dom' doftor că pufăiesc năuntru... Da' nu mă mai ţin deloc chişoarele să ies pân-afară!

Privirea i-a căzut pe soldatul din patul alăturat, care începuse să icnească uşor prin somn. L-a privit concentrat timp de câteva secunde şi, compătimitor, a clătinat din cap înspre el, fără niciun cuvânt. Trăgea fumuri lungi, oftând de plăcere şi ţinând ţigara între cele două degete care îi rămăseseră la mâna dreaptă. Am constatat cu un fior că le folosea cu o dexteritate impresionantă, încât ai fi putut crede că nu avusese niciodată mâna întreagă şi că, în general, să posezi cinci degete la o mână era numai un moft al civilizaţiei. Mi-a observat direcţia privirii şi, cu un rânjet ştirb şi binevoitor, m-a dumirit:

— Degetele cestea trei le pierdui la Mărăşti, în pri- mu'

război, cân’ veni iarna! Şi ce iarnă avurăm atun- cea şi ce ger, că şi-acuma mă ia cu răceală pe spinare când mi-aduc aminte! Şi-o viscoleală de nu zăreai la doi paşi în faţă…

Cu o privire pierdută, fixând peretele, a mai tras un fum. Ochii negri i se umeziseră, îngropându-i-se parcă şi mai tare în fundul capului. Mi-aş fi dorit să-i zic un cuvânt blând, dar nu eram în stare. Fumul de ţigară, plutind uşor pe deasupra mea, îmi provoca o greaţă îngrozitoare. Îmi reamintea că îi purtam copilul lui Heinrich în pântece şi nu aveam nici cea mai vagă idee cum mă făcea lucrul acela să mă simt. Ca prin zgomotul făcut de un roi de albine, mi-am dat seama că moşul începuse din nou să vorbească, de unul singur, pentru că eu abia mă puteam concentra să-i aud vorbele, d-apoi să-i mai şi răspund. Pleoapele îmi erau grele, iar o oboseală nemaiîntâlnită îmi îngreuna oasele.

— Bade Ioane, da’ ce faci aici? De ce vrei să necăjeşti mata lumea cu neroziile tale?… Nu mai bine te-ai duce mai încolo, să…

Măicuţa s-a oprit însă în mijlocul propoziţiei şi a adulmecat în aer, din vârful nărilor. Am observat, chiar şi în penumbră, cum faţa, până atunci fără niciun rid, i se încreţeşte de oroare.

— Doamne! Doar n-oi fuma tocmai în salonul spitalului! — S-a aplecat peste umărul lui, a văzut că ascundea ţigara la spate şi şi-a făcut o cruce, l-a smuls-o din mână, ca apoi s-o ţină la depărtare de dânsa doar cu buricele degetelor, abia atingând-o, ca pe o mină neexplodată. — Şi tocmai lângă copila asta! Ea poartă un copil în pântece şi matale îi dai pe la nas cu unealta puterii încornoratului?… Mă mir că nu ţi-e şi ruşine! Doamne, iartă-mă pe mine, cea nesmerită, dacă fac păcat, dar multe încercări mai îngădui

asupra mea!

Între timp, moşul se ridicase de pe patul meu, îşi îndesase capul între urechi, coborându-şi tâmplele, privind-o pe măicuţă cu ochii căţelului credincios mustrat de stăpân. S-a uitat apoi şi la mine, lung şi clipind des, ca şi cum atunci mă vedea pentru prima oară şi se întreba mirat cu ce treabă mă aflam şi eu pe-acolo, iar apoi din nou împrejur, cu o privire rătăcită, de om abia trezit din somn.

— Haide acuma, du-te la mata în pat şţ lasă fata să se hodinească, moşneag capiu ce eşti! înainte să ţi se redeschidă operaţia şi să fie vai şi-amar de capul şi zilele tale!… Şi bine-ar fi să nu mai ai chiştoace dintr-astea de înşelăciune diavolească dosite cine ştie pe unde, că acuma viu şi te caut!

Moşneagul şi-a deschis larg braţele în lateral, arătând că n-avea nimic de ascuns. Ea şi-a încruntat sprâncenele la dânsul, obligându-l să-şi coboare privirea. Apoi, uitându-se din când în când înapoi şi mor- măind tăinuit în bărbie, moşul s-a îndepărtat cu pas molcom şi tremurător, abia târându-şi trupul vlăguit. S-a lungit pe o saltea la doar câţiva paşi depărtare de patul meu, şi-a pus mâinile pe piept şi a închis ochii. Cu degete uscate şi pământii, îşi mângâia uşor brăcinarul brodat.

— Gata, fetiţo, acum ia şi te culcă şi tu! mi-a spus măicuţa. Să te mai întremezi oleacă… Că mâine te duci acasă. Că or adus şi mai mulţi… acuma sunt şi pe culoare.

— Cât de mulţi? am întrebat, cu o şoaptă abia auzită.

— Precis ie tare mulţi, boieroaico! mi-a răspuns însă jupâneasa ce stătea la capul celeilalte, din patul de *vis- à-vis.* La aparat şi la gazetă n-are voie să zică de-adevă-

ratelea, că la toţi i-e spaimă de Mareşal, dă din colţ în colţ şi ne duce cu zăhărelu'… da' lumea vorbeşte! Am auzit io în mahala că căzu bomba tocma peste gară, la Nord! Şi ierea plin de ţărani de la laşi şi Botoşani, că fugea toţi de ruşi!… Io spălam pe Plevnei cân' s-o-ntâm- plat, la o casă mare sus încolo, spre Ştirbei… Am fugit de m-am adăpostit cu boierii la dumnealor în pivniţă, da' am auzit că mi-o omorât pălălaia o nepoată la piaţă, la Matache! Dumnezeu s-o odihnească!… Ierea fată bună, sărmana, ştia şi gospodărie, ştia şi niţică carte, atâta câtă avea nevoie, ce vină să aibă dânsa dacă a făcut-o mă-sa de fată mare şi far" de noroc?!…

A mai zis câteva cuvinte, de data aceea mult mai încet, doar pentru urechile celeilalte, aşa că eu nu le-am mai auzit. Maica Nectaria doar a clătinat uşor din cap, ca şi cum ar fi confirmat cele auzite, iar buzele i s-au mai mişcat uşor timp de câteva clipe, ca într-o scurtă rugăciune. Mi-am aruncat din nou privirea pe fereastră, să văd oroarea. Dar în afară de roşul închis al asfinţitului ce aprinsese acoperişurile Bucureştiului, nu se vedea nimic ieşit din comun. Aşa de groaznic?

Cum era posibil? Cum se putea schimba toată lumea pur şi simplu de la o zi la alta, de la un ceas la altul, fără nicio pregătire? Ce avea să se aleagă oare de noi toţi?

Măicuţa m-a privit blajin, plină de îngăduinţă, probabil pentru că-mi descifrase gândurile. A netezit uşor cuvertura de-a lungul picioarelor mele, iar apoi mi-a zis:

— Nu te întreba care-i rostul, fetiţo. Judecăţile lui Dumnezeu nu pot fi pătrunse de mintea noastră mică omenească… Şi nici credinţa să nu ţi se clatine. Că aşa se întâmplă de când e lumea, când necuratul vrea să-i piardă

pe oameni, întâi le ia minţile!

Odată cu noul val calmant de căldură ce mi se strecura în trup, lacrimile mi s-au uscat, gândurile înspăimântătoare s-au risipit, starea aceea bizară de tihnă s-a întors, iar totul a căpătat o altă înfăţişare. Pe fereastră, soarele apusese, lumina zilei scăzuse şi înăuntru nu mai pătrundeau decât ultimele umbre gri-ro- şiatice ale zilei ce se încheia, clădirile aproape că îşi pierduseră contururile în semiobscuritate, iar umbrele mobilelor din salon se alungiseră pe pardoseală. Mi se părea că lumea de lângă mine se topea într-o ceaţă călduţă şi somnolentă.

Într-un târziu, uşa s-a deschis, iar o siluetă înaltă a trecut din lumina galbenă a becurilor de pe coridorul spitalului, în semiîntunericul salonului. Era Heinrich. În sfârşit venise, l-am urmărit paşii cu ochi grei. Totul în jur era cenuşiu şi adumbrit, aveam impresia că silueta lui se desprindea dintr-un văl de ceaţă. Aşa cum arăta în clipa aceea, cu ţinuta sever controlată, cu umerii drepţi şi încordaţi, calm şi stăpânit, partea aceea întunecată, ce fusese trezită într-însul de-a lungul timpului şi mă înfiorase întotdeauna, se discernea din persoana lui parcă mai desluşit ca niciodată, ca şi cum ar fi fost pusă sub lentila microscopului.

— Lulli.

Mi-a strâns mâna într-a lui. Avea degetele reci.

Mi-aş fi dorit să-l pot îmbrăţişa, dar era peste puterile mele. Avea uşoare riduri pe frunte, gura crispată şi ochii umezi. *Când a îmbătrânit oare aşa de tare?* m-am întrebat, cu părere de rău, dar şi cu o tandreţe neaşteptată. Mi se părea că regăseam deodată în el şi acea oboseală mai de demult, atât de apropiată de resemnare. Pe bărbatul acela

îmbătrânit şi obosit, rece şi sever, îl ţinusem în braţe.

De câte ori îl privisem dormind, ascultându-i răsuflarea? De câte ori îl visasem când era departe de mine? îmi era cu neputinţă să-mi amintesc. Dar gustul şi parfumul intim al trupului lui îmi erau atât de cunoscute şi de dragi!

Cum s-ar fi putut oare ca într-o clipă să nu-l mai am, aşa, pur şi simplu? Fusesem atât de aproape să nu-l mai văd niciodată. O temere mai veche, copleşitoare, mi-a încleştat chiar atunci, dureros, stomacul – spaima de a-l pierde.

— Mi-am făcut griji pentru tine, i-am spus.

M-am mirat încă o dată auzindu-mi glasul. Părea că vine de undeva de la distanţă, nu din trupul meu.

— Tu ţi-ai făcut griji?!… Eu am crezut că o să înnebunesc când am văzut că nu răspunzi la telefon. Ţi-am telefonat toată dimineaţa, încontinuu. Unde ai fost?

Şi glasul lui îl auzeam tot şters şi îndepărtat, ca şi cum ar fi pătruns până la mine dintr-o altă încăpere, înăbuşit de nişte ziduri groase.

— Am vorbit despre tine cu o altă femeie, am răspuns eu, cuprinsă dintr-odată de sinceritate. Şi încă una foarte frumoasă.

— Poftim? a întrebat el confuz, după un moment de ezitare.

Nu i-am răspuns. Eram bizar de calmă şi senină, aproape indiferentă, ca şi cum ceea ce spusesem ar fi fost cel mai firesc lucru din lume.

— Când s-a întâmplat asta?

— Cu mai multe ore în urmă…

Cu mai multe ore în urmă? Cât de ireal îmi părea!

— Şi cum s-a întâmplat?

— Acum chiar nu contează. Acum e mai important cum

te simţi.

L-am privit lung – ce frumos îmi părea! —, după care m-am trezit din nou vorbind, fără să-mi vină nici măcar mie să cred că în momentul respectiv acela era singurul lucru pe care-l găsisem demn de zis:

— Ştii că eşti nebărbierit?

El a clipit de câteva ori, privindu-mă fix şi părând la fel de uimit ca şi mine de lipsa cea mai elementară de logică a conversaţiei noastre, dar n-a comentat. Doar şi-a frecat obrazul cu podul palmei, ca şi cum ar fi vrut să verifice adevărul vorbelor mele.

— Arăţi foarte atrăgător.

După câteva momente lungi, a spus, la fel de serios ca şi mine:

— Mă bucur. Eram foarte îngrijorat de felul cum arăt.

Ce sentiment bizar trăiam. Îmi dădeam perfect seama că, dincolo de pereţii clădirii, de graniţele ţării şi de momentele acelea împreună cu el, se decidea întreaga noastră viaţă viitoare, dar pur şi simplu nu reuşeam să mă conving să-mi pese cu adevărat. Iar apoi, complet din senin:

— Ai aflat că o să am un copil?

El mi-a primit vorbele cu remarcabila lui stăpânire de sine, fără ca vreo emoţie de orice fel să i se reflecte pe chip sau în albastrul ochilor. Apoi, după o scurtă tăcere, mi-a răspuns cu simplitate, pe un ton neutru:

— Am aflat, da.

— E al tău.

— Mi-am dat seama.

— Şi? Ce părere ai?

— Nu sunt tocmai un adept al pornirilor pătimaşe şi

entuziasmului gălăgios.

— Ce înseamnă asta? Nu înţeleg.

— Înseamnă că un copil este întotdeauna o minune, Lulli. Indiferent de cât de tulburi sunt vremurile în care se întâmplă să vină pe lume.

— Ah! am exclamat eu din nou. Sunt surprinsă.

— Eşti surprinsă că un copil este o minune sau că vremurile sunt tulburi?

— Sunt surprinsă că nu mă-ntrebi cum s-a întâmplat.

— Nu prin metoda clasică?!

— Ce ciudat reacţionezi!… Nu-ţi este teamă? Pentru soarta copilului nostru…

— Ba da. Foarte teamă.

— Minţi. Şi n-are niciun rost să mă minţi. Ştiu deja că ţie nu ţi-e niciodată teamă.

— Mi-a fost teamă pentru tine, Lulli. Mai teamă decât poţi tu să-ţi imaginezi.

— Ştii că am avut şi eu un frate? l-am întrebat deodată, tot din senin.

De data aceea însă, în faţa schimbării atât de abrupte de subiect, n-a mai părut deloc aşa de confuz ca până atunci. Mi s-a părut chiar că a zâmbit.

— Nu mi-ai spus.

— Am avut şi eu un frate. A murit.

— Îmi pare rău.

— Fratele meu a murit la nouă luni, am continuat, după o tăcere lungă de ambele părţi, de la o biată răceală, iar eu am scăpat nevătămată şi de febră tifoidă, şi de gripă spaniolă, şi dintr-o epidemie de difterie. Am căzut la un moment dat şi în Dâmboviţa şi nu m-am înecat, deşi nu ştiam să înot… lar în urmă cu… hm… am scăpat ca prin

minune şi dintr-un bombardament... M-am gândit un moment, încercând încă o dată – şi din nou în zadar – să-mi amintesc: Cât timp a trecut de atunci?...

— Câteva ore.

— Da, aşa e, ai dreptate... Dar ce voiam eu de fapt să-ţi zic nu era că eu am scăpat teafără dintr-un asemenea bombardament, ci că a scăpat copilul nostru, despre care habar n-aveam că există, ca să încerc să-l apăr. Şi care, biologic vorbind, nu creştineşte, nici măcar copil nu e încă, aşa că...

M-am oprit în mijlocul propoziţiei, pentru că pur şi simplu ideea începută mi se şterse din minte. Oricum, fizico-chimicele nu făcuseră parte niciodată dintre materiile mele preferate în şcoală. În plus, conversaţia aceea bizară părea parcă desprinsă dintr-o altă viaţă. Din toamna lui 1937, mai exact. Ca şi cum vremurile ar fi stat pe loc. Cum era posibil să se asemene toamna lui 1937 cu primăvara lui 1944? Cum se putea ca unele lucruri să fie totuşi atât de neschimbate, când lumea se prăbuşea sub ochii noştri?

Am mai stat aşa, într-o lungă tăcere, multă vreme. Simţeam din nou aceeaşi toropeală grea cum mi se prelingea prin trup, dintr-o parte în cealaltă, ca mercurul într-un termometru. Gândurile continuau să îmi fugă ca nişte umbre vagi şi nesigure, iar ochii mi se închideau. Nu aveam nicio putere să mă împotrivesc.

— Mi-e foarte somn, Heinrich. Îmi pare rău. Aminteşte-mi să-ţi povestesc mâine restul.

— Aşa o să fac. Tu culcă-te. O să fiu aici când te trezeşti. Nu plec nicăieri.

M-am culcat. Când m-am trezit – înainte de revărsatul

zorilor, când stelele luceau împuţinate şi se albeau încet-încet pe zarea cenuşie, iar înăuntru se strecurau câteva raze de lumină, colorate uşor în trandafiriu –, am făcut-o cu un fior rece. Îmi era teamă că Heinrich plecase şi eu rămăsesem din nou singură. Şi nici nu mai eram amorţită şi inertă, ci trează şi alertă, perfect conştientă de tot ce fusese, speriată de ce avea să fie, cu gândurile limpezi şi pulsul bătându-mi regulat şi distinct în vene.

Dar nu plecase.

Şi, în momentul acela, tocmai acolo, în cel mai nepotrivit dintre toate locurile de pe lume, în spitalul care-mi trezise atâtea coşmaruri ce aveau să mă însoţească multă vreme de-a lungul vieţii, mult după terminarea războiului, în ciuda groazei că bombardamentele s-ar putea repeta oricând, cu gemetele care se auzeau de peste tot, cu trupul care mă durea din nou înfiorător, pentru că efectul sedativului se dusese, cu Heinrich, mai palid şi mai obosit decât îl văzusem eu vreodată, dormind ghemuit lângă patul meu, cu spatele rezemat de perete şi cu capul sprijinit pe braţe, şi printre toate gândurile negre ce nu-mi clădeau pace, am avut o străfulgerare de ceva minunat, necunoscut mie până atunci, ceva ce se asemăna oarecum cu sedativul din injecţie, un fel de pace, anesteziantă şi binefăcătoare, care-mi amorţea complet şi temerile odată cu durerea şi care urma să mă susţină prin toate vremurile cumplite ce aveau să vină peste noi: siguranţa că, cu el lângă mine, n-aş fi păţit niciodată nimic rău.

Nici prin cap nu mi-ar fi trecut câte zile şi nopţi de flăcări ne aşteptau de atunci încolo.

4.

Eram atât de cufundată în gânduri încât, atunci când l-

am auzit pe Heinrich vorbind, am tresărit. Pierdusem aproape cu totul simţul locului în care mă aflam. Aţipisem oare? Am clipit şi m-am uitat buimăcită în jur. Cu el la volan şi cu mine alături, automobilul înainta pe drumul îngust, în serpentine, ce urca de la Braşov înspre Postăvaru.

Cerul era albastru şi senin, fără nicio umbră de nor, aşezându-se larg şi nesfârşit deasupra noastră. Raze de soare se strecurau aurii printre trunchiurile albe şi delicate ale mestecenilor ce mărgineau drumul pietruit, iarba scânteia în lumină, iar păsărelele ciripeau prin toţi copacii. Un vânticel călduţ, proaspăt şi înmiresmat, pe care abia îl simţeam pe obraji, adia printre frunze. Acolo sus, lăsând departe în urma noastră Braşovul incendiat din nou doar cu o noapte în urmă, cu o pâ- dă neagră şi fumegândă plutind deasupra lui, aerul nu mai mirosea a ars, ci a pământ reavăn, iarbă şi muşchi. Natura se dovedea în continuare indiferentă la războiul oamenilor.

— Scuză-mă, n-am auzit ce ai spus, am şoptit.

— Cred că ar trebui să pleci.

— Ai dreptate, am încuviinţat eu imediat. Nu mai pot rămâne la hotel. O să văd pe unde găsesc o cameră liberă. Poate în Azuga. Încă nu m-am hotărât.

La hotelul din afara Bucureştiului unde mă mutasem la îndemnul lui – de fapt, mai mult un ordin; avea să se dovedească că scăpasem încă o dată ca prin urechea acului de o moarte cumplită, pentru că, în mai puţin de două săptămâni după, întreg bulevardul Elisabeta avea să fie transformat într-o mare de ruine şi incendii – nu aveam de gând să mai rămân nici măcar o zi în plus. Prin faţa ochilor mi-a trecut din nou figura lui Barbu, aşa cum îl

zărisem cu o seară în urmă, când coborâsem la restaurant pentru cină. Întors pe jumătate cu spatele la mine, tot aşa plin de lustru şi aere cum îl cunoşteam, mestecându-şi leneş trabucul şi sorbind din băutură, era prins în conversaţie cu cineva. Nicio şuviţă de păr nu îi cobora în dezordine pe frunte. Pantofii îi luceau în lumina candelabrelor. Probabil că obrazul îi mirosea a colonie scumpă franţuzească. Părea confortabil şi fără nicio grijă, plin de satisfacţie de sine, ca de obicei, ca şi cum toate zilele acelea de urgie nu se reflectau decât asupra celorlalţi, nu şi a lui. Aveam să aflu ceva mai târziu că îşi pregătea plecarea din ţară. Mă uitasem lung la el, încercând să-mi dau seama dacă aveam ceva să-i spun, dar n-am găsit nimic. Nu era ceva anume pe care aş fi putut vreodată să-l regret. Căsătoria noastră fusese de la început o farsă, un aranjament josnic şi nimic mai mult. Nu fusesem niciodată fericiţi împreună. Ştiuse de la bun început că îl înşelasem, ştiam că mă înşela tot timpul, ca şi cum ar fi practicat un sport de performanţă, dar el avusese nevoie de mine, cum şi eu avusesem nevoie de el. Mi se păruse întotdeauna un om dezagreabil, fusese un soţ groaznic şi, prin comparaţie, un amant cel mult mediocru. Pentru mine, chestiunea era tranşată pentru totdeauna – nu mai voiam să am de-a face cu persoana lui. Şi nici să mă mai întâlnesc cu el vreodată faţă în faţă.

Heinrich a păstrat câtva timp tăcerea, după care a spus:

— Eu mă gândeam mai degrabă la Elveţia sau Portugalia.

Mi-am întors într-o clipită privirea înspre el. Timp de câteva momente lungi, doar s-a uitat adânc în ochii mei, apoi şi-a întors din nou privirea către întinderea şerpuindă

a drumului. Aş fi voit să-l întreb dacă nu cumva glumea, dar ştiam mai bine de atât.

— Ţi-aş face rost imediat de paşaport, a continuat, ca şi cum nici nu-mi observase indignarea. În Elveţia ai putea să rămâi o perioadă mai lungă, iar din Portugalia te-ai putea chiar îmbarca pe un vapor către America.

— Nu plec nicăieri, am spus, pe o voce care speram că nu admitea contradicţie. Nici nu se pune problema. Rămân aici.

— Lulli, fii rezonabilă, te rog. Pentru prima dată în viaţa ta… Deja nu mai e vorba numai despre bombardamente. Asta e cea mai mică dintre problemele României la ora actuală. E vorba despre armatele ruseşti. Dacă se rupe frontul şi tăvălugul o să treacă de Moldova şi o să ajungă la Bucureşti, nu te vreau aici sub nicio formă. Şi atunci s-ar putea să nu mai am cum să te scot din ţară.

— Lumea zice că ruşii n-o să reuşească niciodată să spargă linia fortificată de la Focşani.

— În teorie, aşa e.

— Dar…? Tu ce crezi?

— Contează ce cred eu? Contează ce se întâmplă.

— Ei bine, se întâmplă ca eu să ţin foarte mult la părerea ta.

— Eu cred că apărarea românească ar putea rezista, a răspuns el după câteva clipe.

— Dar…? l-am presat eu.

— Dar am mai crezut şi alte lucruri, cu alte ocazii, şi s-a dovedit că m-am înşelat. Iar dacă m-aş înşela şi în cazul ăsta, atunci ar fi grav. Mai mult decât grav. Sinaia nu va mai fi destul de departe. Nici Azuga. De fapt, nicăieri în ţara asta nu vei fi suficient de departe… După câteva

momente, a adăugat ceva mai apăsat decât până atunci, flexându-şi ameninţător degetele înmă- nuşate pe volan: Şi eu n-am să permit să rămâi aici pentru mine şi să risc să ţi se întâmple ţie sau copilului ceva din cauza mea.

— Oh, Heinrich, te rog, mai scuteşte-mă! m-am răstit din nou la el. Absolut tot ce fac, fac pentru tine sau din cauza ta. Nu ţi-ai dat încă seama?… Aşa că îmi asum orice risc doresc şi tu nu ai cum să te împotriveşti.

— Eşti întotdeauna atât de imposibil de încăpăţânată, mi-a spus el încet şi printre dinţi, după o tăcere foarte lungă.

Şi-a strâns mai tare degetele pe volan, iar apoi şi-a pironit din nou ochii prin parbriz, pe întinderea drumului şerpuind înaintea noastră. Conducea repede – primejdios de repede –, luând virajele strâns şi cu o singură mână, dar perfect stăpân pe volan. M-am gândit din nou, fără să vreau, cât de înfiorător putea să fie câteodată calmul lui de gheaţă.

După multă vreme când niciunul dintre noi n-a spus nimic – el se uita numai înaintea lui, iar eu numai pe fereastră, niciodată înspre el –, eu am fost prima care şi-a întors ochii. Îşi aprinsese o ţigară şi, cu o mână pe volan şi cotul celălalt sprijinit de marginea geamului deschis, trăgea din ea fum după fum, suflându-l afară. Se uita în continuare doar la drum, fără să-mi arunce nicio privire.

Am mai stat aşa câteva secunde, doar privindu-l, şi am realizat că, deşi eram în primăvara lui 1944 şi ne aflam pe marginea prăpastiei, România trosnea sub bombele americane, războiul era demult pierdut, fără însă să se şi termine, tocmai în clipa aceea atât de neînsemnată, dar de-a dreptul în mijlocul nenorocirii nemaiîntâlnite ce se

abătuse asupra Europei, eu, ca o furnicuţă oarecare dintr-un muşuroi, eram mai fericită decât fusesem vreodată. Poate că era numai o fericire egoistă şi meschină, dacă era să o raportez la tragedia universală, o mică bucurie fără prea multă relevanţă – atât de omenească în micimea ei! —, însă mie mi se părea masivă şi copleşitoare şi cu atât mai preţioasă cu cât nu o cunoscusem niciodată până atunci.

— Nu fi supărat pe mine, am şoptit după o vreme, dar…

— Nu sunt supărat pe tine.

— …dar nu plec nicăieri şi nici n-ai cum să mă obligi. Te iubesc. Şi te voi iubi întotdeauna, indiferent ce-o să se întâmple. Aşa că rămân alături de tine. O să trecem prin toate astea împreună.

— Atunci măcar mărită-te cu mine.

Automobilul a descris încă o curbă, iar zgomotul motorului mi-a ascuns prima reacţie.

— Oh! Dar nu te iubesc *chiar aşa* de mult.

El a râs. Îmi făcea bine să-l mai aud şi râzând din când în când. Râdea ca nimeni altul.

— Atunci mărită-te cu mine ca să nu ai un „copil din flori”, cum ziceţi voi.

— Oh! am făcut eu din nou. Nici prin cap nu-mi trecea că avem vederi despre viaţă atât de ireconciliabil diferite!

A râs din nou.

— Atunci mărită-te cu mine pentru bani.

— Despre ce sumă vorbim? am întrebat, după câteva clipe.

— Ha-ha. Nu se poate dacă nu ai tu întotdeauna ultimukuvânt.

— În situaţia asta, chiar am ultimul cuvânt.

— Şi care e cuvântul ăsta?

— Da. Da. Sigur că da.

— Mulţumesc. Începusem deja să am emoţii.

— Eşti sigur?

— N-am fost niciodată mai sigur de ceva.

— Dar de ce? Adică… Mai ales acum… Abia am divorţat.

— Pentru că nu mai am pe nimeni altcineva pe lume. Fetiţa mea a murit, mama a murit, un frate mi-a murit, celălalt frate s-ar putea să moară şi el. Şi pentru că şi eu am şanse foarte mari să mor şi mi-e teamă că n-am ce lăsa în urma mea. Mi-am pierdut familia, ţara şi viitorul. Măcar o iubire împlinită să las după mine.

— Cererea ta în căsătorie nu este nici pe departe aşa de romantică cum m-aş fi aşteptat de la un burghez idealist ca tine, am spus eu, deşi în sufletul meu ştiam foarte bine că era cel mai romantic lucru pe care mi-l spusese cineva vreodată.

— Adică toate astea, pe lângă amănuntul destul de semnificativ că eşti singura femeie pe care am iubit-o vreodată.

— Aşa mai merge.

— Lulli, mi-a spus însă el după o tăcere scurtă, dacă accepţi să fii soţia unui ofiţer german în vremurile astea, o să fie necesar să accepţi şi alte lucruri. N-o să ai voie să te prăbuşeşti. Indiferent ce-o să se întâmple, înţelegi asta?

— Înţeleg. Şi nu mi-e teamă.

— Asta pentru că eşti inconştientă.

— Asta pentru că te iubesc.

Şi, într-adevăr, poate cu inconştienţa de care-mi vorbea el şi care m-a mânat pe mine prin viaţă mai mereu, acum pot să o spun şi pe asta, tot în faţa lui Dumnezeu, chiar şi

dacă aş fi bănuit pe atunci ce anume urma să însemne în doar câţiva ani, sub comunişti, să fii soţia unui înalt ofiţer german, fost pilot de vânătoare pe frontul antisovietic – asta după ce ai fost şi soţie de demnitar antonescian –, tot nu mi-ar fi fost deloc teamă.

— Bine.

Atât mi-a spus. După aceea, a oprit automobilul la marginea drumului, într-un mic luminiş în apropiere de poalele Postăvarului, unde razele soarelui străpungeau printre crengile brazilor ca nişte săgeţi aurii, mi-a luat capul în palme şi m-a sărutat până mi-am pierdut răsuflarea.

Ne-am căsătorit.

Probabil că într-adevăr a fost ceea ce se cheamă *une folie à deux,* literalmente o rătăcire inexplicabilă împărtăşită de doi adulţi în deplinătatea facultăţilor mintale, care, chit că erau săriţi de vârsta romanţelor tinereşti şi trecuseră prin atâtea, trăiau în continuare aceleaşi iluzii de pace şi normalitate, dar chiar ne-am căsătorit.

Am făcut-o două săptămâni mai târziu, când, după câteva zile de ploi, când nu se mai auziseră deloc bombardiere deasupra noastră şi când, pentru prima oară de multă vreme, Bucureştiul nu mai mirosea a fum, ci a liliac bătut, trotuare ude şi flori de glicină. Ploaia alungase bombardierele şi curăţase văzduhul. Oraşul parcă înviase, obloanele prăvăliilor ce rămăseseră încă în picioare se ridicau, uşile cinematografelor şi birturilor se deschideau, iar oamenii începuseră să iasă de prin case şi adăposturi şi să mişune pe străzi, întâi timizi, apoi din ce în ce mai înviorаţi, ca animalele sălbatice iţindu-se de prin scorburi

după furtună, ca să se încălzească la soare. Speram cu toţii că teroarea se terminase.

Ne-am căsătorit civil la Consulatul German, în deplină taină, după orele de program, când coridoarele erau pustii, iar soarele, coborând încet spre apus, arunca umbre prelungi pe parchetul din lemn masiv de pe jos. Ceremonia, cu dispensa de formalităţi specifică războiului, a efectuat-o un magistrat în vârstă, cu părul ca zăpada pieptănat perfect pe spate, monoclu şi nişte mustăţi impresionante de Kaizer, cu vârfurile ţuguiate, şi probabil o minte lucidă, având în vedere uşurinţa cu care trecuse peste dispoziţiile severe ale Führerului în legătură cu familia ariană, căsătoriile cetăţenilor germani şi, mai ales, a ofiţerilor armatei celui de-al Treilea Reich; o ceremonie scurtă şi concisă, doar câteva cuvinte de o precizie absolută – treabă militărească nemţească de vreme de război, nu joacă –, cu doar doi martori prezenţi, doi ofiţeri din Luftwaffe, necunoscuţi mie.

După întrebarea standard, dacă aveam origine ariană, care mi-a cam tăiat elanul şi când Heinrich doar mi-a apăsat puţin cotul, eu am răspuns cu un *da* cam neconvins şi, pentru că nici magistratul şi niciunul dintre ofiţeri n-au clipit, am semnat pe certificatul gălbui de căsătorie cu noul meu nume – prima şi ultima oară pentru multă vreme când urma să-l folosesc –, după care a semnat şi Heinrich, apoi şi martorii, noi doi am făcut schimb de verighete, ne-am sărutat şi am devenit doamna Reinhardt. Pe tot parcursul ceremoniei, mână în mână cu Heinrich, n-am ridicat nicio clipă privirea din pământ, de teamă să nu văd cumva în faţa ochilor drapelul Reichului, ce atârna roşu şi ameninţător deasupra capetelor noastre. Mâna lui era rece

şi nemişcată, pe a mea o simţeam fierbinte şi umedă şi mi-era teamă ca el să-şi dea seama că îmi tremura.

Primul lucru care mi-a trecut după aceea prin cap, cu o sclipire de amuzament cam deplasat, a fost că era evident că von Reinharzii, aristocraţi cu nume vechi, prin venele cărora curgea sânge albastru prusac, erau condamnaţi, din generaţie în generaţie, să facă numai mezalianţe cu romance de condiţie inferioară. Imediat după aceea, mi-a fost şi puţin milă de Hitler. Milă nesinceră, având în vedere că-mi doream aprins să ardă în iad, dar destul de potrivită momentului, atât de ironic. Cât se zbătuse el pentru puritatea rasei ariene şi tot în van. Ofiţerii săi de viţă nobilă, pilonii rasei superioare ce ar fi populat în viziunea lui bolnavă Europa în următoarea mie de ani, se căsătoreau cu nişte domnişoare oarecare de prin Europa Răsăriteană. Dacă mai adăugam şi faptul că eu aveam şi-un străbunic armean, comerciant de cafea şi alune, şi o stră-străbunică care se căsătorise a doua oară cu un turc, hamal în portul Constantinopolului, ironia se dezvelea în întreaga ei splendoare tragi-comică.

Abia mai apoi am privit certificatul galben de căsătorie şi am repetat în minte noul meu nume. Lucre- ţia von Reinhardt. Nu-mi suna însă deloc melodic, aşa cum îmi imaginam că trebuia să sune un nume pe care aveam să-l port pentru totdeauna. Mi se părea mai degrabă nepotrivit. Poate că, dacă am fi trăit amândoi altă viaţă, dacă ne-am fi cunoscut în alte împrejurări şi, mai ales, dacă n-ar fi fost război, lucrurile ar fi stat altfel. Probabil că atunci aş fi avut şi eu, aşa cum avea Marie, batiste cu blazonul familiei, albe şi parfumate, brodate în colţul de jos cu monograma mea, cu litere gotice elegante – *LvR –,* pe care

le-ar fi purtat Heinrich în buzunarele de la piept ale sacourilor, când ar fi mers singur la club sau ar fi fost plecat cu treburi, le-ar fi scos să se şteargă pe mâini şi atunci le-ar fi mirosit discret şi i s-ar fi făcut dor de mine, ştiind că îl aşteptam acasă, trează, pentru că nu puteam să adorm fără el, singură în bibliotecă, în halat de interior, cu o carte în mâini şi cu o singură lampă aprinsă într-un colţ, ca să nu trezesc copilul. Poate atunci numele ar fi sunat ceva mai firesc. Dar, în momentul acela, când eram în război, când nu mai conta altceva decât clipa de faţă şi când nici nu îndrăzneam să mă gândesc la viitorul nostru, niciuna dintre imaginile perindându-se atunci prin faţa ochilor mei nu avea cu adevărat loc în viaţa mea.

După ceremonia de la Consulat, pentru că nu era posibil să plecăm în călătorie de nuntă în Italia şi să ne plimbăm de mână pe străduţele înguste din Veneţia sau Florenţa, aşa cum visasem, ne-am dus pe Calea Victoriei, unde ne-am făcut poze într-un studio fotografic obscur din pasajul Macca-Vilacrosse, iar apoi, la căderea serii, am sărbătorit cu un *Louisjadot* roşu de Burgundia, *crû* 1937 – pe care l-a băut numai el – în English Bar-ul de la Athénée Palace reparat în timp record şi proaspăt redeschis, deşi o aripă fusese avariată serios la ultimele bombardamente. Am stat picior peste picior pe scaunele înalte de la bar, ne-am privit toată seara în ochi şi ne-am sărutat de nenumărate ori în văzul lumii – chestiune destul de senzaţională, care însă de data aceea nu numai că n-a mai scandalizat pe nimeni, ca altădată, dar nici măcar n-a atras în vreun fel atenţia cuiva – şi ne-am petrecut noaptea împreună, într-un apartament din aripa de lux a hotelului. Ca un făcut, nici măcar o alarmă antiaeriană nu ne-a deranjat în

noaptea aceea. În clipele acelea, în braţele lui, cu trupul lui lipit de al meu şi buzele sale pe pielea mea goală, viitorul, oricât de necunoscut şi fragil, n-a mai avut nicio însemnătate.

A doua zi ne-am scos amândoi verighetele şi ne-am văzut de vieţi şi de război. Iar apoi, şeful secţiei de vânătoare al statului-major al feldmareşalului Friessner, comandantul Grupului de armate german Ucraina-Sud, a fost ucis de explozia unui şrapnel, iar Heinrich a fost detaşat să îi ia locul la cartierul general al comandamentului de la laşi, nu se ştia pentru cât timp.

În dimineaţa când i-am văzut din pragul uşii maşina dispărând la cotitura aleii pietruite, printre brazi, zgomotul motorului stingându-se în depărtare, acoperit de cântecul păsărilor şi foşnetul copacilor, m-am temut din nou – aşa cum mă temusem şi cu câţiva ani în urmă, când i-am urmărit automobilul de pe terasa cazinoului – că n-aveam să-l revăd niciodată. A trebuit chiar să-mi întorc privirea, ca să nu izbucnesc în plâns. Dar apoi am tras aer în piept şi am încercat să-mi fac curaj. Războiul trebuia să se sfârşească curând. Nu putea să mai dureze. Trebuia doar să am răbdare. Trebuia doar să nu mă tem. Nu avea să i se întâmple nimic.

Doamne, te rog, fă să nu mă mai gândesc la asta, fă să nu-mi mai fie frică.

5.

Vara lui 1944, ultima vară a războiului nostru, am petrecut-o la Sinaia.

Acolo, la poalele muntelui, aerul era proaspăt şi răcoros, cu parfum curat de pământ reavăn, cetină şi răşină. Odată cu revărsarea trandafirie a zorilor, o ceaţă umedă şi

străvezie se ridica de peste vârfurile brazilor, iar cerul înalt, în lumina scânteietoare a soarelui de dimineaţă, căpăta o transparenţă de cristal. Acolo nu erau nici raiduri aeriene şi nici sirenele nu sunau ameninţător în miez de noapte. De fapt, nopţile erau ireal de frumoase şi parfumate, cu miros puternic de brad şi profilul întunecat al muntelui desenându-se pe cerul mereu plin de stele. Acolo singurul roşu ce incendia orizontul era soarele, căzând la apus peste culmile munţilor. Deşi războiul pătrunsese şi în România – era deodată atât de aproape, imediat după ce treceai Milco- vul şi te apropiai de laşi, dincolo de Carpaţi –, iar lumea din jurul nostru se zguduia din temelii, la Sinaia era linişte şi pace; doar din când în când, aleile înguste şi pietruite, străjuite de felinare, mai răsunau de paşi cadenţaţi şi răsunet de copite proaspăt potcovite, în pas de trap de defilare, şi aşa ne aminteam – Regele Mihai şi Regina-mamă se aflau mai tot timpul ori acolo, ori la domeniul de la Săvârşin, împreună cu toată Curtea Regală, câţiva generali şi batalionul de gardă, primind delegaţii din ţară şi misiuni diplomatice din străinătate. Câteodată, la căderea amurgului, Regele Mihai, chipeş şi atât de tânăr, mai mult un copil, cu obrajii încă fragezi şi trandafirii, dar sobru şi serios, cum îi era felul, era văzut conducându-şi singur automobilul cu însemnele regale pe străduţele oraşului. Dar între regele nostru şi noi, bietul lui popor năpăstuit, se afla şi războiul, în toată ticăloşia lui.

Chiar şi acolo, în colţişorul acela de rai, ce părea atât de rupt de lume şi atât de departe de focul în care ardea întreaga Europă, războiul se afla peste tot în jur, la radio, în gazete, pe aleile înguste de munte, în pădure, în

fluierăturile ascuţite ale locomotivelor poposind în gări, în jurul meselor din restaurante şi cofetării, la cozile de la tutungerii şi prăvălii, mereu pe buzele tuturor.

În anul acela de infern, micuţul orăşel regal nu mai era capitala de vilegiatură a României, cum fusese în anii de dinainte de război, ci se transformase într-o capitală a refugiului. Toată lumea se ascundea acolo de teroarea bombardamentelor. Deodată, la Sinaia nu se mai găsea, ca până atunci, doar protipendada Bucureştilor şi a Ploieştilor, ci şi elita Moldovei, fugiţi din faţa frontului şi a armatelor ruseşti, o mulţime de aristo- craţi ruşi şi polonezi, refugiaţi din ţările lor de baştină, căzute pe mâinile fasciştilor sau bolşevicilor, evrei cu dare de mână, mari industriaşi, excelenţe de tot felul, toţi căutând să-şi pună familiile la adăpost. În vile şi pensiuni erau încartiruiţi ofiţeri români şi nemţi, cazinoul, până mai ieri loc de veselă amintire, de plăcere şi desfrâu, devenise spital militar pentru marii mutilaţi, sub înaltul Patronaj al Reginei-mamă Elena, hotelul Palace era şi el tot spital, sub patronajul Mariei Antonescu, iar hotelul Caraiman fusese transformat în spital de copii.

Pe străzi treceau tot timpul furgonete ale Crucii Roşii, cărând răniţi de la gări la spitale şi înapoi, iar parcul oraşului prezenta deodată un alt tablou decât cel pe care mi-l aminteam eu. Pe sub castanii şi teii bătrâni nu mai forfoteau ca pe vremuri cucoane în rochii de seară şi cu pălării cochete, la braţetă cu domni dichisiţi, în frac şi smoking, sau cu ofiţeri fercheşi, ca scoşi din cutie, în uniforme noi şi strălucitoare, zornăindu-şi pintenii pe caldarâm, ci soldaţii şi ofiţerii aduşi ciopârţiţi de pe front, mulţi dintre ei doar jumătăţi de oameni. Costelivi, cu feţe

trase, pământii sau gălbejite, în halate şi papuci uzaţi, cu vestoanele de uniformă jerpelite aruncate peste umerii înfiguraţi chiar şi în miezul verii, abia se mişcau pe aleile acoperite cu pietriş, printre rondurile de flori, şonticăind în cârje şi bastoane, abia târându-şi picioarele scheletice şi cioturile amputate, împinşi în cărucioare cu rotile de către surori de caritate cu halate şi tulpane albe, făcând băi de soare dimineţile sau zăcând pur şi simplu la umbră, sub coroanele copacilor. Răniţi şi desfiguraţi, cu frunţile şi piepturile învelite în pansamente pătate de sânge şi iod; ciuntiţi, cu picioare şi mâini amputate şi ochi scoşi; arşi, cu carnea abia mai atârnându-le pe oase, fără păr, înfăşuraţi cu totul în pansamente albe, ca nişte mumii egiptene, doar cu nişte găuri negre în dreptul gurii şi ochilor; şocaţi, urlând înfiorător din cauza unor spaime neştiute sau râzând de unii singuri, fără nicio noimă; bărbaţi în toată puterea cuvântului reduşi la mintea unor copii, împuşcaţi, loviţi de schije şi rafale de artilerie, îngropaţi de obuze, arşi de vii de aruncătoare de flăcări şi explozii, stâlciţi de şenilele tancurilor, sfârtecaţi de bombardamente aeriene, hă- cuiţi de ziduri de sârmă ghimpată, degeraţi de gerurile stepelor, secătuiţi de tifos; flăcăi de la ţară, învăţători şi funcţionari tineri, băieţi de familie bună, cu cultură aleasă, subofiţeri şi ofiţeri de carieră, unii abia ieşiţi de pe băncile liceelor militare, fierari şi tâmplari, ospătari şi frizeri, muncitori şi meseriaşi de prin toate mahalalele patriei; soldaţi, caporali, maiştri militari, sublocotenenţi, locotenenţi, căpitani, maiori, locotenent-colonei, artilerişti, cavalerişti, vânători de gardă, infanterişti, aviatori, comandanţi de divizie; Regimentul 9 Călăraşi, Brigada 1 Care de Luptă, Regimentul 29 Infanterie, Grupul 8

Vânătoare, Batalionul 2 Vânători de Munte, Regimentul 32 Dorobanţi, Regimentul 6 Pioneri; erau cu toţii băieţii de aurai Mareşalului de Oţel, băieţii care eliberaseră Basarabia, cuceriseră Odessa, scăpaseră din încercuirile de la Cotul Donului şi de la Stalingrad, care, din stepele nesfârşite ale Rusiei ajunseseră din nou în patrie, betegi şi plini de păduchi, mâncându-şi caii, bând apa din bălţoacele mizere de pe drum, dar tot cu baioneta în mână; erau carnea de tun oferită pe tavă ambiţiilor lui Hitler, eroii ce au mers la moarte în numele pământului nostru românesc, atât de bătut de soartă şi încercat de istorie.

Iar aceia din curtea Cazinoului erau cei norocoşi, cei care apucaseră să mai vadă încă o dată patria pentru care luptaseră şi pentru care îşi sacrificaseră care ochii, care membrele, care minţile; dar mai erau şi ceilalţi, zeci sau sute de mii de soldaţi neştiuţi jertfiţi, rătăciţi pentru totdeauna pe pământuri străine; cine să mai ştie prin ce văgăuni pline de buruieni sau lagăre sovietice de la capătul lumii urmau să le zacă pe veci oasele. Iar eu aveam o senzaţie oribilă, de renunţare şi tristeţe resemnată, ca şi cum toate ororile şi suferinţele acelea de neimaginat erau şi fuseseră încă de la bun început în zadar.

În răstimpul acela, bombardamentele continuau într-un ritm cumplit – americanii ne bombardau ziua, englezii noaptea. O ploaie deasă de bombe se revărsa din cer. Se zvonea că Bucureştiul era în ruine, oamenii dormeau printre dărâmături, nu se mai găsea de mâncare şi cozile la alimente se lungeau pe străzi întregi, raţionalizările şi specula erau la ordinea zilei, iar toţi cei care veneau dinspre Ploieşti povesteau că rafinăriile ardeau tot timpul, zi şi noapte, şi că cerul deasupra oraşului nu mai era

niciodată albastru, ci mereu acoperit de nori negri de fum. Şi într-adevăr, câteodată, când era senin şi foarte linişte, depărtat de tot, dinspre Ploieşti şi Câmpina, zarea căpăta nuanţe sângerii şi se auzea bubuind antiaeriana.

Ne găseam în miezul verii lui 1944, evenimentele se precipitau şi asta era realitatea noastră imediată, a tuturor.

Iar eu nu aveam nicio veste despre Heinrich. Nu-mi scria, nu-mi telefona şi trecuseră aproape două luni de la ultima lui carte poştală. Deşi în ultimii ani eu mă aflasem tot timpul în România, iar el pe atât de multe fronturi, din Rusia, de pe malurile Volgăi, şi până în Norvegia, la Marea Nordului, parcă niciodată nu mă simţisem mai departe de el ca atunci, când eu eram la Sinaia şi el la laşi. Frontul se apropia, dar, în mod paradoxal, el se îndepărta.

Apropierea concretă a războiului adâncea distanţa dintre noi. Grija pentru el îmi alunga somnul; erau nopţi când nu puteam închide un ochi şi doar stăteam de veghe, uitându-mă în gol la întunericul de afară, iar când reuşeam să adorm, de obicei în zori, tot pe el îl visam. Îl visam mort, rănit, înspăimântat, arzând de viu în avionul lui, cu faţa desfigurată şi trupul zdrobit, la fel ca băieţii aceia amărâţi de sub teii din curtea spitalului.

Mă trezeam din vis ţipând, respirând agitată, cu imaginea lui în faţa ochilor şi un gol căscat în locul în care ar fi trebuit să se afle inima mea.

Mă rugam fierbinte doar ca într-o dimineaţă, când aş fi deschis ochii, să aud la radio vestea cea mare – că Germania capitulase, iar războiul se încheiase. La ce avea să fie după nu îndrăzneam să mă gândesc. Fiecare zi de pace câştigată în faţa războiului ar fi fost o zi câştigată de

Heinrich în faţa morţii. Bănuiesc că se ridicau astfel de rugi către ceruri milioane şi zeci de milioane, în fiecare zi, dar războiul nu se mai termina odată. Veştile, oricât ar fi fost ele de cosmetizate de presă, erau cumplite. Iar eu eram speriată de moarte. Zilele, toate la fel, zile nesfârşit de lungi, de teroare, speranţă şi aşteptare cruntă mi se scurgeau greoi, întunecate şi apăsătoare, abia târându-se, ca nişte melci, către o soartă neştiută, dar înspăimântătoare.

Într-o seară târzie de la sfârşitul lui iulie s-a întâmplat însă ceva.

N-o să încerc să descriu momentul când am primit vestea, mi-ar fi imposibil. De aşteptat, n-o aşteptasem, îmi fusese prea frică de ea, dar eram conştientă că urma să vină într-o zi. Şi iată.

Îmi amintesc perfect, ca şi cum ar fi fost ieri. Plouase aproape toată ziua, în reprize, dar pe seară cerul se mai eliberase. Câteva stele pâlpâiau depărtat, iar luna tocmai ce răsărea încet de peste perdeaua întunecată a pădurii, răspândind o lumină palidă pe cerul închis la culoare. La *Radio Bucureşti* se transmitea pe discuri un maraton de concerte de pian şi vioară de la Orchestra Filarmonicii, astfel că nu mă îndurasem să mă duc la culcare.

Dar, la un moment dat, ariile au fost întrerupte de vocea unui crainic. A anunţat grav că urma un comunicat important de la Ministerul de Propagandă al Germaniei, transmis şi de *Radio Bucureşti* prin *Deutschlandsender.*[39]

„Asupra Führerului nostru a avut loc un atentat cu bombă”, a spus Goebbels.

Eu am rămas înlemnită în mijlocul camerei, uitând să

39 Postul de radio oficial în timpul celui de-al Treilea Reich.

mai respir. Apoi a anunţat că, ceva mai târziu, Führe- rul însuşi va adresa un mesaj poporului german, mesaj care va fi transmis în acelaşi timp şi de *Radio Bucureşti.* Am aruncat o privire către ceasul de pe noptieră. Era aproape miezul nopţii. Minutele se scurgeau grele.

„Iubitul meu popor german!" s-a auzit vocea meta- lic-violentă a Führerului. „A avut loc încă un atentat la viaţa mea. Vă vorbesc acum din două motive: unu, ca să-mi auziţi vocea şi să vă convingeţi că sunt bine, şi doi, să auziţi cu toţii amănuntele unei crime fără asemănare în istoria Germaniei. O clică formată din ofiţeri ambiţioşi, lipsiţi de conştiinţă, iresponsabili, criminali şi, în acelaşi timp, proşti a complotat pentru a mă înlătura şi pentru a desfiinţa odată cu mine statul-major al Wehrmacht-ului. Bomba plasată de colonelul von Stauffenberg a explodat la numai doi metri în stânga mea. A rănit serios pe câţiva dintre colegii mei, foarte dragi mie; unul dintre ei a murit. Eu am scăpat fără să fiu rănit, în afara unor mici răni ale pielii şi arsuri. Îmi explic acest miracol ca pe o confirmare că Providenţa doreşte să-mi continui misiunea vieţii, aşa cum am făcut-o şi în trecut..."

Nu am mai putut să ascult şi restul cuvintelor, pentru că o sfârşeală mi-a cuprins întreg trupul şi a trebuit să mă aşez repede pe scaun. Mi se tăiaseră picioarele.

Nu ştiu cât am stat aşa, încremenită, cu funcţiile vitale reduse la minimum, fără să mai pot distinge vreun cuvânt, dar apoi, după o vreme, vocea lui Hitler a răzbătut din nou până la mine: „... este de datoria oricărui german, fără excepţie, să se opună din toate puterile unor astfel de elemente, să îi aresteze imediat sau, dacă vor încerca să se împotrivească arestului, să îi împuşte pe loc. Aceste ordine

au fost transmise tuturor unităţilor militare. Vor fi îndeplinite la literă, cu disciplina tipică a armatei germane. Vă salut din nou, vechii mei camarazi de arme…”

Mi-am văzut reflexia în sticla ferestrei. Eram albă ca varul. Teama aceea familiară, ce-mi făcea întotdeauna inima să mi se strângă şi să mi se taie răsuflarea mi-a încrâncenat carnea.

În noaptea aceea, nu am reuşit să închid un ochi. Am stat ghemuită pe scaun, cu genunchii la piept şi gândurile învălmăşite, aşteptând revărsarea zorilor. Deşi îmi strângeam puternic pleoapele deasupra ochilor, ca să blochez imaginile din faţa lor, nu reuşeam. Luptându-mă din toate puterile cu spaima îngrozitoare care-mi încleştase inima, aşa cum mă luptam şi cu coşmarul ce mi se repeta aproape în fiecare noapte, le-am trăit pe toate încă o dată – liniştea apăsătoare a serii aceleia de iarnă, din vila de pe Calea Dorobanţilor, cuvintele pe care le auzisem şi semnificaţia lor cumplită, orele nesfârşite de insomnie de mai târziu, în intimitatea dormitorului meu de pe Elisabeta, cu Heinrich lângă mine, răsuflând uşor prin somn, sentimentul violent de nelinişte, spaima de nedescris, vina, toate au revenit în noaptea aceea în mintea mea, reverberând în liniştea stinsă a încăperii, nechemate, dar vii şi proaspete, ca şi cum atunci le-aş fi trăit de fapt pentru prima oară.

*

Ianuarie 1944, Bucureşti

Era abia prima săptămână din noul an şi eu deja începusem să mă joc de-a spionul prin reşedinţele nemţeşti din Bucureşti. Şi asta, din nefericire, fără vreun succes notabil.

Prima constatare regretabilă – doamna von Langenscheidt nu minţise, la ceaiurile dumneaei chiar se discuta numai despre Bosch şi Dior, iaca doua – opiniile invitatelor ei despre ambele subiecte se dovedeau a fi complet neglijabile.

Mă plictiseam de moarte.

Ceaiul acela, aşa caraghios şi plicticos cum era, urma să-mi alunge somnul pentru multă vreme, dar eu încă nu ştiam.

— Am întâlnit-o pe *mademoiselle* Chanel la Ritz, a continuat una dintre ele o conversaţie începută anterior, care nu se mai termina odată. Afişează o prezenţă cam stridentă. Şi nici nu este frumoasă. Este prea slăbănoagă. Toate franţuzoaicele sunt prea slăbănoage. Şi nu-s aşa de graţioase cum se zice. Fumează cu o mână şi mănâncă cu cealaltă.

— Ei, dar şi cu Parisul se exagerează la fel de mult. Plouă aproape tot timpul. Iar Sena este atât de murdară!

— Ştiţi ce se aude?!… Că *mademoiselle* Chanel ar fi demult amanta lui von Dincklage…

Din jurul mesei au izbucnit câteve icnete de uimire scandalizată, suspine de falsă încântare şi aprobări conspirative, iar eu am surâs din nou, de complezenţă, ca apoi să-mi înăbuş discret în spatele mâinii un căscat. În curând aveau să-mi înţepenească muşchii obrazului de la atâta zâmbit prefăcut.

Nu mai puteam. M-am ridicat uşor de la masă, cerându-mi scuze complice din ochi, ca şi cum aş fi avut nevoie la toaletă. Scăpăm de ele măcar pentru câteva minute.

Am tras cu ochiul înjur şi, pentru că holul era pustiu, am făcut câţiva paşi în direcţia opusă camerei de *toilette,*

către cabinetul de lucru al lui von Langenscheidt, unde acesta îşi întreţinea invitaţii pe linie masculină cu ţigări englezeşti şi coniac franţuzesc. Îndărătul uşii, pe fundalul în surdină al unei muzici uşoare de gramofon, se dialoga febril pe nemţeşte. Pe un ton de ceartă, două voci dezbăteau ceea ce părea a fi o complicată istorie vânătorească. Alte câteva voci le întrerupeau din când în când cu exclamaţii, iar o alta, mai răguşită, râdea la intervale regulate.

— Optsprezece fazani şi două capre negre! Optsprezece fazani, *mein Herr,* optsprezece!… Minunate domenii de vânătoare pe-aici!

— *Ja! Ja!* Splendide păduri într-adevăr! Am vânat şi doi mistreţi într-o singură zi! Iar unul era enorm… aproape cât un urs!

Aşadar, nu numai doamnele conversau chestiuni dintre cele mai frivole în plin război mondial, mi-am spus, dezamăgită, întorcându-mă înspre cealaltă parte a holului. Sărmanul Heinrich probabil că seâmbătase deja.

Sala de lavoar, parcă penultima uşă pe dreapta.

Am apăsat pe o clanţă de bronz cu înfloriturі şi am intrat. Înăuntru era cam răcoare şi întuneric beznă. Draperia era trasă complet peste ferestre. Am pipăit timp de câteva momente cu degetele pe perete după întrerupător. Nu era nicăieri. Între timp, ochii mi s-au mai obişnuit cu întunericul. O încăpere înaltă şi răcoroasă, cu cărţi aşezate de-a lungul a doi pereţi, până sus în tavan, un cămin într-un colţ, în care nu era făcut focul, o sofa, câteva fotolii şi un glasvand de cristal ce făcea legătura cu camera alăturată. Nu nimerisem unde trebuia.

Dar chiar când am dat să ies din cameră, am simţit

alături, de partea cealaltă a glasvandului, în întuneric, prezenţa cuiva. După aceea, câteva foşnete uşoare şi sunetul unui capac metalic de brichetă deschizându-se. Nu eram singură. Primul impuls a fost să mă întorc şi să dispar imediat, ca să nu mă audă acel cineva de dincolo şi să-şi închipuie că poate aveam obiceiul – foarte nesănătos, mai ales în vremuri de război – de a cotrobăi prin case străine şi de a asculta pe la uşi. Însă câteva şoapte m-au oprit chiar atunci în loc.

— *Danke schön, Herr General.* Aderarea dumneavoastră la cauza noastră ne va asigura şi adeziunea altor generali. Nu mai putem întârzia. În Abwehr se conturează deja de ceva vreme ipoteza unei debarcări americane. Ştiu din surse absolut sigure, care…

Sfârşitul frazei s-a risipit în huruitul unui motor de automobil trecând chiar atunci în mare viteză pe stradă, prin faţa ferestrelor. Dar acele câteva şoapte pe care reuşisem să le desluşesc au fost de ajuns ca să-mi dau seama că era foarte posibil ca discuţia de dincolo să mă intereseze.

În popor se zice că destinul unei vieţi stă într-o singură clipă oarecare.

Poate că, într-adevăr, pe drumul pe care o luasem ca să scap de destinul în care mă băgasem eu însămi, o singură clipă ar fi făcut diferenţa; încă o clipă să fi trecut numai şi eu n-aş mai fi auzit nimic. N-aş mai fi ştiut nimic, aş fi continuat să ignor şi nici nu m-ar mai fi chinuit apoi atâta vreme povara aceea fatală, pe care n-aş fi vrut niciodată s-o aflu. Încă o clipă să fi trecut doar şi, tot bâjbâind după întrerupător, aş fi păşit chiar prin faţa glasvandului, cei din cealaltă cameră m-ar fi văzut şi eu i-aş fi văzut pe ei, ne-am

fi speriat probabil unii de alţii, după care cineva ar fi aprins repede o lumină, am fi râs de situaţia aceea picantă şi am fi schimbat politeţuri sau cuvinte de scuză, iar ei n-ar fi spus nimic mai mult. Dar, pentru că aceea a fost clipa fatidică, şirul evenimentelor destinate să se întâmple nu s-a modificat în niciun fel; eu n-am apucat să mai trec dincolo de glasvand, trupul meu s-a oprit aproape de unul singur lângă canatul uşii întredeschise, covorul gros a absorbit ecoul paşilor mei pe tocuri înalte, auzul mi s-a încordat instinctiv, iar şoaptele dinăuntru au continuat nestingherite:

— Am luat legătura cu colonelul von Stauffenberg. E pregătit.

— Nu asta este partea cu adevărat dificilă, *Herr Major.* Ci ce se va întâmpla *după.* Trebuie acţionat rapid. Vă daţi seama ce ar însemna un război civil cu…

Însă destinul meu nu a stat doar în clipa aceea inevitabilă. A stat şi în clipa imediat următoare, când, în ciuda şoaptelor ce pătrundeau până la mine frânte, mult alterate, ca şi cum ar fi străpuns pereţii unui glob de cristal, mi s-a părut că îi recunosc vocea lui Heinrich:

— Toată lumea e pregătită şi pentru *după, Herr General.* Preluăm repede controlul în cartierele generale, în toate statele-majore din ţările ocupate, arestăm capii din SS şi din toate unităţile loiale…

Atunci, s-a auzit ecoul unor paşi grăbiţi pe podeaua etajului de dedesubt, iar apoi, sunetul strident al unor porţelanuri lovindu-se unele de altele. Pesemne o slujnică mai împiedicată de la bucătărie. Am avut impresia că vila imensă şi goală a amplificat răsunetul, ca şi cum ne-am fi aflat în interiorul unei cutii de rezonanţă. Şoaptele au

încetat imediat şi s-a aşternut din nou liniştea.

— Cine va ţine legătura cu *Feldmarschall-u|?* am reuşit să prind din nou o şoaptă, după câteva momente de tăcere ca de mormânt. Un alt glas, de bariton, blând şi sever în acelaşi timp, ca al unui profesor, pe care aveam impresia că-l recunoşteam şi pe el de undeva, fără să pot fi însă sigură.

— Eu. În câteva zile, voi fi din nou la unitatea mea de peste Nipru... în caz de nevoie, pot zbura şi până în Franţa. Astfel, când von Stauffenberg va da semnalul, generalii din garnizoanele din Paris şi Normandia vor şti exact ce au de făcut...

De data aceea însă n-am avut nici cea mai mică îndoială, era vocea lui Heinrich; vocea lui dragă, gravă şi adâncă, pe care o visasem ani de zile în toate nopţile şi pe care aş fi recunoscut-o oricând şi în orice condiţii, dintr-o mie de alte voci.

— Iar feldmareşalul nu se va răzgândi dacă lucrurile nu merg conform planului?

— Nu se va răzgândi. Am avut onoarea să fiu sub comanda lui mare parte din campania din Rusia. Este un om de înaltă ţinută morală şi curaj. Niciodată nu...

Au mai urmat câteva cuvinte, pe care nu le-am mai putut însă distinge.

— Dacă eşuăm, ne aşteaptă plutonul de execuţie, a şoptit din nou vocea de bariton.

— Nu vom eşua, s-a auzit glasul lui Heinrich. Nu se poate să eşuăm. E în joc viitorul Germaniei.

S-au mai auzit iarăşi câteva şoapte. Dar erau atât de coborâte, iar mie îmi bătea inima atât de năvalnic, încât n-am mai fost în stare să disting niciun cuvânt Aerul era prea

greu. Urechile îmi ţiuiau din cauza încordării. Iar singurul gând care se desprindea limpede din ceaţa din mintea mea era acela că Heinrich îşi asuma nişte riscuri atât de cumplite. Deşi nu înţelesesem mare lucru, ceea ce auzisem tot mirosea de la distanţă a înaltă trădare. De ce nu încuiase uşa dacă plănuia să discute astfel de lucruri? Dacă aşa cum auzisem eu conversaţia, din pură întâmplare, o mai auzise şi altcineva? Dacă individul cu care se conversa era un agent acoperit? Dacă ar fi fost surprins tocmai în momentul acela, atunci ce I s-ar fi întâmplat? Ar fi fost arestat? Torturat? Executat?

Trebuia să ies urgent afară. Nu mai puteam să stau în încăperea aceea nici măcar o clipă în plus. Nu mai voiam să aud nimic. De fapt, nu-mi doream altceva decât să uit complet tot ce auzisem şi să nu mai ştiu nimic. Îmi doream să mă pot întoarce în timp, să fiu din nou Lucreţia cea de şapte ani care visa monştri, dar putea să-i uite imediat. Nu era greu deloc, mă învăţase tata: când mă trezeam în mijlocul unui coşmar, trebuia doar să mă uit înspre fereastră şi imediat visul urât se risipea. Îl uitam. Asta îmi doream în momentul acela – să uit ultimele câteva minute complet. Să nu mai existe pur şi simplu.

Din nefericire, eu nu mai aveam şapte ani, fereastra era acoperită, iar bărbatul de dincolo de glasvand, pe care-l iubeam mai mult decât pe oricine altcineva pe lume, spusese nişte cuvinte a căror semnificaţie cumplită nu aveam cum să mi-o şterg vreodată din minte. Coşmarul acela, şi cel mai înspăimântător dintre toate, nu puteam să-l fac să dispară. Înţelesesem că nu aveam să mai dorm liniştită multă vreme. Eram condamnată să trăiesc multă vreme cu povara primei clipe când deschizi ochii, după ce

ai visat urât – frica. Frica aceea surdă şi rece, pe care o simţi mereu, în fiecare clipă, chiar şi atunci când râzi sau ai impresia că eşti fericit. Iar omul nu cunoaşte adevărata frică până când primejdia nu se reflectă asupra celor pe care-i iubeşte. Mă simţeam ca păcătosul care ceruse să i se citească în cărţi data când urma să moară şi care, imediat după, îşi dăduse seama îngrozit că nu voise nicio clipă să ştie.

— ...să vă reîntâlnesc, a spus chiar atunci vocea baritonală.

— Faceţi mare onoare armatei germane, *Herr General.*

Mi-am dat seama, a panicată, că îşi dădeau mâinile şi-şi luau rămas bun. Într-o frântură de clipă, m-am întrebat ce oare ar fi fost mai indicat să fac, să rămân acolo până ar fi ieşit şi ar fi dispărut din zonă sau să ies înaintea lor.

Am considerat totuşi că riscurile de a fi descoperită erau totuşi mai mici dacă ieşeam eu prima.

Am ieşit la fel cum intrasem, în vârful picioarelor, dar de data aceea cu inima atârnându-mi grea în piept, ca o piatră. Nu am apucat să fac mai mult de doi paşi pe hol în direcţia opusă, când am auzit uşa deschizându-se în spatele meu. Am respirat adânc şi mi-am întors privirea, încercând să mă prefac surprinsă. Era Heinrich. Şi era singur.

— Lulli! a exclamat el, uitându-se la mine perplex. Obrajii îi erau uşor îmbujoraţi, iar ochii aprinşi şi scânteietori. Băuse.

Şi-a ridicat uşor privirea şi s-a uitat în jur. Holul era în continuare pustiu. Din depărtare, din spatele uşilor închise de la cabinetul lui von Langenscheidt şi din salonaşul de primire, unde soţia lui îşi întreţinea în continuare

invitatele, pătrundeau din când în când voci şi râsete.

— Ce faci aici? m-a întrebat după câteva momente.

Şi, din nou, privirea lui a coborât, nehotărâtă şi bănuitoare, asupra mea. S-a uitat în ochii mei, a vrut parcă să mai spună ceva, dar s-a răzgândit. Deşi inima îmi bătea să-mi spargă pieptul, tâmplele îmi zvâcneau dureros şi aveam impresia că degetele îmi tremurau, l-am privit în faţă drept, i-am surâs şi m-am întins să îi iau mâinile întrale mele. Mi s-a părut că am ezitat totuşi cam mult înainte să-i răspund, iar atunci când am făcut-o, vocea îmi era mică şi tremurată:

— Te căutam. Unde ai fost?

Se părea că eram o actriţă mai bună decât aveam eu impresia, pentru că, auzindu-mi cuvintele, umbra de îngrijorare din ochi i s-a evaporat şi mi-a zâmbit. Mi-a strâns timp de câteva clipe mâinile în mâinile lui, după care mi-a înconjurat spatele cu braţul, lipindu-mă de el. L-am simţit răsuflarea fierbinte şi parfumată pe obraz şi, pentru o clipă – prea scurtă –, parcă mi-a fost mai puţin frică.

— Te-ai plictisit deja de Bosch?

— M-am plictisit de Chanel.

— O femeie care s-a plictisit de Chanel… Nu încetezi să mă surprinzi, *Schatz!.*

O, Doamne, Heinrich, ce mi-ai făcut? Te-ai gândit vreo clipă şi la mine? Nu înduram deja suficiente temeri din cauza ta?

Dar cuvintele mi s-au oprit pe buze şi m-am auzit spunând altceva:

— Şi mi-era şi dor de tine.

— Cum de? îţi atrag respectuos atenţia că tu m-ai adus

aici.

Da, eu îl adusesem acolo, nu altcineva. Numai că el mă manipulase cu o dexteritate de care nu-l bănuisem nicio clipă.

Am ridicat moale din umeri pe post de răspuns, iar el mi-a zâmbit şi m-a îmbrăţişat din nou.

Eram cu fruntea lipită de umărul lui când am auzit din nou uşa deschizându-se în spate, la doar câţiva paşi de noi. Celălalt ieşise şi el din încăpere. Nu mi-am ridicat ochii. Nu voiam să îi văd figura, nu voiam să ştiu cine era, chiar şi cu preţul impoliteţii. În momentul în care l-aş fi văzut, ceea ce auzisem înăuntru devenea real. Dar, când a trecut pe lângă noi, chiar şi fără să-l văd, pentru că îmi strângeam voit pleoapele deasupra ochilor, am simţit că s-a oprit timp de câteva momente în dreptul nostru şi atunci n-am mai avut de ales, a trebuit să mă desprind din îmbrăţişare, să-mi ridic ochii, să-i surâd şi să-l salut la rândul meu, să-l recunosc şi să accept că tot ce auzisem între cei patru pereţi nu fusese un vis.

Era von Langenscheidt. Însă Heinrich i se adresase în repetate rânduri cu *Herr General,* deci nu era numai un reprezentant suspus al Reichului în România, dar şi un general important al Wehrmacht-ului.

S-a înclinat în faţa mea şi mi-a adresat câteva cuvinte amabile. Am încercat să-i citesc gândurile în priviri, în expresia feţei, în acele câteva gesturi pe care le-a făcut când m-a salutat. Nu am reuşit. Mi-aş fi dorit atât de mult să fi putut să o fac în noaptea dintre ani, atunci când l-am cunoscut. Poate atunci nu m-aş mai fi aflat acolo; nici eu, nici Heinrich. Dar era oricum prea târziu. Conştientizasem deja că, orice s-ar fi întâmplat de atunci încolo, la cea mai

mică mişcare sau semn, poate fără nicio legătură, toate gândurile urmau să mi se întoarcă în camera pe care o lăsasem în spatele nostru.

*

Şapte luni mai târziu, în noaptea aceea de vară, înfiorător de lungă, n-am reuşit să închid un ochi, gândindu-mă doar la el şi aşteptând să se facă mai repede dimineaţă. Iar când, într-un sfârşit, primele raze roşiatice de soare au spart linia orizontului, peste pădure, am pus mâna pe receptor şi am telefonat la Gioconda.

7.

Am intrat în micul cinematografele pe lângă Galeria Blanduziei tocmai când, pe ecran, Willy Fritsch[40], elegant şi spilcuit, arătând mai vienez chiar decât vienezii şi ţuguindu-şi buzele în maniera lui atât de vestită, tocmai scotea la iveală vicleşugul servitorilor, pregătind astfel intrarea în scenă a Mariei Holst[41].

Înăuntru era o zăpuşeală clocită, ce duhnea a tutun prost, mucegai şi sudoare. Mi-am rotit privirea în jur, încercând să-mi obişnuiesc ochii cu întunericul. Sala era aproape goală. Doar o mână de oameni dispersaţi în primele câteva rânduri vizionau filmul în deplină tăcere, contururile întunecate ale capetelor şi umerilor lor apărând şi pierzându-se în penumbra sălii, la intervale regulate, în funcţie de pâlpâielile palide de lumină de pe ecran. Duse erau vremurile când străzile Bucureştiului dădeau pe-afară de reclame gigantice pentru filmele noi, tuburile albastre de neon de deasupra cinematografelor ardeau aproape toată noaptea, iar sălile de cinema erau

40 Actor german faimos de teatru și film mut

41 Actriță austriacă de film

mereu pline şi gălăgioase, când spectatorii râdeau, se hlizeau, aplaudau şi cântau în acelaşi timp cu actorii la părţile de operetă, atât de tare încât se auzea până în stradă.

Ne găseam în mijloc de război, trăiam cu teroarea bombardamentelor şi sovieticii în coastă, bărbaţii erau aproape toţi pe front, femeile şi copiii fugiţi în refugiu, mare parte din cinematografele de pe Elisabeta şi Calea Victoriei erau în ruine şi, în general, cam nimănui nu-i mai ardea de comedii romanţioase nemţeşti. Astfel că, din lipsă de spectatori, chiar şi acolo, într-o zonă a Lipscanilor ce scăpase oarecum întreagă din bombardamente, cu doar nişte cărămizi prăbuşite prin clădirile vecine şi câţiva pereţi perforaţi de schi- je, programul se prezenta foarte sărac: *Wiener Blut"*[42]*,* care se desfăşura acum pe ecran şi era aproape de final – şi pe care îl văzusem deja, laolaltă cu tot Bucureştiul –, buletinul zilnic de actualităţi, o bucată din acelaşi *Triumph des Willens"*[43] al lui Leni Riefenstahl[44] – pe care, de când cu alianţa cu Reichul, dacă era să adun secvenţă cu secvenţă, în pauzele dintre filme, îl văzusem integral de cel puţin zece ori, fără nicio exagerare – şi, din nou, *Wiener Blut.*

Aşa o ţineau până seara târziu.

Am ales un scaun undeva mai sus de mijlocul sălii, la câteva rânduri distanţă de cei câţiva spectatori, dar nici suficient de sus încât să atrag atenţia. Mi s-a părut că

---

42 Film austriac din 1942

43 *Triumful dorinței,* film de propagandă nazistă din 1935

44 Fotografă, operatoare de film, regizoare de film, dansatoare și actriță germană, care s-a remarcat prin tehnica de regizare a filmelor

scaunul vechi capitonat a scârţâit cam tare atunci când m-am aşezat. Nimeni nu s-a întors să mă privească. Deşi îndărătul coastelor îmi simţeam inima bătând ceva mai tare decât de obicei şi mâinile îmi tremurau uşor în poală, m-am forţat să nu-mi trădez nervozitatea şi să-mi concentrez atenţia la ceea ce se întâmpla pe ecran.

Filmul se isprăvise şi rula genericul. Dar, pentru că programul nu se terminase, luminile mari din tavan nu s-au aprins. Doar cele două becuri leşinate de veghe de pe pereţii laterali ai sălii luminau palid culoarele către ieşire. Cei câţiva spectatori s-au ridicat aproape în acelaşi timp. Doi soldaţi, o femeie adusă de spate, cu un băieţel de fiecare mână, un cuplu ţinându-se de braţ, două tinere comentându-l tare şi entuziast pe Willy Fritsch, un moşneag plictisit, cu ochii mijiţi, care arăta ca şi cum tocmai se trezise din somn. Ca şi mai înainte, nimeni nu mi-a aruncat nicio privire, dar, pentru orice eventualitate, mi-am ascuns figura, prefăcându-mă că, înainte să mă ridic şi să ies, îmi căutam ceva în poşetă. Când mi-am ridicat din nou privirea, luminile de veghe erau stinse, pe ecran începuse jurnalul de actualităţi şi, în afară de mine, nu mai rămăsese nici un alt spectator în sală, să aştepte filmul lui Riefenstahl. Nu ne mai dădeam deloc în vânt după propaganda naţional-socialistă.

Jurnalul de actualităţi, ca de obicei, a fost scurt, la obiect şi mai optimist decât era cazul: câteva filmuleţe despre cum trupele germano-române rezistau eroic în faţa armatelor lui Malinovski şi Tolbuhin, în ambele direcţii ale frontului din Moldova, după aceea, din nou, înregistrarea de la finele anului 1943, de la castelul Klessheim din Austria, cu Mareşalul ce îi strângea mâna lui Hitler şi

reconfirma alianţa germano-română, comunicatul comandamentului militar al Capitalei asupra ultimelor bombardamente, câteva imagini cu uzinele Malaxa şi o rafinărie de pe lângă Ploieşti în sfârşit repuse în funcţiune, ca să se încheie apoteotic cu cele câteva fotografii ale avioanelor americane doborâte pe câmpurile de pe lângă Bucureşti.

După câteva minute de pauză, s-au auzit notele din preludiul actului III din *Die Meistersinger von Nürnberg,* cu care începea *Triumph des Villens,* iar vulturul german, cu aripile înfoiate şi ghearele încleştate pe svasti- că, a umplut tot ecranul.

Mi-am păstrat ochii lipiţi de ecran. Tineretul Hitlerist, valuri şi valuri nesfârşite de băieţi tineri ocupând aproape tot câmpul vizual, pe kilometri întregi, bătând talpa sonor şi arătând toţi la fel, parcă traşi la ştanţă, mărşăluiau cu ardoare prin faţa lui Hitler, care îi privea cu atenţie, ca un părinte mândru, dar critic. *Ave Hitler, morituri te salutant!* Dar de fapt, oare câţi dintre tinerii aceia defilând, cu chipurile inocente, încrezătoare şi luminate de adoraţie, mai erau în viaţă în iarna acelui an? Greu de spus.

— Şi ştii ce este cel mai trist? mi-a şoptit chiar atunci la ureche o voce, înaltă şi subţire, coborâtă parcă direct din gândurile mele cele mai ascunse şi făcându-mă să tresar de spaimă. Că imbecila asta chiar are talent!

Miţi s-a aşezat pe scaunul de lângă mine; uşor, cu băgare de seamă, ca să nu-şi boţească fusta. Şi-a încrucişat picioarele şi, conform obiceiului ei, şi-a aprins imediat o ţigară. Arăta ca de obicei, dreaptă şi maiestuoasă, îmbrăcată foarte şic, ca şi cum venise direct de la vreo sindrofie, unde dânsa fusese apariţia cea mai

picantă, iar glasul îi era cel obişnuit, egal şi plăcut, puţin răguşit de la fumat.

— Uite şi tu cum se mişcă camera! s-a minunat ea după câteva momente de tăcere, cât s-a uitat numai la film, ca şi cum nu-l mai văzuse niciodată până atunci. Dar, în sfârşit, întotdeauna se vor găsi o mulţime de alte posibilităţi de a te prostitua, nu numai casele cu felinar roşu…

— Nu credeam că o să mai ajungi, am şoptit.

— Şi uite că am ajuns. Atâta favoare pot să-ţi fac şi eu ţie.

Puteai totuşi să-mi faci favoarea asta ceva mai repede, m-am gândit eu. Trecuseră şase zile de când îi lăsasem mesajul la Gioconda – şase zile lungi de încordare nervoasă, cu nopţi la fel de lungi şi mistuitoare, fără somn, pline de gânduri tulburi –, când, în sfârşit, primisem şi eu un semn de la dânsa. Dar a reuşit să-mi prăbuşească toate speranţele chiar din primele clipe:

— Din păcate însă, n-am reuşit să aflu mare lucru. Ce pot să-ţi spun cu siguranţă e că în luna mai, von Reinhardt a trecut din nou de la statul-major la serviciul activ şi a părăsit cartierul general al lui Freissner de la laşi; ceva mai apoi, escadrila pe care o comanda a fost detaşată undeva pe un sector de front de pe lângă Târgu-Frumos. Escadrila în cauză se află în continuare în sectorul respectiv, însă cu altcineva la comandă. Von Reinhardt nu mai e acolo. A dispărut. Şi nici nu mai am posibilitatea să-i iau urma.

A dispărut.

Acela a fost ultimul lucru pe care l-am auzit. Ea îmi vorbea în continuare, îi distingeam buzele înroşite mişcându-se uşor în semiobscuritatea sălii, dar nu auzeam

nimic din ce-mi zicea. Mi se părea că deodată glasul I se îndepărtase şi cuvintele I se pierdeau în văzduh înainte să ajungă la mine. În minte îmi răsunau alte cuvinte – *dacă eşuăm, ne aşteaptă plutonul de execuţie* – şi mi se părea că mă îneca un val greoi şi fierbinte. M-am forţat însă să trag adânc aer în piept, iar vederea mi s-a mai luminat. Nici nu-mi dădusem seama că, din momentul când Miţi se aşezase lângă mine şi până când îmi vorbise, îmi ţinusem pur şi simplu răsuflarea.

— Repet, asta la sfârşitul lui mai, am auzit-o din nou. Au trecut două luni de atunci. Şi s-au dat şi nişte bătălii cumplite în zona respectivă. De când nu mai ai veşti de la el?

— De două luni, am murmurat.

Abia mi-am recunoscut glasul, atât era de schimbat.

— Dacă ar fi murit, aş fi aflat. M-ar fi anunţat careva.

— În ce calitate să te fi anunţat careva?

— În calitate de familia cea mai apropiată. Ne-am căsătorit. Chiar înainte să plece pe front.

— L-auzi! a exclamat ea uşor, pe acelaşi ton înalt şi uniform, poate puţin mai ironic decât până atunci şi doar atât de tare cât să se audă peste bubuielile fanfarei din film. Apoi, fiind mereu acelaşi model de empa- tie pe care-l cunoşteam, a adăugat: Nici nu-mi găsesc cuvintele cu care să-ţi explic cât de smintită ai putut să fii să faci aşa ceva.

Ostilitatea ei nu m-a surprins în mod deosebit. Şi nu numai din cauză că mă obişnuisem deja cu felul ei tranşant de a fi, ci şi din cauză că, undeva în cel mai ascuns colţişor al minţii mele, îmi era teamă că avea dreptate.

— Mulţumesc pentru felicitări, am spus însă, după câteva secunde de tăcere. Căldura ta mă emoţionează

întotdeauna la fel de tare.

— Ah, draga mea, dar ce să fac eu dacă problemele de interes larg nu-mi lasă suficient răgaz şi pentru frământările existenţei de zi cu zi ale fiecărui individ în parte! *Mais enfin,* a continuat ea imediat apoi, cu o schimă plictisită şi întorcându-şi în acelaşi timp privirea către ecran, chestiunile tale de inimă nu mă privesc pe mine în niciun fel.

— Perfect. Ideea era că există câteva persoane care ştiu în mod direct de căsătoria noastră şi că, undeva prin consulatul german, există şi un act oficial care s-o dovedească. La cât sunt de meticuloşi nemţii cu propaganda, sunt convinsă că s-ar fi găsit careva să-mi trimită o carte poştală de condoleanţe, în care să mi se aducă la cunoştinţă cât de eroic a murit soţul meu pentru gloria Reichului. Heinrich este totuşi maior de aviaţie şi ofiţer de stat-major. Bănuiesc că, dacă într-adevăr ar fi căzut pe front, i s-ar fi simţit imediat lipsa.

— Aşa o fi, mi-a zis ea, tot abia mişcându-şi buzele şi fără să-şi desprindă ochii de ecran. Dar vezi tu, Lulli, până acum vreo lună, în Moldova a fost măcel. Au căzut pe capete. Şi nemţii, şi ai noştri. Pe capete, repet. Soldaţi, generali, subofiţeri, ofiţeri superiori, toţi la grămadă. Au dispărut cartiere generale, comandamente, state-majore, şi germane, şi româneşti, cu tot cu clădirile în care se adăposteau. Rase pur şi simplu de pe faţa pământului… Nici nu mai pomenesc de toţi amărâţii dispăruţi, care până mai ieri nici nu ieşiseră din satul lor de baştină mai departe de bâlciul de la oraş şi care deodată se află în trenuri de vite, în voiaj către Siberia!… Şi pe front, Lulli, ca să înţelegi, atunci când au loc astfel de măceluri, se

cam încheie cu înaltele demnităţi ofiţereşti şi înmormântările cu onoruri militare. A făcut o mică pauză, s-a strâmbat uşor la Hitler, ce tocmai îşi ridicase braţul să salute trupele SA, iar apoi şi-a întors din nou privirea către mine şi mi-a spus în sfârşit, simplu şi rece: Von Reinhardt poate să fie mort şi îngropat de două luni şi tu să n-ai habar. N-ar avea cine să te anunţe, crede-mă. Şi chiar ştiu ce spun, pentru că soţul meu se întâmplă să se afle tot acolo, în fruntea unui batalion decimat, deci informaţiile pe care ţi le ofer acum au şi o nuanţă personală.

— Îmi pare rău.

— N-are de ce să-ţi pară rău pentru mine. Soţul meu este în viaţă. Însă, oricât de improbabil ar suna şi oricât de puţin mi-ar păsa de viaţa ta personală, înţeleg perfect prin ce treci.

— Mulţumesc…

Atunci, desluşind ceva în glasul meu – sau, mult mai probabil, pentru că ştia deja –, a ridicat o sprânceană şi m-a întrebat, uşor ironic:

— Dar nu din cauza asta m-ai căutat, aşa-i?

— Nu tocmai, am admis eu.

Încordată, m-am uitat uşor peste umăr către spatele sălii. Miţi, cu ochii ei verzi lipiţi de ecran, nu părea îngrijorată. Nici măcar nu a binevoit să-şi întoarcă şi ea privirea, să vadă la ce anume mă uitam. M-am liniştit într-o clipită. Atâta vreme cât ea se afla înăuntru, plasatoarea din spatele perdelei de catifea nu urma să mai lase pe nimeni să intre în sală. Ca întotdeauna, Miţi se dovedea pregătită pentru absolut orice.

— Cred mai degrabă că Heinrich a fost implicat în complotul împotriva lui Hitler, am spus într-un sfârşit. Aşa

s-ar explica mai bine dispariţia lui.

— L-auzi! s-a mirat ea din nou, deşi se vedea cât de colo că nu era deloc surprinsă. Şi nu era mai simplu şi mai elegant să-mi fi spus de la început ce anume doreşti să afli de la mine?... Am vrut să ripostez, dar ea m-a oprit imediat, cu o scurtă mişcare a mâinii, uluindu-mă încă o dată din doar câteva cuvinte: Las-o baltă, Lulli, oricum ştiam deja. Numai că mi se atinge o coardă sensibilă când unii se cred mai deştepţi decât mine... Şi da, probabil că şi von Reinhardt a fost implicat. Care om întreg la minte n-ar fi fost?!... Păcat numai că atâţia oameni aşa-zişi inteligenţi n-au reuşit să organizeze un plan mai de Doamne-ajută şi chiar să scape de dement. E a nu ştiu câta oară când eşuează. Deja devine penibil... Iar apoi, după câteva clipe de tăcere, întorcându-şi în sfârşit ochii înspre mine şi întâlnindu-mi privirea în penumbră, m-a întrebat: Dar *tu* ce motive ai ca să crezi aşa ceva?

— Doar nişte bănuieli, am răspuns eu evaziv, puţin derutată de tonul ei.

— Şi de când ai tu, mă rog, bănuielile astea?

— De ceva vreme.

— Aşa deci. Numai că şi eu am bănuit că tu bănuiai ceva.

— Mi-am dat seama.

— Atunci de ce nu mi-ai spus ce bănuiai tu de fapt?

— Pentru că nu era treaba ta. Ceea ce credeai tu nu avea nicio legătură cu... cu... în fine, Heinrich încerca doar să facă ceea ce ţi-am spus deja că ar face într-o astfel de situaţie. Ceea ce consideră el că este corect.

— Nu era treaba mea, într-adevăr, mi-a răspuns ea pe un ton simplu, în care am citit însă şi nelipsita umbră de

ironie. — Şi-a îngustat ochii la mine; exact ca o pisică iritată. — Cum de altfel, a continuat ea, nu este treaba mea nici să presupun, aşa, pe loc, că von Reinhardt, element atât de puţin devotat regimului şi pilot cu multe sute de misiuni dincolo de linia frontului, deci cu foarte multă experienţă şi cu capul pe umeri, motiv pentru care a şi rămas în viaţă atâta vreme, n-ar fi recurs dumnealui la incursiunile alea primejdioase prin pădurile din Normandie, la ceas de noapte, pe teren cu arii vaste de vizibilitate zero şi pe sub mai multe linii de radare, dacă n-ar fi fost cu adevărat chestiune de viaţă şi de moarte… Ah, dar ştii de unde am aflat eu de ele? De la tine, deci profit de ocazie ca să-ţi mulţumesc. Aşadar, ca să revin, eu zic că von Reinhardt a acţionat pe post de porumbel voiajor dintr-o parte într-alta. — S-a oprit şi a aşteptat timp de câteva momente, să vadă dacă aveam ceva de zis. Nu aveam. Doar mă holbam la ea, fără cuvinte. Se părea că, indiferent cât timp ar fi trecut, Miţi tot era capabilă să mă lase mută de uimire. — Ai dreptate, nu este treaba mea, a repetat ea. Şi continuă să nu fie treaba mea. Dar – şi a apăsat puternic pe cuvânt –, Lulli, asta nu înseamnă deloc că nu m-ar fi interesat. Îmi place să cunosc lucruri. Nici nu poţi să-ţi imaginezi ce putere îţi oferă informaţia. Ceea ce ştii astăzi te poate ajuta ca mâine să ştii mai mult, şi tot aşa. Nu uita, cu asta mă ocup.

— Ştiu asta, am spus, după alte câteva momente de linişte. De aia am şi apelat la tine. Pentru că sunt convinsă că tu eşti în stare să afli ceva mai mult decât că în Moldova se duc lupte sângeroase şi că este posibil ca Heinrich să fi murit pe front. Asta aş fi putut afla foarte bine şi singură… Iar apoi, după alte câteva clipe de tăcere de ambele părţi

şi fără să mă uit la ea, ci numai la ecran, am şoptit: Şi mi-a fost teamă pentru el. Ăsta e de fapt motivul pentru care nu ţi-am spus ce bănuiam. Mi-a fost teamă pentru el. Tocmai din cauza traficului de informaţii. Am considerat că, cu cât ştie mai puţină lume, cu atât el este mai puţin în primejdie.

— Poate că ar fi timpul să înceapă să-ţi fie teamă şi pentru alte lucruri, nu numai pentru dumnealui. Loialitatea ta ar trebui să fie pentru cei din neamul tău.

— Şi crezi tu că nu e?

— Amândoielile mele.

— Poţi să mă ajuţi sau nu? am repezit-o eu. Atâta vreau de la tine. Un *da* sau *nu.*

— Că pot sau nu, chestiunea nu mă priveşte. După cum ai spus chiar tu.

— Deci poţi.

— Iar faptul că m-am zbătut să mă interesez de soarta lui, a continuat ea pe acelaşi ton, netulburată de întreruperea mea, atât cât s-a putut, te rog să-l iei doar ca pe *quid pro quo-u*l ăla despre care ţi-am povestit eu mai demult. Mai exact, serviciul pe care ţi-l datorez eu ţie pentru data de patru aprilie. În rest, draga mea, repet, pe mine chestiunea nemţilor nu mă mai priveşte în niciun fel. Şi nici nu ne mai priveşte pe noi, ca români, în general. Din nenorocire pentru poporul ăsta al nostru bătut de soartă, istoria este încheiată. Balanţa puterilor s-a înclinat deja. Orice s-ar întâmpla cu nemţii în continuare… asta deja nu mai are nicio influenţă asupra viitorului nostru ca naţie. Problema noastră gravă şi imediată este că vin ruşii. Ca să ajungă în Berlin, unde şi-au propus ei să ajungă, trebuie mai întâi să spargă frontul din Moldova, să ocupe România şi să treacă prin Bucureşti. Şi o s-o facă, mai

devreme sau mai târziu. Ah, şi *à propos* de sovietici şi de ocupaţie, vrei să râzi?

— Îmi este absolut imposibil să-mi imaginez ce anume ai putea să-mi spui acum care să mă facă să râd.

— Atunci ţin-te bine, draga mea. Am auzit că Botoşaniul nostru, ăla de treci câmpia şi-ai ajuns, între timp ocupat de Armata Roşie, acum s-ar chema *Republica Sovietică Socialistă de la Botoşani.*

Bineînţeles că n-am râs. De fapt, am simţit cum mi se strânge şi mai tare inima în piept.

— Nu-i aşa? a făcut ea rece, atât de încet încât, peste muzica şi declamaţiile din film, abia am reuşit s-o aud. Dar să-ţi mai spun ceva… Numai că de data asta e de plâns, nu de râs. Am intrat în posesia unor informaţii cum că în Moldova nemţii se retrag din faţa ruşilor. Mai exact, Hitler îşi retrage încet-încet diviziile de blindate de elită de pe linia frontului şi ne lasă apărarea teritoriului exclusiv nouă. Adică nemţii ne-au adus bolşevicii pe cap şi ne lasă tot pe noi să ne descurcăm cu ei. Dar na, a continuat ea, înălţând uşor dispreţuitor din umeri, *nil novi sub sole™6.* Nemţii ne-au mai dat o dată pe mâna lor, la Ribbentrop-Molotov, aşa că de ce n-ar face-o şi acum?!… Aşa că, Lulli, din punctul meu de vedere, nemţii pot să se scalpeze între ei cât poftesc. Nicio pagubă. Să nu mai rămână nici măcar unul, de sămânţă, şi tot n-aş fi prea frământată. Cale liberă şi bătută.

— Miţi, te rog, fii rezonabilă! Nu poţi să te-apuci să dai foc la corabie doar pentru că ai cala infestată cu şobolani.

— Ei poftim, cine-a zis că nu? Câtă vreme scapi de epidemie…

— Ştii de ce zici asta?

— Bănuiesc că-mi vei spune tu oricum, deci ce mai contează?

— Pentru că nu îl cunoşti personal pe Heinrich. Dacă l-ai cunoaşte, nu i-ai mai băga pe toţi germanii în aceeaşi oală şi nu ţi-ai permite asemenea cuvinte. Şi, dacă ai fi bărbat, probabil că lui i-ai strânge şi mâna.

— Lulli, draga mea, mi-a răspuns ea după câteva secunde, ca şi cum ar fi stat să se gândească la cuvintele mele – deşi cu un „draga mea" cam sarcastic –, noi două avem o problemă de comunicare.

— Problemă de comunicare se cheamă?

— Da. Tu ai ideile tale fixe, iar eu am ideile mele, la fel de fixe. Şi, culmea, amândouă avem indiscutabil dreptate… Aşadar, asta este ceea ce se cheamă o problemă de comunicare fără soluţie.

N-am răspuns; n-avea niciun rost să-i dau apă la moară.

— Altceva? m-a întrebat ea după o tăcere lungă, întreruptă doar de zgomotele din film, mijindu-şi uşor ochii prin semiîntuneric pentru a se uita la ceasul de mână. Ştiam foarte bine de ce o făcea. Secvenţele alese din *Triumph des Villens* pentru pauza dintre vizionări se apropiau de final şi era foarte posibil ca la următoarea difuzare a lui *Wiener Blut să* apară şi alţi spectatori.

— Miţi, eu de la tine nu vreau altceva decât să aflu dacă Heinrich mai este sau nu în viaţă sau care sunt şansele să mai fie. Atât. Ştiu foarte bine că vin bolşevicii peste noi, şi ştiu foarte bine că totul e din vina nemţilor, şi mai ştiu şi că sunt moartă de frică. Nu-mi spui nimic nou… Dar la toate astea o să mă gândesc mai târziu. Dacă mă poţi ajuta, îţi voi fi recunoscătoare, dacă nu, înseamnă că amândouă

pierdem timp preţios.

N-am vrut să-mi observe ochii înlăcrimaţi, aşa că mi-am coborât privirea către mâinile mele, împreunate în poală.

Un timp, Miţi doar şi-a examinat şi ea manichiura – deşi era cam întuneric ca într-adevăr să poată să distingă ceva –, părând că încerca să se decidă dacă să îmi povestească sau nu. Ca şi cum în ceea ce-o privea s-ar fi pus vreodată problema vreunei decizii de moment.

Când în sfârşit mi s-a adresat, tot şoptit, tonul îi era sumbru:

— Ei bine, ceea ce pot să-ţi zic… şi asta din sursele mele neoficiale, deci nu pot să bag mâna-n foc… este că se aude că la laşi ar fi fost arestaţi într-o noapte doi ofiţeri nemţi. Dar arestările în cauză s-au făcut cu uşile închise, fără spectacol, aşa că de ce şi cum nu ştiu nici eu. Am mai aflat şi că, întâmplător, von Walden, pe care tocmai ce-l ţineam atent sub observaţie, după cum prea bine ştii, a căzut pe front chiar înainte de chestiunea asta cu arestările, nu departe de liniile sovietice de la Târgu-Frumos. Din păcate, a încasat un glonţ drept în cap. Îţi dai seama ce ghinion… Mai ales că el n-avea nicio legătură cu frontul propriu-zis, ci era doar un om care acţiona în umbră, ca atâţia alţii. Miţi a făcut o mică pauză, pentru a trage un fum din ţigară, iar apoi a continuat: Nu ştiu dacă am apucat să-ţi zic atunci când am parlamentat noi două despre dumnealui, dar respectivul conte de Walden, pe lângă prietenul cel mai bun al lui von Reinhardt, era şi unul dintre subalternii direcţi şi oamenii cei mai de încredere ai amiralului Canaris…

— Bineînţeles că nu mi-ai zis, am şoptit eu.

— Care amiral Canaris se aude că ar fi recrutat cu

mânuţa lui expertă în spionaj pe mulţi dintre ofiţerii care au aranjat ce ar fi urmat după înlăturarea lui Hitler. Printre care von Walden, omul lui de încredere, care, la rândul lui, l-a atras în complot şi pe prietenul lui cel mai bun. Dar, din nefericire, se mai aude şi că amiralul Canaris s-ar afla chiar în momentul ăsta pe mâna Gestapoului şi că ar aştepta plutonul de execuţie. Aşa că, bănuiala mea, tot la fel de neoficială ca şi tot ce ţi-am spus până acum, este că de fapt von Walden şi-a zburat creierii cu revolverul din dotare, ca să nu-l prindă Gestapoul în viaţă. Iar dacă a reuşit s-o facă la timp, poate că atunci nu au avut timp să-l facă să vorbească şi numele lui von Reinhardt nu a apărut în discuţie. Sau poate că s-a decis şi dânsul să împărtăşească soarta prietenului său. Onorabilă şi foarte de bun-simţ, de altfel… A făcut o scurtă pauză, cât a mai tras un fum, m-a privit lung prin penumbra ce pâlpâia de la lumina de pe ecran şi a adăugat, învăluindu-se în fumul albăstrui de ţigară: Şi, dacă într-adevăr aşa s-a întâmplat, atunci a fost o decizie foarte înţeleaptă, având în vedere că probabil oricum o să-i spânzure pe toţi pe care-i bănuiesc că ar fi avut vreun amestec cât de mic în toată tărăşenia. Repet, pe toţi. De la *Feldwebel* şi până la *Feldmarschall,* fără excepţie. O să-i tortureze cumplit pe cei pe care au reuşit să-i prindă în viaţă până când o să afle numele tuturor şi o să-i scoată pe toţi de prin toate găurile, direct de ceafă, ca pe năpârci. Aşa că nu prea cred eu să scape vreunul. *Şi, à propos* de asta, mai merge un zvon prin nişte cercuri nemţeşti, poate-i adevărat sau poate nu, cum că zilele trecute s-ar fi sinucis şi Rommel. Şi tot din pricina asta… Se pare că marea armată germană se descompune încet-încet şi direct de sus, din vârful muşuroiului…

— Dacă nu te superi, Miţi, am întrebat eu, obosită – mai obosită decât vreodată până atunci –, cum ai aflat tu toate astea? Cum aş putea să iau asemenea chestiuni de bune?

— Dacă nu te superi, Lulli, te-aş ruga să nu mă mai insulţi, mi-a răspuns ea tăios. Şi ţi-am mai spus cum. Asta e ultima oară când repet, aşa că de data asta să reţii… Unu, integritatea şi loialitatea nu au avut niciodată vreo legătură cu războiul, şi doi, deşi ai râs când ţi-am spus prima oară, ceea ce pot să facă şi să desfacă nişte femeiuşti isteţe bine plasate nici nu-ţi trece ţie prin cap. Iar apoi, cu un surâs sec, fără niciun pic de umor, a adăugat: Priveşte numai de ce-au fost în stare nişte panarame ca Lupeasca sau Veturia!

— Ce înseamnă de fapt toate presupunerile astea? am întrebat într-un sfârşit. Poţi să-mi spui direct, să ştii. Dacă de asta ţi-e frică, îţi promit că o să fiu bărbată şi n-o să leşin.

Dacă mă uit acum în urmă, bănuiesc că felul în care m-a privit atunci, lung şi adânc, aproape cu părere de rău, ar fi trebuit să mă pregătească emoţional pentru cuvintele pe care avea să mi le spună. Deşi am simţit cum trupul mi se tensionează instinctiv, bănuind înaintea minţii mele cele ce urmau, tot m-au luat complet pe nepregătite.

— Înseamnă că, dacă von Reinhardt mai este încă în viaţă, chestiune de care, cu toată părerea de rău pentru tine, mă îndoiesc, o să fie oricum spânzurat cât de curând pentru înaltă trădare… Deşi eu n-am scos niciun sunet, doar mi-am muşcat buza de jos, ca s-o împiedic să-mi mai tremure, ea a adăugat, la fel de placidă ca şi până atunci: Observ că îţi tremură degetele… N-ar trebui, pe cuvânt. Nu e deloc aşa de rău. Eu zic chiar că, într-un asemenea

caz, dumnealui s-ar afla chiar printre norocoşi. Complotiştii mai înalţi în grad o să ajungă direct în cârligele de abator din beciul ăla faimos din Prânz Albrechtstrasse. Aşa că ar trebui mai degrabă să spui *merci.* Îmi închipui că se moare mult mai încet agăţat de viu cu ceafa într-un cârlig decât atârnat în ştreang.

În ciuda a ceea ce-i spusesem mai devreme, că nu voi leşina, deodată aveam impresia că începuse să se clatine totul în jurul meu şi simţeam că abia mai puteam să respir. A trebuit să mă apuc strâns de mânerele scaunului; mi-era teamă că altfel mi-aş fi pierdut într-adevăr cunoştinţa.

— Cred că ăsta este cel mai cinic lucru pe care l-am auzit vreodată, am reuşit să şoptesc într-un târziu.

— Cinic, dar adevărat. Istoria este cinică în general, draga mea. Nu ţi-ai dat încă seama?… Dintotdeauna ticăloşii au dictat mersul lumii, iar oamenii care au încercat să-l schimbe au sfârşit tragic.

În minte mi-a apărut imaginea lui Heinrich, o imagine veche, dar mereu vie, de când abia îl cunoscusem, pe când nu purta uniformă, ci haine mondene şi uşoare, când cravata albastră îi scotea în evidenţă culoarea ochilor şi când lucrurile erau toate mult mai simple şi nici lumea nu se schimbase încă în felul acela de neînchipuit. Plutea în faţa ochilor mei, la fel de permanent ca propria-mi răsuflare. Iar apoi mi-am amintit – dureros şi ca prin vis – de fiola de cianură pe care o găsisem sub una din stinghiile din parchet, în spatele dulapului de haine din fostul lui apartament din vila de la Băneasa, şi am reuşit din nou să respir. El n-ar fi permis niciodată umilinţa de a se lăsa spânzurat. O muşcătură, cel mult câteva zeci de secunde şi gata. Dar tot m-am mirat cum gândul fiolei aceleia, care

mă muncise cu întrebări atâta amar de vreme – De unde o avea? De ce o procurase? Ce voia să facă cu ea? Şi, dacă era pentru cazul în care ar fi căzut la inamic, de ce se chinuise să o ascundă atât de bine? —, ţinându-mă trează atâtea nopţi, ajunsese deodată să mă reconforteze ca nimic altceva. Încurcate erau într-adevăr căile Domnului.

— Îmi pare rău, a spus ea, după enorm de multă tăcere. Dar nu e cazul să-ţi faci prea multe iluzii. Iar apoi, chiar înainte să se ridice, cu eterna ei luciditate îngheţată, s-a aplecat din nou către urechea mea şi mi-a mai spus ceva: Lulli, nu ştiu dacă tu îţi dai seama, dar aşa cum cineva ar fi putut să-ţi trimită o carte poştală despre moartea lui, în acelaşi fel s-ar putea să te pască pe tine vreun lagăr de concentrare. Asta ca să-ţi faci o idee ce tâmpenie ai făcut căsătorindu-te cu el… Nici în capul lui nu-mi dau seama ce-a fost. Când ai familie, nu te-apuci să pui de revolte, la seama. S-ar putea să fii în pericol.

Nu i-am răspuns. Oricum, mă cam săturasem să fiu în pericol.

Miţi a plecat la un moment dat. Nu ştiu când anume, pentru că doar atunci când vederea mi s-a împăienjenit de tot şi nu mai puteam să disting nimic din imaginile alb-negru săltând pe ecran dintr-o parte într-alta, fără nicio noimă, atunci mi-am întors privirea către scaunul de lângă mine şi mi-am dat seama că ea nu mai era acolo şi că eu plângeam în hohote. Nu numai că nu simţisem când plecase ea şi veniseră ceilalţi câţiva spectatori, ce urmăreau *Wiener Blut* în tăcere, dar nici măcar nu-mi simţisem vreo clipă lacrimile pe obraji.

Nu-mi mai aduc aminte cum am ieşit de la cinematograf, cum am ajuns în stradă şi apoi la gară, ca apoi spre seară

să ajung din nou la Sinaia. Bănuiesc că am pus pur şi simplu un pas înaintea celuilalt, aşa cum trebuie să faci în general când ai căzut şi n-ai de ales decât să te ridici de unul singur. Mai ales atunci când nu ai voie să te prăbuşeşti.

PARTEA A IV-A

ANUL 1944

1.

August 1944, Sinaia

Am tresărit. Din depărtare, dinspre Câmpina, mi se părea că auzisem bubuituri surde. Dar, pentru că era aproape seară şi nu ne mai puteam aştepta la bombardamente – escadrilele americane aveau obiceiul să apară pe la ceasurile prânzului, iar cele englezeşti numai noaptea –, am intuit că erau tunete şi m-am liniştit. Câţiva nori începuseră să se adune în zare, estompând uşor nuanţele trandafirii ale amurgului, iar prin ferestrele deschise, un vânticel iute, adiind pe deasupra pădurii şi fremătând frunzişul, umfla uşor perdeluţele albe.

După o vreme, licărul stins al unui fulger îndepărtat a aprins timp de câteva clipe norii, într-o dungă de lumină. Se vestea o furtună de vară. Doar câteva păsărele se foiau neliniştite printre frunze, presimţind vijelia. Altceva nu se mişca.

La un moment dat, liniştea aceea apăsătoare de dinainte de furtună a fost spartă de huruitul unui motor. Un automobil se oprise undeva în apropiere. S-a auzit un zgomot metalic, de portieră trântită, ca şi cum acel cineva care coborâse din maşină ar fi lăsat-o să se închidă de una singură în spatele lui. Iar după aceea, desluşit – mai desluşit decât orice altceva până atunci –, ecoul unor paşi

a răsunat pe aleea de pietriş din curtea vilei şi a urcat în viteză treptele de lemn, făcându-le să scârţâie din încheieturi.

A urmat o bătaie uşoară în uşă. Mi s-a tăiat pur şi simplu respiraţia.

După a doua bătaie însă, Heinrich n-a mai avut răbdare să aştepte să-i deschid şi a intrat de unul singur – uşa nu era încuiată –, închizând-oân spatele lui cu piciorul.

— Lulli!

Într-o singură clipă, privirea mi s-a împăienjenit de la lacrimi. Era o minune.

Nu-mi amintesc câtă vreme am stat în braţele lui, timpul parcă se oprise în loc; eu, cu obrazul lipit de cămaşa lui, pe care i-o umezisem de la lacrimi, ascultându-i bătăile inimii – mi se părea că şi lui îi bătea mai rapid decât de obicei, la fel de asurzitor şi dureros ca şi mie –, iar el, cu buzele lipite de creştetul meu, şoptindu-mi ceva în păr. Însă nu reuşeam să disting niciun cuvânt, doar un murmur imperceptibil.

Mai târziu, el şi-a desprins buzele din părul meu, mi-a luat obrajii în palme, m-a privit drept în faţă şi în sfârşit i-am auzit cuvintele:

— Lulli! Uitasem cât eşti de frumoasă!

— Heinrich! am şoptit, printre suspine de plâns. Am auzit la radio şi…

Dar nu am apucat să duc fraza până la capăt, pentru că, în momentul acela, dintr-o singură mişcare scurtă, el mi-a închis gura cu o sărutare. Am simţit cum, exact în aceeaşi clipă, trupul, lipit de al meu, i s-a încordat. Şi-a desprins buzele de ale mele şi mi-a lipit imediat podul palmei pe gură. Ochii i s-au fixat într-ai mei. Privirea îi era tulbure,

iar umbrele adânci de sub ochi îi accentuau paloarea obrazului, ce purta urmele rozalii ale unui bărbierit mai puţin atent ca de obicei.

Îi simţeam pe faţă răsuflarea, uşor întretăiată. Mirosea a băutură. Nu-şi mai putea ascunde la fel de uşor ca de obicei stupefacţia de pe chip. Era evident că vorbele mele, spuse pe negândite, din cauza emoţiei, îl uluiseră şi pe el la fel de tare pe cât mă uluiseră pe mine. De fapt, aproape că nici nu-mi venea să cred că le rostisem cu voce tare.

După câteva momente, când doar m-a privit în ochi, fără niciun cuvânt şi fără să-şi desprindă podul palmei de pe buzele mele, şi-a ridicat capul şi, peste umărul meu, a aruncat o privire circulară asupra salonului. Apoi şi-a dus uşor degetul arătător la buze. În ciuda lacrimilor ce-mi împăienjeneau în continuare privirea şi a inimii care-mi bătea să-mi spargă pieptul, i-am surprins imediat expresia ochilor şi am înţeles. Şi atât de bine am înţeles, încât am simţit cum îmi îngheaţă lacrimile pe obraz de spaimă.

El a clătinat uşor din cap, şi-a desprins palma de pe gura mea şi s-a uitat din nou peste umărul meu. Mi-am întors şi eu privirea. Dar bineînţeles că n-am văzut nimic ieşit din comun. Mobilele nemişcate, contururile lor ce se desluşeau întunecate şi împrăştiau umbre pe albeaţa pereţilor, perdeluţa albă fluturând în dreptul ferestrelor, garoafele roşii din glastra de porţelan de pe masă, toate erau aşa cum fuseseră înainte de venirea lui şi aşa cum le cunoşteam. Dar, pentru că nu apucasem să aprind lampa, camera era învăluită într-o penumbră tainică, iar umbrele noastre, îmbrăţişate, aproape confundându-se, a lui ceva mai înaltă decât a mea, se lungeau pe covor, stranii, subţiindu-se şi proiectându-se până pe peretele cel mai

depărtat. Era în viaţă, era lângă mine, dar cât de străin!

Era linişte de prea multă vreme. Aşa că, pentru că trebuia neapărat să zic ceva şi sperând că îmi puteam stăpâni cuvintele şi modulaţia vocii, am îngăimat primul lucru inofensiv care mi-a venit în minte:

— De ce nu m-ai anunţat că vii? Aş fi pregătit ceva.

— A fost ceva intempestiv.

— Eşti în permisie?

— Oarecum.

Glasul lui, la fel de deferent şi degajat ca întotdeauna, era bine controlat, ca şi cum în încăpere nu ne-am fi aflat numai noi doi, singuri, ci ne-ar fi putut auzi şi altcineva. Îmi vorbea, dar nu mă privea. Se uita prin salon, încordat, ca şi cum s-ar fi aşteptat să sară cineva de prin vreun ungher şi să ne surprindă.

— Vrei să mănânci ceva? am continuat eu repede. Pot s-o rog pe Olguţa să…

— Nu, mulţumesc.

— Atunci să-ţi pregătesc un ceai fierbinte?

— E mijlocul verii, Lulli, a comentat el liniştit. Şi nici nu mă prea dau în vânt după ceai. Altă băutură n-ai?…

N-a mai aşteptat însă să audă şi răspunsul. A străbătut camera din câţiva paşi şi s-a oprit la fereastră, l-a examinat muchiile din lemn şi s-a uitat în spatele draperiei. Apoi a luat-o încet, dintr-o parte într-alta a camerei. Păşea uşor, în perfectă linişte, ca cizmele lui să nu facă zgomot pe porţiunile de duşumea goală, neacoperită de covor. Atingea spatele mobilelor, deschidea sertarele, le cerceta interiorul până la fund, pe toate părţile, pipăia cu mâini sigure colţurile pereţilor şi ale podelei. A întors cu două degete singurul tablou din cameră – o copie ieftină în

peniţă după un peisaj marin de Courbet –, după care l-a aşezat la loc, fără niciun zgomot. S-a uitat chiar şi în interiorul abajurului de mătase japoneză al lampadarului.

Secundele se scurgeau grele. Domnea o linişte adâncă, apăsătoare. Îl priveam speriată şi nedumerită, abia îndrăznind să respir.

Un fulger a alunecat chiar atunci prin perdeaua de nori, a luminat brusc cerul şi a albăstrit uşor perdeluţa de la fereastră. Imediat s-a auzit şi trăsnetul care, deşi înăbuşit de depărtare, s-a răsfrânt cu ecou puternic în spaţiul îngust, făcându-mă să tresar uşor, tensionată. Nu-i vedeam figura – era pe vine şi întors cu spatele la mine, cercetând colţurile interioare ale mesei de mijloc –, dar am simţit cum şi el a tresărit, din încordarea bruscă a umerilor şi din gestul de a-şi duce mâna la centură, pentru a-şi scoate revolverul. Peste câteva clipe, s-a ridicat şi s-a întors către mine, lăsându-şi braţul să-i cadă moale pe lângă corp. Ochii îi erau întunecaţi.

N-am făcut nicio mişcare. El, care fusese întotdeauna atât de calm, perfect stăpân pe sine, cu sânge rece şi nervi de oţel, aproape fanatic în ceea ce privea disciplina propriei persoane, reacţionase în felul acela violent la auzul unui tunet. În ce hal de neînchipuit îl schimbase războiul! îi deteriorase echilibrul interior şi îi tocase nervii. Din nefericire, abia mai târziu aveam să realizez că, de fapt, era mult, mult mai grav decât crezusem eu atunci. Încet-încet pierdea controlul.

— Cred că o să plouă, mi-a spus.

Şi a început într-adevăr să plouă; întâi încet şi cu picături mici, ce abia stropeau sticla geamurilor, iar apoi din ce în ce mai tare, rupere de nori cu trăsnete, picăturile

mari şi grele plesnind cu forţă în ferestre şi scurgându-se apoi pe ele în şuvoaie limpezi.

El a privit din nou în jur, atent, şi s-a îndreptat spre garderob. S-a uitat pe dinafara lui, cu atenţie, i-a pipăit cu vârful degetelor muchiile din spate, din colţul peretelui. În ciuda ieşirii nervoase de mai înainte, gesturile nu-i erau deloc precipitate, ci la fel de calme şi precise ca întotdeauna. La un moment dat însă, şi-a întors privirea înspre mine şi mi-a făcut semn să vorbesc.

— Dar ce bine că plouă! am remarcat eu repede, *à l'anglaise'47.* Era mare nevoie! Până ieri a fost o zăpuşeală… în Moldova cum e?

— Secetă şi război.

— N-a plouat deloc?

— Nu de curând.

— Groaznic! Şi în Bucureşti a fost o caniculă mizerabilă toată săptămâna…[45]

Am mai continuat puţin cu subiectul vremii, apoi am tăcut din nou, epuizată din cauza tensiunii.

El rămăsese în mijlocul camerei, fără niciun cuvânt. Nu se mai auzea decât ploaia, ce răpăia zdravăn în ferestre şi pe pervazuri. Învăluise oricare alt zgomot. Aerul se răcorise mult şi mirosea a pământ ud. Am vrut să mă duc să închid geamul, pe care îl izbea vântul de perete, însă el m-a oprit cu un gest din mână. Îi pândeam speriată ochii, încercând să citesc în ei cum ar fi trebuit să reacţionez. Dar privirea lui, la fel de tulbure ca şi până atunci, nu-mi spunea nimic. Mi-a făcut din nou semn să continui să vorbesc. Habar n-aveam ce anume aş mai fi putut să zic. Aveam impresia că vocea mai mult m-ar fi trădat decât

45 Englezește

altceva, îmi părea moale şi răguşită. Însă m-am executat imediat, la întâmplare:

— Ce mai e pe front? în gazete scrie că ruşii au fost împinşi din nou către Târgu-Frumos.

— Da, am încetinit ofensiva rusească, mi-a răspuns el imediat, în maniera cea mai firească din lume, fără nicio clipă suplimentară de reflecţie. Dar, din nou, nu vorbea pentru mine, ci pentru nişte urechi nevăzute. Eu ştiam foarte bine că ruşii nu erau deloc uşor de încetinit – armatele noastre abia reuşiseră să îi stăvilească la laşi şi să le împiedice năvala cu totul în ţară, iar asta cu sacrificii şi pierderi uriaşe –, cum de altfel eram convinsă că şi el era perfect conştient că ştiam că minţea.

— Românii se luptă admirabil pentru pământul lor, a adăugat apoi, din senin. Armata voastră e demnă de toată preţuirea.

Fără să vreau, m-am întrebat dacă nu cumva spusese şi acele ultime cuvinte tot maşinal, doar pentru că asta era ceea ce trebuia să se audă, sau chiar aşa era.

— Unde eşti încartiruit?

— Zilele astea?

Dumnezeule mare, aşa de repede înaintau de fapt sovieticii? E chestiune de zile?

— Da, am bâiguit, înţepenită de groază. Zilele astea.

— Într-un sector din faţa laşiului. Dar abia am sosit, în urmă cu câteva zile. În ultimele două luni am fost într-o unitate din Viena.

— O! am exclamat involuntar, dar încercând să-mi împiedic glasul să-mi trădeze uimirea mai mult decât trebuia. N-am ştiut.

— Îmi pare rău. Planurile OKW-ului s-au schimbat din

mers. Nu am avut când să te anunţ.

În Viena. Deci de aceea îi pierduse Miţi urma.

— Şi ce se mai aude prin Viena? am întrebat prosteşte.

— Bombardamente.

— O! am exclamat eu din nou, la fel de prosteşte.

Evident că bombardamente doar nu se dusese în Viena la operă. Biata noastră Europă! Avea oare să mai rămână ceva dintr-însa până la sfârşitul războiului?

— Mi-a fost dor de tine.

Mi-am ridicat ochii. Dar el nu se uita la mine. Se oprise în pragul uşii de la dormitor şi, fără să aprindă lumina, doar lăsându-şi ochii să se acomodeze cu semiobscuritatea, se uita cu atenţie, roată, prin odaia mea micuţă de culcare, cu o singură fereastră, tavanul aplecat puţin în unghi acolo unde se termina mansarda de deasupra şi mobile puţine – patul-divan înalt, cu tăblie din fier împletit, masa de toaletă cu oglindă din cristal şi singurul fotoliu din încăpere, de lângă fereastră.

— Şi mie mi-a fost dor de tine, am şoptit, fără nimic mai mult. Când trebuie să te întorci la laşi?

— Nu mă întorc, mi-a răspuns el, cu ochii în jos, către covorul ţărănesc din lână – un covor oltenesc, ţesut la război, cu motive florale viu colorate –, singura podoabă de decor din încăpere. Am fost transferat din nou la Băneasa.

— La statul-major?

— Nu. În serviciul activ. E nevoie de piloţi pentru apărarea regiunii petrolifere.

— Şi cât eşti în permisie?

— Nu ştiu încă. Poate vreo două săptămâni.

— Ce bine! am exclamat, încercând să-mi fac vocea să pară cât mai entuziasmată. E la Naţional zilele astea o

piesă de limbă germană... Se zice că protagonista interpretează admirabil. Trebuie neapărat să mergem la Bucureşti într-o seară s-o vedem.

— Desigur, a zis el, ridicând cu vârful cizmei colţul covorului.

Dedesubt, evident, doar duşumeaua din scândură, bine lustruită.

— Şi trebuie neapărat să te prezint câtorva persoane.

— Abia aştept.

În acelaşi timp, tot fără niciun zgomot, s-a lungit jos pe burtă şi sprijinit în palme, ca să se uite sub pat. S-a întors pe spate şi s-a prins cu mâinile de marginea înaltă din fier a patului. Cu un gest prelung, s-a împins cu antebraţele de ea şi s-a strecurat sub pat, aproape alunecând pe scânduri, ca şi cum n-ar fi fost aviator, ci din trupele de *kommando.* Îl priveam cu ochii mari şi nu puteam să nu mă întreb ce anume mai învăţase să facă pe front de-a lungul timpului. Descoperise numai microfoane sau şi mine?

— Cum e copilul? m-a întrebat el chiar atunci, din senin.

Ieşise de sub pat şi rămăsese în picioare. Se uita de data aceea la măsuţa de toaletă, pe care se găseau mărunţişurile mele, casetele cu bijuterii, sticluţele de parfum şi cutiuţele cu pudre şi loţiuni.

— E bine. Nu mă simt în vreun fel deosebit.

— Te-a mai văzut vreun doctor?

— Da. A zis că o să nasc undeva pe la sfârşitul anului.

A încuviinţat uşor, fără să se uite la mine.

— O ţigancă mi-a zis zilele trecute că burta mea e ţuguiată şi că ăsta ar fi de fapt un semn că-i băiat...

Cuvintele mele, deşi spuse numai într-o doară, mai mult ca să las impresia audienţei nevăzute că într-adevăr

purtam o conversaţie, l-au făcut să-şi întoarcă în sfârşit privirea. Ochii i-au alunecat uşor peste mine, măsurându-mă de sus până jos, dar n-a zis niciun cuvânt.

În momentul acela, pentru că stătea chiar în dreptul ferestrei, în ultimele sforţări de lumină de afară, şi îi distingeam trăsăturile mai bine decât până atunci, ceva neplăcut m-a izbit la înfăţişarea lui. Chipul îi era parcă şi mai palid, iar ochii şi mai tulburi. Nesănătos de tulburi. Buzele i se decoloraseră şi, chiar dacă în încăpere se răcorise mult, cămaşa îi era umedă. Deodată, aveam îngrozitoarea impresie că nu mai era nici foarte sigur pe picioare. Se rezemase cu un umăr de perete.

— Dumnezeule, Heinrich, eşti rănit!

M-am repezit să-l susţin, dar el m-a oprit cu un gest din mână şi şi-a dus din nou degetul arătător la buze. Apoi, pentru că nu mai putea să stea în picioare, a renunţat să mai încerce şi s-a lăsat să cadă moale în fotoliul de lângă fereastră. Am fugit la el şi i-am luat mâna. Pulsul îi era neobişnuit de rapid, l-am pus mâna pe frunte, crezând că avea febră, dar fruntea îi era rece şi umedă.

— Nu e nimic grav, stai liniştită, mi-a zis el într-un târziu, făcându-mi din nou semn să fiu atentă la ce spuneam. Sunt bine.

— Nu arăţi deloc aşa bine, am şoptit eu înspăimântată, în timp ce îi pipăiam cămaşa, încercând să-mi dau seama ce avea.

El s-a crispat de durere sub apăsarea degetelor mele, muşchii obrazului i s-au încleştat şi mi-a prins cu putere încheietura în mâna lui.

— Stai cuminte… Nu fi copil. Ce-ai păţit?

— Am fost neatent, mi-a răspuns el, la fel de liniştit ca şi

până atunci, supraveghindu-şi în continuare glasul şi intonaţia cuvintelor, şi mi-a dat uşor drumul mâinii.

— Ai fost neatent?!

— A explodat un proiectil, iar eu, pentru că nu eram atent, am nimerit într-un fragment de şrapnel. Dar nu e nimic grav. Cred că am făcut cam mult efort, atâta tot. Am condus toată ziua… Iar apoi a mormăit în bărbie: România are absolută nevoie de nişte drumuri ca lumea. Numai în Rusia am văzut mai multe gropi.

— Ai condus de la laşi până aici?!… în starea asta?!

— Sunt în concediu de convalescenţă, Lulli. Nu aveam cum să iau avionul. Nu e proprietatea mea personală… Eu am dat din nou să-l ating, dar el m-a oprit încă o dată, cu un gest ferm din mână: Nu mă atinge, te rog. Mă doare. — Cu siguranţă din cauză că se forţase făcând acrobaţii pe sub paturi, dar nu puteam să zic nimic pe subiect, aşa că n-am comentat. — îmi trece imediat. În teorie, câteva zile ar fi trebuit să zac într-un pat de spital.

— Şi de ce n-ai făcut-o?

— Am preferat să zac în patul tău.

— Chiar îţi arde să fii spiritual?!

— Chiar crezi că pot să râd? mi-a replicat el, apoi a închis ochii şi şi-a rezemat ceafa de spetează. Însă, după alte câteva secunde de tăcere, i-a redeschis şi mi-a spus: Sunt bine, Lulli. Pe cuvânt. M-a cusut şi m-a pansat un doctor. A zis că în câteva săptămâni o să fiu ca nou. Îţi mulţumesc pentru grijă, dar chiar nu e cazul.

— Şi doctorul ăla nu ţi-a dat şi nişte calmante pentru durere?

— Ba da. Şi calmante, şi sulfamide, şi mi-a făcut chiar şi o injecţie. Deci, încă o dată, totul e bine.

— Şi ce s-a întâmplat cu calmantele?

— Din nefericire, le-am terminat.

— Le-ai luat cu coniac?

A făcut un semn vag.

— *Apropos* de coniac, fii bună şi…

— În niciun caz. Eşti deja băut. De fapt, miroşi exact ca o distilerie. Dar o să mă duc să caut un doctor, să-ţi mai dea nişte calmante. Te doare tare?

— Nici nu simt, mi-a răspuns el, foindu-se uşor în fotoliu şi crispându-se din nou de durere. Şi nu sunt băut, ci anesteziat cu alcool. E o diferenţă.

— Îmi dai voie să mă uit, te rog? Până ajunge doctorul… Sunt îngrijorată. Mi-e teamă de vreo infecţie.

— Acum n-am răbdare. Sunt epuizat. Şi foarte, foarte prost dispus.

Şi-a lăsat din nou capul pe speteaza scaunului şi a închis ochii, acoperindu-i cu antebraţul.

— De când n-ai mai dormit? l-am întrebat, după câteva momente de tăcere.

A înălţat uşor dintr-un umăr şi a făcut încă un semn vag din mână, tot fără niciun cuvânt.

— Şi cum de ai fost tu neatent? Mi-e greu să cred. Ai făcut pe aviatorul cel viteaz?

— Nici măcar. Eram la sol. Am nimerit întâmplător într-o ambuscadă… După exact trei ore neîntrerupte de linişte şi pace. Iar apoi, după câteva clipe de tăcere, a mormăit: Nu sunt un individ prea norocos.

— Când asta?

— Ieri.

— Ieri?! am exclamat, nevenindu-mi să-mi cred urechilor. Ieri ai fost rănit şi astăzi ai condus câteva sute

de kilometri?!… Şi, pe deasupra, şi băut? Ai înnebunit? Putea să ţi se întâmple ceva!… Ţi-e frig? Ai frisoane?

— Mi-e chiar foarte cald. Şi, te rog, Lulli, nu mai exagera. Mă exasperezi cu panica. N-ai de ce să fii îngrijorată. Nu e nicio infecţie.

— Îmi pare rău, dar tu nu eşti doctor, ca să-ţi dai cu părerea.

— *Schatzi,* a spus el după câteva momente şi mi s-a părut că aproape zâmbea, am stat cu un glonţ în plămânul drept timp de două luni, am avut o arsură de gradul III pe aproape jumătate din suprafaţa spatelui, o gaură de un deget sub claviculă, de la un alt glonţ ce-a intrat printr-o parte şi-a ieşit pe cealaltă, patru coaste rupte, acelaşi umăr dislocat de trei ori la rând şi un timpan fisurat. Ştiu exact când trebuie să încep să-mi fac griji.

— Şi mai spui că nu eşti un individ norocos, am şoptit eu după câteva momente, abia auzit.

Aerul forţat jovial de până atunci i s-a risipit într-o singură clipă. M-a fixat din nou cu privirea, ca şi cum ar fi dorit să citească îndărătul cuvintelor mele, singurele pe care împrejurărileacelea atât de nefireşti îmi permiteau să le rostesc. În lumina lămpii, gălbuie şi caldă, ca de candelă, ochii îi erau umezi. Înţelesese. Dar n-am reuşit să-mi dau seama ce altceva îi trecea prin minte, în ce măsură era sau nu surprins că ştiam, pentru că doar a încuviinţat şi şi-a coborât ochii, fixându-şi privirea în podea.

— Ai dreptate. Sunt cu siguranţă un individ mai norocos decât merit.

— Oricum ai fi, nu trebuia să vii încoace, am zis, revenind la tonul neutru de mai înainte.

— Şi ce ar fi trebuit să fac altceva?

— Să stai să te odihneşti… Măcar până ce ţi-ai mai fi revenit.

— Am preferat să vin să te văd, Lulli. Trebuia să te văd. Nu te-am văzut de trei luni. Aşa că am profitat de ocazie. Nu e ca şi cum aş putea să capăt permisie aşa, oricând vreau eu. S-au dus vremurile alea. Acum suntem cu toţii foarte ocupaţi.

— Iar eu aş prefera să ne lipseşti pe amândoi de „ocazii" dintr-astea.

N-a mai zis nimic, doar şi-a mijit uşor ochii la mine, adresându-mi pe sub sprâncene o privire mai grăitoare decât toate cuvintele ocolite de până atunci. Venise ca eu să văd că era încă în viaţă şi, în acelaşi timp, să se asigure că nici mie nu mi se întâmplase nimic. Aşadar ştiuse.

Apoi, mi-a prins din nou încheietura în mâna lui – de data aceea mult mai uşor, cu tandreţe –, după care mi-a surâs, mi-a sărutat podul palmei şi mi-a zis:

— Te rog, ai milă de mine şi nu mă mai certa. Deja mă doare tot corpul. Măcar capul să nu mă doară.

— Bine, am răspuns eu, după câteva clipe lungi, cât ne-am privit în ochi. Dar o să te ţin săptămânile astea numai în pat.

— Excelent!

— Fără nicio implicaţie erotică, fireşte.

— Nici n-aş fi îndrăznit să sper.

L-am surâs, iar el s-a întins către mine, şi-a curbat degetele pe ceafa mea, revărsându-mi părul scăpat din agrafe peste mâna lui, şi m-a tras înspre el.

Înainte cu o singură clipă de a-şi atinge buzele de ale mele, a încremenit. Deşi degetele lui erau în continuare pe ceafa mea, pe sub păr – deodată, i le simţeam foarte

tensionate –, nu se mai uita la mine, ci doar undeva în jos. Mi-am coborât şi eu ochii, urmărindu-i direcţia privirii. Nu aveam idee la ce privea atât de atent, pentru că eu nu vedeam nimic ieşit din comun, numai peretele şi picioarele din spate ale fotoliului, scurte, subţiri şi arcuite, şi duşumeaua de culoarea cojii de nucă. El şi-a întors din nou privirea spre mine şi mi-a făcut semn să nu fac nicio mişcare bruscă, dar să continui să vorbesc. Aşa că, vrând-nevrând, am continuat cu acelaşi subiect de până atunci:

Haide mai bine în pat, să te întinzi. Ai început deja să arzi. E normal, dar…

— Ai dreptate. Mă simt cam slăbit. Ajută-mă, te rog, să mă ridic.

Şi-a rezemat palmele pe braţele fotoliului şi s-a săltat de unul singur, dintr-o singură mişcare. Nu s-a îndreptat spre pat, ci doar s-a aşezat pe vine, căutând ceva din priviri îndărătul fotoliului. Eu am rămas în picioare, încercând sănu fac niciun zgomot şi nici vreo mişcare precipitată. În liniştea aceea apăsătoare, întreruptă doar de bătaia ploii în geamuri, ceva mai domoală decât până atunci, deşi mă străduiam să respir cât mai rar şi uşor, până şi răsuflarea îmi trăda neliniştea; se auzea mai tare şi mai repezită decât ar fi trebuit.

Mi-am dus mâna la gură, ca să-mi opresc orice eventual sunet. După mişcarea buzelor, mi-am dat seama că el strivise o înjurătură urâtă între dinţi.

Un fir subţire, de aceeaşi culoare cu lemnul, pleca de undeva din interiorul fotoliului, prin tapiţeria pluşată, se lungea pe unul dintre picioarele din spate, ca apoi să dispară, aproape invizibil, pe sub lambriul de lemn dintre parchet şi perete. Microfonul propriu-zis, de la capătul

firului nu l-am văzut, dar bănuiam că era fixat undeva printre arcuri. Iar dincolo de perete probabil că se afla o masă de ascultare, de unde se înregistra tot ce se discuta în apartamentul meu. Când fusese oare instalat? într-o zi când nu fusesem eu acasă, asta era clar. Dar cu câtă vreme în urmă? înainte sau după ce plecase Heinrich? Şi cine îl instalase?

Ştiam deja cine. Figura lui îmi plutise în faţa ochilor tot timpul după noaptea de neuitat a revelionului de la Legaţia germană. În ciuda comportării curtenitoare, privirea fixă şi fără expresie din ochii lui încă mă mai înfricoşa când mi-o aminteam. Cuvintele lui de atunci – aparent nevinovate – îmi răsunaseră şi-mi răsunau în continuare în urechi. Îl avertizase încă de atunci pe Heinrich că era cu ochii pe el. Şi insistase să o facă de faţă cu mine, ca ameninţarea să aibă mai multă greutate.

Dar, dacă cel care instalase microfonul fusese Schulte – şi cât de uşor şi expert o făcuseră oamenii lui, nu lăsaseră nicio urmă şi nimeni nu-i observase intrând şi ieşind, când toată lumea stătea cu ochii şi urechile în patru pe după perdele, în dulcele obicei al pământului românesc –, numai ideea că cineva intrase în apartamentul meu când eu nu eram acasă mi-a trezit fiori de gheaţă pe şira spinării. Cineva străin îmi descuiase uşa, păşise pe covoarele pe care păşeam şi eu, îmi umblase printre mobile şi prin sertare şi poate chiar îmi pipăise cearşafurile, hârtiile şi obiectele de toaletă. M-am cutremurat de scârbă. Abia peste câteva momente am realizat că, de fapt, şi eu făcusem acelaşi lucru. Şi eu îi cotrobăisem lui Heinrich printre haine şi lucruri, printre hârtiile şi scrisorile private. Şi eu îi încălcasem teritoriul şi îi violasem intimitatea.

Instinctiv, mi-am întors ochii înspre el.

Deodată, oricât de odioase îmi păruseră gândurile acelea, mi-am dat seama, şi mai înspăimântată decât până atunci, că de fapt nu erau decât nişte frivolităţi oarecare. Frici fără noimă şi fără consecinţe. Microfonul acela din fotoliul meu semnifica ceva infinit mai grav – că fiecare cuvânt pe care-l rostisem până atunci, fiecare zgomot, fiecare sunet şi reacţie, fuseseră toate înregistrate, ascultate şi examinate pe toate părţile de nişte agenţi ai Gestapoului, ce căutau un motiv cât de mic pentru a se descotorosi de încă un ofiţer incomod, al cărui cuvânt atârna greu printre ceilalţi, aşa cum se descotorosiseră de atâţia alţii de-a lungul timpului, cei de stânga, cei cu viziuni anglo-americane sau pur şi simplu cei care criticaseră într-un fel sau într-altul regimul.

Înţelegerea faptului că-i pusesem lui Heinrich tot timpul viaţa în primejdie m-a lovit drept în moalele capului. M-am forţat să-mi amintesc pe loc cu cine vorbisem în ultimele luni, despre ce anume, dacă nu cumva zisesem ceva care ar fi putut să sune compromiţător, făcusem vreo glumă cu dublu înţeles, avusesem vreo reacţie necontrolată atunci când auzisem la radio ştirea despre atentat, ce cuvinte folosisem la telefon când o sunasem pe Miţi, dar eram prea surescitată ca să reuşesc. Şi dacă vorbisem într-o noapte prin somn? Sau, chiar în clipele de mai înainte, când mă luase gura pe dinainte, dacă Heinrich nu m-ar fi împiedicat la timp să vorbesc? Atunci ce s-ar fi întâmplat? *la seama, Lulli, s-ar putea să fli în pericol,* îmi spusese Miţi.

Mi-am amintit însă că, din nou, tăceam de prea multă vreme şi m-am silit să vorbesc. Şi am făcut-o cât am putut mai liniştit şi mai firesc:

— Nu vrei mai bine să stăm puţin pe balcon? Puţin aer curat o să-ţi facă bine, o să vezi.

L-am întins mâna şi l-am ajutat să se ridice.

Ploaia se oprise, norii se destrămaseră, dar încă nu apăruseră stelele; doar luceafărul, dilatat, depărtat şi pustiu, sclipea deasupra conturului întunecat al pădurii. Distingeam vag vârfurile rotunjite ale turlelor mănăstirii din vale, cele câteva vile, înalte şi nemişcate, cu toate ferestrele negre din cauza camuflajului, şi panglica cenuşie a şoselei pietruite şerpuind către Buşteni. Văzduhul nopţii, spălat de ploaie, mirosea pătrunzător, proaspăt şi vag dulceag, a cetină, pământ umed şi mâna Maicii Domnului. Era linişte. Doar streşinile mai picurau încet, iar câţiva greieri ţârâiau în iarba udă. M-am uitat cu coada ochiului la cealaltă uşă de pe palier, dar niciun sunet nu pătrundea dindărătul ei şi nicio luminiţă de dedesubt.

— Cum te simţi? l-am întrebat în şoaptă.

Era atât de linişte şi straniu, iar după ce tocmai aflasem că fiecare cuvânt îmi era ascultat, simţeam tot timpul nevoia să şoptesc.

— Obosit, mi-a răspuns el.

Mi-am încordat privirea să-i pot distinge expresia feţei prin întuneric, dar n-am reuşit. Socotind după ritmul regulat în care i se ridica şi i se cobora pieptul sub cămaşă, respira din nou aproape normal.

— Să intrăm atunci. S-a făcut târziu. Trebuie să te întinzi, să îţi recapeţi forţele. Mă duc după doctor.

— Nu. Nu vreau să mă ridic de aici. Sunt obosit. Sunt foarte, foarte obosit.

N-am mai insistat; doar mi-am rezemat capul de umărul său. Am stat pe verandă multă vreme, unul lângă altul, pe

duşumeaua umedă, cu spatele lipite de perete, fără să ne spunem niciun cuvânt. Şi nu tăceam numai pentru că ştiam că cineva ne asculta fiecare cuvânt, ci pentru că, indiferent cât de puţine vorbe rostisem, spusesem deja tot ce era de spus.

2.

— Îmi pare rău.

— Pentru?...

— Pentru Didi.

— Ah, a zis el, dar nu şi-a întors ochii înspre mine; privea în continuare numai înainte, prin furnicarul de oameni de pe Calea Victoriei. Însă după câteva momente lungi, tot fără să mă privească, a clătinat uşor din cap şi a spus: Şi mie îmi pare rău. Am copilărit împreună. Aş vrea ca măcar să pot să îi scriu mamei lui. O cunosc de când m-am născut.

— Nu poţi să îi scrii. Ştii asta.

— Ştiu. Dar numai la asta mă gândesc.

— Te rog, nu-i scrie, am şoptit, îndeştându-mi degetele pe mâneca tunicii lui. Nu poţi să atragi atenţia în niciun fel asupra ta. Te rog, Heinrich. Fă-o pentru mine. Mi-e atât de frică.

El doar a aprobat uşor, fără niciun cuvânt.

— Nici nu ştii ce frică mi-este, am murmurat din nou. În fiecare dimineaţă, fără excepţie, când mă trezesc fără tine, primul meu gând este dacă nu cumva asta a fost noaptea în care te-au arestat. Ţie nu ţi-e frică?

— Nu. Dacă m-ar spânzura, măcar aş scăpa mai repede. Urăsc aşteptarea.

— Te rog, nu vorbi aşa.

— Nu ai de ce să-ţi fie frică, mi-a şoptit el, după câteva

clipe de tăcere. Sunt toţi morţi. Didi, Langenscheidt, Stauffenberg, Witzleben. Sunt toţi morţi. Toţi cei cu care am luat eu personal legătura au murit. Numai eu am rămas în viaţă. Îţi făgăduiesc că n-are de ce să îţi fie frică. Crede-mă.

— Bine. Şi acum ce-o să fie?

— De unde să ştiu eu ce-o să fie?!… — De data aceea mi-a răspuns tăios, aproape ca şi cum m-ar fi repezit, dar tot fără să se uite înspre mine. — Nu ştiu ce va fi.

Din păcate, ştiam deja ce era şi bănuiam şi cam ce urma să fie.

— Aş vrea să…

— Te rog să mă ierţi, m-a întrerupt el brusc şi s-a uitat împrejur. Să vorbim despre altceva.

Dar eu n-am găsit nimic de zis, ci doar l-am strâns uşor de braţ. Apoi, nu ne-am mai uitat unul la altul multă vreme; ne urmăream fiecare paşii pe trotuarul încins. Pe cerul de vară, foarte înalt, albastru şi sticlos, fără nicio umbră de nor şi nicio dâră albă de avion, ardea un soare gigantic şi fierbinte. În afară de arşiţă, ce tremura înceţoşată peste asfaltul înmuiat, nimic altceva nu se clintea. Deşi era abia luna august, în copaci frunzele îngălbeniseră deja şi atârnau de crengi fără nicio vlagă. Întreg Bucureştiul era prăfuit şi veştejit, topindu-se de căldură. Din cauza luminii prea puternice, zidurile clădirilor păreau de un alb orbitor, ferestrele, multe dintre ele, rămase fără sticla geamurilor şi cu cercevelele zdrenţuite, se holbau parcă şi mai întunecate la trecători, umbrele se topeau grele pe la colţuri, iar molozul adunat după ultimele bombardamente zăcea fierbinte şi neclintit pe marginile trotuarelor, împrăştiind în jur un miros greu,

dulceag şi înecăcios, ca de mortăciune.

Bombardamentele încetaseră complet de două săptămâni şi se auzea că frontul din Moldova se stabilizase. Trăsurile şi automobilele umpleau din nou bulevardele, tramvaiele erau pline, negustorii ridicaseră obloanele prăvăliilor şi îşi reluaseră activitatea, pe lângă brutării mirosea a pâine caldă şi pe lângă cafenele a cafea proaspăt râşnită.

Bucureştenii rămaşi în oraş, îmbrăcaţi de vară, în haine deschise la culoare, din dril şi şantung, cu panamale şi canotiere din pai dintre cele mai cochete, în loc să lenevească moleşiţi la umbră, cum ar fi făcut înainte de război în astfel de zile fierbinţi, aşteptând să vină seara şi răcoarea, să poată ieşi pe la localurile de la Şosea, se vânturau deodată în sus şi-n jos după treburile lor, într-un du-te-vino continuu, animaţi şi binedispuşi, discutând tare, făcându-şi vânt cu jurnalele, ridicându-şi pălăriile din doi în doi metri pentru a-şi saluta cunoscuţii, şi bucurându-se din plin de zilele acelea atât de rare şi neaşteptate de tihnă. Aproape ca şi cum am fi presimţit cu toţii cât de scurtă urma să ne fie fericirea.

Deşi circumstanţele în care ne găseam noi doi erau dintre cele mai extravagante – dintr-un motiv neprecizat, ce ţinea, bănuiam eu, de lipsa din ce în ce mai acută de efectiv uman al armatei germane, concediul de convalescenţă al lui Heinrich se scurtase cu aproape o săptămână, astfel că se mutase din nou la Băneasa şi nu îl mai vedeam decât rar, eu mă mutasem în mansarda înghesuită de deasupra apartamentului meu, ca să evit microfonul din fotoliu, izolasem toate încheieturile uşilor şi ferestrelor, ca să nu iasă niciun sunet dintre cei patru

pereţi, căutam zilnic alte posibile microfoane, Heinrich îmi făcuse rost de un Walther[46] şi încerca din răsputeri să mă înveţe să îl folosesc şi în general acţionam cam ca în filmele de spionaj de la cinematograf –, în duminica aceea până şi noi ne comportam ca şi când nu ne-am fi aflat decât într-o zi ca oricare alta, în vreme de pace.

Mergeam împreună la un matineu de teatru, ca apoi să dejunăm în oraş. Eu îl ţineam de braţ, el îşi potrivea pasul după al meu, din când în când el se apleca către mine şi eu mă ridicam pe vârfuri înspre el, ca să ne şoptim ceva ce nu suporta amânare şi să ne surâdem complice, strecurându-ne singuri şi nevăzuţi printre lume, iar totul era atât de simplu şi de minunat.

Dar iată că eu, în doar câteva cuvinte, reuşisem să şterg magia momentului.

— Doamne, dar ce căldură! am exclamat.

— Nu este chiar atât de cald.

— Tu eşti mai friguros decât restul lumii.

A înălţat uşor din umeri.

— Cum e în Lisabona? m-am trezit deodată întrebând. Tot aşa cald?

— Şi mai cald. De ce?

— Mă gândeam unde să ne mutăm după război.

— Lisabona nu-i deloc o idee rea. Sunt portocali peste tot. Şi multă lume, viaţă de noapte, cazinouri, concerte, restaurante… Iar vinurile sunt excelente, majoritatea dulci. Ţie ţi-ar plăcea cu siguranţă.

— Ţie nu?

— Din păcate, nu ştiu dacă e cazul să-ţi faci prea multe speranţe în ceea ce mă priveşte. Am o presimţire că, după

46 Walther P38, pistol german semi-automatic, de calibru 9 mm

ce-o să se termine războiul, n-o să se înghesuie prea tare Europa să acorde azil foştilor ofiţeri germani. Aşa că nu cred să am prea multe opţiuni disponibile.

— Nu contează, am spus, alungând un gând neplăcut cu o mişcare a mâinii. Ne ducem în Brazilia. Sau în Groenlanda. Mă apuc şi de pescuit la copcă dacă e nevoie. Mergem unde vrei tu. Vin după tine oriunde.

Abia după ce am rostit cuvintele am realizat – cu o înfiorare până atunci necunoscută – că, deşi vorbeam despre un viitor în care războiul se sfârşise, niciunul dintre noi nu mai spusese „să rămânem", aşa cum o făceam în urmă cu ceva timp. Niciunul nu mai rostise România sau Germania. Nici acum nu ştiu de ce; poate că a fost un presentiment comun a ceea ce avea să fie, dar în clipa aceea de calm şi pace, atât de rară, nici eu, nici el nu l-am rostit cu voce tare.

El n-a zis nimic, doar mi-a strâns din nou degetele întrale lui, iar eu mi-am scuturat capul, ca să-mi alung acelaşi gând. Nu voiam – nu puteam – să mă gândesc la altceva decât la clipa de faţă. Dacă o făceam, riscam să înnebunesc pur şi simplu.

Dar gândurile refuzau pur şi simplu să se supună voinţei. Şi, pentru că încă îmi mai frământam cuvintele lui în minte, chiar în faţa imobilului Kretzulescu, ce adăpostea elegantele librării Bucholz, nu eram foarte atentă, astfel că, în aglomeraţia de pe trotuar – îngustat şi mai tare de un autocamion militar parcat neregulamentar, de mormanele de moloz şi câteva grinzi prăbuşite şi probabil lăsate acolo pentru veşnicie să putrezească în mijlocul drumului –, m-am lovit de cineva. Sau, mai degrabă, cineva s-a lovit de mine. Am fost cât pe ce să-mi pierd echilibrul.

Degetele lui Heinrich s-au încordat însă imediat pe braţul meu şi m-au susţinut pe două picioare.

— *Allô, Lulli, mais tu fais quoi là?'49...* Nu mai cunoşti lumea?

Glasul familiar, răsfăţat şi înalt, s-a ridicat uşor, plutind timp de câteva clipe în văzduhul dintre noi, ca o muzică.

Abia am recunoscut-o sub pălăriuţa cochetă din pai, cu borul cel mare ridicat de pe ochi şi prins cu un trandafir mare şi fistichiu, din catifea *mauve.* Prezenţa ei în faţa mea, după atâta timp, era atât de neaşteptată, încât, timp de câteva secunde, doar m-am uitat la ea, aproape fără să-mi pot crede ochilor.

— Elvira! am reuşit în cele din urmă să spun, copleşită de emoţie.

— Elena din Troia! a ciripit şi ea suav la mine, toată numai un surâs.

Îmbrăcată după ultimul jurnal de *mode,* purta un colier din perle în jurul gâtului, o rochie albă strânsă pe mijloc şi etala un *décolletage* de-a dreptul impresionant, ce-i dezgolea pe jumătate pieptul alb şi plin. Buclele ei blonde şi lucioase, coafate după moda zilei, fără ca pălăria să le strice în vreun fel căderea, îi încadrau drăgălaş feţişoara rotundă, alb-rozalie, ca de păpuşă rusească de porţelan. Ca întotdeauna, guriţa ei micuţă şi umedă, în formă de inimioară, surâdea cu dinţi mici şi albi, iar ochii îi jucau în cap. Şi-a scuturat uşor poalele rochiei, şi-a aranjat cu ostentaţie cordonul lat din talie şi, privindu-mă cu reproş pe sub gene – ca şi cum eu dădusem peste dânsa, nu ea peste mine –, m-a îmbrăţişat. Elvira era bine şi din nou lângă mine. Simţeam cum ochii mi se umplu de lacrimi, dar am reuşit să mă stăpânesc şi să nu plâng. Însă îmi

venea să nu-i mai dau drumul din braţe niciodată.

Puţin surprins de asemenea efuziune înflăcărată neaşteptată, Heinrich a făcut jumătate de pas în lateral, ca să-i ofere ei loc suficient de desfăşurare. Dar Elvira nu şi-a întors deloc privirea de la mine, ca şi cum nici nu băgase de seamă că se afla şi el acolo, ditamai 149 Alo, Lulli, dar ce faci?

Bărbatul, în uniformă germană şi cu aproape două capete mai înalt decât ea.

— *Mais,* Lulli dragă, *quelle extraordinaire coïncidence!'50* a suspinat ea în continuare. *Et que tu es belle!'5'* – Mi-a cuprins amândouă mâinile într-ale sale, m-a măsurat de sus până jos, obligându-mă să fac şi o piruetă pe sub braţul ei, ca să mă poată observa mai bine. — Cât mă bucur să te văd! *Tu m'as trop manquée! Carrément!'52...* Mi-a aruncat din nou un surâs drăgălaş, fără ca figura ei veselă şi îmbujorată să trădeze în vreun fel dacă remarcase sau nu ceva ieşit din comun la mine.

— Nu-mi vine să cred că te văd în sfârşit! M-am gândit tot timpul ăsta la tine. Tot timpul. Dar cum ai… Însă mi-am luat repede seama vorbelor şi am continuat cu altceva, încercând să-mi ascund de Heinrich emoţia din glas: Ce multă vreme a trecut!

— *Et oui, le temps passe şi vite, n'est-ce pas?!'53...* Dar ce vină am eu dacă pe tine nu te mai întâlneşte nimeni pe nicăieri!… Te-ai făcut tare, tare nesuferită, maşerica mea, parol! Nu mai ai niciun pic de haz!… Dar ia mai bine zi-mi tu repede nişte noutăţi pasionante, ca să te iert!

— Eu?! Ce noutăţi pasionante să-ţi zic eu? Parcă tu erai meştera în indiscreţii!

— *Bah,* de data asta chiar n-am nimic demn de povestit,

a făcut ea, încreţindu-şi uşor năsucul câm. Eterna serie de plictiseli şi mizerii!... Prin toate saloanele numai psalmodieri lungi şi proaste, fandoseli, pasienţe şi restul gărgăunilor! Atâta. *J'en ai par dessus la tête!'54* Mintenaş vin bolşevicii peste noi, iar cuconetul tot nesimţitor! E dezolant, zău aşa!... îţi spun cinstit, *chérie, plus ça change, plus c'est la même chose!'55* a mai adău-
150 Dar, Lulli, ce coincidenţă extraordinară!
151 Şi ce frumoasă eşti!
152 Mi-a fost foarte dor de tine! Clar!
153 Timpul trece atât de repede, nu-i aşa?!
154 Mi s-a luat până peste cap!
155 Cu cât se schimbă lucrurile, cu atât rămân la fel! gat ea după câteva clipe cu un alt oftat de plictiseală, şi a strâmbat uşor din boticul ei roşu la mine, ca şi cum eu aş fi pretins că lucrurile nu stăteau exact aşa cum zicea ea. Dar poftim, fericite cele sărace cu duhul, că doar a lor va fi împărăţia cerurilor! Şi se pare că şi foarte curând. Numai azi nu-i mâine...

Am ezitat puţin în faţa cinismului ei neascuns, neşti- ind exact cum să reacţionez. Şi despre ce vorbea? Ce saloane? Ce plictiseli? Dar apoi, vrând-nevrând, în faţa uităturii angelice pe care mi-a aruncat-o, a trebuit să surâd din nou.

— Zi-mi mai bine ce-i cu tine! a ciripit ea în continuare.

— Cum mă ştii, Elvirica dragă. Nimic nou. Numai când dorm nu fac glume proaste. Dar cu tine ce-i?

— Cum mă ştii, Lulli dragă. Nimic nou. Mă-ntind pe spate, desfac picioarele şi mă gândesc la România.

După câteva momente de tăcere stupefiată, m-am uitat cu coada ochiului la Heinrich, să văd dacă nu cumva prinsese ce zicea ea de fapt acolo. Însă, ca de obicei, figura

lui nu trăda nimic. Aştepta politicos ca mai întâi să îi fie prezentat doamnei necunoscute, ca apoi să-şi permită să intervină în conversaţie.

— Poftim? am întrebat eu, şi mai confuză decât până atunci. Adică…

„Voiam să văd dacă într-adevăr eşti aşa de inteligentă cum se spune. Nu eşti.”

Ecoul acelor cuvinte uitate mi-a răsunat chiar atunci în amintire şi, în sfârşit, am înţeles. Miţi şi Elvira mă jucaseră pe degete.

— Haide, *chérie,* nu mai face figura asta ofensată! a spus Elvira chiar atunci, ca şi cum mi-ar fi ghicit gândurile. Ştii şi tu că mă iubeşti prea mult ca să nu mă ierţi!… *Et plus encore'56,* dacă stau şi mă gândesc, mai degrabă eu ar trebui să fiu aia ofensată. Să crezi tu că eu m-aş putea lăsa… A făcut o pauză strategică, şi-a dres teatral glasul în spatele palmei, a tras cu ochiul la Heinrich, după care a continuat:*…cucerită* atât de uşor! Aşa mă cunoşti tu pe mine?!… M-am indignat când am auzit! 156 Şi mai mult

— Unde ai fost? am întrebat încet, printre dinţi, încercând pe cât posibil să-mi ţin furia în frâu, ca să nu mă simtă Heinrich.

— Atunci sau în general? a întrebat ea, clipind inocentă. Pe ici, pe colo, ştii tu. Au *millieu des événements'57,* ca de obicei.

— Atunci, Elvira, atunci.

— La Braşov, *ma chérie.* La *Palace,* la Aro. Unde altundeva?!… Am plecat în mare viteză, iartă-mă că n-am apucat să-ţi las vorbă. Aveam nevoie urgentă de aer curat… Dar a fost înfiorător de aglomerat oraşul, *crois moi!* Nu m-am distrat aproape deloc… Iar apoi, ridicând

nonşalant din umeri: *C’est même pas de ta faute’58, ma Lulli!* în Bucureştiul ăsta, dacă scapi undeva un găinaţ, pe partea cealaltă iese ditamai balega! Cred şi eu că circulă… de-alde ăştia ca noi pe aici ca la ei acasă!… Nu trebuie să crezi şi tu chiar aşa tot ce-auzi!

— Nu-mi vine să cred, am şoptit, după alte câteva momente de tăcere tensionată şi aproape fără să-mi pese dacă Heinrich înţelegea sau nu ce spuneam; atât eram de furioasă pe ea. Nu-mi vine să cred că mi-ai făcut aşa ceva, am repetat. Tu, dintre toată lumea.

— Tu vorbeşti?!… Să te măriţi şi eu să nu fiu acolo! Mi se rupe inima când îmi amintesc. Îngrozitor. *Dls-moP58,* măcar s-a zis fraza aia clasică de la cinematograf? Aia cu „dacă există cineva prezent care ştie de ce acest cuplu n-ar trebui să se căsătorească, să vorbească acum sau să tacă pe vecie’? Aş fi ridicat imediat mâna! *Mais voilà…*

Însă, în acelaşi timp, ca şi când şi-ar fi amintit ceva, s-a întors dintr-o singură mişcare către Heinrich şi, în sfârşit, I s-a adresat:

— *Und du, mein lieber Offizier, siehst aus der Nähe noch attraktiver aus!’60*

157 în mijlocul evenimentelor

158 Nici măcar nu-i vina ta

159 Spune-mi

160 Iar dumneata, dragul meu ofiţer, arăţi chiar şi mai atrăgător îndeaproape!

Spre surpriza mea neţărmurită, i s-a adresat într-o germană fluidă şi sigură, aproape fără cusur. Habar n-avusesem că vorbea atât de bine germana.

Deşi evident nedeprins cu o asemenea familiaritate îndrăzneaţă din partea unei femei necunoscute, Heinrich

n-a comentat în niciun fel remarca, ci doar a înclinat uşor din cap în direcţia ei, surâzându-i vag. Se silea din răsputeri, în ciuda diferenţei de înălţime, să o privească numai în faţă, să nu-şi coboare ochii înspre pieptul ei mult prea decoltat, care se cerea admirat. Cu toată furia şi dezamăgirea, era imposibil să nu înregistrez imediat umorul situaţiei.

— Permiteţi-mi să fac prezentările, am spus.

— Mă bucur de cunoştinţă! s-a pisicit Elvira la el, scuturând cochet din cap şi întinzându-i mâna.

El i-a sărutat vârful degetelor, sobru şi corect, înclinându-se uşor în faţa ei. L-a dăruit câteva cuvinte politicoase şi a privit-o aşa cum privea dânsul pe toată lumea, grav, cu zâmbetul acela rezervat al lui, mai mult o umbră în colţul buzelor, amabil, dar distant. Însă Elvira, pentru că era Elvira şi aşadar nu se putea altfel, s-a ridicat imediat pe vârfuri – mărunţică cum era, mai micuţă decât mine, a trebuit să se întindă din tot trupul ca să ajungă până la el –, şi-a ridicat lung braţele, l-a apucat de după gât şi l-a sărutat zgomotos pe amândoi obrajii.

— Dar ce bine miroşi dumneata! a exclamat ea. Şi a parfum, nu a băutură! Cu ce colonie-ţi dai după bărbierit?

Tăcere.

Heinrich doar a clipit de mai multe ori, iar buzele i s-au întredeschis uşor, dar în rest şi-a stăpânit în mod admirabil uimirea. Peste câteva momente însă, l-am surprins uitându-se zăpăcit cu coada ochiului înspre mine, aşteptând probabil vreun semn despre cum anume ar fi trebuit să reacţioneze. Dacă exista pe lumea asta o persoană capabilă să-l pună pe Heinrich în încurcătură din doar câteva cuvinte, atunci cu siguranţă Elvira era aceea.

Iar spre ghinionul lui, la cum o cunoşteam eu, de-abia se pornise.

— Nu ştiu cum se face, *mein Herr,* dar până acum, de fiecare dată când am dat ochii de dumneata s-a întâmplat să fii… ăăă… Lulli, *comment on dit «alcoolisé à fond» en allemand?'6'…* Transportat, *voilà.* Într-o zi mai demult, ţin minte că mai aveai puţin şi adormeai cu capul pe masă, la Chateaubriand… Şi nici măcar n-ai binevoit să-ţi ceri iertare când te-ai izbit de mine la ieşire, aşa erai de îmbufnat! *Ça ne se fait pas!'62*

— În acest caz, permiteţi-mi să-mi cer iertare acum. Am fost neîngăduit de neatent.

— Nu e nevoie, zău aşa!… Mai ales că eu ştiam deja că dumneata de fapt sufereai dintr-un grozav *chagrin d'amour'63,* aşa că ţi-am iertat oricum numaidecât impoliteţea…

— Sunteţi prea amabilă. Şi, după câteva momente, îndinându-şi uşor capul către ea: Mă măguleşte faptul că o doamnă aşa de fermecătoare ca dumneavoastră îşi aminteşte atât de lămurit de mine.

— Ei, poftim chestiune! Doar acum nu-ţi închipui cumva că mi-ar fi fost în vreun fel dificil să te ţin minte! Dumneata eşti întocmai genul acela de bărbat!…

— Care gen?

— Genul de care femeile îşi amintesc imediat.

— Ah! întotdeauna am ştiut că m-am născut sub o stea norocoasă.

— *Et puis,* a continuat însă Elvira repede, aproape fără să răsufle, nu mult după ce te-am întâlnit la Chateau, atunci la concert, ştii dumneata, când erai însoţit de o altă femeie, şi atunci te-am simţit… Şi nici n-ar trebui să mai

zic, dar ce tărăboi ai mai stârnit şi la Athénée! Nu că alde Lăzărescu n-ar fi meritat cu vârf şi îndesat o scărmăneală, *mais oh là là!* îmi bate inima mai tare numai când îmi amintesc ce-a fost apoi! Doar despre încăierarea aia s-a vorbit toată iarna prin Bucureşti. Mai că n-aveau cucoanele lacrimi în ochi de invi-

161 Cum se spune *beat rangă* în germană?

162 Asta nu se face!

163 Inimă frântă die!... Mi-aş tăia şi-o mână să aflu ce anume ţi-a spus Lăzărescu de a reuşit să te scoată în halul ăla din sărite tocmai pe dumneata!... A tăcut timp de mai multe secunde, ca şi cum ar fi aşteptat o mărturisire, dar apoi, pentru că el n-a scos un cuvânt, a oftat, dezamăgită, şi a continuat repezit: *Et oui,* bănuiam eu că eşti prea delicat să împărtăşeşti chestiunile astea... însă cred că te aflai şi atunci... hm... sub influenţă. Nu de alta, dar la cum te văd eu de-aici, dumneata nu prea pari genul care face pe nebunul aşa, degeaba!... — A fluturat lung şi inocent din genele ei rimelate. — *Voilà donc* cum se face că acum, domnule baron, dacă eu aş fi o femeie ceva mai susceptibilă, aş putea fi tentată să cred că de fapt dumneata cam ai o problemă!... Norocul dumitale că nu sunt.

De data aceea însă, Heinrich nu i-a mai răspuns. Şi, pentru că aveam mâna aşezată pe braţul lui, mi-am dat seama într-o clipită cât de tensionat devenise. I se şterse orice urmă de amuzament de pe figură; deodată o fixa pe Elvira foarte atent, cu o curiozitate rece.

— Nu vorbeşte serios, *Schatzi,* i-am şoptit eu stânjenită, după câteva momente foarte lungi de tăcere. Aşa glumeşte dânsa... lar apoi, uitându-mă doar la el, ca şi cum nu

Elvirei îi vorbeam de fapt, am adăugat: Ea a avut întotdeauna o predispoziţie aparte de a observa lucrurile care celorlalţi le scapă.

— Nu predispoziţie, *ma chérie,* har divin, m-a corectat ea serioasă, uitându-se numai la Heinrich şi surâzându-i în continuare.

Dar privirea lui rămăsese de gheaţă. Aveam deodată impresia că, în ultimele câteva minute, până şi văzduhul, până atunci atât de fierbinte, aproape sufocant, se răcise cu vreo zece grade. Tensiunea era aproape palpabilă.

— Cu dumnealui nu se prea poate glumi, aşa-i? m-a întrebat Elvira după alte câteva secunde scurse în aceeaşi tăcere grea şi tensionată, cu o şoaptă teatrală, dar uitându-se tot numai la el; şi a făcut-o tot în germană, ca şi până atunci, ca să fie sigură că se făcea înţeleasă. Domnia Sa pare obişnuit numai să împartă ordine!

— Din nefericire pentru mine, *gnädige Frau, în* ultima vreme primesc mai multe ordine decât împart, i-a răspuns el într-un târziu, liniştit. Cât despre glumit, spre deosebire de alţii, se întâmplă ca eu să prefer să glumesc inteligent, nu doar ca să râd.

Am rămas încremenită în loc. Am clipit de câteva ori, dar tot nu-mi venea să cred. Ce se întâmpla? Nu mai înţelegeam nimic. Însă Elvira nu numai că nu s-a ofensat de extraordinara lui impertinenţă, dar a izbucnit în râs:

— *Ah, voilà! Notre chevalier teutonique'64* nu numai că posedă simţul umorului, *mais il sait même faire le malin!'65* Cine-ar fi crezut?!… Să fie oare atunci adevărat că umorul nemţesc nu este doar un mit?

El n-a replicat, i-a dăruit doar un surâs scurt, îngheţat şi sarcastic, şi şi-a întors privirea de la ea, iar Elvira, la

rândul ei – că doar nu era să se lase mai prejos! —, s-a întors către mine şi, uitând complet că numai ceva mai înainte îmi spusese că n-avea nicio noutate, mi-a zis de la obraz, suficient de tare încât să fie sigură că auzea perfect şi el:

— Şi câte chestiuni picante aş mai avea să-ţi povestesc, draga mea! Numai dacă dumnealui ar avea bunăvoinţa să se retragă puţin…

— Permiteţi-mi să mă retrag, a spus Heinrich, de data aceea părându-mi de-a dreptul scos din fire, în ciuda perfectului său calm şi vocii egale şi coborâte. Îmi cer iertare, am fost atât de prins cu istoria aceasta fascinantă despre mine însumi, încât, în aroganţa mea, nici nu mi-am dat seama că vă distrăgeam de la… de la…

— Chestiunile noastre femeieşti, l-a ajutat ea.

El a mai privit-o cu atenţie timp de câteva momente. După aceea, şi-a înclinat uşor capul şi a dat să plece. Însă s-a răzgândit, şi-a întors din nou ochii către ea, a măsurat-o încă o dată de sus până jos, ca apoi,

165 Dar chiar ştie să facă şi pe răutăciosul! pe neaşteptate, să se aplece şi să-i şoptească ceva la ureche. N-am auzit ce i-a spus, dar am văzut cum, într-o singură clipă, ochii ei s-au lărgit, iar guriţa i s-a întredeschis de încântare scandalizată, rotunjindu-se. Cu ochii mari, s-a uitat repede de la mine la el şi înapoi, şi-a muşcat buza de jos, dar n-a comentat nimic.

Heinrich s-a îndreptat din umeri şi, la fel de sarcastic ca şi până atunci, i-a spus:

— Asta ca să nu cumva să vă tăiaţi vreo mână.

Apoi, şi-a ridicat uşor chipiul, a salutat-o scurt din cap şi

s-a depărtat câţiva paşi, oprindu-se în faţa vitrinelor înalte ale librăriei, unde a început să studieze cărţile, fără să-şi mai întoarcă ochii înspre noi.

— *Ça a été un vrai plaisir, monsieur!*”[47] a strigat însă Elvira după el, cu aceeaşi voce dulce a ei, provocatoare şi alintată, aproape făcând să răsune Calea Victoriei de drăgălăşenia ei. Dar apoi, întorcându-şi privirea către mine, mi-a zis, de data aceea însă pe un glas rece şi liniştit: Dar ce bărbat încântător, *ma chérie’.* Te poate îngheţa numai cu privirea…

— Ce-a fost asta?! aproape că am strigat eu, în sfârşit putând să-mi las furia liberă.

— *Au moins il est toujours aussi fou de toi!*”[48] a spus însă ea, ca şi cum nu m-ar fi auzit. Se poartă cu tine de parc-ai fi din sticlă de Galle! Şi, tot aşa, fără să-mi lase timp să zic şi eu vreun cuvânt, a continuat imediat: Dar ia zi-mi tu mie, *ma p’tite,* aşa, ca-ntre femei, suferi şi tu de pasiune dintr-aia nestăpânită, precum bietul Werther? Din interes pur academic întreb, pe cuvânt… Chiar te face neamţul ăsta rece să răsufli grăbit şi întretăiat şi să-ţi bată inima mai tare?

— Nu. Dimpotrivă. Abia pot să respir în preajma lui. Îmi opreşte inima-n loc.

Într-o singură clipă, lucirea zeflemitoare din ochi i s-a stins, iar surâsul i-a pierit de pe faţă.

— Mult mai grav, a murmurat după câteva momente.

Văzând că reuşisem în sfârşit s-o fac să tacă şi să mă asculte, am continuat, de data aceea coborându-mi involuntar vocea:

47A fost o adevărată plăcere, domnule!

48Măcar este la fel de nebun după tine!

— Dumnezeule, Elvira, cum ai putut să-mi faci aşa ceva? Cum? Măcar îţi dai seama?

— Trăim vremuri excepţionale, Lulli, mi-a răspuns ea simplu, serioasă.

— Nici să nu-ndrăzneşti să-mi spui asta acum! M-am săturat de replica asta până peste capi… Credeam că mă iubeşti.

— Te iubesc. Foarte mult, de altfel, Iartă-mă, dar…

— Şi ce-i cu tine? am întrerupt-o eu din nou. Ai înnebunit? De când te joci aşa cu vorbele? Heinrich înţelege limba română!… Şi nu e deloc aşa de prost cum se pare că are toată lumea impresia.

— Am observat.

— Şi atunci?… De ce te-ai purtat aşa cu el? De ce nu îl placi? Doar pentru că e neamţ?

— El nu mă place pe mine.

— Până acum câteva momente, nici măcar nu te cunoştea.

— *Voilà* că aici te înşeli, drăguţă mioară. Ce s-a întâmplat s-a întâmplat tocmai pentru că dumnealui mă cunoaşte. Şi nu numai că mă cunoaşte, dar şi că îmi poartă o antipatie grozavă… Şi te asigur că nu din vina mea! a adăugat ea apoi, mijindu-şi ochii la mine, aparent vexată. De data asta, eu n-am făcut nimic.

— Habar n-am despre ce vorbeşti.

— Vezi tu, *ma chérie,* mi-a şoptit, după ce s-a uitat din nou roată în jur şi făcând un semn uşor către Heinrich, s-a întâmplat ca eu şi dumnealui să ne întâlnim şi într-o seară când era treaz. Chiar mai mult decât treaz. Eu eram cu Rudi într-un local de noapte, iar el venise să se vadă cu careva. *Et non, c'était pas une damé'63,* ci un *Offizier* de-ai

lor… Banditul de Rudi era mort de beat şi nu dădea importanţă, dar dumnealor l-au observat şi s-au retras imediat. Iar localul unde ne-am întâlnit 168 Şi nu, nu era o damă atunci nu e vreun Melody, să fie plin numai de cremă şi elită nemţească… Mă rog, să zicem că Rudi nu se preumblă pe acolo şi în interes de serviciu. Probabil că atunci mi-a reţinut şi mie figura. A trecut chiar pe lângă noi… N-am avut ce să fac, că doar nu era să mă ascund sub masă… *Les risques du métier*[49]*, ma belle.*

— Oh! am exclamat. Şi de ce a trebuit neapărat să-i aduci aminte? Nu părea să te fi recunoscut.

— Mă plictiseam, mi-a răspuns ea calmă. Plus că am vrut şi să-l fac să-şi iasă oleacă din pepeni…

— Uite că n-ai reuşit!

— Numai Barbu reuşeşte, a râs ea, la fel de nepăsătoare ca şi până atunci.

— Adică?

— Haide, că am reuşit şi eu *un p'tit peu*[50]*.* Dar, din păcate, dumnealui e exact genul ăla pe care nu pot eu să-l sufăr… Spune mereu exact ceea ce te aştepţi să spună, dar în acelaşi timp, nici măcar nu se oboseşte să ascundă că gândeşte complet altceva… Mi-a aruncat rapid o ocheadă: De fapt, vă asemănaţi aşa de tare încât mă ia cu frig! Brrr! … S-a scuturat din tot trupul, ca şi cum ar fi fost într-adevăr pătrunsă de-un frison, însă imediat apoi, aproape în aceeaşi secundă, fără să permită niciun moment de pauză

49Riscurile meseriei

Puțintel

50Expresie intraductibilă, ce face referire la fluturașul ce zboară din floare în floare și care este somat să stea locului un minut. Stai puțin! Așteaptă puțin etc.

în conversaţie, a exclamat din senin şi din nou pe tonul ei obişnuit, monden şi răzgâiat: *Minute papillon!’7’* Să nu crezi cumva că n-am observat că eşti cât o lubeniţă coaptă!

Era o exagerare de-a dreptul scandaloasă – rochia pe care o purtam avea un croi lejer, ce nu-mi urma linia corpului, ascunzându-mi astfel aproape complet pântecele rotunjit –, dar, când i-am răspuns, deşi mă simţeam încă iritată, tot n-am putut să ascund complet faptul că mă cam încerca un zâmbet:

— N-aveam nici cea mai mică îndoială c-ai să observi.

— Ce mă bucur! O să fiu *tante* Elvira! De când aştept!… Iar de-acum încolo, când o să mai schimbe cuconetul impresii despre noi pe la ceaiuri, dintre amândouă, eu o să fiu *aia mai subţirel* Era şi timpul!… Asta, *bien sûr,* dacă sub sovietici o să mai apuce blago- rodniciile dumnealor să se ţină de mofturi dintr-astea burgheze. *À propos,* te-ai apucat să-l citeşti pe Lenin? Nu?!… Grav! începe să fie mare nevoie!… Dar despre filosofia marxistă ce părere ai?

Mi-am ridicat ochii către ea şi am căutat să-i întâlnesc privirea, să văd dacă nu cumva făcea din nou cine ştie ce glumă sinistră, dar n-am putut să-mi dau seama.

— De ce eşti încă aici? m-a întrebat ea apoi, fără nicio tranziţie şi atât de încet, încât abia am auzit-o. Iar de data aceea tonul îi era serios.

— Poftim?

— Având în vedere că plouă cu bombe, năvălesc bolşevicii peste noi şi mata ai decis că tocmai acuma ar fi momentul cel mai prielnic să-i faci un plod unui ofiţer neamţ, de ce eşti…

— Te-am auzit perfect de prima oară, am întrerupt-o eu. Tu de ce eşti încă aici?

— Eu urmez să-mi iau zborul, *ma chérie.* Şi chiar foarte curând. Dar eu te-am întrebat prima.

— Nu cred că asta este în vreun fel treaba ta. Mai ales acum.

— Dumnealui – a făcut un semn din cap peste umărul ei către Heinrich, fără însă se uite într-acolo – ce părere are despre toată chestiunea?

— Nu are de ales. Nu-i după el.

— *Ma p'tite* Lulli, dumnealui ştie ce ştie. Dacă o să se instaleze un nou regim, oricare ar fi ăla, oricum ai suci-o şi-ai învârti-o, noi două n-o să fim decât nişte târfe care şi-au desfăcut picioarele pentru fascişti.

— El nu e fascist! am reuşit să spun după câteva momente de tăcere uluită, sufocată de atâta nedreptate.

— *Eu* ştiu asta, a şoptit ea, accentuând cuvântul şi privind din nou în jur, nerăbdătoare. Nu şi restul lumii. Deci asta n-o să schimbe în niciun fel situaţia.

— Ce vrei să zici?

— Se aud o mulţime de chestiuni grozave.

— Întotdeauna se aud chestiuni grozave. Nu înseamnă neapărat că-s şi adevărate.

— *Ma chérie,* experienţa ar fi trebuit totuşi să te lămurească până acum că ceea ce aud eu este în mare parte adevărat.

Iar în clipa imediat următoare, după ce s-a uitat cu coada ochiului în jurul ei, să se convingă că nimeni nu trăgea cu urechea la *tête-à-tête-u*| nostru – însă nicio umbră nu se mişca în spatele vitrinelor prăvăliilor de la parterul imobilului şi nimeni dintre cei ce treceau pe lângă noi sau pe trotuarul celălalt nu ne arunca vreo privire –, s-a aplecat uşor înspre mine şi, tocmai în momentul când pe

stradă trecea un tramvai, ce zdrăngănea pe şine şi suna nervos din clopoţel, şi-a coborât şi mai tare glasul şi mi-a şoptit, abia mişcându-şi buzele, înţepenite într-un surâs:

— Antonescu nu mai are sprijinul Regelui. Ceva se va-ntâmpla. Foarte curând. Iubitul tău să fie cu ochii în patru.

Timp de câteva momente nesfârşite, cuvintele ei au rămas suspendate undeva în aer.

— De unde ştii? am întrebat-o apoi; atât de încet încât abia reuşeam să-mi aud eu însămi vocea.

— Am prins undeva o şoaptă.

— Şi ce crezi că înseamnă?

— Exact ceea ce crezi şi tu.

După aceea, coborându-şi ochii şi prefăcându-se că îşi căuta ceva în poşetă, mi-a mai azvârlit o vorbuliţă, la fel de enigmatică ca şi cele de până atunci:

— Ştii istorioara aia cu cocota care cobora dealul de la Cruce?!… Toată lumea ştia că dumneaei venea de la Cruce, ştia şi dânsa că fusese la Cruce, dar toţi o tratau cu *madame* în sus şi *mademoiselle* în jos… O folosim, o uzăm bine şi-apoi o coasem, ca să pară fată mare.

Iar apoi, din senin şi pe complet alt glas decât până atunci, glasul ei obişnuit, frivol şi jucăuş, s-a întins către mine şi, fără să mă lase să mai zic vreun cuvânt, m-a sărutat zgomotos pe amândoi obrajii şi mi-a spus:

— Pe mine te rog să mă ierţi, *ma belle,* dar trebuie să te las. Am întârziat la o chestiune importantă. Însă telefonează-mi şi tu când ai timp, *d'accord,* dragă?… Să ieşim şi noi la Nestor la o ciocolată, să mai bavardăml… *Je t'embrasse, ma chérie!*"[51]

Şi-a aranjat mai bine borul pălăriei, mi-a mai dăruit două

51 Te sărut, draga mea!

sărutări – pe lângă obraji –, s-a întors pe călcâie şi a pornit-o în josul Căii Victoriei, sprintenă şi vioaie ca întotdeauna, legănându-şi şoldurile şi privind lung în vitrine. După câteva secunde, silueta ei micuţă, cu soarele în faţă, s-a pierdut în lumea pestriţă ce împânzea trotuarul, iar eu n-am apucat să-i spun c-o iert şi să-i mulţumesc că-i salvase viaţa lui Heinrich decât mulţi ani mai târziu.

3.

— Să presupunem – prin absurd, bineînţeles – că amica ta chiar ar fi mai bine informată decât Gestapoul, SS-ul şi toate serviciile noastre de informaţii la un loc… Dar de ce să-ţi fi spus ţie aşa ceva? Asta nu pricep eu. Să zicem că nu te-a minţit şi…

— Nu m-a minţit, l-am întrerupt eu.

Dar el nu şi-a întors privirea înspre mine, ca şi cum nici nu m-ar fi auzit. Aplecat înainte pe sofa, cu coatele sprijinite pe coapse şi degetele ambelor mâini bătând uşor darabana pe paharul cu coniac, se uita doar înăuntrul lui, la lichidul de culoarea chihlimbarului lovindu-se de cristalul pereţilor la fiecare mişcare a degetelor sale şi reflectând lumina amurgului. Îşi dezbrăcase vestonul şi-şi lărgise cravata, iar ochii îi erau sticloşi şi umerii încordaţi; semne certe că băuse iarăşi mai mult decât ar fi trebuit. Sticla de Hennessy, deja mai bine de jumătate goală, stătea martoră pe măsuţa joasă din faţa sofalei. În liniştea desăvârşită care se lăsase, auzeam numai cum, undeva în depărtare, dincolo de linia pădurii, se rostogolea răsunetul metalic şi tărăgănat al clopotelor mănăstirii, ce chemau la vecernie.

— Şi cum se face că eşti aşa de convinsă că nu te-a minţit? m-a întrebat el într-un târziu, ridicându-şi ochii din

pahar şi întâlnindu-mi privirea.

— Nu sunt convinsă. Nu am cum să fiu convinsă. Pot numai să *am impresia.* Şi am impresia că nu m-a minţit… Cum am şi impresia că m-am lovit de ea în mijlocul Bucureştiului tocmai pentru că voia să-mi zică istoria asta. Nu ştiu cum altfel aş putea să te fac să înţelegi… Să zicem că, de-a lungul vremii, mi-am dat seama că nu te întâlneşti niciodată cu Elvira din pură întâmplare… M-am auzit însă vorbind şi am realizat cât de ciudat trebuiau să sune cuvintele acelea pentru el, aşa că am renunţat şi am scurtat-o: E foarte greu de explicat. În cazul ăsta trebuie pur şi simplu să mă crezi pe cuvânt.

— Întotdeauna te cred pe cuvânt.

— Sună totuşi atât de improbabil? Tu ce crezi? Care sunt şansele chiar să se întâmple aşa ceva?

— Destul de mici, mi-a răspuns el sec. Însă, după câteva momente de gândire, şi-a coborât din nou ochii în pahar şi a adăugat: însă deloc neglijabile, din păcate. Bănuiesc că românii s-au săturat de război în aceeaşi măsură în care ne-am săturat şi noi. Poate şi mai tare, având în vedere că… în fine. N-am înţeles niciodată ce-a vrut de fapt Antonescu. Putea să facă apărarea de la Focşani-Nămoloasa de netrecut, iar atunci… Dar n-a mai continuat, ci doar a făcut o mişcare scurtă din cap, ca şi cum şi-ar fi alungat un gând.

— Şi dacă chiar ar fi adevărat? am insistat eu, muşcându-mi buzele şi privind la rândul meu undeva în spaţiu, într-un punct fix. — Privirea şi cuvintele Elvirei nu-mi ieşeau din minte. *Iubitul tău să fie cu ochii în patru.* — Dacă într-adevăr s-ar încerca ceva? *Ceva,* nu ştiu ce, nu-mi dau seama… Elvira a fost foarte vagă. Ce-ar însemna asta?

Pentru noi? Pentru tine?

— Eu cred că, cel mai probabil, smintitul nostru ar face o criză de isterie şi-ar dezlănţui iadul.

— Şi? am întrebat după o scurtă tăcere, cât el şi-a schimbat poziţia pe sofa, punând picior peste picior, şi a sorbit din coniac.

— Cum şi?… Asta e tot. Fără nicio nuanţă de vreun fel. Iar apoi, a înălţat uşor din umeri şi a continuat: Hitler n-ar accepta sub nicio formă aşa ceva. Nu există nici cea mai mică şansă de rezolvare pe cale diplomatică. Ar lua-o ca pe o insultă personală. S-ar lăsa cu război şi probabil am ajunge să ne luptăm foşti camarazi de arme unii cu alţii. Ceea ce ar fi absolut cumplit… După o scurtă pauză, cât şi-a reumplut paharul, a adăugat, parcă pe alt glas decât cel categoric de până atunci: E greu să te fac să înţelegi, Lulli, ştiu. Pe front nu mai suntem germani, români, italieni şi aşa mai departe. Pe front se leagă un alt fel de camaraderie. O camaraderie pe care nu ai cum s-o înţelegi cu adevărat până n-ai fost acolo.

— Şi tu? am şoptit.

— Şi eu ce?

— Şi tu ce-o să faci?

— Eu n-am să fac nimic. N-am de gând să mă apuc să arunc cu bombe peste ţara din care provin soţia şi mama mea. Am făcut-o peste tot fără să crâcnesc, dar aici n-am s-o fac.

— Şi să te împuşte pentru insubordonare?

— Să mă împuşte.

— Vorbeşti prostii.

— Aşa sunt eu, a spus el, iar glasul i-a sunat rece ca un tăiş de cuţit. Vorbesc întotdeauna prostii. Dar astea sunt

totuşi simple păreri, a adăugat apoi, repede – cam prea repede –, după ce-şi întorsese ochii către mine şi probabil citise pe figura mea în ce fel mă înspăimântase îndârjirea din glasul lui. Poate mă-nşel.

Însă, de-a lungul timpului, se dovedise că el arareori se înşela.

— Sau poate prietena ta seânşală, a continuat, după câteva momente de tăcere de ambele părţi.

Şi ea tot arareori se înşală.

— Nu ştiu. Cred că tu ar trebui să înţelegi mai bine decât mine chestiunile astea.

— Tocmai pentru că înţeleg chestiunile astea mai bine decât tine, sunt înclinat să nu cred. Şi mai există o problemă delicată la mijloc… S-a oprit, şi-a ridicat uşor ochii, fixându-i pentru câteva momente pe peretele din faţa lui, după care şi-a coborât din nou privirea în pahar şi mi-a zis: Prietena ta este amanta lui Schulte. Şi probabil amantă de lungă durată, pentru că, dacă stau bine şi mă gândesc, am mai văzut-o şi eu în câteva două ocazii alături de el, nu doar dumneaei pe mine. Sunt aproape convins că era ea. Motiv pentru care cred că…

Însă s-a oprit din senin, în mijlocul frazei. Şi-a înălţat din nou privirea din pahar şi m-a privit drept în ochi. Şi am văzut, încet şi distinct, cum expresia feţei i se schimbă sub ochii mei, ca şi cum mi-ar fi pătruns gândurile. Ochii i s-au îngustat, iar buzele i s-au strâns într-o linie aspră, apăsându-se una pe alta. M-a măsurat timp de alte câteva clipe, după care a ridicat uşor o sprânceană şi mi-a zis simplu, fără vreo intonaţie mai deosebită, ca şi cum n-ar fi făcut altceva decât să remarce cât de cald era afară sau că urmează să se însereze:

— Dar tu ştiai deja asta.

Am încuviinţat uşor.

— De când ştiai?

— Demult.

— Cam vag răspuns.

— Probabil dinainte să afli tu.

— Am înţeles. Şi de ce nu mi-ai spus şi mie?

— De ce să-ţi fi spus?!

— Poate pentru că sunt bărbatul pe care se presupune că îl iubeşti şi tatăl copilului tău nenăscut şi că Schulte aşteaptă orice motiv să mă spânzure pentru înaltă trădare în văzul tuturor, de preferat chiar de statuia aia a voastră din Piaţa Palatului?

Subiectul de conversaţie începuse să-mi devină incomod, aşa că am preferat să nu mai zic nimic. În mod bizar, pentru prima oară de când aflasem că eram gravidă, îmi doream o ţigară.

— Şi tot nu mi-ai explicat, a atacat însă el din nou chestiunea sensibilă, turnându-şi încă o dată în pahar. Cum de s-a gândit dumneaei să-ţi spună tocmai ţie, având în vedere că tu urma să îmi zici mie?! Sau, cine mai ştie, poate chiar nu… însă nu a mai continuat cu ceea ce începuse, ci şi-a coborât din nou privirea în pământ şi a spus altceva: în fine, versată cum mi s-a părut a fi, nu şi-a dat seama că eu aş putea să dau alarma?

— Bineînţeles că şi-a dat seama! Habar n-ai cu cine ai de-a face… Ea se gândeşte la toate, crede-mă. Nimic nu îi scapă. Ai fi grozav de surprins să afli cum funcţionează de fapt mintea ei.

— Am fost grozav de surprins.

— Aşa e ea… ce ai văzut. Pe dinafară e spoită cu un strat

colorat de superficialitate… Dar nici măcar superficialitate, m-am exprimat greşit… Mai degrabă lejerita- te. Care lejeritate, cred eu, nu este teatru. Pur şi simplu asta e firea ei. Dar dedesubt… trebuie să mă crezi, dedesubt se ascunde o minte brici şi un curaj fabulos. Ca şi cum două fiinţe diferite ar ocupa simultan un singur trup. N-am cunoscut pe nimeni ca dânsa.

— Nici eu, a făcut el sec, la fel de rece şi liniştit ca şi până atunci. Aşadar, care ar putea fi motivul pentru care ţi-a spus? m-a întrebat încă o dată, după câteva clipe. Înainte să o pot lua în serios, vreau o explicaţie din gura ta. Şi una logică. Nu de genul că ţine atât de tare la tine şi la fericirea ta sau mai ştiu eu ce, încât să rişte să dea peste cap cine ştie ce operaţiune militară de nivel naţional, în mijloc de război.

— Tu n-ai fi făcut-o, să înţeleg? l-am repezit eu, iritată.

— Pentru tine?! Habar n-ai tu ce-aş face pentru tine.

— Şi nu, nu ar fi riscat aşa ceva. Ca să nu-mi pierd cumpătul, mi-am întors privirea de la el, mi-am fixat-o pe ultimele raze roşiatice de lumină ce poleiau sticla geamurilor şi am zis: Mai degrabă, a bănuit cam cum vei reacţiona. Şi că de fapt nu riscă nimic. Posedă un al şaselea simţ pentru astfel de lucruri.

— Splendid, a mormăit el. Până şi târfele SS-iştilor au ajuns să emită judecăţi la adresa mea. Incredibil ce vremuri trăim!

După primele câteva secunde de încremenire, când am fost prea uluită ca să pot face vreo mişcare, aproape că am sărit de pe sofa:

— Heinrich! Cum îndrăzneşti?!

N-a fost un gest premeditat; nici măcar conştient. De

fapt, nici nu mi-am dat seama că am vrut să-l pălmuiesc până în momentul efectiv când am ridicat mâna. Dar n-am apucat să-l ating, pentru că, exact în clipa aceea, cu un reflex de-a dreptul uluitor, mi-a prins încheietura în mâna lui şi, dintr-o singură mişcare bruscă, m-a tras înspre el. Deşi până atunci stătuse în partea opusă a sofalei, într-o clipită, fără ca măcar să fi avut timp să-mi dau seama ce se întâmplă, faţa îi era aşa de aproape de a mea, încât i-am simţit răsuflarea fierbinte pe obraji. Ochii îi fulgerau, pupila i se dilatase, iar maxilarul îi era încleştat. Deşi pentru un moment chiar mi-a fost teamă că urma să mă lovească, nu m-am ferit. Însă nu numai că nu m-a lovit, dar am văzut cum furia i s-a risipit instantaneu, ca şi cum n-ar fi fost. Şi-a slăbit strânsoarea degetelor, lăsându-mi mâna să cadă moale între noi. A rămas acolo unde se afla, cu faţa la doar câţiva centimetri de a mea, fără să facă nicio mişcare, ca şi cum mi-ar fi dat permisiunea să duc la capăt ceea ce începusem şi să-l pălmuiesc. Însă n-am mai fost în stare. Furia mi se risipise şi mie numaidecât, lăsându-mă deznădăjduită şi lipsită de vlagă, cu membrele moi şi ochii umezi.

A mai aşteptat câteva secunde şi, înţelegând că nu mai aveam de gând să fac nimic, s-a întors la coniacul său. A dat restul paharului peste cap, şi-a fixat ochii într-un punct oarecare de pe covor, iar eu am rămas acolo unde mă găseam, în colţul opus al sofalei, cu picioarele goale strânse sub mine şi ascunse de poalele rochiei, la fel ca şi până atunci, ca şi cum nimic nu se întâmplase, doar cu inima bătându-mi ceva mai repede în piept. Simţeam nevoia să-mi masez încheietura, dar n-am vrut să mă vadă făcând-o, aşa că m-am stăpânit.

Multă vreme n-am zis niciunul nimic. Se aşternuse din nou o linişte grea. Afară, clopotele mănăstirii încetaseră de ceva vreme să bată şi nu se mai auzea decât ţârâitul prelung al unui greiere nenorocos, surprins înăuntru atunci când închisesem fereastra.

— Cât de nedrept poţi să fii, am şoptit într-un târziu.

— Sunt nedrept, ai dreptate, a încuviinţat el după câteva momente, pe o voce remarcabil de calmă, având în vedere izbucnirea lui de mai înainte, şi tot fără să-şi ridice privirea de pe covor. Îmi pare rău.

Am dat să spun ceva, dar el nu mă mai asculta. Se uita din nou afară, pe fereastră, în tăcere. Abia după mai multă vreme s-a întors înspre mine. S-a sprijinit cu spatele de geam, şi-a încrucişat gleznele, şi-a trecut degetele peste frunte, apăsând-o cu putere, ca şi cum l-ar fi supărat o migrenă, după care şi-a ridicat privirea şi, cu un surâs, şi-a ridicat paharul în aer şi a spus:

— Ştii care e de fapt problema?!… Dacă nu beau, nu pot să dorm, dacă nu dorm, am prea mult timp la dispoziţie să gândesc. Şi dacă încep să mă gândesc, mă îngrozesc de propriile mele gânduri şi iarăşi nu mai pot să dorm. E un cerc vicios.

N-am găsit ceva de zissuficient de repede; ştiam foarte bine că nu minţea. În săptămâna cât fusese în concediu şi locuise împreună cu mine, la Sinaia, îl surprinsesem de nenumărate ori treaz în mijloc de noapte. Nu se fâţâia printre aşternuturi şi nici nu aprindea lampa; de fapt, nu făcea nimic propriu-zis, ci doar stătea în pat, prin întuneric, privind fix un punct oarecare de pe tavan, sau fuma pe terasă, uitându-se nemişcat la noaptea fără fund de dincolo de pădure. Nu ştiam la ce anume se uita aşa,

ore-n şir, sau dacă într-adevăr vedea ceva. E greu de explicat senzaţia pe care mi-o lăsa în clipele acelea. Deşi alături de mine fizic, mi se părea că nu era întru totul acolo. Mă prefăceam că dorm, dar nu dormeam nici eu; mă întrebam la ce se gândea oare şi dacă eu eram sau nu vreun factor al gândurilor lui.

— După cum văd că ştii deja, a continuat el, dacă nu beau, stau treaz şi mă gândesc la tot felul de lucruri la care n-ar trebui să mă gândesc. Ba la Klara, ba la tine şi la copilul nostru şi la ce se va întâmpla cu voi, ba îmi contemplez mortalitatea, ba mi-e teamă de ea… Şi nici măcar n-aş numi-o *teamă,* mai degrabă *teroare…* în plus…

— Klara a murit, am şoptit. Ea a murit, iubitul meu. Tu eşti în viaţă.

— Ştiu foarte bine c-a murit. Ştiu. Dar nu înseamnă ca m-am obişnuit cu ideea. Sau că o să mă obişnuiesc vreodată.

— Nu te mai gândi la asta.

— Mă gândesc tot timpul la asta. Tot timpul, Lulli. În fiecare clipă. În fiecare clipă a vieţii mele, eu mă gândesc la moarte. Pur şi simplu nu mai pot să respir de atâta moarte… Iar apoi, după câteva secunde lungi: Şi m-am săturat până peste cap de toată slăbiciunea. Mă seacă pur şi simplu de puteri… Aşa că, *Schatzi,* prefer să fiu prea beat ca să gândesc decât invers.

Dar şi cuvintele acelea mi le-a spus tot fără să se uite la mine, ci numai la lichidul arămiu din pahar. Între timp, plecase de la fereastră, îşi reumpluse paharul – a nu ştiu câta oară în seara aceea – şi se aşezase pe unul dintre scaune, faţă în faţă cu mine. Însă nu-şi ridicase nici măcar o dată ochii, ca să mă privească în faţă.

— Heinrich!… Uită-te, te rog, la mine. Vreau să-ţi văd ochii când vorbesc cu tine.

Şi-a întors privirea înspre mine. Ochii îi sclipeau. Şi asta nu doar din cauza alcoolului, cum aveam să realizez foarte curând.

După alte câteva momente de tăcere grea, am adăugat repede, înainte să mă răzgândesc:

— Eu prefer să-ţi pierzi şi minţile, dacă nu se poate altfel. Însă viaţa nu ai dreptul să ţi-o pierzi. Ai o datorie faţă de mine… Să trăieşti. Ştii asta, nu?

— Ştiu. Şi fac tot ce-mi stă în puteri ca să trăiesc. Crede-mă. Pentru tine.

— Dar, în felul în care te porţi, îmi e teamă că… însă nu mi-am dus propoziţia până la capăt şi am schimbat subiectul cu un altul aproape fără să vreau, atât de tare îmi apăsa sufletul: lei şi pastile. De ce?… Le iei cu alcool?

— Ah, alea? a întrebat complet dezinteresat. Sunt ca să nu mai simt nevoia de odihnă. Nu că fără ele aş putea să mă odihnesc în vreun fel… Reichul mă vrea supraom. N-ai auzit ce zice Nietzsche?!… Cică m-aş trage direct din spiţa zeilor.

— Despre ce vorbeşti? Mă sperii.

— Linişteşte-te, draga mea. N-ai de ce să te sperii. N-au niciun efect. Tot om am rămas. De fapt, un om mai slab decât sunt acum n-am fost niciodată.

— Mă sperii, am repetat eu. Aşa mă sperii!… Uită-te la tine. Eşti băut, extenuat, surescitat nervos, deci cu siguranţă nu prea concentrat la ce trebuie şi cu reflexele mult încetinite, iar dacă în momentul ăsta…

— După cum ai observat mai devreme, m-a întrerupt el, reflexele mele sunt în condiţie perfectă. — Devenise din

nou rece şi serios şi, în ciuda culorii pe care i-o imprimase băutura în obraji şi scânteierii albastre ciudate din ochi, arăta perfect treaz. — Din nefericire, eu am pierdut în viaţă un lucru mai important decât concentrarea sau reflexele. Mai important chiar şi decât Klara… Mi-am pierdut speranţa. Şi, când rămâi fără speranţă, e cam ca-n iad, numai că mai rău.

— Heinrich, te rog. Înţelege-mă şi pe mine. Dacă ar trebui să te urci chiar acum în avion… Nu ştiu, în caz de o alarmă, un bombardament… Ar fi sinucidere curată. Iar să mori tocmai acum, în ceasul al doisprezecelea, ar fi de-a dreptul prostesc. Şi nu mai zic cât de egoist faţă de mine, care…

— Te rog frumos să nu-mi vorbeşti tu mie de egoism! a izbucnit el deodată şi aproape cu patimă – tocmai el, care, cu maniera lui reţinută, foarte bărbătească, era în fond un om atât de puţin pătimaş –, făcându-mă să tresar şi să uit ce voiam să spun. Tu n-ai voie să-mi vorbeşti mie despre egoism. Tu nu.

M-am uitat uimită la el – figura, deşi gravă, îi era calmă – şi, multă vreme apoi, ani mulţi, cât imaginea lui din momentul acela şi vorbele pe care avea să mi le reproşeze mi-au fost încă vii în memorie, m-am întrebat câte alte cuvinte mai rămăseseră oare nespuse între noi.

— Vezi tu, Lulli, atunci când ai venit la mine în seara aia, anul trecut, când m-ai făcut să mă îndrăgostesc încă o dată de tine, eu sosisem direct de pe front. Şi, crede-mă, *Shatzl,* reprezentările iadului pe care le cunoaştem noi nici măcar nu se apropie de ceea ce înseamnă de fapt războiul. Dar asta nu contează acum… Ceea ce vreau eu să zic e că, imediat după zilele acelea cumplite, m-am trezit cu tine în

faţa porţii. Tocmai cu tine, dintre toate minunile lumii. Şi, în plus, în seara respectivă nici nu erai cum eşti tu de obicei, ironică şi agresivă, gata să te faci nevăzută. Nu, atunci erai altfel. Mă priveai numai în faţă, aveai ochii umezi şi buzele întredeschise şi foarte roşii, deşi nu-ţi dăduse! cu ruj. Purtai o bluză albă subţire – prea subţire pentru vremea de afară –, uşor transparentă. Puteam să îţi disting furoul de dedesubt. Te jucai cu un nasture. Iar eu mă uitam numai la cum ţi se unduia pe deasupra sânilor mătasea furoului, de fiecare dată când respirai. Nu-mi puteam lua ochii de la tine. Păreai coborâtă din visele mele cele mai tăinuite. Prima oară am crezut că aveam halucinaţii. Nu dormisem de aproape trei zile. Eram epuizat, nu mai distingeam foarte clar ce e vis şi ce e realitate… Dar apoi tu mi-ai spus că… îţi aminteşti? Mi-ai spus, cu cele mai frumoase cuvinte pe care aş fi putut să mi le imaginez vreodată, că venisei pentru că îţi era dor de mine. Când, doar cu câteva zile mai înainte, te-am simţit cum te forţai să nu te dai mai în spate de fiecare dată când mă apropiam de tine. Lucru care, la momentul respectiv, am crezut că o să-mi rupă inima. Şi nu exagerez deloc, chiar mă durea în interiorul pieptului, mă durea fizic, în cel mai propriu sens pe care l-ar putea avea vreodată cuvântul ăsta. Deci…

— Te rog, am şoptit eu, realizând îngrozită ce anume îmi zicea el. Nu mai spune nimic. Ajunge.

— Nu mă întrerupe, te rog, pentru că nu se ştie dacă voi mai fi vreodată suficient de beat încât să-ţi spun toate astea… Aşadar, Lulli… în seara aceea când ai venit la mine, mai frumoasă şi mai ademenitoare decât oricând, am ştiut imediat că ceva nu era în regulă. Chit că, de fapt, puţin îmi

păsa ce anume… îţi jur că nu mi-a păsat nicio clipă. Şi nu doar atât. Tristul adevăr e altul. Şi dacă aş fi ştiut că, să zicem, planul tău ar fi fost să mă tranşezi noaptea în somn, tot nu mi-ar fi păsat. Oricare ar fi fost motivul pentru care erai acolo şi tot n-ar fi contat pentru mine. Eram pur şi simplu copleşit de prezenţa ta. În momentul acela aş fi făcut orice ca să mă primeşti înapoi. Ţi-aş fi căzut în genunchi, m-aş fi umilit, ţi-aş fi sărutat mâinile şi picioarele, aş fi murit fericit pentru tine. Ţi-am zis, orice. Aşa că…

— Te rog, am murmurat eu din nou, cu ochii în lacrimi. Nu mai spune nimic. Te rog. Te implor. Eşti beat şi când o să trezeşti o să regreţi fiecare cuvânt.

— Aşa că, să fac pe prostul chiar n-a fost mare lucru, a continuat însă el, liniştit. Nici atunci, nici în restul nopţii, nici a doua zi dimineaţă, nici după aceea, când deja ştiam perfect ceea ce aveai tu în gând, şi nici măcar mai târziu, când îmi umblai prin buzunare şi hârtii şi erai doar cu ochii după mine, să vezi tot timpul ce fac, şi când nu numai că mi-ai pus mie viaţa în primejdie, dar ai pus-o şi pe a ta, mult, mult mai preţioasă pentru mine decât a mea proprie. Lucruri cumplite în esenţa lor, dacă stai să te gândeşti, dar pe care le-am acceptat pentru tine. Am fost un mare laş c-am făcut-o, ştiu foarte bine, dar tot le-am acceptat. Le-am acceptat şi atunci şi, din nefericire, le-aş accepta şi acum. Pentru tine aş face orice… Aşadar, Lulli, te-aş ruga insistent să nu-mi vorbeşti tu mie de egoism. Pentru că tu habar n-ai cum e să iubeşti pe cineva cu toată fiinţa ta şi să nu ştii niciodată dacă şi ea te iubeşte înapoi sau numai se preface.

În timpul cât îmi vorbise, se ridicase de pe scaun şi se

oprise încă o dată la fereastră, uitându-se din nou afară, la cum scădea ziua şi se întuneca cerul, niciodată în ochii mei. Abia atunci şi-a îndreptat privirea înspre mine. Înainte să-mi vorbească din nou, l-am simţit cum m-a cântărit timp de câteva clipe cu o privire grea, pe care, în starea mea sufletească de atunci şi pentru că nu aveam curajul să îl privesc în faţă, n-am putut să o descifrez; am făcut-o abia mult mai târziu, când deja nu mai avea nicio importanţă:

— Deci, *Schatzi,* morala e că nu am de gând să mă sinucid. Tu m-ai făcut să-mi fie frică de moarte. Acum nu-mi doresc altceva decât să trăiesc, ca să nu fiu nevoit să mă despart de tine.

Următoarele clipe mi s-au părut nesfârşite. Cuvintele lui mă paralizaseră. Timp de câteva secunde lungi, nu mai respirasem pur şi simplu.

— Ceea ce s-a întâmplat atunci n-are nicio legătură cu noi doi, am reuşit să spun într-un târziu, pe un glas firav, abia auzit. M-aş fi întors oricum la tine, mai devreme sau mai târziu. Era inevitabil să mă întorc la tine. Cum la fel de inevitabil a fost şi faptul că m-am îndrăgostit de tine… înfricoşător de inevitabil. Am ştiut-o din prima clipă când te-am privit în faţă. De aceea m-am şi opus atât de multă vreme… — Vocea însă mi s-a frânt şi a trebuit să-mi acopăr buzele cu podul palmei, ca să nù-mi scape vreun suspin de plâns. — Nu mai sunt aceeaşi persoană ca atunci când ne-am cunoscut, am continuat după câteva momente. Ţi-am mai spus, chiar nu mai sunt. Tu m-ai schimbat. Sper că ştii şi asta.

— Ştiu. Sper că şi tu ştii că nu este nimeni pe lumea asta în care să am mai multă încredere ca în tine. Motiv pentru

care am şi încredere că nu mă consideri chiar atât de prost cum ai lăsat atunci impresia. Atât.

— Intenţia mea n-a fost nicio clipă să…

— Nu ai de ce să te justifici. N-are nicio importanţă.

A înălţat uşor din umeri într-un gest de nepăsare, dar n-a mai zis nimic. A dat restul de coniac peste cap, a aşezat paharul gol pe glaf şi a plecat de la fereastră.

Crezând că vine înspre mine, i-am întins mâna. Dar el, când a trecut pe lângă, tot fără să-mi arunce vreo privire, mi-a ocolit-o uşor, făcând jumătate de pas în lateral.

— Heinrich!… Unde te duci?

— Oriunde în altă parte, mi-a răspuns el. După câteva secunde, şi-a întors capul peste umăr şi privindu-mă cu atenţie, a adăugat ceva mai blând: îmi pare rău, dar nu pot să gândesc în preajma ta. Când sunt lângă tine, totul se reduce la persoana ta şi nu mai pot să judec limpede.

— Te rog, am insistat eu… Eşti beat. Nu urca la volan. Rămâi aici. Te rog.

— Fii fără grijă. N-oi fi eu atât de norocos încât să mor într-un accident de maşină.

L-am urmărit cu privirea. Când a pus mâna pe clanţă a avut însă o uşoară ezitare, abia perceptibilă, dar fără să se întoarcă. Şi eu am vrut să mă ridic şi să-l opresc, dar n-am fost în stare. O mână invizibilă mi se încleştase pe grumaz şi mă ţinea cu forţa pe sofa. Mă uitam cum îmi tremurau mâinile în poală şi îmi simţeam lacrimile prelingându-se umede pe obraji.

El a închis uşa după el, uşor, fără să se uite înapoi.

Iar în ciuda tuturor lucrurilor, atunci când a coborât scara şi a străbătut curtea, înainte să se stingă în interiorul automobilului lui, paşii i-au sunat tot timpul la fel de siguri

şi de apăsaţi cum i-i cunoşteam.

4.

23 August 1944, Sinaia

Număram încă o zi.

În ultima săptămână, raidurile aeriene anglo-ameri- cane de deasupra Bucureştiului şi Ploieştiului se înteţiseră, iar veştile ce pătrundeau din Moldova erau cumplite. Se auzea că frontul se prăbuşise, laşiul şi Tighina căzuseră în mâinile ruşilor, armatele române fuseseră încercuite şi cele nemţeşti părăsiseră frontul, dislocate pe fronturile din Bielorusia şi Polonia. Neliniştea plutea deasupra României ca o pâclă cenuşie. Urmăream cu toţii ca pe ghimpi comunicatele înaltului Comandament la radio şi prin jurnale, ieşeam la stradă să schimbăm informaţii şi opinii şi trimiteam servitoarele la cei ce veneau dinspre capitală şi de pe front, ca să aflăm ştiri şi zvonuri. Ne rugam la toţi sfinţii pentru un armistiţiu, dar ne pregăteam de război. Trăiam cu valizele la uşă.

Era miezul nopţii şi nu dormeam. Nici în ultimele nopţi aproape că nu închisesem un ochi. Eram pregătită de plecare; aveam bagajele făcute, îmi lichidasem şi ultimele economii şi aşteptam cu înfrigurare veşti. Nu-mi era foarte clar unde anume puteam să fug dacă România ar fi fost ocupată. Plănuiamân primă instanţă să mă ascund într-un sat din Dobrogea, unde locuiau şi rudele Olguţei de când fusese evacuat laşiul, dar nu ştiam cât aş fi putut rămâne acolo. Dacă lucrurile s-ar fi dovedit cu adevărat grave, aveam să apelez la cartea de vizită ascunsă în poşetă. Dar, din ce auzisem eu, domnul René de Weck, ambasadorul Elveţiei în România, şi tot staff-ul legaţiei fuseseră evacuaţi din Bucureşti din cauza bombardamentelor şi locuiau la

Mogoşoaia, sub ospitalitatea prinţesei Bibescu. În caz că ştirile se agravau, trebuia să plecăm imediat către Mogoşoaia, cu o maşină plătită. Mă rugam însă Domnului din toată inima să nu fie nevoie.

Nu aveam deloc stare. M-am ridicat şi m-am dus la fereastră, să mă uit afară, pe după transperantul de camuflaj. Era o noapte senină, iar stelele pulsau luminoase pe cerul înalt, de culoarea indigoului. Luna răsărea de după pădure şi, odată cu ea, creştea parcă şi umbra muntelui, albăstrindu-se din ce în ce mai tare în bezna nopţii. Mi-am aruncat privirea înspre culmea cu brazi dincolo de care se afla castelul Peleş, dar n-aveam ce să văd.

Camuflajul nu lăsa să pătrundă nicio lumină şi se aşternuse o linişte inexplicabilă, aproape rău-prevestitoare. Nu ţârâia niciun greiere, nu ţipa nicio bufniţă, nicio pasăre de noapte nu foşnea prin frunziş. Deşi în cameră era foarte cald, nu am îndrăznit să deschid fereastra. Pentru asta ar fi trebuit să sting lampa şi, în ultimul timp, începuse să îmi fie teamă să stau pe întuneric. Eram atât de tulburată, încât mă întrebam dacă nu cumva sovieticii ajunseseră chiar acolo, dincolo de pădure, iar noi habar n-aveam.

Mi-am lipit fruntea de geam, ca să mi-o răcoresc şi să-mi limpezesc gândurile. Involuntar, în clipa aceea mi-am amintit că, în urmă cu numai o săptămână, acolo stătuse şi Heinrich pentru ultima dată, nemişcat, cu acelaşi aer îndepărtat al lui, şi îmi venea în minte numai chipul său, reflectat în sticla ferestrei, privind înspre munţi.

Plecase deja de o săptămână şi eu tot acolo îl credeam, lângă mine. Îi vedeam umbra umblând prin aceleaşi odăi

prin care umblam şi eu, atingând aceleaşi lucruri pe care le atingeam şi eu, îi auzeam glasul şi dădeam să îi răspund, îl simţeam apropiindu-se de mine şi mă întorceam imediat, cu un surâs inconştient, să-l surprind. Câteodată aveam impresia că, dacă respiram ceva mai adânc, îi puteam simţi colonia sau săpunul pentru bărbierit. Îl căutam cu privirea peste tot. Şi nici măcar nu era prima oară când pleca – mare parte din iubirea noastră sărise peste luni şi ani. Totuşi, mi-era teamă că de data aceea ceva era diferit.

Plecase fără să-mi vorbească. Doar trimisese un *commissioner* la mine în urmă cu câteva zile, cu un pachet. Dar nu conţinea niciun cuvânt, doar o carte de vizită. *August vom Meiss. Ataşat militar al Ambasadei Elveţiei la Bucureşti.* — Nu voise s-o lase baltă cu plecatul din ţară. Şi mai zicea că eu eram încăpăţânată! — Nu mă mira nici faptul că se transferase, cu toată durerea, mă aşteptasem să o facă, îmi spusese dar şi concis că nu avea sub nicio formă să arunce cu bombe asupra României – nu eram numai eu la mijloc, ci mai erau şi copilul care urma să se nască, şi Marie, şi Friedrich, şi memoria lor.

Acum, când scriu cuvintele acestea, îmi dau seama că, de fapt, atunci nu-l înţelesesem nicio clipă, nu-i văzusem motivele, ci crezusem că plecarea lui avusese legătură doar cu mine şi trădarea mea; înţelegerea adevărată a venit abia mai târziu şi asta mi-a alterat oarecum percepţia lucrurilor şi a felului în care s-au întâmplat.

Bănuiam şi unde plecase; cel mai probabil undeva pe frontul de Vest, în jurul căruia se strângea cercul de foc. Poate în Olanda sau Belgia, sau chiar în Germania, pe linia Siegfried, înspre care se retrăgeau deodată toate fronturile. Conştientizasem şi eu că nu mai exista niciun

front de Răsărit. Dar ceea ce mă punea pe mine cu adevărat la pământ era că plecase fără să-mi lase nici măcar o singură vorbă. Nu mă iertase, iar eu îmi simţeam vinovăţia în piept. Mă ardea pur şi simplu. În momentele acelea, aş fi vrut să mă strivească, să uit tot.

Acum mi-aş dori să îmi pot amintimai multe dintre gândurile de atunci, dar nu reuşesc. Însă îmi amintesc perfect cum mă dureau deodată toate zilele pe care le trăisem vreodată fără el. Câte zile şi ani irosiţi!

*

— Coniţă, coniţă! Sosesc bolşevicii!

N-am înregistrat imediat semnificaţia cuvintelor Olguţei. În fracţiunea aceea de secundă, cât am zărit-o în pragul uşii de la camera mea de culcare, la fel ca în urmă cu patru ani, tot într-o cămaşă basarabeană cu altiţe şi cu codiţele subţiri atârnându-i pe spate, albă ca varul la faţă, cu ochii măriţi şi umezi şi răsuflarea grea şi întretăiată, ca şi cum urcase scările în fugă, altul a fost primul meu gând. *La boucle est bouclée'73,* mi-am zis atunci. Trecuseră patru ani crunţi de război şi ia- tă-ne. Poate că iluzia se modificase între timp, dar de fapt ne întorseserăm exact de unde plecasem.

În clipa imediat următoare, am înţeles şi am sărit de la fereastră ca fulgerată.

— Vin ruşii… am şoptit, pe o voce pierdută.

— Nu, nu! a spus Olguţa, repezită, dând din mâini şi încercând să-şi tragă răsuflarea, ca să se facă înţeleasă. Adică vin, da' nu… S-a făcut pace, coniţă! S-a încheiat războiul! E pace!… Repede, coniţă! Vorbeşte regele la aparat!

N-am avut timp nici măcar să mă dezmeticesc, că Olguţa

se şi făcuse nevăzută. Am auzit-o coborând în fugă scările. De jos pătrundea o rumoare surdă, o învălmăşeală confuză de glasuri şi foşnete, paşi grăbiţi şi uşi izbindu-se în canaturile lor deschise şi închise prea repede. Nu reuşeam să aud nimic concret, dar din când în când reuşeam să disting clar câte un cuvânt mai apăsat – *pace!* sau *auziţi?* —, iar apoi câte un chiot sau vreo altă izbucnire nereţinută de emoţie, ridicându-se din murmurul general. În timp ce coboram scările, zumzetul încetase complet. Deşi toată lumea se înghesuise în salon, toţi chiriaşii şi servitorii, iar lângă uşa de la intrare şedeau şi doi soldaţi români, probabil dintre cei care păzeau perimetrul şi care fuseseră invitaţi înăuntru pentru a asculta şi dânşii proclamaţia Regelui, deodată nu se mai auzea niciun sunet. Ca şi cum toată lumea îşi ţinea respiraţia. Numai vocea înceată şi greoaie a Regelui Mihai mai răsuna în nemişcarea orei târzii. Se împrăştia prin salonul de la parter, pe deasupra scărilor, prin apartamentele de la etaje, pe strada noastră, pe 173 Expresie ce face referire la o situaţie care se închide ca un cerc deasupra vârfurilor brazilor, dincolo de văzduh, peste văi şi munţi, prin toată Sinaia şi prin tot Bucureştiul, prin tranşeele din Copou şi din toată Moldova, pe toate străzile şi uliţele din toată ţara:

„România a acceptat armistiţiul oferit de Uniunea Sovietică, Marea Britanie şi Statele Unite ale Americii. Din acest moment, încetează lupta şi orice act de ostilitate împotriva armatei sovietice, precum şi starea de război cu Marea Britanie şi Statele Unite. Primiţi pe soldaţii acestor armate cu încredere. Naţiunile Unite ne-au garantat independenţa ţării şi neamestecul în treburile noastre interne. Ele au recunoscut nedreptatea dictatului de la

Viena prin care Transilvania ne-a fost răpită. Alături de armatele aliate şi cu ajutorul lor, toate forţele Naţiunii, vom trece hotarele impuse prin actul nedrept de la Viena pentru a elibera pământul Transilvaniei noastre de sub ocupaţia străină…”

— Păi şi Basarabia, coniţă? mi-a şoptit Olguţa la un moment dat, ridicându-şi ochii înspre mine, printre stâlpii din lemn lăcuit ai balustradei.

Regele îşi încheiase proclamaţia fără să zică nimic de Basarabia şi Bucovina de Nord, furate tocmai de sovieticii pe care trebuia deodată să îi primim „cu încredere”, deşi eram îngroziţi de ei.

Deci veneau ruşii… Dar ce se întâmplase oare? îl înlăturaseră într-adevăr pe Antonescu, aşa cum sugerase Elvira? Aveam deja guvern nou? Şi germanii? Capitulaseră sau semnaserăm un armistiţiu şi cu ei? Nu cumva…?

Deşi proclamaţia se încheiase şi toată lumea o discuta deodată în gura mare, încercând cu toţii să ne potolim şi entuziasmul, şi neliniştea, aveam impresia că nimeni nu înţelesese mare lucru din ce se întâmplase.

Însă, spre deosebire de noi, civilii, care deşi confuzi, eram totuşi uşuraţi şi fericiţi că se sfârşise războiul, cei doi soldaţi păreau nu numai uluiţi, dar şi foarte deznădăjduiţi.

— Păi cum vine asta? a întrebat unul dintre ei, un băiat tânăr şi puţintel, cel mai probabil fiu de ţăran, cu faţa prelungă ca de cal, şi o frunte teşită, de om fără prea mult duh. Noi tocmai ce serviram masa la popotă cu nişte friţi de la panţirel… Ce-o să facem acuma? O să fim duşmani cu dânşii? O să ne prăpădim unii pe alţii?

Nu se întrebase la modul filosofic, ci se vedea că pur şi

simplu nu pricepea. Cuvintele lui însă mi-au amintit în oarecare măsură de ceea ce-mi spusese Heinrich, aşa că mi-au tăiat pe loc orice bucurie.

Deodată, de afară s-a auzit un pocnet şi am tresărit. Prin vecini, cineva deschisese o sticlă de şampanie. Apoi am auzit şi-un chiot puternic, cu ecou, iar o voce a strigat „Trăiască Regele în pace şi onor!" atât de tare, încât s-a auzit pe toată strada, dintr-o parte într-alta. Abia atunci am realizat şi eu că afară era noapte, în casă luminile erau toate aprinse, dar ferestrele neoblonite.

Când mi-am aruncat privirea pe geam, am văzut că felinarele oraşului erau aprinse, pentru prima dată de când începuse războiul. Alte luminiţe dinăuntrul caselor se aprindeau rând pe rând şi sclipeau printre copaci, albicioase sau gălbui, ca nişte licurici în iarbă. După patru ani lungi de camuflaj şi beznă, electricitatea lumina din nou nopţile. Iar dintr-odată, au început să bată şi clopotele mănăstirii, strident şi metalic, sunetul lor răsfrângându-se peste pădure şi făcând să răsune toată valea. Bătuseră şi când începuse războiul, băteau şi când venise pacea.

— Gata, e oficial! a strigat cineva, trântind cu un zbârnâit decisiv receptorul telefonului din salon în furcă. Vişoianu e deja în drum spre Moscova, să negocieze armistiţiul cu Molotov!

— Dar schimbaţi odată pe BBC! a exclamat altcineva, făcând câteva semne precipitate către aparatul de radio. Să vedem ce zice şi BBC-ul! Repede!

BBC-ul zicea că „fapta României constituie un act de mare curaj şi acest act va grăbi sfârşitul războiului." Dar, a doua zi, la ora cinci dimineaţa, când încă nici nu se revărsaseră zorile, noi ne aflam deja în stare de război cu

Germania. Deşi germanilor li se dăduse timp să plece paşnic din România înainte de sosirea Armatei Roşii, ei primiseră deja ordin să ne atace şi să ocupe Bucureştiul. Evident, ordinul venise direct din cancelaria Führerului, cum bine intuise Heinrich. După o noapte de delir, bucurie şi planuri, prima noastră noapte de pace după atâta vreme, răsăritul soarelui ne trezise la trista realitate. Capitala era bombardată de nemţi. Nu scăpasem de ceea ce-mi fusese frică atâta vreme. După patru ani de război în care fusesem ali- aţi, deodată trebuia să luptăm împotriva lor. România întorsese armele.

Cele câteva zile care au urmat au fost dominate de incertitudine şi zvonuri, unul mai prăpăstios decât celălalt. Majestatea Sa anunţase că îl numise pe Constantin Sănătescu Preşedinte al Consiliului de Miniştri şi noul guvern preluase puterea. Aceea era singura chestiune clară care pătrunsese până la noi. În rest, situaţia era foarte confuză. Se auzea că Bucureştiul se afla sub covor de bombe douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru, încontinuu, fără să mai fie timp nici măcar pentru alarme şi prealarme, armatele noastre luptau cu trupele nemţeşti din Waldiager în jurul oraşului, centrul era din nou numai o văpaie şi era mult mai rău decât fusese sub bombardamentele americane. Sinaia şi satele de primprejur se umpluseră din nou de refugiaţi din Bucureşti, Ploieşti şi Braşov. Povesteau cu toţii că se dădeau lupte grele peste tot.

— Am văzut eu cu ochii mei cum a lovit o bombă Palatul! spunea o cucoană. Uite-aşa a luat foc, într-o clipită! Şi numai cu ce pălălaie ardea, ferească Sfântul! Doamne, numai de n-ar fi fost Majestatea Sa înăuntru!

— Şi Ateneul, Doamne Dumnezeule, Ateneul! se căina o alta. Au bombardat şi Ateneul!

— Bucureştiul e încercuit! zicea un domn. Abia am reuşit să ieşim de-acolo. Prin pădure la Băneasa, prin spate, chiar pe lângă unitatea nemţească. Mitraliau nemţii ceva de speriat! Ne-a ajutat să trecem un căpi- tan din regiment de la Mihai Viteazul, să-i dea Dumnezeu sănătate! Povestea că toate regimentele au rămas loiale Regelui, nu Mareşalului!

— Eu vin de la Văleni! mai spunea careva. Peste tot se bombardează. De la Mizil la Ploieşti întruna, numai o flacără! Da' se pare că vin americanii cu avioanele să ne-ajute!

— Când am plecat eu de la Ploieşti, zicea altcineva, ai noştri deschiseseră focul asupra unor convoaie militare nemţeşti. Cică erau întăriri, veneau de la Braşov şi se duceau la Bucureşti! A trebuit să stăm pitiţi câteva ore prin pădure. Şi încă se mai trăgea când am reuşit să ieşim iarăşi la drum. Eram cu nevasta şi copiii, iar dânsa, sărmana, nici acuma nu şi-a venit în fire…

— La Buşteni, ai noştri i-au arestat deja pe toţi nemţii de prin cvartire! Goliră şi spitalul de răniţi! Sub baionete i-au dus de-acolo!

Cam aşa sunau toate veştile. Iar pe lângă faptul că fugeam care mai de care prin vecini, cunoscuţi şi pe la ofiţerii români şi familiile lor care se aflau în zonă, să aflăm ştiri, stăteam mai tot timpul crispaţi pe lângă aparatele de radio şi devoram pur şi simplu gazetele. Dar jurnalele, pe lângă faptul că pătrundeau greu din Bucureşti, prin soldaţi şi refugiaţi, nu erau niciodată la zi şi nici nu spuneau chestiuni concrete. „România stăpână pe soarta ei", „Proclamaţia către ţară a Majestăţii Sale Regele",

„Naţiunile unite sprijină recucerirea Ardealului românesc”, „Decretul de amnistie”, „Declaraţia guvernului: Astăzi dictatura a fost înlăturată!”.

Pe lângă toate titlurile acelea declamatoare, cu litere de-o şchioapă, pe prima pagină a tuturor gazetelor ardea în flăcări frumosul nostru Teatru Naţional. Dar tot nu aflasem încă ce se întâmplase cu adevărat la Palat în ziua de 23 august şi care era poziţia României faţă de Rusia. Ce ştiam sigur era că trupele române fuseseră obligate să întoarcă armele, frontul ger- mano-rus din Moldova se dizolvase, iar Armata Roşie se îndrepta către Bucureşti.

Peste câteva zile însă, când aveam impresia că lucrurile se mai calmaseră, am primit vestea că trebuia să eliberăm vila. Urma să devină locuinţă de serviciu a Comandamentului Sovietic al garnizoanei din Valea Prahovei. Ruşii, venind dinspre Moldova şi îndreptându-se către Bucureşti, începuseră să se instaleze în Valea Prahovei şi rechiziţionaseră toate casele mai acătării. Oricum, n-aveam nevoie de niciun imbold exterior ca să plecăm, fugeam din proprie iniţiativă. Se auzea cum că se apropiau primele regimente ale Armatei Roşii şi, odată cu ele, pătrundeau ştiri dintre cele mai neliniştitoare. Începuseră să se producă tot felul de incidente, jafuri şi violuri. Se zvonea că, de-a lungul drumului înspre capitală, pe unde treceau sovieticii, oamenii îşi ascundeau lucrurile de preţ prin păduri şi femeile în pivniţe şi pătule, îngropau băutura în pământ şi se ferecau bine în case. Deşi se încheiaseră ostilităţile şi se anunţase armistiţiul, se părea că pe unde treceau, ruşii lăsau prăpăd în urma lor. „Ce fel de armistiţiu mai e şi ăsta?” se întreba toată lumea, obidită şi înfricoşată.

Am plecat din Sinaia cu Olguţa, Walther-ul lui Heinrich, cu încărcător de şase cartuşe, pitit în poşetă, şi doar cu lucrurile ce-mi încăpuseră în două geamantane. Deşi am ocolit drumul principal dintre Sinaia şi Bucureşti, închis, şi am folosit unele izolate de munte, abia practicabile, pe unde nu ar fi avut ce căuta armatele ruseşti, atmosfera era peste tot la fel. Aglomerări de căruţe şi automobile, încărcate cu tot ceea ce putuseră oamenii să ia cu ei, priviri temătoare şi conversaţii în şoaptă. Iar cei care nu aveau posibilitatea să se retragă din faţa Armatei Roşii se baricadau în case. Uşi ferecate, geamuri oblonite, hambare şi grajduri goale, atât întâlneam prin Valea Prahovei. Niciun muget de vită, cântec de cocoş sau lătrat de câine. Nici măcar fum nu se vedea ieşind pe coşurile bucătărioarelor de vară. Ca şi cum toate satele ar fi fost pustii. Numai din când în când, dacă pândeai atent, câte o perdeluţă de la vreo fereastră se mai mişca uşor, dată la o parte numai câteva degete, cât cel din spatele ei să poată arunca o ocheadă afară, ca apoi să recadă imediat, iar alteori mai apărea chiar şi câte un cap de după o bucată de gard mai dosit, uitându-se lung în zare. Dispăreau însă la fel de repede cum apăruseră, ferecându-se din nou înăuntrul caselor şi pivniţelor.

Pe primii ruşi i-am văzut când mai erau câţiva kilometri până la bariera de intrare în Ploieşti. Era un camion militar încărcat cu soldaţi, parcat într-o rână pe marginea şanţului. La vederea lor, am schimbat imediat direcţia, luând-o pe o rută ocolitoare. Însă i-am auzit perfect, chiar şi de la distanţă. Lălăiau cât îi ţinea gura. După glasuri, păreau morţi de beţi. La un moment dat, după ce se îndepărtasem, mi s-a părut că am auzit chiar şi un foc de

pistol mitralieră în aer.

— Da’ ce crede ăştia, că eu nu-i ştiu, hai? a zbierat la noi şoferul, un băiat tânăr, întors de curând de pe front şi care, din cauza unei explozii, nu mai auzea aproape deloc cu niciuna dintre urechi. Îi ştiu io bine! Ăştia a supt şliboviţă direct de la ţâţă la mă-sa!

Nu şi-a întors capul să se uite înapoi. Ba chiar a şi accelerat, ridicând în spatele nostru tot praful de pe drum. Nici eu n-am îndrăznit să-mi ridic privirea din poală şi să mă uit în urmă; n-am făcut-o nici măcar mai târziu, când intrasem deja în Ploieşti şi ne îndepărtasem bine de camionul cu soldaţi sovietici. Parcă înţepenisem, ghemuită toată sub şal, cu mâna în poşeta deschisă şi tremurându-mi vag pe mânerul de lemn al pistolului, întrebându-mă încontinuu dacă înţelesesem cum se pune şi cum se ridică piedica.

5.

Nimerisem tocmai lângă un grup de tramvaişti de la STB şi muncitori de prin atelierele Griviţa şi uzinele Malaxa, după salopete, înarmaţi cu steaguri roşii şi cu un portret înrămat cu Stalin. De unde îl găsiseră oare? Totuşi, bieţii muncitori nu păreau aşa de încântaţi. Se uitau şi ei lung şi cu neîncredere în depărtare, către tancurile apropiindu-se, şi, obişnuiţi dintotdeauna numai cu necazurile, se întrebau probabil ce alte nenorociri aveau oare să le mai aducă şi ăştia. Din când în când însă, cu ocazia vreunui ghiont mai pătrunzător al vreunui şef de secţie, îşi mai aminteau şi motivul pentru care erau de fapt acolo şi imediat începeau să strige, pe voci groase şi răguşite de la prea mult tutun prost: „Trăiască Armata Roşie Eliberatoare!” şi „Trăiască Mareşalul Stalin!”. Ceilalţi, simpli gură-cască sau surprinşi

pe-acolo de evenimente, erau şi ei mohorâţi şi speriaţi ca nişte iepuri, de frică că veneau ruşii. Olgu- ţa, care trecuse Prutul la doar paisprezece ani, trimisă de părinţi să se bage fată în casă la Bucureşti, şi din a cărei familie cu nouă copii rămasă acasă numai doi fraţi reuşiseră să scape de marea deportare din 1941, trecând în fugă pe pământ românesc, printre focurile mitralierelor sovietice, numai cu trenţele de pe ei şi în picioarele goale, era albă ca o stafie, încercând din toate puterile să se facă atât de mică, încât să nu o observe nici măcar Dumnezeu, d-apoi oamenii, printre cei ce scandau numele lui Stalin.

Schimbarea domnilor, bucuria proştilor, cum zicea sărmanul tata.

Mi-am întors privirea către bulevard, unde armatele sovietice avansau în coloane imense, într-un zgomot infernal şi în aclamaţiile celor de pe margine. Nimerisem la un colţ de stradă, chiar la intersecţia dintre Piaţa Obor şi şoseaua Ştefan cel Mare. În drumul ei către Transilvania, Armata Roşie intrase în Bucureşti pe la bariera Colentinei şi se îndrepta către Kiseleff. Puhoiul se deplasa ridicând praful de pe toate uliţele, în nori groşi, ca într-o furtună în deşert. Dar armatele lui Stalin nu erau compuse doar din convoaie compacte de vehicule militare, aşa cum fusesem obişnuită să văd la defilările armatei germane, ci reprezentau mai degrabă un amestec pestriţ de tehnică militară modernă – blindate de tot felul, tancuri şi maşini şenilate, transportoare, automobile, jeep-uri şi nişte camioane nemaivăzute din tablă, cu aripile în unghi drept, purtând şi tractând piese grele de artilerie, obuziere şi mortiere –, dar şi de o mulţime de vehicule antediluviene, căruţe deşelate, trase de cai, măgari şi boi,

trupe călare, cu alura unor barbari primitivi, şi trupe de infanterie, pe motociclete cu ataş, pe biciclete sau pe jos.

Armata propriu-zisă era o amestecătură înfiorătoare de cazaci negricioşi şi mustăcioşi, ceceni mari, sibe- rieni tăbăciţi, gruzini supli cu nasuri acviline, mongoli de la marginile Tibetului, uzbeci, tătari şi toate celelalte neamuri de sălbatici de prin Asia Centrală, nespălaţi şi neîngrijiţi, cu feţele vinete sau pământii, obrajii descărnaţi şi ochii sticloşi, tăcuţi şi ameninţători, abrutizaţi de război, istoviţi, trenţăroşi, ce se uitau la orice cu minunare, de parcă nu mai văzuseră niciodată până atunci asfalt sau imobile.

Comandanţii şi ofiţerii mai importanţi însă, cu pantalonii lor cu vipuşti roşii prost-croiţi, îndesaţi în cizme înalte din piele şi vestoanele atârnându-le grele pe trupuri din cauza medaliilor, aranjate chiar şi pe două-trei rânduri – mai ceva ca Göring în vremurile lui grandioase –, erau cam toţi mici la stat şi lăţi în umeri, cu taliile prea cărnoase revărsându-li-se peste centiroane, gâturile groase şi raşi în cap sau tunşi periuţă, cefele lucindu-le de sudoare pe sub chipiurile cu dungă roşie şi steaua aurie, în cinci colţuri, a URSS-ului. Drepţi şi nemişcaţi, cu picioarele desfăcute şi mâinile la spate, morfolindu-şi mustăţile stufoase, se uitau în jur cu ochi reci, fără expresie, netrădând nimic.

— Staaa-lin! a strigat careva din primul rând. Staaa-lin!

Mă uitam după tancurile cu stea roşie şi încercam să-mi fac o părere, când, deodată, de pe unul dintre ele, un soldat ce flutura deasupra capului un steag roşu imens – un mongol bondoc şi spân, cu ochi înguştl –, a răcnit din toţi rărunchii:

— *Naaaaaa Berliiiiiiiiiiiiiin!™*

— *Naaaaaa Berliiiiiiiiiiiiin!* au urlat şi toţi ceilalţi de pe tanc, aproape într-un singur glas, exact ca o hoardă de năvălitori înainte să pornească la atac. Câţiva dintre ei au început să chiuie, trăgând focuri de puşcă în aer, speriind păsările de prin copaci şi pe toţi cei de pe marginea drumului. În turela deschisă şi pe lângă, călare pe apărătorile de şenile şi pe tun, unul peste altul, era o gloată de vreo cincisprezece-douăzeci de inşi, de te mirai sincer cum de încă îi mai ţinea tancul, cam deşelat şi cu blindajul ciuruit. Blindatul a încetinit chiar în dreptul grupului de oameni în care mă aflam şi eu. Am avut impresia că toată lumea a fost nevoită să-şi stăpânească primul impuls de a o lua la fugă, fiecare unde vedea cu ochii. Olguţei i s-a scurs pur şi simplu tot sângele din obraji şi s-a agăţat de mine cu ambele mâini ca un copil înspăimântat. Mongolul cu steagul s-a aplecat înspre noi, a surâs cu toţi dinţii lui mari şi galbeni, şi-a potrivit mai bine automatul pe umăr, să nu-i alunece, şi ne-a întins o poză mică cu Stalin, cu scris chirilic pe spate, decupată dintr-o gazetă. Pe braţul de culoarea lemnului de tec purta mai multe ceasuri de mână, iar unul dintre ele, subţire şi fin, cu brăţara din aur scânteind în lumina soarelui, era. Un ceas de damă. Îngroziţi de alura lui ameninţătoare, nimeni nu s-a arătat doritor să-i accepte darul.

Până la urmă însă, cineva tot ne-a salvat onoarea şi a întins mâna după poză – o ţigăncuşă oacheşă de vreo doişpe ani, cu un puradel în braţe şi cu fustele murdare. S-a uitat curioasă la mustaţa de bandit a lui Stalin, dar n-a comentat nimic.

— *Skolko kilometri Berlin?*”[52] a întrebat rusul.

---

52 Spre Berlin!

Nu i-a răspuns nimeni; tăceam cu toţii, cu frunţile în pământ. Dar tancul cu soldaţi! chiuind se îndepărtase deja, fără să mai aştepte răspunsul.

— Da’ pă unde vine asta, Berlin? a întrebat ţigăncuşă timid. Pă după Grant?

— Haiti, că de-acuma o să se cheme gubernia Berlin! s-a auzit un glas din apropiere.

— Mie mi-e mai tare să nu se pună p-aicişa de-o gubernie, că de nemţi nu mă doare inima! i-a răspuns careva, de undeva de mai în spate. Dară noi? Noi acilea ce ne facem?!

Staaa-lin! Staaa-lin! Staaa-lin! Staaa-lin! răsunau bulevardele.

Privirea mi-a fost furată de o altă imagine nemaivăzută. Câţiva ruşi călare, vreo şapte sau opt, tuciurii şi mustăcioşi – o parte călăreau chiar fără şa, exact ca barbarii –, toţi cu automatele agăţate pe umeri, dar şi cu săbii în teci, încărcaţi cu desagi de muniţie şi purtând în miezul verii cuşme turtite din blană pe cap, cu clapetele coborâte peste urechi, târau după ei, legate cu sfoară de burţile lucioase şi bine hrănite ale cailor frumoşi de stepă, o vacă şi-o camionetă. Vaca, grasă şi frumoasă, cu ugerul umflat, mugea jalnic, nemulsă de ceva vreme, iar, pe camionetă, un alt mustăcios, cu atitudine de ataman176, fumând mahorka şi uitându-se cu ochi răi în jur, pe sub cuşma îndesată adânc pe frunte, călărea cu importanţă o movilă înaltă de perne brodate şi scoarţe ţărăneşti ţesute la război, aşa cum se găseau prin mai toate casele. Ca să fie treaba oablă, atamanul, chiar dacă era vară, pe lângă cuşma groasă căzăcească, mai era încotoşmănat şi într-o

---

Câți kilometri până la Berlin?

dulamă îmblănită, însă românească de-a noastră. M-am uitat cu ochii mari după ei multă vreme; cu siguranţă nu era ceva ce puteam vedea în fiecare zi.

— Olio, maiculiţă, da’ parc-ar dădea năvală hoardi- le de tătari! s-a minunat o babă în gura mare, crucindu-se cu înverşunare.

— Da’ ce vreai mata, babo, că doar ăştia de-i vezi îs cazacii zaporojăni! i-a spus un moş printre dinţi şi făcând un semn către trupele călare. Ăştia îs mai ceva ca tătarii!

Baba s-a crucit din nou, iar moşul, uitându-se la puhoiul de ruşi cu o privire mocnindu-i de ură nepu- 176 Rang militar, conducător al cazacilor tincioasă, s-a aplecat uşor către un domn şi i-a spus, fără să-şi coboare vocea, astfel că vorbele lui ajungeau foarte uşor şi până la mine:

— Povestea ficioru’ meu, cân’ l-or trimis în Basarabia cu rigimentu’ s-alunge bolşevicii, că zaporojănii pe un’ treceau, prăpăd lăsau!…

— Doamne păzăşte, că parcă n-ar fi şi dânşii tot de-o lege cu noi! s-a crucit din nou baba, uitându-se înspăimântată ba la moşneag, ba la hoardele de cazaci. Ăştia parc-arfi din neam cu ăl cu coarne!

— Trăiască Mareşalul Stalin, comandant al glorioasei Armate Roşii eliberatoare! a strigat chiar atunci şi din toate puterile agitatorul din primul rând, acoperind cu răcnetul lui conversaţia de lângă mine. Şi-a ridicat şapca şi a aruncat-o în aer, în timp ce saluta soldaţi! cu degetele la tâmplă, flutura neobosit steagul roşu al Uniunii Sovietice şi în general se prăpădea să iasă cât mai tare în evidenţă.

Fără să vreau, am reuşit să prind câteva fraze risipite:

— …un ofiţir de la Roşiori, de fuse dascăl la noi în sat ’nainte de război… Venea de pe front, cu câţiva ostaşi din

rigiment… îi ascunsei eu o noapte în pătul… Zicea dom' învăţător că la Târgu-Frumos bolşevicii băgară toate diviziile româneşti în trenuri, ca să-i ducă în Rusia!… Că după ce s-a făcut pacea, toţi care aveau ordine să lase armele şi să facă juncţiunea… pe care îi vedea rumâni îi şi făcea prizonieri!… Păi dacă şi ăştia-s ostaşi de onoare, uite acilea la mine, conaşule, să nu-mi fie mie asta crucea! Bolşevicii tot bolşevici, numa' de-ar da împieliţaţii-n neamul lor! Că doară de când îi lumea lume, din câne n-ai cum făcea slană…

Şi astfel, în doar două zile de la venirea ruşilor aveam să ne dăm cu toţii seama că, pe lângă „glorioasa armată eliberatoare sovietică", pe cea germană n-o prea simţisem timp de patru ani în Bucureşti. Cu fiecare zi care trecea, din gură în gură, şoptit, pe la colţuri, prin pieţe şi prin încăperile servitorilor, în Bucureşti începuseră să circule tot felul de veşti înfiorătoare. Auzisem un zvon incredibil, adus de servitoarea unor vecini, că, prin satele aflate în calea Armatei Roşii, ţăranii îşi ascundeau în păduri, în pivniţe şi chiar în căpiţele de fân, nu numai fetele de măritat, dar şi fetiţele de doisprezece-treisprezece ani şi bunicuţele de optzeci, ca să nu le batjocorească „ostaşii eliberatori sovetici". Apoi, Olguţa mi-a adus de la piaţă o altă ştire, pentru care zicea că bagă mâna-n foc – auzise că bărbatul nu ştiu cui, soldat într-un regiment ce luptase contra ruşilor în Moldova, fusese urcat într-un tren de vite împreună cu tot regimentul, cu direcţia Siberia. Iar apoi, o familie la care dădeam lecţii de pian primise veste că unul dintre băieţii lor, aviator doborât în spatele liniilor ruseşti de la laşi, s-ar fi găsit de fapt într-o mănăstire de maici de prin Neamţ, unde fusese ascuns de măicuţe pentru a nu fi

luat prizonier de către Armata Roşie. În săptămânile imediat următoare, şi gazetele se umpluseră de ştiri despre răpiri, violuri, bătăi şi ameninţări. Am citit că, într-o noapte, căutând votcă, un alt „glorios ostaş sovietic” a intrat cu o tanchetă într-o prăvălie închisă de pe Calea Victoriei, direct prin zid, distrugând structura de rezistenţă a întregului imobil. Apoi şi-a luat băutura şi tancheta şi dus a fost, fără să îndrăznească să-i zică nimeni nimic. Am văzut chiar şi cu ochii mei, în piaţă la Moşi-Obor, cum un rus a smuls din braţele unei ţărănci o gâscă şi, ţinând-o de-o aripă, i-a retezat cu baioneta capul dintr-o singură mişcare a încheieturii, chiar sub linia ciocului, aşa cum taie copiii cu nuielele vârfurile urzicilor primăverile prin şanţuri.

Se îmbătau, intrau în case peste oameni, luau femeile cumsecade cu forţa sau violau femeile de stradă în mijlocul oraşului, ridicându-le fustele de faţă cu toată lumea, se încăierau între ei şi cu românii, trăgeau cu arma, provocau accidente şi jefuiau tot ce întâlneau în cale. La nici măcar o lună după „eliberarea” Bucureştiului, nimeni nu mai ieşea din casă după căderea întunericului. Începuseră să circule şi NKVD-iştii, în uniformele lor cu epoleţi albaştri şi cizmele înalte din piele rusească, tăbăcită bine cu dohot.

Dar, în ciuda zvonurilor acelora teribile şi pe fundalul de spaimă nelămurită ce se înstăpânise asupra Capitalei, prima mea întâlnire faţă în faţă cu un rus a fost complet diferită de cum mă temeam eu. În zilele acelea, când preţurile crescuseră ceva de speriat – rublele sovieticilor circulau în neştire, provocând o creştere înfiorătoare a inflaţiei –, ocupam cu chirie două cămăruţe într-o căsuţă modestă de pe strada Banu Manta, la intersecţia cu strada

Schitul Maicilor, undeva în apropierea mănăstirii Antim. Era o casă-vagon, cu un singur cat, cu coridor lung cu geamlâc şi anticameră, cu o curticică pavată cu caldarâm în faţă şi ferestrele mici deschizându-se într-o curte interioară. Dimineaţa şi seara auzeam bătând clopotele. Celelalte două încăperi din faţă, despărţite de ale noastre printr-un antreu îngust şi întunecos, erau locuite de proprietară, o bătrână văduvă, uscată, bisericoasă şi zgârcită, ce trăia din închiriatul celor două odăi. Bărbatul îi murise la bombardamentele din primăvară şi singurul ei fiu se afla pe front. Ultima lui scrisoare fusese trimisă de la Rostov-pe-Don, datând de la sfârşitul anului 1942. Ne apropiam de sfârşitul lui 1944, războiul nostru din Rusia se încheiase, iar dânsul tot nu se întorsese. Însă bătrâna îl aştepta mereu.

În seara aceea, când am dat nas în nas cu roşul revoluţiei, tocmai se întunecase.

Nu-mi amintesc prea multe detalii, s-a întâmplat foarte repede. Întâi, bătrâna proprietară, plecată sub basmaua ei neagră, a intrat pâş-pâş, sprijinindu-se în cârjă, dar în vârful picioarelor, fără să bată înainte la uşă, cum avusese până atunci frumosul obicei, şi, făcând un semn către odaia ei, a şoptit, cu ochii măriţi de spaimă:

— E soldaţi ruşi călări în faţă!

Am înţepenit şi-am ciulit urechile.

Întâi s-a auzit poarta scârţâind, dată cu putere în lături, şi nişte paşi soldăţeşti în curte. Apoi am distins copitele cailor tropăind pe pavajul denivelat din bolovani de râu şi sforăiturile lor în timp ce erau sloboziţi din frâie. Un grup de cavalerie. M-am gândit imediat că erau cazaci şi am simţit fiori reci pe şira spinării. Nu-mi puteam da seama

câţi erau, auzeam doar un murmur amestecat de voci bărbăteşti. Prin vecini, nicio mişcare. Doar un câine lătra tare undeva într-o curte din apropiere. Era prea târziu ca să micşorăm flacăra lămpii, cu siguranţă că văzuseră deja fereastra luminată. Pesemne că se auzea şi aparatul de radio, chit că ar fi trebuit să-l depunem cam demultişor la comandamentul sovietic, aşa cum se dăduse dispoziţie.

— Dacă ne ia ceasurile? a şoptit baba, frământată subit de grijă şi trăgând rapid cu ochiul dintr-o parte într-alta a încăperii.

Dar n-a avut timp nici să încerce să ascundă ceva, pentru că s-a auzit o bătaie în uşa dinspre curte. Apoi încă una. Două bătăi obişnuite, nici moi, nici ameninţătoare. N-am putut face niciuna nicio mişcare. Eram îngheţate de spaimă. După câteva clipe de aşteptare, din nou o bătaie, ceva mai apăsată. Acel cineva din spatele uşii îşi cam pierduse răbdarea.

De dincolo de antreu, s-au auzit câteva cuvinte pe ruseşte. Intraseră înăuntru. Spărseseră oare uşa dinspre curte sau uitasem noi să o încuiem? Dar uşa de la odaie, singura care ne mai despărţea de cei de afară, bine ferecată cu ivărul, n-a sărit deodată din ţâţâni, aşa cum miera mie teamă. S-au auzit încă o bătaie apăsată şi câteva cuvinte pe ruseşte. Deşi nu înţelegeam ce spunea, vocea nu suna ameninţătoare sau mânioasă, ci liniştită, aproape politicoasă.

— Coniţă, ăsta zici să deschidem… a şoptit Olguţa, albă ca un cearşaf de spaimă.

— Vezi matale de le dă drumul! m-a îmboldit baba. Că poate-o da Dumnezeu şi le e milă că te vede grea şi nu ne face nimica!

M-am înfăşurat mai bine în şal, am pipăit pistolul ascuns în buzunarul larg al capotului de casă, am tras aer adânc în piept şi m-am dus să deschid.

Spre surprinderea mea neţărmurită – cu imaginaţia aprinsă de spaimă şi literatură, mai că mă aşteptam să năvălească înăuntru o hoardă de sălbatici, puhoi, înfăşuraţi în blănuri de urs, chiuind şi învârtindu-şi iataganele pe deasupra capetelor, o combinaţie caricaturală între cazacii de pe Don ai lui Gogol, indienii lui Karl May şi otomanii lui Osman-paşa –, în pragul uşii nu se găsea decât un singur rus, după uniformă ofiţer, serios şi aparent civilizat în purtări, deşi cam iritat că-l lăsasem să aştepte atât de mult. Un cavalerist înalt, elegant şi chipeş, la vreo cincizeci şi ceva de ani, slab şi ciolănos şi cu trăsături caucaziene foarte bine definite, chiar şi cu acel faimos nas de Caucaz, drept şi îngust. Avea însă nişte picioare ciudate, parcă prea lungi pentru restul corpului său şi foarte crăcănate, după o viaţă întreagă petrecută în şa, încălţate în cizme din piele de viţel. Îşi purta medaliile de erou al Uniunii Sovietice la vedere, pe veston, aşa cum făceau de altfel toţi soldaţii şi ofiţerii ruşi şi cum apăreau şi în filmele de propagandă, aruncându-se în luptă cu toate medaliile pe piept, iar pe sub veston gulerul cămăşii îi era curat, cu frumoase cusături înflorate ruseşti. Nu arăta deloc ca hoardele acelea de soldaţi nespălaţi şi cu apucături de barbari, ce ieşeau noaptea pe străzile Bucureştiului, băgând groaza în toată lumea.

— Vasili Zinovievici Zavgorodni, s-a prezentat el milităreşte, îndreptându-se din umeri, pocnindu-şi călcâiele şi ducându-şi regulamentar degetele la cozoroc, înainte să se descopere. *Podpolcovnic. Citvortia Cavale- rişkaia Divizia.*

Govoriş poruski?[53]*... On va parler français alors™,* a continuat însă tot el, văzând că nu răspundeam şi nestingherit în vreun fel de ignoranţa mea, într-o franceză uimitor de corectă, îndulcită şi mai tare de accentul rusesc. Oamenii mei au nevoie de mâncare şi băutură, *s'il vous plaît,* a adăugat. Suntem nouă şi avem nouă cai.

Am încuviinţat. El s-a uitat la mine, a clătinat indiferent din cap, iar apoi şi-a ridicat ochii peste umărul meu. Întâi şi-a plimbat privirea prin odaia sărăcăcioasă, iar apoi şi-a fixat-o pe Olguţa şi bătrână, ce încercau din răsputeri să-şi ţină firea şi să nu scoată niciun sunet. A înaintat jumătate de pas înăuntru, ca şi cum ar fi dorit să facă ceva, fără să-mi pot da seama ce anume. Involuntar, eu am făcut un pas în spate, iar Olguţei i-a scăpat un suspin de teamă. Rusul s-a oprit. Şi-a mijit ochii la noi şi, înregistrând imediat cum stătea de fapt situaţia – ochii mei, ce-l măsurau cu spaimă de sus până jos şi mâinile de pe pântecele rotunjit, Olguţa, cu codiţe împletite şi într-o flanelă veche, prea mare pentru ea, tremurând ascunsă cu totul în spatele meu, de i se zărea numai creştetul capului, baba, cu mâinile ei smochinite şi galbene împreunate şi ochii fugindu-i prin toate ungherele încăperii –, s-a îndreptat încă o dată din umerii lui înguşti şi, vizibil vexat, mi-a zis, pe un ton convenţional şi rece:

— Aflaţi, *madame,* că bunicul meu de după mamă, mareşalul Zavgorodni, a fost mareşal de gardă imperială la curtea Luminăţiilor lor, Romanovii, iar eu, înainte de război, eram profesor de limbi clasice la Universitatea din Sankt Petersburg. Apoi, după câteva secunde de tăcere

---

53 Locotenent-colonel. Divizia a 4-a Călare. Vorbiți rusește? Atunci o să vorbim în franceză.

dispreţuitoare: Şi n-am furat niciodată vreun capăt de aţă de la nimeni, cum, de altfel, nici n-am făcut vreodată dragoste cu vreo femeie, fără ca dumneaei să-mi ceară asta în mod expres.

Am clipit de mai multe ori. Şi eu, care credeam că, faţă în faţă cu revoluţia rusă, marea parte a aristocraţilor ruşi ajunseseră doar prin gulaguri sau în exil, nu şi în armata lui Stalin.

— Deso/ée179, am reuşit să îngaim după câteva momente, moartă de ruşine şi cu obrajii în flăcări.

— *Spokoinoi noci!'&0* a zis el, pe un ton demn de ascendenţa sa nobilă, făcând şi o plecăciune exagerată,

179îmi pare rău

180Noapte bună!

Încărcată de toată greutatea dispreţului lui, ca apoi să iasă pe uşă, fără să-mi ia în seamă scuzele şi fără să se uite înapoi.

Mai târziu în seara aceea, le-am dus mâncare şi băutură – tot ce-aveam prin bucătărie şi cămară –, iar apoi am stat toată noaptea treze, ascultând încordate zgomotele din curte. Dar nu s-a întâmplat nimic, doar au băut, au strigat şi au cântat aproape toată noaptea, pe voci bete şi răguşite, acompaniindu-se de un acordeon, un cântec ciudat, din care mai prindeam din când în când câte un *Smuglyanka'8'* desluşit. Cândva foarte târziu însă, mult după miezul nopţii, un soldat a băut în uşă şi ne-a cerut spirt medicinal, l-am dat toată sticla, fără să îndrăznesc să întreb la ce le trebuia.

De dimineaţă, când şi-au luat caii şi catrafusele şi au plecat mai departe – probabil era o patrulă în trecere, rătăcită dintr-un regiment aflat în drum spre Berlin –, mi-

am făcut cruce şi i-am mulţumit lui Dumnezeu că nu păţisem nimic, fără să ştiu însă că nu fusese decât o amânare.

6.

Venise toamna, rece şi urâtă, cu un cer plumburiu şi opac şi cu ruşii mereu pe străzile Bucureştilor. Puseseră stăpânire pe vieţile noastre.

Seara care mi-a răsturnat destinul era friguroasă şi întunecată, fără lună, fără stele, ca atâtea altele din toamna aceea. Bura potolit. Mă întorceam cu automobilul de la o lecţie, de pe undeva pe lângă Facultatea de Medicină Veterinară, fără nicio bănuială. Deşi abia era ora şase seara şi interdicţia civililor de a ieşi din case începea la ceasurile nouă – „stingerea" impusă de sovietici –, întunericul coborâse deja şi străzile

181 *Smuglyanka* (fata întunecată), un cântec foarte popular pe timpul celui de-al Doilea Război Mondial erau pustii. Doar câteva grupuri de soldaţi ruşi forfoteau dintr-o parte într-alta, foindu-se pe uşi batante de cârciumi şi prin case ascunse, cu felinare roşii la porţi, râdeau tare, chiuiau şi se împleteceau, încălziţi de votcă. La ora când bandele de „bravi şi glorioşi ostaşi sovietici" începeau să iasă pe străzi, căutând băutură şi femei, bucureştenii se retrăgeau rapid din faţa lor.

Chiar când eram pe punctul să ies de pe Splaiul Independenţei şi să intru pe bulevardul Elisabeta, undeva pe lângă Monumentul Eroilor Sanitari, în faţa automobilului meu a apărut o umbră; pe neaşteptate, făcând un salt din întuneric, exact ca un animal de pradă, până în mijlocul drumului. A trebuit să apăs din toate puterile pe frână. Noroc că circulam cu viteză redusă.

În lumina palidă a farurilor stătea un soldat rus. Mătăhălos, pe cap cu o căciulă neagră şi înaltă, cu nelipsita stea roşie, şi îmbrăcat într-o haină matlasată de iarnă şi în pantaloni largi de uniformă, cu crăcii croiţi ca nişte burlane şi vârâţi în bocancii grei soldăţeşti. Iar ţeava mitralierei îi era îndreptată exact înspre capul meu, prin parbriz.

Abia mai târziu, când am reuşit să depăşesc momentul şi să-mi pun gândurile în ordine, mi-am dat seama că în clipa aceea avusesem un înger păzitor lângă mine. Probabil că dacă n-aş fi oprit atunci când am făcut-o, aş fi ajuns direct în Dâmboviţa, cu o gaură în frunte.

Deşi mai auzisem pe ici, pe colo zvonuri cum că sovieticii aveau obiceiul să deposedeze bucureştenii de automobilele proprii, sub ameninţarea glonţului, şi să plece cu ele, n-aş fi crezut niciodată să mi se întâmple una ca asta tocmai mie. Îmi părea rău de maşină – o vechitură, într-adevăr, un Citroën primul model, refuzat de la rechiziţionare de către autorităţile militare, cu arcurile atât de uzate încât ai fi putut zice că n-avea roţile rotunde şi cu podeaua ciuruită în mai multe locuri, pe unde se putea admira în voie caldarâmul –, dar era un automobil care, de bine, de rău, îşi făcea totuşi treaba.

Însă rusul care mă oprise nu părea doritor să-mi confişte automobilul şi să plece cu el. De fapt, din numai trei-patru paşi uriaşi, m-am trezit cu el lângă mine, pe bancheta din faţă, înghesuindu-mă cu trupul lui masiv în spaţiul îngust. M-am uitat îngrozită în jur. Se întunecase complet. Cheiurile Dâmboviţei erau pustii, iar din spatele ferestrelor oblonite ale imobilelor nu pătrundea nici măcar un fir de lumină. La mai bine de două luni de la armistiţiu, cea mai

mare parte a felinarelor de pe bulevarde rămâneau în continuare stinse noaptea, de parcă ne-am fi aflat tot sub camuflajul de război. Şi, în afară de ochiul roşu, abia observabil, al unui tramvai oarecare, şi el gol, ce urca încet în întuneric dinspre Cotroceni către centru, pe toată întinderea Splaiului nu se mai zărea nici un alt automobil şi niciun trecător. Doar ceva mai departe, printre craterele şi dărâmăturile rămase pe Elisabeta după bombardamentele aliate, un soldat rus, întors cu spatele la drum, urma nonşalant pe un zid al clădirii retezate a Partidului Naţional-Ţărănesc, iar alţi câţiva, cu pistoalele-mitralieră la vedere, patrulau în sus şi-n jos pe bulevard, printre stâlpii de telegraf contorsionaţi, oprindu-se din când în când pentru a mai scotoci prin moloz după cine ştie ce comoară. Era însă o imagine care deja făcea parte din viaţa noastră de zi cu zi, cu care mă obişnuisem şi pe care n-o mai luam în seamă decât vag.

Mi-am întors privirea către oaspetele nedorit: o matahală de om, înalt şi gros, puţin adus de spate, cu o moacă specifică de Serioja născut şi crescut în stepă – faţa lătăreaţă şi turtită, acoperită de pistrui, ochii mici şi deschişi la culoare, părul netuns, atât de puţin soldăţesc, ce-i atârna în laţe mătuite pe sub căciulă –, cu braţe lungi şi nişte mâini imense, cu degete groase şi buricele teşite, mâini de tăietor de lemne sau de muncitor în carierele de piatră. Mirosea de-ţi întorcea nasul, a tutun stătut, alcool şi sudoare.

— *NazadP*[54]*a* şuierat el printre dinţi, împungându-mă în acelaşi timp în coaste cu ţeava boantă a pistolului automat şi mi-a făcut semn cu mâna să întorc maşina. — Dar nu mai

---

54înapoi!

puteam face nicio mişcare; înţepenisem cu mâinile pe volan şi piciorul pe frână. — *Na- zad!* a strigat din nou, după câteva clipe, văzând că nu am nicio reacţie.

— *Ni streliaiteP*[55] mi-am auzit eu în sfârşit propriul glas, firav şi tremurător. Am tras aer în piept, ca să-mi repornesc inima, care parcă-mi îngheţase cu totul în piept, şi mi-am aşezat ambele mâini pe pântec, ca să-i arăt că eram însărcinată.

— *Davai! DavaiP*[56] m-a grăbit el, neimpresionat, încruntându-şi ameninţător carnea groasă de pe frunte la mine, şi m-a împus iarăşi cu pistolul în coaste.

Neavând ce să fac altceva, cu inima cât un purice în piept şi cu mâinile tremurându-mi pe volan, am repornit motorul, am întors maşina prin mijlocul bulevardului pustiu şi am luat-o din nou în jos, către Cotroceni, urmărind cheiul Dâmboviţei. Conduceam încet şi îl studiam pe rus cu coada ochiului. Îşi rezemase automatul în spaţiul îngust dintre banchetă şi uşă şi îşi freca mâinile înroşite una de alta, ca să şi le încălzească. M-am întrebat unde anume voia să-l duc; undeva mai jos pe Splai, *vis-à-vis* de Grădina Botanică, se găsea Malmaison-ul, fostă cazarmă de cavalerie şi puşcărie militară, ocupată de sovietici odată cu armistiţiul, aşa că speram că aparţinea de unitatea respectivă şi căuta doar o maşină care să-l ducă într-acolo. Însă, când am trecut prin dreptul ei şi am încetinit, el a mormăit doar un *priamaP*[57] privindu-mă cu ochi ameninţători, aşa că am continuat drumul prin întuneric.

---

55 Nu trage!

56 Haide, haide!

57 Drept înainte!

Alături, pe lângă noi, Dâmboviţa se scurgea către moara lui Ciurel, murdară şi învolburată de la ploile din ultimele zile. Casele erau din ce în ce mai mici şi dărăpănate, acoperişurile mai joase şi peticite, împrejmuirile mai strâmbe, uliţele mai înguste, bezna mai adâncă. Un câine urla sinistru undeva în depărtare.

— *Kuda?*[58] am întrebat după o vreme, nemaiputându-mă reţine.

— *Gdeto™7,* mi-a răspuns el ironic.

Am înghiţit în sec şi mi-am întors din nou privirea către parbriz, la drumul din faţa mea. Îl observam însă tot timpul, cu coada ochiului. A stat liniştit timp de câteva minute şi deodată, din senin, mi-a smuls ceasul de la mână. Brăţara subţire din aur alb s-a sfâşiat imediat, iar eu am tresărit. Şi-a apropiat ceasul de ureche, ascultându-i concentrat ticăitul. Obrajii rotunzi i se înroşiseră din cauza căldurii din maşină şi avea pe buze un surâs încântat, ca de copil care căpătase o jucărie nouă. Atunci abia am îndrăznit să-i privesc cu adevărat figura. În ciuda siluetei masive, ce mă indusese în eroare în primă instanţă, avea chipul foarte tânăr, cu trăsăturile încă moi, neformate, ceva grăsime de adolescent rămasă pe umerii obrajilor, ochi mari şi melancolici, inocenţi, dar în acelaşi timp şi cu ceva sălbatic în privire. Nu părea să aibă mai mult de optsprezece ani. Era doar un băiat crescut prea mare pentru vârsta lui. Şi, parcă înadins ca să-mi dovedească teoria, a zâmbit de unul singur şi, după ce a mai admirat timp de câteva secunde ceasul, a băgat mâna într-un buzunar şi a scos câteva ţigări. Şi-a aprins una dintre ele şi a întins palma către mine. Nu ştiam atâtea cuvinte ruseşti

58 Unde?

încât să îl fac să înţeleagă că eram gravidă şi nu fumam, aşa că doar am refuzat din cap. Dar el, înţelegând greşit moţivul refuzului meu, mi-a apropiat ţigările de nas, ca să le miros, şi m-a îndemnat:

— Davai, davail... Amerikanskie sigaretiP88

l-am surâs silit şi am luat o ţigară. Dar, pentru că nici nu puteam să o aprind, nici să o las pe undeva şi poate să-l jignesc, o ţineam stingheră între două degete, cu mâna încă pe volan. Eram din ce în ce mai speriată, iar în afară de lumina slabă a farurilor automobilului meu, rar mai vedeam câte-o luminiţă pe undeva. Trecusem de Podul Lemaâtre şi ne afundam în mahalaua Cărămidarilor, iar locuinţele erau mai toate şandramale, ascunse prin fundacuri înghesuite şi murdare. În ciuda numelui, rar se mai zărea câte-o casă din cărămidă; majoritatea erau bordeie din chirpici, cu pereţii ne- tencuiţi. În câteva se aprinseseră lămpile cu petrol şi străluceau galbene în geamurile murdare. Câinii lătrau în continuare sinistru, haite întregi. La un moment dat, mi s-a părut că, undeva din fundul mahalalei, destul de depărtat de noi, răzbăteau focuri de puşcă. Urmam în continuare cursul râului, dar dincolo de mahala nu mai era nimic, doar maidan prăfos şi nişte uzine şi fabrici.

Şi, chiar în momentul acela, ca şi cum mi-ar fi mirosit frica, sovieticul mi-a pus mâna lui mare pe umăr şi mi-a spus:

— Crasivaia! ™9

Degetele lui puternice mi-au strâns oasele umărului, aproape să mi le frângă. S-a aplecat peste mine şi a dat să mă sărute. M-am ferit imediat, aşa că buzele lui groase şi arse de vânt mi s-au lipit undeva pe păr. Am încercat din

răsputeri să nu pierd controlul maşinii, dar mâna lui a coborât chiar atunci pe volan, trăgând brusc de el şi schimbând direcţia automobilului, înspre râu.

— Şto/7190 a răcnit el, încercând să-mi desprindă mâna de pe volan.

Probabil neştiind exact care dintre pedale era frâna, a pus deodată piciorul pe prima pedală pe care a văzut-o, acceleraţia, apăsând-o până la fund. Automobilul a ţâşnit înainte, scrâşnind din toate încheieturile lui fragile, periculos de aproape de malul Dâmboviţei. Apoi a apăsat brusc şi pe frână, de-a dreptul peste piciorul meu, aproape strivindu-mi-l sub bocancul lui greu, după care m-a apucat de păr, m-a tras cu toată

189 Frumoaso!

190 Opreşte!

Puterea înspre el şi m-a plesnit peste faţă, atât de tare încât n-am mai ştiut de mine. Am pierdut controlul volanului, iar din cauza reflexului provocat de lovitură, m-am izbit cu capul de bord şi mi-am ridicat piciorul de pe pedală.

Totul s-a petrecut în doar câteva clipe. Atunci când mi-am revenit din năuceală, mi-am dat seama că maşina se oprise chiar la marginea râului, într-o poziţie nefirească, pentru că vedeam mahalaua neagră prin lunetă, în spatele nostru. Un far arunca o dâră slabă de lumină gălbuie pe deasupra apelor întunecate ale Dâmboviţei, până aproape de malul celălalt.

Iar deasupra mea, sufocându-mă sub greutatea lui, cu palma de uriaş lipită de faţa mea, tăindu-mi aerul, rusul încerca, pe sub faldurile groase de material ale paltonului şi fustei, să îmi rupă lenjeria. Am început să mă zvârcolesc,

dar era degeaba, era îngrozitor de greu. Deşi mâinile îmi erau amândouă libere, îmi era imposibil să mă mişc de sub el. Aşa că doar plesneam aerul fără ţintă, încercând să-l lovesc, dar bănuiam că nu simţea nimic, atât era de transfigurat. Ochii i se bulbucaseră în cap, fruntea îngustă i se bombase, iar venele de pe frunte, tâmple şi gât i se umflaseră. Răsufla greu. Iar eu nu puteam să respir. Voiam să trag aer în piept şi nu reuşeam; nici pe nas, nici pe gură. Începuse deja să mi se întunece privirea. Simţeam fizic cum îmi urca moartea pe gât. Încercam să-i dau la o parte palma de pe faţă. I se încleştase atât de tare, încât degetele i se albiseră. M-a plesnit din nou peste faţă, cu dosul palmei, atât de tare încât mi-am pierdut din nou cunoştinţa. Însă a trebuit să îşi ia mâna de pe faţa mea pentru câteva secunde şi astfel am reuşit să trag aer în piept de câteva ori. Mi-am auzit respiraţia şuierătoare, pierdută. În gură simţeam un gust greu, ca de rugină; îmi muşcasem limba şi îmi podidise sângele. Am încercat să-i bag degetele în ochi, dar n-am avut suficient timp. Ca să mă ţină în loc, laba lui uriaşă m-a apucat de data aceea de gât, mi-a aplecat capul pe spate şi m-a apăsat dureros sub bărbie. N-am mai putut face nicio mişcare. Odată cu tăierea aerului, îmi tăiase şi ultima picătură de forţă din trup. Rămăsesem inertă.

Inexplicabil, în ciuda trupului amorţit, mi se părea că eram mai conştientă ca niciodată. Mi-am dat seama şi când a reuşit să-mi rupă chiloţii; sunetul bumbacului sfâşiat s-a auzit neverosimil de tare. Ţinându-mă în continuare cu putere de gât, şi-a fixat trunchiul deasupra mea, şi, în timp ce se desfăcea la pantaloni, s-a aplecat peste mine, uşor, aproape cu tandreţe, şi mi-a împins limba în gură. Ca să

poată să-mi desfacă mie coapsele şi lui pantalonii în acelaşi timp, şi-a desprins mâna de pe gâtul meu şi atunci am putut să respir din nou. Aproape că nu mai aveam reacţie. Mă inundase un val de sfârşeală. Nu îmi mai doream altceva decât să leşin chiar atunci, să nu mai simt nimic şi eventual să nu mă mai trezesc niciodată. Şi, tocmai atunci, în timp ce dădeam din mâini fără niciun scop, zbătându-mă doar pentru încă o gură de aer, mi-am dat seama că-mi atinsesem poşeta. Căzuse în spaţiul strâmt dintre banchetă şi portieră. Şi, în aceeaşi clipă, am făcut ceva cumplit – ca să-i distrag atenţia şi să mă pot întinde după poşetă, i-am răspuns la sărut şi i-am înconjurat trupul cu coapsele, l-am simţit ambele mâini ocupate – una îmi zdrobea sânul, iar cealaltă mă pipăia între picioare –, obrazul lui îmi zgâria deodată gâtul şi limba lui mi se plimba pe pielea de la baza părului, astfel că m-am mişcat şi mi-am întins degetele după poşetă, cât de lung am putut. S-a desfăcut imediat din mica încuietoare au- rie.Jar pistolul era înăuntru.

În clipa aceea mi s-a părut că nu auzisem niciodată un zgomot atât de puternic ca pistolul acela micuţ descărcându-se în spaţiul închis al automobilului. Mi-a fost teamă că îmi plesniseră timpanele. Au clocotit maidanul şi cerul deschis de deasupra. Câinii au început să latre îngrozitor. Iar apoi, după o vreme nu prea lungă, s-a lăsat din nou liniştea aceea de mai înainte, ca şi cum nimic nu se întâmplase. Doar bătaia inimii mele îmi mai vâjâia în urechi, iar câteva ciori croncăneau a pustiu undeva pe întinderea întunecată a câmpului.

Nu ştiu cât timp a trecut aşa, în nemişcare. Mirosul de praf de puşcă umpluse automobilul şi-mi era greaţă. Pistolul era mai greu decât o nicovală. N-aveam forţă să îl

mai ţin în mână nici măcar o secundă, aşa că l-am lăsat să cadă. S-a rostogolit undeva pe lângă banchetă, s-a lovit cu un zgomot metalic de podea şi s-a pierdut în penumbră. Coborâtă parcă dintr-o transă, am simţit cu tot trupul bărbatul care zăcea mort peste mine. Era înţepenit, cu ochii holbaţi. Mâna lui imensă şi grea, care până atunci mă sufocase, căzuse moale pe lângă banchetă. Simţeam trupul acela masiv apăsându-mă, iar inima îmi bătea ca un ciocan în piept. Rămăsesem parcă paralizată, într-o ciudată uitare de sine. Mi-am amintit însă că eram gravidă şi greutatea lui îmi strivea bebeluşul, aşa că am făcut un efort să-l împing de pe mine. Am reuşit de-abia din a doua încercare. Corpul neînsufleţit, greu şi inert, i s-a răsturnat alături, în spaţiul de lângă banchetă, peste pedale, cu membrele moi şi atârnânde. Spaţiul era prea îngust – trupul îi nimerise într-o rână, ca şi cum ar fi stat într-un cot. Sula, ieşită din prohabul nădragilor, i se înmuiase şi atârna flască, mare şi vinoasă, o bucată de carne dizgraţioasă, fără viaţă, ca şi restul trupului lui. Gura şi ochii îi rămăseseră deschişi, făcându-l să arate ca un peşte mort, eşuat pe ţărm.

În ciuda trupului atât de nefiresc înţepenit şi a mor- ţii reflectându-i-seân ochi, privirea îi era din nou curată, parcă minunându-se şi ea de tot ce se întâmplase în ultimele minute. Părea din nou la fel de copil ca atunci când urcase în maşina mea. Mi-aş fi dorit să îi închid pleoapele, să nu îi mai văd ochii, dar mă îngrozea numai gândul de a-l mai atinge. M-am întrebat dacă apucase vreodată până atunci să se culce cu vreo femeie sau eu aş fi fost prima. Iar oroarea a ceea ce făcusem mi s-a dezvăluit în întreaga sa ticăloşie, m-a lovit ca un pumn în piept şi mi-a oprit timp de câteva momente respiraţia.

Omorâsem un om.

Însă în momentul acela, nu trebuia să mă gândesc decât la copilul meu. M-am ridicat. Tremuram din cap până în vârful picioarelor. La lumina sărăcăcioasă a plafonierei, mi-am studiat figura în oglinda retrovizoare – arătam răvăşită şi palidă, obrazul ud de lacrimi îmi era umflat, iar ochii îmi ardeau în cap. Aveam urme vinete pe gât, dureroase la atingere. Din buza spartă, mi se scurgea pe bărbie un firicel roşu de sânge. L-am şters repede cu dosul palmei, însă sângele mi-a rămas imprimat pe mănuşa deschisă la culoare, ca o pecete. Şi, pentru că nu puteam să mai stau nici măcar o secundă în plus lângă cadavrul tânărului rus, am pus mâna pe mânerul portierei şi am ieşit din maşină.

Afară domnea o linişte încremenită. Cerul era negru, iar frigul umed m-a izbit în plin peste faţă. Eram în mijloc de maidan, în jur doar cu maghernițe rare şi joase, şi simţeam cu tot trupul vântul rece şi umed ce sufla cu putere peste ciulinii vineţii.

Frigul m-a pătruns până în măduva oaselor. Dinţii îmi clănţăneau în gură. În afara fuioarelor de fum străveziu ieşind pe coşuri, nu reuşeam să disting mare lucru în jur. În spatele câtorva ochiuri de geam vedeam pâlpâind câte o luminiţă chioară, iar, prin curţile cufundate în întuneric, mai desluşeam din când în când câte-un lătrat sau un murmur nelămurit, ce se împletea cu şuierul vântului.

Am tras de leşul uriaş al soldatului până am reuşit să-l scot din maşină. Era greu şi ţeapăn, ca plumbul. Când s-a prăbuşit în noroiul îngheţat de lângă maşină, aproape de malul Dâmboviţei, tot într-o poziţie nefirească, cu gâtul strâmb, fâşia subţire de lumină a farului i-a căzut pieziş peste trup şi atunci am văzut gaura însângerată din partea

dreaptă a capului. Faţa îi devenise pământie, în colţul gurii i se uscase puţină spumă roşiatică, iar mâinile îi păreau deodată şi mai mari, ca şi cum restul trupului lui, mort, începuse deja să se usuce şi să se micşoreze. În mod straniu, în afară de groaza de a-i vedea ochii deschişi, nu simţeam nimic altceva. L-am apucat de încheieturile mâinilor, ca să-l trag înspre apă.

Dar senzaţia că nu eram singură nu voia să mă părăsească. M-am uitat peste umăr, îngrozită de neliniştea. O umbră lungă şi neagră a alunecat uşor prin spatele unui gard din apropiere. Apoi, alte câteva umbre mişcătoare s-au strecurat pe lângă uluci şi s-au afundat din nou în întuneric. Un dulău lătra tare pe undeva şi mi s-a părut că o uşă s-a deschis cu un scârţâit uşor, iar un glas şoptit a alungat câinele. De prin toate părţile, dindărătul porţilor, simţeam, fără să văd, ochi urmărindu-mă. Cu siguranţă că auziseră ţipetele şi împuşcătura de mai înainte şi mă priveau trăgând de un cadavru, ca să-l împing în Dâmboviţa. Totuşi, nicio muiere n-a strigat speriată de după vreun gard şi nimeni n-a dat fuga să mă oprească; deşi eram convinsă că se uitau cu toţii la mine, nimeni n-a făcut nimic, ca într-o înţelegere tacită.

Cadavrul rusului, aşa cum îl lăsasem, cu pleoapele nelipite, s-a rostogolit pe chei greoi, ca un sac de cartofi, ca apoi să lovească apa cu o plesnitură puternică.

Apoi am căzut în patru labe şi am vomitat pe mal tot ce înghiţisem în ultimele zile.

În continuare, nimeni n-a dat niciun semn că se afla acolo şi că vedea. Totuşi, în ciuda aprobării neexprimate, nu-mi trebuia prea multă minte ca să-mi dau seama că, odată cu zorii zilei, dacă se va găsi plutind pe Dâmboviţa

cadavrul unui soldat rus, cu un glonţ de fabricaţie nemţească într-însul, era suficientă o raită rapidă a NKVD-ului prin mahalale şi s-ar fi găsit imediat cineva care să povestească ceea ce văzuse şi auzise. Fusese o femeie gravidă, într-o maşinuţă mică, de culoare albastră. Poate că, cine ştie, în ciuda întunecimii, una din umbrele de prin spatele gardurilor reţinuse chiar şi numărul.

Am plecat din mahala cu stomacul strâns de greaţă şi nişte gânduri absolut cumplite zvârcolindu-mi-se neîncetat în creieri.

Revolverul l-am aruncat în apele Dâmboviţei abia mai târziu, când deja mă apropiam de centru, undeva în preajma podului Schitu Măgureanu, când, la o curbă mai strânsă, mi s-a lovit de picioare. Uitasem complet de el.

Mi-am petrecut toată noaptea aceea într-o veghe forţată, cu urechile ciulite şi toate simţurile acutizate. Ascultam îngrozită fiecare motor ambreind pe stradă, fiecare pas pe scara imobilului, fiecare uşă ce se deschidea sau se închidea, urmăream fiecare umbră des- prinzându-se din întuneric şi fiecare lemn trosnind; la cel mai mic sunet neaşteptat eram convinsă că venise NKVD-ul să mă ridice. Judecata nu-mi mai era limpede.

A doua zi de dimineaţă, mi-am ascuns sub borul pălăriei obrazul învineţit şi ochii încercănaţi şi am plecat să-l caut pe August vom Meiss.

*

Când am ajuns în portul Constanţa, nu se crăpase încă de ziuă. Cerul vânăt şi greu, de aceeaşi culoare cu marea de sub el, începuse însă să se decoloreze încet-încet înspre est, vestind răsăritul soarelui.

Imediat ce am coborât din taximetrul cu care venisem de

la gară, am simţit vântul ce îmi ardea pielea de pe faţă şi îmi răvăşea părul pe sub pălărie. Deşi se anunţa o zi senină, marea era agitată. Valurile se izbeau de stânci şi bordaje, iar pescăruşii băteau zgomotos aerul cu aripile lor mari şi cenuşii, ca apoi să planeze lin chiar pe deasupra apei, cu ele perfect întinse. Era foarte frig, un frig aspru, de toamnă târzie, în penumbra vânătă-fumurie se vedeau sclipind cele două faruri de la intrarea în port, roşu şi albastru, câteva luminiţe palide vegheau neclintite, iar altele clipeau egal, la intervale regulate, ca nişte semnale. La capătul promenadei, clădirea albă a cazinoului, cu ferestrele lui înalte, în ogive, se distingea depărtat, înceţoşată şi fantomatică, cu contururile tremurătoare, ca un miraj în deşert.

Sub stratul jos şi subţire de ceaţă, pe lângă nemărginirea mării, portul, cazinoul şi oraşul întreg îmi păreau toate infime, nişte apariţii oarecare, fără nicio însemnătate.

Niciun vas nu părăsise încă portul. Doar un petrolier se zărea undeva în depărtare; un punct întunecat pe fâşia gri-liliachie ce brăzda orizontul dintre cer şi mare. Pe lângă distrugător şi celelalte câteva nave mai mici româneşti, rechiziţionate de ruşi şi unde, la pupă, în locul tricolorului nostru fluturau deodată steagurile roşii cu secera şi ciocanul, de-a lungul cheiului erau ancorate şi cargoboturi, torpiloare şi nave de război ruseşti de toate felurile, iar ceva mai departe, în partea cealaltă a portului, se vedea chiar şi o navă mare, sub pavilion american.

Deşi nu se luminase încă, în port era deja agitaţie şi forfotă. Pe chei se vânzoleau o mulţime de pasageri împovăraţi de valize, geamantane, puzderie de soldaţi

români şi sovietici, ce-şi cărau lăzile soldăţeşti de campanie şi sacii de voiaj, femei sulemenite violent le făceau cu ochiul marinarilor şi îi trăgeau cu obrăznicie de mâneci, vânzători turci şi tătări îşi lăudau covrigii, patiseriile, braga şi alviţa, hamali se repezeau la bagaje, dar şi docheri şi muncitori de la silozuri şi de pe şantier, ce îşi începeau ziua de muncă. Din când în când, îmi mai sărea în ochi câte-un epolet albastru de-ale NKVD-ului şi, prin grămada de paşi de toate felurile, distingeam şi paşi în cizme de iuft, ce răsunau într-un fel anume pe caldarâmul cheiului.

Am simţit cum mă cuprinde deodată frigul şi a trebuit să-mi strâng mai bine gulerul de blană în jurul gâtului. Deşi vânătaia de pe obraz mi se trăsese mult în ultimele zile, mai fad în fiecare zi, şi o mai şi acoperi- sem cu un strat gros de pudră, aveam impresia că se vedea de la o poştă şi toată lumea se uita la mine. Nu era decât chestiune de timp până când m-ar fi arestat.

„Umblaţi sănătoasă, coniţă!” Îmi spusese Olguţa, din pragul căsuţei din Antim, înainte să pornesc către gară – şi ea tot la fel ca mine, palidă şi plânsă –, iar vorbele ei mi se rostogoleau în urechi tot timpul, neobosite, ca şi valurile. Nu voise sub nicio formă să vină cu mine şi eram neconsolată. Aveam impresia că, din dimineaţa aceea, rămăsesem pur şi simplu singură pe lume. „Ne-om revedea, coniţă, cu voia Celui-de-Sus, nu plângeţi!”

Nu ne-am mai revăzut niciodată. Ani mai târziu, când am reuşit să începem să corespondăm, Olguţa locuia la laşi, intrase în „câmpul muncii”, într-o filatură de bumbac, se măritase cu un ţăran devenit cu forţa muncitor, tot refugiat din Basarabia, şi făcuse doi copii. Apoi, încet-încet, ne-am

pierdut urma pentru totdeauna.

Mi-am strâns puternic pleoapele deasupra ochilor, ca să-mi alung imaginea şi cuvintele ei din minte, am tras adânc în piept aerul sărat, cu miros puternic de alge, şi m-am uitat în jur, prin agitaţia de pe chei, după vasul pe care-l căutam. L-am recunoscut de departe – singurul vas de pasageri aparţinând de flota grecească. O navă nu foarte mare, fără o culoare precisă, un cenuşiu-albăstrui murdar, şi cu drapelul în dungi albastre şi albe fluturând prelung şi zgomotos în bătaia vântului, mai să se smulgă din drugul de fier de la pupă, lângă postul de comandă. Pe bordul metalic stătea scris, cu litere greceşti întortocheate, mari şi albe: *Y/B nooeiôtüv.* Nava Poseidon. Cum altfel.

Era plin de soldaţi ruşi. Exista un singur punct de control, la capătul danei de îmbarcare, unde, înainte de război, când fusesem ultima oară acolo, stăteau paznicii români de la căpitănie, ce fuseseră între timp înlocuiţi de grăniceri sovietici. Doi subofiţeri ruşi bondoci, cu burţile la înaintare prin mantalele grosolane de iarnă, flancaţi la rândul lor de câţiva soldaţi, cu căciuli din blană şi pistoalele-mitralieră la vedere, verificau actele. Era coadă. Deşi nu deosebit de lungă – vreo treizeci, treizeci şi cinci de persoane, mulţi cu copii mici de mână –, dintre care unii reuşeau să treacă cât ai clipi din ochi, coada se mişca totuşi înfiorător de greu.

După multă vreme, când m-am mai apropiat de gheretă, mi-am dat seama şi de ce anume dura atât de mult. Doar unul dintre cei doi grăniceri verifica propriu-zis actele, parcă înadins ca să încetinească înaintarea. Pe deasupra, se mişca şi foarte încet, studia fiecare hârtie în parte, suspicios, cu atenţie prefăcută, ridica ochii şi îi păstra

îndelung asupra posesorului, îl măsura de sus până jos, de la pălărie şi până la pantofi, ca şi cum l-ar fi bănuit de ceva abominabil, apoi îi cobora asupra bagajelor, îi întorcea din nou către hârtii, o lua de la capăt cu răsfoitul şi iar îi ridica asupra posesorului, ca într-un joc de-a şoarecele şi pisica. Câteodată se mai întorcea către celălalt – o făcea lent şi plictisit, cu trupul mereu într-o rână – şi îi şoptea ceva; studiau amândoi chiorâş şi cu mare băgare de seamă câte un paşaport, conversându-se între ei pe ruseşte, pe tonuri bănuielnice şi amenințătoare, se uitau piezişi la nefericitul lui posesor, ca apoi să se scoale brusc în picioare, să înceapă să răcnească ceva netraductibil, făcându-le în acelaşi timp semne soldaţilor din spate, ce-şi strângeau atunci parcă şi mai tare armele în mâini; şi iar se aşeza şi iar se uita cu de-amănuntul prin hârtii, iar se ridica şi iar răcnea, şi tot aşa, luând-o de la capăt sau oprindu-se pe neaşteptate, să ţi se umple sufletul de spaimă şi alta nu. Dar asta nu li se întâmpla tuturor; pe unii, grănicerii îi lăsau să treacă imediat, iar pe alţii îi ţineau şi câte zece minute în picioare, înainte să se îndure şi să îi lase în pace.

După vreo patruzeci de minute de stat la coadă, cât am apucat să studiez mai bine situaţia, mi-am dat seama ce se întâmpla de fapt în ambele cazuri. Cei care treceau repede le pregătiseră dinainte o „atenţie” înăuntrul paşaportului, iar ceilalţi nu. Îmi era evident că nu conta ce scria pe vize, permise şi paşapoarte, oricum nu înţelegeau o boabă din vreo altă limbă în afară de ruseşte. Se cunoştea cât de colo. Singurul lucru care îi interesa era hârtia aceea de douăzeci de dolari, universal valabilă, preţul trecerii fără probleme de orice punct de control sovietic. Atât. Restul era doar teatru de intimidare. Făceau haz pe seama

noastră.

Dar până să vină momentul acela de iluminare, am fost pur şi simplu îngrozită. Abia puteam să respir. Mai ales că, din când în când şi probabil aleatoriu, mai mult după norocul fiecăruia, unul dintre cei doi grăniceri, printre răcnete, făcea semn ca cel controlat să-şi deschidă bagajele. Dacă cineva ar fi îndrăznit să riposteze, probabil că i-ar fi pus imediat arma la tâmplă. Nu îndrăznea însă nimeni. Şi astfel, soldaţi! ruşi scotoceau cu mâinile lor mari înmănuşate printre cămăşile şi lenjeria vreunui nefericit, strâmbau cu scârbă din nas în faţa culorii prea imperialiste a vreunei cravate, râdeau gros şi făceau semne obscene către unele fotografii sau chiar scoteau scrisorile din plicuri, le frunzăreau în mâini, se prefăceau că le citeau pe sărite, să găsească într-însele ceva compromiţător, şi în general se comportau ca şi cum toate lucrurile din valize erau doar nişte corpuri delicte, ce urmau să demonstreze vinovăţia posesorului şi soarta lui viitoare.

Situaţie care îmi îngheţa sângele în vene. Deşi în micuţul geamantan de piele pe care-l luasem cu mine nu aveam decât nişte'lucruri fără nicio importanţă, haine, obiecte de toaletă şi câteva cărţi – colanul cu diamante şi cele câteva brăţări groase cu pietre preţioase, cele mai scumpe bijuterii al mele le purtam la gât şi sus pe antebraţe, aproape de coate, ascunse vederii, pe sub haine –, în poşetă simţeam greu pachetul cu hârtii pe care-l primisem de la August vom Meiss. Paşaport în regulă, pe numele meu de fată, permis de ieşire din Bucureşti şi din ţară eliberat de înaltul Comandament Sovietic, viză de intrare în Elveţia, permis de rezidenţă, un bilet de clasa a

II-a pe vaporul grecesc Poseidon, care pleca în doar câteva ore către Istanbul, de acolo un bilet de avion către Zürich, cu escală de o zi în Genova şi plecare apoi din Milano, douăzeci de bancnote de câte o sută de dolari americani în numerar, dar şi un număr de cont din nouă cifre, pe numele lui Heinrich, dintr-o bancă privată din Zürich – *„Rosenblatt & Favre, Banquiers”* –, de care nu auzisem niciodată. Şi, cel mai grav, bine ascuns sub căptuşeala din mătase a poşetei, pe care cu o seară în urmă o desfăcusem cu migală, cu igliţa, şi o cususem la loc, certificatul galben de căsătorie. Care certificat, ceva mai târziu, când urma să ajung pe pământ elveţian, avea să demonstreze faptul că, luându-mă oficial de nevastă, Heinrich fusese de fapt mai degrabă practic decât să sufere de cavalerism sau febră romantică.

În momentele acelea, muream de frică să nu mă întoarcă din drum. Dacă, pe lângă actele ce trebuia să le prezint, ar fi cerut şi să-mi verifice mai pe îndelete poşeta? Sau dacă, ordonându-mi la întâmplare, ca şi până atunci, să-mi deschid geamantanul de voiaj, ar fi frunzărit tot aşa, în scârbă, prin cele câteva cărţi şi studii de arpegii, şi ar fi găsit fotografiile de la cununia mea cu Heinrich – lipite între straturile de coperţi – şi cele câteva scrisori primite de la el tocmai de pe frontul din Rusia şi scrise în germană? Nu mă îndurasem să le las la Bucureşti şi deodată regretam din tot sufletul. Cât de nesăbuită fusesem!

Iar pe deasupra, undeva pe fundul Dâmboviţei se mai găsea şi corpul unui soldat al cărui ucigaş fusesem.

Trecuse aproape o săptămână de atunci şi încă nu ştiam ce se întâmplase cu el. A doua zi, chiar înainte de

întâlnirea cu August vom Meiss, abandonasem maşina în pădurea Băneasa, după ce îi scosesem numărul, încuind-o şi aruncând cheia tot în Dâmboviţa. Dar cadavrul rusului? Unde era? Ieşise la suprafaţă între timp sau putrezea pe fund? Şi, dacă da, îl găsise oare careva? Şi, dacă nu, nu aparţinea şi el de vreo unitate, de unde să fi fost dat dispărut între timp? Să fi fost oare vreun dezertor? Posibil, dar prea puţin important. Dacă îmi luau sovieticii urma, oricum nu mai conta. Succint, nevasta unui ofiţer german omorâse un soldat rus. Aceea era poziţia mea.

Aşteptam terorizată, cu inima mea mică în piept bătându-mi pripit, abia respirând şi cu furoul umezit şi lipit de spate din cauza încordării, dar încercam să-mi ţin firea şi să par liniştită şi indiferentă, ca în faţa unor plictiseli inevitabile. Învăţasem pe pielea mea că bolşevicii, ca şi câinii, puteau mirosi frica.

În ciuda gândurilor acelora, în faţa punctului de control sovietic nu mi s-a întâmplat nimic. Grănicerul s-a uitat la mine la fel ca la cei dinaintea mea – îndeaproape, avea un nas mare şi borcănat, iar obrajii sfărâmaţi de vărsat de vânt –, tot cu fruntea încruntată şi pieziş, ca la elementul burghez ce evident eram, bandit capitalist în haină de blană şi cu mâini nemuncite. Mi-a răsfoit paşaportul, şi-a luat cu nonşalanţă tainul pregătit cu grijă dinainte şi depus cu discreţie între filele lui – binecuvântat fii, August vom Meiss! —, m-a privit din nou tăios şi suspicios pe sub gene, şi-a coborât ochii pe hârtiile mele, prefăcându-se că le citeşte pe fiecare în parte – cu o obrăznicie de-a dreptul caraghioasă, având în vedere că în ochi îi lucea pustiul ignoranţei depline – şi şi-a coborât privirea la geamantanul de la picioarele mele. Dar nu I s-a părut suficient de demn

de atenţia lui – era cam jerpelit, un geamantan mai vechi de-al Olguţei –, aşa că, cu mare lehamite, mi-a făcut semn să trec, fără să-mi acorde vreo importanţă. Cât de uşor fusese! Aproape că nu-mi venea să cred.

Cât am parcurs cheiul, până la puntea de îmbarcare pentru Poseidon, nu m-a mai oprit nimeni. Încercam din răsputeri să-mi păstrez pasul sigur şi egal. Dar deodată, geamantanul mi se părea la fel de greu ca o bucată de plumb. Aproape că mă clătinam sub greutatea lui. Trebuia să îl car cu amândouă mâinile, opintindu-mă, ca un copil cu o încărcătură prea mare pentru el. De fapt, cu fiecare pas pe care-l făceam înspre vas, deveneau toate mai grele – şi geamantanul, şi copilul pe care îl purtam în pântece, şi sufletul meu. Stăteam la coada de la puntea de îmbarcare, în faţa celor doi marinari greci din echipajul vasului, ce verificau bile- tele, şi mă uitam cu coada ochiului, ca un hoţ, către acoperişurile Constanţei încă adormite. Între timp, se luminase complet.

Soarele răsărise din adâncul mării şi apele deveniseră gri-verzui, pătate din loc în loc de albul spumei valurilor. Pereţii cazinoului luceau şi ei în lumina puternică a dimineţii, dureros de albi. Dar nu mai era doar o clădire oarecare, familiară pe dinăuntru şi pe dinafară – de câte ori luasem masa pe terasa largă, privind marea, câte nopţi îmi pierdusem între pereţii lui, sub candelabrele grele lucind deasupra meselor de joc! —, deodată era încă un lucru cunoscut şi drag, de care trebuia să mă despart, ca să pornesc înspre necunoscut. Iar starea de fapt m-a străpuns din nou – fugeam din ţara mea, fugeam de toate lucrurile iubite şi familiare, de tot ce trăisem până atunci şi tot ce cunoşteam, ca să mă îndrept spre altceva, străin.

Ce anume mă aştepta la capătul călătoriei? Mă duceam în Elveţia, urma să nasc acolo şi apoi…

Apoi ce? Ce avea să se întâmple apoi? Ce aveam să fac singură acolo? Ştiam că trebuia să plec, dar nimic din mine nu voia. *Partir c'est mourir un peu.* ™ Atât de mult mi-aş fi dorit să pot rămâne.

Pentru că nu trebuia sub nicio formă să mă las cuprinsă de spaimă, îmi repetam tot timpul în minte traseul, ca şi cum nişte rute clare sau nume concrete ar fi putut în vreun fel să lumineze neştiutul dinaintea mea: vasul Poseidon până la Istanbul, apoi de acolo un avion al Crucii Roşii până în Italia, în portul Geno- vei, legătura cu trenul până la Milano, de unde aveam să iau avionul de personal diplomatic până la Zürich. Ştiam şi pe cine trebuia să caut când aş fi ajuns acolo: pe un oarecare locotenent-colonel medicjacques Mă- rinesco, cetăţean elveţian de origine română, „omul de legătură". Dar numele acela încă nu reprezenta o persoană, un chip cu trăsături definite, de care aş fi putut 191 *A pleca este a muri un pic,* vers dintr-un poem de Edmond Haraucourt să mă agăţ, nu era decât un nume scris pe o carte de vizită, cu litere mărunte şi ondulate, de către August vom Meiss. Şi, la o adică, cine era şi August vom Meiss? Doar un alt necunoscut, un domn tânăr, mirosind discret a apă de colonie, dar cu o figură ce nu mi-o mai puteam aminti aproape deloc, deşi nu trecuseră decât câteva zile de când îl întâlnisem în carne şi oase. Îl uitasem deja; îmi era la fel de necunoscut ca şi acel Jacques Marinesco din Zürich. Ce legătură aveau dânşii cu mine? Şi ce legătură avea Heinrich cu ei?

Chiar şi pe vas, după ce a plecat din port şi multă vreme apoi, ore întregi, n-am coborât în cabina mea, ci am privit

numai înapoi, cu ochii mari deschişi în plin soare şi pleoapele umede, nădăjduind să mai surprind ceva din ţărmul pe care-l lăsasem în urmă şi deja care nu-mi luasem rămas-bun aşa cum ar fi trebuit. Însă nu mai vedeam altceva decât marea. Şi părea fără sfârşit.

Întâi, călătoria pe Marea Neagră, apoi, Marea Marmara, liniştită şi calmă, în nuanţe de turcoaz şi lapis lazuli, atât de diferită de apele cenuşii şi agitate ale mării noastre, pe urmă tumultosul port al Istanbulului, ce-mi părea la fel cu Constantinopolul padişahilor din urmă cu câteva sute de ani, cunoscut din cărţi, căsuţele mici şi albe, minaretele înalte ale moscheilor şi chemările muezinilor, priveliştea de pe Bosfor, care altădată mi s-ar fi părut magnifică, dar care atunci nu era decât foarte departe de casă; după aceea, călătoria cu avionul până la Genova, scurtă, când parcă nici să răsuflu cu adevărat nu avusesem timp, iar apoi trenul acela atât de aglomerat până la Milano. O succesiune de localităţi italiene, mai mari sau mai mici, cu nume ce-mi sunau melodios şi leneş în urechi şi care dormitau sub soarele mediteraneean de toamnă. Castagna. Ponte- rosso. San Varese. Rozzano. Peste tot urme ale războiului, cupola unei biserici sfărâmate, un mic *palazzo* într-o vie, cu numai doi sau trei pereţi rămaşi întregi, o statuie albă din marmură rezistând încă în picioare dintr-o casă din care nu rămăsese nimic altceva, o livadă de măslini pe jumătate arsă de o bombă incendiară, câte-o cale ferată contorsionată. Şi, mai ales, coloane de blindate americane, ce se întindeau pe kilometri întregi, dinspre şi înspre Franţa în care se dădeau luptele, şiruri enorme de infanterişti americani, cu căştile lor verzui din oţel şi acoperite cu reţea de plasă, rânduri nesfârşite de

prizonieri nemţi, trenţăroşi ca nişte cerşetori. Localităţile, aerodromurile, gările, şoselele, toate erau ticsite de armată.

Eram în toamna lui 1944, ruşii intraseră în România, Germania era la capătul puterilor, în Franţa se dădeau lupte grele între germani şi anglo-americani, iar peste tot, în trenuri, gări, bodegi şi pieţe, se vorbea numai de sfârşitul războiului. Eram convinsă că avea să fie curând. N-aveam nici cea mai mică îndoială. Poate luna aceea. Poate chiar de Crăciun. De fapt, urma iarna îngrozitoarei contraofensive a Germaniei din Ardeni, dar eu încă nu ştiam. Şi unde era oare Heinrich în tot timpul acela? mă întrebam. Nu mai avusesem nicio veste de la el de când intraseră ruşii în România. Unde era oare? Poate în vreo unitate de aviaţie de prin Franţa sau Belgia, unde se duceau cele mai sângeroase bătălii, sau…? Lupta pentru supravieţuire împotriva băieţilor acelora veseli americani? Tocmai el, cu spiritul lui liber şi care se considerase tot timpul un cetăţean al lumii? *Nu, mai bine să nu mă gândesc acum la asta, o s-o fac când toate se vor termina,* îmi ziceam apoi repede.

Din călătoria aceea înceţoşată, când totul s-a petrecut năucitor de repede, tot am păstrat pentru totdeauna o imagine. Cea a trezirii din somn.

M-am deşteptat când căpitanul anunţa aterizarea. Decolasem din Milano în jurul orei patru dimineaţa şi ne pregăteam să aterizăm la Zürich. Eram epuizată şi visasem ceva, nişte zgomote, umbre şi lumini, aveam impresia că erau din nou bombardamente, geamurile se făceau iarăşi ţăndări în jurul meu, totul pe un fundal de *flak-uri* surde, sacadate. Dar antiaeriana abia se auzea printre focurile de

armă repetate, ce-mi răsunau cumplit în urechi, mai să-mi spargă timpanele, şi se făcea că numai eu eram de vină pentru zgomotul acela infernal, trăgeam cu Walther-ul lui Heinrich şi-mi tremura cumplit în mâini, simţeam răceala oţelului până undeva adânc în creieri, iar ochii tânărului rus se holbau din nou la mine, deschişi şi morţi.

Ca să uit coşmarul şi să mă dezmeticesc, mi-am întors privirea şi m-am uitat îndelung prin hublou la luminile aprinse ale oraşului de dedesubt.

Când am ridicat din nou ochii de-a lungul liniei nesfârşite a cerului, am realizat că, între timp, doar în acele câteva clipe cât privisem înspre pământ, ceva se schimbase. Norii nu mai erau alb-fumurii şi învolburaţi ca până atunci, ci căpătaseră o transparenţă aurie, ca şi cum fascicolul larg al unei lumini necunoscute îi străpungea din spate şi îi aprindea pe dinăuntru.

Orizontul, larg şi deschis, căpătase pe nesimţite nuanţe de trandafiriu, galben, oranj şi roşu, toate vii şi intense, parcă de pe altă lume, iar cenuşiul de până atunci se destrăma încet-încet sub ochii mei, ca un abur subţire, îngăduindu-i luminii să-şi croiască drum printre nori. Parcă se deschideau porţile raiului, ca într-o pictură de-a lui Michelangelo din Capela Sixtină, şi mi se arăta chipul lui Dumnezeu. Nu putea exista atâta frumuseţe pe pământul nostru, al oamenilor.

Se pregătea să răsară soarele.

Şi, în momentul acela, când primele raze au spart zarea, atât de neverosimil de aproape, ca şi când aş fi făcut şi eu parte din minunea aceea dumnezeiască, câteva cuvinte aproape uitate au reînviat în mintea mea cu atâta intensitate, încât aproape că mi-au tăiat răsuflarea, şi, în

sfârşit, după atâta vreme, le-am pătruns cu adevărat înţelesul:

Ţi-ar plăcea şi ţie să zbori?

— Deloc. Am o frică teribilă de înălţimi.

— Atunci poate că ar trebui să-mi permiţi să te iau cu mine într-un zbor în zorii zilei, chiar înainte de răsăritul soarelui. S-ar putea să îţi schimbi părerea.”

Da, dragul meu drag, ai avut dreptate. Mi-am schimbat părerea. M-am schimbat cu totul.

PARTEA A V-A

TOT CE-A MAI RĂMAS

1.

Martie 1946, Berlin

Locuiam în Berlinul ocupat de aproape două luni, în sectorul britanic, într-un fost internat al unui colegiu de băieţi, care rămăsese aproape integral în picioare după bombardamente, împreună cu o mulţime de alte fete; secretare, dactilografe, stenografe, telegrafiste şi telefoniste de prin toate administraţiile britanice de după ocupaţie, fete cu grad de sergent şi locotenent din WAAF[59], doctoriţe, infirmiere militare şi de la Crucea Roşie; englezoaice, franţuzoaice, belgience, poloneze, cehoaice şi de prin mai toate ţările ce fuseseră sub ocupaţie nazistă. Cunoşteam chiar şi câteva ucrainence şi rusoaice şi nici nu eram singura româncă; în aripa infirmierelor mai locuiau alte două, asistente medicale refugiate, ce ajunseseră în Berlin dintr-un spital românesc de campanie din Cehoslovacia şi despre care se spunea – pe şoptite, ca să

59 *Women's Auxiliary Air Force* (Forțele Auxiliare ale Armatei Britanice), femeile încadrate în RAF pe timpul celui de-al Doilea Război Mondial

nu audă şi rusoai- cele – că urmaseră armatele române până dincolo de Cotul Donului.

Am oftat şi mi-am mişcat gâtul în amândouă părţile, ca să-l dezmorţesc. Perna era tare, soldăţească, aşternuturile aspre, iar patul cam îngust. Lângă mine, Mihăiţă încă nu se trezise. A strâmbat însă uşor din nas prin somn şi s-a foit printre cearşafuri, ghemuindu-se mai aproape de mine şi căutându-mi pieptul cu mânuţa. Timp de câteva secunde, am stat şi m-am bucurat de respiraţia lui uşoară pe obrazul meu. M-am uitat la el prin semiîntuneric – cu trupul lui micuţ şi îndesat, membrele scurte, obrazul alb şi rotund, părul închis la culoare şi, în spatele pleoapelor închise, ochii limpezi, pe care îi ştiam şi verzi ca pelinul primăvara, mi se părea că nu semăna deloc cu Heinrich, ci cu tata. Iar câteodată – mai des decât voiam să recunosc – mă bucuram din tot sufletul că puteam să mă uit la el fără să-l văd pe Heinrich. Ceva mai târziu însă, când începuse să i se topească grăsimea de bebeluş de pe faţă şi să i se definească trăsăturile, mi-am dat seama că, deşi fără să-i semene cu adevărat, şi Mihăiţă, ca şi tatăl lui, făcea o gropiţă în bărbie atunci când zâmbea într-un anumit fel. Un amănunt abia sesizabil totuşi, ca un dar neaşteptat al naturii, imaginea lui Heinrich a rămas astfel pentru totdeauna pe chipul copilului meu.

Am tras pătura mai sus peste el. Se răcorise bine peste noapte. Oare ninsese din nou? Nu puteam să-mi dau seama; camera era înecată în penumbră, iar de după marginile draperiei maronii de la fereastră, mijeau, fumurii şi tulburi, aceiaşi zori mohorâţi de ieri, de alaltăieri şi de fiecare zi de până atunci.

M-am ridicat în capul oaselor şi mi-am trecut peste

marginea patului întâi un picior, apoi celălalt. Pardoseala din ciment era bocnă sub tălpile mele. Mi-am căutat papucii sub pat, mi-am tras halatul pe mine şi m-am ridicat cât de uşor am putut, ca să nu mă simtă copilul. Françoise încă nu se dăduse jos din pat; cel mai probabil adormise la loc.

Chiuveta micuţă din colţ, cu smalţul ciobit şi oglinda dreptunghiulară de deasupra, gemea de lucruri depozitate pe marginile ei. Un maldăr de gazete vechi franţuzeşti – unele şi din 1943! —, câteva cutiuţe aurite cu unsori de drogherie şi sticluţe de parfum franţuzesc aproape goale, un exemplar din *Life,* cu colţurile îndoite, un exemplar din *Yank,* pe copertă cu o Ingrid Bergman splendidă şi pe jumătate goală, zâmbindu-le soldaţilor americani dintr-o căpiţă de fân, o brasieră de culoarea pielii – nu a mea – atârnând într-o parte.

Când am deschis robinetul, ca de fiecare dată, ţevile, vechi de când hăul – în ultimii ani, singurele instalaţii care se mai produseseră pe scară largă în Germania fuseseră cele militare –, au început să scoată sunete ciudate, scârţâind şi pârâind. Apa, un biet firicel subţire, puţin ruginiu la început, apoi limpezindu-seân- cet-încet, avea un miros greu, coclit, de praf şi chimicale. M-am stropit totuşi cu ea pe faţă, înfiorându-mă – era gheaţă.

După ce mi-am terminat toaleta şi mi-am trecut peria prin păr, m-am uitat lung la femeia palidă şi firavă din oglindă, cu figura trasă şi ochii încercănaţi. Tenul îmi era alb-cenuşiu, ochii decoloraţi şi părul stins, fără nicio strălucire. Ca să nu-l mai văd, l-am adunat repede la spate cu nişte agrafe, într-un coc improvizat.

Pentru o clipă, probabil dintr-un reflex vechi ce se

zbătea încă să supravieţuiască, mi-a dat prin gând să-mi acopăr cearcănele cu nişte pudră şi să-mi dau cu o umbră de roşu pe buze. Însă m-am răzgândit în secunda următoare. *La ce bun?* Trecuseră vremurile când miroseam a Chanel şi Guerlain, iar coafeza şi manichiurista veneau săptămânal la mine acasă. Acelea erau frânturi dintr-o altă viaţă şi dintr-un alt tărâm, pierdute amândouă, probabil pentru totdeauna, şi pe care nu mi le mai aminteam decât vag, ca prin ceaţă. Deodată, miroseam şi arătam exact ca Berlinul – a *Milchpulver194* din raţia standard a Crucii Roşii şi a pul- bere de cărămidă, bântuită şi deznădăjduită.

194 Lapte praf

Am lăsat în plata Domnului reflexia neplăcută din oglindă şi m-am dus la fereastră, să trag draperiile. O lumină palidă, fără o culoare precisă, a invadat încăperea. Afară, cerul ca de iarnă se deschidea deasupra Berlinului larg, de un cenuşiu decolorat, opac, ce nu lăsa să pătrundă nicio rază de soare.

Dedesubtul lui, stătea întocmai imaginea catastrofei de care îi fusese întotdeauna teamă lui Heinrich în ultimii ani, pe timpul războiului.

În pofida faptului că ninsese peste noapte şi zăpada reuşea să mai ascundă cât de cât ruina oraşului, priveliştea era jalnică. De acolo, de la fereastra îngustă ce dădea în Nollendorfplatz, mizeria unui război care durase şase ani mi se arăta în toată grozăvia ei, aproape imposibil de descris în cuvinte. Berlinul nu mai era altceva decât un *Geisterstadt'95.* Cât puteai vedea cu ochii, ruine arse şi înnegrite, ziduri pârjolite şi grămezi de dărâmături şi fiare strâmbe. Doar pe ici-colo, câteva faţade afumate rămase în

picioare, găurite de artilerie şi nedeosebindu-se între ele – nu se mai cunoştea dacă înainte fuseseră imobile de locuit, muzee, biserici sau magazine –, străjuiau înalte şi goale, într-un echilibru fragil, simple învelişuri a ceva ce nu mai exista, gata să se prăbuşească în orice moment.

Din străzile gălăgioase, largi şi deschise, umbrite de coroanele dese ale copacilor, nu mai rămăseseră decât nişte poteci înguste de pământ şi piatră, pline de cratere, străjuite de mormane înalte de moloz şi cărămizi, cioturi carbonizate de copaci şi stâlpi de iluminat contorsionaţi.

Şi acolo unde locuiam eu, în cartierul Wilmersdorf, din sectorul britanic, nu era nici pe departe chiar atât de grav. Din loc în loc se mai vedea câte un imobil, un grup de case sau câte un copac pe care le ocoliseră bombele. Sectorul sovietic în schimb, ce cuprindea centrul oraşului şi unde, pe lângă raidurile aeriene, în ultimele zile cumplite de dinainte de căderea Berlinului se dusese- că şi luptele de stradă între ruşi şi germani, era cel mai distrus. Acolo aproape că nu mai rămăsese piatră pe piatră. Totuşi, se zvoneau lucruri şi mai teribile, că oraşe minunate, ca Dresda, Hamburg, Varşovia şi Rotterdam, atât de încărcate de istorie, fuseseră pur şi simplu rase de pe faţa pământului.

Mi-am strâns înfiorată umerii. Prin spărturile cercevelelor prost încleiate pătrundea un vânt tăios. Micuţul termometru de pe canatul exterior al ferestrei arăta nouă grade sub zero. Intrasem deja în luna martie şi nicio presimţire de primăvară. Totuşi, în ciuda frigului pătrunzător şi a faptului că abia se crăpase de ziuă, câteva femei în pantaloni zdrenţăroşi de uniformă şi înfofolite în hainele prea mari ale bărbaţilor lor morţi sau dispăruţi, cu

basmalele bine înnodate sub bărbii şi trase mult pe frunte, cât mai aproape de ochi, şi cu jambiere improvizate din cârpe ca să nu le îngheţe picioarele, începuseră deja ziua de muncă. Curăţau de moloz trotuarele, aranjau cărămizile rămase întregi în stive ordonate şi încărcau molozul în roabe şi cărucioare. Totul în perfectă rânduială şi linişte.

În spatele lor, nebăgat în seamă, prins cu botul în ruinele unui zid dărâmat şi cu capacul turelei deschis, zăcea un *Sturmgeschütz'96* pe jumătate ars. Un grup de soldaţi, probabil prizoneri de război proaspăt eliberaţi, în zdrenţele lor fără formă, fostele uniforme *feldgrau'97* atât de elegante ale armatei germane, şi purtându-şi pe spate raniţele ponosite, cu cele câteva posesii rămase, a apărut de după colţ. Cu feţe livide, bărbi sălbatice şi priviri opace, arătau cu toţii ca nişte stafii. Însă, deşi mulţi dintre ei abia se târau, încovoiaţi de spate, şchiopătând sau chiar în cârje, mărşăluiau disciplinat, doi câte doi. Nu întorceau capetele, nu-şi ridicau privirile din pământ. La trecerea lor, femeile s-au dat uşor din drum, ca să le facă loc, şi ele tot fără să-şi ridice ochii, văzându-şi conştiincioase de cărămizi. De ele depindea raţia de mâncare a copiilor lor din ziua respectivă. Hrana de zi cu zi rămăsese singura grijă a tuturor.

Din obişnuinţă, m-am uitat după şirul de soldaţi, studiindu-le fiecăruia în parte figura. Arătau la fel, pământii, nespălaţi, slabi de-i sufla vântul, cu obrajii scofâlciţi şi ochii duşi în fundul capului. Păreau foarte bătrâni, chiar şi cei mai tineri dintre ei, puştanii de pai-sprezece-cincisprezece ani pe care îi trimisese Hitlerân prima linie în faţa ruşilor în ultimele zile de război. De fapt, din cauza şocurilor prin care trecuseră – miile de tone

de bombe ce căzuseră peste ei din cer, invazia ruşilor, violurile în masă, copiii omorâţi sub ochii lor –, nu numai soldaţii, ci toţi berlinezii arătau la fel, bărbaţi, femei, copii, toţi cu feţe golite de orice expresie, fără nimic omenesc în ele.

Iar Heinrich nu era niciodată printre ei.

Mi-am întors privirea şi, cu o tresărire involuntară, gândul mi-a alunecat din nou la prima zi când pusesem piciorul printre ruinele Berlinului. Fusese ca şi cum aterizasem într-o altă lume. Însă, în lumea aceea nouă, coborâtă parcă din cele mai înfiorătoare coşmaruri ale omenirii, printre mormanele de dărâmături şi zidurile arse, ceva îmi atrăsese atenţia: un veston albastru-ce- nuşiu, vechi şi jerpelit, fără însemne militare, dar cumplit de familiar. Un veston de ofiţer Luftwaffe. Dar când purtătorul vestonului se întorsese către mine, mi-am dat seama că de fapt era o femeie. Prelungă şi emaciată, aproape scheletică, cu părul tuns foarte scurt, cenuşiu şi plin de praf, adusă de spate şi fără nicio expresie în ochii ei albaştri şi mari, prea mari pentru faţa ei îngustă, cu pomeţii la fel de pronunţaţi ca şi oasele pieptului, era complet asexuată. Atunci a fost prima oară când mi s-a părut că-l văd pe Heinrich. Apoi am început să-l văd peste tot. La fiecare colţ de stradă, printre ruine, în automobile şi camioane militare, printre şirurile de prizonieri, prin toate spitalele şi taberele de refugiaţi.

După aproape doi ani, când mi se părea că amintirea lui începea să se depărteze şi existau deja multe momente când nu-mi mai puteam aminti chipul lui întreg, ci doar pe bucăţi, ca pe un mozaic spart – ochii lui schimbându-şi culoarea, din albastru deschis în cenuşiu şi invers, în

funcţie de lumină, pometii frumos conturaţi ai obrajilor – şi doar momente distincte ale vieţii trupului lui – mişcarea lentă cu care îşi trecea degetele prin păr, curbura adâncă a umărului, acolo unde se unea cu braţul, maniera atât de firească în care i se amesteca răsuflarea cu a mea atunci când mă săruta –, deodată, în Berlin, senzaţia prezenţei lui se deştepta în mine tot timpul, la cel mai mic impuls exterior. Îl simţeam cu încordare. Sufletul îmi era plin de el.

Unde eşti, Heinrich? Mai eşti oare în viaţă?

Dar, în afara amintirii lui, nimic din ceea ce fusese înainte atât de frumos în Berlin nu mai exista. Oraşul era în ruine, iar pe deasupra lor pluteau fantome.

— Eu, dacă aş avea banii tăi, aş întinde-o una-două de-aici.

Am tresărit. Şi nu doar din pricina faptului că Françoise se dăduse jos din pat fără să bag de seamă şi-mi vorbise – ea vorbea în general foarte puţin, iar mie şi mai puţin –, ci din cauza cuvintelor propriu-zise. Printr-o tristă ironie a soartei, după ce-mi petrecusem atâţia ani din viaţă fugind după bani, ajunsesem şi eu în sfârşit să gândesc ca cei născuţi bogaţi şi să consider subiectul „bani” de-a dreptul vulgar.

Mi-am întors privirea. Françoise îşi trăgea pe ea uniforma albastră decolorată – conducea o ambulanţă pentru Crucea Roşie Franceză –, înroşindu-şi buzele neglijent, fără ca măcar să se uite în oglindă. Avea 22 de ani, şi chiar dacă avea deja riduri în colţurile ochilor, arăta mai tânără de atât. Pitică şi grăsună, cu gesturi grăbite, ca de copil, era pistruiată toată şi cu părul într-o nuanţă rară de *blond vénitien,* ceva între galben şi roşu, foarte des, dar

tuns scurt, aspru şi fără nicio formă, ca o perie de spălat latrinele. Arăta cam cum îmi imaginam eu că ar fi trebuit să arate micul Gavroche al lui Victor Hugo, dar mai durduliu.

Mai demult, imediat după ce o cunoscusem, îi spusesem în glumă că, dacă ar înşfăca steagul Franţei în mâna dreaptă, ar putea oricând poza pentru Delacroix, într-un nou *Liberte guidant le people™.* Ea însă nu râsese şi cred că nici nu prea înţelesese ce voisem să zic. Dar ajutase Rezistenţa Franceză pe timpul ocupaţiei, însoţise armata de-a lungul înaintării către Germania, pierduse doi fraţi, amândoi în *maquis-u*l francez, căzuţi prizonieri la nemţi şi apoi executaţi, şi asculta discursurile lui de Gaulle de la radio cu adoraţie, făcându-mă să mă întreb la modul cel mai serios cum de fusese oare posibil că, numărând astfel de cetăţeni radicali, Franţa totuşi capitulase în faţa naziştilor în doar patruzeci de zile.

Nu m-am întrebat însă de unde ştia că dispuneam de bani. Pesemne pentru că îmi permiteam să plătesc o fată care să stea cu Mihăiţă sau pentru că-mi cumpăram tot felul de lucruri inutile; şi nu pentru că aş fi avut neapărat nevoie în dormitorul nostru de şaptesprezece metri pătraţi de gravuri şi litografii după Dürer şi Achenbach, bibelouri cu ciobăniţe în costume bavareze şi servicii de masă din porţelan de Meissen, ci pentru că îmi era milă de femeile acelea numai piele şi os, cu piepturi moi şi feţe pământii, îmbrăcate în zdrenţe, ce-şi vindeau moştenirile de familie pe piaţa neagră din sectorul rusesc, chiar în faţa ruinelor carbonizate ale Reichstagului, de pe care flutura steagul roşu al Uniunii Sovietice. Nu le vindeau însă pe bani, ci pe ţigări; ţigările erau valuta forte a ocupaţiei. Lucky Strike

americane şi Player’s englezeşti.

O ţigară – un cartof; trei ţigări – o pâine mare neagră; cinci ţigări – o conservă americană cu şuncă; cincisprezece ţigări – un set de tacâmuri din argint, cu blazonul unei familii necunoscute, cu von în faţă. Medi- 198 *Libertatea conducând poporul,* tablou faimos al lui Eugène Delacroix, din anul 1830

camentele cele mai de duzină, ca aspirina şi penicilina – după invazia ruşilor, foarte multe dintre femeile din Berlin sufereau de sifilis – se plăteau deja în pachete întregi, iar o bicicletă sau un *ausweis* de la comandamentul sovietic, ca să poţi părăsi oraşul, ajungeau să coste câteva sute de ţigări. Cam acelea erau ratele de schimb.

— *Sérieux,* de ce te chinui pe-aici? m-a întrebat Françoise din nou, după un timp, făcând şi un semn micuţ din bărbie către fereastră. *Putain, j’en ai marre de tout ça moi!’99*

— Şi unde să mă duc?

— Ştiu eu?… Undeva unde să-ţi găseşti locul.

Am tresărit, lovită tocmai în partea care mă durea cel mai tare, mereu, ca o rană deschisă. Sunase ca ceva ce mi-ar fi spus Elvira.

Deşi poate că ea nu era ingenuă şi sclipitoare, cum era Elvira, mereu cu un aer de frivolitate – înşelătoare însă –, ci mai degrabă stângace şi neşlefuită – ca un motan jigărit de stradă, cu coada pe jumătate retezată, ce se luptase toată viaţa pentru supravieţuire, aşezat lângă o pisică de rasă scumpă, crescută în casă, cu blana strălucitoare şi fundă roşie la gât, ca să n-o deoache careva –, câteodată părea a avea aceeaşi înţelepciune înnăscută, ce mă ducea mereu cu gândul la sora mea, singura prietenă pe care o

avusesem vreodată.

Dar care era de fapt locul meu? Unde să mă fi dus? Nu mă atragea nicio perspectivă. Nici coasta Mării Adri- atice, nici Spania, nici măcar Portugalia, aşa cum şi-ar fi dorit Heinrich pentru mine şi copilul lui.

Stătusem şi în Elveţia aproape un an, unde era şi fusese tot timpul pace, lacurile sclipeau sub razele soarelui şi sub clar de lună, iar defi leu rile munţilor, cu crestele mereu albe de zăpadă, arătau ca într-o carte poştală, şi tot nu mă simţisem în largul meu. Pretutindeni eram la fel de străină. Pesemne e însemna să fii un om fără ţară, pribeag în lume. *J'ai le mai du pays*[60]*,* aş fi vrut să-i răspund atunci Françoise!, în cuvintele nerostite ale lui Liszt. Dar la ce bun să mă gândesc în continuare la România? Nu se ştia când aveam să mă pot întoarce. Oricum, nu era ca şi când dacă m-aş fi întors aş fi găsit lucrurile aşa cum le lăsasem. Văzusem Teatrul Naţional arzând în timpul bombardamentelor germane, văzusem cu ochii mei ruinele, stătusem chiar şi în mijlocul hoardelor prostimii ce striga din toţi rărunchii *Staaa-lin!* pe străzile Bucureştiului. În plus, nici nu puteam să plec din Germania până nu aflam ce se întâmplase cu Heinrich. Unde era? Prizonier în cine ştie ce închisoare din Siberia? Rănit? Căzut pe front? Mort în prizonierat? îngropat într-un mormânt comun, fără niciun nume, şi nu în loc luminat, în loc de verdeaţă, în loc de odihnă, ci în cine ştie ce ţinut devastat de război sau uitat de lume? Cum aş fi putut să plec şi să trăiesc fără să ştiu?

— A murit ieri Kristen, mi-a zis Françoise, aducându-mă

60 Mi-e dor de țară, traducere aproximativă. în text, referire la suita pentru pian de Franz Liszt, *Le mal du pays,* în E minor, din setul de trei suite *Années de pèlerinage.*

din nou în prezent. Mi-a spus-o simplu, înălţând uşor din umeri, aproape cu neglijenţă, ca şi cum ar fi remarcat ceva despre vremea de afară, în timp ce îşi înfăşură şalul în jurul gâtului, pe deasupra pardesiului ponosit.

— O! am exclamat eu; dar am făcut-o mai mult din inerţie, decât că m-aş fi mirat propriu-zis. În momentul acela, luată pe nepregătite, nici nu reuşeam să-mi dau seama cine anume era respectiva Kristen. O cunoşteam personal?!… Dar ce mai conta? Muriseră atât de mulţi oameni. Atât de înfiorător de mulţi oameni.

— Le scrii tu părinţilor ei, te rog? a continuat ea. Tu chiar ştii germană, nu ca mine… Am adresa la spital, ţi-o aduc diseară. S-au refugiat pe undeva pe lângă Bremen.

Am primit rugămintea ei fără cuvinte – şi fără convingere –, printr-o uşoară înclinare a capului. Mă săturasem până peste cap să scriu scrisori de condoleanţe părinţilor şi soţiilor despre copii şi bărbaţi morţi. Era teribil de deprimant. Ea a schiţat un gest de mulţumire şi n-a mai zis nimic. Am revenit la starea noastră dintotdeauna – o totală indiferenţă. Câteodată aveam impresia că nu putea să mă sufere; probabil pentru că eram româncă şi noi fuseserăm aliaţi ai nemţilor în război. E drept că mă întrebasem – şi nu o singură dată – cum ar fi reacţionat dacă i-aş fi spus verde în faţă că eram soţia unui neamţ, ofiţer de aviaţie în armata germană, care mai era şi tatăl copilului ce dormea atât de frumos în patul meu de la Misiunea militară britanică. Oare ce-ar fi zis? Oare ce-ar fi zis toată lumea? M-ar fi judecat, era în firea lucrurilor. De altfel, ştiam că nici n-aş fi permis sub nicio formă ca cineva să-l numească pe Heinrich *nazist* de faţă cu mine, nici măcar prin asociere.

Apoi, după alte câteva minute, Mihăiţă a început să scâncească în pat şi a trebuit să mă duc la el să-l iau în braţe, iar Françoise a dispărut pe uşă. Era doar o dimineaţă ca atâtea altele, într-un ocean de asemenea dimineţi.

După douăzeci de minute, sosise Anja, refugiata poloneză de nouăsprezece ani ce stătea cu Mihăiţă, şi înălţa un turn din nişte cuburi vechi de lemn. El îl dărâma cu mâna şi râdea în hohote din guriţa lui rozalie, cu numai doi dinţi. Le-am făcut cu mâna, în timp ce închideam uşa în spatele meu.

Spitalul – de fapt, birourile de administraţie şi depozitele ce aparţineau de un spital de refugiaţi din afara Berlinului, de sub oblăduirea Misiunii militare britanice şi de care se ocupa integral Jacques Marinesco, a cărui secretară eram eu – se afla la aproape un kilometru de căminul unde locuiam, în Wittenbergplatz, cam la vreo zece minute de mers pe jos.

Afară, după o noapte cu ninsoare, se lăsase din nou gerul. Un vânt tăios bătea pe cerul acoperit şi, nemaiexistând clădiri care să-i oprească suflarea, îmi arunca în faţă ace de zăpadă, făcându-mi ochii să lăcrimeze. Ghemuită în paltonul meu mohorât, închis la culoare, mergeam repede, ca să mă încălzesc, cu mâinile îndesate adânc în buzunare şi bascul negru din lână groasă tras mult peste frunte şi peste urechi. Îmi vedeam în aerul îngheţat aburii albicioşi ai răsuflării. După câţiva paşi printre ruine şi mormane de cărămizi, căznindu-mă să ocolesc gropile, ascunse de stratul nou căzut de zăpadă, îmi simţeam deja obrajii aprinşi de ger. Totuşi, în ciuda aerului rece şi vântului aspru, mirosul de praf murdar

plutea în continuare greu în aer, pătrunzându-mi în nări, în păr şi în piele. La aproape un an de la capitularea Germaniei încă se mai simţea. Măcar nu mai mirosea a putreziciune; cadavrele soldaţilor germani şi ruşi nu mai pluteau în aval pe Landwehrkana-lul ce lega cartierele Kreuzberg şi Neukölln. Reuşiseră în sfârşit să le adune pe toate.

În afară de femeile ce-şi vedeau mute de mormanele lor de cărămizi şi care ajunseseră să facă parte din peisajul cotidian, ca o colină sau o clădire reprezentativă, la ora aceea rar se simţea vreo mişcare. Berlinul părea pustiu. *Geisterstadt* într-adevăr. Sau, şi mai bine, cimitir. Aveam impresia că, în liniştea aceea atât de nefirească, zgomotul paşilor mei călcând din când în când pe resturile fărâmiţate de cărămidă şi sticlă spartă de sub zăpadă, se auzea cu ecou. Întocmai ca într-un cimitir. Totuşi, în pofida impresiei de loc părăsit, ştiam foarte bine ce haos era în tot oraşul. Autobahn-uri- le şi gările erau pline de convoaie militare americane şi sovietice, şiruri de refugiaţi care se întorceau acasă, după ce, la începutul anului 1945, de frica ruşilor, fugiseră în refugiu care pe unde apucaseră, către zonele unde intraseră armatele americane, prizonieri de război francezi, englezi şi polonezi eliberaţi, ce încercau să se întoarcă acasă, şi soldaţi germani căzuţi în prizonierat. Iar între ruine încă mai forfoteau copii şi femei abandonaţi, acei *Trümmerfrauen* şi *Trümmerkinder,* copiii şi femeile molozului, după cum îi numea toată lumea. Nu mai existau şobolani, pisici, căţei vagabonzi. Nu mai erau vrăbiuţe în copaci şi nici ciori pe stâlpii de telegraf, dispăruseră toate. Copiii aceia uitaţi, pe jumătate animale, colcăind ca păduchii printre dărăpănături şi vehicule distruse de

bombe, erau singurele fiinţe vii ce mai vagabondau prin Berlin.

Când am intrat pe Tauentzienstrasse, trecând pe lângă ce mai rămăsese din Biserica Memorială a Kai- serului Wilhelm – doar nişte ziduri negre, mormane de moloz şi turla principală, retezată de la jumătate –, ruinele oraşului au început să se mai anime. O bătrână, într-o manta trenţăroasă a Wehrmacht-ului atârnându-i până la glezne, a trecut repede pe lângă mine, fără să-şi ridice capul din pământ şi dătinându-se sub povara unui încărcături prea mari de crengi. Era o iarnă grea şi nu părea să se lase dusă prea curând, cărbunii erau mai preţioşi decât aurul, iar oamenii adunau ce vreascuri puteau de prin Grünewald ca să se încălzească, după ce probabil îşi puseseră pe foc mobilierul, uşile şi cărţile. Apoi, o altă femeie îmbrobodită şi înfofolită în zdrenţe, pe o bicicletă ruginită şi trăgând după ea un căruţ acoperit cu o pătură, de sub care se iţea capătul unei pendule aurii de salon, m-a ocolit dintr-o mişcare, tot fără să-mi arunce nicio privire. La capătul celălalt al străzii, alte câteva femei îşi spălau rufele la un hidrant, lângă rămăşiţele calcinate ale unui automobil blindat, cu roţile în sus. Niciuna n-avea vreo expresie pe faţă, ca şi cum ar fi fost doar nişte păpuşi. Iar cu cât mă apropiam de străzile lăturalnice, ce fuseseră mai ferite de raidurile aeriene, unde se găseau mai multe clădiri întregi şi unde se instalaseră administraţiile Misiunii Britanice, începeau să se zărească din ce în ce mai multe uniforme. Beretele albastru-deschis din lână ale Forţelor Britanice de menţinere a păcii, uniforme femeieşti albe, *gris-bleumarin* şi *gris-vert,* toate cu însemnul Crucii Roşii pe mâneca stângă, uniformele kaki ale Armatei Regale Britanice, cu

diversele însemne de la gulere – militari, medici, corespondenţi de presă – şi din când în când câte-o beretă verde, din Forţele Speciale ale Statelor Unite ale Americii, ajunsă cu cine ştie ce treabă în sectorul britanic. Uniforme peste uniforme; războiul din Europa se sfârşise de aproape un an, dar aveam impresia că pe străzi mişunau mai multe uniforme decât văzusem chiar şi pe timpul războiului propriu-zis.

Astfel că, şi în dimineaţa aceea, ca în fiecare dimineaţă de până atunci, urcam treptele de piatră înspre birou şi mă întrebam dacă era oare în stare lumea noastră să mai revină vreodată la ceea ce fusese înainte.

*

— ’R-ar ai naibii de bolşevici troglodiţi! au fost primele cuvinte pe care le-a spus Jacques Marinesco în dimineaţa aceea, imediat după ce, cu o mişcare scurtă a mâinii, a trântit uşa în spatele lui, fără să-şi ridice ochii din gazetă.

Am tresărit, aşa cum tresăream de fiecare dată când auzeam vorbindu-se limba română.

Deşi el plecase definitiv din România la numai doisprezece ani şi locuise peste tot prin Europa – bătrânul Marinesco, tatăl său, ţărănist însemnat, fusese diplomat pe externe încă de la începutul anilor ’20 şi până aproape de război şi avusese sinecuri prin mai toate ambasadele –, vorbea o română impecabilă, fără niciun pic de accent.

Într-o formă mai mult sau mai puţin asemănătoare, acelea fuseseră de fapt şi primele cuvinte pe care mi le spusese când dădusem pentru prima oară mâna, pe aeroportul din Zürich, la sfârşitul toamnei lui 1944, când eu eram doar încă o refugiată de război şi el doar un nume oarecare pe o carte de vizită, dispus însă să ofere oricând

o mână de ajutor compatrioţilor ce fugeau din faţa sovieticilor. Vorbele lui, spuse în dulcele grai românesc, mi-au stârnit şi în dimineaţa aceea, ca de fiecare dată, fiori de dor de ţară pe şira spinării.

Ascuns în continuare în spatele gazetei deschise, el nu mi-a răspuns, ci doar a mormăit ceva neinteligibil în bărbie.

Înalt şi zdravăn, cu pântecul mare şi rotund – „preaplin de spirit şi simţire românească”, după cum zicea chiar dumnealui –, de abia-l încăpea vestonul cafeniu de ofiţer-medic, ataşat militar al Misiunii britanice în Germania – asta pentru că, deşi era cetăţean elveţian, îşi făcuse studiile la Oxford –, puţin adus de spate şi cu un început de-a dreptul drăgălaş de guşă, avea o frunte foarte înaltă, înălţată şi mai tare prin chelie, şi o mustaţă deasă, tunsă aproape în furculiţă, ca a unui pirat, îngălbenită la capete de la tutun, ce îi dădea un aer veşnic bonom.

În dimineaţa aceea, se holba la rândurile din gazetă cu ochii lui mici şi lăcrămoşi de miop foarte aproape de foaie, roşu de indignare şi cu un rictus enervat pe faţa rotundă ca o lună plină, care-i deforma şi mai tare obrazul puhav şi gura învineţită de frigul de afară, alungându-i de pe chip orice urmă de jovialitate. Degetele îi tremurau şi, chiar dacă era foarte devreme, avea ochii injectaţi şi pungi vinete dedesubtul lor. Aveam eu mai demult o bănuială cum că-i cam plăcea să bea şi, din păcate, nu prin localuri şi crâşme, ca tot omul în uniformă trecut prin război, ci singur, la dânsul acasă, îndărătul uşii bine ferecate.

— Ai citit asta, domnişoară Lucreţia? m-a întrebat el într-un târziu, după câteva minute bune de când intrase, ridicându-şi privirea din gazetă şi foşnind-o furios cu dosul

mâinii. Majestatea Sa este la strâmtoare şi noi nu putem face nimici… Uite şi dumneata ce zic leprele astea! „Ne amintim că în anul 1937, Maniu, Gheorghe Brătianu şi Codreanu au făcut cartier electoral şi au dat Ţara pe mâinile legionarilor. Ei merg pe mâna lui Antonescu, merg pe calea dezbinării dintre Aliaţi şi contra Rusiei.” *Ta guele de merdepm*

S-a oprit şi, la fel de furios ca şi până atunci, a aruncat gazeta pe biroul meu, într-un gest de mare leha- 201 Taci dracului din gură!

Mite. M-am întins uşor după ea, fără să-mi treacă prin gând ce supriză mă aştepta.

Era tocmai *Scânteia,* organul Comitetului Central al Partidului Comunist Român, după cum se şi auto- proclama pe prima pagină, cu litere exagerat de mari. Patru pagini, douăzeci de lei româneşti. Cum făcuse rost de o gazetă de la noi de acasă, n-aveam idee; probabil printr-o valiză diplomatică, ca multe scrisori din România.

Pe prima pagină, articolul de fond, „Cuvântarea d-lui dr. Petru Groza, Preşedintele Consiliului de Miniştri”, alte câteva titluri de-o şchioapă, „Să sprijinim din toate puterile noastre guvernul de concentrare democratică care ne-a condus la victorie”, „Singura rază de speranţă ce s-a arătat la ONU a fost declaraţia lui Vâşinski”, „Trăiască generalissimul Stalin, marele prieten al României! Trăiască prietenia româno-sovietică! Trăiască Partidul Comunist din România, mobilizatorul şi conducătorul permanent al luptei şi victoriei forţelor patriotice asupra dictaturii fascistei”, iar apoi editorialul, „Cum a evadat tovarăşul Gh. Gheorghiu-Dej din lagărul Târgu-Jiu.”

Cuvintele acelea pompoase, deşi le citeam pentru prima

oară în limba română, îmi erau cumva foarte familiare. Le mai auzeam periodic şi la Radio Moscova şi le mai vedeam şi prin *Taegliche Rundschau,* ziarul ostaşilor sovietici. Mai mult de o mie cinci sute de kilometri distanţă între mine şi tipografiile unde se imprima *Scânteia,* dar exact aceeaşi poveste. Am lăsat gazeta să cadă pe birou, dorindu-mi să n-o mai văd înaintea ochilor.

— Ce vreme câinoasă! a mai spus el după câteva minute, aruncându-şi privirea pe fereastră şi frecându-şi mâinile mari una de alta, ca şi cum îl pătrunsese frigul. Şi suntem deja în martie!… Asta-i din pricina la atomică, duduie, ascultă-mă pe mine! Nu-i deloc a binecând se-apucă omul să se joace de-a Dumnezeu!… întorcându-şi din nou privirea către mine, mi-a aruncat pe birou un vraf de foi şi mi-a zis: Vezi şi dumneata ce trebuie transcris din scrisorile astea. Şi, dacă ţi-e cu putinţă, să nu dureze chiar toată ziua…

Am oftat interior. Ironia lui nu trecuse neobservată, în ultimele două luni, descoperisem şi eu în sfârşit care era partea cea mai dificilă în a face pe dactilografa. Să dactilografiez! propriu-zis. Scriam la maşină înfiorător de încet, cel mai încet dintre toate secretarele pe care le văzusem eu vreodată, şi pe deasupra cu foarte multe greşeli; nu mânuisem niciodată o maşină de scris până atunci, dar îmi plăcea să cred că niciodată nu era suficient de târziu pentru nimic. Altceva n-aveam de făcut; domnul Marinesco n-avea nevoie de traducător – pe lângă română, vorbea perfect vreo alte cinci limbi străine –, aşa că doar mă luptam din zori şi până-n seară cu maşina de scris, blestemându-ne reciproc, om şi obiect, făceam cafea – cafeaua făcută de mine avea gust de apă coclită fiartă – şi,

din când în când, mai distram sindrofiile zdrăngănind la pian tot felul de cântecele americane. Cel mai probabil, pe lângă şarmul meu neîndoielnic, doctorul Marinesco mă luase sub aripa lui mai mult din nostalgia faptului că eram românca în exil, nu că ar fi avut neapărat nevoie de persoana mea. De fapt, câteodată aveam impresia că mai mult îl încurcam decât altceva.

— Cortina de fier în sus, cortina de fier în jos! l-am mai auzit după o vreme bombănind în cealaltă încăpere, dindărătul uşii întredeschise. Numa' despre asta troncăne toată ziua laburiştii prin Parlament! L-au auzit pe Churchill în aulă la Westminster şi de atunci îi tot dau înainte!… Ca să vezi… întâi dau briciul la maimuţă şi-apoi stau şi se vaită!

Am oftat încă o dată. O altă dimineaţă ca toate celelalte. Abia apoi începea cu adevărat ziua de lucru – el zbiera în telefon şi se întreţinea cu tot felul de oameni şi eu mă chinuiam să bat la maşină.

În ora următoare, prin anticameră au trecut o englezoaică de la intendenţă, doi doctori de la spital, iar apoi un ofiţer. Nu era engleza mea prea extraordinară, mai ales când aveam de-a face cu englezi, ce vorbeau de parcă terminaseră cu toţii Oxfordul sau făceau parte din lumea foarte restrânsă de la ceaiurile lui Shakespeare, dar se putea spune că progresam.

După ce le-am făcut primirile de rigoare şi i-am servit cu cafea înainte să intre în birou, am introdus o coală de hârtie în maşină, am împins de două ori carul şi m-am apucat de scris. Cu două degete, că numai aşa eram în stare. După câteva zeci de secunde, opt cuvinte şi şase litere mâncate, m-am oprit. Mi-am muşcat obrazul pe

dinăuntru. Poate că de fapt eram dislexică şi nu-mi dădusem seama până atunci. Am făcut foaia ghem în pumn şi-am aruncat-o către coşul din colţul încăperii, nimerind bineînţeles pe lângă. Am oftat încă o dată, am băgat o coală nouă şi mi-am potrivit din nou degetele pe taste.

— Cu ce te-ai ocupat înainte de război?

Mi-am ridicat privirea. Cel ce vorbise era ofiţerul care încă aştepta în anticameră să intre la doctorul Mă- rinesco. Uitasem complet de prezenţa lui. Între timp, se ridicase de pe scaun şi se descoperise, ţinându-şi bereta albastru-deschis strâns în mână. În momentul acela n-am reţinut altceva decât că era înalt şi subţire, cu o figură îngustă specific englezească şi pistrui cărămizii pe nas şi pe obraji. Mi se părea mult prea tânăr ca să fie soldat, d-apoi ofiţer. Iar you-ul englezesc pe care-l folosise nu-mi permitea să-mi dau seama dacă mi se adresase sau nu la pertu, ca să ştiu să-i răspund în aceeaşi manieră.

— Am fost pianistă, am răspuns după câteva momente.

— Pianistă-pianistă?

— Ce înseamnă pianistă-pianistă?

— Adică la pian cântai mai degrabă *Sing, sing, sing, with a swing* sau Simfonia a 5-a de Beethoven?

— Beethoven.

Întâi -s-a uitat lung la mine, arătând impresionat, apoi şi-a coborât privirea pe mâinile mele de pe taste şi a clătinat uşor din cap:

— Să ştii că mi-am dat seama imediat.

— Cum ţi-ai dat seama?

— După degete.

Apoi mi-a dăruit un zâmbet frumos, poate puţin timid, dar într-o manieră pe care, printr-o îndelungată experienţă

a tinereţii, am recunoscut-o imediat. Flirta cu mine. Asta îmi mai lipsea. Mi-am coborât imediat ochii la maşina de scris, ca să se lămurească că nu-mi ardea de cochetării sau amabilităţi convenţionale.

— Ai un accent foarte exotic, l-am auzit din nou spunând. Eşti poloneză?

— Nu. Românca.

— Oh! N-am cunoscut niciodată vreun român.

Am ridicat din umeri.

— Cum îţi place Berlinul?

Am clipit de două ori. Mecanic, mi-am ridicat din nou privirea şi, fără niciun cuvânt, m-am uitat pe fereastră. Dădea chiar în spaţiul îngust dintre imobilul doar pe jumătate bombardat ce găzduia administraţia şi clădirea de lângă, din care însă nu mai existau decât nişte resturi de ziduri carbonizate. O scară metalică de incendiu, în zig-zag, rămasă întreagă, atârna într-o rână în aer, cu un picior încă prins printre cărămizi. Pe deasupra ei, se vedea piaţeta deschisă, plină de dărâmături, şi cerul coborât, de un cenuşiu întunecat şi opac. Vântul sufla zăpada dintr-o parte într-alta, în valuri albe îngheţate. Imaginea era de-a dreptul apocaliptică.

Mi-am întors ochii de la fereastră şi, fără să-l privesc şi tot fără niciun cuvânt, mi i-am coborât din nou asupra maşinii de scris.

— Încercam să fac conversaţie, a spus el.

Îmi venea să-i zic de la obraz să nu mai încerce, că era limpede că n-avea nicio vocaţie, dar era prea tâ-năr, aşa că n-am făcut-o. Avea tot timpul din lume să înveţe. Şi-a întors şi el privirea către fereastră, uitându-se îndelung la tabloul dezolant de dincolo de ea, şi, după câteva zeci de secunde,

a spus, mai mult pentru sine:

— Mă întreb cum o fi arătat oraşul înainte de război.

De data aceea însă, n-am mai putut să mă stăpânesc şi i-am zis:

— Ar trebui să cauţi câteva fotografii mai vechi, ca să te lămureşti.

— Tu l-ai văzut?

— Da.

— Eu, înainte de război, abia dacă ieşisem din oraşul meu.

N-am întrebat ce oraş era ăla, cum bănuiam că spera el că voi face, ca să poată continua conversaţia, dar am spus altceva:

— Nici n-aveai când, *Caporal.* Eşti deja mult prea tânăr.

— *Lieutenant,* m-a corectat el serios.

Apoi, după câteva secunde de tăcere, a făcut doi paşi înspre mine şi mi-a întins mâna:

— Permiteţi-mi să mă prezint. *Lieutenant* Thomas Reginald Evans.

M-am uitat curioasă la mâna lui; era subţire şi îngrijită. După câteva clipe, i-am întins-o şi eu pe-a mea, însă, în timp ce mi-o strângea, în loc să mă prezint la rândul meu, aşa cum ar fi fost politicos, m-am auzit întrebând:

— Dumneata cu ce te-ai ocupat înainte de război, *Lieutenant?*

— Eram student. Începusem universitatea.

— Şi ce studiai?

— Contabilitate.

— Să ştii că mi-am dat seama imediat.

— Cum ţi-ai dat seama?

— După conversaţie.

Surprinzător, el a început să râdă. Nu părea ofensat. De fapt, se îmbujorase de râs.

— Eşti foarte nostimă.

Nu i-am răspuns. Venind din partea unui englez, nici măcar nu eram foarte sigură că era un compliment. Doar i-am surâs vag şi am lăsat bătăile clapelor maşinii de scris să umple tăcerea, l-am simţit însă privirea întârziind asupra mea.

— Domnişoară Lucreţia! a bubuit chiar atunci un glas din camera alăturată. Domnul Marinesco, lăţit pe scaunul din spatele biroului şi ţinând receptorul între umăr şi ureche, zbiera la cineva de partea cealaltă a firului, ba pe englezeşte, ba pe ruseşte, răsfoind în aceleaşi timp un dosar şi făcându-mi semn să invit musafirul înăuntru.

— *Miss Lucretia,* a repetat musafirul în cauză, pronunţându-mi numele cu un accent hazliu şi îndinându-se uşor în direcţia mea, ca şi cum făcusem în sfârşit cunoştinţă.

A trecut pe lângă mine şi a intrat în biroul doctorului Marinesco, iar eu am închis uşa în spatele lui. A stat înăuntru în jur de un sfert de oră; însă, când am auzit scaunele scârţâind pe parchet, semn că se ridicaseră şi-şi dădeau mâinile, înainte să se despartă, am trecut repede în încăperea alăturată, prefăcându-mă că aveam treabă pe la fichetele cu dosare. Orice, numai să nu mai trebuiască să dau ochii cu el.

Tocmai cu cel care, deşi în momentul acela nici prin cap nu mi-ar fi trecut, urma să-mi dovedească doar câteva ore mai târziu că aceea nu fusese nici pe departe o dimineaţă ca toate celelalte.

2.

„*Herr* Kurt Bergmeier locuieşte acum la numărul 45, Weserstrasse.”

„Îl caut pe Otto Wissmann, în vârstă de opt ani, păr blond, ochi albaştri. Pentru orice informaţii întrebaţi de *Frau* Wissmann, în tabăra de refugiaţi de la Crucea Roşie Americană.”

„Soţia mea, Angela Stiegler, asistentă medicală, a dispărut în mai 1945. Ultimul loc în care a fost zărită este spitalul Beelitz-Heilstätten. Dacă aţi văzut-o sau puteţi oferi cea mai mică informaţie despre ea, vă rugăm scrieţi domnului Thomas Stiegler, Petersdorf, Bavaria.”

Am oftat.

Teatrul *Wintergarten,* de pe Friedrichstrasse, din sectorul sovietic, arăta complet diferit de cum mi-l aminteam. Clădirea rămăsese în picioare, era drept, dar era calcinată complet, iar ferestrele şi intrările mari, în arcade, se căscau negre pe faţada găurită aproape în totalitate de fragmente de şrapnel. Câteva dintre ele erau în continuare baricadate de saci de nisip, foste cuiburi de mitralieră de pe vremea luptelor de stradă. Iar peretele unde înainte de război se lipeau afişele pentru concerte şi piese de teatru era deodată acoperit de hârtii de tot felul, fotografii, bucăţi rupte din ziare şi pagini de carte, prinse una peste alta cu lipici şi piuneze şi pe care erau mâzgălite nume – atâtea nume! —, semnalmente şi informaţii. Toţi pereţii rămaşi în picioare din centrul Berlinului erau plini de astfel de mesaje. Oameni dispăruţi. Bărbaţi, femei, copii. Morţi, prizoneri, refugiaţi, fugăriţi pe vremea naziştilor, alungaţi de bombe şi de sovietici. Oameni care căutau alţi oameni, oameni care căutau adăpost, oameni

care ar fi vândut orice. Pe Unter den Linden, Kurfürsterdamm, Friedrichstrasse, printre ruinele de pe toate fostele faimoase artere berlineze şi în locurile cele mai circulate. Mii, sute de mii de oameni dispăruţi. Căutam acul în carul cu fân.

Dar îmi lipeam şi eu mesajele acolo, printre celelalte, prin centru şi prin locurile mai frecventate de refugiaţi. Ca toată lumea, şi eu speram că într-o bună zi cineva îi va citi numele din întâmplare, mă va căuta şi-mi va spune: „L-am cunoscut. Ştiu ce s-a întâmplat cu el, ştiu unde e.”

Mi-am suflat în pumni. Îmi îngheţaseră degetele de-a dreptul prin mănuşi. Bătea un vânt rece şi începuse să fulguiască; rar, cu fulgi mari şi albi, părând aproape moi, ca nişte fluturaşi albi ce mi se aşezau lin în păr, pe sub basc. Respiraţia mi se ridica rece în văzduhul înalt. Mi-am strâns mai bine paltonul pe lângă trup şi am dat să plec, când mi-am auzit numele rostit:

— *Miss Lucretia!*

M-am întors cu o tresărire.

— *Ohl… Hello, Lieutenant… ăăă…*

— Evans. *Lieutenant* Evans.

Timp de câteva secunde, n-am zis niciun cuvânt, uitându-mă cu atenţie la el. Apoi mi-am coborât privirea pe ceasul de la mână şi am spus:

— Au trecut fix opt ore de când te-am întâlnit ultima oară, *Lieutenant* Evans. Ce faci, mă urmăreşti?

— Nu, nu te urmăresc, mi-a răspuns el, râzând uşor, cu ţigara aprinsă între buze. Am fost la masă cu nişte amici ruşi, undeva prin apropiere. And, *please, you may call me*

Tommy[61].

Am tăcut timp de alte câteva secunde, uitându-mă în continuare la el şi încercând să-mi dau seama dacă vorbise serios sau era numai o mică mostră din atât de faimosul umor englezesc. Ca şi de dimineaţă, era tot în uniformă, cu mantaua pe deasupra şi, în ciuda gerului, îşi aşezase bereta albastră – cum altfel decât englezeşte – doar pe-o singură ureche, lăsând-o pe cealaltă la vedere. O ureche micuţă, pistruiată şi înroşită de ger. Din nou, mi S-a părut uimitor de tânăr. Cu copiii ăştia se făcuse de fapt războiul?!

Apoi, pentru că tot nu ajunsesem la hicio concluzie, n-am putut să mă stăpânesc şi l-am întrebat:

— Chiar aşa ţi se spune?

— Da. De ce? Nu-ţi place?

— Un militar englez, care se află în Berlin şi pe care-l cheamă Tommy. Asta cred că e definiţia absolută a clişeului.

A râs din nou.

— Nu?!... N-ai cum să inventezi aşa ceva. Şi să-ţi mai zic şi altceva?... Pe doi dintre cei patru amici ruşi cu care am luat masa îi cheamă Ivan[62].

A fost rândul meu să surâd, clătinând uşor din cap. Se părea că, de dimineaţă şi până atunci, mai lucrase la conversaţie.

— Ce faci aici? m-a întrebat el apoi, uitându-se atent în jur, fără să-şi păstreze însă prea mult privirea peste umărul meu, la bileţele lipite pe zidul teatrului. Eşti cam departe

---

61 Te rog, poți să-mi spui Tommy. Pe timpul celor dou.l războaie, trupele britanice erau numite familiar *tommies.*

62 Același joc de cuvinte ca în cazul Tommy, denumind trupele rusești.

de birou.

— Am fost şi eu la masă.

— Tot cu nişte amici Ivani?

Am înălţat din umeri, fără să-i răspund.

— Nu este periculos să te plimbi singură prin sectorul rusesc?

— Nu mi-e frică de ruşi, *Lieutenant.*

Sau, cel puţin, nu mo/îmi era frică de ruşi. Era adevărat că istoriile despre intrarea ruşilor în Berlin erau înfiorătoare, demne de poveşti de groază. Doriseră să îşi răzbune morţii de acasă, iar sălbăticia lor fusese de nedescris. Văzusem şi în Bucureşti de ce erau capabili şi nu mă miram de nimic. Dar războiul se terminase. Toate ororile acelea se sfârşiseră. M-am uitat totuşi cu coada ochiului în jur. Din cauza frigului, strada era aproape pustie. În afara grupurilor de femei ce munceau la cărămizi, în mijlocul ruinelor, doar o rusoaică, în manta militară şi cu o mitralieră agăţată de spate, dirija traficul liniştită, fără să se uite în altă parte decât în cele două direcţii în care se mişcau jeep-urile şi camioanele militare, iar către celălalt capăt al clădirii, doi soldaţi, unul sprijinit neglijent de zidul carbonizat şi celălalt de patul mitralierei, aşezată vertical, cu ţeava în jos, râdeau şi tândăleau veseli pe ruseşte. Ca şi Tommy, şi ei păreau foarte tineri şi inofensivi. Chiar atunci, unul dintre ei s-a aplecat să-şi aprindă ţigara de la bricheta celuilalt, ce apăra de vânt flacăra cu mâinile înmănuşate făcute căuş; când s-a ridicat însă, m-a observat studiindu-l şi mi-a făcut cu ochiul, voios şi amabil. Apoi s-a întors către interlocutorul lui, continuându-şi conversaţia. Mi-am întors şi eu imediat privirea de la ei, cu respiraţia oprită. Deşi trecuse aproape

un an şi jumătate de atunci, ochii soldatului pe care-l omorâsem nu-mi ieşeau din minte.

Am rămas câteva momente în tăcere, cu un nod în gât şi ochii în jos.

— Te întorci în Wilmersdorf? m-a întrebat Tommy, în timp ce îşi stingea ţigara direct cu vârful degetelor înmănuşate, aruncând-o neglijent în lături. — Chiştocul a aterizat într-un morman înalt de moloz, acoperit de un strat subţire de zăpadă, aproape neagră de murdărie şi îmbibată cu pete galbene şi dezgustătoare de urină îngheţată. — Dacă doreşti, a adăugat după câteva momente, am maşina parcată pe o stradă mai încolo.

Dar nu am mai avut timp să îi răspund, pentru că, aproape în aceeaşi clipă, apărut parcă de nicăieri, un copil pricăjit şi murdar, căruia abia i se vedea faţa sub căciula căzăcească jerpelită, pescuită de cine ştie unde, s-a aruncat după chiştoc cu o viteză uimitoare, ca şi cum i-ar fi fost frică că i l-ar fi putut lua altcineva, şi l-a pescuit din zăpada mizerabilă cu mare băgare de seamă, ca pe un trofeu preţios, cu nişte mânuţe tremurânde, murdare şi roşii de frig. Încheieturile îi erau atât de subţiri, încât i le-ai fi putut frânge fără niciun efort, ca pe nişte nuieluşe. Mai mult de şase-şapte ani nu avea cum să aibă. A ascuns imediat chiştocul într-un buzunar al fostei mantale militare zdrenţăroase pe care o purta, din stofă grosolană de soldat, plină de găuri şi pe care, de lungă ce era, trebuia să o ţină cu mâna când păşea, casă nu se împiedice în ea. Cine ştie de când pândea nevăzut acolo, în gerul acela năpraz- nic, ascuns pe după arcade, pentru amărâtul ăla de chiştoc! Poate că, dacă ar fi reuşit să adune suficiente, ar fi reuşit să-şi cumpere cu ele nişte pâine neagră în

Postdamerplatz. Încă un *trûmmerkind,* un copil care rămăsese al nimănui şi trăia printre ruine şi moloz, aşa cum trăiau atât de mulţi dintre copiii Germaniei de când se terminase războiul, pe jumătate sălbăticiuni, ferindu-se de oameni, îngroziţi să nu fie duşi în vreun lagăr de internare pentru refugiaţi, fără să ştie că măcar acolo ar fi căpătat o supă caldă la prânz. Cu ceva vreme în urmă, din cauza asta, un copil mă muşcase de mână, când încercasem să-l ating.

Mi-am pipăit imediat buzunarele, să-i pot da ceva, dar nu mai aveam nimic la mine, nici bani, nici ţigări. Le lăsasem pe toate în piaţa neagră, cât îmi lipisem acolo bileţelele. Însă Tommy şi-a scos el restul pachetului de ţigări din buzunar şi, făcându-i semn cu degetul să se apropie, i l-a întins. După câteva clipe şi cu ochii aţintiţi doar pe pachet, copilul s-a apropiat încet, precaut, cu paşi nesiguri şi uitându-se tot timpul în jur, exact ca un câine credincios atunci când e strigat de un stăpân rău şi cu toane, fără să ştie niciodată cu adevărat dacă era chemat să i se dea de mâncare sau să fie lovit cu piciorul. Când s-a oprit lângă noi, mi-am stăpânit cu greu nevoia subită să-mi duc mâna la nas. Mirosea îngrozitor, de nesuportat, înţepător şi iute, a fiinţă care putrezea de vie. Tommy s-a mai căutat timp de câteva clipe prin toate buzunarele. A mai găsit un rest dintr-un baton de ciocolată cu nucă de cocos, din raţia zilnică şi din care muşcase deja de câteva ori. Însă ochii copilului, deja mult prea mari, s-au mărit şi mai tare la vederea unui asemenea festin nesperat. Abia atunci mi-am dat şi eu în sfârşit seama, cu acelaşi amestec de groază, slăbiciune şi silă care nu mă mai părăsea de atâta vreme, că, de fapt, nu era un băieţel, aşa cum

crezusem eu, ci o fetiţă. Dar era atât de emaciată, cu ochii duşi în fundul capului şi tenul cenuşiu de inaniţie, şi atât de murdară, cu părul numai câlţi îmbibaţi cu praf de moloz, încât era greu să îţi dai seama ce sex avea. Nu prea mai aducea a fiinţă umană. Şi, exact ca o jivină lihnită de foame, i-a smuls ciocolata lui Tommy din mână şi a înfulecat-o cât ai zice peşte, îndesându-şi-o pe toată în gură. Apoi a lins de mai multe ori celofanul lucios, pe-o parte şi pe cealaltă, lăsându-l perfect curat, fără nicio urmă.

În momentul acela am realizat că motanul aciuat în cantina noastră de la cămin mânca mult mai bine decât marea parte a copiilor germani şi mi s-a rupt inima. Şi am mai realizat ceva pe care-l ştiusem din prima clipă când pusesem piciorul în Berlin, dar nu voisem să-l recunosc. Că n-aveam ce căuta acolo; nu eram nici pe departe o natură atât de altruistă încât să fac faţă. Iar copilul meu – copilul lui Heinrich – merita mai mult decât viaţa aceea. Faptul că venisem era o greşeală, pentru care el, în minunata lui înţelepciune, m-ar fi certat. Trebuia să plec.

Tommy şi-a întors privirea către mine şi, aproape ca şi cum ar fi ştiut exact ce gândeam, mi-a spus pe o voce neaşteptat de calmă, dar plină de amărăciune:

— Să ştii că şi mare parte dintre copiii din Anglia n-au mai văzut ciocolată de dinainte de război… *Hey you, bugger off nowPM* i-a ordonat el apoi fetiţei, ce se dăduse câţiva paşi înapoi, dar fără să dea semne că voia să plece, mai sperând poate la vreun alt dar.

— *Danke tommy, good tommy, alles tommy 1st good,* a spus ea repede şi a tulit-o într-o clipită, dispărând după colţul dinspre Dorotheenstrasse, iar noi am rămas din nou

singuri.

— *Bugger off,* am repetat după o vreme, *sotto voce.* — înseamnă să…

— Ştiu ce înseamnă, l-am repezit eu, cam tăios.

Însă, după câteva clipe de tăcere de ambele părţi, ca să mai atenuez puţin efectul reacţiei neplăcute de dinainte şi să mai destind atmosfera încărcată, am zis:

— Încerc să-mi dau seama dacă există vreo diferenţă între *bugger off-u*\ vostru şi *fuck off-u*\ din sectorul american.

— Al nostru e evident mai elegant, a răspuns el cu un surâs şi fără să pară lezat în vreun fel.

204 Haide, acum cară-te!

Am tăcut din nou amândoi. Încercam din răsputeri să găsesc o metodă politicoasă să scap de compania lui.

— S-a făcut târziu, am zis însă, renunţând să mai caut o scuză cuviincioasă şi luând-o româneşte, de-a dreptul pe arătură. Şi nici nu mă întorc în Wilmersdorf, am adăugat repede, înainte să se ofere din nou să mă conducă. Dar îţi mulţumesc oricum.

— Oh!… Şi tocmai când mă gândeam cum să-mi fac curaj să te invit să vedem un film la cinematograf.

— Ha-ha, ca şi cum ar mai exista vreun cinematograf întreg în tot Berlinul ăsta!

— Mai există. În Olivaerplatz. Zilele astea difuzează *Casablanca…* L-ai văzut?… Mai e unul şi în Alexanderplatz, dar, fiind în sectorul rusesc, mă gândisem că…

Hopa. Vorbea serios. Şi, din păcate, tocmai când începuse să-mi placă de el.

— Nu, mulţumesc, am spus simplu şi clar, ca să nu cumva să creadă că făceam pe cocheta şi că era un *nu* care

de fapt însemna *da.*

— De ce nu? m-a întrebat; se părea că, cu toată timiditatea, nu era chiar aşa uşor de descurajat. Românii nu obişnuiesc să se uite la filme americane?

— Nu, nu obişnuim, am răspuns; din nou cam tăios. Până în urmă cu doi ani, ne uitam numai la filme de propagandă nazistă, iar de atunci ne uităm la filme de propagandă sovietică.

— Îmi pare rău.

— Şi mie.

— Dar să ştii că nu e vina mea.

— Ştiu.

— De ce eşti tot timpul în defensivă?

— Nu sunt în defensivă.

Apoi, pentru că mi-am dat seama că răspunsesem prea repede, exact ca şi cum aş fi fost în defensivă, mi-am muşcat buza de jos şi mi-am coborât privirea.

— Deci să înţeleg că ai şi ajuns la concluzia că nu-ţi place de mine? m-a întrebat el, după alte câteva momente de tăcere. De ce? Nici măcar nu mă cunoşti.

— Nue nimic personal.

— Dar?

— Să zicem că sufăr de singurătatea femeii căreia nu-i plac bărbaţii în uniformă.

El şi-a ridicat imediat amândouă mâinile la nivelul capului, ca şi cum s-ar fi predat, iar apoi, arătându-mi însemnul de pe umăr şi surâzând amuzat, mi-a spus:

— Eu nu sunt militar. Doar lucrez pentru armata Măjestăţii Sale. E o diferenţă. Sunt numai un biet slujbaş, funcţionar mărunt la arhive. Băiat cuminte din Ţara Galilor, cu plămâni delicaţi şi care a văzut frontul doar la

cinematograf. Ne obligă pe toţi să purtăm uniforma, atâta tot. A tăcut timp de câteva clipe, după care mi-a zâmbit larg: Dar îmi place umorul tău.

— Şi, aşa *biet slujbaş* cum eşti, s-au gândit totuşi să te facă direct *Lieutenant?*

El a ridicat din umeri cu modestie:

— Au trebuit să-mi ofere şi mie un grad, că altfel aş fi fost singurul din Regatul Unit care nu participa activ la efortul de război. Tot un funcţionar mărunt rămân… Dar să ştii că abia îmi dau voie să port arma, a adăugat repede. Le e frică să nu împuşc pe careva din greşeală. Cum fac o mişcare mai bruscă, cum toţi din jurul meu se aruncă la pământ, de parc-ar fi bombardament de artilerie…

Nu m-am putut stăpâni să surâd; şi mie îmi plăcea umorul lui. Iar accentul îi era elegant, maniera reţinută şi sarcasmul fin. Nu era doar un funcţionar oarecare, însă asta nu mă privea, aşa că fie, treacă de la mine.

— Aşadar, acum accepţi să ieşi cu mine să vedem *Casablanca?*

— Cum e vremea în Ţara Galilor? l-am întrebat eu, întorcând-o de data aceea englezeşte, ca şi cum nu îi auzisem întrebarea.

— În perioada asta?… Foarte umedă.

— V-au bombardat şi pe voi?

— Bineînţeles.

Apoi, încă o dată, am tăcut amândoi. M-am uitat în jur lung, teatral aproape, după care mi-am coborât din nou privirea pe ceasul de mână. Şi chiar în secunda aceea, cât m-am uitat la acele mişcându-se abia perceptibil pe cadranul mic rotund, m-a fulgerat un gând. Şi s-a formulat cu atâta claritate în mintea mea, încât multă vreme apoi m-

am întrebat dacă nu cumva tocmai providenţa mi-l şoptise. Aceeaşi providenţă milostivă care mi-l scosese pe Tommy în cale şi care în general îi face cuib sărmanei berze chioare.

— Ce fel de arhive?

— Poftim?…

— Ce fel de arhive?

— Nu înţeleg întrebarea, a făcut el cu seriozitate, după câteva momente de tăcere.

— Acum toată lumea din Berlin se ocupă într-un fel sau altul de nişte arhive. Aproape fără excepţie. Întrebarea era de *care* arhive te ocupi dumneata…

— Ce importanţă are?

— Are. Iar imediat apoi, înainte să am timp să mă răzgândesc, l-am întrebat: Ai putea să mă ajuţi să găsesc pe cineva?

— Nu ştiu, mi-a răspuns el după câteva momente, vizibil surprins. Depinde… S-a desprins de zidul de care tocmai se sprijinise şi, întâlnindu-mi privirea, a clătinat uşor din cap, semn că înţelesese în sfârşit de unde apăruse întrebarea aceea şoc, şi a reformulat pe alt ton: Poate. Dacă mă rogi frumos.

— Te rog frumos.

— Atunci sunt şanse să pot. Pe cine vrei să găseşti?

— E o povestioară mai lungă.

— Atunci, dacă doreşti, haide să intrăm undeva, să mi-o spui. Nu mă grăbesc nicăieri.

Am intrat chiar *vis-à-vis* de Wintergarten, într-o clădire care probabil fusese mai înaltă înainte de război, dar din care nu mai rămăsese decât parterul şi doar zidăria de cărămidă roşie, fără pic de tencuială şi găurită aproape în

totalitate de artilerie, ca o sită. Înăuntru se amenajase o bodegă strâmtă şi întunecoasă, mai mult o pivniţă, cu uşi negre din lemn lăcuit, adăugate recent şi mai mari decât ar fi trebuit, astfel că atârnau pe deasupra intrării într-o rână, nişte geamlâcuri mici şi înguste, bătute în scânduri, pereţi goi şi jupuiţi şi mobilier desperecheat. Ici colo, nişte becuri goale atârnau din tavan, împrăştiind o lumină chioară pe deasupra meselor rotunde acoperite de feţe de masă colorate, din bumbac de raţie, iar un tablou în culoare cu tovarăşul Stalin, în uniformă *gris* cu epoleţi galbeni şi petliţe roşii, trona pe peretele de deasupra barului din lemn. Un steag roşu cu secera şi ciocanul era înfipt în pământul uscat, rămas într-un hârdău mare din lemn, în care probabil altădată stătuse vreun ficus, iar o muzică rusească aproape indistinctă se auzea de la un gramofon ascuns pe jumătate în spatele barului. Nu era foarte aglomerat, doar câţiva soldaţi răsfiraţi pe la mese, însă în aer plutea un miros atât de pătrunzător de votcă prostă şi fum de mahorcă, încât mai aveam puţin şi începeau să-mi lăcrimeze ochii.

Când am intrat înăuntru, câteva capete s-au întors înspre noi, mai multe perechi de ochi ne-au examinat de sus până jos, însă apoi au revenit la treaba lor.

— Ce bei? m-a întrebat Tommy, în timp ce îmi trăgea scaunul de la o masă dintr-un colţ mai ferit, mirosind şi el uşor în aer şi strâmbând din nas. Votcă?… Că sigur aici n-au gin sau bere.

— Cafea?

Cafea aveau. Era solubilă, tot cafea de raţie, servită în căni de tablă, şi mult prea tare şi amară ca s-o pot bea altfel decât cu sorbituri foarte mici şi forţându-mă să nu

mă strâmb, dar măcar era fierbinte şi aburindă. Deşi mi-am păstrat paltonul pe mine – înăuntru nu era cu mult mai cald decât afară –, mi-am scos mănuşile şi mi-am aşezat ambele mâini pe cană, să mi le încălzesc. Cineva scrijelise cu briceagul nişte litere chirilice în lemnul mesei.

— Îmi permiţi să-ţi ofer o ţigară?

Am acceptat. Mi-a oferit imediat şi un foc; în loc de brichetă, folosea chibrituri. Am observat cu coada ochiului cutia nostimă de chibrituri, pe capac cu o fată planturoasă oxigenată, îmbrăcată în costum de baie albastru cu buline şi zâmbind larg peste umăr, în stilul fotografiilor *pin-up* de prin reviste. Chibrituri americane.

Am mai stat în tăcere timp de câteva clipe, fumând şi ascultând muzica. Nu înţelegeam versurile, dar era un cântec trist, din cobză, cântat pe o voce joasă şi adâncă de bărbat, evocând probabil stepe largi şi depărtate şi cerul nesfârşit de deasupra lor.

— Asculţi? m-a întrebat el chiar atunci, moale, ca şi cum s-ar fi temut să nu acopere cu glasul lui melodia. Zice aşa: „În noaptea asta neagră, ştiu că tu, iubito, nu poţi să dormi / Şi îţi ştergi pe ascuns lacrimile…”

— Ştii ruseşte?

— Nu. Dar cunosc melodia asta. E dintr-un film.

— Te uiţi şi la filme ruseşti, nu numai americane?

— Îmi place cinematografia. E a şaptea artă.

Apoi, după alte câteva secunde de tăcere, şi-a lăsat uşor ţigara pe marginea scrumierei cenuşii din metal, fixându-mă cu privirea, m-a întrebat direct:

— Aşadar, pe cine căutăm? Un refugiat din România?

— Nu. Un german.

— Un german? Evreu deportat?

— Nu, nu evreu. Doar un german de aici, din Berlin. Iar după câteva clipe, am adăugat cât am putut de simplu: O cunoştinţă de dinainte de război. Aş vrea să-i dau de urmă.

— Deci asta făceai dumneata aici, a zis el, aruncându-şi privirea asupra ferestrei acoperite, ca şi cum ar fi putut să vadă prin ea clădirea teatrului de pe trotuarul celălalt. Chiar mă întrebam cum de o româncă se plimbă cu atâta nonşalanţă prin sectorul sovietic. Majoritatea refugiaţilor din est se feresc cât pot de ruşi.

Am surâs în sinea mea. Accent elegant, manieră reţinută, sarcasm fin *şi* percepţie excelentă.

— Spune-mi Lulli, te rog.

— Lulli, a repetat el. Şi cine e germanul ăsta, Lulli? Un prieten de-al tău? Un iubit?

M-a întrebat surâzând şi mi s-a părut aproape dezamăgit.

— Un fel de rudă prin alianţă cu fostul meu soţ, am răspuns eu, privindu-l în ochi. La o adică, chiar ăsta era adevărul.

— Dar nu e cam complicat ceea ce faci?… Şansele să găseşti pe cineva dispărut lăsând mesaje pe ziduri sunt extrem de mici. Du-te la Biroul pentru Persoane Strămutate. Ei se ocupă de taberele de refugiaţi. Şi au început cât de cât să le dea de cap.

— Nu e chiar aşa de simplu, am şoptit.

— Mda, ştiu şi eu cât durează. Toată lumea din Berlin se ocupă de arhive pentru că toată lumea din Berlin caută pe cineva. Dar, dacă e în viaţă şi se află aici, nu ar fi foarte greu de găsit. Toţi germanii care au primit cartele pentru raţii au trebuit să completeze un *frage- bogen*[63]*.* Chiar şi în

63 Chestionar

sectorul rusesc... Dar e nevoie de răbdare Lipsesc incredibil de mulţi oameni. Milioane. E haos. Însă, a adăugat el apoi făcându-mi cu ochiul, având în vedere că m-ai rugat aşa de frumos, te anunţ că în chestiunea asta chiar te pot ajuta. O să te trimit la un amic american de la Persoane Strămutate. Şi direct în biroul lui personal. N-o să mai fie nevoie să treci prin toată birocraţia aia înfiorătoare.

— Şi dacă nu e vorba de-un civil? l-am întrebat după o scurtă tăcere, privindu-l în ochi peste marginea cănii, în timp ce-o ridicam la buze. În ce birou mă trimiţi în cazul ăsta?

— Un militar? *Landser?*[64]

— *Offizier*. *Vorgesetzten Offizier*[65]*.* În ’44, era maior.

— *Phew!* a exclamat el, fluierând uşor. Deci nu tocmai un fitecine.

Apoi, tot ca la un gând fulgerător, o umbră i-a trecut pe figură, surâsul I s-a stins pe buze şi şi-a îngustat ochii la mine, privindu-mă pe sub sprâncenele dese şi încruntate:

— SS?

— Nu! am exclamat eu cam tare şi doar după câteva secunde de tăcere stupefiată. Nu, nu, am repetat apoi, coborând vocea şi uitându-mă fără să vreau în jur. Din armata obişnuită. Luftwaffe, mai exact. A fost pilot.

— Pilot, a repetat şi el, fără nicio inflexiune în voce.

— De luptă, *Lieutenant.* Nu de bombardament. Pilot de vânătoare.

— Am înţeles. Şi ştii sigur că mai este în viaţă?

— Nu ştiu, am răspuns. Nu ştiu dacă mai este în viaţă.

---

64 Soldat comun

65 Ofițer superior

M-am temut o clipă să nu-mi tremure glasul. Iar peste altă clipă, mi-am dat seama că, deşi eram împăcată oarecum cu acel gând, era prima oară când îl rosteam cu voce tare.

— Dar sunt sigură că nu apare pe listele publice de militari germani morţi în război, am continuat repede, ca să nu fie necesar să mă gândesc prea mult la ceea ce spusesem. Iar listele cu militarii de rang înalt MIA[208] şi prizonieri de război încă nu se eliberează civililor. Nu înţeleg de ce. Sunt în Berlin de două luni, timp în care am fost peste tot. La toate ghişeele de la Persoane Strămutate, prin taberele de refugiaţi, chiar şi la Armata Salvării. Am depus cereri peste cereri. Nu-mi explică nimeni nimic. Toată lumea te pune să aştepţi. Nici motiv nu-ţi dau. Încep să am impresia că de fapt nimeni nu ştie nimic. Au trecut zece luni de când s-a terminat războiul şi n-am reuşit să-i dau de urmă… După câteva secunde, mi-am ridicat privirea, l-am privit în ochi şi i-am spus direct: Aş avea nevoie de ajutorul cuiva care are acces direct la arhivele Wehrmacht-ului.

— Arhivele alea sunt secrete şi sub control american. *Classified*[209] se cheamă.

— Ştiu asta. Numai că mai devreme tu ai luat masa cu patru *amici* ruşi şi tocmai mi-ai zis că ai şi un *amic* american, atât de sus-pus încât posedă până şi birou personal la Persoane Strămutate. Mă gândesc că, cine ştie,

208 *Missing în Action,* dispăruţi în acţiune

209 Informaţii clasificate poate mai ai şi alţi *amici* printre aliaţii americani, la fel de sus-puşi, care posedă şi alte birouri, prin alte locuri.

El n-a zis nici da, nici nu, doar şi-a umflat uşor cu limba

obrazul înroşit de frig, uitându-se la mine într-un fel ciudat.

— Deci poţi să mă ajuţi? am insistat eu.

— Nu ştiu sigur. Procedura cu foştii ofiţeri germani înalţiân grad e ceva mai complexă decât cu ceilalţi… Dar pot să încerc. În primul rând, ceea ce aş putea cu siguranţă să fac e să-i caut dosarul, ca să ştiu pe unde-a fost în ultimul an şi astfel să aflu prin care liste de prizonieri să mă uit după numele lui. Să văd dacă nu e cumva prin vreun lagăr de prizonieri din Germania, Anglia, Franţa, Belgia şi restul.

— Dar…? îmi laşi impresia că există un *dar.*

— Dar friţii, ordonaţi şi organizaţi cum îi ştim, ne-au lăsat moştenire munţi de hârtii. La propriu munţi de hârtii, dacă-ţi poţi imagina aşa ceva. Hale întregi, de zece picioare înălţime şi lungi cât vezi cu ochii, pline până în tavan de fichete şi cutii cu dosare şi hârtii.

— Atunci caută în muntele de la litera R. R de la Reinhardt. Heinrich. Cu *von* în faţă. S-ar putea chiar să găseşti mai multe persoane cu numele ăsta de familie.

— O! Un *von.* Ai rude alese, ce să zic. Prinţ? Arhiduce? Sau ce?

— Fiul unui baron.

— *All right,* a zis, căutând în acelaşi timp în buzunarul interior al vestonului şi scoţând un carneţel de piele uzat şi un capăt muşcat de creion. Şi-a notat numele în carneţel, după care l-a ascuns din nou în manta; nu înainte de a mi-l flutura prin faţa ochilor, ca şi cum ar fi vrut să-mi dovedească faptul că nu glumise şi chiar era doar un mărunt funcţionar, echipat cu toate cele necesare ingratei lui meserii.

— Şi altceva ce poţi să-mi mai spui despre el?… în caz că nu-l găsesc la litera *R* şi trebuie să-l caut pe alte căi…

— Din păcate, nu ştiu prea multe. A plecat din România în vara lui ’44. Bănuiesc că pe frontul de Vest. Înainte de asta, a luptat doi ani în cap în Rusia. Atât ştiu. Probabil că ţi-aş mai putea da alte câteva detalii, dar trebuie să mă întrebi concret ce anume îţi trebuie. Nu mi-e foarte clar cum funcţionează lucrurile astea.

— A luptat în Ardeni?

— Nu ştiu. Am pierdut complet legătura după ce a părăsit România. Ruşii se instalaseră deja la noi, nu puteam să întreţinem corespondenţă, el fiind german… Cred că înţelegi. Iar, după câteva clipe de tăcere, am întrebat, mai încet şi uitându-mă din nou în cana mea de cafea: Şi-n al doilea rând?

— Poftim?

— Ai zis mai devreme că în primul rând o să te uiţi pe listele de prizonieri de război… Şi-n al doilea rând?

— Nici alea nu sunt *liste.* Sunt dosare foarte groase. Sute şi mii de dosare foarte groase, cu zeci şi sute de mii de nume de prizonieri… Dar, în al doilea rând, dacă mergem pe ipoteza că este în viaţă, fiindcă a fost ofiţer cu rang superior, este posibil ca acum să fie blocat într-una dintre taberele unde se aşteaptă trierea… Asta e de fapt motivul pentru care nu s-au eliberat încă *listele* de prizonieri, cum le-ai numit tu mai înainte. De asta nimeni nu ştie nimic. Pentru că nu s-a terminat încă trierea. Iar până nu se termină, nimeni nu va şti nimic. Doar cei care trebuie să ştie… Şi numai Dumnezeu cunoaşte când o să fie asta… Cum spuneam, munţi şi munţi şi munţi de hârtii.

— Trierea? am întrebat. Nu înţeleg.

— Trierea naziştilor de germanii de bună-credinţă. *Denazificarea.* Ăsta e termenul oficial. Iar denazificarea asta e apanajul americanilor şi se face cu simţ de răspundere, durează. Aşa s-ar putea explica de ce, dacă individul ăsta este în viaţă şi POW[66], n-a fost încă eliberat… Este posibil să fie ţinut într-un lagăr de prizonieri de război până i se verifică trecutul şi i se eliberează – sau nu – *Perşilschein-u*|.

— *Persilschein-u*|*?*

— Certificatul de acreditare, ca să zic aşa. Patalamaua la mână care demonstrează că respectivul german n-a fost nazist. *Dacă* n-a fost… Ca să poată să-şi reia viaţa, să capete o raţie, o locuinţă, poate un loc de muncă. Dacă individul pe care-l cauţi tu ar fi avut un grad mai mic, i-ai fi dat ceva mai uşor de urmă. Viu sau mort. Cei mai importanţi dintre ei sunt şi cel mai probabil să fie pătaţi. Înţelegi?… — Am încuviinţat din cap, fără să-l întrerup. — *Persilschein,* a repetat el, gânditor, fără niciun pic de accent englezesc. Idiom german. Inventiv, nu-i aşa?… Mai să-ţi vină să zici că nemţii chiar au umor… Dar apoi, redevenind din nou serios, a sorbit o gură de cafea şi a revenit la subiect: Deci, în situaţia asta, există două posibilităţi: ori se află în continuare într-un lagăr de triere, pentru că nu i s-a eliberat încă *Perşilschein-u*|, ori a fost declarat *negru* şi se află într-o închisoare americană, aşteptându-şi procesul.

— Cine eliberează *Persilschein-u*| ăsta? am întrebat. Tot numai americanii?

— Da. Şi o fac cu simţ de răspundere, cum spuneam. Ca să nu ajungă să se preumble liberi şi liniştiţi printre noi tot

66 *Prisoner of War,* prizonier de război

felul de criminali cu sânge rece şi psihopaţi, *à la* Himmler şi Eichmann. Deci şi asta durează.

— Şi ce înseamnă că un dosar e declarat *negru?*

— În funcţie de trecut, nazist sau nu, germanii sunt catalogaţi în *negru, gri* şi *alb. Negrii* sunt cei sus-puşi în partid, sau care au dat dovadă de prea mult… hm… zel în aplicarea ideologiei naţional-socialiste. Pe front sau în afara lui.

— Criminalii de război, vrei să spui.

— Nu numai criminalii de război propriu-zişi. Mai sunt şi cei care au adus şi alte tipuri de servicii statului nazist… E o categorie extinsă. În fine, dacă von Reinhardt ăsta a fost declarat *negru,* atunci e peste nivelul meu de acces. Dar, în cazul ăsta, dacă mai e în viaţă şi n-a fugit, oricum o să-l găseşti singură, ceva mai încolo. La proces.

— Nu-ţi fă griji, am spus. El n-a fost nazist şi nici n-a adus vreun serviciu statului nazist. Te asigur. De fapt, nu putea să-i sufere pe Hitler şi-ai lui. A încercat chiar să… Dar n-am mai continuat cu ce începusem, ci am spus altceva: Şi-a făcut numai datoria de soldat faţă de ţara şi poporul său, ca toţi ceilalţi soldaţi de pe lumea asta. Numai că, din nefericire, el s-a întâmplat să servească în armata germană. Atâta tot. A fost unul dintre cei buni. Mai bun decât mine, mai bun decât foarte multă lume.

— Acum toţi zic asta, a replicat el pe un ton aproape indiferent, părând netulburat de îndârjirea mea; inexplicabilă dacă persoana în cauză ar fi fost pentru mine doar o cunoştinţă oarecare, aşa cum voiam să las impresia. Să-ţi dau un exemplu… Nemţoaica drăguţă de şaizeci de ani, cu părul alb, care gătea la cantină la noi până acum o lună şi ne zâmbea tuturor, s-a dovedit că de fapt denunţase

la Gestapo, în ’39, pe un vecin, un bătrânel care ascundea în pod o evreică cu doi copii mici. A recunoscut-o cineva din întâmplare… Pentru că *aşa se făcea atunci,* cum s-a scuzat dumneaei. Poloneza şi copiii ei au ajuns la Auschwitz, iar bătrânelul la Buchenwald. De acolo, cine ştie, poate pe coşuri, direct în atmosferă… Am aflat şi că ea de fapt era atât de dedicată cauzei, încât îşi turna vecinii la Gestapo şi dacă nu stăteau smirnă când vorbea Führerul la radio, în general, într-o dictatură, cel care doreşte să supravieţuiască trebuie să aibă legături cu regimul. Fie ele şi de circumstanţă, nu neapărat din convingere.

— Ştiu foarte bine teoria. Numai că, în orăşelul ăla din Ţara Galilor de unde vii dumneata, oricare ar fi el, acolo…

— Pembroke, m-a întrerupt el serios. E în comitatul Pembrokeshire.

— Numai că în *Pembroke,* din *Pembrokeshire,* am continuat eu, apăsând uşor pe cuvinte, dictatura este cu siguranţă doar un concept de manual. Să nu uităm că eu chiar vin dintr-o dictatură. Şi, în plus, am impresia că am reuşit să scap înainte să intrăm într-alta. Iar după câteva momente de linişte, când am încercat să-mi adun gândurile, am adăugat: Nimeni nu poate fi convins decât de ceea ce era deja convins dinainte. Nimeni nu se schimbă cu adevărat. Iar dacă fiecare ar lupta doar în numele convingerilor lui personale, nu s-ar fi făcut şi nu s-ar mai face vreodată vreun război pe lume. M-aş mira să nu-ţi fi dat seama până acum.

— Aşa o fi. Dar eu am cunoscut pe un american din trupele care au eliberat lagărul de la Dachau. Acum este sub observaţie. Nici măcar nu poate vorbi despre ce-a

văzut acolo... S-a uitat timp de câteva clipe în cana lui de cafea, după care a adăugat: Toţi germanii sunt complici. Poate doar prin tăcere, dar tot complici se cheamă. Tot poporul este părtaş la crimă. Şi nu numai la crimă de război, ci la omor în masă. Sunt cu toţii mai mult sau mai puţin vinovaţi. Niciunul dintre ei nu este scutit de responsabilitate.

M-am uitat lung la el. *Curat contabil,* mi-am zis.

Abia apoi m-am gândit cu adevărat la cuvintele lui. Inclusiv Heinrich. Asta era ceea ce-mi spunea de fapt. Dar nu făcea decât să dea glas gândurilor mele; ştiam deja şi ştiusem tot timpul de realitatea teribilă a vinovăţiei lui, chit că îmi era atât de neplăcut să o aud. Se luptase cu naziştii şi cu alegerile şi deciziile pe care le-a avut de luat din cauza lor. Şi ce? Nu fusese suficient. La un moment dat obosise şi tăcuse. Iar tot ce se întâmplase apoi fusese exact unul din cazurile acelea oribile când nu trebuie neapărat să faci ceva ca să fii vinovat, ci e suficient să nu faci nimic. Şi, indiferent că o recunoşteam sau nu, aşa cum trăise el toată viaţa cu vina, aşa urma să trăiesc şi eu.

Am tăcut alte câteva zeci de secunde, rezemându-mă de spătarul scaunului. Deodată, mă simţeam sleită de puteri. Între timp, Tommy a luat o gură de cafea, s-a străduit să nu se strâmbe, după care şi-a mai aprins o ţigară. Pe fundal începuse un marş marţial sovietic, emfatic şi tropăitor, cântat de un cor de voci groase bărbăteşti.

La un moment dat, el şi-a dres glasul şi, uitându-se atent în jur, la cei câţiva soldaţi răspândiţi pe la mesele deşelate, cu mitralierele agăţate de spate sau sprijinite de scaune şi pereţi, a zis:

— Bineînţeles, ceea ce ţi-am spus se aplică doar dacă

neamţul ăsta este prizonier la noi, la americani sau la francezi. Dacă este prizonier la ruşi… ei bine, atunci este mult, mult mai complicat. Aproape fără soluţie.

— Cum adică fără soluţie?

— Stavka[67]-ul nu-i ca restul lumii. La ei, denazifica- rea se face cu pistolul automat. Nu stă nimeni la discuţii. Iar prizonier de război la ruşi înseamnă trenul de vite, via Siberia. Naziţti, *Landser, Offizieren,* armata de uscat, Volkssturm[68], civili, oricine era de sex masculin şi avea peste paisprezece ani, i-au luat pe toţi împreună. Iar NKVD-ul nu-i nici pe departe aşa meticulos cum a fost Gestapoul. Ei nu ţin liste şi dosare. Deocamdată, toată lumea se face că prizonierii ruşilor nu există. Ruşii au plătit preţul cel mai mare, aşa că nimeni nu îndrăzneşte prea multe efuziuni etice în faţa lor. Plus că nici nu trebuie provocaţi în vreun fel…

Am simţit cum o gheară îngheţată îmi striveşte inima. Dacă Heinrich se afla închis în cine ştie ce lagăr de pe lângă Cercul Polar? Avea să moară la capătul lumii, iar eu nici măcar nu aveam să aflu vreodată unde era îngropat.

În momentul acela, ca să nu izbucnesc în plâns de faţă cu Tommy, a trebuit să fac ceva, orice, să-mi concentrez atenţia asupra unui lucru concret, aşa că mi-am deschis poşeta şi am început să cotrobăi înăuntru după o ţigară, fără ca măcar să-mi doresc cu adevărat una. Mâinile îmi tremurau aşa de tare, încât nu reuşeam să-mi găsesc tabachera. Tommy mi-a întins pachetul lui. Am tras două

---

67 Marele Cartier General al armatei imperiale ruse în ultimii ani de existență și al Armatei Roșii

68 Miliție națională instituită de Germania nazistă în ultimele luni ale celui de-al Doilea Război Mondial

fumuri în piept şi m-am forţat să mă gândesc la altceva, astfel că, atunci când mi-am ridicat din nou capul, să-l privesc în faţă, eram iarăşi liniştită. Iar el, pentru că în fond era englez şi doar ei inventaseră termenul de *gentleman,* s-a prefăcut că nu observase nimic ieşit din comun şi a continuat, pe aceeaşi voce joasă şi amabilă de până atunci, aproape profesională:

— Depinde foarte tare unde anume a luptat… La vest de Oder, în faţa Armatei Roşii, sau în partea cealaltă, în zona Ruhr, contra americanilor.

— E foarte posibil să nu fi ajuns în Germania. Să fi murit înainte. În timpul retragerii. Sau să fi căzut prizonier.

— Da. Iar asta s-ar putea să o aflu repede. Şi tot asta, din păcate, o să-ţi spună multe şi despre care i-a fost soarta. Un ofiţer de rang înalt care a servit în Luftwaffe şi pe frontul de Răsărit… Cred că înţelegi şi singură implicaţiile. Nu vreau să par insensibil.

Înţelegeam. Doar că nu eram încă pregătită să asimilez realitatea.

După o vreme, ca să rup tăcerea, l-am întrebat din nou:

— Deci chiar o să încerci să mă ajuţi? Nu am pe altcineva la care să apelez.

— Voi face tot ce-mi stă în puteri. Iar apoi, cu un surâs uşor: Şi mi-e foarte greu să cred că există vreun bărbat întreg la minte pe lumea asta care n-ar sări imediat să ajute o *damsel în distress2'3* atât de frumoasă ca tine. Am avut eu mai mult noroc decât alţii. Atâta tot.

— Mulţumesc, am spus şi am tras adânc aer în piept. Mulţumesc şi pentru compliment.

— Dar să ştii că nu este deloc uşor.

— Ştiu.

— Atunci, a continuat el, dregându-şi teatral glasul, având în vedere că eşti conştientă la ce efort mă supui, dacă reuşesc să-i dau de urmă tipului, mergi cu mine să vedem *Casablanca?...* Ca să-mi răsplăteşti serviciul, bineînţeles.

Am zâmbit fără să vreau.

— Nu cumva mă şantajezi?

— Deloc. Mă adaptez lumii înconjurătoare. Serviciu contra serviciu.

Bineînţeles. Motto-ul existenţei mele.

— Dar nu eşti obligată, a adăugat el imediat, cu o aplecare cavalerească a capului. Voi face oricum tot posibilul să te ajut.

— Şi dacă nu-mi plac filmele de dragoste, cum procedăm?

— Atunci ieşim să bem un ceai împreună.

A râs în faţa expresiei mele. Apoi, suflându-şi la o parte şuviţa cea rebelă de pe frunte, mi-a făcut cu ochiul şi a zis:

— Compania mea merită sacrificiul.

— N-am nicio îndoială. Dar trebuie neapărat să fie ceai?

— Atunci orice altă băutură?

— Poate, am spus eu cu jumătate de gură, coborându-mi privirea în cana de cafea din faţa mea, rămasă pe jumătate nebăută. Dar nu votcă.

— Cu siguranţă nu.

— Şi nu dansez.

— Nici eu.

— Bine. Şi, după alte câteva clipe de tăcere, m-am uitat din nou la ceasul de la mână şi am adăugat: Acum chiar s-a făcut târziu, *Lieutenant.* E timpul să plec.

— Bună idee, a zis el, scoţându-şi portofelul şi aruncând câteva mărci pe masă. M-am îmbătat deja numai de la miros… Permite-mi să te conduc acasă.

— Mulţumesc, dar…

— Insist.

Am zâmbit. Începusem şi eu să-mi dau seama că nu era deloc aşa timid pe cât părea la prima vedere.

— Oricum, a adăugat el, ridicându-se şi ocolind masa, ca să-mi tragă scaunul, îţi cedezi foarte greu graţiile.

— Compania mea merită sacrificiul.

A surâs, fără să-mi răspundă. În timp ce îmi ţinea mantoul, aşteptând să-mi înfăşor şalul în jurul gâtului şi să-mi pun mănuşile, m-a mai întrebat ceva:

— Cumâţi placejazz-ul?

— Îl detest. Profund şi fără nuanţă.

— N-ai ascultat tu ce trebuie.

— De ce?

— Din curiozitate. Însă după câteva momente, a recunoscut: Ei bine, având în vedere cât este de complicat ce m-ai pus să fac ca să-ţi intru în graţii, dacă reuşesc să-ţi găsesc ofiţerul, nu numai că o să te duc la băutura aia într-un loc unde se ascultă numai jazz, dar o să-mi pun şi cea mai bună uniformă a mea.

Deşi nu puteam să nu remarc că umorul englezesc chiar avea farmec, m-am uitat la el fără niciun cuvânt, nedându-mi seama dacă era cazul să mă amuz sau să mă indignez. Abia peste câteva clipe, mi-am dat seama că începusem să râd.

Drumul până în Nollendorfplatz, făcut în Volkswa- gen-ul lui broscuţă, cu două uşi şi caroseria foarte joasă, l-am străbătut aproape în tăcere.

— Mulţumesc, a fost tot ceea ce am zis, imediat ce maşina a oprit în faţa căminului. Nu-i nevoie să te deranjezi, am adăugat imediat apoi, deschizând repede portiera şi trecându-mi un picior pe trotuar, înainte ca Tommy să aibă suficient timp să iasă din maşină şi să mi-o deschidă el.

Înainte să păşesc afară, cu mâna încă pe mânerul portierei, mi-am întors capul peste umăr şi l-am întrebat:

— Când crezi că o să poţi să-mi aduci veşti?

— Nu ştiu. S-ar putea să dureze ceva. Lucrurile astea nu se află de azi pe mâine. Nu sunt chiar aşa, la dispoziţia orişicui.

N-am zis nimic, m-am uitat în continuare cu atenţie la el, timp de alte câteva secunde. El a ridicat o sprânceană pe sub cârlionţi şi m-a întrebat:

— Ce e?

— Eu sunt convinsă că n-o să dureze chiar aşa de mult

— Înseamnă că eşti foarte optimistă.

— Nu sunt. Dimpotrivă. Şi, după ce mi-am întors uşor capul într-o parte, ca să nu observe că de fapt îmi muşcam buza, ca să-mi opresc surâsul, l-am privit din nou în ochi şi am continuat: Dar, vezi tu, *Lieutenant,* eu ştiu deja că tu nu eşti chiar aşa, *orişicine…* Dacă ai fi fost, mi-ai fi spus şi că un *Persilschein* se vinde în Potsdam, pe piaţa neagră, pe câteva sute de ţigări. Fals, într-adevăr, dar un fals reuşit. Toată lumea din sectorul rusesc cunoaşte treaba asta. Deci cine ştie câţi nazişti adevăraţi, criminali cu sânge rece şi psihopaţi, chiar se preumblă liberi şi liniştiţi printre noi… Un funcţionar mărunt mi-ar fi spus asta imediat, pentru că este exact ceea ce i-ai spune unei *damsel în distress* care ţi-a cerut ajutorul şi pe care vrei s-o impresionezi… Nu şi

ceilalţi, totuşi. Ei se prefac că treburile astea nu există şi că situaţia cu ruşii nu le scapă de sub control. Cineva oficial ar fi insistat sus şi tare cât de *classified* e… Exact ce ai făcut tu.

Pentru câteva momente, n-a zis nimic, doar şi-a plimbat privirea asupra mea, în felul acela ciudat de mai înainte, lent şi meditativ, ca şi cum mi-ar fi cântărit cuvintele în minte.

— *Good Lord!* a exclamat însă apoi, zâmbind fin, şi mi s-a părut mai mult amuzat decât uimit. Te-ai gândit vreodată să-ţi depui un *résumé* la *British Intelligence?…*

Aş fi vrut să-l întreb la care dintre birouri ar trebui să depun *résumé-u*| respectiv, pentru că îmi era evident că ştia şi să mă îndrume, dar am preferat să-mi muşc limba.

Culmea ironiei.

*

Când uşa s-a deschis şi în prag a apărut Tommy, am sărit de pe scaun. Am sărit la propriu, ca şi cum aş fi fost fulgerată. Imediat apoi, aproape în aceeaşi secundă, dându-mi şi eu seama de ridicolul reacţiei mele, m-am aşezat la loc. Peste altă secundă, am realizat şi cât de incredibil de nepoliticos fusese gestul meu şi m-am ridicat din nou. De data aceea chiar am rămas în picioare. Inima începuse să-mi bată cu putere în piept. Trecuseră doar trei zile de la întâlnirea noastră din sectorul rusesc şi iată-l.

— Doctorul Marinesco n-a ajuns încă? m-a întrebat însă el, privind peste umărul meu către uşa închisă a biroului.

— Oh! am exclamat moale şi m-am aşezat din nou, dezamăgită. Nu pe mine mă căuta. Abia peste câteva secunde am reuşit să-i răspund şi la întrebare, calm, aproape cu deferenţă profesională, ca o secretară

politicoasă ce se presupunea că eram: Nu, n-a ajuns încă. Dar poţi să-l aştepţi. Nu ştiu de ce întârzie.

— S-a îmbătat azi-noapte, mi-a spus el liniştit, în timp ce îşi trăgea un scaun şi se aşeza în faţa biroului meu. Probabil o să întârzie ceva mai mult astăzi. Aşa că nu-l aştept.

— Oh! am exclamat din nou. Pe mine mă cauţi.

Nu l-am mai întrebat cum de ştia că se îmbătase doctorul Marinesco noaptea trecută. În momentul acela, era ultimul lucru care mă interesa pe lume. Senzaţia de gol în stomac mi se adâncise.

— Ţi-am adus veşti, a intrat el imediat în chestiune, scoţându-şi din buzunarul sacoului carneţelul micuţ învelit în piele neagră şi răsfoindu-i cu două degete paginile. Din ce-am reuşit să aflu… Şi-a ridicat însă imediat ochii înspre mine şi s-a scuzat: O să te rog să mă ierţi, Lulli, dar să ştii că sunt numai lucruri dispersate. E încă haos printre hârtii, e greu de aflat exact cine, cum şi pe unde a fost. Lipsesc milioane de nemţi, soldaţi, civili, e-o nebunie… Aşadar, a continuat, din hârtiile Wehrma- cht-ului am descoperit următoarele: Reinhardt, Heinrich, von, *Oberstleutnant* Luftwaffe, *Gruppenkommandeur2’4,* a ajuns într-adevăr în Germania. În iarna lui ’44, conduce o escadrilă, II./JG1, ce apare staţionată cam prin toate regiunile de-a lungul coastei baltice, dintr-o parte în- 214 Funcţia Luftwaffe de comandant de escadrilă sau de flanc tr-alta. Probabil printre ultimele escadrile de vânătoare ce protejaseră evacuarea civililor din zonă. Venea armata rusă şi nemţii îşi evacuau civilii către Elba, unde erau americanii. A rămas într-o unitate din… ăăă… — a căutat cu degetul în carneţel, mijindu-şi ochii – … Lübeck, până

cu doar câteva ore înainte să intre ruşii. Deci unitatea din care face parte se retrage constant prin Prusia de Est, Silezia şi Böhmen, către Berlin. Apoi, în februarie ’45, apare comandant al altei escadrile, IV./JG 3. Trece şi prin I./JG 7, o escadrilă de Messerschmitt-uri cu reacţie, iar după aceea apare tot în IV./JG 3. Blabla, a continuat el repede, răsfoind alte câteva foi, nu te interesează pe tine toate denumirile astea… Bun. Apoi, pe la mijlocul lui martie, IV./JG 3, tot cu von Reinhardt la comandă, mai apare staţionată în Jüterborg, la aproximativ 80 de kilometri de Berlin, unde rămâne la sol până la sfârşitul războiului… Atât de aici, a conchis el, după câteva secunde de linişte încordată. —*Atât?* Dar am încercat să-mi ţin firea, făcându-i doar un semn să continue. — Iar el, fără tranziţie şi pe aceeaşi voce de până atunci, a continuat: Apoi, de la centrul de documente american din Zehlendorf… Ăăă, să zicem că am făcut un mic schimb cultural cu un amic yankeu de acolo, după cum mi-ai sugerat, şi mi-a făcut un profil rapid al dosarului… Deci, mult mai interesant, zic eu, am aflat cele ce urmează: Pentru moment, ar fi catalogat între gri şi alb, aproape curat. Ai avut dreptate, n-a fost nazist, nici măcar membru de partid şi n-a condus decât sporadic misiuni de bombardament. Majoritatea au fost de vânătoare şi escortă. Dar – *dar,* am repetat şi eu în gând, cu spaimă – s-a înrolat de unul singur în Luftwaffe, cu ocazia războiului fascist din Spania, când a…

— A fost pilot pe Stuka, l-am întrerupt eu pentru prima oară până atunci. Ştiu. În Legiunea Condor.

— De unde ştii?

— Mi-a spus el.

— Oh.

— S-a dus mai târziu acolo. Adică, după Guernica. N-a stat în Spania decât câteva luni. Şi când s-a întors şi a început războiul, a fost pilot de vânătoare şi apoi ofiţer de stat-major.

Ca şi cum încercarea mea palidă de a-l scuza ar fi putut să schimbe în vreun fel adevărul şi să-mi aducă consolare.

— Era foarte bun la asta, am continuat, fără să ştiu de ce, dar la fel de precipitat, privindu-mi mâinile împreunate pe genunchi. — Nu-mi tremurau. — Nici nu-ţi imaginezi cât de bun era.

— Nici nu trebuie să-mi imaginez, mi-a spus el sec. Scrie negru pe alb cât de bun era.

A mai aşteptat câteva clipe să vadă dacă aveam de gând să mai adaug ceva. N-am mai zis nimic, aşa că el şi-a dres glasul şi a continuat:

— Am mai aflat şi că erau într-adevăr mai multe persoane la litera R de la Reinhardt, cu *von* în faţă. Familie de militari. Şi nu numai militari, dar şi nazişti. Tată – Reinhardt, Wilhelm, von, contraamiral, comandant de crucişător, într-adevăr căsătorit a doua oară cu o româncă naturalizată, căzut prizonier în ’42 la noi, închis în lagărul de la Oldham şi eliberat în noiembrie anul trecut. Deşi membru marcant al partidului pe la începuturile lui, n-a fost considerat *captură grea* de către americani şi nici criminal de război. Un frate – Reinhardt, Friedrich, von, *Feldwebel* în Afrikakorps şi fost *Hitlerjugend2’5,* mort şi îngropat în ’41, în Libia. Un alt frate – şi aici şi-a ridicat ochii din carneţel şi m-a privit în faţă – Reinhardt, Gerhardt, von, *Hauptsturmführer2’6* Waffen-SS, *Panzerkommandant2’7,* dispărut, probabil mort, în

ianuarie ’45, în Ardeni, când divizia din care făcea parte a pătruns adânc în spatele blindatelor americane şi…

— Nu l-am cunoscut pe *Hauptsturmfûhrer-u*l respectiv, l-am întrerupt eu din nou. L-am văzut numai într-o fotografie.

215 Tineretul Hitlerist

216 Grad în SS, echivalentul unui căpitan în armata obişnuită

217 Comandant de tanc

— Atunci, a spus el închizându-şi carnetul şi ascunzându-l dintr-o singură mişcare în buzunarul interior de la piept, înseamnă că asta e tot.

— Asta e tot?!

— Din păcate, da. După Jüterborg, adică după luptele cu ruşii de pe Oder, numele lui von Reinhardt în cauză nu mai apare nicăieri. Nu a depus *unfragebogen* pentru raţie, nici în Berlin şi nici într-alt oraş mare din Germania, pe unde am reuşit să dau telefoane, nu e listat nici ca mort, nici ca prizonier, nici în închisoare, să aştepte trierea. E ceea ce se cheamă acum *dispărut. Verschwunden.* Ăsta-i cuvântul, nu?… Dispărut. Deocamdată. Ca alte milioane de soldaţi de toate neamurile… Dar asta nu înseamnă că nu poate să fie prizonier pe undeva. La Jüterborg, cu doar câteva săptămâni înainte de sfârşitul războiului, se pare că era încă în viaţă. Iar să găsesc dosarul unui ofiţer german în arhivele atât de ordonate ale Wehrmacht-ului nu este acelaşi lucru cu să aflu ce s-a întâmplat cu el după ce au ocupat ruşii Berlinul. Îmi pare rău.

— E posibil să fie prizonier la ruşi, vrei să spui.

— Da… Dar, ţi-am spus, încă nu s-au adunat nici măcar o mică parte din toate datele, e în continuare haos peste tot.

Toată lumea caută pe cineva. Sunt milioane de morţi şi milioane de dispăruţi. E foarte complicat. Trebuie să ai răbdare. În plus, în perioada care te interesează pe tine, adică ultimele săptămâni dinaintea capitulării, se declanşase deja nebunia. Nemţii nu mai ţineau socoteala, se regrupau care pe unde puteau, se amestecau unităţile între ele, soldaţii dezertau pe capete, ruşii nu mai luau prizonieri… Se aude că ruşii au măcelărit divizii întregi, de la ostaş la medicul militar, dar au luat trofeu de război un general, un colonel, dintr-astea. Deci poate să fie şi prizonier. Cum poate foarte bine să fie şi mort, dar n-avea plăcuţa la gât, aşa că n-a putut fi identificat şi aşadar a fost îngropat ca atare. Sau poate că s-a paraşutat din avion direct în Alpii elveţieni şi acum are altă identitate. Sau poate, tot aşa, a ajuns pe undeva prin zona ocupată de americani şi acum este fermier şi creşte cartofi. Crezi că mai există evidenţa populaţiei?… Acum fiecare poate să fie exact cine vrea să fie. Sau dacă, să presupunem că i-a fost mitraliat motorul la mare altitudine, situaţie foarte probabilă, atunci avionul a explodat în aer cu tot cu el, deci nu prea mai există un trup de identificat. Într-un asemenea caz, ar trebui întâi identificate rămăşiţele aparatului de zbor, descoperit printre munţii de hârtii cine anume îl pilota în momentul respectiv şi abia apoi…

— Te pasionează subiectul, nu-i aşa? l-am întrerupt eu, rece.

— Bineînţeles. Am vrut şi eu să mă înrolez în ’40 în RAF, ca toată lumea, dar nu m-au acceptat. Mai aveam până împlineam optsprezece ani. Aşa că, din păcate, a trebuit să stau pe margine şi să mă uit cum îmi ameninţă friţii ţara.

— Puteai să te înrolezi mai târziu, când ai fi împlinit

vârsta, am spus, inocentă.

— M-am luat cu alte lucruri.

Evident.

— Oricum, eu zic că e mai bine că nu te-au acceptat. Altfel, nu mai ajungeam să purtăm conversaţia asta. Nu crezi c-au murit totuşi suficienţi oameni?…

Mi-am dat seama că, deşi aproape şopteam, vocea mi se îngroşase din cauza tensiunii.

— Poate să fie absolut oriunde, Lulli, a spus el după câteva momente de tăcere, ghicind la ce mă gândeam de fapt. *Dispărut* nu înseamnă neapărat *mort.* Îmi pare rău, dar trebuie să ai foarte multă răbdare.

— Şi, dacă e într-adevăr prizonier la ruşi, cam care ar fi şansele să îi dau de urmă?

— Ţi-am spus deja, Stavka-ul nu-i ca restul lumii. Dar la un moment dat, se vor da şi ei pe brazdă şi vor preda listele cu prizonieri. Trebuie doar multă răbdare. Totul este acum chestiune de răbdare.

— Ai zis mai devreme că tatăl lui a fost eliberat dintr-un lagăr englezesc.

— Da. Am luat în considerare varianta asta… Dar, din păcate, n-a rămas în Berlin. A cerut permis de părăsire a oraşului şi a plecat anul trecut. Nu mai apare pe nicăieri pe unde am putut să telefonez. Deci şi el poate să fie absolut oriunde. Din Alsacia rurală şi până în America de Sud… însă, a continuat el imediat, ai putea să încerci să dai de urmă familiei, prietenilor, camarazilor de arme. Nu e mult, dar e mai bine decât nimic. Să zicem că dai de urma unui soldat care a făcut parte din aceeaşi unitate, atunci poţi să găseşti pe altul care l-a cunoscut şi tot aşa. Din om în om. Câteodată metoda asta chiar funcţionează.

Chiar şi mesajele şi fotografiile de pe pereţi. Am văzut cazuri… şi majoritatea disperate. Dacă ai noroc, de ce nu…

Am oftat, întorcându-mi privirea de la el şi fixân- du-mi-o pe fereastră. De urma cui aş fi putut eu să dau? Marie şi Friedrich muriseră, tatăl lui plecase din Berlin – şi poate, cine ştie, chiar în America de Sud –, celălalt frate era şi el djspărut, probabil mort, iar Didi se omorâse în România. În rest, nu aveam idee ce locuri frecventase Heinrich în Berlin, cine îi fuseseră prietenii, cu atât mai puţin camarazii de arme de prin Rusia şi toată Europa. Avusesem la cununie doi martori, ofiţeri Luftwaffe, şi nu-mi aminteam nici măcar vag figurile lor, d-apoi numele, gradele sau unităţile de care aparţineau. Îmi dădeam seama cu groază că pur şi simplu habar n-aveam cine fusese Heinrich. Dacă nu l-aş fi avut pe Mihăiţă, aş fi putut foarte bine să cred că nu fusese decât o iluzie. Ultimele două luni de căutări îmi dovediseră deja că mă înhămasem la ceva foarte dificil, dar, deodată, realizam că de fapt era aproape imposibil.

— Motiv pentru care, a continuat însă Tommy, am căutat să văd dacă mai este cineva în viaţă dintre cei identificaţi în unităţile staţionate în perioada aia la Jü- terborg. Unităţi de aviaţie şi nu numai… A umblat din nou în buzunarul ascuns de la piept al sacoului, s-a aplecat uşor peste birou şi mi-a întins un plic cafeniu: Deocamdată am numai două nume pentru tine, dar probabil că o să mai găsesc şi altele. Unul a fost mecanic şi celălalt pilot. Mecanicul lucrează acum la o fabrică de-ale ruşilor din afara Berlinului, iar din nefericire, pilotul este într-un spital al Crucii Roşii, paralizat de la mijloc în jos… Dar oricare dintre ei l-ar putea recunoaşte după nume sau figură şi ţi-ar putea oferi

mai multe informaţii care ţi-ar deschide drumul.

Am desfăcut plicul cu degete tremurânde. O hârtie albă, ruptă dintr-un *blocnotes,* cu câteva cuvinte în caligrafia lui măruntă şi neciteaţă, de om care obişnuieşte să scrie mult. Am parcurs-o dintr-o singură privire. Niciunul dintre nume nu-mi spunea ceva.

— Cât ţi-a luat să găseşti numele astea? am întrebat după o vreme, fără să-mi ridic privirea de pe foaie.

— Mult.

— Ai făcut tu asta pentru mine?…

— Vreau să merit întâlnirea aia.

— Nu va fi o întâlnire. Va fi doar o băutură împreună într-o seară. *A drink,* cum ziceţi voi.

— Am reţinut, a încuviinţat el. S-a ridicat de pe scaun, şi-a îndreptat tacticos manşetele cămăşii pe sub marginea tunicii de uniformă, m-a salutat milităreşte, cu două degete la tâmplă, lovindu-şi în acelaşi timp călcâiele, şi a adăugat: Nu bei votcă şi nu dansezi. Vin să te iau sâmbătă, la nouă.

Mai exact sâmbătă, 9 martie 1946. N-aveam să uit data aceea niciodată.

3.

— Evans? Care Evans?… Evans de la arhivele englezilor?!

— Da, am zis, întorcându-mă pe jumătate din faţa oglinzii şi uitându-mă la ea. Îl cunoşti?

Françoise, cu piciorul dezgolit sprijinit de marginea patului vraişte, ocupată să-şi prindă ciorapul *beige* din nailon în cheutoarea jartierei direct pe sub faldurile înfoiate ale fustei albastre, a lăsat să treacă câteva secunde înainte să-mi răspundă:

— *Évidemment,* aici toată lumea cunoaşte pe toată

lumea. Dacă ai ieşi şi tu mai des dintre pereţii ăştia, ţi-ai da seama... Dar nu e cam tânăr pentru tine? Cât are, cinşpe ani?

— Nu ştiu, i-am răspuns eu. Mi-e indiferent. N-am nicin fel de închipuiri romantice.

Apoi s-a lăsat din nou liniştea. Doar vocea inconfundabilă a lui Frank Sinatra murmura în continuare languros dinăuntrul pâlniei gramofonului micuţ aşezat pe una dintre noptiere. *„Some day my happy arms will hold you /And some day 111 know that moment divine / When all the things you are, are mine.'12'6*

— *Dommage pour toi,* mi-a mai zis ea la un moment dat, după o vreme destul de lungă, ca şi cum tocmai îşi amintise că purtam o conversaţie, fredonând în bărbie în acelaşi timp, într-o engleză aproximativă. Eu, dacă aş arăta ca tine, m-aş mărita pe repede-nainte cu un yankeu dintr-ăla frumos şi plin de dolari şi-aş fugi să trăiesc visul american. M-aş face starletă de cinema. M-aş plimba cu limuzina prin Manhattan şi aş sorbi şampanie în timp ce m-aş holba la zgârie-nori.

Nu m-am putut abţine să surâd.

— Deocamdată prefer să mă holbez la arhitectura europeană. Sau la ce-a mai rămas din ea.

Mai exact, cheiurile Senei în locul Manhattanului.

Şi, într-adevăr, în ultimele câteva zile mă surprin- sesem gândindu-mă foarte des cum ar fi fost dacă m-aş fi dus să stau o perioadă la Paris; numai câteva luni, poate un an, doar până când aveam să pot reveni în România. Pe atunci eram încă încredinţată că asta avea să se întâmple curând, că armistiţiul chiar fusese armistiţiu şi nu capitulare fără condiţiuni, sovieticii 218 într-o zi braţele mele te vor

strânge / Şi într-o zi voi cunoaşte clipa aceea divină / Când tot ceea ce reprezinţi va fi doar al meu.

Aveau să-şi ia tancurile şi să se care, iar totul avea să fie ca mai înainte.

Cu banii pe care mi-i lăsase Heinrich mi-aş fi permis un apartament micuţ, doar pentru mine şi Mihăiţă, undeva într-un cartier verde şi liniştit, poate chiar pe una din străduţele acelea magnifice de pe lângă Jardin des Tuileries, unde obişnuiam să hoinăresc cu orele când eram studentă, departe de Berlin, departe de amintirea şi umbrele războiului. Poate aş fi putut să cânt din nou serile, prin nişte cafenele mai ascunse sau pe la mici sindrofii de muzică de cameră, tot cum făceam pe timpul universităţii, sau. Poate chiar, cine ştie, din nou pe scenele mai mărişoare. Aveam să aflu ce se întâmplase cu Heinrich – eram din ce în ce mai aproape, îmi trebuia doar puţină răbdare –, apoi puteam să mă împac cu trecutul şi să trăiesc liniştită.

Mă uitam în oglindă la reflexia lui Mihăiţă din spatele meu, care, jucându-se în pat, vegheat de Anja, începea să răsufle din ce în ce mai uşor şi să-şi mijească ochii, şi eram din ce în ce mai convinsă că venise timpul să las trecutul să fie trecut şi să mă uit doar înspre viitor. Războiul se sfârşise, la fel şi iubirea, iar viaţa mergea înainte. Aveam un copil de crescut şi copilul meu merita mai mult decât ce-i oferisem eu până atunci.

S-a auzit un claxon în faţa imobilului. M-am uitat la ceas. Bineînţeles, Tommy ajunsese mai devreme cu zece minute.

— Ce ştii de el? am întrebat eu inocentă, cu ochii în oglindă, făcând un semn către fereastră.

— De filfizonul ăsta? Ştiu eu?… Zice lumea că ar fi direct

în serviciul Coroanei… Vreun paj. Nu le-ajungi englezoilor ăstora nici cu prăjina la nas!

— Aha, am făcut eu, înălţând din umeri. *Bun aşa,* mi-am zis însă, *MI6.* Dar nu că m-aş fi mirat prea tare. Ajunsesem deja de ceva vreme la concluzia că, în Berlinul ocupat, doi indivizi din trei, indiferent de naţie, lucrau pentru un serviciu secret sau altul.

Mi-am întors din nou ochii către oglindă şi, în timp ce îmi prindeam ultimele agrafe, am realizat cu uimire că nu mai păream aşa de palidă, plăpândă şi ştearsă, aproape somnolentă, cum arătasem în ultimul timp, îmi strânsesem părul într-un *pompadour2'9* foarte şic, iar rochia neagră de *demi-soirée,* strânsă pe talie şi cu un decolteu în V de-a lungul spatelui, cumpărată mai demult de pe piaţa neagră, nu-mi stătea deloc rău. Din nou, ca în timpurile bune, umerii îmi erau albi şi rotunzi, ochii luminoşi, buzele roşii şi umede şi părul strălucitor. Doar ideea că în curând aveam să las în urmă toate amintirile şi visele urâte mă făcea să radiez. Păream aproape altă femeie.

Am surâs imaginii mele din oglindă, mi-am aplicat puţin parfum la baza gâtului, Anja mi-a făcut semn să plec liniştită – Mihăiţă adormise – şi am închis fără zgomot uşa în spatele meu.

Nici prin cap nu mi-ar fi trecut atunci, în momentul acela atât de rar de linişte sufletească, că numai în câteva ore aveam să fiu din nou străvezie şi plânsă, cu rimelul negru curgându-mi în dâre murdare pe obraji şi inima bătându-mi în piept altfel, rar şi rece, aproape insuportabil de dureros.

Tommy venise să mă ia în aceeaşi broscuţă albastră şi, precum mă ameninţase, îmbrăcat în uniformă. Mi-a întins

mâna şi, după ce m-a ajutat să cobor scările, mi-a spus:

— Eşti foarte frumoasă, *Lucretia.* Oh, Lulli.

Dar eu, în ciuda convingerii şi optimismului cu care-mi construisem viitorul doar în urmă cu câteva minute, în clipa aceea nu am auzit vocea lui, în engleză, ci o alta, o voce dragă şi familiară, distinsă şi învăluitoare, ce vorbea în germană şi-mi dăinuia în amintire ca o arsură: *Lulli! Uitasem cât eşti de frumoasă.*

Mi-am scuturat repede capul, mi-am strâns eşarfa în jurul gâtului şi mi-am potrivit mai bine mănuşile pe mâini; doar mişcări mecanice, care să-mi dea ceva de făcut şi astfel să-mi pot alunga vocea din minte. N-am reuşit. Trecuseră aproape doi ani de atunci, doi ani 219 Coafură denumită după Madame de Pompadour care îmi schimbaseră din temelie viaţa şi toate lucrurile pe care le cunoşteam, însă cuvintele lui îmi răsunau în amintire la fel de limpede şi apropiat ca în ziua în care mi le spusese. Heinrich era mereu lângă mine, nemişcat şi permanent, urmărindu-mi paşii. Unde eram eu era şi el, la fel de imposibil de înlăturat ca un semn din naştere. Când aveam oare să mă eliberez de el? Cum aveam eu oare să-mi continui viaţa cu umbra lui mereu pe urmele mele?

Afară era frig, iar eu tremuram în palton.

— Nu ai cincisprezece ani, nu-i aşa? l-am întrebat pe Tommy, în timp ce îmi deschidea portiera automobilului.

— Douăzeci şi doi, a răspuns el, cu un amestec de ironie şi seriozitate în glas. Împliniţi.

— Tu realizezi că, dacă mă străduiam puţin, puteam să-ţi fiu mamă?

— Să nu exagerăm, a zis el, arătând aproape ofensat. Chiar nu e cazul.

— Am un copil acasă, am mai făcut eu o încercare.

— Acasă unde? în România?

— Aici, am răspuns, cu un semn mic în spate. Îl cheamă Mihăiţă.

— E de vârsta mea?

Am surâs fără niciun cuvânt.

— Unde mergem? am întrebat apoi, după o scurtă tăcere, în timp ce el pornea motorul.

— Undeva unde se bea orice. Chiar şi votcă. O să vezi.

Am străbătut mare parte din drum în tăcere.

Nu mă gândeam la ceva anume, doar priveam amorţită cum treceau străzile distruse pe lângă noi. Era o noapte geroasă, cu cerul numai stele şi o lună mică şi argintie, ce poleia stratul subţire şi îngheţat de zăpadă, iar ruinele se desfăşurau în faţa ochilor mei la fel de sinistre ca întotdeauna, moarte şi mute, fără nicio individualitate. Întreg Berlinul nu mai era altceva decât un labirint negru de dărăpănături şi grămezi înalte de moloz, printre care, dacă nu cunoştea! foarte bine drumul, te puteai rătăci într-o clipită. Mă rătăcisem şi eu de mai multe ori prin nişte locuri pe care aveam impresia că le cunoşteam ca-n palmă. În plus, la ora aceea oraşul era afundat în întuneric şi părea pustiu. Doar câte un jeep mai pătrundea din când în când de printr-o străduţă lăturalnică, ţintuindu-şi lumina farurilor pe mormanele de moloz şi argintând stratul subţire de zăpadă de deasupra, iar câte o uşă, ce ascundea îndărătul ei cine ştie ce crâşmă de subsol, se mai deschidea câteodată, permiţând câtorva licăriri de lumină chioară şi zgomotului familiar de râsete bete să spargă întunericul şi tăcerea de mormânt de afară.

— Ai aflat ceva? m-a întrebat Tommy, risipind liniştea.

Mi-am întors privirea către el.

— L-am căutat pe amândoi. Pilotul a fost operat de curând şi încă nu poate primi musafiri. Dar doctorul lui m-a asigurat că, în ciuda paraplegiei, este perfect întreg la minte şi în câteva săptămâni va fi apt să vorbească cu mine. Am un sentiment de bine în ceea ce-l priveşte.

— Şi celălalt?

— Din păcate, cu celălalt pare a fi foarte complicat. Locuieşte în sectorul rusesc… Mai pe scurt, când a auzit ce anume voiam, a devenit brusc foarte circumspect. Nici n-a stat să asculte. A spus *Ich weiß nichts*[69] şi apoi mi-a trântit uşa în nas. Şi nici c-a mai deschis-o. Nici mai târziu şi nici a doua zi. Am fost să-l caut şi la fabrică. Am încercat să-l conving cu ţigări, cu cafea… Nu vrea să vorbească cu mine şi gata.

— Sunt cu toţii reticenţi şi bănuitori, de aia. Le e teamă. E normal. Au trecut şi ei prin multe.

— Ştiu. O să mai încerc.

— Iar eu o să fac cumva să mai găsesc şi pe alţii care ar putea să ştie ceva. În fiecare zi, apar sute şi mii de oameni noi, refugiaţi, dezertori şi prizonieri eliberaţi. Dar şi pentru asta îţi trebuie răbdare.

— Îţi mulţumesc. Îţi sunt extrem de recunoscătoare. Ai făcut deja mult mai mult decât aş fi putut măcar să sper. Recunosc că sunt foarte optimistă. Pentru prima oară de foarte multă vreme.

— Nu-ţi face prea multe speranţe totuşi. Ca să nu fii dezamăgită.

Am încuviinţat fără niciun cuvânt. Apoi, am tăcut din nou amândoi.

---

69 Nu știu

Conducea încet, ocolind gropile. Roţile automobilului scârţâiau pe crusta subţire de gheaţă de deasupra stratului de zăpadă. Pe lângă noi, zidurile rămase în picioare se profilau negre şi ameninţătoare în întunericul dens, ca nişte creaturi înspăimântătoare ale nopţii. Eram pe ceea ce fusese odinioară bulevardul Kurfür- sterdamm. Înainte de război, locul cel mai animat din Berlin, cu toate barurile, magazinele şi teatrele pline până la refuz, cafenele la fiecare colţ şi mirosind peste tot a bere, clătite şi parfumuri elegante, *Ku'damm-u*l era pustiu, o întindere nesfârşită de ruine şi moloz. Dar eu recunoşteam zona. Chiar acolo, pe colţ, fusese cafeneaua aglomerată – *Café Kranzler* se numea, numele era scris pe o firmă mare şi albă la intrare, îmi aminteam perfect – unde mâncasem o *Frankfurter Kranz* şi băusem o cafea cu lapte, uitându-mă încântată la toată lumea veselă din jurul meu, în ziua aceea caldă de septembrie când, plimbându-mă şi uitându-mă prin vitrine, mă gândeam numai dacă să mă duc sau nu să văd reprezentaţia lui Heinrich de la Rangsdorf şi, mai ales, dacă chiar era indicat să răspund tentaţiei de a-l revedea. Trecuseră nouă ani de atunci – şi parcă mai multe vieţi –, iar aceeaşi clădire privea cu ochi morţi către cerul violet al nopţii, cu acoperişul spulberat de bombe şi doar trei ziduri înnegrite rămase în picioare.

Chiar dacă mi-aş fi dorit să n-o fac, mi-am întors privirea ca să mă uit cum clădirea se pierdea în bezna din spatele nostru. Nu şi amintirile. Apoi, când m-am uitat din nou în jur, străbăteam Tiergarten-ul. Şi zona aceea o recunoşteam. Pe acolo, pe Siegsallee am Tier- garten, trecusem şi în seara aceea când Heinrich mă condusese la hotel în Horch-ul lui vişiniu, atunci când totul în Berlin era

încă verde şi minunat şi când, în ciuda tensiunii necunoscute şi ameninţătoare ce plutea în aer, nimic nu prevestea cu adevărat catastrofa fără seamăn ce avea să urmeze, lată că, doar nouă ani mai târziu, se întâmplase. O aveam în faţa ochilor. Din partea de sud a parcului pe lângă care treceam noi, o zonă intens bombardată în ultimele luni ale războiului, nu mai rămăseseră decât o întindere întunecată de rădăcini arse ieşind din pământul răscolit de obuze, fără pic de iarbă şi plin de cratere, ca un peisaj lunar. Doar pe ici, pe colo, câte un copac răzleţ, cu crengile golaşe rămase întregi, lucind uşor de lună şi desenându-se straniu în văzduhul gol.

Ceva mai încolo, printre cioturile carbonizate, podul Löwenbrücke nu mai exista, iar leii din fier care-l străjuiseră se priveau deodată unul pe altul prin întuneric, placizi, cu apa scurgându-se neagră printre ei. Şi mare parte dintre statuile care străjuiseră bulevardul se prăbuşiseră. Numai un soldat din marmură, în uniforma de pe vremea Kaiserului, în poziţie de drepţi şi cu puşca cu baionetă la picior, rezistase neatins, iar dintr-una dintre statuile ecvestre ale Hohenzollernilor rămăsese numai calul, surprins în ritm de trap de paradă, cu piciorul din faţă ridicat şi uşor îndoit, gâtul alungit şi cabrat şi o bucată de coamă deasă şi împrăştiată, ca de vânt, însă fără cap, arătând de-a dreptul înfiorător.

— Erai curios cum arăta Berlinul înainte de război, m-am trezit eu vorbind.

— Da? a întrebat Tommy, vizibil uimit de intervenţia mea neaşteptată.

— Era verde. Foarte verde. Mai verde decât oricare alt oraş mare pe care l-am văzut eu până acum. Erau copaci

peste tot. Toate bulevardele şi străzile, cât de mici, erau străjuite de copaci. Pe Unter den Linden chiar era plin de tei. Trebuiau tunşi regulat, altfel n-ar mai fi pătruns soarele printre coroanele lor, atât erau de dese. Berlinul părea un oraş ridicat direct în mijloc de pădure… Iar apoi, după o scurtă pauză şi fără nicio legătură cu subiectul, am întrebat: Câţi oameni crezi că au murit în războiul ăsta?

— Nu ştiu. Milioane. Zeci de milioane.

— Zeci de milioane, am murmurat eu, abia auzit, mai mult pentru mine însămi. — Mi-am întors capul de la Tiergarten-ul carbonizat, fixându-mi privirea de-a lungul bulevardului. În Großer Stern, se profila pe cerul înstelat Columna Victoriei, rămasă printr-o minune în picioare, cu îngerul auriu din vârf cu braţele larg deschise îmbrăţişând parcă ruinele. Steagul polonez, ce fluturase primul pe Coloana Victoriei la sfârşitul războiului, fusese înlocuit cu un portret uriaş al lui Stalin şi o stea roşie. — Şi n-au pierit numai oamenii, am adăugat. Au pierit şi copacii… Ei ce vină aveau?

El s-a uitat timp de câteva secunde lung la mine şi, negăsind ce să zică, şi-a întors din nou privirea pe întinderea bulevardului.

— N-ai de ce să te simţi stânjenit, am spus, cu o umbră de surâs. Pe cuvânt. Am obiceiul să vorbesc câteodată în dodii.

El a clătinat uşor din cap, tot fără niciun cuvânt. După o vreme însă, ca şi cum şi-ar fi amintit ceva, m-a întrebat:

— Când ai fost în Berlin?

— Ultima oară, în ’37…

— Cât ai stat?

— O săptămână.

— Şi cum a fost?

Mi-a schimbat viaţa pentru totdeauna, mi-am spus în gând. Însă cu voce tare nu am zis nimic, doar am înălţat din umeri şi mi-am ferit privirea, întorcându-mi-o din nou înspre fereastră.

— L-ai văzut pe Hitler? m-a mai întrebat el, după câteva clipe de tăcere.

— Da.

— Da?!…

— Da. De la depărtare. Era cu Goebbels. Şi peste câteva zile l-am văzut şi pe Göring.

— *Charming! 22'* Şi cum ţi s-au părut?

— Hitler şi Goebbels mici de statură. Iar Göring foarte gras.

— Serios?!

— Serios.

— Cât de mici?

— Eram cam departe. Dar, de la distanţă, cam toată lumea din jurul lor părea mai înaltă. Şi era înghesuială mare pe-acolo. Parcă veniseră cine ştie ce vedete de cinema… Să zicem că Goebbels era mai mic decât mine în picioarele goale şi Hitler cam cât mine… mai mic decât mine pe orice fel de tocuri.

A râs.

— Numai arieni tipici.

— Exact asta am zis şi eu atunci.

— Am auzit că şi Mussolini era mic de statură.

— Era.

— L-ai văzut şi pe Mussolini?!… Dar n-a aşteptat să-i răspund, ci a continuat imediat, clătinând uşor din cap: Te-ai plimbat ceva.

— Soţul meu a fost diplomat de carieră.
— Oh!… A murit în război?
— Nu. Doar m-am îndrăgostit eu de altcineva.
— De pilotul neamţ?
— Da.
— Mi-am dat seama.
— Bineînţeles că ţi-ai dat seama. Nu eşti nici pe departe aşa de inocent cum îţi place să laşi impresia. Chiar şi la vârsta ta.
— *Dunkirk spirit»* zice.
Am surâs involuntar. Jane Austen avea dreptate. Englezii chiar erau nişte gentlemeni.
Broscuţa a luat colţul şi am intrat pe o stradă lăturalnică. Chiar în intersecţie, pe un stâlp din fier, o 221 Fermecător plăcuţă albă, scrisă cu litere gotice şi uşor înnegrită de fum, purta mândrul nume al străzii – Bismarckstrasse. Pe acelaşi stâlp însă, în mod destul de ironic, flutura în briza uşoară a nopţii drapelul Albionului. Iar ceva mai depărtat, undeva dincolo de capătul străzii, în lumina palidă a unui bec de deasupra unei intrări, se putea observa fluturând victorios şi *Stars and Stripes222-u*| american. Se părea că ne găseam la intrarea din sectorul britanic în cel american.
Peste doar câţiva metri, printre câteva automobile şi jeep-uri parcate, Tommy a oprit în faţa unei clădiri *art-nouveau,* rămasă aproape complet în picioare. Câteva ferestre aveau sticla geamurilor schimbată. La subsolul imobilului, la capătul celor câteva trepte strâmbe, se găsea un bar. Doar un *Eckkneipe223* oarecare, ca atâtea altele din Berlinul de dinainte de război, redeschis însă de armatele aliaţilor. O firmă nouă de neon, albăstruie, clipea

deasupra uşii metalice, purtând noul nume al barului – *V-E Day, British Pub –,* alături de care flutura încă un drapel al Marii Britanii. Lângă uşa întredeschisă, un ofiţer englez stătea sprijinit într-un cot de balustrada din fier, povestindu-i ceva femeii de lângă el, în uniformă WAAF, şi făcând-o să râdă în hohote. Iar muzica dinăuntru, un amestesc tumultuos de alămărie de toate neamurile, era atât de tare încât se auzea până afară.

— Chiar m-ai dus la jazz! am exclamat.

— Yankeii îl numesc *Jam session,* mi-a replicat el, mi-a deschis uşa şi mi-a făcut semn să intru.

Fiindcă era sâmbătă şi a doua zi era liberă, barul, întins şi luminat slab, doar de lămpile cu abajururi gălbui din pergament de pe mese, era aglomerat şi plin de fum albăstrui, răsunând de voci bărbăteşti, râsete de femei şi clinchet de pahare. Mobilierul era desperecheat, cu scaune din lemn de diverse feluri şi mesele învelite în feţe de masă albe, ce atârnau în falduri până

222 Drapelul Statelor Unite ale Americii

223 Bar, pub jos, aproape atingând podeaua. Mirosea puternic a fum de ţigară, parfum, transpiraţie bărbătească şi, bineînţeles, praf de moloz. Începeam deja să cred că nu aveam să mai scap niciodată de mirosul acela oribil; se impregnase în toţi pereţii din jurul meu.

În afară de ospătari şi o parte dintre femei, nu se vedea niciun civil, numai uniforme. Majoritatea erau britanice; pe ici colo însă se distingeau şi uniforme americane şi ruseşti, iar într-un separeu dintr-un colţ, se vedeau şi câţiva soldaţi francezi, cu pălăriile lor cu pompoane roşii aruncate neglijent pe mese, însoţiţi de câteva domnişoare, cel mai probabil infirmiere de la *Croix Rouge Française.* Pe scenă,

câţiva instrumentişti lucioşi de transpiraţie îi dădeau tare cu *Bugle Caii Rag*[70], într-un avânt amestecat şi gălăgios de alămuri, tobe, clarinete, tromboane şi ta-ta-ta-uri de trompetă, iar o mulţime de perechi, militari şi fete îmbrăcate în rochii colorate din bumbac ieftin, ţopăiau pe ringul de dans.

Ca de fiecare dată când era vorba de băut, chit că nu erau foarte mulţi, tot ruşii erau sufletul petrecerii, într-un colţ, de cealaltă parte a barului, ţinându-se de umeri şi horind în gura mare ceva pe ruseşte, ce n-avea nici în clin, nici în mânecă cu muzica orchestrei, nişte subofiţeri ruşi trăgeau un cazacioc ritmat, în cerc strâns, aruncându-şi picioarele în aer şi revenind imediat în ghemuit, cu o dexteritate demnă de toată lauda, având în vedere că păreau cu toţii beţi criţă. La o altă masă, un rus cu silueta unui sac de cartofi şi faţa grasă şi buhăită stătea într-un picior, ţinând în echilibru pe capul rotund, pleşuv şi transpirat, o sticlă pe jumătate plină de votcă. Cei din apropiere îl încurajau, strigându-i vorbe neinteligibile pe ruseşte şi râzând în hohote. După câteva momente de echilibristică, rusul a apucat sticla, a tras din ea vreo câteva duşti zdravene, fără să respire, golind-o cu două degete, dar arătând ca şi cum abia îşi umezise gâtlejul şi, în ovaţiile gălăgioase ale celorlalţi, şi-a aşezat-o din nou pe vârful capului şi şi-a reluat statul într-un picior, cu aceeaşi graţie de hipopotam de până atunci. De undeva au pocnit deodată nişte dopuri de şampanie, unul după altul, ce s-au auzit în spaţiul închis ca nişte lovituri de tun.

Mă uitam în jur cu ochii mari şi-mi dădeam seama foarte

---

70 Melodie faimoasă în perioada belică și antebelică, cunoscută drept clasică a jazz-ului

limpede că, deşi nu era foarte târziu, toată lumea, indiferent că stătea la mese, dansa, flirta sau sprijinea pereţii, era deja mai mult sau mai puţin beată. Efectele războiului pesemne. După toţi anii aceia plini de moarte, ce mai rămăsese din lumea noastră parcă se vedea altfel prin aburii alcoolului. În plus, păreau cu toţii foarte tineri; la o primă ocheadă, media de vârstă era pe undeva pe la 23-24 de ani. Atât de tineri şi totuşi trecuseră printr-un război mondial. Şi mai ieşiseră şi victorioşi.

În jurul mesei la care m-a condus Tommy se găseau câţiva bărbaţi, toţi gradaţi; doi ofiţeri britanici foarte tineri, dar ţepeni, un blond înalt şi deşirat, ca un vrej, în uniforma kaki cu însemnele diviziei RAF de piloţi polonezi, un scoţian cât un munte, cu faţa lătăreaţă şi barba deasă roşcată, care, după genunchiul gros şi păros ce i se zărea pe sub masă, era îmbrăcat chiar în kiltul uniformei de paradă a Gărzilor Scoţiene, un american, puşcaş marin, în uniforma aceea a lor cafenie simplă, fără niciun fel de farafastâcuri, şi doar o singură femeie, o englezoaică platinată, tot în uniformă WAAF şi pe care aveam impresia că o cunoşteam deja din vedere – cu siguranţă telefonistă sau dactilografă cine ştie pe unde –, care trăgea cu ochiul la un soldat american, singur la o masă învecinată.

Un soldat american negru. Înalt şi lat în umeri, cu silueta splendidă a unei feline agile şi exotice, pielea de culoarea cafelei cu lapte, capul ras ca-n palmă şi ochii mari, umbriţi de gene dese şi lungi, era o imagine rară, bună de admirat cu gura deschisă. La un moment dat, i-a zâmbit chelneriţei, dezvelindu-şi simultan ambele rânduri de dinţi; nişte dinţi perfecţi, nemaivăzut de drepţi şi puternici, şi atât de strălucitor de albi, încât păreau din

porţelan de Rosenthal. Nu-mi puteam lua ochii de la el; eram numai nefericită, nu şi oarbă. Şi nici nu eram singura căzută în extaz; la intrarea mea, domnişoara WAAF s-a întors timp de câteva momente, m-a salutat fugitiv, ca să nu se zică că nu m-a băgat în seamă, şi a revenit imediat cu privirea la Adonisul mulatru, cu siguranţă mult mai interesant decât umila mea persoană.

— *Oh, you lucky bloody bastard.1225* a exclamat deodată unul dintre englezi, trezindu-mă din admiraţie şi obligându-mă să-mi întorc în sfârşit privirea spre cei de la masă. — I se adresase lui Tommy, însă fără să se uite la el, ci doar la mine. Politicos, s-a ridicat şi mi-a întins mâna. — Nu eşti dumneata secretara maiorului Marinesco de la Misiune?... Am încuviinţat uşor din cap, fără să am idee cine era, stânjenită de primirea aceea cam prea entuziastă, ce atrăsese toate privirile asupra mea. El m-a măsurat apreciativ timp de câteva secunde, de jos în sus, în felul acela flatant al bărbaţilor binecrescuţi, oprindu-se înainte să devină insultător, şi a repetat, clătinând din cap: Măi să fie!

— *Och aye, poor numpty, ye dinnae deserve such a bonnie lassie!*[71] a zis şi scoţianul, hlizindu-se la mine şi bătându-l camaradeşte pe Tommy pe umăr, cu o palmă mare şi păroasă.

Vorbise într-o engleză cu un accent atât de caraghios, încât în primă instanţă n-am reuşit să pricep nimic. Şi probabil că o făcuse special, ca să mă amuze, pentru că imediat apoi a început să râdă în hohote, cu toţi dinţii, ridicându-şi în acelaşi timp paharul către mine şi dându-l peste cap dintr-o singură înghiţitură, ca şi cum ar fi băut în

71 Oh, nemernic norocos ce ești!, traducere aproximativă.

cinstea mea. Când în sfârşit am înţeles şi eu ce spusese de fapt, deşi m-am simţit roşind toată, până-n vârful urechilor, i-am dăruit şi eu un surâs, ca să-i arăt că-i apreciasem hazul; după aceea însă mi-am coborât privirea şi obrajii înfierbântaţi şi-am oftat în sinea mea. Eram cu siguranţă prea bătrână pentru a mă mai simţi confortabil printre dânşii.

— Ce bei? m-a întrebat Tommy.

M-am uitat pe masă: sticle şi pahare de tot felul, pline cu de toate, de la gin englezesc şi whisky cu sifon, la Riesling la gheaţă şi sticle cu bere, şi până la cocktai- luh dintr-acelea americăneşti, cu o grămadă de alcool şi nume nostime, ca *Macarthur Punch, Singapore Sling* şi *PB2Y2 Punch.*

— Martini? am întrebat nesigură.

— Eşti totuşi în sectorul britanic, s-a indignat el, strâmbând uşor din năsucul lui pistruiat.

— După muzică n-aş fi bănuit.

— Ce, nu-ţi place? a făcut el, cu un glas cât se putea de nevinovat, dar ridicându-l uşor, ca să se facă totuşi auzit printre alămurile răsunând.

— Ăsta e zgomot, nu muzică.

— Acum vorbeşte aroganţa cunoscătorului din tine, atâta tot.

— De unde eşti, domnişoară? l-am auzit deodată zicând pe american.

Mi-am întors privirea către el, uimită. Cu mine vorbise?

— România, am răspuns după câteva clipe.

— Aşa deci, acum bem împreună câţiva englezi, un scoţian, un american, un polonez şi-o româncă! a intervenit chiar atunci unul dintre ofiţerii englezi, cu o faţă albă în

formă de inimă; a făcut-o fără să se adreseze cuiva anume, ci uitându-se în paharul lui cu gin. Nimic mai potrivit decât un război mondial ca să înfrăţească popoarele între ele!…

N-a râs nimeni. Nu numai că n-avusese nicio urmă de umor în voce când vorbise, dar nici nu era cineva chiar atât de beat încât să râdă la aşa ceva.

— Da’ frunza de arţar unde-a dispărut? a întrebat după câteva momente pilotul polonez, într-o engleză cu accent; pesemne ca să mai şteargă din impresia ultimelor cuvinte, ce părea că atârna în continuare grea deasupra noastră. Nu era şi ea pe-aici?…

— S-a dus să se uşureze, a mormăit careva.

În sfârşit, un hohot general de râs.

— Am auzit că şi vouă, românilor, v-au cam plăcut fasciştii, a vorbit din nou americanul, ridicând glasul peste vacarmul sălbatic din jur.

Neplăcut surprinsă de lipsa lui de tact, l-am privit iritată drept în faţă. Era un tip bine clădit, atrăgător, ceva mai apropiat de vârsta mea decât ceilalţi, cu ochii întunecaţi şi aprigi, o mustaţă subţirică, bine îngrijită, şi părul castaniu tuns foarte scurt, doar câţiva centimetri, aşa cum se tundeau toţi militarii americani. De fapt, arăta *all american* de sus până jos, de la zâmbetul foarte alb şi până la engleza lui cu accent aspru, pe care l-am bănuit a fi de Texas; prea semăna cu cel din western-urile de la cinematograf, unde personajele cu aerul lui purtau cizme de cowboy şi pălării Stetson şi erau salutaţi – neapărat când intrau într-un bar cu uşi batante din lemn – cu *Howdy, Sheriff.* Pe deasupra, mai mesteca şi gumă. Am aruncat o ocheadă către epoleţii lui; părea a fi un fel de căpitan, dar nu aveam cum să fiu sigură.

— Ei bine, noi, românii, n-am auzit deloc aşa ceva, am răspuns eu după câteve momente.

Însă vocea mi-a sunat până şi mie cam nesigură.

— N-aveaţi pe-acolo pe la voi nişte bande fasciste care mărşăluiau pe străzi? Asta înainte să vă aliaţi cu Hitler!… Apoi, aproape în aceeaşi secundă, fără să facă niciun fel de pauză pentru a marca schimbarea de subiect, s-a aplecat deodată peste masă, cu o mişcare foarte rapidă, şi, întinzându-mi mâna, s-a prezentat: *Captain* Doug Bailey.

M-am prezentat şi eu şi ne-am strâns mâinile. Mirosea a un aftershave ciudat, cu aromă înţepătoare de brad, cum nu mai simţisem niciodată până atunci la vreun bărbat.

— Eu nu consider că „nişte bande fasciste” sunt relevante pentru mentalitatea unui întreg popor, am revenit eu la subiectul de dinainte, îndreptându-mă din nou în scaun şi privindu-l fix în ochi. Nu e cazul deloc să ne băgaţi pe toţi în aceeaşi oală. Se întâmplă ca mersul istoriei să facă şi să desfacă nişte alianţe dintre cele mai neaşteptate. Şi câteodată, *les ennemis de nos ennemis sont nos amis*[72].

Atât am spus şi pe o voce cât am putut eu de categorică şi liniştită, apoi mi-am întors privirea, l-aş fi zis eu mai multe despre subiectul în cauză, dar tonul lui atotcunoscător mă cam iritase. Ce ştiau el şi Manhatta- nul lui despre imposibilitatea de a alege?

— *How ’bout collecting the heads of them enemies instead?*[73] a făcut însă el, dovedind astfel că nu era deloc străin de limba lui de Gaulle. Haide, relaxează-te! a adăugat după aceea, pe alt ton şi cu o mişcare scurtă din

72 Dușmanii dușmanilor noștri sunt prietenii noștri.

73 Dar nu mai bine adunăm noi scalpurile dușmanilor noștri?

mână. A strâns din umeri şi, lăsându-se ceva mai moale în scaun, a pus picior peste picior, expunându-şi vederii generale doi centimetri din ciorapul maroniu deschis, standard militar, şi mi-a făcut cu ochiul: Nu-i nimic personal, crede-mă pe cuvânt... Fumezi? m-a întrebat; tot aşa, aproape în aceeşi clipă, fără să facă pauză între subiecte. S-a aplecat, şi-a luat pachetul de Camei de pe masă, i-a dat un bobârnac, ca să împingă câteva ţigări mai în faţă, şi mi l-a întins.

Am luat-o ca pe o ofertă de pace, aşa că i-am mulţumit şi am luat o ţigară. A vrut să mi-o şi aprindă, dar braţul lui Tommy s-a materializat de undeva din dreapta mea, aprinzându-mi-o cu un chibrit. Am luat o gură din Martini-ul pe care mi-l adusese de la bar şi cu greu m-am stăpânit să mă ling pe buze, de faţă cu toată lumea. Era minunat, tare şi aromat, servit chiar şi într-un pahar adevărat de Martini, din cristal, cu picior înalt şi cupă largă şi joasă, cu trei măsline verzi înfipte într-o scobitoare pe marginea lui. Nu mai văzusem măsline de la Bucureşti, de pe la începutul războiului. Aşa că, tot holbându-mă la măslinele alea, am decis că nu se cădea să fiu tocmai eu singura persoană trează de pe o rază de o sută de metri pătraţi şi am dat paharul peste cap ruseşte, dintr-o singură înghiţitură.

Tommy şi căpitanul Bailey au făcut ochii mari.

— Încă unul? m-a întrebat Tommy.

— Sau mai degrabă un whisky, a spus însă căpitanul – şi nu fusese deloc o întrebare, ci o afirmaţie –, ridicând sticla pe jumătate goală de Jack Daniel’s şi căutând un pahar curat, în care mi-a turnat trei degete în loc de două. Băutura mi-a ars stomacul până în străfunduri, încălzindu-

mi tot trupul.

Mai târziu însă, când mi-am ridicat ochii, prin ameţeala colorată provocată de alcool şi fundalul aglomerat şi difuz, plin de fum de ţigară şi siluete mişcându-se dintr-o parte într-alta pe ritmul muzicii, mi s-a părut că am zărit ceva. O apariţie neprecisă, ca o fantomă, dar blondă şi familiară, înveşmântată în alb. Am devenit pe loc stană de piatră şi inima mi s-a oprit în piept. Apariţia translucidă a rămas în faţa ochilor mei numai câteva fracţiuni de secundă, doar până când am clipit din nou, apoi am pierdut-o. Dispăruse la fel de repede cum se şi ivise.

Atunci, în momentul acela atât de scurt cât privirea mi se fixase din întâmplare asupra ei, o altă imagine mi-a fulgerat prin faţa ochilor, limpede precum cristalul. O zi cu lapoviţă şi cer cenuşiu şi coborât, silueta înaltă a lui Heinrich dispărând în spatele unei barăci din lemn, iar apoi nişte mâini fără mănuşi, înroşite de ger şi înţepenite pe un volan.

Am mai clipit de câteva ori, ameţită, şi m-am uitat din nou într-acolo. Însă nu mai zăream nimic altceva; doar valurile de fum albăstrui, perechile de dansatori şi aglomerările de capete din jurul meselor. Ochii mi se înceţoşaseră din cauza fumului şi încordării.

Era clar, băusem cam mult, iar imaginaţia începea să-mi joace feste. Am închis ochii şi am tras aer adânc în piept. Când i-am redeschis, ca o vedenie, capul cel blond s-a ivit dintre celelalte, ceva mai departe de unde îl zărisem prima oară, în preajma unei alte mese. Silueta, lungă şi subţire, s-a aplecat deodată din mijloc, dispărând în spatele unei uniforme şi din raza mea vizuală, ca să se ridice din nou, numai după câteva clipe.

Eram în continuare încremenită pe scaun, convinsă fiind că visam. Dar nu era o nălucire; silueta albă îşi făcea loc prin aglomeraţie, înaintând uşor printre dansatori, oprindu-se din loc în loc şi îndepărtându-se de mine. Într-o fracţiune de secundă, fără să-mi îngădui niciun moment în plus de gândire, am sărit de la masă, lovindu-mă cu şoldul de ea. Sticlele şi paharele s-au ciocnit cu zgomot între ele, iar toate privirile s-au întors în acelaşi timp înspre mine. Mâna lui Tommy s-a lăsat uşor pe braţul meu, dar eu nu mi-am întors ochii către el.

Am încercat să mă strecor printre perechile de dansatori, dar orchestra începuse un alt swing foarte rapid şi aveam impresia că, deodată, toată lumea din bar se adunase pe ringul de dans şi se unduia în viteză dintr-o parte într-alta, bătând puternic ritmul pe podeaua din lemn şi învârtind fetele. Rochiile cloş, în culori tari, înfoindu-li-se necontenit în jurul trupurilor, îmi blocau vederea. M-am ridicat cât am putut pe vârfuri, ca să pot privi peste capetele lor. Îmi era teamă că în orice secundă silueta s-ar fi volatilizat şi n-aş mai fi re- văzut-o niciodată. Dar, în timp ce mă străduiam să-mi fac loc, o matahală de rus, tipul siberian, foarte înalt şi clădit ca un taur, făcând pur şi simplu umbră deasupra mea, mi-a pus mâna pe braţ, încleştându-şi puternic degetele în bicepsul meu şi oprindu-mă în loc. *Prekras- nayaP29* a mormăit el, răsuflându-mi direct în faţă. M-a măsurat de sus până jos, cu ochii căprui mici şi tulburi din pricina băuturii, sclipindu-i pe faţa lătăreaţă. Deşi 229 Frumoaso pe pieptul lat îi atârnau medaliile de bravură pe două rânduri, respiraţia îi duhnea a votcă şi mirosea ca şi cum trecuse ceva vreme de când făcuse ultima oară o baie. Mi-a spus

ceva, n-am înţeles ce, iar apoi mi-a făcut semn către ringul de dans. Fără să mă uit prea mult la el – nu-mi puteam desprinde privirea de silueta albă ce se depărta –, am refuzat din cap şi am dat să mă smulg din strânsoare. Rusul m-a măsurat din nou de sus până jos şi, probabil dându-şi seama că nu eram vreo nemţoaică dispusă la o repriză furişată de câteva minute, în schimbul a câteva ţigări sau mărci de ocupaţie, mi-a lăsat dezamăgit braţul. Oricum, un sergent britanic aflat la o masă din apropiere se ridicase deja şi îi pusese mâna pe umăr, adresându-i câteva cuvinte pe un glas liniştit şi ameninţător, deşi era cel puţin cu un cap mai scund şi doar pe jumătate lat în umeri. N-am reuşit să prind decât un *Behave yourself,* mate/230 rostit printre dinţi, pentru că am fugit cât am putut de repede, fără ca măcar să-i mulţumesc englezului pentru cavalerism.

De data aceea însă, îngrozită că vedenia avea să dispară, am renunţat la orice fărâmă de politeţe, făcându-mi loc direct cu coatele prin mulţimea de dansatori şi strecurându-mă printre mese şi scaune în viteză, fără să mă uit pe cine călcam pe picioare şi stârnind în spatele meu exclamaţii uimite şi zgomot de pahare ce se ciocneau între ele. Silueta albă se oprise la o masă goală de lângă draperia ponosită din catifea groasă albastru-marin din fundul sălii, în spatele căreia probabil se afla bucătăria. Era un chelner cu părul ca paiul, înalt şi foarte subţire, puţin încovoiat, în cămaşă albă apretată, dar umedă de transpiraţie pe spate şi la subţiori, cu un şorţ alb lung, acoperindu-i pantalonii negri, în mâini cu o tavă imensă din tablă argintie, plină de mormane de pahare ude şi scrumiere pline. Debarasa masa conştiincios, cu mişcări

pricepute. Din cauza vacarmului din jur, nu m-a simţit că eram în spa- 230 Poartă-te frumos, prietene!

Tele lui, astfel că nu s-a întors. Cu inima bătându-mi să-mi spargă pieptul şi fără să fiu în stare să scot un singur cuvânt, i-am pus mâna pe umăr. Numai oase. A tresărit şi s-a întors imediat.

— *Bitte,* a zis, după câteva momente, îndreptându-se din umeri şi uitându-se inexpresiv, dar politicos la mine, fără să mă recunoască.

Vocea îi era la fel de subţiratică cum mi-o aminteam, de băienţandru, iar prin contrast, accentul de Renania la fel de greoi. Cred că avea minim douăzeci de kilograme mai puţin decât ultima oară şi era şi foarte îmbătrânit, deşi mai mult de 21-22 de ani nu putea să aibă. Figura, altădată fragedă şi bucălată, cu obrazul fin, dar evident nebărbierit – pesemne era unul din bărbaţii aceia ce nu aveau niciodată nevoie de aparatul de ras –, îi era trasă şi gălbejită, obrajii concavi, pometii mult ieşiţi în afară, ochii afundaţi în cap, cearcănele atât de închise la culoare, încât păreau vânătăi, iar gâtul, cu vinele ieşite şi mărul lui Adam foarte proeminent, i se lungise din cauza slăbiciunii, lăsând impresia că se unduia fragil dintr-o parte într-alta a gulerului prea larg al cămăşii, pe care papionul negru de serviciu nu reuşea să-l strângă suficient. Mâinile, lungi şi scheletice, cu degete subţiri şi străvezii, îi ieşeau de sub mânecile apretate ca nişte cângi. Nu mai era decât o umbră a băiatului de dinainte, dar era el.

— Helmuth! am şoptit, cu un firicel de voce.

— *Ja?* a întrebat el, palid şi încordat, cântărindu-mă cu ochi neliniştiţi, încercând să-şi dea seama cine eram de îi cunoşteam numele şi dacă reprezentam sau nu vreun

pericol; am ştiut când m-a recunoscut, pentru că o expresie îngrozită i-a traversat chipul, mărindu-i pupilele albăstrui şi mioape şi făcându-le să-i sclipească a panică, şi aproape că a făcut un pas înapoi.

— Helmuth, am repetat eu ceva mai tare, dar acoperindu-mi în acelaşi timp buzele cu degetele, ca să nu-mi scape vreun hohot de plâns. Lacrimile îmi împăienjeniseră însă vederea şi îl zăream ca prin ceaţă.

Vizibil cuprins de nelinişte, el s-a uitat cu coada ochiului în dreapta şi-n stânga, să vadă dacă printre valurile de fum albastru, tumultul de voci, strigăte şi instrumente gălăgioase, nu ne mai auzea şi altcineva conversaţia, şi apoi a revenit cu ochii la mine.

— *Wo sind die Toiletten, bitte? 23'* am reuşit să spun într-un târziu, iar apoi am bâiguit, cât de încet am fost în stare, bâlbâindu-mă: îmi pare rău. Nu m-am gândit, sub impulsul emoţiei am… Nu m-am aşteptat nicio clipă să te întâlnesc. Nici n-am crezut că… Nu vreau să-ţi fac probleme, iartă-mă. Înţeleg toate astea, nu… Vreau numai să-mi spui dacă ştii ceva despre Heinrich. Încerc de multă vreme să-i dau de urmă. Apoi o să dispar.

— Heinrich? a repetat el, cu glas coborât şi uimit, ca şi cum n-ar fi înţeles, deşi era evident că ştia perfect cine eram. Am realizat atunci că nimeni nu-i spusese vreodată lui Heinrich pe numele mic de faţă cu el.

— *Ich weiß nichts232,* a spus după câteva momente, uitându-se din nou în jur, înspăimântat.

— Te rog.

— *Ich weiß nichts.*

— Ai iubit vreodată pe cineva? l-am implorat eu cu o voce abia auzită.

Ecoul cuvintelor mele a rămas parcă suspendat în aerul îmbâcsit de fum din jurul nostru timp de câteva momente, care pentru mine au durat o veşnicie. Timpul s-a oprit. Nu mai auzeam nimic în jur, toate zgomotele se îndepărtaseră.

— A murit.

Şoapta lui răguşită m-a lovit cu atâta forţă, încât mi-a tăiat răsuflarea. Ca şi cum m-ar fi plesnit direct peste faţă. Altceva nu-mi aduc aminte să fi simţit. Poate doar o sfârşeală în capul pieptului. Parcă mi s-ar fi oprit inima.

— Eşti sigur? am îngăimat după câteva clipe, când am reuşit să respir din nou, încercând să-mi menţin

231 Unde sunt toaletele, te rog?

232 Nu ştiu vocea sub control şi să-mi calmez mâinile să nu-mi mai tremure.

— Am văzut cu ochii mei.

— Cum a murit? Când?

S-a uitat din nou în jur. Ochii îi străluceau de teamă pe faţa suptă.

— *Ich bitte Sie, Frau,* a şoptit el, cu glas tremurător, abia auzit. Mama e paralizată şi sora mea bolnavă. Eu le întreţin pe amândouă. Nu pot să-mi pierd serviciul. Dacă cumva…

— Sigur, sigur, Iartă-mă. Niciodată nu aş… Când putem vorbi? Te rog. Îţi promit că…

S-a uitat din nou în jur repede şi a şoptit:

— 42, Lessinger Strasse. La ultimul etaj. Poimâine după-amiază.

— Ce să aduc? Mâncare? Medicamente? Ţigări?

Nu mi-a răspuns, doar s-a înclinat în faţa mea, iar apoi, după ce a aranjat cu mâini tremurânde paharele pe tavă, s-a întors pe călcâie. Eu am rămas acolo, înţepenită,

sfâşiată, cu impresia că îmbătrânisem câteva zeci de ani doar în ultimele câteva minute.

Am aşteptat până când paşii lui s-au pierdut în spatele perdelei, apoi m-am întors la masă.

Cred că atunci am suferit de fapt un fel de pierdere de conştienţă, care, fără să-mi altereze în vreun fel funcţiunile fizice, m-a detaşat complet de ceea ce se întâmpla în jurul meu, pentru că nu-mi pot aminti sub nicio formă când şi cum s-a întâmplat asta. Nu-mi amintesc nici ce a urmat. Ştiu doar că deodată eram din nou pe locul meu, dreaptă şi liniştită, picior peste picior, cu satinul negru şi mângâietor al rochiei acoperindu-mi genunchii, sorbeam cu înghiţituri mici din acelaşi pahar de Martini – fără ca măcar să-mi tremure mâinile – şi ascultam ce se vorbea. Însă abia îmi dădeam seama dacă respiram şi mă mişcăm, nu-mi simţeam trupul; eram împietrită, absentă, izolată de tot ce se petrecea acolo. Nu-mi amintesc nici măcar dacă trecuseră câteva minute sau câteva ore. Dar îmi amintesc perfect cum, la un moment dat, printre vocile şi strigătele vesele ce trecuseră pe atunci pe lângă mine fără să mă atingă, cineva a spus o glumă şi toată lumea a izbucnit în râs; atunci a trebuit şi eu să râd, şi am râs, dar cu lacrimile curgându-mi în neştire pe obraji.

Abia mult mai târziu, spre dimineaţă, când, ameţită şi goală în braţele moi şi stângace ale lui Tommy, amorţisem în sfârşit cu adevărat, nu le-am mai simţit. Nu mai simţeam nimic. Nici măcar cât de reci erau aş- ternuturile sub mine.

4.

Lessinger Strasse era o arteră pe lângă Tiergarten, pe care mi-o şi aminteam; înainte de război fusese o stradă elegantă, largă şi adumbrită de coroane verzi de copaci,

într-un cartier rezidenţial aerisit, cu clădiri din cărămidă roşie, ocupate în mare parte de berlinezii cu dare de mână, însă nu cei din casta *Goldfasane*[74], aşa cum îi numeau nemţii, lezaţi direct în demnitatea lor de feţe spălate ale naţiunii numai de ideea de a sta la comun şi care astfel preferau să locuiască în suburbii, în Zehlendorf şi Dahlem, prin vilele discrete de pe malurile lacurilor şi de la marginea pădurii, departe de agitaţia oraşului, ci mai degrabă de profesori, doctori, magistraţi, muzicieni marcanţi, foşti înalţi ofiţeri din armata Kaiserului Wilhelm al II-lea şi urmaşi ai *junker-i|or* prusaci.

Dar asta fusese înainte; atunci, după sfârşitul războiului, berlinezii rămaşi pe loc odată cu intrarea ruşilor, întorşi din refugiu sau eliberaţi din prizonierat trăiau care pe unde apucau, în orice locşor se mai găsea câte un zid întreg care să-i apere împotriva vântului, mereu cu titlu provizoriu, până când apărea proprietarul de drept sau era altcineva repartizat acolo, ca apoi să reînceapă să se preumble dezorientaţi dintr-o parte într-al- ta a oraşului, cărând după ei, înghesuite în câteva geamantane, resturile de amintiri, porţelanuri şi argintărie, bulendre şi cărţi, deveniţi cu toţii oameni ai străzii.

Numărul 42 era un bloc *Art Nouveau* din cărămidă roşie, care la vremea lui fusese cu siguranţă modern şi luxos, cu apartamente spaţioase şi luminoase, ferestre înalte şi arcuite, grădiniţă de flori în spate şi firme la parter. Însă atunci, deşi în partea aceea a cartierului raidurile aeriene nu fuseseră atât de crunte şi pe stradă se găseau mai multe clădiri aproximativ întregi, din acoperişul imobilului,

74 Fazani aurii, referire la membrii sus-puși ai partidului nazist, îmbogățiți sub național-socialiști

spulberat de bombe, nu mai rămăseseră în picioare decât doi căpriori rupţi şi câteva bârne arse, ultimul etaj era deschis pe jumătate către înaltul cerului, un perete exterior se prăbuşise complet, lăsând la vedere toate interioarele apartamentelor de pe partea aceea – tapetul înflorat sau în culori pastelate, fotoliile răsturnate, şifonierele cu uşile larg deschise, sertarele scoase şi fotografiile înrămate de pe pereţi atârnând într-o rână în cuiele lor –, ca într-o căsuţă pentru păpuşi, curtea din faţă, curăţată de zăpadă şi cu pământul îngheţat bocnă, rămăsese fără niciun pic de vegetaţie, doar cu un schelet pârjolit de copac într-o parte – pesemne lovit de o bombă incendiară –, iar sediul Deutsche Bank-ului şi atelierul de cizmărie de la parterul dinspre stradă fuseseră devastate complet, cu mobilele zăcând distruse şi firmele înnegrite de funingine. Niciun geam nu rezistase suflului bombelor, astfel că majoritatea erau astupate cu scânduri bătute în cuie. Dar mai erau şi geamuri acoperite împotriva gerului cu ziare vechi, pături militare grosolane, foi de cort şi chiar cu ceea ce păreau a fi resturi sfâşiate de mătase albă satinată de paraşută, aşa cum văzusem la jurnalele de ştiri de la cinematograf că avuseseră în dotare pe timpul războiului trupele aeropurtate.

Era foarte linişte – cumplit de linişte pentru un oraş ce fusese întotdeauna atât de viu şi zgomotos, o linişte ca de moarte –, înserarea era grea şi cenuşie, iar trotuarele pustii. Singura vietate pe care o văzusem până atunci fusese o femeie, ce se opintea să taie nişte buturugi în curtea imobilului vecin, printre frânghiile cu rufe îngheţate, şi care, imediat după ce mă zărise, dispăruse pe gaura neagră de la intrarea în clădire, unde fusese uşa.

Mi-am strâns la subraţ sacoşa cu provizii, acoperind-o mai bine cu bucata de pled – era destul de primejdios, mai ales la ora aceea, să laşi să se observe că aveai mâncare, te puteai trezi în orice moment fără ea – şi m-am uitat împrejur. Deşi mai erau vreo două ceasuri până la căderea serii, lumina zilei, deja lividă, se subţiase.

O pală de vânt aspru, ca o prevestire de rău, m-a obligat să mă mişc din loc. Am deschis uşa imobilului şi am intrat.

Holul era întunecat şi umed, ca o grotă, fără niciun bec aprins, doar cu câte o dungă de lumină naturală străpungând printre scândurile strâmbe în care erau bătute ferestrele. Uşile păreau bine ferecate pe dinăuntru, câteva chiar şi pe dinafară, cu lanţuri ruginite şi lacăte mari, fără vreun semn de viaţă dindărătul lor. Doar una dintre ele, o uşă mare capitonată, era sărită cu totul din balamalele de jos şi spânzura grea şi plină de găuri de canat, iar înăuntru, în penumbră, se zărea apartamentul părăsit, cu mobilierul sfărâmat, lustra din fier cu multe braţe zăcând într-o rână pe podea şi peretele din fund distrus, lăsând la vedere nişte foste conducte şi zidurile carbonizate ale clădirii alăturate. Pardoseala din piatră era împânzită de multe crăpături lungi, ca şi cum clădirea ar fi trecut printr-un cutremur, iar pe la colţuri stăteau încă grămăjoare strânse de resturi de moloz şi sticlă spartă. Scara elegantă, largă şi spiralată, din lemn de esenţă tare şi cu balustrade din fier brodat, ce rezistase admirabil bombardamentelor, se încolăcea de-a lungul celor trei etaje întregi şi până la ultimul, unde, dintr-o parte, prin tavan, mi se părea că pătrundea o dâră de lumină cenuşie de afară.

Înăuntru era foarte linişte şi frig. Un miros neplăcut,

amărui-dulceag, de tencuială jilavă, ceapă prăjită şi cartofi mucegăiţi, stăruia peste tot în jur, trădând faptul – destul de neverosimil în primă instanţă – că în penumbra aceea tristă, dincolo de pereţii morţi, se găseau într-adevăr oameni vii.

La ultimul etaj, era lumină. Acolo se găsea o singură uşă întreagă. Restul etajului şi cel de deasupra se prăbuşiseră unul peste altul, iar din ele nu se mai distingea decât o amestecătură de fiare rupte şi contorsionate, lemne şi cărămizi arse, lăsate să zacă ca atare.

Am bătut în uşă. De dinăuntru nu s-a auzit însă nimic. Mi-am apropiat urechea de lemn şi am mai bătut o dată, rostindu-mi numele. Tot nimic. Poate că Helmuth nu era acasă.

Într-un sfârşit, dinăuntru s-au auzit apropiindu-se câţiva paşi înăbuşiţi, zgomotul metalic al zăvorului tras, iar uşa s-a crăpat vreo câţiva centimetri.

Bine ascunsă în spatele uşii, o fată m-a măsurat de sus până jos – n-am observat altceva decât că avea ochii mari şi decoloraţi –, şi-a întors timp de câteva clipe privirea, ca şi cum s-ar fi consultat cu cineva nevăzut dinăuntru, a tuşit sec în pumn, iar apoi a deschis uşa ceva mai larg, dar numai atât cât să-mi permită să intru, zăvorând-o apoi repede în urma noastră. În lumina dinăuntru, de la o lampă cu gaz, ce ardea cu o flacără firavă şi gălbuie, abia pâlpâind, pe o servantă, aruncând umbre prelungi şi tremurătoare pe mobile, am văzut-o bine – o fată înăltuţă şi plăpândă, aproape străvezie de slabă, cu pielea cenuşie şi pătată, buzele vinete şi părul rar şi sârmos, îmbrăcată într-un braişvanţ mult prea mare pentru ea, rupt în mai multe locuri, prin deschizătura căruia, pe deasupra decolteului

flanelei negre de dedesubt, i se distingeau perfect oasele pronunţate ale pieptului descărnat, ca şi cum ar fi fost un model de schelet uman de la universitatea de medicină.

Încăperea era largă şi spaţioasă, cu plafon şi uşi înalte, cu canaturi duble şi mobile din lemn preţios; altădată un *living-room* elegant şi luminos, unde se primeau oaspeţii şi care cu siguranţă înainte de război aparţinuse cuiva mai înstărit, dar care, aşa cum li se întâmplase atâtor oameni, nu se mai întorsese acasă. Atunci însă avea toate ferestrele bătute în scânduri, tencuiala de pe tavan era căzută din cauza bombardamentelor, iar pe unul dintre pereţi, în tapetul floral pe fundal verzui, se căsca o crăpătură largă şi adâncă, ce ajunsese până la cărămida de dedesubt. Pe peretele din mijloc era un şemineu înalt şi elegant, acoperit cu plăci albe de ceramică şi broderii pe margini, însă, în ciuda frigului, focul nu era aprins.

Clădirea nu părea să aibă electricitate şi apă curentă de ceva vreme; pereţii erau îmbibaţi de umezeală, cu pete mari de igrasie pe la colţuri, mirosea strident a mucegai şi era foarte frig. Doar maşina de gătit cu spirt, maşină de gătit militară, de campanie, duduia într-un colţ, dar fără să încălzească; pe ea bolborosea o oală cu supă, împrăştiind în jurul ei un miros slab de cartofi şi varză acră.

Când mi-am mai obişnuit ochii cu penumbra, iar contururile mobilelor au început să se reliefeze mai clar, mi-am dat seama, cu o tresărire că, în afară de tânăra ce-mi deschisese şi se retrăsese mai într-o parte, privindu-mă de la distanţă cu aceiaşi ochi mari şi rătăciţi, în încăpere se mai afla cineva. O bătrână şedea într-un colţ, pe un scaun, cu o pătură jerpelită pe genunchi, fără să se mişte, cu ochii ridicaţi. Mi-am amintit, ca printr-un vis înceţoşat –

şi mi-a fost ruşine –, că trebuia să fi ştiut că Helmuth avea o mama imobilizată şi o soră bolnavă, că îmi spusese deja, şi asta doar cu două seri în urmă – *atât de puţin trecuse de fapt de când aflasem că Heinrich murise, numai două zile?! —,* însă fusesem atât de copleşită, încât nu fusesem în stare să mai înregistrez şi tragedia altora.

— La loc, te rog, a vorbit tânăra, pe un glas înalt şi strângându-şi în acelaşi timp mai bine braişvanţul pe lângă trupul subţire, ca şi cum i s-ar fi făcut dintr-odată frig. Uite acuma tre' să se scoale şi Helmuth… Lucrează nopţile într-o crâşmă, l-a scuzat ea după câteva clipe, aruncând o privire către una dintre uşile albe închise. Câteodată se mai prelungesc petrecerile şi ajunge acasă abia spre dimineaţă.

M-am aşezat pe primul scaun pe care l-am văzut, un fotoliu chiar lângă şemineu, dintr-un set de salon Ludovic al XV-lea, însă care atunci mai avea doar unul din cele două braţe arcuite, iar tapiţeria din catifea ruptă în câteva locuri, pe unde ieşeau ghemotoace de câlţi albi.

Mi-am întors din nou privirea înspre sora lui Helmuth. Nu părea în vreun fel interesată de prezenţa mea. Stătea în picioare şi îşi rotea uşor pupilele negre şi mărite dintr-o parte într-alta a încăperii, arătând pierdută, ca şi cum ar fi avut intenţia să facă ceva, dar uitase ce anume. Ochii îi erau inflamaţi, nefiresc de strălucitori, şi respira greu, şuierând pe nările vineţii şi ascuţite. De ce se ferea oare? Sifilis? Tuberculoză? Sau amândouă? Pentru orice eventualitate, mi-am promis să vorbesc cu doctorul Marinesco, să-i fac rost de nişte penicilină de la depozit.

— Am adus câte ceva, mi-am amintit şi i-am întins tinerei sacoşa. Nu mare lucru, îmi pare rău. Doar nişte conserve,

ţigări şi aspirină.

— Ţigări? a întrebat ea, întorcându-şi în sfârşit privirea înspre mine.

Cu o mână şovăitoare, a scos un pachet de Player's, şi-a aprins o ţigară şi a tras adânc fumul în piept, cu mare voluptate, închizând uşor pleoapele şi umflându-şi obrajii supţi. După câteva secunde, a început să tuşească în pumn, abia răsuflând şi hârşâindu-şi pieptul.

— Eşti prietenă cu Helmuth? m-a întrebat după o vreme. Părea ceva mai relaxată, dar mă privea tot la fel, fără să manifeste nicio curiozitate.

— Nu tocmai. Avem… aveam… o cunoştinţă comună.

— Nu eşti nemţoaică.

— Nu. L-am cunoscut pe Helmuth în România. În '43.

— Aha.

A mai tras un fum din ţigară. Apoi şi-a coborât pleoapele şi şi-a trecut uşor dosul palmei pe sub ochi, ca şi cum şi-ar fi şters o lacrimă. Dar ochii îi erau în continuare uscaţi, goi şi strălucitori ca de febră. Mă uitam înfiorată la ea; fuma, trăgea fumul în piept şi îl expira lung, dar de clipit nu clipea, rămăsese cu privirea în gol.

Într-un târziu, cu un scârţâit scurt, uşa de la dormitor s-a deschis, salvându-mă din stingherеala aceea amară, iar Helmuth a intrat înăuntru. Nu s-a uitat însă înspre mine, ci s-a îndreptat către sora lui şi, cu o mişcare bruscă a încheieturii, a lovit-o peste mâna cu ţigara. Chiştocul i-a scăpat din mână, iar el l-a stins imediat cu bocancul. Ea, la fel de inexpresivă ca şi până atunci, fără să aibă vreo reacţie, s-a ridicat iute de pe scaun şi s-a aplecat după ţigară. Mai rămăsese numai mucul, poate unul sau două fumuri, l-a strâns repede şi l-a ascuns într-un buzunar.

— Sora mea, Lotte, a făcut el într-un sfârşit prezentările. Mama mea… — A făcut un semn mic din cap către bătrâna nemişcată din scaun. — Cealaltă soră a murit anul trecut, într-un raid aerian, a adăugat apoi, după câteva momente, ca şi cum vorbea despre nişte lucruri complet străine de el. Tata şi unul dintre fraţi au murit la Oder, la apărarea Berlinului, iar celălalt frate în ’41, în Iugoslavia, în luptele cu partizanii.

Nu ştiam ce să zic. Stăteam în continuare înţepenită pe marginea scaunului, cu mâinile împreunate în poală. Deşi îl întâlnisem doar fugitiv până atunci, numai de câteva ori, de fiecare dată scurt şi izolat, fără să-mi amintesc să-l fi privit vreodată în ochi, realizam cu surprindere dureroasă că îmi aminteam aproape fiecare trăsătură a chipului lui. Cât de mult îmbătrânise! Părea cu douăzeci de ani mai în vârstă. Şi nu trecuseră decât trei ani de când ne întâlniserăm ultima oară. Mai erau şi mâinile lui, mari şi noduroase, cu pete negre la extremităţile mai multor degete, urme ale unor de- gerături profunde, şi cu falanga de sus de la inelarul mâinii drepte lipsindu-i cu totul.

— Bună, Helmuth, am reuşit să spun într-un sfârşit. Vocea mi-a sunat atât de firav, încât abia mi-am auzit-o eu însămi. Îţi mulţumesc că m-ai primit. Nu mă aşteptam să-ţi aduci aminte de mine.

— Îmi amintesc, mi-a răspuns el fără să se uite la mine. Am o memorie foarte bună a feţelor. Lotte, adu-i doamnei o cafea, a mai spus după câteva momente.

Ea s-a ridicat repede, aproape mecanic, s-a dus la maşina de gătit şi s-a întors cu o cană ciobită la buză, pe care mi-a întins-o. Am luat o gură – era un *ersatz* oribil, cu gust de varză arsă.

— Ce faci, Helmuth? am întrebat, strângând porţelanul între degete. Cum o duci?

El a ridicat din umeri, s-a uitat în jur demonstrativ şi a răspuns:

— Bine, bine… Faţă de alţii…

A tăcut apoi din nou şi şi-a fixat privirea pe parchet, printre bocancii scâlciaţi din picioare. Nici eu nu găseam ce să zic şi, de altfel, am avut chiar şi o tresărire de regret. Poate că totuşi n-ar fi trebuit să fi venit acolo. Poate câteodată trecutul trebuie într-adevăr să rămână în trecut.

El şi-a scos o ţigară din pachetul desfăcut de Lotte, mi-a oferit şi mie una şi, după câteva fumuri şi o tăcere lungă, m-a întrebat direct:

— Cu ce vă pot fi de folos, *Fraulein?*

— *Frau,* Helmuth. *Frau* von Reinhardt.

— Ah, a replicat ei, dar fără nicio surpriză în glas. Nu ştiam.

— Heinrich nu ţi-a povestit despre mine?

— Nu. Nici n-am ştiut că… adică ştiam, că doar era evident… vreau să zic, îmi dădusem deja seama că… — S-a oprit din bâlbâială şi a tras aer în piept. Se înroşise până sus, în vârful urechilor, şi nu voia să-mi întâlnească privirea. — Adică dumnealui nu vorbea cu mine despre lucruri dintr-astea. Eu nu eram decât ordonanţa lui… îl conduceam cu maşina dintr-o parte într-alta, îi lustruiam cizmele, îi transmiteam mesajele. Nu prea vorbea cu mine. Mai ales despre… Nu se obişnuieşte aşa ceva la noi. De fapt, dumnealui nu vorbea cu nimeni… A ridicat din nou din umeri şi a mai tras un fum din ţigară, ca şi cum îmi spusese tot ce avea de spus pe subiect. S-a aplecat uşor înspre mine şi a continuat: O singură dată mi-a pomenit de

fetiţa lui… Da, da, mi-aduc aminte… A avut o fetiţă care a murit într-un bombardament… Mai demult, când încă noi nu ştiam că erau bombardamente în ţară… Adică noi, cei care eram plecaţi în Răsărit. Nu ştiam ce se întâmpla acasă. Göring promisese că n-o să cadă niciodată vreo bombă asupra Germaniei şi toată lumea credea ce spunea Göring. Dom' maior sigur ştia, că cei mari ştiau tot, dar n-a spus nimic… Cred că şi unii dintre noi ştiau, că aflaseră cine ştie cum, dar nu aveau curaj să le spună celorlalţi. Ne pândeau tot timpul hingherii… aşa numeam noi poliţia militară… şi dacă te suspectau de ceva imediat ajungeai în prima linie, la ruşi, într-un batalion disciplinar… Tuturor ne era groază de ruşi. Ruşilor nu le e frică de moarte… cum poţi să te lupţi cu cineva căruia nu îi e frică de moarte?!… Ne-au spus de bombardamente ceva mai încolo, spre sfârşit, dar atunci deja vedeam că… S-a oprit din senin, probabil dându-şi seama cât de mult divagase şi a revenit dintr-o răsuflare la subiect: Aşa se vorbea, că-i murise fetiţa, aşa am auzit… Dumnealui nu vorbea cu nimeni, cum v-am zis. — Şi-a întors privirea într-o parte, către bătrâna imobilizată. — Dar nu era mare lucru… toată lumea avea pe cineva iubit mort într-un bombardament. Cel puţin atunci, la sfârşit, când…

A părut că ar fi vrut să mai adauge ceva, dar s-a oprit brusc, şi-a apăsat cu putere podul palmei ce ţinea ţigara pe tâmplă şi şi-a şters gura cu mâneca hainei. Apoi a rămas o vreme îndelungată pe gânduri, cu ochii rătăciţi, iar eu am înghiţit în sec, fără să pot să rostesc vreun cuvânt. Mărturisirea aceea neaşteptată – şi, mai ales, glasul lui înalt şi puţin piţigăiat, de băieţandru de paisprezece-cincisprezece ani, pe care mi-l aminteam din România –,

mă lăsase încremenită în scaun, incapabilă să reacţionez în vreun fel, cu inima mică în piept, strânsă toată de mila lui şi de revoltă în faţa nedreptăţii lumii. Ce vină avea oare copilul acela?

— Helmuth, am spus după câteva secunde lungi de tăcere, aş vrea să… să… nu ştiu… Să-mi spui tot ce ştii despre Heinrich. Ce-a făcut, cum a fost… Aş vrea să ştiu cum a murit. Atât. Restul nu mai contează. Au trecut toate.

— A murit aşa cum au murit toţi care au murit, mi-a răspuns el, apăsând pe fiecare cuvânt şi bulversându-mă cu simplitatea răspunsului şi pustiul din ochii lui. Apoi a ridicat din nou din umeri, ca şi cum vorbise despre ceva străin, fără nicio relevanţă.

Am remarcat fără să vreau cu câtă detaşare vorbea despre război. Era în război de când avea optsprezece ani, îl făcuse aproape pe tot; totuşi, vorbea despre el cu o îndepărtare greu de imaginat. Ceva mai târziu, aveam să văd că de fapt toată lumea care făcuse războiul povestea despre el detaşat, de la distanţă, ca şi cum tot ce li se întâmplase, lucruri greu de rostit şi greu de imaginat, parcă nu de pe lumea asta, trecuseră pe lângă cei ce le înfăptuiseră fără să lase nicio urmă.

— A murit aşa cum au murit toţi care au murit, am şoptit şi eu, abia auzit.

— Da. Degeaba.

Degeaba, mi-am spus şi eu atunci, în gând.

— Da, degeaba, a repetat el, cu acelaşi glas străin, ce-mi vorbea de aceleaşi lucruri străine. Noi muream în Răsărit ca să ne apărăm patria, să nu vină sovieticii peste noi, în Germania, şi… şi… Au venit în România?

— Poftim? am întrebat, buimăcită din nou de schimbarea

bruscă de subiect.

— Sovieticii… Au venit în România?… în ’44, dom’ maior a decis din senin să plecăm, că zicea că vin. Şi-a cerul transferul şi mi-a ordonat să-l însoţesc şi să nu spun nimic. România era minunată, a oftat el. Eram ca-n vacanţă, chit că începuseră să bombardeze… Am stat aproape un an. Ca-n rai a fost. Uitasem şi că e război. Era mâncare din belşug. Trimiteam pachete şi acasă… Şi apoi, întorcându-şi privirea înspre mine şi tot fără nicio legătură cu ce întrebasem eu şi cu ce-mi spusese până atunci: Am avut şi nişte camarazi români. Când eram în Rusia, la sfârşitul lui ’42, înainte să ne mute. Lângă Karpovka… aşa-i zicea… era acolo un aerodrom mare. Am stat mult acolo. Pân-au luat ruşii Stalingradul. Acolo am cunoscut nişte soldaţi români… de la radio şi baterii. Era plin de aviaţie românească. Nici nu prea ştiam ce-i cu România până atunci… Da, da. Camarazi buni românii. Primeau de-acasă pachete cu mâncare şi-o împărţeau cu noi. La noi acasă abia se descurcau ai noştri… Şi noi le dădeam ţigări… Nu vorbeau aproape deloc românii germana, da’ după aia au învăţat. Erau şi ei amărâţi şi le era frică de bolşevici… Vai de zilele noastre ce-a mai fost atuncea. Ei ne ziceau *fritzi,* noi le spuneam lor *mamaligari.* Da în glumă le ziceam, că era bună *mamaliga.* Da, da, era bună. Cu ceapă… Nu mai gustasem niciodată până atunci… Dom’ maior a cerut transferul şi-am plecat cu dumnealui. Ce s-a întâmplat după aia?… Am auzit că românii au trecut cu aliaţii. Eu atunci n-am crezut, că românii erau camarazi buni, v-am zis…

Avea buzele vineţii şi, chiar dacă se uita în direcţia mea când vorbea, privea de fapt prin mine. Bietul copil. Ca şi

sora lui, era încă şocat de tot ce trăise. Părea complet normal, până când deschidea! cutia Pandorei şi eliberai ce era ferecat înăuntru. Dar mai era oare ceva firesc pe lume?

— Nimic, am răspuns eu repezit, zăpăcită de părere de rău şi milă pentru el. Nu s-a mai întâmplat nimic. Nu are niciun rost să-ţi aminteşti toate astea. De ce să vorbim despre ele? S-au sfârşit. Nu pentru asta am venit. Povesteşte-mi, te rog, mai bine despre Heinrich…

A fost doborât în misiune?… Când şi unde? Atâta vreau să aflu. Ca să ştiu unde a fost înmormântat.

— A murit la începutul anului trecut, a răspuns el repede, fără să se mai gândească deloc. În ianuarie. Eram pe lângă Frankfurt an der Oder… Intraseră trupele ruseşti şi trebuiau să evacueze femeile şi copiii înspre Berlin. Bărbaţi civili nu mai erau deloc, nici tineri, nici bătrâni, îi înrolaseră pe toţi în Volkssturm… Armata se retrăgea. Nu mai rămăseseră decât nişte avioane care apărau trenurile cu civili de tancurile ruseşti. Câteva escadrile… dintr-o flotilă întreagă! Tot mitraliau în calea lor tancurile… tot, tot. Şi pe-ai noştri, şi pe-ai lor, toată armata la grămadă, convoaiele de refugiaţi civili, copiii, tot. Până şi avioanele lor îşi bombardau soldaţii, nu numai pe ai noştri… Acolo l-au doborât. Era vânătoare liberă în jurul frontului… Da, la Frankfurt an der Oder l-au doborât, a repetat el după câteva clipe, ducându-şi mâna la ureche şi mişcând din cap în acelaşi timp, apăsat. În ianuarie, în ’45. A fost doborât, da. Mitraliat în aer. A murit imediat. Apoi s-a prăbuşit avionul, când dumnealui a fost împuşcat şi a pierdut controlul, îmi pare rău.

Numai că tu nu erai acolo, n-aveai cum să ştii.

Mi-am ridicat ochii din podea şi l-am privit pe Helmuth

în faţă. Pupilele i se dilataseră, clipea mai des decât până atunci şi mi se părea că şi răsuflarea îi devenise mai profundă, ca şi cum, din senin, i se înteţiseră şi lui bătăile inimii. Nu înţelegeam de ce, n-avea nicio logică, dar spaima mi se aşezase pe inimă ca o piatră de moară, îngheţând-o.

— Acolo e înmormântat? am întrebat, cu un firicel de voce.

— Înmormântat? a repetat Helmuth după un timp întrebarea, uitându-se dintr-o parte într-alta a camerei, ca şi cum ar fi căutat răspunsul undeva prin colţurile ei. Cuvântul s-a auzit din gura lui rece şi indiferent, deloc ameninţător.

— Da. Acolo l-au înmormântat? în Frankfurt an der Oder?

— Nu… Da… Da, da, acolo l-au înmormântat. Pe lângă Frankfurt an der Oder.

— Unde anume pe lângă Frankfurt an der Oder?

— Unde anume?… O localitate mică lângă râu. Ca să vă spun adevărul, am uitat cum îi zice… Dar era lângă o pădure. Nici nu prea mai erau case, că se dădeau lupte şi ruşii avansau şi distruseseră tot în calea lor… Când îmi amintesc, vă spun.

— Ar fi foarte important pentru mine să ştiu, am spus tăios, ca să-şi dea seama că ştiam că mintea, încercând în acelaşi timp din răsputeri să-mi ţin lacrimile.

Timp de câteva secunde nici măcar nu m-am putut uita la el; mi-era prea teamă să nu-i surprind cumva ochii şi să nu văd cine ştie ce lucruri de neimaginat în ei, ca apoi să mă prăbuşesc plângând în hohote. Dar nici el nu se uita la mine, privea în continuare doar în jos, la bocancii lui, dus

cu gândurile departe, undeva unde eu nu aveam acces. A existat un moment, e drept, în care mi-a venit să urlu la el, ca să mă răcoresc, să-l apuc de reverele hainei şi să-l zgudui, să-l oblig să-mi spună adevărul, să înţeleagă că inima mea nu făcea faţă unui asemenea chin, dar a trecut repede. N-am îndrăznit să-l tulbur mai tare decât era deja.

— Te rog, nu te opri. Povesteşte-mi.

— Ce să vă povestesc?

— Nu ştiu… Tot ce-ţi aminteşti. Despre Frankfurt an der Oder. Despre… nu ştiu… ce-a fost înainte. Despre Heinrich. Nu mai ştiu nimic de el de aproape doi ani. Orice lucru, cât de mic, e binevenit. Poţi să ai încredere în mine. N-am să spun nimănui că te-am întâlnit. Nu trebuie să-ţi fie teamă.

— Nu mi-e teamă. Dar ce să vă povestesc?… N-am ce. A fost aşa… — a făcut un semn mic din mână, dar în ciuda gestului de nepăsare, ochii începeau să i se umezească -… aşa cum e la război. Nu se gândea nimeni de ce şi ce-o să fie mâine. Nu era decât despre supravieţuire. Aşa aveam impresia. La început, mă bucuram de fiecare dată când scăpăm cu viaţă. După o vreme, m-am obişnuit. Toată lumea s-a obişnuit… Bine că acum s-a terminat.

— Povesteşte-mi despre Heinrich, am insistat eu. Cum era înainte… înainte să moară?

— Cum să fie?!… Cum era dumnealui de obicei… Tăcut. Nu vorbea deloc. Foarte calm. Nu ridica tonul niciodată. Nu îi era teamă de nimic.

A tras adânc în piept fumul ţigării şi l-a expirat apoi lung, cu ochii mereu în pământ, iar eu mi-am coborât la rândul meu privirea şi mi-am dus degetele la buze, apăsând pe ele cu putere, ca să nu încep să ţip de frus-

trareşi dezamăgire.

— Îi era teamă, am murmurat, nevenindu-mi să cred că eu eram cea care spunea cuvintele acelea, că luciditatea aceea necruţătoare chiar venea de la mine. Îi era teamă, Helmuth… Poate că nu se vedea, dar îi era teamă. Ştiu foarte bine cât de teamă îi era… După câteva clipe de tăcere, mi-am ridicat ochii şi, încrucişându-mi în sfârşit privirea cu a lui, i-am spus cât am putut de liniştită: Ştiu că mă minţi. Ştiu. Ştiu şi că nu mă cunoşti, dar, te rog… te implor… nu mă mai minţi. Spune-mi adevărul. Îl suport. N-o să fug urlând de-aici şi nici n-o să leşin. Am nevoie să ştiu. Atât te rog. Apoi am să te las, promit. Şi n-o să te mai deranjez niciodată. N-ai nevoie să… să retrăieşti toate astea.

Chipul i-a căpătat brusc o altă expresie, vinovată, speriată şi tristă în acelaşi timp, a făcut un semn lung undeva înspre afară, cu ţigara tremurându-i uşor între degetele necrozate, parcă luptându-se cu vorbele mele, şi mi-a zis:

— Poate că îi era teamă, cine ştie… Da’ de unde să ştiu eu ce era în sufletul dumnealui?!… Că nu zicea nimic. De la o vreme nu mai vorbea deloc. Tăcea tot timpul. Şi când nu tăcea, striga la mine. Striga la toată lumea. Se mânia… Dacă îi era frică, nu se vedea. Da’ n-aveai când să-ţi fie frică. Nu era timp. Trebuia să fii curajos. Şi eu eram… adică voiam să fiu, s-a corectat el, coborându-şi din nou ochii în podea. Mergeam cu toţii să murim pentru că asta trebuia să facem. Să murim pentru patria-mamă. Toată lumea era la luptă. O numeam cu toţii *der Endkampf*[75]. Când am ajuns apoi la bază la Jüterborg – numele familiar

75 Bătălia finală

a făcut să-mi tresalte pentru o clipă inima în piept –, chiar înainte să se termine, toţi piloţii ştiau că merg la moarte. Era de la sine înţeles. Şi nu le era frică. Ziceau că e o *Selbstopfereinsatz*[76]. De fiecare dată când decolau, îşi luau adio de la camarazi şi lăsau scrisori de adio pentru familii sau iubite. Ştiau că e ultimul zbor. Ziceau că pentru Hitler o fac fără frică… Şi toţi mureau, a adău-gat după o vreme, cu un glas tremurător; de fapt şi buzele îi tremurau, vineţii, şi abia reuşea să-ţi ţină lacrimile. De fiecare dată aflam că s-au mai dus nu ştiu câţi de la noi de la bază. Mereu aduceau alţii noi să-i înlocuiască. Veneau alţii, foarte, foarte tineri… Aşa că mă aşteptam să moară şi dom' maior. Se aştepta şi dumnealui. Mai ales că… — a ridicat din nou uşor din umeri, dar fără să clipească şi nicio expresie pe figură, pierdut printre amintiri – … nici nu ştiu cum de mai reuşea să piloteze. Că nu dormea… deloc nu dormea… Zicea mereu că-l doare capul. Dar eu aşa dureri de cap n-am mai pomenit de când sunt… Atunci când îl apucau, nici nu mai putea să stea în picioare. Nu suporta nicio lumină şi transpira tot. Avea cămăşile ude leoarcă. Cred că nici nu mai vedea foarte bine, că se uita foarte îndeaproape la hârtii. Când pleca în misiuni, mă întrebam tot timpul cum de reuşea să nu fie doborât. Eu mă aşteptam de fiecare dată să nu se mai întoarcă… Părea foarte, foarte obosit. Şi zicea şi multe lucruri pe care n-ar fi trebuit să le zică. Zicea că războiul nu mai avea niciun sens, că oricum era pierdut demult.

Că era numai o vărsare de sânge inutilă. Că Hitler ştia că urma să plătească pentru tot ce făcuse, aşa că trăgea toată ţara după el în prăpastie. Numai dintr-astea spunea.

---

76 Misiune de sacrificiu suprem

Adică mulţi gândeam aşajn mintea noastră… dar dumnealui zicea cu voce tare. Îl auzea multă lume. Nu îi era frică că poate vin şi-l arestează. V-am zis eu că nu îi era frică!… Ferească Dumnezeu să te fi auzit pe-atunci, la sfârşit, cârtind împotriva lor!… Te executau pe loc. Nu mai existau tribunale militare, ei făceau legile… Nu, nu, sigur nu îi era frică… *Pentru tot ce făcuse,* a repetat el apoi, după câteva secunde de linişte grea, apăsând puternic pe cuvinte şi pe alt ton decât cel de atunci, mai intim, ca şi cum ceea ce-mi spunea nu mai era o înşiruire de evenimente pe care mi le povestea aşa cum au fost şi nimic mai mult, ci o mărturisire personală. Eu atunci n-am înţeles la ce se referea dom' maior… cum să-mi fi trecut prin cap?!… Nu, niciodată nu mi-aş fi imaginat. Dar acuma, de când cu buletinele de la cinematograf… Ştiţi ce zicea mama?… Atunci când putea să… înainte să… — Glasul I s-a sugrumat, s-a bâlbâit şi, ca să-şi poată regăsi şirul vorbelor, a făcut un semn vag cu mâna. — Zicea, vorba poetului ei preferat, că cea mai mare izbândă a Satanei pe pământ este că a reuşit să-i convingă pe unii oameni că El nu există…

Înţepenisem în locul meu, eram pur şi simplu hipnotizată de cuvintele lui, maniera cum privea prin mine când îmi vorbea, fără să mă vadă, ca şi cum nici măcar nu era pe de-a-ntregul acolo, ci într-altă parte, de unde nu-i pătrundeau decât vocea şi amintirile –, Lotte s-a grăbit probabil să îl contrazică, pentru că de data aceea el şi-a întors capul şi s-a uitat în direcţia ei, astfel că ea n-a mai zis nimic. După aceea, părând că iarăşi îşi amintise ceva, Helmuth s-a aplecat uşor înspre mine şi, în timp ce îşi aprindea o nouă ţigară de la capătul roşu al celeilalte, mi-a

şoptit, foarte încet, ca şi cum n-ar fi vrut să audă şi altcineva:

— Într-o zi, dom' maior s-a luat la bătaie cu un căpitan. La popota ofiţerilor… Era o grămadă de lume, că se servea cina. Asta era cu câteva luni înainte să… hm…

Vedeţi dumneavoastră, *Frau,* celălalt credea în sacrificiul suprem pentru Führer. Toată ziua numai de asta zicea… Şi l-a făcut *Schisser236* pe dom' maior. *Schisser, Frau, Schisser.* Ştiţi ce înseamnă?!… E un cuvânt tare ruşinos printre militari. Şi tocmai pe dom' maior?… Adică dumnealui a stat în Rusia doi ani în cap, a fost rănit de atâtea ori şi mai avea şi un teanc de medalii!… A sărit atuncea dom' maior de la masă şi l-a luat pe celălalt de gât… Aşa, ca pe-un animal l-a apucat… — a făcut o mişcare bruscă, cu palma deschisă prin aer, ca apoi să strângă puternic pumnul, ca şi cum ar fi gâtuit un grumaz nevăzut – … şi l-a izbit drept cu faţa-ntr-un geam. Avea obrazul lipit de geam şi îi curgea sângele de pe frunte şiroaie, că spărsese şi geamul de la lovitură. Şi-l apăsa dom' maior atâta de tare, că nici nu se mai putea mişca. I se căscaseră ochii afară din orbite şi se-n- vineţise tot la faţă. Am crezut c-o să-l omoare… Atunci mi-am dat seama că dom' maior nu mai era bine. Că el fusese întotdeauna atât de calm. Ştiţi ce calm era… în Rusia, eram odată în mijloc de atac de artilerie şi dumnealui fusese prins la sol. Şi fuma şi se uita pe geam cum trăgeau cu katiuşele. Erau la câteva sute de metri distanţă… Zicea că de ce să moară ca şobolanii sub pământ, când poa' să moară liber, sub cerul lui Dumnezeu… Până la urmă au reuşit să-i despartă şi să-i desfacă mâna lui dom' maior de pe beregată… Când a căzut jos, am văzut că mai respira. Nu-l omorâse. El era tot

un comandant, cum era şi dom' maior… era chiar de la statul-major… A doua zi s-au împăcat şi s-au îmbrăţişat, da' celălalt avea o tăietură pe obraz de se vedea cât de colo!… N-au raportat ce s-a întâmplat. Ne-au ordonat tuturor să nu vorbim despre asta. Că nu face bine la moralul oamenilor, că e defetism, că slăbeşte spiritul german de luptă, dintr-astea. Dar să ştiţi că noi, care fusesem acolo cu ei, am văzut foarte bine ce-a fost şi-am înţeles, că nu eram aşa proşti… Era şi o fată acolo, la telefoane, GretI o chema… Tare frumoasă fată. Toţi ziceam ce frumoasă e. Dar era mă-

236 Laş ritată. Avea bărbatul în SS. Sus, direct la Führer, în *Leib- standarte*[7778]*.* A zis Gretl atuncea, când ni s-a ordonat să nu zicem nimica… am auzit-o cu urechile mele cum s-a răstit… că dacă ne omorâm între noi, atunci cine o să-l mai apere pe Führer? Aşa a zis. Ţin minte perfect. Adică noi muream acolo, ca animalele, în noroaie, doar ca să-l apărăm pe Führer? Nu mai *era für Führer, Volk und Vaterland233?…* Sigur, ea a povestit apoi la poliţia militară… era mare nazistă. Denunţa pe toată lumea. Şi dacă se salutau domnii ofiţeri între ei cu mâna la chipiu şi nu cu salutul nazist, şi asta raporta… că atuncea nu mai era voie… Ea a denunţat pe cineva de la noi din unitate care dezertase mai înainte şi aşa l-au prins hingherii şi l-au spânzurat.. Era un băiat care avea familia chiar acolo, la o fermă lângă Brandenburg, şi Gretl aflase unde locuia şi s-au dus să-l caute…

---

77 *Leibstandarte SS Adolf Hitler*, în traducere gardă personală, sau securitatea de elită personală a lui Adolf Hitler, a fost o unitate militară de securitate care ținea de unitățile Waffen-SS. (Wikipedia)

78 Pentru Führer, popor și patria-mamă

— Heinrich n-a murit la Frankfurt an der Oder, nu-i aşa? l-am întrebat eu din senin, şoptit, hotărâtă să tranşez situaţia direct din rădăcină, fără nici un alt ocoliş zadarnic şi chinuitor.

El s-a îngălbenit, iar ochii palizi, aproape străvezii în penumbră, i-au lucit puternic şi şi-au schimbat lumina, ca şi cum în clipa aceea ar fi revenit în prezent, *vis-à-vis* de mine.

— Nu. Am zis aşa că… că sunteţi drăguţă şi… Dar nu şi-a sfârşit gândul, ci doar a făcut un semn din bărbie către ceva necunoscut, ca şi cum eu ar fi trebuit oricum să înţeleg singură. Vocea îi tremura însă uşor şi ochii i se umeziseră: Am zis aşa, că am crezut că v-ar fi dumneavoastră mai bine. Am crezut că dacă ştiţi că e undeva îngropat şi… Nu e. Adică e… numai că…

Au mai trecut câteva secunde foarte lungi, numărate de bătăile inimii mele, până când Helmuth a vorbit din nou, iar de data aceea însă a făcut-o fără să şovăie, deşi la fel de dezlânat, de aveam nevoie de toată atenţia de care eram capabilă ca să pot înţelege:

— Când eram la Jüterborg, atunci l-au doborât. Era martie, dar nu era ca acuma, că se topea zăpada şi tot câmpul băltea… Dar n-a murit… doar i-au tăiat o mână. Până aproape de umăr… Avea ceva şi la cap, o contuzie, nu ştiu ce exact… dar a scăpat. L-au decorat. L-au făcut locotenent-colonel şi apoi gata, l-au scos din armată. Nu mai avea cum să piloteze. Nu mai era apt de front. Oricum, pe-atunci nu mai erau nici avioane, nici combustibil… Nu se mai ridica aproape niciun avion. Nu mai era benzină nici pentru tancuri, d-apoi pentru avioane… Şi acolo, la podurile de pe Oder, v-am zis… erau numai mlaştini

puturoase. Putrezeau cadavrele în bălţi. Şi când putrezeau nu-ţi mai dădeai seama care erau ruşi şi care de-ai noştri. Morţii arătau toţi la fel… îi îngropam pe toţi laolaltă.

— Şi Heinrich? l-am întrerupt eu din nou.

El s-a uitat înspre lumina aprinsă. Privirea şi-a recăpătat luciditatea şi s-a întors din nou de acolo de unde plecase şi-mi vorbea.

— Atunci când a murit era într-o tabără de recuperare. În spatele frontului. Urma să fie transportat în München, la un spital de la Crucea Roşie. Eu trecusem sub un căpitan de la Transmisiuni… că nu mai era aviaţie. Nu-l mai vedeam, n-aveam de unde să ştiu ce face.

— Atunci când a murit. *Atunci când a murit* spui. A murit cum, Helmuth? De la mâna tăiată? A făcut septicemie? într-un bombardament? Poţi să-mi spui odată?…

— Ah, nu! a făcut el, ca trezit dintr-un vis şi încruntându-se o clipă la mine. Cum să moară de la o mână amputată? … Nu. Nu. Îl operaseră şi era bine. Îl văzusem eu cu câteva zile înainte, din întâmplare. Adusesem nişte răniţi cu un camion… asta făceam atunci, la sfârşit, transportam răniţi… L-am întâlnit a-colo, în tabără. M-am bucurat, că nu-l mai văzusem de câteva săptămâni şi credeam că murise. Mi-a dat ţigări, ţin minte foarte bine, că nu mai fumasem de câteva zile.

Era bine. Adică, în afară de faptul că avea mâneca de la veston cusută sus, chiar sub umăr, nu arăta altfel. Se ridica singur şi se plimba de colo-colo. Se poate trăi foarte bine şi fără o mână, a spus el din senin. Erau atâţia care se împuşcau singuri… ba în mână, ba în picior, numai ca să scape de front şi să se ducă acasă… Numai că imediat îşi dădeau seama care o făcuse singur şi îl executau…

— Atunci? i-am tăiat eu din nou vorba. Cum a murit?

— L-au împuşcat.

— Cine? Ruşii?

— Nu. Nu. Hingherii.

— Hingherii? am murmurat eu, dar nu ştiu dacă am făcut-o cu voce tare sau numai în gând.

— Da. Că nu mai existau tribunale militare. Se plimbau mereu detaşamente… şi pe front, şi în spatele frontului. Căutau dezertori şi ne ţineau cuvântări patriotice. Ne săturasem până peste cap de texte… Şi aveau burtă, ţin minte, a adăugat moale după o vreme, şi-a întins mâinile lungi şi osoase în faţă şi le-a rotunjit, ca să-mi exemplifice, dar fără să-mi arunce vreo privire. — Ochii îi erau în continuare rătăciţi şi părea din nou atât de tânăr. Un copil chinuit. — Nu mai văzusem pe cineva cu burtă de foarte multă vreme, a zis după alte câteva secunde, coborându-şi din nou mâinile pe lângă trup şi trăgând lung din ţigară. Noi eram tot timpul flămânzi şi ei aveau burtă…

— De ce l-au împuşcat?

— Păi nu v-am spus?!… Nu mai era bine. Nu mai era bine de multă vreme… De fapt, ei voiau să-l spânzure, da' le-a fost frică să spânzure un locotenent-colonel de aviaţie cu Crucea de Fier cu colan în faţa întregii unităţi. Le-a fost frică să nu fie linşaţi. O luaseră razna lucrurile pe atunci. Se putea întâmpla orice. Da, da, făceau pe durii, că erau grangurii lui Himmler, da' le era frică de furia armatei… Eu aşa cred.

Am simţit cum mi se înmoaie oasele. Mi se părea că lumina gălbuie din încăpere devenise cenuşie şi lividă, murdară, şi se strânsese toată în jurul meu, înfăşurându-mă ca într-o pânzătură. Parcă şi aerul căpătase o

consistenţă vâscoasă, ca înăuntrul unui smârc, şi îmi era greu să-l trag în plămâni.

— Nu se poate, am reuşit să murmur, aproape fără să-mi aud glasul; apoi mi-am apăsat cu putere două degete pe buze, ca să nu-mi mai tremure. Nu se poate, am repetat după câteva clipe, cu încăpăţânare. Nu se poate.

— Asta făceau îmbuibaţi! ăia, a continuat Helmuth, repezit şi fără să mă ia în seamă, pentru prima oară fără să fiu nevoită să-l împing de la spate; şi tocmai când mi-aş fi dorit să nu zică nimic mai mult. Căutau dezertorii şi-i spânzurau, asta făceau… Ca să ne dea exemplul… Şi unii dintre ei erau atâta de tineri, că le cădeau căştile peste ochi! Trebuiau să le ridice cu mâna şi să le lase pe ceafă când vorbeau… Eu… eu eram ditamai bărbatul pe lângă ei… îi numeam cu toţii *Kindersoldaten.* Aşa era şi fratele meu când l-au luat în Volkssturm. N-a avut nicio şansă… Da, da, aşa făceau pe-atunci, la sfârşit… Le dădeau câte-un *Panzerfaust*[79]*,* de abia puteau să-l care, mai mult îl târau… şi îi trimiteau în faţa tancurilor ruseşti… Păi cum să nu încerce să dezerteze?…

— Sărmanul Otto! s-a căinat Lotte chiar atunci, prelung şi pe o voce răguşită, întretăiată de o tuse seacă. Aşa au făcut şi aici, la sfârşit… Nenorociţii!… îi atârnau pe copii de lampadare şi copaci! Toţi cu plăcuţe la gât! li numeau trădători de ţară. Uite-aşa se legănau în ştreang!… Cu gurile deschise! Şi aruncau cu pietre în ei! *Arschlöcher!*[80] Câini erau, nu oameni!…

— Aşa cu dumnealui, a continuat Helmuth, pe acelaşi

79 Aruncător de grenade antitanc utilizat de Germania nazistă în al Doilea Război Mondial

80 Nenorociții!

ton de până atunci, ca şi când nici n-ar fi remarcat intervenţia surorii lui. Era un copil acolo, în curte la spital… Fugise dintr-un sector de front, unde era măcel. Când l-au luat, se ghemuise într-un colţ. Se lovea cu casca în cap, era plin de sânge, plângea şi striga întruna *mutti, mutti, muţii.* Atâta. Nu părea să ştie unde e. Mi-amintesc perfect, că semăna cu Otto. Şi au vrut să-l spânzure pentru dezertare… Avea cel mult cincisprezece ani. Ei erau doi, dintr-un detaşament nou de hingheri. N-au mai apucat, că dom' maior şi-a scos pistolul şi i-a împuşcat pe amândoi. Pac-pac şi gata… Nici nu ştiu când s-a-ntâmplat. Nu s-a gândit deloc. Şi apoi alţi doi au tăbărât pe dumnealui să-l imobilizeze. Da' nu era nevoie, că s-a predat oricum imediat. Şi l-au împuşcat, l-au smuls galoanele de pe umeri şi plăcuţa de identificare de la gât şi l-au împuşcat. N-a mai fost la curtea marţială. Nici măcar la ochi nu l-au legat… înainte, execuţiile se făceau altfel, cu reguli stabilite, în prezenţa unui ofiţer de aceeaşi armă… Dar atunci, cu măcelul ăla… Era foarte liniştit, parcă abia aştepta să moară… Dar eu cred că de fapt îşi pierduse minţile… Mulţi îşi pierdeau minţile… Doar îl ştiam de atâta vreme pe dumnealui. Nu făcea niciodată ceva negândit. Dar cum să nu înnebuneşti?!

Helmuth vorbea în continuare, dar nu mai auzeam ce spunea; eram copleşită de liniştea cumplită ce mi se aşternuse în suflet în urma vorbelor lui. Nu mai auzeam niciun zgomot şi nici nu mai simţeam ceva. Doar lacrimile, ce se porniseră dintr-odată, îmi ardeau obrajii. Abia apoi, după ceva vreme, am realizat de ce nu-i dăduse Tommy de urmă lui Helmuth la Jüterborg – dezertase – şi că Heinrich murise doar cu câteva săptămâni înainte de capitulare.

— A mai spus ceva înainte? am întrebat mai târziu, când mi-am mai revenit.

— Nu, ce să zică?!… N-a zis nimic. Doar s-a încheiat la veston. Se cam chinuia doar cu mâna stângă, dar a reuşit până la urmă…

În momentul acela, mi-a venit de-a dreptul să vomit. Răul m-a luat din capul pieptului, mi-a strâns stomacul într-un pumn nevăzut şi aproape m-a făcut să mă încovoiez de durere. N-am vărsat, n-aveam ce, nu mai mâncasem de două zile, din seara când îl întâlnisem pe Helmuth.

Imaginea lui Heinrich în faţa plutonului de execuţie, chinuindu-se să-şi închidă nasturii de la veston cu mâna stângă, m-a urmărit apoi multă vreme. Însă, cu timpul, s-a estompat şi a început să se piardă încet-încet printre celelalte, dizolvându-se, aşa cum se pierd toate la un moment dat, oricât de cumplite, ca să se mai întoarcă numai câteodată, noaptea, în vis, să mă facă să tresar din somn şi să rămân trează multă vreme.

Greaţa aceea oribilă din capul pieptului m-a însoţit apoi tot restul serii. Chiar şi când am ieşit mai târziu afară – nu ştiu când anume mai târziu, dar se înnoptase bine –, încă mă mai împleticeam. A fost nevoie să mă sprijin cu spatele de peretele carbonizat al clădirii şi să trag de mai multe ori aer în piept. Lângă mine, printre cărămizi şi moloz, se căsca, ca o gaură neagră, încăperea unde fusese pe vremuri cizmăria; peretele din lateral surpat, umbrele întunecate ale mobilei devastate de dinăuntru, mescioara de lucru şi dulapurile răsturnate, sculele şi calapoadele împrăştiate, pe care, în semiobscuritate, le vedeam pe toate la fel, umbre cumplite ale labei aceleia micuţe şi delicate de femeie, îmbodobită cu brăţara ei sclipitoare din

aur, din vârful mormanului de dărâmături de pe Calea Victoriei, de la bombardamentul de pe 4 aprilie. Imaginea aceea, fără nicio legătură şi pe care o sperasem uitată, mi se refracta deodată în faţa ochilor în mai multe ipostaze, ca într-o sală cu oglinzi, învârtindu-se, pliindu-se şi desfăcându-se din nou, într-un amestec fără noimă.

Acelaşi vânt rece ca la sosire mi-a pătruns însă în trup, făcându-mă să tremur. M-a izbit o lumină gălbuie şi palidă, ce poleia uşor totul în jur şi m-a făcut să clipesc de mai multe ori, obişnuită cum eram numai cu întunericul. Nu mai ningea, iar lucirea aceea neaşteptată, moale şi inconsistentă, se reflecta pe deasupra stratului îngheţat de zăpadă de pe caldarâmul spart, plin de gropi. În jurul meu, ruinele răsăreau şi ele din penumbră, rând pe rând, siluete negre şi nemişcate, prelungi, ghemuite, cocoşate, ca nişte fiinţe grozave de pe altă lume. Mi-am ridicat ochii spre înaltul cerului. Stratul gros de nori se sfâşiase şi, pentru prima oară de atât de multă vreme, se zărea luna; o lună mică, roşcat-portocalie şi rotundă, ca un bănuţ nou, proaspătieşit din presă.

În momentul acela, în timp ce mă uitam la primele raze palide de lună ce spărgeau plumburiu-vânătul cerului, cu trupul greu şi fără să mai pot plânge, m-am silit să accept în sfârşit că Heinrich nu mai era.

EPILOG

28 aprilie 1948

Samerberg, Bavaria, Germania

Stimată doamnă,

Sunt conştient că relaţiile dintre noi n-au fost tocmai cordiale, motiv pentru care îţi cer de la început iertare dacă intervenţia mea îţi este în vreun fel inoportună. Îmi

dau perfect seama şi că acum ai viaţa dumitale, că fiul meu şi Marie nu mai sunt şi aşadar nu te mai leagă nimic de mine, însă o obligaţie morală mi-a împuns să fac acest pas.

Acum câteva luni, o cunoştinţă din Berlin a găsit din întâmplare biletul dumitale pe un zid din Friedrichstrasse, a recunoscut numele fiului meu şi a luat apoi legătura cu mine. Aşa am reuşit să dau acum de dumneata; am scris la Berlin, pe adresa indicată, de unde am reuşit să obţin adresa dumitale actuală, de la Paris. Aşadar, te anunţ pe această cale că cererile mele repetate au avut în sfârşit rezultat, iar trupul fiului meu a fost descoperit, la începutul anului trecut, într-o groapă comună, undeva în landul Brandenburg, unde a murit în aprilie 1945. Din păcate, plăcuţa de identificare nu a fost găsită asupra lui, dar i-am identificat personal trupul după verigheta de căsăto- rie, gravată cu numele dumitale. A fost înmormântat din nou, în mod adecvat, în iunie anul trecut, într-un cimitir al armatei de la marginea Berlinului, unde să se odihnească pentru totdeauna în pace. Sper că această veste să îţi aducă alinare. Regret doar că, deşi am încercat, nu am reuşit să îţi dau de urmă ceva mai devreme, să fi putut să participi şi dumneata la ceremonia de înmormântare.

Eu nu consider şi nici n-am considerat vreodată că între noi a fost sau a rămas ceva care să-mi apese conştiinţa în vreun fel.

Al dumitale, cu sinceritate,

Wilhelm Baron von Reinhardt

Scrisoarea zăcea ascunsă pe fundul valijoarei mici de piele de la picioarele mele, într-un exemplar din *Le Figaro.*

Rândurile propriu-zise le parcursesem numai o singură dată; doar scrisul prelung şi subţire de pe plicul cafeniu, timbrat în mai multe culori în colţul drept, cu ştampilele internaţionale aferente deasupra, îl citisem de mai multe ori, aproape nevenindu-mi să-mi cred ochilor.

Îl găsisem într-o zi oarecare. *Monsieur* Ledoux, poştaşul, trecea întotdeauna pe la prânz, când eu eram plecată la repetiţii. Atunci nici măcar nu observasem de unde şi de la cine era; îl luasem din uşă, împreună cu restul corespondenţei, le aruncasem pe toate pe măsuţa de la fereastră şi abia seara târziu, după ce îl culcasem pe Mihăiţă şi când eram în pat, la lumina veiozei, îmi aruncasem în sfârşit ochii pe plic.

Parcursesem repede rândurile, frazele lui protocolare, elegante, întoarse din peniţă, atât de precise şi corecte, cu ochii înotând în lacrimi, şi o lăsasem să-mi cadă în poală. Era sfâşietoare şi mângâietoare în acelaşi timp.

Ca primă consecinţă, imediat după primirea scrisorii, chiar în noaptea aceea, după vreo vreo doi ani în care, oricât de mult îmi doream să-i revăd chipul în somn şi astfel să mi-l pot reconstrui mai clar în amintire, nu se întâmplase niciodată – îl pierdeam oare? —, l-am visat din nou pe Heinrich.

L-am visat ca atunci, în Bucureşti, când zăcuse timp de câteva ore între pernele albe ale patului meu din apartamentul de pe Elisabeta, în uniformă şi fără să-şi descalţe cizmele, doar cu cravata uşor lărgită la gât şi ochii tot timpul acoperiţi de antebraţ, ca şi cum nu mai suporta lumina. Numai că în vis mă aşezasem pe marginea patului, mă aplecasem deasupra lui şi-i aşezasem mâna pe frunte, să văd dacă în nemişcarea aceea a lui bolnavă nu

cumva avea febră. Şi da, fruntea îi era fierbinte, ardea, atât de puternic încât abia i-o puteam atinge, obrajii i se îmbujoraseră, iar cămaşa i se lipise de piept pe sub veston, udă leoarcă. A tresărit neaşteptat, şi-a coborât antebraţul şi mi-a apucat într-o clipită încheietura mâinii în mâna lui, aproape dureros, exact aşa cum făcuse în ziua aceea demult trecută, când voise să mă lovească şi n-o făcuse; şi în visul meu îi simţeam atât de intens mâna strângându-mi încheietura, parc-ar fi dorit să-mi strivească oasele, şi ochii, ficşi şi umezi, ca ai unui nebun, arzând şi ei de febră, străpungându-i pe ai mei, iar senzaţia răsuflării lui şuierătoare pe faţa mea era atât de vie, încât m-am trezit pe loc, tresărind brusc, ca dintr-un coşmar.

M-am trezit ghemuită printre aşternuturi, cu genunchii strânşi la piept şi trupul greu şi inert, atrofiat, fără să răspundă niciunul impuls, incapabilă să mă mişc, doar cu o durere în piept şi plângând nestăpânit, în hohote şi cu sughiţuri, ca un copil înfricoşat, apoi, după o vreme, doar scâncind, fără lacrimi, îngrozită de cât de singură mă simţeam, de golul copleşitor dinăuntrul meu, simţindu-i lipsa ca pe o boală fizică şi întrebându-mă unul şi acelaşi lucru: cum aveam eu oare să supravieţuiesc cine ştie câţi ani de atunci încolo doar cu dorul de el şi cu faptul de netăgăduit că nu aveam să-l mai văd niciodată.

Dar apoi, nu ştiu câtă vreme după aceea, poate un sfert de ceas, poate mai mult, s-a întâmplat un lucru ce m-a smuls într-o singură clipă din amorţeala aceea cumplită. Din camera alăturată s-a auzit întâi un zgomot surd, iar apoi pe Mihăiţă râzând. Se trezise, îşi dărâmase probabil jucăriile şi râdea cu râsul lui drag, gângurit, ce-i dezvelea gropiţa din bărbie, moştenită de la tatăl său. Am reuşit să

mă desprind imediat din poziţia în care stătusem până atunci, m-am dat jos din pat, mi-am şters ochii cu dosul palmei şi m-am dus la el, ca şi cum nimic nu se întâmplase. Heinrich murise, n-aveam să-l mai întâlnesc niciodată pe lumea asta, dar râsul lui Mihăiţă şi soarele de dimineaţă intrând pe ferestre erau vii, făceau parte din fiinţa, viaţa şi viitorul meu.

Câteva zile mai târziu, mă uitam pe fereastra trenului, la pădurile de brad din landul Bavariei, verzi şi întinse, printre care îşi croia drum calea ferată, dar tot numai cuvintele acelea din scrisoare le vedeam în faţa ochilor. Fugeau şi ele în acelaşi ritm cu trenul, parcă scrise din condei pe cristalul geamului.

Roţile ţăcăneau pe şine, ritmic şi nesfârşit. În liniştea aceea mare de afară, printre câmpurile întinse, înveşmântate într-un verde nou, crud, locomotiva duduia gutural. În lumina tare de primăvară, în care trebuia să mijesc ochii, se zăreau numai pajişti molatice şi păduri de brad, peste care plutea un abur albăstrui şi străveziu, evanescent. Pe alocuri, peisajul era despicat de câte o turlă albă şi ţuguiată de biserică gotică, îndreptându-se ca o suliţă înspre cerul înalt şi senin, sticlos, pătat pe ici-colo de nori albi şi pufoşi. Şi, dominând cu măreţia lor toată zarea, aceiaşi Alpi dintotdeauna, încă de la începutul timpurilor, cu creştetele mereu troienite în lumina puternică şi aproape confundându-se cu albastrul cu câteva nuanţe mai deschis al cerului, neclintiţi din nemişcarea lor de nicio putere omenească.

Toate erau aşa cum le cunoşteam, suspendate parcă în afara timpului. Nimic din tot ce se întâmplase în ultimii ani, Hitler, ura, războiul şi moartea, nu părea să fi

răsturnat ordinea ştiută a lucrurilor. Ca şi cum tocmai acolo, la poalele Alpilor, atât de aproape de München, locul de unde se pornise tot răul, nu fusese niciodată război. Asta în timp ce, peste munţi, Berlinul zăcea în ruine, dincolo de Franţa doborâtă; peste Canalul Mânecii, Londra, o fortăreaţă mică şi mândră, încerca să se ridice din nou în picioare dintre dărâmături, după ce rezistase naziştilor cu o îndârjire nemaiîntâlnită; mai departe, trecând chiar şi pe celălalt continent, Rusia fusese trecută prin foc şi sabie, dar câştigase totuşi războiul; iar apoi, înspre răsăritul Europei – dar cel mai aproape de inima mea –, trecând prin Austria denazificată şi din nou independentă, coborând printr-o Budapestă distrusă, ce îngenunchea şi ea încet-încet în faţa sovieticilor, România era gata să fie înghiţită de ceva la fel de vătămător ca războiul din care abia ieşise.

Oare şi aici răsunaseră discursurile lui Hitler de la radio prin toate casele? m-am întrebat atunci, într-o pornire de mânie. Oare şi aici clocotise la fel de tare istoria? Ştiau oare şi oamenii ăştia cum sună o alarmă antiaeriană sau cum se aude o bombă de câteva sute de kilograme atunci când despică pământul? Dar era prea târziu pentru resentimente; era prea târziu pentru foarte multe lucruri.

Totuşi, în uitarea aceea de sine în care mă întorceam după atâta timp, prin faţa ochilor mei nu mai fugeau Alpii. Deodată aveam în faţa ochilor Carpaţii, vârfurile stâncoase, văile adânci, Crucea Eroilor de pe Caraiman, colinele acoperite de podgorii, luncile de pe malul râurilor, satele mărunte şi crângurile înverzite, sălciile galbene atârnătoare, ţarinele întinse, pământul reavăn, proaspăt desţelenit, drumeagurile prăfuite de ţară. Nu mai eram în

Bavaria, aproape de graniţa cu Austria, într-un tren ce urca de la Viena înspre Berlin, ci într-un alt tren, dintr-un alt timp, trecând graniţa dintre Ungaria şi România; ieşeam încă o dată din gara Jim- bolia, ca să mă afund din nou în ţara mea iubită. Unsprezece ani mai târziu, peste peisajul drag pe care-l vedeam cu ochii minţii dincolo de sticla ferestrei, se suprapunea reflexia mea, tot la fel ca atunci, străvezie şi imprecisă, spectrală; obrazul palid, ochii strălucitori, aprinşi de o febră necunoscută, cu umbre dedesubt, genele uşor umezite, buzele tremurătoare, linia albă şi prelungă a gâtului tresăltând la fiecare respiraţie.

Am clipit, iar pădurile Bavariei s-au înverzit din nou în faţa ochilor mei, risipind umbrele celeilalte vieţi.

Ce vremuri trăiam! Fugisem în Franţa, veneam din Austria, intram din nou în Germania şi nu visam altceva decât să mă întorc în România. În răstimpul acela, România, lovită, fără rege şi cu tancurile sovietice tot pe străzile Bucureştilor după trei ani de la sfârşitul războiului, trăia un coşmar. Mi-aduc aminte. Era la începutul anului, la o lună după abdicarea Regelui. Stăteam pe o bancă din *Quartier Latin,* în soarele palid al unei zile neobişnuit de însorite, ca de primăvară, şi citeam revista 77me, în paginile căreia regele Mihai recunoştea că, sub presiunea tancurilor şi ameninţat cu arestările a mii de oameni, fusese obligat să abdice. Nu ştiu cât mă duruse abdicarea propriu-zisă, dar ce ştiu e că n-am să uit niciodată tristeţea aceea nemărginită din cuvintele regelui, care se sălta din paginile lucioase ale revistei şi ajungea până la mine, împresurându-mă şi pulsând. Stăteam pe banca aceea din Paris, citeam şi plângeam.

Mi-am îngropat timp de câteva clipe faţa în mâini. M-am

uitat cu coada ochiului înspre celălalt ocupant al compartimentului, o femeie în vârstă, şi mi-am întors din nou privirile înspre fereastră.

Trenul încetinise şi ne apropiam de o gară. Părea o localitate mai mărişoară decât celelalte prin care trecusem până atunci, urcând înspre München. Probabil că fusese un nod de transport feroviar important între Germania şi Austria pe timpul războiului, pentru că, în lumina albă şi metalică a dimineţii târzii, gara se zărea zăcând în ruine. Fusese bombardată şi era dificil de recunoscut, o amestecătură de piatră sfărâmată, metal îndoit şi lemn ars, cu contururile a două turle din piatră ţâşnind de undeva din spatele ei şi proiectându-se de-a curmezişul pe deasupra cerului albastru şi siluetelor munţilor din fundal; una dintre ele cu vârful retezat, ca şi cum ar fi fost decapitată, cealaltă întreagă, neatinsă, cu ţiglele roşii strălucind în soare şi vitraliile colorate de la ferestre înlocuite, noi şi lucitoare. Calea ferată fusese reparată şi era funcţională, trenurile se puteau mişca nestingherite dintr-o parte într-alta, molozul fusese strâns în totalitate, cărămizile sortate şi aranjate în movile ordonate, în spatele gării începeau să se reclădească încet-încet depozitele; grinzile din metal rămase în picioare, fără nicio urmă de acoperiş deasupra, se înălţau calcinate şi întortocheate înspre cerul gol, iar caldarâmul peronului era plin de cratere.

În timp ce ne pregăteam să intrăm în gară, chiar înainte ca trenul să oprească, am văzut ceva ce a făcut să îngheţe inima în mine: pe o bucată încă întreagă din fosta faţadă de cărămidă zugrăvită în alb, scria cu litere gotice – Rosenheim.

După unsprezece ani şi cel mai distrugător război din istoria omenirii, treceam din nou prin Rosenheim. Arăta foarte diferit de cum mi-l aminteam – dar ce oare nu se schimbase în cei unsprezece ani? —, cu gara spulberată de bombe, în sfârşit fără drapelele acelea oribile roşii cu svastică, ce fluturaseră pe-atunci peste tot ca nişte prevestiri rele. Nu se mai vedeau decât steagul Germaniei, în roşu, galben şi negru, lângă plăcuţa albă cu numele localităţii, şi drapelul Statelor Unite, imprimat pe aripa laterală a unui jeep parcat undeva mai departe, iar imaginile care mi se perindau prin faţa ochilor erau atât de vii şi prezente, ca şi cum nu trecuseră atâţia ani şi numai ieri le văzusem pentru prima oară, siluetele întunecate, singuratice şi neliniştite ale oamenilor sub lumina palid-gălbuie a felinarelor de pe peron, străduindu-se cu toţii să se facă cât mai nevăzuţi sub borurile pălăriilor şi gulerele ridicate ale pardesiilor, să iasă cât mai puţin în evidenţă, chipiile negre cu capul de mort prin mai toate colţurile, senzaţia unei frici cenuşii şi bolnăvicioase plutind peste tot în aer, ca o miasmă, tropăitul ameninţător al cizmelor negre din piele cu tălpi metalice pe peronul din piatră şi culoarele înguste ale trenului, glasurile aspre şi răstite, toate erau din nou acolo, ferecate în acelaşi compartiment cu mine, şi le simţeam atât de intens în amintire, cu zvârcolirea aceea dureroasă îndărătul coastelor, încât, în momentul când uşa s-a deschis cu un zgomot şi o pereche de bocanci negri soldăţeşti a păşit înăuntru, pentru o fracţiune de secundă am fost aproape convinsă că era iarăşi Kirchmeyer, cu părul lui aproape alb, ochii vicleni şi iscoditori şi insigna argintie lucioasă a Gestapoului pe pieptul uniformei negre, că Heinrich nu îşi dormea somnul

de veci într-un cimitir de la marginea Berlinului, ci era într-unul din compartimentele alăturate, în costum şi nu în uniforma armatei lui Hitler, că eu mă întorceam din nou în România mea de dinainte de tancurile ruseşti, iar războiul şi cei unsprezece ani scurşi de atunci nu se întâmplaseră niciodată, ci doar îi văzusem într-un coşmar.

— *Hello!*

Am tresărit.

Nu era Kirchmeyer, ci un subofiţer american. S-a descoperit imediat şi, cu chipiul în mână şi înclinându-se din mijloc, ne-a dăruit amândurora un zâmbet amabil şi sclipitor de alb pe sub mustăcioara subţire şi îngrijită, după care s-a instalat la capătul celălalt al banchetei, lângă uşă, şi-a scos ziarul făcut sul în buzunarul vestonului cafeniu, a aşezat tacticos picior peste picior şi s-a afundat în lectură.

Locomotiva a fluierat chiar atunci, prelung şi ascuţit, risipindu-mi amintirea, iar trenul s-a urnit din gară şi a început să înainteze, să lase în urmă şi să uite şi Rosenheimul, şi Viena, şi Bucureştiul, ca într-un târziu, aproape de miezul nopţii, să mă ducă încă o dată la Berlin. M-am mai uitat timp de câteva clipe la ruinele ce se pierdeau în depărtare, apoi mi-am întors privirea la prezent. Restul, tot ce fusese, Heinrich, iubirea, războiul, erau doar trecutul, aşa cum fusese el şi cum avea să rămână pentru totdeauna.

SFÂRŞIT

CUPRINS

PARTEA I

DE LA BUCUREŞTI LA BERLIN / 7

PARTEA A II-A

ADEVĂRUL DOARE CEL MAI TARE /149
PARTEA A III-A
MOARTEA VINE DIN CER / 287
PARTEA AIV-A
ANUL 1944/385
PARTEA A V-A
TOT CE-A MAI RĂMAS / 477
EPILOG/577
76 Halat